

GOVERNMENT OF INDIA
ARCHÆOLOGICAL SURVEY OF INDIA
ARCHÆOLOGICAL
LIBRARY

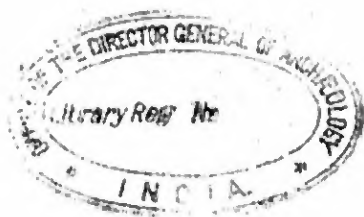

ACCESSION NO. 13470

CALL No. ~~910/1 St~~ 910.1/St

D.G.A. 79

~~Handwritten~~
~~9416~~

NOT TO BE ISSUED

STRABONIS
GEOGRAPHICA

RECOGNOVIT

Vol. I

AUGUSTUS MEINEKE

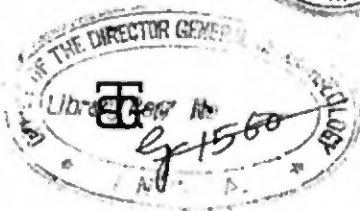
13470

VOLUMEN PRIMUM

EDITIO STEREOPTICA

9:0-1
Sty

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI

NOMINI

1903

**CENTRAL ARMY TECHNICAL
LIBRARY, NEW DELHI**

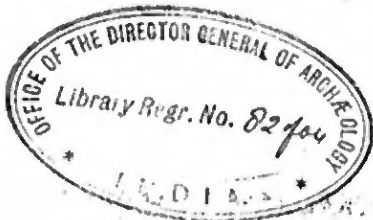
Acc. No 13470 .....

Date .... 14.7.61 .....

Call No. .... 918.1 .....

862

(1)

PRAEFATIO

Quo melius intellegatur quid in hac nova Strabonis editione praestiterim, certe praestare volebam, indicavi in sequentibus nostro lectionis a contextu Krameriano discrepantias, haec tamen lege servata, ut quo Kramerus in criticis commentariis recte emendasset, sed in verberum ordinem referre non ausus esset, ea non magis in discrepantiarum numero ponerem quam operarum errores a Kramero ipso indicatos. Fentes et causas mutationem a nobis factarum praeter eos quos dixi commentarios nostrae aperient Vindiciae Strabonianae, his ipsa diebus publici iuris factae. Quos libros qui inspexerit, facili opera quo quoque auctere immutata sint intelleget; haec loco receptae lectionis auctores commemoravi nullo, paucis locis exceptis, quorum emendatio cum fere aevissimis demum temporibus tentata esset, a Kramero non indicata est.

Meliorum librorum fidem ubique fieri potuit presso secutus sum; et cum corruptissimi sint Strabonis codices, in refrigenda scripteris oratione paulo plus libertatis mihi concessum patavi; cavi tamen ne quam libertatem dixi in licentiam verteret.

Quo praeterea lectorem scire iustest haec sunt. Interpoletorum emblemata sive a Kramero indagata sive a me ipso animadversa, ne minoribus quidam supplementis emissis, in inferiorem marginem reieci; encis inclusa a codicibus abesse scito; corruptis locis et quorum nullum suppetebat remedium, stellulas appinxi, quibus sero intellexi me periculis usum esse quam volebam; in orationis distinctione at verborum rotas quae sive novata sive errata sunt, eorum damnum si quod est ego praestabo; denique quas in exteriori margine indicatas vides paginas, paginae sunt editionis Casanbonianae.

Ceterum si quid in hac Strabonis editione ad meliorem rationem revocasse iudicabor, id totum Kramero deberi lubens fateor. Hunc enim virum iniquus sit oportet qui non optime de Strabone meritum esse et emendandi corruptissimae scriptoria viam praeclaro exemplo muniasse ultro fateatur.

Berolini Idibus Iuliis a. MDCCCLII.

Augustus Meineke.

[Γεωγραφικῶν] Ita consensit cum libris Strabonis epitome Athenaei 3 p. 121 a. Γεωγραφικόν τε appellat Strabonis opus Athenaeus 14 p. 657 f. schol. Apollonii Rh. 2, 942, Harpocratius v. Αἰχμαῖον et Αἰχμαῖος. 1. 15. τὰ πολιτικά] τὰς πολιτείας Spengel 2. 16. Inter δόξα et καὶ τὰς add. veritas Homeri, a nobis in marginem relictas 28. πῆλα [ἀνδραπομαίν] οὐ νεκρὸς lb. πάλῃ [οὐκ ἔστι δαίμων] 20. λιγυρὰς 3. 7. Αἰθίοπας 29. ἰσχυρὰς 4. 12. προσβορῆς 26. λέγοντι 6. 25. διακατήσαντας] Fort. διακριβάνοντας vel διακαρῆσαντας 7. 5. Τρωάδος et sic temper lb. ἡμῶν et sic nemper lb. † ἀπασάν 8. 17. αὐτὴν om. 24. ἡ 25. οὐτος δὲ lb. φησιν. Ἀκαρίης [τε], δόσι] Corr. Spengel 9. 28. μῆθιν 10. 28. ἐν δὲ 11. 4. τὰς πολιτείας] καὶ τὰς ἡγεμονίας add. Spengel lb. καὶ ἡ θάλασσα 27. οὐδ'] οὐχ Spengel 28. καὶ προσήκει 12. 22—24 πλήρης—στρατιάν] haec fortasse delenda sunt 13. 7 τὰς χεῖρας] ἐν δὲ καὶ 14. 10. ἐπὶ 20. ἐκταμηνάμενον 28. ἐξορῶντες] ἡμα ἐξορῶντες 16. 6. πᾶς 7. ἐνταῦθα] 13—17. οὐτως—προσῆκει post λέγων 20 30. αὐτὴ 17. 5. γε 22. καθάπερ—στρατιάν] συνίδη post καθάπερ excludenda suspicatur Gronkurdus, quod non sufficit 26. μέγας 18. 15. Ἐπαρομένη δὲ καὶ Πασιδανίον καὶ Τυμπερον] Transposuit Spengel 17. πρότερον] Corr. Spengel 19. οὐχ 25. καὶ οὐτα καὶ add. 27. μᾶλλον προσήκει] Spengel μᾶλλον περισσόν (m. s. Α. περισσόν) vel μάλιστα προσήκει 30. ἀνδρῶν 20. 24. προσεξεργάζεσθαι] προσπεριεργάζεσθαι Toupinus ad Long. 3. 3. γε] Malim δὲ 21. 12 post ἔγωγε add. quae in margine posui praecunte Spengello 22. 5. πόταρον] Correxii Spengel 7. ἰσχυρὰν; 9. ὡς ἡ 23. 5. † τοῦτο 6. ἢ ἡ αἰὶ λέγος 9. ὡδὴ [ἢν], τὸ ἀείδων ἀντοῖς * τὸ αὐτὸ] Spengel ὡδὴ ἐπέφησε παρ' ἑαυτοῖς, τὸ ἀείδων αὐτοῖς τὸ αὐτὸ τὸ φράζην 28. ἀνδραπομαίν 24. 26. τε 28. προναλίσσεσθαι 26. 21. σημεῖα post τίνα 23. 24. * τῆς τῶν Ἀγορανευτῶν πλείους σημεῖα * 27. 17. ἰσθίδωτον] Malim παρὰδίδωτον 23. τίς om. 28. 27. Κόραιον lb. οὐδὲ δ. 30. Δόπεριον 29. 4. οὐ 30. 6. γλῶτταν 7. τρέπον] τίον Kramerus in Addendis 9. καὶ pro καὶ, quod reponendum

- esse vidit Spengel 14. *ἄσολον* et sic semper 17. *καθάναρ*] Fort.
 nal praemittendum 32, 6. *καὶ*] An *ὡς*? 33, 24. *δηλοῦνται*
 27. post *ὁρῶν* quae in margine relecti 29. *Δικαιοσύνη* et ita
 constanter lb. *ὁδοῦναι* 35. 4. *Εὐφροσύνη* 38, 22. τοῦ
 λίαν ἢ γυναικα ὄντα φασὶν δέξιν αἰμα 39, 13. 14. *ἀλθίοπος*
 42, 14. *ἀποκρίαν* 28. *ἀλθίοπος* 30. δι 43, 18. *ἐπὶ* 22.
 φανῶν 44, 10. *δέξιν*] Imo *δεξι* 48, 7. *ἀγνοῦν* *χρῆν* *ἐμμεῖον*
 γὰρ *δήκον*· οὐδὲ γὰρ τὰ *πρὸ* 50, 1. *μὴ* om. lb. *τὴν* *ἐκ* *ὁ*.
λασσον 2. *ἐν* *τοῖς* 15. *ἐκκρινόμενος* 51, 1. [*οἶδε μὲν*] post
τὴν 52, 28. *εὐτυχίας* [*καὶ*] ante *εὐτυχίας* add. Corr. Spengel
 54, 7. *ἀρμενίου* *καὶ*] Haec recte deleri voluerunt Coraes et Krame-
 rus 55, 18. *ὅθ* 57, 2. 3. *καὶ ὁ ποιητὴς — ταραχθῆναι*] Fort.
 delenda 58, 24. *καὶ* [*τὴν* *Δικαιοσύνην*] *τὴν* 25. *ἀρίστην*] *καλλί-*
στην Spengel 28. *μὲν* post *τὴν* add. 32. *ἀρχῆς*] *τὴν* add. Spen-
 gel sic totum locum corrigens: *ὅτι ἐξ ἀρχῆς ἦν ὁ πλοῦς ἐπὶ Φάειν,*
ἔχει πλοῦτον τε τοῦ ἡλίου στυλάντος, καὶ ἡ ἐκπόδος . . . καθάναρ
καὶ τὸ Ὀδυσσεὺς καὶ τὸ Μενελάω *ἵσιν* *ἐν* *τῆς* *Ὀμήρου* *φανῆς*, *ἐν*
τῶν *ἐν* *τὴν* *δεικνυμένων* *καὶ* *κατακρινόμενων* 59, 11. *καὶ* ante
δικαίων 18. *ταύτην*? 25. *λέγων*] Addendum fortasse *ἐν* *ἐκρίνῃ*
ἢ ἀρχῇ 27. *ἡλικιωτο* 28. *ὅστις* pro *ταύτην* 29. *τὸ μὲν*
Φυγάδων 60, 2. 3. *τὰ δὲ* lb. *οὐκ ἀπιδάνας*] Fort. *ἐνπιδάνας*.
 Spengel *ὅτι* *πλοῦτος* *οὐδ*] *οὐτ* Spengel 6. *ἄλιν* pro *ἄλιν*
 20. *χαλεπήναι*] Typothetae error pro *χαλεπήναι* 61, 0. *Βεργίον*
ἢ *τὸν* *Μισοθύμιον* *Εὐφροσύνην* 64, 13. *λεμνοθάλασσαν* 65, 26.
αἰνιολοῖς om. Fortasse sufficerebat addere *τοῖς* cf. 17 p. 809 66, 9.
τὸ om. 68, 3. *δαί* om. 14. *ὅτις* pro *τὸ* 69, 1. 2. *ἐκπο-*
δότης 13. *δηλοῖ* 17. *ὅ* om. lb. *ἢ* *ἐκπυρρόμενον* [*δ*] *ἔχει*
 23. post *αὐτῇ* quae in margine leguntur 27. *ἢ* *τ* 29. *τὸ* *γὰρ*
 70, 11. *Σαρδωνίου* 13. *πὸν* *χίλων* 10. *ἀποκρίσεις* 71,
 10. *διανόμει* 22. *δὲς* *τε* *γὰρ* 32. *τε* 72, 7. *λέγον*, *κατὰ* *τὴν*
τὴν *ἐκπόδων* *τοσοῦτον* 8. *οὐδ*] 15. ** γὰρ ** ante *αὐ* 73, 6.
ἵσιν Pro puncto pone comma 0. *ὁννεγγυς*] Corr. Spengel 74,
 31. *οὐδ* 75, 5. [*τῶν*] Scripsi *τῶν*, sed fort. delendum *τῶν*,
 aut ante *ἐκρίν* transponendum 22. *τίσσορας* 25. *καὶ* add. ante
ἐκκρινόμενον 76, 18. *ἐκκρίν* 23. lacunae signa om. 77,
 25. *εὐφροσύνη* add. ante *ἐκκρινόμενον* 78, 7. *ἡλικιωτο* 79, 10. *ἀνα-*
στροφῆναι 15. *Σαρδωνίου* 80, 16. *ἵσιν* 23. *ἢ* *ἐκρίν* *τε*
ἵσιν] Haec ante *τῶν* transponi voluit Franchinus de Callino p. 110
 83, 17. *Πυθίας* om. Add. Spengel 23. *εὐφρο* 32. *τὴν* *ἀλιν*
 84, 1. *τὸ* om. 20. ** φησὶ ** ante *προσείρηται* 30. 31. *τὸ* *πλοῦν*
ἢ *ἔμμεῖον* *τοῦ* *μήκους* *τὸ* *πλοῦτος* *ἵσιν*] v. Bernhardt *Erat.* p. 04 80,
 21. *μήκους* add. ante *τῶν* 87, 8. *δαί* *ἵσιν* 10. *καὶ* *ἵσιν* *δαί* 24.
Ἀριανούς] Fort. *Ἀριανούς* 89, 1. 2. *τοιαύτην* 31. *ὅτις* 90,
 4. *γ* 0. *τοῖς* om. 7. *ἐκκρινόμενος* 93, 5. *ὁ* *αὐτός*
 10. *εὐλογεῖτο* 12. *μήκους* 23. *ἔστω* 95, 4. *χίλων*] *Μα*.

ἡν γὰρ οὕτως 17. προσέθετον 96, 26. tolle distinctionem post
 ἀνέλεος 27. ἐπιθυμίας 97, 8. Στάσιος 98, 5. τῆς
 αὐτῆς 25. δι' ἣν δ' 09, 4. ἐνταυτοχίλιος 5. καὶ add. οὕτως
 κατὰ 7. † τοιαῦτα 24. καὶ om. 100, 18. ὅθεν 24.
 ἀπὸ 101, 7. καὶ om. 20. οὐκ ἔστιν ἐκ πικροτέρων 22. ταῦτα
 add. ante τὰ 103, 4. ἡδύνας ποιοῦσιν 18. ὁλοχρηστέον] Ma-
 lim ὁλοχρηστέον 104, 11. & add. ante φησὶν 12. συνάγειν
 13. ὡν om. 107, 17. οὐδὲ 100, 32. ὁρῶσαν 110, 1. ση-
 μεῖσαι lb. post σημεῖσαι add. quas in marg. leguntur 3. πορ-
 τῶν 17. δι' post τῆς addit Kramerus la Corrigenda 23. * ὅρος *
 ante ἐνός 20. ὅθεν] Correxil Spengel 111, 16. μέντοι] Spengel
 μὲν. Malim μὲν τῷ 18. ἡμῶν δ' ἄν] Libri ἡμῶν δ' ἄν. Malim igitur
 ἡμῶν γ' ἄν 113, 22. γὰρ 25. αἱ διαβόητοι 114, 1. ἐν-
 ταυτοχίλιος 15. ἐνταυτοχίλιος 116, 13. αἶμα om. 16. τὸ
 om. 117, 9. διχίλιος 11. ἀνατίθηναι 28. Θυράκιον
 29. Πηλοισίον 120, 3. οὐ αἰεσίον] Spengel μικρὸν αἰεσίον. Si
 quid mutandum, malim οὐ [πολλὰ] αἰεσίον 31. καὶ τοῦ Κασπίου.
 ποῖο ἑλπίου] [δ'] ἀποστρέφαι] Correxil locum et supplevit Spengel
 121, 1. τῆς Θυράκιον om. Supplevit Spengel 123, 11. τοια-
 χίλιος 124, 17. † ἡμῶν lb. αἶμα pro παραλλαν 125,
 23. οὐκ ἔστιν] Scribendam οὐκ οὐκ ἔστιν, ut vidit Kramerus 126,
 2. τὸ δ' ἔστι, μίχαι τοῦ [σημειώσας] λέγει, δεικνύται 127, 11. τοῦ-
 τῶν] Corrige τούτων 16. καὶ τοῖς ἐπεροῦσι om. 23. * ἡμῶν-
 σταλῆς 129, 1. ὁμοιοῦσιν] Malim ὁμοιοῦσιν 21. τὸ καὶ τὰς
 130, 15. Γάλακτι] Malim Γάλακτι 17. καὶ fort. delendum 20.
 acutae signa om. γυνέσθαι] Fort. καὶ addendum 131, 15. ἀνέ-
 πωρον et sic etiam in seq. 22. ἐς 26. πρῶτος 132, 1.
 ἀνταρξίαν 5. 6. [οἷς] ὑπερβαίνεσθαι μουσικὰ 16. ἀπογέγρα-
 πται lb. τε post οὕτως add. 31. ἀπογγύλιον 133, 7. εἰς pro
 δεῦρο 28. 29. ἀπολαύσας 135, 1. φιλέσθαι] Fort. φιλέ-
 σθαι 31. κατὰ ἡσυχίαν om. lb. οὐ om. 32. οὐκ ante
 ἀφ' ἧς add. 136, 15. ἐκπύουσιν lb. τε 31. † καὶ pro
 Κράτιστα δ' 138, 25. καὶ ταῦτα δὲ μήτε 26. μήτε 139,
 12. οὐδὲ 23. Σαρδάνιον 140, 22. ἀναμικτόν 29. καὶ
 ante ἀπὸ delendum videtur 143, 4. δι' om. 5. οὐδὲ — οὐδὲ
 145, 32. καὶ pro ἣ 146, 25. αὐτῶν. 26. αὐτῶν 149, 20.
 τῶν πόλων] τοῦ πόλου Spengel, et haec etiam 23 et 27 150, 12. δι']
 Corr. Spengel 30. μέσθαι et sic ubique 151, 2, 3. τὸ δὲ πλά-
 τος Spengel 8. lacunae signa om. 155, 15. 16. οὐκ ἔστιν.
 157, 7. οὗς ἔστιν τόπους post ἰδοῦσι 159, 13. ἀπὸ 32. καὶ
 ἴφθιμος] Ἀν Καρίους? 160, 1. post ὁρᾶσθαι lacuna 181, 17.
 συνεχόμεθα 162, 2. ἐμφανέστερον, [ἣ] πολὺ μὲν 163, 21. τε
 164, 20. Σαρδάνιον 25 et 26. Πανδαρσία 30. αἱ τε Γυμνασία
 31. οὐδὲ πρὸ 166, 27. καὶ Κύπερον add. post Κρήτης 168, 5.
 ἰσοχῆς 16. 17. Θερμῶν Βόσπορον asteriscis laet. 180, 30. Σιδῆ-

ἦν] lb. Φαρνακίας 32. post τρισχιλίων add. πον 171, 24. πλε-
 ρόν [ἴσον], ὅρος ἡ καλουμένη Πυρήνη] Fortasse πλερὸν τὸ πρὸς τῇ
 καλουμένη Πυρήνῃ 25. πῶτη sine asterico. Fort. λοιπῇ 174, 23.
 † Λυσιάρχης 173, 1. † ροσιωτῆς 177, 32. τὰ σπ. 178, 9. καὶ
 addit Kramerus in Corrigendis 179, 27. αὐτῇ τε] τε delendam vide-
 tur 180, 4. † ἐπὶ pro τρία 11. Βαβυλώνας 14. Σιδόνα 181,
 7. 8. Λυσιστράτης 182, 20. ὅμως δὲ] ἂν ὅμως γὰρ 184, 9. πρόσβο-
 ρος 183, 24. οὐτ' ἔστιν 27. ψευδοποιουμένων 31. ἐπιβάλ-
 λων] Malim ἐπιβαίνειν 189, 5. διὰ τὸ ἐπιπτεῖν εἰς τὸν βυθόν]
 Haec fort. delenda 18. δι' αὐτῶν 187, 9. εἰς τὴν ἐσπίραν] Fort.
 add. θυαῖς cf. p. 187, 20 31. ἐτῶν 188, 20. Ἡρακλείων 22.
 Μενελάου 32. νόθον 190, 28. Μοῦσα et sic semper 29.
 Ἀθῶνα] Volcbam Ἑσῶνα vel Ἑσῶνα cum Casaubono 191, 1. εἰς
 6. † Μιλήτης 192, 1. τοῦτον 12. τασκλησιῶν 193, 14.
 ταῖς ναυκλησίαις κατακοιμημέναις 19. ἀνακοιμημέναις 194,
 4. διατεγμέναις ἐπὶ 5. πλωτοῖς] Libri πλωτῶν. Fortasse igitur καὶ
 πλωτῶν [τὸ πεδίον] 9. τὸν τε om. 29. γῆς] Fort. delendum
 193, 1. Καραῖων 5. ἀφθονία] Scripsi εὐπορία. possis etiam εὐ-
 θηνία, nisi praestat cum Epit. 9. ἀγαθόν] Addendum τι 17. πα-
 ράστις 20. Δικαιοπρίαν 198, 22. ἐκ note θάρνου add. 25.
 ἡ δ' ἐντός] Malim ἐν τῇ δ' ἐντός 27. ἐκέρπειν 30. πλεῖον
 31. παρὰ] Fort. ὅσπερ 197, 1. ὑπ' αὐτῆς] Malim ἀπ' αὐτῆς 10.
 τε 13. οὐ τε 25. 20. Γαλάται † καὶ] Correxist Kramerus in notis,
 nisi quod κἀλλιστα praeceperat 26. 27. τὰ τε om. 28. πλεῖον
 198, 31. λόγῳ] Fort. πλούτῳ 189, 2. 3. προσδεκόντας 7. 8.
 κοχλίας. τὸν δόλον] Fort. κοχλίας τὸν θόλον 8. τοῦτοις πον καὶ]
 Codd. forte τοῦτοις ποτὶ καὶ. Fort. τοῦτοις τὸ τέ[λος] καὶ 11. λυσι-
 τελεῖ 13. τοῖς δὲ ἀργυροῦσι τῶν ἰδιωτῶν 21. ἀργυροῖς lb.
 χρυσῶ 22. ἀργυρομύς 24. ἐπὶ pro εἰς 200, 9 et 11. μο-
 λυβδον 8. οὕτω δὲ ἐνταῦθα 9. μετέστασαν 14. ἀποθῶν
 18. ἐντακοῖους 201, 9. δι' ἀλαζονείαν add. post πιστεύσας 18.
 δῆλον add. post πλησιάζον 202, 16. καὶ] Recte omittit A 29.
 καὶ τοῖς Ἑλλήσι add. post τρέπεσθαι 203, 5. καὶ † Ὀδυσεύως add.
 post Μενελάου 15. λευκηνέοντας 19. φασιν 20. στρατίαν
 add. post ὁραύτως 25. χρύσεια 27. ἀποθῶν 30. καὶ] Adden-
 dum γὰρ cum Corse, vel scribendam ὡς 204, 3. μέγας 9. ὀνο-
 μασθῆναι] Fortasse νομισθῆναι 14. post Ἀργυροκόμοι add. quae pos-
 sit in marginem releclimus 17. [ῆ] ὡς εἰρηκα 25. Παζανύγοντα 20.
 Ἀθῶνστα 27. Κασιοπαύγοντα 203, 2. τογάτοι 8. ἐμβολαὶ
 12. post λαγκαῖα add. ὅδετα. 15. γένωνται 20. εὐαλδίς
 20. πλερῶς] Servanda erat quamvis corrupta librorum scriptura πλε-
 θροῖς 30. Ὀλυσιπ[ῶνα] ὡς ἂν ἔχοι 31. 32. ὥστε καὶ] Malim
 ὥστ' εἶσιν 208, 7. ὁρῶν 9. τε 11. Ἀκοντίαν 14. αὐτοῖ]
 Malim οὗτοι 26. τοῖς νῦν 207, 6. καὶ τὴν Μαυρουσίαν add.
 post περυσίαν 8. ἀκρας 9. 10. ἀνταποδιδούσας * τῇ Ἰβηρίᾳ*.

τάραντια γὰρ θανάτῳ 28. καὶ add. ante αὐτόν 208, 7. καὶ
om. Fortasse tamen praemittit παραποιήσας δ' αὐτοῖς Κελτικαί 14. ἀγο-
ρευθήναι 209, 13. καθαρῶς 29. post ἐλλήνιστος add. quae in
margine legatur 210, 1. διακροβαλισμῶ 5. γυνόμενον 10.
11. [ἐλλήνιστος] — Κελτοὶ post επιβουλεύοντες 10 10. [ἐλλήνιστος] Libri
μηδιστοί. Fort. γηλινῶς 14. ἀδραῖα προσαντιλαμβάνονται 16.
ἀνθινῶς 18. βαθεῖ 20. ἡ τῶν ἀλλῶν post ὅσον 27. ὡςπερ
Recta Corcor ἀνὰ 28. λέγω] Recta δὲ addit Corcor 211, 12.
τοιαύτης δ' οὐδης] Fortasse τοιοῦτος δ' οὐκ 13. ὅσῳ] Malim
αἰσῶν 20. πλὴν Τενίσις 212, 7. λοιπῶν 213, 8. Ὁφικέ-
λων 9. Οὐλλᾶ 27. καλυπαθῶ 214, 6. ἐπὶ γὰ 10. πρὸς-
ῶρον 18. δὲ 213, 6. ἐργαστήριον καὶ κατεσκευασμένον
Malim κατεσκευασμένη 10. μίτρον 17. ἑταῖρον om. 18. [ἡ-
τον] αὐτοῦ ἢ 19. ὅλον 20. ἀποθῆν 25. καὶ om. 30. Σκορ-
βουραῖαν 216, 29. τετραμυσιλόνος 32. Ροδόκη 217, 1.
αἰσῶν post τινος δὲ 9. διπλόν δὲ τοῦτον καίτοι μὲν διμοιρέ-
νον add. post χάριν 18. τὰ om. 24. Βεντῶν 218, 15. εἰς
add. ante τὸν ib. Μοθῶν 19. μέγας 219, 1. Καίσερανοῦ-
σι 8. ἀποθῆν 9. 10. Καλάγους 12. καὶ [καὶ] Ἰλῶδαν
22. Ἀνωτατίας 220, 4. Τρεφάλλοντι 5. τοι om. 10. Βα-
δύτρας 17. Βαδύλων 30. διακατέργον 222, 10. πλῆ-
θύνουσιν ὅπως δὲ 16. καθῆσαν 17. ἐν add. ante Ἰβηρία 18.
μὴ add. ante μέλαινας 20. om. lacuna signa 27. ἀρόβροτος
223, 2. δὲ 5. προσβόρους 6. ὅντιν om. 20. κολλᾶ καὶ]
Fort. κολλᾶ καὶ [ἀλλο] 224, 8. τῆς τε τῶν ἀνδρῶν καὶ] Hæc
recta delere videtur Grotkurdum 11. τῶν καὶ 225, 1. ἐκαισίνον
5. καὶ om. 7. γυναικονομασίαν 9. εἶναι om. 21. οὗ λα-
Μοτατος πάντων γυγνᾶν add. post Ἑλλήνων 226, 6. ἄλλοι δ'
Ἰβηρίαν om. 10. 11. ὁμοθυμῶς 20. ἀπ' αὐτοῦ 26. δὲ om.
32. ὅρη 227, 3. Νόγῳ 5. παρόρσιον] Malim παρώσιον 6.
ἐκιστοπᾶς δὲ ὁ τρίτος 22. καὶ] Omittit Epit. probante Spengelio, qui
locum ita scribendum putat: αἰεὶ δὲ παλαιοὶ καὶ πολλοὶ αἱ Ἰανουά-
ριος πρὸς ἑσπέρην 228, 1. ἑλέσσαν 5. + χοιραδωδῆς] Fort. ἐν-
λέμενοι, [αἱ δὲ λεμένες] χοιραδωδῆς κατὰ 12. αἰεὶ ante ἐπιβουλεύ-
μενος add. Bekkerus 17. lacuna signa om. 21. μελαγκράνης
231, 1. lacuna signa om. 20. ὅρος ἐν τῇ] Ita scribendum; ἐν οpe-
ratum errore excidit 234, 18. κότιμον om. 10. post ὅσον add.
κότιμον 236, 30. ἐκινῶν 237, 11. δὲ pro altero μὲν 239,
12. κολῶδον 240, 5. Ἀνωτανοῦς et hio et in sequentiis 20. τοῦ
Κερμίνου] Typothetae error; corrigo τῆς Κερμίνης. Fortasse τῆς Κερ-
μινῆς 241, 8. ἀεὶ γῆρας et sic semper 19. τῆς Κερμίνης]
Typothetae error; corrigo τοῦ Κερμίνου 29. ὡςπερ λέγεται] Hæc
quæ οὐκ ἀντιστοιχῶντα, ut vult iam Corcor 242, 1. οὐκπερ
20. Ὁσῶρον 31. καὶ ante τοῦτο add. 243, 23. καὶ ante ἡ add.
24. εἰσὶν οὕτω 28. αὐτῇ 245, 9. προσελάβοντο 10.

- ἀποθῆν 27. Ἀφεντίφ 246, 4. οὐτ' 17. πάλαισ asteriscis in-
 clusum ib. μεθοούμενοι 247, 14. Ἀφλάτῃς et sic etiam in aeq.
 27. ἐπὶ 30. δὲ om. 32. Παύραρις 248, 12. ἐλίσταται 10.
 παταθλῆσθαι 18. ἀπὸ 25. ὁποῖως πρὸς om. 29. οὐ καθ'
 ἑαυταῖς] Haec fortasse delenda 31. ἡ παρ' ἑλλου λαβὼν] Haec etiam
 periculis sunt; nec videntur π Strabono scripta esse 249, 6. ο' δ
 Ζεὺς 24. 25. ἀκρογιάσασθαι 252, 25. † Δουφίωνα 254, 5.
 ἐμπορεῖα 253. 9. Τεκτοσύνης et hic et in sequentibus 27. οὐτ'
 om. 256, 8. Συναίωνος 8. Συναίωνα 258, 10. Ἀκουιπ-
 νῶν et sic constanter in aeqq. 27. τὰ om. 259, 2. τα om. 32.
 συγκλῖδων 260, 29. Δομήτιον 261, 7. Δομήτιον 262, 8.
 ἀνδριάς om. 263, 12. Μίσιων et sic constanter 264, 18. Ἀλ-
 δοῖος 265, 20. Μοριναί et sic semper 266, 27. Βόιοι] Rectius
 fortasse Βοιοί vel Βοιοί 267, 23. αὐτῶν, in (τα) τῶν 268, 27.
 γιγνώσκων] Fort. add. ποθητῶν 28. μίχοι 29. μακρόμαλλος
 32. ὑποδιφθίρας 270, 9. lacunae aliqua om. 11. οὐ om. 25.
 πρῶτος] Imo πρῶτος 31. δὲ pro γὰρ 271, 11. 12. ἐξελουρά-
 ρας 21. τοῦτο 272, 7. φιλόδοκτοι 273, 17. τα om. 25.
 ἡθῆ 273, 8. δὲ pro primo τα 24. ἱκανῶς [πᾶ] δόξῃς 25.
 lacunae aliqua om. 28. ἑλλοις 29. γίγνεται] Imo γίνετα
 276, 10. Ἀπέντιον] Reliqui hanc temerem in quo libri consentire vi-
 dentur; sed rectius scribi puto Ἀπέντιον 21. τοῖς Ἀλκίαις 277,
 1. καὶ pro in 17. λευσιτινοί] Scripsi λευσιτινοί, nisi praeceat λε-
 γυστινοί τα] Malim δὲ 278, 2. Ἀπέντιον] Ita praecensio Men-
 nerto Kramerus; nec dubiam est quin id verum sit, sed rectius scribitur
 Ἀπέντιος, ut supra editur 15. φῶβος] Malim φόβον 279, 3.
 ἀποθῆν 4. εἰοῖν] Libri ἱερίν, quod fortasse revocandum 10.
 πρῶτος 18. Ταυρινοί 20. Ἰδιόνου 281, 6. σιτρονι-
 νος 25. καὶ add. οὐτο τῶν γυναικτικῶν 282, 6. Αἰγυνοταρ
 283, 29. 21. Ἰαθῶν 23. Ἀρχεινός 284, 20 et 23. Πάμπορτον
 24. Χερκέρως om. 286, 27. Τίμιναν 287, 24. 25. συγχο-
 ρῆσαι — βάειν om. 290, 25. ἱεπαρόφικον Kramerus in Corrigen-
 dia 291, 9. δ' ὁ Πάδος] Malim δὲ Πάδον, ut coniecit Kramerus;
 nisi aliquid excidit 17. πορὶ] Malim cum Xylandro πᾶλιν, commu-
 datam etiam a Kramero 28. Μαντιούα 292, 7. Νοβοτυκάμουν
 293, 4. εἰρραοιν 5. Ἀλτιαν 7. Σπῖνα 9. 10. Σπιν-
 τῶν 27. 28. τοῖς — καὶ om. 294, 23. ἀπηγυρισμένας? 295,
 4. 5. παρανοχτεῖν 25. τὸ κεν φυγάδων μὲν 26. Καλλίμαχος]
 29 et 31. Κρομάνος 30. Σύμφρα 296, 1. 2. Σύμφρονος 4.
 ἱγυκλιούταις 6. Γαισάται et 7. Γαισατῶν 14. ἐπιδύβαινον
 23. τοῖς ἱγυκτιοῖς γὰρ ἦσαν 297, 2. † Ἀνκρα 12. Τύκρον 10.
 βαρὰθρῶδης] Malim χαρὰθρῶδης propter sequentia 19. post Χιλ-
 τικῇ add. ea quae in marginem reiciunt 298, 1. 2. διαφυγαῖς πλω-
 ταῖς — μίχοι Παρμηστῶν 29. ἱύλινος] Fort. οὐ ἱύλινος 31. εὐώ-
 νητον 299, 2. Σύμφρον 4. 5. γὰρδακος 16 — 21. εὐανδρεῖ

— εὐσταθίου om. 27. τῷ 302, 23. *ἐκινόλασεν* 303, 20. ἡ
 προ καὶ 304, 11. *Κόσσαν* 12. *Isomias signa* om. 12, 13. *αὐτῶν*
in cal] Libri *οὐκ ἔστιν*, *Kramerus* *οὐκ ἐστὶ* 14. *Λούνα* 32, πρὸς
 — *Λούνα* om. 305, 4. *Πίσσα* 9. *Ἀλεσρος* 30. *βαθεία· λόφος*
 300, 7. *Θόλασσαν* 12. *σεμνοῦκουρ· διὰ καὶ* 16. πρὸς 21.
 ἡ om. 22. γὰρ add. ante τῷ 307, 29. *ἔλπει τῶν ἀνδραπόδων*
 309, 13. *Κόσσαι et hls et ia* seqq. 20. *Ῥατίαν* 21. *Φε-*
γῆνα 310, 1. *Ῥατίαν* 7. *Βιλήρα]* Rectius *Βιλήρα* 311, 3.
 καὶ ἡ πρὸς 12. τῷ *πλησίον εἶναι τῆς Πύμης* add. post *Τυρρη-*
ρίαν 13. τὸ 10. καὶ *Μάρινον asteriacis loci.* 20. *Κιγγυῖλον*
 22. *ἰθαλ* 313, 8. *Ναρίνιον* *μέγιστος* 12. *Κύσος* 314,
 3. *Πορτοῦλοι* 28. *Ἀλβάρη* 315, 11. *Σιλουίαν* 14. 15. *μυ-*
θύοντα] Spengel correxit 20. *Ρίμον* 28. πρὸς] *Leironnus* cor-
 rexit 316, 9. *Ρίμον* 317, 9. *Καρρίντιν* 14. *Ἀκουῶν* 19.
Ἀκουοι 21. *Σοισοσαν* 23. *Ἀποθῆν* 25. *ὁμογλωσσος* 318,
 14. *Ταρχανίαν* *Κεραιῶν]* Melim *Κίρκαιον* 319, 19. *Λαύρην-*
τον 320, 13. *Ταρχανία* *ib.* *Τραχινῇ* 16. *Λόφιδος* 21. *μὲν*
pro te 321, 14. *Πανδαταρία* 20. *Σχετινός* 322, 2. *Κονιφ-*
ων 5. *τε* 11. *Κουρίντος* 12. *Στρούτος* 323, 11. καὶ add.
 ante *διὰ* 320, 6. *Τοῦσκονίων]* *Hoc revocandum* 10. *Φορίντινον*
ib. *Φοραινῶν* 11. *Ἀκύνων]* Corrige *typothetae errorem Ἀκύνων*
 14. *Κάεινον* 25. *Σίγγιον* 25. πρὸ 26. *ταύτης* *ib.* *Σίτσοα]*
 Melim *Σίτσοα* 327, 7. 8. *Πραινίστορον]* *ita semper* 11. *Κεραιῶν*
 καὶ *Σάρα* 25. *ib.* om. 328, 32. *Τοῦσκονίων]* *Hoc revocandum*
 329, 17. *Θόλασσα* 30. ἡ om. 330, 2. *ἐπερύνκρον* 331, 13.
ἴστος 21. *ἐνυκροφόρος* 332, 20. *Σούλμον* 29. *τίσσορας*
 334, 11. *Σουφριντίνορος* 25. *Σικελικῶν]* Melim *Σικελιωτῶν* 27.
τῆς om. 30. ἡ *τε* *πάντες* om. 335, 18. *Batus et hic etiam in* seqq.
 25. *αὐτῆς* 339, 2. ὁ om. 5. ὁ. αὖ καὶ *δικασταίμοριαν* [τῷ
τόκῳ παρισκινῶσαν] καὶ *κατάσκιον?* 9. ἀπὸ 12. *γὰρ οἱ* *προδω-*
σόμενοι καὶ ἱλασμένοι 15. *ποταμῶν* 17. *ἰδρυτο* 21. *ἀργυλ-*
λας] Rectius *ἀργύλας* 337, 6. *ἐκείνην τε καὶ ἐκὶ ἐσαν πόλιν]* *Dixi*
de his sed non persuasi Jacomo Rucca interpretatione di un luogo di
Strabone Napoli 1850 7. *δικασταρχίας* 17. 18. *ἄσχετος, τῶν*
δοτῶν] *An ἄσχετος ἂν, δοτῶν?* 22. καὶ τὸ *Μισσηνὸν* [*Μισση-*
νὸν] add. post *τινός* *ib.* *δικασταρχίαν* 27. γὰρ om. 28. *ὅτι* add.
 ante *θεῖον* 338, 11. *βροχάδας* 339, 20. *Ὀνσοῖνες* 340,
 32. *Σερφικονέων]* *In huius numlola scriptura ubique libros secutus*
est 341, 10. *Ἐπαμία* 342, 11. *Καοῖνον* 15. *ὡσθ' ἐπὶ*
λεμόν] *Fortasse ὡσθ' ἐπὶ λεμόν* 10. *† αἰδύμνου pro μύδος* 20. 27.
Σουισσῶνα 313, 6. 7. *ὁμοφύοντας* 10. καὶ γὰρ *τοῖς* 20. *Βόλα-*
ρον 344, 30. *ἐν ἐπερύνκρον pro ἐπερύνκρον* 345, 15. post
κρίσιν add. *quae reiecta in p.* 349, 7—12. 21. *† Καρκανίαν pro*
Ταλλίαν 346, 6. *Ἀργονίας* 7—12. *Σοβαρίται* — *ἀναγνώμενοι*
 post *κρίσιν* p. 345, 15. 31. *ἔνιοι δὲ τοῦτομα ἀπὸ ποταμοῦ Ἑλλήτας*

add. post κλέαι 347, 15. ταύτην τὴν Λαόν] Libri ταύτην λαοί.
scribendum igitur aut τὴν Λαόν, aut ταύτην, omisso Λαόν 348, 3.
ol om. 30. φρονεῖσις 349, 7. Καλαῖον 15. ὑπὸ 31.
Νακτιῖον 350, 24. γὰρ 32. πρὸς ταυτοῦς, μηδεὶς τὸν 351,
6. Ταρσοῦ 7. ἀποστολὴς τὸ ἐς Τριμίαν μετὰ χαλκοῦ - και 15.
lacunae signa om. 24 Οὐβίαν 352, 2. ἀρχὴ τὸν ἐπιστρέφειν
15. μεταποῦ + Μισαυρος ἑτερος 22. ἄμφω ποιοῦσα 353, 17.
τοιούτου 354, 11. τοῦτων add. ante τὸν 355, 9. δὲ Πέρσου
ἢ 18. ὃν om. 26. Συρακουσῶν 356, 2. lacunae signa om.
4. Ἑσπῆιν 5. ἑγγραμμοῖς 7. Συρακουσῶν 6. συμφορολογισ-
τας 10. ὁλοκρίτους 357, 3. τὰς δὲ ζημίας om. δεῦν δ' εἶναι
4. + αὐτῶν post τὸν 358, 8. Σόγρας 21. ἐν Σικελίᾳ 26
μῆρας ὥριον 359, 23. ὃν 360, 3. ἐπὶ νύκτοι τὸν Τρωῶν ἐγ-
νοντο lb. post ἐγνοντο add. quae in marginem relecti 4. φῆ
σαυτος 8. εἰ δοκῶν εἶη 10. αἶθεν pro θεῶν 11. κλάσματα
ἐρῶν pro δαῖραν 23. οὐσίαν 24. διὰ τὸ κληθεὶς τὸν ἀδελφῶν
add. post φερὸν 361, 17. ὁ Ἰε... Ἑλινάδης] Scripti Ἰεος. sufficere
videtur Ἰε 19. ὃς lb. ὑπὸ φῆ 21. ἰσχυροῦσαν 31. εἶγας la-
cunae om. 362, 28. ὥστε μὴ καταμύσαι] Melius ὥς μὴ καταμύσαι
lb. φαινόμενον 29. τὸ add. ante ἐν 363, 1. Σιρίτιδι] Quod
et hic et in seqq. revocandum 12. τεσσαράκοντα 17. 18. Ἀηλι-
δων 364, 28. Θρινακίς 365, 14. τεσσαράκοντων] Rectius τε-
τρακοντῶν 16. δὲ pro μὲν 22. Ἀγιστίων 366, 2. γὰ add.
post τὸν 3. τς 8. post οὐδὲμιφ fortasse addendum μινυρῶ
11. ἐν τοῖς] Dolendum videtur 14. ὃν om. φανῶν ἄμφω om.
15. βίβλουςαν' ποιήσαι δὲ τὴν κλεῖραν 16. διτ] Fort. δουεῖ
367, 14. Συρακουσαι 15. Συρακουσῶν 16. συνελθοῦσαι πάν-
των 18. Περσῶν 368, 8. Σάγμιον 18. εὐφρῶς 24. δὲ
969, 2. Συρακουσῶν 6. πατὰ 18. 19. ὅταν τῇ Ποσειδωνίῳ
γίνηται 376, 8. Συρακούσας 11. 12. τὸν Λοχίαν χρηστηριαζό-
μενον, ἰσθῆθαι [δὲ] τὸν θεῶν 20. ἐχύνοντο] Fort. ἔλκοντο 20.
Συρακούσας ἀπιδόντας' ἠξίηθη 371, 27. οὐα 372, 15. post
γλεχὲν add. quae in margine leguntur 26. οὐχ ὅπως τοποῦτε 373,
6. post Δυκεῖου add. quae in marginem relecti 16. καίρας 374.
3. Ἀγιστίων lb. Κρηαλοῖδιον 8-17. οὐκίται - ἀξίολογον post
κίλινος 24 20. πάντων 20. Γίλαν δὲ Ρόδιαι om. 30. κεν-
κωται - αὐτ post Έναν 370, 4 375, 4. [ἐκλιπόμενον] Hoc for-
tasse revocandum 377, 3. ἀποδιν 9. καταφωβήθη 20. Να-
φάδη 26. καὶ τὰ κατὰ Ἰμέραν 378, 30. ἐκπρόσοδος 32. ἡ
Θιρίμισσα add. post Σικελίας 379, 11. ἄλλος γι πως 17. post
νηνεμίας quae in margine leguntur 28. ante τὸν adde asteriscum
380, 3. Ἀλόλον et hic et in seqq. 4. post ἐναντῶς ea quae in
marg. 7. αὐτῇ 13. 14. ἐν Αἰκάρας εἰς Σικελίαν 20. Ἰσράς
381, 20. πρόσφοροι 31. ἐπεὶ δὲ πως χερροννησάμενος? 382.
3. 4. εἰκοσιν om. 383, 5. βουλῆς δημοκρασίῳ] Fort. ἐτοίμο

οθίσαι 7. ἤνικα τὴν 10. ἐξαγγελαντες 1b. λαῖθρα 12. μὴ
 ἂν περιθίσθαι 386, 2—3. πρὸς δὲ—βασιλεῖα ποιεῖ πρότερον 7
 11. ἤσαν 18. κατὰ πρό καὶ 25. ἐς 27. Βάρεν 387, 23.
 'Ρωδία: et hio et in seqq. 25. θνητῶν 28. αὐτήν 30. εἶθ'
 into of add. 388, 18. Βρεντίσιον 23. Καλία 389, 7. διπλοῦς
 add. post πλοῦς 31. Ἀργοῦππηνηνῶν 390, 3. ἐλάττους εἶλεν
 8. Ἀστυερία 391, 3. Οἶρετον 20. μιμιεῖσθαι 27. Σίλαν
 392, 2. λέγομεν 393, 23. ὑγείαν 20. τε 394, 3. Ἀσίας,
 Fortasse Αἰβύης 395, 34. ἦ om. 396, 11. διὰ om.

ΤΩΝ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Α .

Α

Ὅτι οὖν ἐκτὸς φιλοσοφίας ἡ γεωγραφικὴ πραγματεία, ὅτι καὶ Ὁμήρος αὐτῇ πανταχοῦ τῶν ἐκῶν φαίνεται χρῶμενος. ὅτι οἱ πρῶτοι αὐτῇ χρῆσάμενοι ἑλληνικῶς ἢ ἀναρθρώτως ἢ ἰσφαλμένως ἢ φινδῶς ἢ τοῖς πύτοις ἀσυμφώνως ἐλέησαν. ἡγεῖται καὶ ἀποδείξεις τοῦ εἰκότως ποτὲν οὕτω κρῖσιν. κεφαλαιώδεις λόγοι πάσης οἰκουμένης συντόμως ὑποτυποῦντες τὴν διάθεσιν. αἵσις ἐκῶτων καὶ τεκμηρίων βεβαίων τοῦ κατὰ πολλὰ μέρος τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν ἐνηλίσχθαι καὶ εἰς ἄλλῃλας μετετεθῆναι.

Β

Ἐν τῷ δευτέρῳ κατὰ λέξιν προβελλόμενον τὰ Ἑρατοσθένους διατετακται καὶ διελύγεται ὅσα μὴ ὀρθῶς εἰρηται ἢ διερρηται ἢ διαγίγρεται· καὶ Ἰσχυρίζεται δὲ τῶν πολλῶν μνησκείται ἰσχυραμένοντες. καὶ ἐκὶ τῶν ἐκῶν συντομῶς καὶ τρέπον τινὰ σύντομῳ τῆς ὅλης πραγματείας, τοῦτ' ἐστὶ τῆς γεωγραφικῆς ἱστορίας.

Γ

λεῖπει

Δ

Ἐν τῷ τετάρτῳ τὰ περὶ Γαλλίαν καὶ Ἰβηρίαν καὶ ὅσα διέρχονται αἱ Ἀλπεῖς τῆς Ἰταλίας ἰσθμῶν, ἐν οἷς καὶ Βρετανία καὶ τῶν ὠκεανισθῶν νῆσων τινὲς, ὅσαι καὶ δακτυλοῖν οὐκίκοθαι, καὶ βαρβάρων χώρων καὶ ἰσθμῶν παροικούντων τοῦ Ἰστροῦ πέρι.

Ε

Ἐν τῷ πέμπτῳ τὰ περὶ Ἰταλίαν ἀπὸ τῆς ἑκπρωίας τῶν Ἀλπεων μέχρι τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ καὶ Ταρρακίνας κόλπου καὶ τοῦ Ποσειδωνιάτου, ἐς οἷς Βενετία, Λιγυρία, Πικηνόν, Τονταία, Ῥώμη, Καρχηνία, Αἰνυανία, Ἀκοντία, καὶ ὅσαι νῆσοι τῇ ταύτῃ θαλάσῃ παρῶνται ἀπὸ Ἑντροσεῶν μέχρι Σικελίας.

Σ

Ἐν τῷ ἕκτῳ τὰ ἰσθμῶς τῆς Ἰταλίας καὶ τὰ ἐκτὸς τοῦ Ἀδριατικοῦ μέχρι Μακεδονίας, ἐν οἷς Ἀκοντία Καλαβρία καὶ ὅσα κατὰ τὸν Ἰόνιον κόλπον ἕκ ταις παρακειμέναις νήσοις ἀπὸ Σικελίας ἕως τῶν Κίρων νήσων, καὶ τοῦ ἁλίου μέρους ἕως Καρχηδόνας καὶ τῶν ταύτῃ παρακειμένων νησιδίων.

Z

Ἐν τῷ ἰσθμῷ λέγει τῆς Εὐρώπης τὰ λιπόμυνα μέρη· ἵσται δὲ τὰ πρὸς ἴσιν πέραν τοῦ Ῥήϊον μέχρι τοῦ Ταταίδος καὶ τοῦ στόματος τῆς Μαιώτιδος λίμνης, καὶ ὅσα μεταξὺ τοῦ Ἀδρίου καὶ τῶν ἀριστερῶν τῆς Πορτικῆς θαλάσσης μέρων ἀπολαμβάνει πρὸς νότον μέχρι τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Πρεπονίδος ὁ Τετρός, ἐν αἷς καὶ Μακεδονία πάσα.

H

Ἐν τῷ ἰσθμῷ λέγει τὰ τῆς Εὐρώπης, Μακεδονίας τὰ λιπόμυνα καὶ Ἑλλάδα πάσαν· ἐν ᾗ καὶ ἑγγραφίζε διὰ τὰ πολεμώσαντον τῆς χώρας, διακριθῶν καὶ ἐννοεῖται ποιεῖν τὰ ἀδιακρίτως καὶ ἀδιορίστως ὑπὸ τῶν ποιητῶν τε καὶ ἱστορικῶν περὶ τῶν ταύτῃ πόλεων εἰρημνία καὶ μάστις ἐν καταλόγῳ τε καὶ ἄλλοθι πελλαχὸς τῆς ποιήσεως.

Θ

Ἐν τῷ ἰσθμῷ περὶ τῆς Ἑλλάδος, Ἀθηναίων μάλιστα πανηγυρικῇν ἑορτασιν, καὶ Βαιωτίαν καὶ Θερραλίαν μετὰ τῆς περὶ αὐτῆς ταύτης.

I

Τὸ δέκατον περιέχει Ἀσιαίαν καὶ τῆς παρασιμένης γῆσους, ἵσται δὲ Κρήτην πάσαν, ᾗ καὶ μάλιστα ἑγγραφίζε, νόμιμα τε αὐτῆς διηγούμενος καὶ τῶν Κουρήων, πρὸς δὲ καὶ τῶν Ἰδαίων δακτύλων τὴν ἐν αὐτῇ γένεσιν καὶ τερμῇ καὶ ὄργια ἐπεξιών· καὶ τὸ ἴδιον δὲ γένος Στροφῶν ἀπὸ Κρήτης λέγει· ἵσται δὲ καὶ τῆς περὶ Κρήτην γῆσους πολλὰς οὐδας περιέχει τὸ βιβλίον, ἐν αἷς εἶσι καὶ αἱ Σποράδες καὶ τῶν Κυκλάδων ἵσται.

IA

Τὸ ἑνδέκατον ἀρχοῦσι πρὶν τῆς Μείνης, τοῦ Ταταίδος ἀπὸ τῶν ἀρχαίων μερῶν ἔκασθιν ἀρχομένου διατερεῖν τὴν Εὐρώπην τῆς Μείνης. περιέχει δὲ τὸ βιβλίον καὶ τὰ περικείμενα ἴσται ταῖς ἀρχαῖς αὐτοῦ πρὸς τῇ ἀντικρίῃ καὶ μεσημβρίᾳ, ἥ καὶ Ἀσία ἵσται. ἵσται δὲ τῇδε ἴσθμῳ βαρβαρὰ τὰ τῷ βιβλίῳ ἑκτιμῶντα ὅσα προοίει τὸ Καππαδοκίον ὄρος, ἐν οἷς Ἀραβόντες τε καὶ Μασσαγέται, Σκύθαι καὶ Ἀλβανοὶ καὶ Ἰβήρεις, Βακτριανοί, Κασπιοί, Μήδοι, Πέρσαι, Ἀρμενῖαι διὰ ἰσθμὸς τῆς Μεσοποταμίας· ἵσται δὲ καὶ Τρωγλοδυτας καὶ Ἠνιόχους οὕτω λεγόμενα ἴσθμῳ, καὶ Σηηκτοχους, Σόαντες, Ἀσσυρίους, Πολυδάγους, Ναβιανούς, Σιρακούς, Τυκύρους. ἑκπερὶ δὲ Ἰάσονος καὶ Μιθιδάας καὶ αὐτῶν ἵσται πάλιν· ἵσται δὲ Σίρην καὶ Μιθριδάστον καὶ Μιξάνδρου τοῦ Φιλίππου.

IB

Τὸ δωδέκατον περιέχει τὰ ὑπόλοιπα τῆς Πορτικῆς χώρας καὶ ἐπεξῆς Καππαδοκίαν, Γαλατίαν, Βιθυνίαν, Μυσίαν, Θρυγίαν, Μαιονίαν, καὶ πρὸ τούτων Σιναιίδα, πάλιν Πορτικὴν, καὶ Ἠρακλείαν

καὶ Ἀμάσειαν· ἴτι Ἰσαυρίαν, Λυκίαν, Παμφυλίαν, Κιλικίαν μετὰ τῶν παρακειμένων νήσων καὶ ὄρων καὶ ποταμῶν,

II

Τὸ τρισκαιδέκατον περιέχει τῆς Ἀσίας τὰ ἀπὸ τῆς Προποντιδὸς κατῶθεν, ἀπὸ Κυζίκου ἀρχόμενον, καὶ ἐφελξῆς τὴν ταύτην καρὰ τὴν πᾶσαν καὶ εἰ τινες νῆσοι ὑπάρχουσιν· ἐγγραφίζῃ δὲ μάλιστα τῇ Τροίᾳ, εἰ καὶ ἱερὸς, διὰ τὸ ἐπίσημον αὐτῆς καὶ πολυθρύλητον ἐκ τοῦ πολέμου.

IIΔ

Τὸ τεσσαρεσκαίδέκατον περιέχει τὰς Κυκλάδας νήσους καὶ τὴν ἀντιπέραν χώραν, ἐν ᾗ Παμφυλία Ἰσαυρία Λυκία Πισιδία Κιλικία Ἰσθμὸς Σιελωνίας τῆς Συρίας, καὶ τῆς Ἀσίας * τῆς ἰδίως Ἰωνίας λεγομένης.

IIΕ

Τὸ πεντεκαιδέκατον περιέχει Ἰνδιάν καὶ Περσίδα.

IIς

Τὸ ἑκαίδέκατον περιέχει τὴν Ἀσσυρίων χώραν, ἐν ᾗ Βαβυλῶν καὶ Νίσιβις, πόλεις μέγισται, καὶ τὴν Ἀδιαβην καὶ Μεσοποταμίαν, Συρίαν πᾶσαν, Φοινίκην, Παλαιστίνην, Ἀραβίαν πᾶσαν καὶ ὅσα τῆς Ἰνδικῆς τῇ Ἀραβίᾳ συνάπτει, καὶ τὴν Σαρακηνῶν, ἣν Σηνηρίον (ἰσθ. Σηνηρίον) καλεῖ, καὶ πᾶσαν τὴν παρακειμένην τῇ το νηροῦ Θάλασσαν καὶ τῇ ἰσθμῷ.

IIΖ

Τὸ ἑπτακαιδέκατον περιέχει Ἀφγαντον πᾶσαι καὶ Λιβύην πᾶσαν.

ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ

ΠΡΩΤΟΝ.

Τῆς τοῦ φιλοσόφου πραγματείας εἶναι νομιζο-
 5 μιν, εἴπερ ἄλλην τινα, καὶ τὴν γεωγραφικὴν, ἣν νῦν
 προηγήμεθα ἐπισκοπεῖν. ὅτι δ' οὐ φαύλως νομιζομεν
 ἐκ πολλῶν δῆλον· οἱ τε γὰρ πρῶτοι θαρρήσαντες αὐ-
 10 τῆς ἀψασθαι τοιοῦτοί τινες ὑπῆρξαν, Ὅμηρος τε καὶ
 Ἀναξίμανδρος ὁ Μιλήσιος καὶ Ἐκαταῖος, ὁ πολίτης αὐ-
 τοῦ, καθὼς καὶ Ἐρατοσθένης φησί· καὶ Δημόκριτος
 δὲ καὶ Εὐδοξος καὶ Δικαίαρχος καὶ Ἐφορος καὶ ἄλλοι C. 2
 πλείους· ἔτι δὲ οἱ μετὰ τούτους, Ἐρατοσθένης τε καὶ
 15 Πολύβιος καὶ Ποσειδώνιος, ἄνδρες φιλόσοφοι. ἡ τε
 πολυμαθία, δι' ἧς μόνῃς ἐφικέσθαι τοῦδε τοῦ ἔργου
 δυνατόν, οὐκ ἄλλου τινὸς ἐστὶν ἢ τοῦ τὰ θεὰ καὶ τὰ
 ἀνθρώπεια ἐπιβλέποντος, ὥνπερ τὴν φιλοσοφίαν ἐπι-
 στημὴν φασίν. ὥς δ' αὐτως καὶ ἡ ἀφέλεια ποικίλη τις
 20 οὖσα, ἡ μὲν πρὸς τὰ πολιτικὰ καὶ τὰς ἡγεμονικὰς
 πράξεις, ἡ δὲ πρὸς ἐπιστήμην τῶν τε οὐρανίων καὶ
 τῶν ἐπὶ γῆς καὶ θαλάττης ζώων καὶ φυτῶν καὶ καρ-
 πῶν καὶ τῶν ἄλλων ὅσα ἰδεῖν παρ' ἑκάστοις ἐστι, τὸν
 αὐτὸν ὑπογράφει ἄνδρα, τὸν φροντίζοντα τῆς περὶ τὸν

25 βίον τέχνης καὶ εὐδαιμονίας.
 Ἀναλαβόντες δὲ καθ' ἕκαστον ἐπισκοποῦμεν τῶν 2
 εἰρημένων ἔτι μᾶλλον. καὶ πρῶτον ὅτι ὀρθῶς ὑπει-
 λήψαμεν καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ πρό ἡμῶν, ὧν ἐστὶ καὶ Ἰπ-
 25 παρχος, ἀρχηγίτην εἶναι τῆς γεωγραφικῆς ἐμπειρίας
 Ὅμηρον, ὃς οὐ μόνον ἐν τῇ κατὰ τὴν ποίησιν ἀρετῇ
 πάντας ὑπερβέβληται τοὺς πάλαι καὶ τοὺς ὕστερον,

ἀλλὰ σχεδόν τι καὶ τῇ κατὰ τὸν βίον ἐμπειρίᾳ τὸν πολιτικόν, ἀφ' ἧς οὐ μόνον περὶ τὰς πράξεις ἐσπούδασεν ἐκείνος, ὅπως ὅτι πλείστας γνῶνῃ καὶ παραδώσει τοῖς ὕστερον ἐσομένοις, ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ τοὺς τόποις τοὺς τε καθ' ἑκαστα καὶ τοὺς κατὰ σύμπασαν τὴν οἰκουμένην γῆν τε καὶ θάλατταν· οὐ γὰρ αὖ μέχρι τῶν ἐσχάτων αὐτῆς περάτων ἀφίκετο τῇ μνήμῃ κύκλῳ περιῶν.

- 3 Καὶ πρῶτον μὲν τῷ ὤκειανθ' περιέκλυστον, ὅσπερ ἔστιν, ἀπέβαινεν αὐτήν· ἔπειτα δὲ τῶν χωρίων τὰ μὲν ὠνόμαζε τὰ δὲ ὑπνύτιζετο τεκμηρίοις τισί, 10 Διὸς βύην μὲν καὶ Αἰθιοπίαν καὶ Σιθονίους καὶ Ἑρεμβούς, οὓς εἰκὸς λέγειν Τρωγλοδύτας Ἀραβας, ῥητῶς λέγων, τοὺς δὲ πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς καὶ δυσίσιν αἰνιττόμενος ἐκ τοῦ τῷ ὤκειανθ' κλύζεσθαι· ἐντεῦθεν γὰρ ἀνίσχοντα ποιεῖ τὸν ἥλιον καὶ δυσόμενον εἰς τοῦτον, ὥς δ' αὖ- 15 τως καὶ τὰ ἄστρα καὶ τοὺς ἀστέρας λειουμένους ἐξ ὤκειανθ' λέγει.

- 4 Τῶν δ' ἱσπερίων ἀνδρῶν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἐμφανίζει καὶ τὴν εὐκρασίαν τοῦ περιέχοντος, πεπν- 20 ομένος, ὡς ἵσκει, τὸν Ἰβηρικὸν πλοῦτον, ἐφ' ὃν καὶ Ἰρακλῆς ἐστράτευσε καὶ οἱ Φοίνικες ὕστερον, οἵπερ καὶ κατέσχον τὴν πλείστην ἀρχήν, μετὰ δὲ ταῦτα Ῥωμαῖοι· ἐνταῦθα γὰρ αἱ τοῦ ζεφύρου πνοαί, ἐνταῦθα 25 δὲ καὶ τὸ Ἠλύσιον ποιεῖ πεδίον ὁ ποιητής, εἰς δ' ἐμφοθήσεσθαι φησι τὸν Μενέλαον ὑπὸ τῶν θεῶν „ἀλλὰ 25 „σ' εἰς Ἠλύσιον πεδίον καὶ πείρατα γαίης ἀθάνατοι „πέμψουσιν, ὅθι ξανθὸς Ῥαδάμανθους, τῇ περ φηλοτῇ „βιοτὴ κίλει· οὐ νυφειτός, οὐτ' ἄρ χειμῶν πολὺς, ἀλλ' „αἰεὶ ζεφύροιο λιγὺ πνέοντας ἀήτας ὤκειανθ' ἀνίησι.“

16. ποιεῖ ἄστρα· „ἥλιος μὲν ἔπειτα τὸν προσέβαλλεν „ἀρότῃς ἐξ ἀκαταρτίτου βαθυρόου ὤκειανθ'· ἐν δ' ἔπειτα „ὤκειανθ' λαμπρὸν φῶς ἥλιόιο, ἴκλον νότα μέλαιναν.“

Καὶ αἱ τῶν μακάρων δὲ νῆσοι πρὸ τῆς Μαυρου-
 σίας εἰσὶ τῆς ἰσχυάτης πρὸς δύσιν, καθ' ὃ μέρος συν-
 τρέχει καὶ τῆς Ἰβηρίας τὸ ταύτην πέρας· ἐκ δὲ τοῦ
 ὀνόματος δηλὸν ὅτι καὶ ταύτας ἐνόμιζον εὐδαίμονας
 5 διὰ τὸ πλησιάζειν τοιούτοις χωρίοις.

Ἀλλὰ μὴν ὅτι γε καὶ οἱ Αἰθίοπες ἐπὶ τῷ ὠκεανῷ 6
 ἰσχατοί, δηλοῖ· ὅτι μὲν ἰσχατοί „Αἰθίοπες, τοὶ διχθὰ
 δεδαίταται, ἰσχατοὶ ἀνδρῶν.“ οὐδὲ τοῦ „διχθὰ δεδαί-
 ται“ φανύλως λεγομένου, ὥς δειχθήσεται ὑστερον· ὅτι
 10 δ' ἐπὶ τῷ ὠκεανῷ „Ζεὺς γάρ ἐς ὠκεανὸν μετ' ἀμύμο-
 νας Αἰθιοπῆας χθιζὸς ἔβη μετὰ δαίτα.“ ὅτι δὲ καὶ ἡ
 πρὸς ταῖς ἄρκτοις ἰσχατιά παρωκεανίτις ἐστίν, οὕτως
 ἤνυστο εἰπὼν περὶ τῆς ἄρκτου „οἷη δ' ἄμμορός ἐστι
 λουτρῶν ὠκεανοῦ.“ διὰ μὲν γάρ τῆς ἄρκτου καὶ τῆς
 15 ἀμάξης τὸν ἀρκτικὸν δηλοῖ· οὐ γάρ ἄν τοσοῦτων ἀστέ-
 ρων ἐν τῷ αὐτῷ χωρίῳ περιφερομένων τῷ αἰε φανερω-
 οῦν ἄμμορον εἶπε λουτρῶν ὠκεανοῦ. ὥστ' οὐκ εὖ
 ἀπειρίαν αὐτοῦ καταγινώσκουσιν, ὥς μίαν ἄρκτον ἀντὶ
 δυεῖν εἰδότες· οὐδὲ γάρ εἰκὸς ἦν πῶ τὴν ἑτέραν ἤστρο-
 20 θεῖσθαι, ἀλλ' ἀπ' οὗ οἱ Φοίνικες ἐσημειώσαντο καὶ
 ἰχρῶντο πρὸς τὸν πλοῦν παρελθεῖν καὶ εἰς τοὺς Ἑλλη-
 νας τὴν διάταξιν ταύτην, ὥσπερ καὶ τὸν Βερενίκης
 πλόκαμον καὶ τὸν Κάνωβον ἰχθὺς καὶ πρῶην κατω-
 μασμένον, πολλοὺς δ' ἐτι νῦν ἀνωνύμους ὄντας, κα-
 25 θάπερ καὶ Ἀρατὸς φησιν. οὐδὲ Κράτης οὖν ὀρθῶς
 γράφει „οἷος δ' ἄμμορός ἐστι λουτρῶν,“ φεύγων τὰ
 μὴ φανκτά. βελτίων δ' Ἡράκλειτος καὶ ὁμηρικώτερος,
 ὁμοίως ἀντὶ τοῦ ἀρκτικοῦ τὴν ἄρκτον ὀνομάζων
 „ἡοὺς καὶ ἐσπέρης τέρματα ἢ ἄρκτος, καὶ ἀντίον τῆς
 30 ἄρκτου οὐρὸς αἰθέρου Διός.“ ὃ γάρ ἀρκτικός ἐστι
 δύσιως καὶ ἀνατολῆς ὄρος, οὐχ ἡ ἄρκτος. διὰ μὲν δὲ α
 τῆς ἄρκτου, ἦν καὶ ἄμαξαν καλεῖ καὶ τὸν Ὠρίωνα

δοκεῖν φησί, τὸν ἀρκτικὸν δηλοῖ, διὰ δὲ τοῦ ὠκεανοῦ τὸν ὀρίζοντα, εἰς δὲ καὶ εἰ οὐ τὰς θύσεις καὶ τὰς ἀνατολάς ποιεῖται. εἰπὼν δὲ αὐτοῦ στρέφεσθαι καὶ ἀμοιρεῖν τοῦ ὠκεανοῦ οἶδαν ὅτι κατὰ σημεῖον τὸ ἀρκτικώτατον τοῦ ὀρίζοντος γίνεται ὁ ἀρκτικός. ἀκο- 5
λούθως δὲ τούτῳ τὸ ποιητικὸν ἀρμόσαντας τὸν μὲν ὀρίζοντα ὀφειλομεν δέχεσθαι τὸν ἐπὶ τῆς γῆς οἰκείως τῷ ὠκεανῷ, τὸν δ' ἀρκτικὸν τῆς γῆς ἀπτόμενον ὡς ἂν πρὸς κλισθησιν κατὰ τὸ ἀρκτικώτατον τῆς οἰκήσεως σημεῖον· ὥστε καὶ τοῦτο τὸ μέρος τῆς γῆς κλύζοιτ' ἂν 10
τῷ ὠκεανῷ κατ' αὐτόν. καὶ τοὺς ἀνθρώπους δὲ οἶδε τοὺς προσβόρρους μάλιστα, οὓς ὀνομασι μὲν οὐ δη-
λοῖ (οὐδὲ γάρ νῦν που κοιὸν αὐτοῖς ὄνομα κεῖται κᾶσι), τῇ διαίτῃ δὲ φράζει, νομάδας αὐτοὺς ὑπο-
γράφων καὶ ἀγαιούς ἱππημολγούς γαλακτόφάγους 15
ἄβιδους τε.

- 7 Καὶ ἄλλως δ' ἐμφαίνει τὸ κύκλῳ περιελθεῖν τῇ γῇ τὸν ὠκεανόν, ὅταν οὕτω φῇ ἡ Ἥρα „εἰμι γὰρ ὀψο-
μένη πολυφόρβου κείρατα γαίης Ὀκεανόν τε θαῶν
„γένεσιν.“ τοῖς γὰρ κείρασι κᾶσι συνήθη λέγει τὸν ὠκε- 20
ανόν, τὰ δὲ κείρατα κύκλῳ περιέχεται. ἐν τε τῇ ὀπλο-
ποιᾷ τῆς Ἀχιλλέως ἀσπίδος κύκλῳ περιτίθῃσι τὸν ὠκεανὸν ἐπὶ τῆς ἱτυός. ἔχεται δὲ τῆς αὐτῆς φιλοπραγ-
μοσύνης καὶ τὸ μὴ ἀγνοεῖν τὰ περὶ τὰς πλημμυρίδας
τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τὰς ἀμπώτεις ἀφορροῦν ὠκεανοῦ, 25
λέγοντα καὶ „τρεῖς μὲν γὰρ τ' ἀνίησιν ἐκ' ἡματι, τρεῖς
δ' ἀναροιβδε.“ καὶ γὰρ εἰ μὴ τρεῖς ἀλλὰ δύο, τάχα τῆς
ἱστορίας παραπισόντος ἢ τῆς γραφῆς διημαρτημένης,
ἀλλ' ἢ γε προαίρεσις τοιαύτη. καὶ τὸ „εἰ ἀκαλαρρεῖ-
ται“ δὲ ἔχει τινὰ ἐμφασιν τῆς πλημμυρίδος, ἐχούσης 30
την ἐπίβασιν πρᾶξαν καὶ οὐ τιλῆως ῥωσθῇ. Ποσει-
δώνιος δὲ καὶ ἐκ τοῦ σκοπέλου λέγειν τοτὶ μὲν κα-

λυπτομένους τοιὲ δὲ γυμνουμένους καὶ ἐκ τοῦ ποταμὸν
 φάναι τὸν ὠκεανὸν εἰκάξει τὸ ῥωῶδες αὐτοῦ τὸ περὶ
 τὰς πλημμυρίδας ἐμφανίζεσθαι. τὸ μὲν οὖν πρῶτον
 εὖ, τὸ δὲ δεύτερον οὐκ ἔχει λόγον· οὔτε γὰρ ποταμὸς
 5 ῥεῦματι ἰοικεν ἢ τῆς πλημμυρίδος ἐπίβασις, πολὺ δὲ
 μᾶλλον ἢ ἀναχωρήσις οὐ τοιαύτη, ὅτε τοῦ Κράτῃτος
 λόγος διδάσκει τι πιθανώτερον. βαθύρρουν μὲν γὰρ
 καὶ ἄφορρον λέγει, ὁμοίως δὲ καὶ ποταμὸν τὸν ὅλον
 ὠκεανόν· λέγει δὲ καὶ μέρος τοῦ ὠκεανοῦ τι ποταμὸν Ω. 5
 10 καὶ ποταμοιο ῥέον, οὐ τοῦ ὅλου ἀλλὰ τοῦ μέρους,
 ὅταν οὕτω φῇ „αὐτὰρ ἔπει ποταμοιο λίπεν ῥέον ὠκεα-
 „νοιο νηὺς, ἀπὸ δ' ἔκειτο κῦμα θαλάσσης εὐρυπόροιο.“
 οὐ γὰρ τὸν ὅλον, ἀλλὰ τὸν ἐν τῷ ὠκεανῷ τοῦ ποταμοῦ
 ῥέον μέρος ὄντα τοῦ ὠκεανοῦ, ὃν φησιν ὁ Κράτῃς
 15 ἀνάχυσίν τινα καὶ κόλπον ἐπὶ τὸν νοτίον πόλον ἀπὸ
 τοῦ χειμερινοῦ τροπικοῦ διήκοντα. τοῦτον γὰρ δι-
 ναιτ' ἂν τις ἐκλιπὼν εἴη εἶναι ἐν τῷ ὠκεανῷ, τὸν δὲ
 ὅλον ἐκλιπόντα εἴη εἶναι ἐν τῷ ὅλῳ οὐχ ὁλόν τε. Ὀμη-
 ρος δὲ γε οὕτω φησὶ „ποταμοιο λίπεν ῥέον, ἀπὸ δ'
 20 ἔκειτο κῦμα θαλάσσης,“ ἥτις οὐκ ἄλλη τίς ἐστίν ἀλλὰ
 ὠκεανός. γίνεται οὖν, εἰάν ἄλλως δέχη, ἐκβὰς ἐκ τοῦ
 ὠκεανοῦ ἦλθεν εἰς τὸν ὠκεανόν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν μα-
 κροτέρως ἐστὶ διαλέτῃς.

Ὅτι δὲ ἡ οἰκουμένη νησός ἐστι πρῶτον μὲν ἐκ τῆς 8
 25 αἰσθήσεως καὶ τῆς πείρας ληπτέον. πανταχῇ γὰρ,
 ὅπου ποιοῦν ἐφικτὸν γέγονεν ἀνθρώποις ἐπὶ τὰ ἔσχα-
 τα τῆς γῆς προελθεῖν, εὐρίσκεται θάλαττα, ἣν δὴ
 καλοῦμεν ὠκεανόν. καὶ ὅπου δὲ τῇ αἰσθήσει λαβεῖν
 οὐχ ὑπῆρξεν, ὁ λόγος δείκνυσσι. τὸ μὲν γὰρ ἐσθιωδόν
 30 πλευρόν, τὸ κατὰ τοὺς Ἰνδοὺς, καὶ τὸ ἐσπέριον, τὸ
 κατὰ τοὺς Ἰβήρους καὶ τοὺς Μαυρουσίους, περιπλε-
 ται πᾶν ἐπὶ πολὺ τοῦ τε νοτίου μέρους καὶ τοῦ βο-

ρίου· τὸ δὲ λειπόμενον ἄπλουν ἡμῖν μέχρι νῦν τῷ μὴ
 συμῖξαι μηδένας ἀλλήλους τῶν ἀντιπεριπλεόντων οὐ
 πολὺ, εἰ τις συντίθῃσιν ἐκ τῶν παραλλήλων διαστη-
 μάτων τῶν ἐφικτῶν ἡμῖν. οὐκ εἰκὸς δὲ διθάλαττον
 εἶναι τὸ πέλαγος τὸ Ἀτλαντικόν, ἰσθμοῖς διειρηγόμενον·
 οὕτω σπειροῖς τοῖς κωλύουσι τὸν περίπλουν, ἀλλὰ
 μᾶλλον σύρρουν καὶ συνεχῆς· οἳ τε γὰρ περιπλεῖν
 ἐγχειρήσαντες, εἴτα ἀναστρέψαντες, οὐχ ὑπὸ ἡκίφου
 τινὸς ἀντιπικτούσης καὶ κωλυούσης τὸν ἐπέκεινα
 πλοῦν ἀνακρουσθῆναι φασίν, ἀλλὰ ὑπὸ ἀπορίας καὶ 10
 ἐρημίας, οὐδὲν ἦττον τῆς θαλάττης ἰχθύσης τὸν πό-
 ρον. τοῖς τε πάθεσι τοῦ ὠκεανοῦ τοῖς περὶ τὰς ἀμπώ-
 τεις καὶ τὰς πλημμυρίδας ὁμολογεῖ τοῦτο μᾶλλον·
 πάντη γοῦν ὁ αὐτὸς τρόπος τῶν τε μεταβολῶν ὑπάρ-
 χει καὶ τῶν αὐξήσεων καὶ μειώσεων, ἧ οὐ πολὺ παραλ- 15
 λάττων, ὥς ἂν ἐπὶ ἐνὸς πελάγους τῆς κινήσεως ἀποδι-
 δομένης καὶ ἀπὸ μιᾶς αἰτίας.

9 Ἰππαρχος δ' οὐ πιθανὸς ἐστὶν ἀντιλέγων τῇ δόξῃ
 α. 6 ταύτῃ, ὥς οὐθ' ὁμοιοπαθούντος τοῦ ὠκεανοῦ παν-
 τιλῶς οὔτε, εἰ δοθῇ τούτο, ἀκολουθοῦντος αὐτῷ τοῦ 20
 σύρρουν εἶναι πᾶν τὸ κύκλῳ πέλαγος τὸ Ἀτλαντικόν,
 πρὸς τὸ μὴ ὁμοιοπαθεῖν μάρτυρι χρώμενος Σελεύκῳ
 τῷ Βαβυλωνίῳ. ἡμεῖς δὲ τὸν μὲν πλείω λόγον περὶ
 τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῶν πλημμυρίδων εἰς Ποσειδώνιον
 ἀναβαλλόμεθα καὶ Ἀθηνόδοτον, ἱκανῶς * διακρατή- 25
 σαντας τὸν περὶ τούτων λόγον· πρὸς δὲ τὰ νῦν ἐπὶ
 τοσοῦτον λέγομεν, ὅτι πρὸς τε τὴν ὁμοιοπάθειαν οὕτω
 βέλτιον νομίσαι, τὰ τε οὐράνια συνέχει· ἂν κρεῖττον
 ταῖς ἐντεῦθεν ἀναθυμιάσεσιν, εἰ πλείον εἴη τὸ ὑγρὸν
 περιεχυμένον.

30

10 Ὡς περ οὖν τὰ ἔσχατα καὶ τὰ κύκλῳ τῆς οἰκουμέ-
 νης οἶδε καὶ φράζει σαφῶς ὁ ποιητής, οὕτω καὶ τὰ τῆς

θαλάττης τῆς ἐντός. περιέχει γὰρ ταύτην ἀπὸ στεγλῶν
 ἀρξαμένοις Λιβύη τε καὶ Αἴγυπτος καὶ Φοινίκη, ἐξῆς
 δὲ ἡ περίξ τῆς Κύπρου, εἰτα Σόλυμοι καὶ Λύκιοι καὶ
 Κᾶρες, μετὰ δὲ τούτους ἡ μεταξὺ Μυκάλης καὶ τῆς
 5 Τρωάδος ἥων καὶ αἱ προκείμεναι νῆσοι· ὧν ἀπάντων
 μέμνηται, καὶ ἐφεξῆς τῶν περὶ τὴν Προποντίδα καὶ
 τοῦ Εὐξείνου μέχρι Κολχίδος καὶ τῆς Ἰάσονος στρα-
 τείας. καὶ μὴν καὶ τὸν Κιμμερικὸν Βόσπορον οἶδε τοὺς
 Κιμμερίους εἰδὼς, οὐ δὴπου τὸ μὲν ὄνομα τῶν Κιμ-
 10 μερίων εἰδὼς αὐτοὺς δεῖ ἀγνοῶν, οἱ κατ' αὐτὸν ἡ μι-
 κρόν πρὸ αὐτοῦ μέχρι Ἰωνίας ἐπέδραμοι τὴν γῆν τὴν
 ἐκ Βοσπόρου πᾶσαν. αἰνίττεται γοῦν καὶ τὸ κλίμα τῆς
 χώρας αὐτῶν ζοφῶδες ὅν, καὶ ὡς φησὶν „ἥρι καὶ
 „ναφίλη κακαλυμμένοι· οὐδέ ποτ' αὐτοὺς ἡέλιος φαί-
 15 „θων ἐπιλαμβάνεται, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὅλῳ τέταται.“ γνω-
 ρίζει δὲ καὶ τὸν Ἰστρον, μεμνημένος γε Μυσῶν, ἔθρους
 Θρακίου παροικούντος τὸν Ἰστρον. καὶ μὴν καὶ τὴν
 ἐξῆς παραλίαν οἶδε, Θρακίαν οὖσαν μέχρι Πηνειοῦ,
 Παλονὰς τε ὀνομάζων καὶ Ἀθῶ καὶ Ἀξιὸν καὶ τὰς
 20 προκειμένας τούτων νήσους. ἐξῆς δὲ ἴστιν ἡ τῶν Ἑλ-
 λήνων παραλία μέχρι Θισπρωτῶν, ἧς ἀπάσης μέμνη-
 ται. καὶ μὴν καὶ τὰ τῆς Ἰταλίας ἄκρα οἶδε, Τιμίσην κα-
 λῶν καὶ Σικελούς, καὶ τὰ τῆς Ἰβηρίας ἄκρα καὶ τὴν
 εὐδαιμονίαν αὐτῶν, ἣν ἀρετίως ἔφαμεν. εἰ δὲ τίνα ἐν
 25 τοῖς μεταξὺ διαλείμματα φαίνεται, συγγνοῇ τις ἂν·
 καὶ γὰρ ὁ γεωγραφῶν ὅντως πολλὰ παρήσι τῶν ἐν
 μίρῃ. συγγνοῇ δ' ἂν καὶ εἰ μυθώδη τινὰ προσπé-
 πλεκται τοῖς λεγομένοις ἱστορικῶς καὶ διδασκαλικῶς,
 καὶ οὐ δεῖ μέμφεσθαι. οὐδὲ γὰρ ἀληθεὶς ἴστιν, ὃ φησιν
 30 Ἐρατοσθένης, ὅτι ποιητῆς πᾶς στοχάζεται ψυχαγω- C. 7
 γίας, οὐ διδασκαλίας· τὰναντία γὰρ οἱ φρονιμώτατοι
 τῶν περὶ ποιητικῆς τι φθεγξαμένων πρῶτην τινὰ λέ-

γουναι φιλοσοφίαν τὴν ποιητικὴν. ἀλλὰ πρὸς Ἐρατο-
σθένη μὲν αὐτίς ἐρούμεν διὰ κλειόνων, ἐν οἷς καὶ
περὶ τοῦ ποιητοῦ πάλιν ἔσται λόγος.

- 11 Νυκτὶ δὲ ὅτι μὲν Ὅμηρος τῆς γεωγραφίας ἤρξεν,
ἀρκείτω τὰ λεχθέντα. φανεροὶ δὲ καὶ οἱ ἑπακολου-
θήσαντες αὐτῷ ἄνδρες ἀξιόλογοι καὶ οἰκτεοὶ φιλοσο-
φίας, ὧν τοὺς πρῶτους μετ' Ὅμηρον δύο φησὶν Ἐρα-
τοσθένης, Ἀναξίμανδρόν τε θαλοῦ γιγνόντα γνῶ-
ριμον καὶ πολίτην καὶ Ἐκαταλὸν τὸν Μιλήσιον· τὸν
μὲν οὖν ἐκδύναμι πρῶτον γεωγραφικὸν πῖνακα, τὸν 10
δὲ Ἐκαταλὸν καταλιπεῖν γράμμα, πιστούμενον ἐκείνου
εἶναι ἐκ τῆς ἄλλης αὐτοῦ γραφῆς.
- 12 Ἀλλὰ μὲν ὅτι γε δεῖ πρὸς ταῦτα πολυμαθείας,
εἰρήκασι συχνοί. εὖ δὲ καὶ Ἰππαρχος ἐν τοῖς πρὸς Ἐρα-
τοσθένην διδάσκει, ὅτι παντὶ καὶ ἰδιώτῃ καὶ τῷ φιλο- 15
μαθοῦντι τῆς γεωγραφικῆς ἱστορίας προσηκούσης,
ἀδύνατον [αὐτὴν] λαβεῖν ἅντι τῶν οὐρανίων καὶ
τῆς τῶν ἐκλειπτικῶν τηρήσεων ἐπικρίσεως· οἷον Ἀλε-
ξάνδριαν τὴν πρὸς Αἰγύπτῳ, πότερον ἀρκτικωτέρα
Βαβυλῶνος ἢ νοτιωτέρα, λαβεῖν οὐχ οἷόν τε, οὐδ' ἐφ' 20
ὁπόσον διάστημα, χωρὶς τῆς διὰ τῶν κλιμάτων ἐπι-
σκέψεως. ὁμοίως τὰς πρὸς ἑω παρακλισηκίας ἢ πρὸς
δύσιν μᾶλλον καὶ ἤττον οὐκ ἂν γνοίηται ἀκριβῶς πλὴν
εἰ διὰ τῶν ἐκλειπτικῶν ἥλιου καὶ σελήνης συγκρίσεων.
- 13 Οὗτός τε δὴ ταῦτά φησι, καὶ πάντες, ὅσοι τό- 25
πων ἰδιότητος λέγειν ἐπιχειροῦσιν, οἰκείως προσά-
πτονται καὶ τῶν οὐρανίων καὶ γεωμετρίας. σχήματα
καὶ μεγέθη καὶ ἀποστήματα καὶ κλίματα δηλοῦντες
καὶ θάλασσαν καὶ ψυχὴν καὶ ἀπλῶς τὴν τοῦ περιέχοντος
φύσιν. ἐπεὶ καὶ οἶκον κατασκευάζων οἰκοδόμος ταῦτα 30
ἂν προσεῖπτο καὶ πόλιν κτιζὼν ἀρχιτέκτων, μή τί γε
ὅλην ἐπισκοπῶν τὴν οἰκουμένην αἰτήρ· πολὺ γὰρ

τοῦτω προσήκει μάλλον. ἐν μὲν γὰρ τοῖς μικροῖς χω-
 ρίοις τὸ πρὸς ἄρκτους ἢ πρὸς νότον πεκίλσθαι παραλ-
 λαγὴν οὐ πολλὴν ἔχει, ἐν δὲ τῷ παντὶ κύκλῳ τῆς
 οἰκουμένης πρὸς ἄρκτον μὲν τὸ μέχρι τῶν ὑστάτων ἐστὶ
 5 τῆς Σκυθίας ἢ τῆς Κελτικῆς, μέχρι δὲ τῶν ὑστάτων
 Αἰθιοπικῶν τὰ πρὸς νότον· τοῦτο δὲ παμπόλλην ἔχει
 διαφορὰν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ παρ' Ἰνδοῖς οἰκεῖν ἢ παρ'
 Ἰβηρσιν· ὧν τοὺς μὲν ἐφ' ὧς μάλιστα τοὺς δὲ ἐσπε- α. 8
 ρίοις, τρόπον δὲ τινα καὶ ἀντίποδας ἀλλήλοις ἴσμεν.

10 Πᾶν δὲ τὸ τοιοῦτον ἐκ τῆς τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἀλ- 14
 λων ἄστρων κινήσεως τὴν ἀρχὴν ἔχον καὶ ἐκ τῆς ἐπὶ
 τὸ μέσον φορᾶς ἀναβλέπειν ἀναγκάζει πρὸς τὸν οὐρα-
 νὸν καὶ πρὸς τὰ φαινόμενα παρ' ἑκάστοις ἡμῶν τῶν
 σύφανίων· ἐν δὲ τοῦτοις ἐξαλλάξεις ὁρῶνται παρμι-
 15 γέθεις τῶν οἰκήσεων. τίς ἂν οὖν διαφορὰς τόπων
 ἐκτιθέμενος καλῶς καὶ ἱκανῶς διδάσκει, μὴ φρον-
 τίσας τούτων μηδενὸς μηδ' ἐπὶ μικρόν; καὶ γὰρ εἰ
 μὴ δυνατόν πατὰ τὴν ὑπόθεσιν τὴν τοιαύτην ἅπαντα
 ἀκριβοῦν διὰ τὸ εἶναι πολιτικωτέραν, τό γε ἐπὶ τοσοῦ-
 20 τον, ἐφ' ὅσον καὶ τῷ πολιτικῷ παρακολουθεῖν δυνατόν,
 προσήκοι ἂν εἰκότως.

Ὁ δ' οὕτω μετεωρίσας ἤδη τὴν διάνοιαν οὐδὲ τῆς 15
 ὅλης ἀπέχεται γῆς· φαίνεται γὰρ γελοῖον, εἰ τὴν οἰ-
 κουμένην γλιχόμενος σαφῶς ἔξειπεν τῶν μὲν οὐρα-
 25 νίων ἐτόλμησεν ἄψασθαι καὶ χρήσασθαι πρὸς τὴν δι-
 δασκαλίαν, τὴν δ' ὅλην γῆν, ἧς μέρος ἢ οἰκουμένη,
 μὴδ' ὁπόση μὴδ' ὁποῖα τις μὴδ' ὅκου κειμένη τοῦ
 σύμπαντος κόσμου, μηδὲν ἐφρόντισε, μὴδ' εἰ καθ'
 ἐν μέρος οἰκεῖται μόνον τὸ καθ' ἡμᾶς ἢ κατὰ πλείω
 30 καὶ πόσα· ὥς δ' αὕτως καὶ τὸ ἀοίκητον αὐτῆς πό-
 σον καὶ πόσον τι καὶ διὰ τί. ἔοικεν οὖν μετεωρολογικῇ
 τινι πραγματείᾳ καὶ γεωμετρικῇ συνῆφθαι τὸ τῆς

γεωγραφίας εἶδος τὰ ἐπίγεια τοῖς οὐρανίοις συνάπτον
εἰς ἓν, ὥς ἐγγυτάτω ὄντα ἀλλὰ μὴ διεστῶτα τοσοῦτον
„ὅσον οὐρανός ἐστ' ἀπὸ γαίης.“ φέρε δὴ τῇ τοσαύτῃ
πολυμαθείᾳ προσθῶμεν τὴν ἐπίγειον ἱστορίαν, ὅλον
ζῶων καὶ φυτῶν καὶ τῶν ἄλλων, ὅσα χρήσιμα ἢ δύν- 5
αμιστα φέροι γῇ τε καὶ θάλασσά· οἶμαι γὰρ ἑναργὲς
ἂν γενέσθαι μᾶλλον ὃ λέγω.

- 16 Ὅτι δὲ καὶ τὸ ὄφελος μέγα παντὶ τῷ παραλαβόντι
τὴν τοιαύτην ἱστορίαν ἐκ τε τῆς παλαιᾶς μνήμης δῆλον
καὶ ἐκ τοῦ λόγου. οἱ γοῦν ποιηταὶ φρονιμωτάτους 10
τῶν ἡρώων ἀποφαίνουσι τοὺς ἀποδημήσαντας πολ-
λαχοῦ καὶ πλανηθέντας· ἐν μεγάλῳ γὰρ τίθινται
τὸ πολλῶν ἀνθρώπων ἰδεῖν ἄστυα καὶ νόον γινῶναι
καὶ ὁ Νέστωρ σιμνύνεται διότι τοῖς Λαπίθαις ὠμί-
λησεν, ἔλθων μετὰπειμτος „τηλόθεν ἐξ ἀπείης 15
γαίης· καλίσαντο γὰρ αὐτοί.“ καὶ ὁ Μενέλαος ὡσαύ-
τως „Κύπρον Φοινίκην τε καὶ Αἴγυπτιούς ἐπαλη-
„θéis Αἰθίοπας θ' Ἰκόμεν καὶ Σιδονίους καὶ Ἐριμβοὺς
„καὶ Αἰβύην, ἵνα τ' ἄρνες ἄφαρ κεραιοὶ τελέθουσι,“
προσθεὶς καὶ τὸ ἰδίωμα τῆς χώρας „τρίς γὰρ τίκτει 20
C. 9 μῆλα τελεσφόρον εἰς ἑνιαυτόν.“ πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα
παρασκευαί τινες εἰς φρόνησιν μεγάλας τῷ μαθεῖν τῆς
χώρας τὴν φύσιν καὶ ζῶων καὶ φυτῶν ἰδέας προσ-
θεῖναι δὲ καὶ τὰ τῆς θαλάττης· ἀμφίβιοι γὰρ τρὸς
ποντὶνὰ ἴσμεν καὶ οὐ μᾶλλον χερσαῖοι ἢ θαλάττιοι. 25
καὶ τὸν Ἡρακλέα εἰκὸς ἀπὸ τῆς πολλῆς ἐμπειρίας τε
καὶ ἱστορίας λεχθῆναι „μεγάλων ἐπίστορα ἔργων.“
ἐκ τε δὴ τῆς παλαιᾶς μνήμης καὶ ἐκ τοῦ λόγου μαρτυ-

21. ροι ἑνιαυτόν· ἐκ δὲ τῶν Αἰγυπτίων Θηβῶν
„τῇ πλείστῃ φέρει χρῆστας ἄροτρα“ καὶ „αἰθ' ἑκατόμυλοι
εἰσι, διγείδουσι δ' ἀν' ἐκείτην ἀνέρες ἐξοιχνύουσι σὺν ἱπποι-
σιν καὶ ὄξεσιν.“

ρεῖται τὰ λεχθέντα ἐν ἀρχαῖς ὑφ' ἡμῶν, διαφερόντως
 δ' ἐπαγείσθαι δοκεῖ μοι πρὸς τὰ νῦν ἐκείνος ὁ λόγος,
 διότι τῆς γεωγραφίας τὸ πλεον ἐστὶ πρὸς τὰς χρείας
 τὰς πολιτικάς. χώρα γὰρ τῶν πράξεων ἐστὶ γῆ καὶ θά-
 5 λатта, ἣν οἰκοῦμεν, τῶν μὲν μικρῶν μικρὰ τῶν δὲ με-
 γάλων μεγάλη, μεγίστη δ' ἡ σύμπασα, ἥνπερ ἰδίως
 καλοῦμεν οἰκουμένην, ὥστε τῶν μεγίστων πράξεων
 αὕτη ἂν εἴη χώρα, μέγιστοι δὲ τῶν στρατηλατῶν, ὅσοι
 δύνανται γῆς καὶ θαλάττης ἄρχειν, ἔθνη καὶ πόλεις
 10 συνάγοντες εἰς μίαν ἐξουσίαν καὶ διοίκησιν πολιτικὴν.
 θῆλον οὖν ὅτι ἡ γεωγραφικὴ πᾶσα ἐπὶ τὰς πράξεις
 ἀνάγεται τὰς ἡγεμονικάς, διατιθεῖσα ἡπείρους καὶ
 πελάγη τὰ μὲν ἐντὸς τὰ δὲ ἐκτὸς τῆς συμπάσης οἰκου-
 μένης. πρὸς τούτους δὲ ἡ διάθικαις, οἷς διαφέρει ταῦτα
 15 ἔχειν οὕτως ἢ ἑτέρως καὶ γνώριμα εἶναι ἢ μὴ γνώρι-
 μα. βέλτιον γὰρ ἂν διαχειρίζοιεν ἕκαστα εἰδότες τὴν
 χώραν ὁπόση τις καὶ πῶς κειμένη τυγχάνει καὶ τίνας
 διαφορὰς ἰσχουσα τὰς τ' ἐν τῇ περιέχοντι καὶ τὰς ἐν
 αὐτῇ. ἄλλων δὲ κατ' ἄλλα μέρη δυναστευόντων καὶ
 20 ἀπ' ἄλλης ἐστίας καὶ ἀρχῆς τὰς πράξεις προχειριζομέ-
 νων καὶ ἐπικτεινόντων τὸ τῆς ἡγεμονίας μέγεθος, οὐκ
 ἐπ' ἴσης δυνατόν οὔτ' ἐκείνοις ἅπαντα γνωρίζειν οὔτε
 τοῖς γεωγραφοῦσιν, ἀλλὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον πολὺ
 ἐν ἀμφοτέροις καθορᾶται τοῦτοις. μόλις γὰρ (ἂν) τὸ
 25 ἐπ' ἴσης πάντ' εἶναι φανερὰ συμβαίῃ τῆς συμπάσης οἰ-
 κουμένης ὑπὸ μίαν ἀρχὴν καὶ πολιτείαν ὑπεγμένης·
 ἀλλ' οὐδ' οὕτως, ἀλλὰ τὰ ἐγγυτέρω μᾶλλον ἂν γνωρί-
 ζοιτο. κἂν προσήκοι ταῦτα διὰ πλειόνων ἐμφανίζειν,
 ἵν' εἴη γνώριμα· ταῦτα γὰρ καὶ τῆς χρείας ἐγγυτέρω
 30 ἵατέιν. ὥστ' οὐκ ἂν εἴη θαυμαστὸν οὐδ' εἰ ἄλλος μὲν
 Ἰνδοῖς προσήκοι χωρογράφος, ἄλλος δὲ Αἰθίοφιν, ἄλ-
 λος δὲ Ἑλλήσι καὶ Ῥωμαίοις. τί γὰρ ἂν προσήκοι τῷ παρ' C 10

Ἰνδοῖς γεωγράφῳ καὶ τὰ κατὰ Βοιωτοὺς οὕτω φράζειν ὥς Ὅμηρος „οἷδ' Ἑρὶν ἐνέμοντο καὶ Ἀντίδα πετρῆ-
ισσαν Σχοιδόν τε Σκῶλόν τε;“ ἡμῖν δὲ προσήκει, τὰ δὲ παρ' Ἰνδοῖς οὕτω καὶ τὰ καθ' ἕκαστα οὐκ ἐτι-
οῦδὲ γὰρ ἡ χρεία ἐπάγεται· μέτρον δ' αὕτη μάλιστα τῆς τοιαύτης ἐμπειρίας.

- 17 Καὶ τοῦτο καὶ ἐν μικροῖς μὲν δηλὸν ἐστίν, οἷον ἐν τοῖς κυνηγασίοις· ἄμεινον γὰρ ἂν θηρεύσαιε τις εἰδὼς τὴν ὕλην ὅποια τις καὶ πόση, καὶ στρατοπεδεύ-
σαι δὲ καλῶς ἐν χωρίῳ τοῦ εἰδότος ἐστὶ καὶ ἐνεδρεῦσαι 10 καὶ ὀδεῦσαι· ἀλλ' ἐν τοῖς μεγάλοις ἐστὶ τὴλαινέστερον, ὅσῳ περ καὶ τὰ ἄλλα μείζω τὰ τῆς ἐμπειρίας καὶ τὰ σφάλματα τὰ ἐκ τῆς ἀπειρίας. ὁ μὲντοι Ἀγαμέμνωνος στόλος τὴν Μυσίαν ὥς τὴν Τρωάδα πορθῶν ἐπα-
λινδρομήσεν αἰσχροῦς. Πέρσαι δὲ καὶ Αἰβυεῖς τοὺς πορ- 15 θμούς ἐκονοήσαντες εἶναι τυφλοὺς στεινωπούς, ἐγγὺς μὲν ἦλθον κινδύνων μεγάλων, τρόπαια δὲ τῆς ἀγνοίας κατέλιπον, οἳ μὲν τὸν τοῦ Σαλγανέως τάφον πρὸς τῷ εὐρέτῳ τῷ Χαλκιδικῷ τοῦ σφαγέντος ὑπὸ τῶν Περσῶν ὥς καθοδηγήσαντος φάυλως ἀπὸ Μαλιέων ἐπὶ τὸν εὐ- 20 ρικὸν τὸν στόλον, οἳ δὲ τό τοῦ Πελώρου μνῆμα καὶ τούτου διαφθαρέντος κατὰ τὴν ὁμοίαν αἰτίαν· πλήρης τε ναυαγίων ἢ Ἑλλὰς ὑπῆρξε κατὰ τὴν Ξέρξου στρα-
τείαν, καὶ ἡ τῶν Αἰολέων δὲ καὶ ἡ τῶν Ἰώνων ἀποικία πολλὰ τοιαῦτα πταίσματα παραδέδωκεν, ὁμοίως δὲ 25 καὶ κατορθώματα, ὅπου τι κατορθωθῆναι συνέβη παρὰ τὴν ἐμπειρίαν τῶν τόπων· καθάπερ ἐν τοῖς περὶ Θερμοπύλας στεινοῖς ὁ Ἐφιάλτης λέγεται διέξας τὴν διὰ τῶν ὀρέων ἀτροπὸν τοῖς Πέρσαις ὑποχειρίους αὐ-
τοῖς ποιῆσαι τοὺς περὶ Λεωνίδα καὶ δέξασθαι τοὺς 30 βαρβάρους εἰσω Πυλῶν, εἰσας δὲ τὰ παλαιὰ τὴν νῦν Ῥωμαίων στρατείαν ἐπὶ Παρθυαίους ἱκανὸν ἡγοῦμαι

τούτων τεκμήριον· ὥς δ' αὐτως τὴν ἐπὶ Γερμανοῦς καὶ Κελτιῶν, ἐν ἑλεσι καὶ δρυμοῖς ἀβάτοις ἐρημίαις τε τοπομαχοῦντων τῶν βαρβάρων καὶ τὰ ἐγγὺς πόρρω ποιούντων τοῖς ἀγνοοῦσι καὶ τὰς ὁδοὺς ἐπικρυπτομέ-
δων καὶ τὰς εὐπορίας τροφῆς τε καὶ τῶν ἄλλων.

Τὸ μὲν δὴ πλεον, ὥσπερ εἴρηται, πρὸς τοὺς ἡγε- 18
μονικοὺς βίους καὶ τὰς χρεῖας ἐστίν. ἔστι δὲ καὶ τῆς
ἠθικῆς φιλοσοφίας καὶ πολιτικῆς τὸ πλεον περὶ τοὺς
ἡγεμονικοὺς βίους. σημεῖον δέ· τὰς γὰρ τῶν πολιτειῶν
10 διαφορὰς ἀπὸ τῶν ἡγεμονιῶν διακρίνομεν, ἄλλην μὲν
ἡγεμονίαν τιθέντες τὴν μοναρχίαν, ἣν καὶ βασιλείαν
καλοῦμεν, ἄλλην δὲ τὴν ἀριστοκρατίαν, τρίτην δὲ τὴν C. 11
δημοκρατίαν. τοσαύτας δὲ καὶ τὰς πολιτείας νομίζο-
μεν, ὁμωνύμως καλοῦντες ὡς ἂν ἀπ' ἐκείνων τὴν ἀρ-
15 χὴν ἔχουσας τῆς εἰδοποιίας· ἄλλος γάρ νόμος τὸ τοῦ
βασιλέως πρόσταγμα, ἄλλος δὲ τὸ τῶν ἀρίστων καὶ
τὸ τοῦ δήμου. τύπος δὲ καὶ σχῆμα πολιτείας ὁ νόμος.
διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὸ δίκαιον εἰκὼν τινες τὸ τοῦ κρείτ-
τονος συμφέρον. εἴπερ οὖν ἡ πολιτικὴ φιλοσοφία περὶ
20 τοὺς ἡγεμόνας τὸ πλεον ἐστίν, ἔστι δὲ καὶ ἡ γεωγραφία
περὶ τὰς ἡγεμονικὰς χρεῖας, ἔχει ἂν τι πλεονέκτημα
καὶ αὕτη κατὰ τοῦτο.

Ἄλλὰ τοῦτο μὲν τὸ πλεονέκτημα πρὸς τὰς πρά- 19
ξεις· ἔχει δὲ τινα καὶ θεωρίαν οὐ φαῦλην ἢ πραγμα-
25 τεῖα, τὴν μὲν τεχνικὴν τε καὶ μαθηματικὴν καὶ φυσικὴν,
τὴν δὲ ἐν ἱστορίᾳ καὶ μύθοις κειμένην οὐδὲν
οὔσι πρὸς τὰς πράξεις· οἷον εἰ τις λέγοι τὰ περὶ τὴν
Ὀδυσσεύος πλάνην καὶ Μενελάου καὶ Ἰάσονος, εἰς φρό-
νησιν μὲν οὐδὲν ἂν συλλαμβάνειν δοξείεν, ἣν ὁ πρῶ-
30 των ζητεῖ, πλήν εἰ καταμίσγοι καὶ τῶν γενομένων
ἀναγκαίων τὰ παραδείγματα χρήσιμα· διαγωγὴν δ'
ὅμως πορίζοι ἂν οὐκ ἀνελεύθερον τῷ ἐπιβάλλοντι ἐπὶ

τους τόπους τούς παρασχόντας τὴν μυθοποιίαν. καὶ γὰρ τοῦτο ζητοῦσιν οἱ πράττοντες διὰ τὸ ἐνδοξον καὶ τὸ ἥδύ, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πολὺ· μᾶλλον γὰρ σκουδαίνουσιν, ὥς εἰκός, περὶ τὰ χρήσιμα. διώκειρ καὶ τῷ γεωγράφῳ τούτων μᾶλλον ἢ ἐκείνων ἐπιμελητέον. ὥς δ' αὖτως ἔχει καὶ περὶ τῆς ἱστορίας καὶ περὶ τῶν μαθημάτων· καὶ γὰρ τούτων τὸ χρήσιμον αἰετὶ μᾶλλον ληπτέον καὶ τὸ πιστότερον.

- 20 Μάλιστα δὲ δοκεῖ, καθάπερ εἴρηται, γεωμετρίας τε καὶ ἀστρονομίας δεῖν τῇ τοιαύτῃ ὑποθέσει. καὶ δεῖ 10 μὲν ὡς ἀληθῶς· σχήματα γὰρ καὶ κλίματα καὶ μεγέθη καὶ τὰ ἄλλα τὰ τούτοις οἰκία οὐχ οἷον τι λαβεῖν καλῶς ἄνευ τῆς τοιαύτης μεθόδου. ἀλλ' ὥσπερ τὰ περὶ τὴν ἀναμέτρησιν τῆς ὅλης γῆς ἐν ἄλλοις δεικνύουσιν, ἐν ταύτῃ δὲ ὑποθέσθαι δεῖ καὶ πιστεῦσαι τοῖς ἐκεί 15 χθίσιν· ὑποθέσθαι δὲ καὶ σφαιροειδῆ μὲν τὸν κόσμον, σφαιροειδῆ δὲ καὶ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, ἐτι δὲ τούτων πρότερον τὴν ἐπὶ τὸ μέσον τῶν σωμάτων φοράν. ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ τῆς αἰσθησίως ἢ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν ἔγγυς ἔστιν... εἰ δ' ἄρα, ἐπισημηνάμενοι ἐπὶ 20 κεφαλαίῳ μικρά· οἷον ὅτι ἡ γῆ σφαιροειδής, ἐκ μὲν τῆς ἐπὶ τὸ μέσον φορᾶς πόρρωθιν ἢ ὑπόμνησις καὶ τοῦ ἑκάστου σώμα ἐπὶ τὸ αὐτοῦ ἄρτημα νύειν, ἐκ δὲ τῶν
- C. 12 κατὰ πιλύγῃ καὶ τὸν οὐρανὸν φαινόμενων ἔγγυθεν· καὶ γὰρ ἡ αἰσθησις ἐπιμαρτυρεῖν δύναται καὶ ἡ κοινὴ 25 ἔννοια. φανερῶς γὰρ ἐπιπροσθίει τοῖς πλείουσι ἡ κυρτότης τῆς θαλάττης, ὥστε μὴ προσβάλλειν τοῖς πόρρω φέγγεσι τοῖς ἐπ' ἴσον ἐξηρμένοις τῇ ὄψει. ἐξαρθέντα γοῦν πλείον τῆς ὄψεως ἐφάνη, καίτοι πλείον ἀποσχόντα αὐτῆς· ὁμοίως δὲ καὶ αὐτὴ μεταωρισθίσα 30 εἶδε τὰ κεκρυμμένα πρότερον. ὅπερ δηλοῖ καὶ ὁ ποιητής· τοιοῦτον γὰρ ἔστι καὶ τὸ „ὄξυ μάλα προτδών,

μεγάλου ὑπὸ κύματος ἀρθαίς. “ καὶ τοῖς προσπλόνουσι
δὲ αἰεὶ καὶ μᾶλλον ἀπογυμνοῦνται τὰ πρόσγεια μέρη
καὶ τὰ φανέντα ἐν ἀρχαῖς ταπεινὰ ἐξαίρεται μᾶλλον.
τῶν τε οὐρανίων ἡ περιφορὰ ἐναργής ἐστι καὶ ἄλ-
5 λως καὶ ἐκ τῶν γνωμονικῶν· ἐκ δὲ τούτων εὐθὺς
ὑποτείνει καὶ ἡ ἐννοια, ὅτι ἐρριζωμένης ἐπ’ ἄπειρον
τῆς γῆς οὐκ ἂν ἡ τοιαύτη περιφορὰ συνέβαινε. καὶ τὰ
περὶ τῶν κλιμάτων δὲ ἐν τοῖς περὶ τῶν οἰκήσεων δεί-
κνυται.

- 10 Νυνὶ δὲ ἐξ ἑτοίμου δεῖ λαβεῖν ἐνια, καὶ ταύτ’ ὅσα 21
τῷ πολιτικῷ καὶ τῷ στρατηλάτῃ χρήσιμα. οὔτε γὰρ
οὕτω δεῖ ἐγνοεῖν τὰ περὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν θέσιν
τῆς γῆς, ὥστ’ ἐπειδὴν γένηται κατὰ τόπους, καθ’ οὓς
ἐξηλλαχταί τινα τῶν φαινομένων τοῖς πολλοῖς ἐν τῷ
15 οὐρανῷ, ταράττεισθαι καὶ τοιαῦτα λέγειν· „ὦ φίλοι, οὐ
„γάρ τ’ ἴδμεν ὅπῃ ζόφος, οὐδ’ ὅπῃ ἡώς, οὐδ’ ὅπῃ ἡέλι-
„ος φαισέμβροτος εἰς’ ὑπὸ γαλαν, οὐδ’ ὅπῃ ἀννεῖται “
οὐθ’ οὕτως ἀκριβοῦν, ὥστε τὰς πανταχοῦ συνανατο-
λὰς τε καὶ συγκαταδύσεις καὶ συμμεσουρανήσεις καὶ
20 ἐξάρματα πόλων καὶ τὰ κατὰ κορυφὴν σημεῖα καὶ ὅσα
ἄλλα τοιαῦτα κατὰ τὰς μεταπτώσεις τῶν ὀριζόντων
ἅμα καὶ τῶν ἀρκτικῶν διαφέροντα ἅπαντα, τὰ μὲν
πρὸς τὴν ὄψιν τὰ δὲ καὶ τῇ φύσει, γνωρίζειν ἅπαντα·
ἀλλὰ τὰ μὲν μὴδ’ ὁλως φροντίζειν, πλὴν ἐιθέως φι-
25 λосоφου χάριν, τοῖς δὲ πιστεύειν, κἂν μὴ βλέπῃ τὸ διὰ
τί. καὶ γὰρ τοῦτο τοῦ φιλοσοφούντος μόνου, τῷ δὲ πο-
λιτικῷ σχολῆς οὐ τοσαύτης μέτεστιν ἢ οὐκ αἰεὶ. οὐ μὲν
οὐδ’ οὕτως ὑπάρχειν ἀπλοῦν δεῖ τὸν ἐντυγχάνοντα τῇ
γραφῇ ταύτῃ καὶ ἀργόν, ὥστε μὴδὲ σφαῖραν ἰδεῖν,
30 μὴδὲ κύκλους ἐν αὐτῇ τοὺς μὲν παραλλήλους τοὺς C. 13
δ’ ὀρθίους πρὸς τούτους τοὺς δὲ λοξούς, μὴδὲ τρο-

πικῶν τε καὶ ἰσημερινοῦ καὶ ῥωδιακοῦ θίσειν, δι' οὗ φε-
ρόμενος ὁ ἥλιος τρέπεται καὶ διδάσκει διαφορὰς κλιμά-
των τε καὶ ἀνέμων. ταῦτα γὰρ καὶ τὰ περὶ τοὺς ὀρίζον-
τας καὶ τοὺς ἀρκτικούς καὶ ὅσα ἄλλα κατὰ τὴν πρώτην
ἀγωγὴν τὴν εἰς τὰ μαθήματα παραδίδοται κατανοή-
σας τις ἄλλως πως δύναται παρακολουθεῖν τοῖς λεγο-
μένοις ἐνταῦθα. ὁ δὲ μὴδ' εὐθείαν γραμμὴν ἢ περι-
φερῇ μὴδὲ κύκλον εἰδώς, μὴδὲ σφαιρικὴν ἐπιφάνειαν
ἢ ἐπίπεδον, μὴδ' ἐν τῷ οὐρανῷ μὴδὲ τοὺς ἐπὶ τῆς
μεγάλῃς ἄρκτου ἀστέρας καταμαθὼν μὴδ' ἄλλο τι τῶν 10
τοιούτων μὴδὲν, ἢ οὐκ ἂν δίδωτο τῆς πραγματείας ταύ-
της ἢ οὐχὶ νῦν, ἀλλ' ἐκείνοις ἐντυχὼν πρότερον, ὧν
χωρὶς οὐκ ἂν εἴη γεωγραφίας οἰκίος. οὕτως δὲ καὶ οἱ
τοὺς λιμένας καὶ τοὺς περίπλους καλουμένους πραγμα-
τευθέντες ἀτελεῇ τὴν ἐπίσκεψιν ποιοῦνται, μὴ προστι- 15
θέντες ὅσα ἐκ τῶν μαθημάτων καὶ ἐκ τῶν οὐρανίων
συνάπτειν προσήκειν.

21 Ἀπλῶς δὲ κοινὸν εἶναι τὸ σύγγραμμα τοῦτο δεῖ
καὶ πολιτικὸν καὶ δημωφελὲς ὁμοίως ὥσπερ τὴν τῆς
ἱστορίας γραφὴν. κακεῖ δὲ πολιτικὸν λέγομεν οὐχὶ τὸν 20
παντάκασιν ἀπαιδεύτον, ἀλλὰ τὸν μετασχόντα τῆς τε
ἐγκυκλίου καὶ συνήθους ἀγωγῆς τοῖς ἐλευθέροις καὶ
τοῖς φιλοσοφοῦσιν· οὐδὲ γὰρ ἂν οὔτε φέγειν δύ-
ναιτο καλῶς οὔτ' ἐκαινεῖν, οὐδὲ κρίνειν ὅσα μνήμης
ἄξια τῶν γεγονότων, ὅτε μὴδὲν ἐμέλησεν ἀρετῆς καὶ 25
φρονήσεως καὶ τῶν εἰς ταῦτα λόγων.

23 Διόπερ ἡμεῖς πεποιηκότες ὑπομνήματα ἱστορικὰ
χρήσιμα, ὥς ὑπολαμβάνομεν, εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ πο-
λιτικὴν φιλοσοφίαν, ἔγνωμεν προσθεῖναι καὶ τήνδε
τὴν σύνταξιν· ὁμοειδῆς γὰρ καὶ αὕτη, καὶ πρὸς τοὺς 30
αὐτοὺς ἄνδρας, καὶ μάλιστα τοὺς ἐν ταῖς ὑπεροχαῖς.
ἔτι δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ ἐκεῖ τὰ περὶ τοὺς ἐπι-

φανείς ἄνδρας καὶ βίους τυγχάνει μνήμης, τὰ δὲ μικρὰ καὶ ἄδοξα παραλείπεται, πάνταυθὰ δειτὰ μικρὰ καὶ τὰ ἀφανῆ παρατίμειν, ἐν δὲ τοῖς ἐνδόξοις καὶ μεγάλοις καὶ ἐν οἷς τὸ πραγματικὸν καὶ εὐμνημόνευτον καὶ ἡδὺ διατρίβειν. καθάπερ τε καὶ ἐν τοῖς κολοσσικοῖς ἔργοις οὐ τὸ καθ' ἕκαστον ἀκριβὲς ζητοῦμεν, ἀλλὰ τοῖς καθόλου προσέχομεν μᾶλλον εἰ καλῶς τὸ ὅλον, οὕτως καὶ τούτοις δειτὸ κοινοῦ τὴν κρίσιν. κολοσσουργία C. 14 γάρ τις καὶ αὕτη, τὰ μεγάλα φράζουσα πῶς ἔχει καὶ 10 τὰ ὅλα, πλὴν εἴ τι κινεῖν δύναται καὶ τῶν μικρῶν τὸν φιλειδήμονα καὶ τὸν πραγματικόν. ὅτι μὲν οὖν σπουδαῖον τὸ προκείμενον ἔργον καὶ φιλοσόφῳ πρέπον, ταῦτα εἰρήσθω.

Εἰ δὲ πολλῶν προειπόντων ἐπιχειροῦμεν καὶ αὐτῶν. 2 15 τοι λέγειν περὶ τῶν αὐτῶν, οὐπω μεμπτέον, ἂν μὴ καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον διελεγχθῶμεν ἐκείνοις ἅπαντα λέγοντες. ὑπολαμβάνομεν δ' ἄλλων ἄλλο τι κατορθώσαντων ἄλλο πολὺ μέρος εἶναι τοῦ ἔργου λείπεισθαι· προς οἷς ἂν καὶ μικρὸν προσλαβεῖν δυνηθῶμεν, ἱκανὴν δειτ 20 εἶθαισθαι πρόφασιν τῆς ἐπιχειρήσεως. καὶ γὰρ δὴ πολὺ τι τοῖς νῦν ἢ τῶν Ῥωμαίων ἱπικράτεια καὶ τῶν Παρθυαίων τῆς τοιαύτης ἱμπερίας προσδέδωκε, καθάπερ τοῖς μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου στρατείαν, ὥς φησιν Ἑρατοσθένης· ὁ μὲν γὰρ τῆς Ἀσίας πολλὴν ἀνεκάλυψεν ἡμῖν καὶ 25 τῶν βορείων τῆς Εὐρώπης ἅπαντα μέχρι τοῦ Ἰστροῦ· οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τὰ ἱσπέρια τῆς Εὐρώπης ἅπαντα μέχρι Ἀλβίου ποταμοῦ τοῦ τὴν Γερμανίαν δίχα διαιροῦντος τὰ τε πέραν Ἰστροῦ τὰ μέχρι Τύρα ποταμοῦ· τὰ δὲ ἱπικεῖνα μέχρι Μαιωτῶν καὶ τῆς εἰς Κόλχους τελευτώσης 30 παραλίας Μιθριδάτης ὁ κληθεὶς Εὐπάτωρ ἱποίησε γνώριμα καὶ οἱ ἐκείνου στρατηγοί· οἱ δὲ Παρθυαῖοι τὰ περὶ τὴν Ἰσθμίαν καὶ τὴν Βακτριανὴν καὶ τοὺς

ὑπὲρ τούτων Σκυῖθας γνωριμωτέρους ἡμῖν ἐποίησαν, ἦτιον γνωριζομένους ὑπὸ τῶν πρότερον· ὥστε ἔχομεν ἂν τι λίγειν πλείον τῶν πρὸ ἡμῶν. ὁρᾶν δ' ἔσται τοῦτο μάλιστα ἐν τοῖς λόγοις τοῖς πρὸς τοὺς πρὸ ἡμῶν, ἦτιον μὲν τοὺς πάλαι, μᾶλλον δὲ τοὺς μετ' Ἐρατοσθένη καὶ αὐτὸν ἐκείνον· οὓς εἰκὸς ὁσπερ πολυμαθέστεροι τῶν πολλῶν γεγονάσι, τοσοῦτ' δυσειλεγτοτέρους εἶναι τοῖς ὕστερον, ἂν τι πλημμελῶς λίγωσιν. εἰ δ' ἀναγκασθῇσόμεθα πού τοις αὐτοῖς ἀντιλέγειν, οἷς μάλιστα ἐπακολουθοῦμεν κατ' ἄλλα, δεῖ συγγνώμην ἰσχυρῶς οὐ γὰρ πρόκειται πρὸς ἅπαντας ἀντιλέγειν, ἀλλὰ τοὺς μὲν πολλοὺς εἶναι, οἷς μὴδὲ ἀκολουθεῖν ἄξιον, ἐκείνους δὲ διαιτᾶν, οὓς ἐν τοῖς πλείστοις κατωρθώκοτας ἴσμεν, ἐπεὶ οὐδὲ πρὸς ἅπαντας φιλοσοφεῖν ἄξιον, πρὸς Ἐρατοσθένη δὲ καὶ Ἰππαρχον καὶ Ποσειδώνιον καὶ Πολύβιον καὶ ἄλλους τοιοῦτους καλόν.

Πρῶτον δ' ἐπισκεπτέον Ἐρατοσθένη περὶ τῆς θέντας ἅμα καὶ τὴν Ἰππαρχον πρὸς αὐτὸν ἀντιλογίαν ἔστι δ' ὁ Ἐρατοσθένης οὐθ' οὕτως εὐκαταφρόχαστος ὥστε μὴδ' Ἀθήνας αὐτὸν ἰδεῖν φάσκειν, ὅπερ Πολέμων ἐπιχειρεῖ δεικνύναι, οὐτ' ἐπὶ τοσοῦτον πιστὸς ἐφ' ὅσον παριδέξαντό τινες, καίπερ πλείστοις ἐντυχῶν, ὡς εἴρηκεν αὐτός, ἀγαθοῖς ἀνδράσιν. „ἐγένοντο γάρ“ φησὶν „ὥς οὐδέποτε, κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ὑφ' ἑνα περὶ βόλον καὶ μίαν πόλιν οἱ κατ' Ἀρίστωνα καὶ Ἀρκισίλαον ἀνθήσαντες φιλόσοφοι.“ οὐχ ἱκανὸν δ' οἶμαι τοῦτο, ἀλλὰ τό κρίνειν καλῶς οἷς μᾶλλον προσιτίον. ὁ δὲ Ἀρκισίλαον καὶ Ἀρίστωνα τῶν καθ' αὐτὸν ἀνθησάντων κορυφαίους τίθησιν· Ἀπελλῆς τε αὐτῶ πολὺς ἔστι καὶ Βίων, ὃν φησὶ πρῶτον ἀνθινὰ περιβαλεῖν φιλοσοφίαν· ἀλλ' ὅμως πολλάκις εἰπεῖν ἂν τινα ἐκ αὐτοῦ τοῦτο „οἶην ἐκ φαικῶν ὁ Βίων.“ ἐν αὐταῖς γὰρ

ταῖς ἀποφάσεσι ταύταις ἱκανὴν ἀσθένειαν ἐμφαίνει
 τῆς ἑαυτοῦ γνώμης· ἢ τοῦ Ζήνωνος τοῦ Κιτιέως
 γνώριμος γενόμενος Ἀθήνησι τῶν μὲν ἐκείνου διαδε-
 ξαμένων οὐδενὸς μέμνηται, τοὺς δ' ἐκείνῳ διανεχθέν-
 5 τας καὶ ὧν διαδοχὴ οὐδεμίᾳ σώζεται, τοὺτους ἀνθι-
 σαί φησι κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνου. δηλοὶ δὲ καὶ ἡ περὶ
 τῶν ἀγαθῶν ἐκδοθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ πραγματεία καὶ με-
 λίσται καὶ εἰ τι ἄλλο τοιοῦτο τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ, διότι
 μέσος ἦν τοῦ τε βουλομένου φιλοσοφεῖν καὶ τοῦ μὴ
 10 θαρροῦντος ἐγκυφίζειν ἑαυτὸν εἰς τὴν ὑπόσχισιν ταύ-
 την, ἀλλὰ μόνον μέχρι τοῦ δοκεῖν προϋόντος, ἢ καὶ πα-
 ράβασιν τινα ταύτην ἀπὸ τῶν ἄλλων τῶν ἐγκυκλίων
 πεπορισμένον πρὸς διαγωγὴν ἢ καὶ παιδείαν· τρόπον
 δὲ τινα καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἐστὶ τοιοῦτος. ἀλλ' ἐκεῖνα
 15 ἴσασθω, πρὸς δὲ τὰ νῦν ἐπιχειρητὶον ὅσα δύναιτ' εἶναι
 ἐπανορθοῦν τὴν γεωγραφίαν, καὶ πρῶτον ὁπερ ἀρτίως
 ὑπεριθέμεθα.

Ποιητὴν γάρ φησι πάντα στοχάζεσθαι ψυχαγωγ- 3
 γίας, οὐ διδασκαλίας. τούναντίον δ' οἱ παλαιὸι φιλο-
 20 σοφίαν τινὰ λέγουσι πρῶτην τὴν ποιητικὴν, εἰσάγου-
 σαν εἰς τὸν βίον ἡμᾶς ἐκ νήων καὶ διδάσκουσαν ἥθη
 καὶ πάθη καὶ πράξεις μεθ' ἡδονῆς· οἱ δ' ἡμέτεροι καὶ
 μόνον ποιητὴν ἐφασαν εἶναι τὸν σοφόν. διὰ τοῦτο
 καὶ τοὺς παῖδας αἱ τῶν Ἑλλήνων πόλεις πρῶτιστα διὰ
 25 τῆς ποιητικῆς παιδεύουσιν, οὐ ψυχαγωγίας χάριν δη-
 πουθὲν φιλῆς, ἀλλὰ σωφροτισμοῦ· ὅπου γὰρ καὶ οἱ C. 16
 μουσικοὶ ψάλλειν καὶ λυρῖζειν καὶ αὐλεῖν διδάσκοντες
 μεταποιοῦνται τῆς ἀρετῆς ταύτης· παιδευτικοὶ γάρ
 εἶναι φασὶ καὶ ἐπανορθωτικοὶ τῶν ἡθῶν, ταῦτα δ' οὐ
 30 μόνον παρὰ τῶν Πυθαγορείων ἀκούειν ἐστὶ λεγόντων,
 ἀλλὰ καὶ Ἀριστοτέλεινος οὕτως ἀποφαίνεται. καὶ Ὅμη-
 ρος δὲ τοὺς ἀοιδοὺς σωφρονιστὰς εἰρηκε, καθάπερ τὸν

τῆς Κλυταμένηστρας φύλακα „ὃ πόλλ' ἐπέτελλεν
 Ἀτρείδης Τροίηνδε κίων εἰρυσθαι ἄκοιτιν,“ τόν τε
 Αἰγισθον οὐ πρότερον αὐτῆς περιγενέσθαι πρὶν ἢ
 „τόν μὲν αἰοιδὸν ἄγων ἐς νῆσον ἱρήμην κάλλιπεν· τὴν
 δ' ἐθέλων ἐθέλουσαν ἀνήγαγεν ὄνδε δόμονδε.“ χωρὶς δ'
 δὲ τούτων ὁ Ἐρατοσθένης ἐαυτῷ μάχεται· μικρὸν γάρ
 πρὸ τῆς λιχθείσης ἀποφάσειως ἐναρχόμενος τοῦ περὶ
 τῆς γεωγραφίας λόγου φησὶν ἅπαντας κατ' ἀρχὰς φι-
 λοτιμῶς ἔχειν εἰς τὸ μέσον φέρειν τὴν ὑπὲρ τῶν τοι-
 ούτων ἱστορίαν. Ὅμηρον γοῦν ὑπὲρ τε τῶν Αἰθιοπῶν 10
 ὅσα ἐπύθετο καταχωρίσαι εἰς τὴν ποιήσιν καὶ περὶ τῶν
 κατ' Αἰγυπτὸν καὶ Αἰβύην, τὰ δὲ δὴ κατὰ τὴν Ἑλλάδα
 καὶ τοὺς σύνεγγυς τόπους καὶ λίαν περιέργως ἐξενη-
 νοχέειναι, πολυτρήρωνα μὲν τὴν Θέσβην λέγοντα, Ἀλί-
 αρτον δὲ ποιήεντα, ἐσχατόωσαν δὲ Ἀνθηδόνα, Αἰλαίαν 15
 δὲ πηγῆς ἐκὶ Κηφισσοῖο, καὶ οὐδεμίαν προσθήκην κε-
 νῶς ἀπαρρίπτειν. πότερον οὖν ὁ ποιῶν ταῦτα ψυχα-
 γοῦντι ἰοικεν ἢ διδάσκοντι; νῆ Δία, ἀλλὰ ταῦτα
 μὲν οὕτως εἴρηκε, τὰ δ' ἔξω τῆς αἰσθήσεως καὶ οὗτος
 καὶ ἄλλοι τερατολογίας μυθικῆς πεπληρώκασιν. οὐκ- 20
 οὖν ἐχρὴν οὕτως εἰπεῖν, ὅτι ποιητῆς πᾶς τὰ μὲν ψυ-
 χαγωγίας χάριν μόνον ἐκφέρει τὰ δὲ διδασκαλίας· ὁ
 δ' ἐπὶ νενέκεν ὅτι ψυχαγωγίας μόνον, διδασκαλίας δ'
 οὐ. καὶ προσεξεργάζεται γε, κυνθανόμενος τί συμβάλ-
 λεται πρὸς ἀρετὴν ποιητοῦ πολλῶν ὑπάρχειν τόπων 25
 ἐμπειρον ἢ στρατηγίας ἢ γεωργίας ἢ ῥητορικῆς ἢ οἷα
 δὴ περιποιεῖν αὐτῷ τινες ἐβουλήθησαν; τὸ μὲν οὖν
 ἅπαντα ζητεῖν περιποιεῖν αὐτῷ προεκπίπτοντος ἂν τις
 θείῃ τῇ φιλοτιμίᾳ, ὥς ἂν εἰ τις, φησὶν ὁ Ἰππαρχος,
 Ἀττικῆς εἰρεσιώνης κατηγοροίη καὶ ἃ μὴ δύναται φέ- 30
 ρειν μήλα καὶ ὄγχανας, οὕτως ἐκείνου πᾶν μάθημα καὶ
 πᾶσαν τέχνην. τοῦτο μὲν δὴ ὁρθῶς ἂν λέγοις, ὃ Ἐρα-

τόσθενες· ἐκεῖνα δ' οὐκ ὀρθῶς, ἀφαιρούμενος αὐτόν
τὴν τοσαύτην πολυμαθειαν καὶ τὴν ποιητικὴν γραμμὴν
μυθολογίαν ἀποφαίνων, ἣ δέδοται πλάττειν, φησὶν, ὁ C. 17
ἂν αὐτῇ φαίνεται ψυχαγωγίας οἶκετον. ἄρα γὰρ οὐδὲ
5 τοῖς ἀκροαμένοις τῶν ποιητῶν οὐδὲν συμβάλλεται
πρὸς ἀρετὴν· λέγω δὲ τὸ πολλῶν ὑπάρξαι τόπων ἐμ-
πειρον ἢ στρατηγίας ἢ γεωργίας ἢ ῥητορικῆς, ἢ περ
ἢ ἀκρόασις, ὡς εἶκος, περιποιεῖ.

Ἄλλὰ μὴν ταῦτά γε πάντα ὁ ποιητὴς Ὀδυσσεὺς 4
10 προσήψεν, ὃν τῶν πάντων μάλιστα ἀρετὴ πάση κο-
σμεῖ· οὗτος γὰρ αὐτῷ „πολλῶν ἀνθρώπων ἰδὲν ἄστεα
καὶ νόον ἔγνω,“ οὗτος δ' ὁ πτολίπορθος αἰὲ λεγόμε-
νος καὶ τὸ Ἴλιον ἐλὼν „βουλῇ καὶ μύθοισι καὶ ἤπερο-
πηΐδι τέχνη.“ „τοῦτου γ' ἰσχομένοιο καὶ ἐκ πυρὸς αἰ-
15 θομένοιο ἄμφω νοστήσαιομεν,“ φησὶν ὁ Διομήδης. καὶ
μὴν ἐπὶ γε τῇ γεωργίᾳ σιμνύνεται· καὶ γὰρ ἐν ἀμνητῷ
„ἐν ποίῃ θρέπανον μὲν ἐγὼν εὐκαμπὲς ἔχοιμι, καὶ δὲ
σὺ τοῖον ἔχῃς“ καὶ ἐν ἀρύτῳ, „τῷ κέ μ' ἰδοῖς, εἰ ὥλκα
διηνεκία προταμοίμην.“ καὶ οὐχ Ὅμηρος μὲν οὕτω
20 φρονεῖ περὶ τούτων οὐχὶ δὲ πάντες οἱ πεπαιδευμένοι
μάρτυρι χρῶνται τῷ ποιητῇ ὡς ὀρθῶς λέγοντι περὶ τοῦ
τὴν τοιαύτην ἐμπειρίαν εἰς φρόνησιν συντείνειν μά-
λιστα.

Ἡ δὲ ῥητορικὴ φρόνησις ἐστὶ δῆπου περὶ λόγους, 5
25 ἣν ἐπιδείκνυται παρ' ὅλην τὴν ποίησιν Ὀδυσσεὺς ἐν
τῇ διακείρᾳ, ἐν ταῖς λιταῖς, ἐν τῇ πρεσβείᾳ, ἐν ἣ φη-
σὶν „ἀλλ' ὅτε δὴ ὅπα τε μεγάλην ἐκ στήθεος εἶη καὶ
ἔπια νιφάδεσσιν ἰοικότα χειμερίησιν, οὐκ ἂν ἔπειτ'
Ὀδυσσῆϊ γ' ἐρίσσειε βροτὸς ἄλλος.“ τίς ἂν οὖν ὑπολάβοι

12. ποιεῖ ἔγνω· οὗτος τε ὁ εἰδὼς παντοίους τε δόλους
καὶ μῆδεια πνεύει.

τὸν δυνάμενον ποιητὴν εἰσαγεῖν ῥητορεύοντας ἐτέρους καὶ στρατηγοῦντας καὶ τὰ ἄλλα ἐπιδεικνυμένους τὰ τῆς ἀρετῆς ἔργα αὐτὸν εἶναι τῶν φλυαρῶν ἓνα καὶ τῶν θαυμαστοποιῶν, γοητεύειν μόνον καὶ κολακεύειν τὸν ἀκροατὴν δυνάμενον, ὠφελεῖν δὲ μηδέν; προτίραν δ' οὐδ' ἀρετὴν ποιητοῦ λέγοιμεν ἂν ἡντινοῦν ἄλλην ἢ τὴν μιμητικὴν τοῦ βίου διὰ λόγων. πῶς ἂν οὖν μιμοῖτο ἄπειρος ὢν τοῦ βίου καὶ ἄφρων; οὐ γὰρ οὕτω φάμεν τὴν τῶν ποιητῶν ἀρετὴν ὥσει τικτόνων ἢ χαλκίων· ἀλλ' ἐκείνη μὲν οὐδεὶς ἔχεται καλοῦ καὶ σεμινοῦ, ἡ δὲ 10 ποιητοῦ συνέλευται τῇ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ οὐχ οἷόν τε ἀγαθὸν γενέσθαι ποιητὴν μὴ πρότερον γενηθέντα ἄνδρα ἀγαθόν.

- 6 Τὸ δὲ δὴ καὶ τὴν ῥητορικὴν ἀφαιρῆσθαι τὸν ποιητὴν τελέως ἀφειδούντος ἡμῶν ἐστὶ. τί γὰρ οὕτω ῥη- 15
C. 19 τορικὸν ὡς φράσις; τί δ' οὕτω ποιητικόν; τίς δ' ἀμείνων Ὀμήρου φράσαι; νῆ Δία, ἀλλ' ἐτέρα φράσις ἡ ποιητικὴ. τῷ γε ἰδεῖν, ὥς καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ποιητικῇ ἡ τραγικὴ καὶ ἡ κωμικὴ, καὶ ἐν τῇ πεζῇ ἡ ἱστορικὴ καὶ ἡ δικανικὴ. ἀρα γὰρ οὐδ' ὁ λόγος ἐστὶ γενικὸς, οὐ εἰδὴ 20 ὁ ἱμμετρος καὶ ὁ πεζὸς; ἢ λόγος μὲν, ῥητορικὸς δὲ λόγος οὐκ ἐστὶ γενικὸς καὶ φράσις καὶ ἀρετὴ λόγου; ὥς δ' εἰπεῖν, ὁ πεζὸς λόγος, ὃ γε κατασκευασμένος, μέλημα τοῦ ποιητικοῦ ἐστὶ. πρῶτιστα γὰρ ἡ ποιητικὴ κατασκευὴ παρήλθεν εἰς τὸ μέσον καὶ εὐδοκίμησεν· 25 εἰτα ἐκείνην μιμούμενοι, λύσαντες τὸ μέτρον, τὰλλα δὲ φυλάξαντες τὰ ποιητικά, συνέγραψαν οἱ περὶ Κάδμον καὶ Φερεκλῆ καὶ Ἑκαταῖον· εἰτα οἱ ὕστερον ἀφαιροῦντες αἰετὶ τῶν τοιούτων εἰς τὸ νῦν εἶδος κατήγαγον ὥς ἂν ἀπὸ ὕψους τινός· καθάπερ ἂν τις καὶ 30 τὴν κωμωδίαν φαίη λαβεῖν τὴν σὺστασιν ἀπὸ τῆς τραγωδίας καὶ τοῦ κατ' αὐτὴν ὕψους καταβιβασθεῖσαν εἰς

τὸ λογοειδὲς νυνὶ καλούμενον. καὶ τὸ αἰεῖδεν δὲ ἀντὶ
 τοῦ φράζειν τιθέμενον παρὰ τοῖς πάλαι ταῦτο τοῦτο
 ἐκμαρτυρεῖ, διότι πηγὴ καὶ ἀρχὴ φράσεως κατεσκευ-
 ασμένης καὶ ρητορικῆς ὑπῆρξεν ἡ ποιητικὴ. αὕτη γὰρ
 5 προσεχρήσατο τῷ μέλει κατὰ τὰς ἐπιδείξεις· τοῦτο δ'
 ἦν ὥδῃ ἢ λόγος μεμελισμένος, ἀφ' οὗ δὴ φάφθιαν τ'
 ἔλεγον καὶ τραγωδίαν καὶ κωμωδίαν. ὥστ' ἐπειδὴ τὸ
 φράζειν πρῶτιστα ἐπὶ τῆς ποιητικῆς ἐλέγτο φράσεως,
 αὕτη δὲ μετ' ὥδης· τὸ αἰεῖδεν αὐτοῖς τὸ αὐτὸ τῷ φράζειν
 10 ὑπῆρξε παρ' ἐκείνοις. καταχρησασμένων δ' αὐτῶν θα-
 τέρῳ καὶ ἐπὶ τοῦ πεζοῦ λόγου, καὶ ἐπὶ θάτερον ἢ κα-
 τάχρησις διέβη. καὶ αὐτὸ δὲ τὸ πεζὸν λεχθῆναι τὸν
 ἄνευ τοῦ μέτρου λόγον ἐμφαίνει τὸν ἀπὸ ὕψους τινὸς
 καταβάντα καὶ ὀχήματος εἰς τοῦδαφος.
 15 Ἄλλ' οὐδὲ τὰ σύγγενος μόνον, ὥσπερ Ἑρατοσθέ-
 νης εἶρηκε, καὶ τὰ ἐν τοῖς Ἑλλήσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν πόρ-
 ρω πολλὰ λέγει καὶ δι' ἀκριβείας Ὀμηρος καὶ μᾶλλον
 γὰρ τῶν ὕστερον μυθολογεῖται, οὐ πάντα τερατευόμε-
 νος, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐπιστήμην ἀλληγορῶν ἢ διασκευ-
 20 αῶν ἢ δημαγωγῶν ἄλλα τε καὶ τὰ περὶ τὴν Ὀδυσσεύς
 πλάνην, περὶ ἧς πολλὰ διαμαρτάνει τοὺς τ' ἐξηγητὰς
 φλυάραυς ἀποφαίνων καὶ αὐτὸν τὸν ποιητὴν· περὶ
 ὧν ἄξιον εἰπεῖν διὰ πλείονων.

Καὶ πρῶτον ὅτι τοὺς μύθους ἀπεδέξαντο οὐχ οἱ 8
 25 ποιηταὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ αἱ πόλεις πολὺ πρότερον καὶ α. 19
 οἱ νομοθέται τοῦ χρησίμου χάριν, βλέψαντες εἰς τὸ
 φυσικὸν πάθος τοῦ λογικοῦ ζῴου· φιλειδήμων γὰρ
 ἄνθρωπος, προσίμιον δὲ τούτου τὸ φιλόμυθον. ἐν-
 τεῦθεν οὖν ἄρχεται τὰ παῖδια ἀκροᾶσθαι καὶ κοινω-
 30 νεῖν λόγων ἐπὶ πλείον. αἴτιον δ', ὅτι καινολογία τίς
 ἐστὶν ὁ μῦθος, οὐ τὰ καθιστηκότα φράζων ἀλλ' ἑτε-
 ρα παρὰ ταῦτα· ἡδὺ δὲ τὸ καινὸν καὶ ὃ μὴ πρότερον

ἔγνω τις· τοῦτο δ' αὐτό ἐστι καὶ τὸ ποιοῦν φιλειδή-
 μονα. ὅταν δὲ προσῇ καὶ τὸ θαυμαστόν καὶ τὸ τερα-
 τῶδες, ἐπιτείνει τὴν ἡδονήν, ἥπερ ἐστὶ τοῦ μαυθάνειν
 φίλτρον. κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν ἀνάγκη τοιούτοις διέ-
 ασι χρῆσθαι, προφύσεως δὲ τῆς ἡλικίας ἐπὶ τὴν τῶν δ
 ὄντων μάθησιν ἄγειν, ἥδη τῆς διανοίας ἐρρωμένης καὶ
 μηκέτι δεομένης κολαίκων. καὶ ἰδιώτης δὲ πᾶς καὶ
 ἀπαίδευτος τρόπον τινὰ παῖς ἐστὶ φιλομυθεῖται ὡσαύ-
 τως· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ πεπαιδευμένος μετρίως· οὐδὲ
 γὰρ οὗτος ἰσχύει τῷ λογισμῷ, πρόσσεστι δὲ καὶ τὸ ἐκ 10
 παιδὸς ἔθος. ἐπεὶ δ' οὐ μόνον ἡδὺ ἀλλὰ καὶ φοβερόν
 τὸ τερατῶδες, ἀμφοτέρων ἐστὶ τῶν εἰδῶν χρεῖα πρὸς
 τε τοὺς καὶδας καὶ τοὺς ἐν ἡλικίᾳ· τοῖς τε γὰρ παισὶ
 προσφίρομεν τοὺς ἡδέεις μύθους εἰς προτροπὴν, εἰς
 ἀποτροπὴν δὲ τοὺς φοβερούς· ἥ τε γὰρ Λάμια μῦθος 15
 ἐστὶ καὶ ἡ Γοργὼ καὶ ὁ Ἐφιάλτης καὶ ἡ Μορμολύχη.
 οἳ τε πολλοὶ τῶν τὰς πόλεις οἰκούντων εἰς μὲν προ-
 τροκὴν ἄγονται τοῖς ἡδέοις τῶν μύθων, ὅταν ἀκούωσι
 τῶν ποιητῶν ἀνδραγαθήματα μυθώδη διηγουμένων,
 οἷον Ἡρακλέους ἀθλοὺς ἢ Θησίως, ἢ τιμὰς παρὰ θεῶν 20
 νειμομένας, ἢ νῆ Δία ὁρῶσι γροφὰς ἢ ξόανα ἢ πλά-
 σματα τοιαύτην τινὰ περιπέτειαν ὑποσημαίνοντα μυ-
 θώδη· εἰς ἀποτροπὴν δέ, ὅταν κολάσεις παρὰ θεῶν
 καὶ φόβους καὶ ἀπειλὰς ἢ διὰ λόγων ἢ διὰ τύπων ἀο-
 ραίων τινῶν προσδέχωνται, ἢ καὶ πιστεύωσι περιπε- 25
 οῖν τινας. οὐ γὰρ ὄχλον γε γυναικῶν καὶ παντὸς χυ-
 δαίου πλήθος ἐπαγαγεῖν λόγῳ δυνατόν φιλοσόφῳ
 καὶ προσκαλίσασθαι πρὸς ἐνσέβειαν καὶ ὁσιότητα καὶ
 πίστιν, ἀλλὰ δεῖ καὶ διὰ δεισιδαιμονίας· τοῦτο δ' οὐκ
 ἄντιν μυθοποιίας καὶ τερατείας. κεραινοὺς γὰρ καὶ αἰ- 30
 γλῆς καὶ τρίαίνα καὶ λαμπάδες καὶ δράκοντες καὶ θυρ-
 σόλογχα τῶν θεῶν ὅπλα μῦθοι καὶ πᾶσα θεολογία

ἀρχαϊκή· ταῦτα δ' ἀπεδέξαντο οἱ τὰς πολιτείας κατα-
 στησάμενοι μορμολύκας τινὰς πρὸς τοὺς νηπιόφρο- α 20
 νας. τοιαύτης δὲ τῆς μυθοποιίας οὔσης καὶ καταστρε-
 φούσης εἰς τὸ κοινωνικὸν καὶ τὸ πολιτικὸν τοῦ βίου
 5 σχῆμα καὶ τὴν τῶν ὄντων ἱστορίαν, οἱ μὲν ἀρχαῖοι τὴν
 παιδικὴν ἀγωγὴν ἐφύλαξαν μέχρι τῶν τελείων ἡλικι-
 ῶν, καὶ διὰ ποιητικῆς ἱκανῶς σωφρονίζεσθαι πᾶσαν
 ἡλικίαν ἐπέλαβον· χρόνοις δ' ὕστερον ἢ τῆς ἱστορίας
 γραφῇ καὶ ἡ νῦν φιλοσοφία παρελήλυθεν εἰς μέσον.
 10 αὕτη μὲν οὖν πρὸς ὀλίγους, ἡ δὲ ποιητικὴ δημωφε-
 στέρα καὶ θίατρα πληροῦν δυναμένη, ἡ δὲ δὴ τοῦ
 Ὁμήρου ὑπερβαλλόντως· καὶ οἱ πρῶτοι δὲ ἱστορικοὶ
 καὶ φυσικοὶ μυθογράφοι.

Ἄτα δὲ πρὸς τὸ παιδευτικὸν εἶδος τοὺς μύθους 9
 15 ἀναφέρων ὁ ποιητὴς ἐφρόντισε πολὺ μέρος ἀληθοῦς,
 ἐν δ' ἐτίθει καὶ ψεύδος, τὸ μὲν ἀποδεχόμενος τῷ δὲ
 δημαγωγῶν καὶ στρατηγῶν τὰ πλήθη. „ὥς δ' ὅτε τις
 χρυσὸν περιχειρῆται ἀργύρῳ ἀνῆρ,“ οὕτως ἐκείνος ταῖς
 ἀληθείαις περιπετείαις προσεπιτίθει μῦθον, ἡδύνων
 20 καὶ κοσμῶν τὴν φράσιν, πρὸς δὲ τὸ αὐτὸ τέλος τοῦ
 ἱστορικοῦ καὶ τοῦ τὰ ὄντα λέγοντος βλέπων. οὕτω δὲ
 τὸν τε Ἰλιακὸν πόλεμον γεγονότα παραλαβὼν ἐκόσμη-
 σε ταῖς μυθοποιαῖς, καὶ τὴν Ὀδυσσεῶς πλάνην ὡσαύ-
 τως· ἐκ μηδενὸς δὲ ἀληθοῦς ἀνάπτειν κενὴν τεροτο-
 25 λογίαν οὐχ Ὀμηρικόν. προσπίπτει γάρ, ὥς εἰκὺς, ὡς
 πιθανώτερον ἂν οὕτω τις ψεύδοιτο, εἰ καταμύθοι τι
 καὶ αὐτῶν τῶν ἀληθινῶν· ὅπερ καὶ Πολύβιος φησι
 περὶ τῆς Ὀδυσσεῶς πλάνης ἐπιχειρῶν· τοιοῦτο δ' ἐστὶ
 καὶ τὸ „ἴσχε ψεύδεα πολλὰ λέγων ἐτύμοισιν ὁμοῖα.“
 30 οὐ γὰρ πάντα ἀλλὰ πολλὰ, ἐπεὶ οὐδ' ἂν ἦν ἐτύμοισιν
 ὁμοῖα. ἔλαβεν οὖν παρὰ τῆς ἱστορίας τὰς ἀρχάς. καὶ
 γὰρ τὸν Αἰόλον δυναστεύσαι φασὶ τῶν περὶ τὴν Λιπά-

ραν νήσων καὶ τῶν περὶ τὴν Αἰνιὴν καὶ Λιοντινὴν Κύ-
κλωπας καὶ Αἰαιτιρυγόνας ἀξένους τινάς· διὸ καὶ τὰ
περὶ τὸν πορθμὸν ἀπροσπέλαστα εἶναι τοῖς τότε καὶ
τὴν Χάρυβδιν καὶ τὸ Σκύλλαιον ὑπὸ ληστῶν κατέχε-
σθαι. οὕτω δὲ καὶ τοὺς ἄλλους τῶν ὑπὸ Ὀμήρου λεγο- 5
μένων ἐν ἄλλοις τόποις ἱστοραῦμεν· οὕτω δὲ καὶ τοὺς
Κιμμερίους εἰδὼς οἰκοῦντας τὸν Κιμμερικὸν Βόσπο-
ρον πρὸς βορρᾶν καὶ βορρῶδε μετήγαγεν οἰκίᾳς εἰς
σκοτεινὸν τινα τόπον τὸν καθ' ἑαυτὴν, χρήσιμον ὄντα
πρὸς τὴν μυθοποιίαν τὴν ἐν τῇ πλάνῃ. ὅτι δ' οἶδεν 10
αὐτοὺς, οἱ χρονογράφοι δηλοῦσιν ἢ μικρὸν πρὸ αὐτοῦ
τὴν τῶν Κιμμερίων ἐφοδὸν ἢ κατ' αὐτόν ἀναγρά-
φοντας.

C. 21
10

Ὡσαύτως καὶ τοὺς Κόλχους εἰδὼς καὶ τὸν Ἰάσο-
νος πλοῦν τὸν εἰς Αἴαν καὶ τὰ περὶ Κίρκης καὶ Μηδεί- 15
ας μυθιζόμενα καὶ ἱστορούμενα περὶ τῆς φαρμακείας
καὶ τῆς ἄλλης ὁμοιοτροπίας συγγενείας τε ἐπλασε τῶν
οὕτω διφκισμένων, τῆς μὲν ἐν τῷ μυθῷ τοῦ Πόντου
τῆς δ' ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, καὶ ἔξωκειανισμὸν ἀμφοῖν, τάχα
καὶ τοῦ Ἰάσονος μέχρι τῆς Ἰταλίας πλανηθέντος· δεῖ- 20
κνυται γάρ τινα καὶ περὶ τὰ Κεραύνια ὄρη καὶ περὶ
τὸν Ἀδρίαν καὶ ἐν τῷ Ποσειδωνιάτῃ κόλπῳ καὶ ταῖς
πρὸ τῆς Τυρρηνίας νήσοις τῆς τῶν Ἀργοναυτῶν πλά-
νης σημεία. προσέδωσαν δέ τι καὶ αἱ Κυάνειαι, ὥσπερ
Συμπληγάδας καλοῦσι πέτρας τινές, τραχὺν ποιοῦσαι 25
τὸν διέκπλουν τὸν διὰ τοῦ Βυζαντιακοῦ στόματος·
ὥστε παρὰ μὲν τὴν Αἴαν ἢ Αἰαίῃ, παρὰ δὲ τὰς Συμ-
πληγάδας αἱ Πλαγκταὶ καὶ ὁ δὲ αὐτῶν πλοῦς τοῦ Ἰά-
σονος πιθανὸς ἐφάνη, παρὰ δὲ τὴν Σκύλλαν καὶ τὴν
Χάρυβδιν ὁ διὰ τῶν σκοπέλων πλοῦς. ἀπλῶς δ' οἱ 30
τότε τὸ πῆλογοις τὸ Ποιτικὸν ὥσπερ ἄλλον τινα ὥκισ-
τὸν ὑπελάμβανον, καὶ τοὺς πλείοντας ἐκείσε ὁμοίως

ἐκτοπίζειν ἐδόκουν ὥσπερ τοὺς ἔξω στηλῶν ἐπὶ πολὺ
 προϊόντας· καὶ γὰρ μέγιστον τῶν καθ' ἡμᾶς ἐνομίζε-
 το, καὶ διὰ τοῦτο κατ' ἐξοχὴν ἰδίως πόντον προσηγό-
 ρησιν, ὡς ποιητὴν Ὅμηρον. ἴσως οὖν καὶ διὰ τοῦτο
 5 μετανήγχε τὰ ἐκ τοῦ Πόντου πρὸς τὸν ὠκεανὸν ὡς εὐ-
 παράδεκτα διὰ τὴν κατέχουσαν δόξαν. οἶμαι δὲ καὶ
 τῶν Σολύμωνι τ' ἄκρα τοῦ Ταύρου τὰ περὶ τὴν Λυκί-
 αν ἴως Πισιδίας κατεχόντων τὰ ὑψηλότατα καὶ τὰς
 10 ριζόντων τοῖς ἐντὸς τοῦ Ταύρου καὶ μάλιστα τοῖς περὶ
 τὸν Πόντον, καθ' ὁμοιότητά τινα καὶ τούτους ἐξωκε-
 αμιόθῃναι· φησὶ γὰρ ἐπὶ τοῦ πλείοντος ἐν τῇ σχεδίᾳ
 „τὸν δ' ἔξ Αἰθιοπῶν ἀνιῶν κρείων Ἐνσιλχθων τηλό-
 „θεν ἐκ Σολύμων ὀρέων ἰδεν.“ τάχα δὲ καὶ τοὺς μον-
 15 οματάτους Κύκλωπας ἐκ τῆς Σκυθικῆς ἱστορίας με-
 τενήγοι· τοιοῦτους γάρ τινας τοὺς Ἀριμασπούς φα-
 σιν, οὓς ἐν τοῖς Ἀριμασπέοις ἐπεσιν ἐνδίδωκιν Ἀρι-
 στίας ὁ Προκοπνήσιος.

Διὶ δὲ ταῦτα προϋποθέμενον σκοπεῖν τί λέγουσιν 11
 20 οἱ φήσαντες περὶ Σικελίαν ἢ Ἰταλίαν γενέσθαι τῷ
 Ὀδυσσεὶ τὴν πλάνην καθ' Ὅμηρον ἔστι γὰρ ἀμφοτέρως
 τοῦτο δέξασθαι, καὶ βέλτιον καὶ χεῖρον· βέλτιον μὲν,
 ἂν οὕτω[τις] δέχεται ὅτι πεισθίς ἐκεῖ τὴν πλάνην τῷ
 Ὀδυσσεὶ γενέσθαι, λαβὼν ἀληθῆ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν C. 22
 25 ποιητικῶς διεσκεύασε· τοῦτο γὰρ οἰκείως ἂν λέγοιτο
 περὶ αὐτοῦ· καὶ οὐ μόνον γὰρ περὶ Ἰταλίαν, ἀλλὰ καὶ
 μέχρι τῶν ἰσχυάτων τῆς Ἰβηρίας ἐστὶν εὑρεῖν ἰχνη τῆς
 ἐκείνου πλάνης καὶ ἄλλων πλειόνων. χεῖρον δέ, ἔάν
 30 τις καὶ τὴν διασκευὴν ὡς ἱστορίαν δέχεται, ἐκείνου
 30 ὠκεανὸν καὶ ἄθην καὶ Ἡλίον βόας καὶ παρὰ θεαῖς

ξενίας καὶ μεταμορφώσεις καὶ μεγάθυ Κυκλώπων καὶ
 Δαιμονηγόνων καὶ μορφήν Σκύλλης καὶ διαστήματι
 πλοῦ καὶ ἄλλα πλείω τοιαῦτα τερατογραφοῦντος φα-
 νερώς. οὔτε δὲ πρὸς τοῦτον ἄξιον ἀντιλέγειν οὕτω
 φανερώς καταψευδόμενον τοῦ ποιητοῦ, καθάπερ οὐδ' 5
 εἰ φαίη τοῦτον τὸν τρόπον γενέσθαι τὸν εἰς τὴν Ἰθα-
 κην κατάπλουν τοῦ Ὀδυσσεύος καὶ τὴν μνηστήροφθο-
 νίαν καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ ἀγροῦ συστάσαν μάχην τοῖς Ἰθα-
 κησίοις πρὸς αὐτόν, οὔτε πρὸς τὸν δεξιόμενον οἰκείως
 προσπλέκεισθαι δίκαιον.

10

- 12 Ὁ Ἑρατοσθένης δὲ πρὸς ἀμφοτέρους τὰς ἀποφά-
 σεις ἀπῆντηκεν οὕκ εὖ· πρὸς μὲν τὴν δευτέραν, ὅτι
 πειράται διαβάλλειν φανερώς ψευδῇ καὶ οὐκ ἄξια λό-
 γου διὰ μακρῶν, πρὸς δὲ τὴν προτέραν, ποιητὴν τε
 ἅπαντα ἀποφύνας φλύαρον καὶ μήτε τόπων ἐμπειρίαν 15
 μήτε τεχνῶν πρὸς ἀρετὴν συντείνειν νομίσας· τῶν τε
 μύθων τῶν μὲν ἐν τόποις οὐ πεπλασμένοις πεφημι-
 σμένων, ὅλον ἐν Ἰλίῳ καὶ Ἰδῇ καὶ Πηλῇ, τῶν δὲ ἐν πε-
 πλασμένοις, καθάπερ ἐν οἷς αἱ Γοργόνες ἢ ὁ Γηρυό-
 νης, ταύτης φησὶ τῆς ἰδέας εἶναι καὶ τοὺς κατὰ τὴν 20
 Ὀδυσσεύος πλάνην λεγομένους, τοὺς δὲ μὴ πεπλάσθαι
 λέγοντας ἀλλ' ὑποκείσθαι ἐξ αὐτοῦ τοῦ μὴ συμφωνεῖν
 ἐλέγχεσθαι ψευδομένους· τὰς γοῦν Σειρήνας τοὺς μὲν
 ἐπὶ τῆς Πελοποννήσου καθιδρύειν, τοὺς δὲ ἐπὶ τῶν Σει-
 ρηνοῦσσων πλείους ἢ διαχιλίας διεχουσῶν σταδίοις· 25
 εἶναι δ' αὐτὰς σκόπελον τρικόρυφον διείργοντα τὸν
 Κυμαίων καὶ Ποσειδωνιάτην κόλπον. ἀλλ' οὐδ' ὁ σκό-
 πελος οὗτος ἐστὶ τρικόρυφός οὐδ' ὁλως κορυφοῦται
 πρὸς ὕψος, ἀλλ' ἀγκῶν τις ἐκκείται μακρὸς καὶ στενὸς
 ἀπὸ τῶν κατὰ Συρρεντὸν χωρίων ἐπὶ τὸν κατὰ Κα- 30
 πρίας πορθμόν, ἐπὶ θάτερα μὲν τῆς ὀρεινῆς τὸ τῶν
 Σειρήνων ἱερὸν ἔχων, ἐπὶ θάτερα δὲ πρὸς τῷ Ποσει-

δωριάτη κόλπῳ νησίδια τρία προκείμενα ἔρημα πε-
 τρώδη, ἃ καλοῦσι Σειρήνας, ἐπ' αὐτῷ δὲ τῷ πορθμῷ
 τὸ Ἀθῆναιον, ὥπερ ὁμωνυμεῖ καὶ ὁ ἀγκῶν αὐτός.

Ἄλλ' οὐδ' εἰ μὴ συμφωνοῦσιν οἱ τὴν ἱστορίαν τῶν 13
 5 τόπων παραδιδόντες, εὐθὺς ἐβάλλειν δεῖ τὴν σύμπα-
 σαν ἱστορίαν· ἀλλ' ἔσθ' ὅτε καὶ πιστοῦσθαι τὸ καθό-
 λου μᾶλλον ἐστίν. οἷόν τι λέγω, ζητουμένου εἰ κατὰ Σι-
 κελίαν καὶ Ἰταλίαν ἢ πλάνη γέγονε καὶ εἰ αἱ Σειρήνες
 ἐνταυθα ποῦ λέγονται· ὁ μὲν φήσας ἐν τῇ Πελοποννήσῳ
 10 πρὸς τὸν ἐν ταῖς Σειρηνοῦσσαις διαφωνεῖ, ἀμφοτέρω C. 23
 δὲ πρὸς τὸν περὶ Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν λέγοντα οὐ δια-
 φωνοῦσιν, ἀλλὰ καὶ μείζω πίστιν παρέχουσιν, ὅτι
 καίπερ μὴ τὸ αὐτὸ χωρὶον φράζοντες ὅμως οὐκ ἐκβε-
 βήκισάν γε τοῦ κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἢ Σικελίαν. ἐάν δὲ
 15 προσθῇ τις ὅτι ἐν Νεαπόλει Παρθενόπης δέικνυται
 μνημα μιᾶς τῶν Σειρήνων, ἐτι πλείων προσεγέ-
 νετο πίστις, καίτοι τρίτου τινὸς λεχθέντος τοῦτου
 τοῦ τόπου. ἀλλ' ὅτι ἐν τούτῳ τῷ κόλπῳ τῷ ὑπὸ Ἐρα-
 τοσθένους λεχθέντι Κυμαίῳ, ὃν ποιοῦσιν αἱ Σειρή-
 20 νοῦσαι, καὶ ἡ Νεάπολις ἵδρυται, βεβαιότερος πι-
 στευόμεν τὸ περὶ τοῦτους τοὺς τόπους γεγονέναι τὰς
 Σειρήνας· οὔτε γάρ τὸν ποιητὴν ἀκριβῶς ἕκαστα πυ-
 θέσθαι, οὐθ' ἡμεῖς παρ' ἐκείνου ζητοῦμεν τὸ ἀκριβές·
 οὐ μὴν οὐδ' οὕτως ἔχομεν ὥς ὑπολαμβάνειν καὶ μη-
 25 δὲν πεπυσμένον περὶ τῆς πλάνης, μήθ' ὅπου μήθ'
 ὅπως γέγνηται, φάσθαι.

Ἐρατοσθένης δὲ Ἠσίοδον μὲν εἰκάζει πεπυσμένον 14
 περὶ τῆς Ὀδυσσεύς πλάνης ὅτι κατὰ Σικελίαν καὶ Ἰτα-
 λίαν γέγνηται, πιστεύσαντα τῇ δόξῃ μὴ μόνον τῶν
 30 ὑφ' Ὀμήρου λεγομένων μεμνησθαι, ἀλλὰ καὶ Αἰνίης
 καὶ Ὀργυίας τοῦ πρὸς Συρακούσας νησίου καὶ Τυρ-
 ρηνῶν· Ὀμηρον δὲ μῆτε εἰδέναι ταῦτα μῆτε βούλε-

σθαι ἐν γνωρίμοις τόποις ποιεῖν τὴν πλάνην. πότερον οὖν Αἴτνη μὲν καὶ Τυρρηνία γνώριμα, Σκύλλαιον δὲ καὶ Χάρυβδις καὶ Κίρκαιον καὶ Σεισηνοῦσαι οὐ πάνυ; ἢ καὶ Ἡσιόδῳ μὲν ἔπρεπε μὴ φλυαρεῖν, ἀλλὰ ταῖς κατεχούσαις δόξαις ἀκολουθεῖν, Ὅμηρῳ δὲ πᾶν ὃ τι ἂν 5 ἐπ' ἀκαιρίμαν γλῶσσαν ἔη κιλαδεῖν; χωρὶς γὰρ τῶν λιχθέντων περὶ τοῦ τρόπου τῆς πρεπούσης Ὅμηρῳ μυθοποιίας καὶ τὸ πλῆθος τῶν συγγραφέων τῶν ταῦτά θρυλούντων κακὴ τῆς κατὰ τοὺς τόπους ἐπιχωριαζούσης φήμης διδάσκειν δύναται, διότι ταῦτα οὐ ποιη- 10 τῶν κλάσματα ἐστὶν οὐδὲ συγγραφέων, ἀλλὰ γιγεννημένων ἔχνη καὶ προσώπων καὶ πράξεων.

- 15 Καὶ Πολύβιος δ' ὀρθῶς ὑπονοεῖ τὰ περὶ τῆς πλάνης· τὸν γὰρ Αἰόλον τὸν προσημαίνοντα τοὺς ἱκπλους ἐν τοῖς κατὰ τὸν πορθμὸν τόποις ἀμφιδρόμοις οὔσι 15 καὶ δυσέκπλοις διὰ τὰς παλιρροίας ταμίαν τε εἰρῆσθαι τῶν ἀνέμων καὶ βασιλέα νινομίσθαι φησί, καθάπερ Δαναὸν μὲν τὰ ὕδρεϊα τὰ ἐν Ἀργεὶ παραδειξάντα, Ἀτρεΐα δὲ τοῦ ἡλίου τὸν ὑπιναντίων τῷ οὐρανῷ δρόμον, μάντις τε καὶ ἱεροσκοπούμενους ἀποδείκνυσθαι 20

α. 24 βασιλέας, τοὺς δ' ἱερείας τῶν Αἰγυπτίων καὶ Χαλδαίους καὶ Μάγους σοφίᾳ τιμὴ διαφέροντας τῶν ἄλλων ἡγεμονίας καὶ τιμῆς τυγχάνειν παρὰ τοῖς πρὸ ἡμῶν, οὕτω δὲ καὶ τῶν θιῶν ἵνα ἕκαστον τῶν χρησίμων τινὸς εὐρετὴν γινόμενον τιμᾶσθαι. ταῦτα δὲ προοικονομη- 25 σάμενος οὐκ ἔα τὸν Αἰόλον ἐν μύθῳ σχήματι ἀκούσθαι οὐδ' ὅλην τὴν Ὀδυσσεύς πλάνην, ἀλλὰ μικρὰ μὲν προσμεινυθεῖσθαι καθάπερ καὶ τῷ Ἰλιακῷ πολέμῳ, τὸ δ' ὅλον περὶ Σικελίαν καὶ τῷ ποιητῇ πεποιθ- σθαι καὶ τοῖς ἄλλοις συγγραφεῦσιν, ὅσοι τὰ περιχώρια 30 λέγουσι τὰ περὶ τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν. οὐκ ἔπαινι δὲ οὐδὲ τὴν τοιαύτην τοῦ Ἐρατοσθένους ἀπόφασιν,

διότι φησὶ τότε ἂν εὔρεῖν τινα ποῦ Ὀδυσσεὺς πεπλαν-
 ηται, ὅταν εὕρῃ τὸν σκυτεῖα τὸν συρράφαντα τὸν τῶν
 ἀνέμων ἀσκόν. καὶ τοῦτο δ' οἰκείως εἰρησθαι τοῖς συμ-
 βαίνουσι περὶ τὸ Σκύλλαιον καὶ τὴν θήραν τῶν γα-
 5 λεωτῶν τὸ ἐπὶ τῆς Σκύλλης „αὐτοῦ δ' ἔχθυρά σκόκε-
 „λον περιμαιμώσῃ δελφινὰς τε κύνας τε, καὶ εἰ κοθι
 „μείζον ἔλῃσι κῆτος.“ τοὺς γὰρ θύνοντας ἀγέληδὸν φε-
 ρομένους παρὰ τὴν Ἰταλίαν, ἐπειδὴν ἐμπέσωσι καὶ κω-
 λυθῶσι τῆς Σικελίας ἄφασθαι, περικίπτειν τοῖς μεί-
 10 ζοσι τῶν ζῴων, ὅσον δελφίνων καὶ κυνῶν καὶ ἄλλων
 κητιῶν, ἐκ δὲ τῆς θήρας αὐτῶν πιαίνεσθαι τοὺς γα-
 λιώτας, οὓς καὶ ξιφίας λίγεσθαι καὶ κύνας φησί· συμ-
 βαίνειν γὰρ ταυτὸν ἐνθάδε καὶ κατὰ τὰς ἀναβάσεις
 τοῦ Νεῖλου καὶ τῶν ἄλλων ὑδάτων, ὅπερ ἐπὶ πυρὸς
 15 καὶ ὕλης ἐμπιπραμένης· ἀθροιζόμενα γὰρ τὰ θηρία
 φεύγειν τὸ κύρ ἢ τὸ ὕδωρ καὶ βορὸν γίνεσθαι τοῖς
 κρείττοσι.

Ταῦτα δ' εἰπὼν διηγέεται τῶν γαλειωτῶν θήραν, 16
 ἣ συνίσταται περὶ τὸ Σκύλλαιον· σκοπὸς γὰρ ἐφέστηκε
 20 κοινὸς ὑφορμοῦσιν ἐν δικώποις σκαφιδίοις πολλοῖς,
 δύο καθ' ἕναστος σκαφίδιον· καὶ ὁ μὲν ἐλαύνει, ὁ
 δ' ἐπὶ τῆς πρῶρας ἔστηκε δόρυ ἔχων, σημήναντος τοῦ
 σκοποῦ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ γαλιώτου· φέρεται δὲ τὸ
 τρίτον μέρος ἔξαλον τὸ ζῶν. συνάψαντος δὲ τοῦ σκά-
 25 φους, ὁ μὲν ἐπλήξεν ἐκ χειρός, εἰτ' ἐξέσπασεν ἐκ τοῦ
 σώματος τὸ δόρυ χωρὶς τῆς ἐπιδορατίδος· ἀγκιστρῶ-
 δης τε γὰρ ἴστι καὶ χαλαρῶς ἐνήρμοσται τῷ δόρατι
 ἐπίτηδες, καλῶδιον δ' ἔχει μακρὸν ἐξημμένον· τοῦτ'
 ἐπιχαλῶσι τῷ τρωθέντι τίως ἕως ἂν κάμῃ σφαδάζον
 30 καὶ ὑποφεῦγον· τότε δ' ἔλκουσιν ἐπὶ τὴν γῆν, ἣ εἰς τὸ
 σκάφος ἀναλαμβάνουσιν, εἰ μὴ μέγα ἦ τελέως τὸ
 σῶμα. καὶ ἐκπέσῃ δὲ εἰς τὴν θάλατταν τὸ δόρυ, οὐκ

ἀπόλωλεν· ἔστι γὰρ πηκτὸν ἐκ τε θρυός καὶ ἐλάτης,
 ὥστε βαπτισμένου τοῦ θρυϊνοῦ βάρει μετέωρον εἶναι
 C. 25 τὸ λοιπὸν καὶ εὐανάληπτον. συμβαίνειν δὲ ποτε καὶ
 τιτρώσκεισθαι διὰ τοῦ σκαφιδίου τὸν κωπηλάτην διὰ
 τὸ μέγεθος τοῦ ξίφους τῶν γαλιωτῶν καὶ τὸ τὴν δ
 ἀκμὴν τοῦ ξίφους συναγρώδη εἶναι καὶ τὴν θήραν. Ἐκ
 τε δὲ τῶν τοιούτων εἰκάσαι τις ἂν, φησί, περὶ Σι-
 κελίαν γενέσθαι τὴν πλάνην κατὰ τὸν Ὅμηρον, ὅτι τῇ
 Σκύλλῃ προσήψε τὴν τοιαύτην θήραν ἢ μάλιστα ἐπι-
 χωρίως ἔστι τῷ Σκυλλαίῳ, καὶ ἐκ τῶν περὶ τῆς Χαρύ- 10
 βδειως λεγομένων ὁμοίων τοῖς τοῦ κορθμοῦ πάθεσι. τὸ
 δὲ „τρὶς μὲν γόρ τ' ἀνέησιν“ ἀντὶ τοῦ δῖς, γραφικὸν
 εἶναι ἀμάρτημα ἢ ἱστορικόν.

- 17 Καὶ τὰ ἐν τῇ Μήνινγι δὲ τοῖς περὶ τῶν Λωτοφά-
 γων εἰρημνείοις συμφωνεῖν. εἰ δέ τινα μὴ συμφωνεῖ, 15
 μεταβολὰς αἰτιασθαι δεῖν ἢ ἄγνοϊαν ἢ καὶ ποιητι-
 κὴν ἔξουσίαν, ἢ συνέστηκεν ἐξ ἱστορίας καὶ διαθέ-
 σειως καὶ μύθου. τῆς μὲν σὺν ἱστορίας ἀλήθειαν εἶναι
 τέλος, ὥς ἐν νεῶν καταλόγῳ τὰ ἐκάστοις τόποις συμ-
 βεβηκότα λέγοντος τοῦ ποιητοῦ, τὴν μὲν πετρήσε- 20
 σαν τὴν δὲ ἐσχατόωσαν πόλιν, ἄλλην δὲ πολυτρή-
 ρωνα, τὴν δ' ἀγχίαλον· τῆς δὲ διαθέσειως ἐνέργειαν
 εἶναι τὸ τέλος, ὥς ὅταν μαχομένους εἰσάγῃ, μύθου δὲ
 ἡδονὴν καὶ ἐκκληξιν. τὸ δὲ πάντα πλάττειν οὐ πιθα-
 νόν, οὐδ' Ὅμηρικόν· τὴν γὰρ ἐκείνου ποίησιν φιλο- 25
 σύφημα πάντας νομίζειν, οὐχ ὥς Ἐρατοσθένης φησί,
 κελεύων μὴ κρίνειν πρὸς τὴν διάνοιαν τὰ ποιήματα,
 μηδ' ἱστορίαν ἀπ' αὐτῶν ζητεῖν. πιθανώτερόν τε τὸ
 „ἐνθεν δ' ἐννήμαρ φερόμεν ὁλοοῖς ἀνέμοισιν“ ἐν
 βραχεὶ διαστήματι διέχεσθαι (οἱ γὰρ ὁλοοὶ οὐκ εὐθύ- 30
 δρομοὶ) ἢ ἐξωκεανύειν, ὥς ἂν οὐράων πνεόντων συνε-
 χῶς. συνθεῖς δὲ τὸ διάστημα τὸ ἐκ Μαλειῶν ἐπὶ στηλάς

σταδίων δισμυρίων καὶ δισχιλίων πεντακοσίων, εἰ-
 φησί, τοῦτο θείημεν ἐν ταῖς ἐννέα ἡμέραις διηγύσθαι
 ἰσοταχῶς, ἐκάστης ἂν ἡμέρας ὁ πλοῦς συμβαίνοι στα-
 δίων δισχιλίων πεντακοσίων, τίς οὖν ἰστορήκειν ἐκ Λυ-
 6 κίας ἢ Ῥόδου διευτεραλόν τινα ἀφιγμένον εἰς Ἀλεξάν-
 δρειαν, ὅστος τοῦ διαστήματος σταδίων τετρακισχι-
 λίων; πρὸς δὲ τοὺς ἐπιζητοῦντας πῶς τρεῖς εἰς Σικε-
 λίαν ἰλθῶν οὐδ' ἅπαξ διὰ τοῦ πορθμοῦ πίπλευκεν
 Ὀδυσσεύς, ἀπολογαίται διότι καὶ οἱ ὕστερον ἐφειγγον
 10 ἅπαντες τὸν πλοῦν τοῦτον.

Τοιαῦτα μὲν εἶρηκεν. ἔστι δὲ τὰλλ'· μὲν εὖ λεγό- 18
 μενα· ὅταν δ' ἀνασκευάξῃ τὸν ἑωκειατίζομενον καὶ C. 25
 πρὸς ἀκριβῆ μέτρα τὸν τῶν ἡμερῶν πλοῦν ἀνάγῃ καὶ
 διαστήματα, ὑπερβολὴν οὐκ ἀπολείπει τῆς ἀνομολο-
 15 γίας. ἅμα μὲν γάρ παρατίθησιν τὰ τοῦ ποιητοῦ ἔπη „ἐν-
 θεν δ' ἐννημαρ φερόμην ὁλοοῖς ἀνέμοισιν,“ ἅμα δ' ἐπι-
 κρύπτεται· καὶ γὰρ ταῦτα τοῦ ποιητοῦ „αὐτὰρ ἐπεὶ
 ποταμοῖο λίπεν ῥόον ὠκεανοῖο νηὺς,“ καὶ τὸ „νηὶσθ' ἐν
 Ὠκυγίῃ, ὅθι τ' ὀμφαλὸς ἐστὶ θαλάσσης,“ καὶ ὅτι ἐν-
 20 ταῦθα οἰκεῖ Ἀτλαντὸς θυγάτηρ, καὶ τὸ περὶ τῶν
 Φαιάκων „οἰκόμεν δ' ἀπάνευθε πολυκλύστῳ ἐνὶ πόν-
 „τρ' ἔσχατοι· οὐδέ τις ἄμμι βροτῶν ἐπιμίσγεται ἄλλος.“
 ταῦτα γὰρ πάντα φανερώς ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ πελάγει
 πλαττόμενα δηλοῦνται. ὁ δὲ ταῦτ' ἐκικρυπτόμενος τὰ
 25 φανερώς λεγόμενα ἀναιρεῖ. τοῦτο μὲν οὖν οὐκ εὖ· τὸ
 δὲ περὶ Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν γεγενῆσθαι τὴν πλάνην
 ὀρθῶς, ἐπεὶ τίς ἐπεισε ποιητῆς ἢ συγγραφεὺς Νεαπο-
 λίτας μὲν λῆγειν μνῆμα Παρθενόπης τῆς Σειρήνος.
 τοὺς δὲ ἐν Κύμῃ καὶ Δικαιαρχίᾳ καὶ Βισβίῳ Πυρι-
 30 φλεγέθοιτα καὶ Ἀχερουσίαν λίμνην καὶ νεκυομαντεῖον

τὸ ἐν τῷ Ἀόρῳ καὶ Βαίον καὶ Μισσηνὸν τῶν Ὀδυσσεύως
ἐταίρων τινάς; οὕτω δὲ καὶ τὰ περὶ Σειρηνούσας καὶ
τὰ περὶ τὸν πορθμὸν καὶ Σχύλλαν καὶ Χάρυβδιν καὶ
Αἰόλον· ἅπερ οὔτ' ἀκριβῶς ἐξετάζειν δεῖ οὔτ' ἄρριζα
καὶ ἀνέστια εἶναι, ἀληθείας μὴδὲν προσεπτόμενα μὴδ' οὐ
ὠφελείας ἱστορικῆς.

- 19 Καὶ αὐτὸς δὲ ὑπονοήσας τοῦτο ὁ Ἐρατοσθένης,
ὑπολάβοι τις ἂν, φησί, τὸν ποιητὴν βούλεισθαι μὲν ἐν
τοῖς προσεσπερίοις τόποις τὴν πλάνην τῷ Ὀδυσσεὶ
ποιεῖν, ἀποστῆναι δ' ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων, τὰ μὲν 10
οὐκ ἀκριβῶς πεπυσμένον, τὰ δὲ οὐδὲ προελάμενον οὐ-
τως, ἀλλ' ἐπὶ τὸ θαινότερον καὶ τὸ τερατοδίστορον
ἕκαστα ἐξάγειν. τοῦτο μὲν αὐτό εὖ, τό δ' οὐ χάριν
τοῦτ' ἐποiei κακῶς δεξάμενος· οὐ γὰρ φλυαρίας, ἀλλ'
ὠφελείας χάριν. ὥστε δίκαιός ἐστιν ὑπέχειν λόγον καὶ 15
περὶ τούτου καὶ διότι φησὶ τὰ πόρρω τερατολογεῖσθαι
μᾶλλον διὰ τὸ εὐκατάφυστον. πολλοστὸν γὰρ μέρος
ἐστὶ τὰ πόρρω τερατολογούμενα τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ
ἐγγὺς τῆς Ἑλλάδος· οἷα δὴ τὰ κατὰ τοὺς Ἰσραηλῆας
ἄθλους καὶ Θησεύς καὶ τὰ ἐν Κρήτῃ καὶ Σικελίᾳ μὲν 20
θευόμενα καὶ ταῖς ἄλλαις νήσοις, καὶ τὰ περὶ τὸν Κι-
θαιρῶνα καὶ Ἐλικῶνα καὶ Παρνασσὸν καὶ Πήλιον καὶ
C. 21 τὴν Ἀττικὴν ὅλην καὶ Πελοπόννησον· οὐδεὶς τε ἐκ
τῶν μύθων ἄγνοιαν αἰτιάται τῶν μυθοποιῶν. ἔτι δὲ
ἐπεὶ οὐ πάντα μυθεύουσιν, ἀλλὰ πλείω προσμυθεύ- 25
ουσι, καὶ μάλιστα Ὅμηρος, ὁ ζητῶν τί οἱ παλαιοὶ προσ-
μυθεύουσιν οὐ ζητεῖ, εἰ τὰ προσμυθευόμενα ὑπῆρ-
ξεν ἢ ἐστίν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον οἷς προσμυθεύεται τό-
ποις ἢ προσώποις, περὶ ἐκείνων ζητεῖ τὰληθές, οἷον
τὴν Ὀδυσσεύως πλάνην, εἰ γέγονε καὶ ποῦ. 30

- 20 Τὸ δ' ὅλον οὐκ εὐτό τὴν Ὁμήρου ποιήσιν εἰς ἓν
συνάγειν τῇ τῶν ἄλλων ποιητῶν εἰς τε τὰλλα καὶ εἰς

αὐτά τὰ νῦν προκείμενα τὰ τῆς γεωγραφίας καὶ μη-
 δὲν αὐτῷ πρὸς βελόν ἀπονέμειν. καὶ γὰρ εἰ μὴδὲν ἄλλο,
 τὸν γε Τριπτόλεμον τὸν Σοφοκλέους ἢ τὸν ἐν ταῖς
 Βάκχαις ταῖς Εὐριπίδου πρόλογον ἐπελθόντα καὶ πα-
 ραβαλόντα τὴν Ὀμήρου περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπιμέλειαν,
 ἥσθον ἢν αἰσθῆσθαι τὴν ὑπερβολὴν ἢ τὴν διαφορὰν·
 ὅπου γὰρ χρεῖα τάξεως ὦν μέμνηται τόπων, φυλάττει
 τὴν τάξιν ὁμοίως μὲν τῶν Ἑλληνικῶν, ὁμοίως δὲ τῶν
 ἁπῶθεν· „Ὅσσαν ἐπ' Οὐλύμπῳ μέμασαν θέμεν, αὐ-
 10 „τὰρ ἐπ' Ὀσση Πήλιον εἰνοσίφυλλον.“ „Ἥρη δ' αἶψα
 „λίπεν ῥίον Οὐλύμπῳ, Πιερίην δ' ἐπιβᾶσα καὶ Ἥμα-
 „θίην ἱερατεινὴν σεύατ' ἐφ' ἱπποπόλων Θρηκῶν ὄρεα
 „νιφόεντα· ἐξ Ἀθόω δ' ἐπὶ πόντον.“ καὶ ἐν τῷ κατα-
 λόγῳ τὰς μὲν πόλεις οὐκ ἐφεξῆς λέγει· οὐ γὰρ ἀναγ-
 15 κατον· τὰ δὲ ἔθνη ἐφεξῆς. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἁπῶ-
 θεν· „Κύπρον Φοινίκην τε καὶ Λίγυπτιούς ἐπαληθεῖς
 „Αἰθιοπὰς θ' ἱκόμην καὶ Σιδονίους καὶ Ἑρεμβούς καὶ
 „Λιβύην.“ ὅπερ καὶ Ἰσπαρχος ἐπισημαίνεται. οἱ δ' ἐφ'
 ὦν τάξεως χρεῖα, ὁ μὲν τὸν Διώνυσον ἐπιόντα τὰ ἔθνη
 20 φράζων, ὁ δὲ τὸν Τριπτόλεμον τὴν κατασπειρομένην
 γῆν, τὰ μὲν πολὺ διεστῶτα συνάπτουσιν ἐγγύς, τὰ δὲ
 συνεχῇ διασπῶσι· „λιπὼν δὲ Διὸς τὰς πολυχρύσους
 γύας Φρυγῶν τε Περσῶν θ' ἡλιοβλήτους πλάκας Βάκ-
 25 θῶν Ἀραβίαν τ' εὐδαίμονα.“ τοιαῦτα δὲ καὶ ὁ Τριπτό-
 λεμος ποιεῖ. καὶ τοῖς κλίμασι δὲ καὶ τοῖς ἀνέμοις δια-
 φαίνει τὸ πολυμαθὲς τὸ περὶ τὴν γεωγραφίαν Ὀμη-
 ρος, ἐν ταῖς τοποθεσίαις λέγων ἅμα καὶ ταῦτα πολλὰ
 30 „πρὸς ζόφον· αἱ δὲ τ' ἀνέυθε πρὸς ἥω τ' ἡέλιόν τε,
 „δύω δὲ τέ οἱ θύραι εἰσὶν, αἱ μὲν πρὸς βορέαν, αἱ δ' αὖ
 „πρὸς νότον.“ „εἴτ' ἐπὶ δεξι' ἴωσι πρὸς ἥω τ' ἡέλιόν τε,

„εἰτ' ἐκ' ἀριστερά τοί γε ποτὶ ζόφον.“ καὶ μὴν τὴν
 ἄγνοϊάν γε τῶν τοιούτων τελείαν ἡγείται σὺγχυσιν
 τῶν ἀπάντων· „ὦ φίλοι, οὐ γάρ τ' ἴδμεν, ὅπῃ ζόφος
 οὐδ' ὅπῃ ἥώς, οὐδ' ὅπῃ ἥλιος.“ κἀνταῦθα δ' εἰπόν-
 τος εὐ τοῦ ποιητοῦ „βορέης καὶ ζέφυρος, τῷ τε Θρή-
 κῃθιν ἄητον,“ οὐκ εὐ δεξιόμενος ὁ αὐτὸς σικοφαντεῖ
 ὥς καθόλου λέγοντος, ὅτι ὁ ζέφυρος ἐκ Θράκης πνεῖ,
 ἱκτείνου λέγοντος οὐ καθόλου, ἀλλ' ὅταν κατὰ τὴν
 Θρακίαν θάλατταν συμπέσωσι περὶ τὸν Μέλανα κόλ-
 πον αὐτοῦ τοῦ Αἰγαίου μέρος οὖσαν. ἐπιστροφὴν γὰρ 10
 λαμβάνει πρὸς νότον ἀκρωτηριαζούσα ἡ Θράκη καθ'
 ἃ συνάπτει τῇ Μακεδονίᾳ, καὶ προκίπτουσα εἰς τὸ
 πέλαγος τοὺς ζεφύρους ἐντεῦθεν κνέοντας ἀποφαίνει
 τοῖς ἐν Θάσπῃ καὶ Αἰῶνι καὶ Ἰμβρῷ καὶ Σαρδοθράκῃ
 καὶ τῇ περὶ αὐτὰς θαλάττῃ, καθάπερ καὶ τῇ Ἀττικῇ 15
 ἀπὸ τῶν Σκυρωνίδων πετρῶν, ἀφ' ὧν καὶ Σκυρώνες
 καλοῦνται οἱ ζέφυροι, καὶ μάλιστα οἱ ἀργίσται. οὐκ
 ἐνέησε δὲ τοῦτο Ἐρατοσθένης, ὑπενόησε δ' ὁμῶς. αὐ-
 τὸς γοῦν ἐξηγίται τὴν ἐπιστροφὴν ἣν λέγω τῆς χῶ-
 ρας· ὥς καθόλου οὖν δέχεται, εἰτ' ἀπειρίαν αἰτιάται 20
 τοῦ ποιητοῦ, ὥς τοῦ ζεφύρου μὲν ἀπὸ τῆς ἐσπέρας
 κνέοντος καὶ τῆς Ἰβηρίας, τῆς δὲ Θράκης ἱκτεῖσι μὴ
 διατεινούσης. κότερον οὖν τὸν ζέφυρον ἄγνοεῖ ἀπὸ
 ἐσπέρας κνέοντα; ἀλλ' ὅταν οὕτω φῇ, φυλάττει τὴν
 οἰκίαν αὐτοῦ ταῖς „οὖν δ' εὐρὸς τε νότος τε πέσον 25
 ζέφυρὸς τε θυσαῆς καὶ βορέης.“ ἢ τὴν Θράκην οὐκ
 οἶδε μὴ προκίπτουσαν πέραν τῶν Παιονικῶν καὶ Θρε-
 ταλικῶν ὄρων; ἀλλὰ καὶ ταύτην τὴν ἐφεξῆς κατὰ τοὺς
 Θράκας εἰδὼς καὶ κατονομάζων τὴν τε παραλίαν καὶ
 τὴν μεσόγαίαν Μάγνητας μὲν τινὰς καὶ Μαλιεῖς καὶ 30
 τοὺς ἐφεξῆς Ἑλληνας καταλέγει μέχρι Θεσπρωτῶν,
 ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς Παίλοσι τοὺς δμόρους Δόλοπας καὶ

Σιλλοὺς περὶ Δωδώνην μέχρις Ἀχιλῶον· Θρακῶν δ' οὐ μέμνηται περαιτέρω. εὐεπιφόρως δὲ ἔχει πρὸς τὴν ἑγγυτάτην καὶ γνωριμωτάτην ἑναιῶ θάλατταν, ὡς καὶ ὅταν φῇ „κινήθη δ' ἀγορή ὡς κύματα μακρὰ C. 29 3 θαλάσσης πόντου Ἰκαρίοιο.“

Εἰσὶ δὲ τινες οἱ φασιν εἶναι δύο τοὺς κυριωτάτους 21 ἀνέμους βορέαν καὶ νότον, τοὺς δὲ ἄλλους κατὰ μικρὰν ἑγκλισιν διαφέρειν, τὸν μὲν ἀπὸ θερινῶν ἀνατολῶν εὐρον χειμερινῶν δὲ ἀπηνλιώτην, δύσειων δὲ 10 θερινῶν μὲν ζέφυρον χειμερινῶν δὲ ἀργέστην. τοῦ δὲ δύο εἶναι τοὺς ἀνέμους ποιοῦνται μάρτυρας Θρασυάλκην τε καὶ τὸν ποιητὴν αὐτὸν τῷ τὸν μὲν ἀργέστην τῷ νότῳ προσνέμειν „ἀργιστῶ Νότοιο,“ τὸν δὲ ζέφυρον τῷ βορέᾳ „βορέης καὶ ζέφυρος, τῷ τε Θρη- 15 κῆθεν ἄητον.“ φησὶ δὲ Ποσειδώνιος μηδένα οὕτως παραδεδοκέναι τοὺς ἀνέμους τῶν γνωρίμων περὶ ταῦτα, ὅλον Ἀριστοτέλη Τιμοσθένη Βίωνα τὸν ἀστρολόγον· ἀλλὰ τὸν μὲν ἀπὸ θερινῶν ἀνατολῶν καικίαν, τὸν δὲ τοῦτῳ κατὰ διάμετρον ἐναντίον λίβα ἀπὸ δύ- 20 σσεως ὄντα χειμερινῆς· πάλιν δὲ τὸν μὲν ἀπὸ χειμερινῆς ἀνατολῆς εὐρον, τὸν δ' ἐναντίον ἀργέστην· τοὺς δὲ μέσους ἀπηνλιώτην καὶ ζέφυρον. τὸν δὲ ποιητὴν δυσασὴ μὲν ζέφυρον λέγειν τὸν ὑφ' ἡμῶν καλούμενον ἀργέστην, λίγα δὲ πνέοντα ζέφυρον τὸν ὑφ' 25 ἡμῶν ζέφυρον, ἀργέστην δὲ νότον τὸν λευκόνοτον· οὗτος γὰρ ὀλέγα τὰ νέφη ποιεῖ, τοῦ λοιποῦ νότου ὀλερου πῶς ὄντος. „ὥς ὅποτε ζέφυρος νέφη στυφαίλῃ, ἀργιστῶ νότοιο βαθεῖν λαβλαπι τύπτων.“ τὸν γὰρ 30 δυσασὴ ζέφυρον νῦν λέγει, ὃς εἰσθε διασκιδάναι τὰ ὑπὸ τοῦ λευκονότου συναγόμενα ἀσθενῆ ὄντα, ἐπιθέτως τοῦ νότου νῦν ἀργέστου λεγομένου. ταῦτα μὲν

δή ἐν ἀρχῇ τοῦ πρώτου τῶν γεωγραφικῶν εἰρηκτίνα τοιαύτην τινὰ τὴν ἐπανόρθωσιν ἔχει.

22 Ἐπιμένων δὲ τοῖς περὶ Ὀμήρου ψευδῶς ὑπολη-
φθίσει καὶ ταῦτά φησιν, ὅτι οὐδὲ τὰ τοῦ Νείλου στό-
ματα οἶδε πλείω ὄντα οὐδ' αὐτὸ τοῦνομα, Ἡσώδος δὲ 5
οἶδε· μέμνηται γάρ. τὸ μὲν οὖν ὄνομα εἰκὸς μήπω
λέγισθαι κατ' αὐτόν· τὰ δὲ στόματα εἰ μὲν ἦν ἀφανῆ
καὶ ὀλίγοις γνώριμα ὅτι πλείω καὶ οὐχ ἓν, δοίη τις ἂν
μὴ αἰεχῦσθαι αὐτόν· εἰ δὲ τῶν κατ' Αἴγυπτον τὸ γνω-
ριμώτατον καὶ παραδοξότατον καὶ μάλιστα πάντων 10
μνήμης ἄξιον καὶ ἱστορίας ὁ κοταμός καὶ ἦν καὶ ἔστιν,
ὥς δ' αὐτως αἱ ἀναβάσεις αὐτοῦ καὶ τὰ στόματα, τίς ἂν
ἢ τοὺς ἀγγέλλοντας αὐτῷ κοταμόν Αἴγυπτον καὶ χω-
ραν καὶ θήβας Αἴγυπτίας καὶ Φάρον ὑπολάβοι μὴ
C 30 γνωρίζειν ταῦτα, ἢ γνωρίζοντας μὴ λέγειν, πλὴν εἰ μὴ 15
διὰ τὸ γνώριμον; ἔτι δ' ἀπιθανώτερον, εἰ τὴν μὲν Αἰ-
θιοπίαν ἔλεγε καὶ Σιδονίους καὶ Ἑρεμβούς καὶ τὴν
ἔξω θάλατταν καὶ τὸ διχθὰ διδάσθαι τοὺς Αἰθίοπας,
τά δ' ἰγγύς καὶ γνώριμα μὴ. εἰ δὲ μὴ ἐμνήσθη τούτων,
οὐ τοῦτο σημεῖον τοῦ ἀγνοεῖν· οὐδὲ γάρ τῆς αὐτοῦ 20
πατρίδος ἰμνήσθη οὐδὲ κολλῶν ἄλλων, ἀλλὰ μᾶλλον
τὰ λίαν γνώριμα ὄντα φαίη τις ἂν δοῦναι μὴ ἄξια μνή-
μης εἶναι πρὸς τοὺς εἰδότας.

23 Οὐχ εὖ δὲ οὐδὲ τοῦτο προφέρουσιν αὐτῷ το περὶ
τῆς νήσου τῆς Φαρίας, ὅτι φησὶ πελαγίαν, ὥς κατ' 25
ἄγνοίαν λέγουσι· τούναντίον γὰρ πᾶν μαρτυρεῖ χρη-
σαιτὸ τις τούτῳ πρὸς τὸ μὴ ἀγνοεῖσθαι μηδὲν ὑπὸ τοῦ
ποιητοῦ τῶν εἰρημένων ἀρτίως κατὰ τὴν Αἴγυπτον.
γνοίης δ' ἂν οὕτως· ἀλαζών δὴ πῶς ὁ πλάνην αὐτοῦ
διηγοῦμενος· τούτων δ' ἦν καὶ ὁ Μινύλαος, ὃς ἀνα- 30
βεβηκὼς μέχρις Αἰθιοπῶν ἐκέλευστο εἰς ἀναβάσεις
τοῦ Νείλου καὶ τὴν χοῦν ὅσην ἐπιφέρει τῇ χώρᾳ, καὶ

τὸν πρὸ τῶν στομάτων πόρον ὅσον ἤδη προσχώσας
 τῇ ἡπίρῳ προστίθειεν, ὥστε εἰκότως ὑπὸ τοῦ Ἡρο-
 δότου καὶ τὴν ὅλην Αἴγυπτον τοῦ ποταμοῦ δῶρον λέ-
 γεσθαι· καὶ ἐν μὴ τὴν ὅλην, τὴν γὰρ ὑπὸ τῷ Δέλτα τὴν
 5 κάτω χώραν προσαγορευομένην. ἰστόρησε δὲ καὶ τὴν
 Φάρον πελαγίαν οὖσαν τὸ παλαιόν· προσεψεύσατο δὲ
 καὶ τὸ πελαγίαν εἶναι, καίπερ μηκέτι πελαγίαν οὖσαν.
 ὁ δὲ ταῦτα διασκευάζων ὁ ποιητὴς ἦν· ὥστ' ἐκ τούτων
 εἰκάζειν ὅτι καὶ τὰς ἀναβάσεις ἤθει καὶ τὰ στόματα
 10 τοῦ Νείλου.

Ἡ δ' αὐτὴ ἁμαρτία καὶ περὶ τοῦ ἀγνοεῖν τὸν 24
 ἰσθμὸν τὸν μεταξὺ τοῦ Αἰγυπτίου πελάγους καὶ τοῦ
 Ἀραβίου κόλπου καὶ περὶ τοῦ ψευδῶς λέγεσθαι „Αἰ-
 θίοπις, τοὶ διχθὰ δεδαίεται ἰσχατοὶ ἀνδρῶν.“ καὶ γὰρ
 15 τοῦτο ἐκείνου λέγοντος καλῶς ἐπιτιμῶσιν οἱ ὕστερον
 οὐκ ἐν. τοσούτου γὰρ δεῖ τοῦτ' ἀληθὲς εἶναι τὸ ἀγνο-
 εῖν Ὅμηρον τὸν ἰσθμὸν τοῦτον, ὥστε ἐκείνον μὲν φημι
 μὴ εἰδέναι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀποφαίνεσθαι ἀντικρὺς,
 τοὺς δὲ γραμματικούς μὴδὲ λέγοντος ἐκείνου αἰσθά-
 20 νεσθαι ἀπὸ Ἀριστάρχου καὶ Κράττηος τῶν κορυφαίων
 ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ταύτῃ. εἰπόντος γὰρ τοῦ ποιητοῦ „Αἰ-
 θίοπας, τοὶ διχθὰ δεδαίεται, ἰσχατοὶ ἀνδρῶν,“ περὶ
 τοῦ ἐπιφερομένου ἔπους διαφέρονται, ὁ μὲν Ἀρίσταρ-
 χος γρόφων „οἱ μὲν δυσομένου Ἰπερίονος, οἱ δ' ἀνι-
 25 σάντος.“ ὁ δὲ Κράτης „ἡ μὲν δυσομένου Ἰπερίονος, ἡ δ'
 ἀνισάντος,“ οὐδὲν διαφέρειν πρὸς τὴν ἑκάτερον ὑπό- C. 31
 θεσιν οὕτως ἢ ἐκείνως γράφειν. ὁ μὲν γὰρ ἀκολουθῶν
 τοῖς μαθηματικῶς λέγεσθαι δοκοῦσι τὴν διακεκαυμέ-
 νην ζώνην κατέχεσθαι φησὶν ὑπὸ τοῦ ὠκεανοῦ· παρ'
 30 ἑκάτερον δὲ ταύτης εἶναι τὴν εὐκρατον. τὴν τε καθ'
 ἡμᾶς καὶ τὴν ἐπὶ θάτερον μέρος. ὥσπερ οὖν οἱ παρ'
 ἡμῖν Αἰθίοπες οὗτοι λέγονται οἱ πρὸς μεσημβρίαν κα-

κλιμένοι κατ' ὅλην τὴν οἰκουμένην ἔσχατοι τῶν ἄλλων παροικοῦντες τὸν ὠκεανόν, οὕτως οἰεται δεῖν καὶ πέραν τοῦ ὠκεανοῦ νοεῖσθαι τινος Αἰθιοπας ἔσχατοις τῶν ἄλλων τῶν ἐν τῇ ἐτέρᾳ εὐκράτῳ, παροικοῦντας τὸν αὐτὸν τοῦτον ὠκεανόν· διττοὺς δὲ εἶναι καὶ διχθὰ δ διδάσθαι ὑπὸ τοῦ ὠκεανοῦ, προσκλίσθαι δὲ τὸ „ἤ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος, ἢ δ' ἀνιόντος,“ ὅτι τοῦ ζωδιακοῦ κατὰ κορυφὴν ὄντος δεῖ τῷ ἐν τῇ γῇ ζωδιακῷ, τοῦτου δ' οὐκ ἐκβαίνοντος ἔξω τῆς Αἰθιοπικῆς ἀμφοῖν τῇ λοξώσει, ἀνάγκη καὶ τὴν κάροδον τοῦ ἡλίου πᾶσαν ἐν 10 τῷ πλάτει τοῦτῳ νοεῖσθαι, καὶ τὰς ἀνατολὰς καὶ τὰς δύσεις συμβαίνειν ἐνταῦθα ἄλλας ἄλλοις καὶ κατ' ἄλλα ἢ ἄλλα σημεῖα. εἰρηκε μὲν οὕτως ἀστρονομικώτερον νομίσας· ἦν δὲ καὶ ἀπλοῦστερον εἰπεῖν αὐτὸ σῶζοντα τὸ οὕτω διηρησθαι διχα τοὺς Αἰθιοπας, ὥς εἰρηται, 15 ὅτι ἀπ' ἡλίου ἀνιόντος μέχρι δύσεως ἐφ' ἑκάτερα παροικοῦσι τῷ ὠκεανῷ Αἰθιοπας. τί οὖν διαφέρει πρὸς τὸν νοῦν τοῦτον ἢ οὕτως εἰπεῖν ὥσπερ αὐτὸς γράφει, ἢ ὥς Ἀρίσταρχος „οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος;“ καὶ γὰρ τοῦτ' ἐστὶ καὶ πρὸς δύσιν καὶ 20 πρὸς ἀνατολὴν ἐφ' ἑκάτερα τοῦ ὠκεανοῦ οἰκεῖν, ὃ δ' Ἀρίσταρχος ταύτην μὲν ἐκβάλλει τὴν ὑπόθεσιν, διχα δὲ μεμερισμένους οἰεται λίγισθαι τοὺς καθ' ἡμᾶς Αἰθιοπας τοὺς τοῖς Ἑλλήσι πρὸς μεσημβρίαν ἔσχατους. τούτους δὲ μὴ μεμερίσθαι διχα ὥστε εἶναι δύο 25 Αἰθιοπίας, τὴν μὲν πρὸς ἀνατολὴν τὴν δὲ πρὸς δύσιν, ἀλλὰ μίαν μόνην τὴν πρὸς μεσημβρίαν κειμένην τοῖς Ἑλλήσιν, ἰδρυμένην δὲ κατ' Αἴγυπτον. τοῦτο δὲ ἀγνοοῦντα τὸν ποιητὴν, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα, ὅσα εἰρηκεν Ἀπολλοδώρος ἐν τῷ περὶ νειῶν καταλόγου δευτέρῳ, 30 καταψεύσασθαι τῶν τόπων τὰ μὴ ὄντα.

οὐδὲν οὗτος πρὸς τὰ νῦν. Ἀριστάρχου δὲ τοῦτο μὲν
ἐπαινῶμεν, διότι τὴν Κρατήτειον ἀφελὲς ὑπόθεσιν δι-
χομένην πολλὰς ἐνστάσεις περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Αἰθιο-
πίας ἱκονοίᾳ γεγονέναι τὸν λόγον· τὰ δ' ἄλλα ἐπισκο-
5 πῶμεν, καὶ πρῶτον ὅτι καὶ αὐτὸς μικρολογεῖται μάτην
περὶ τῆς γραφῆς, καὶ γάρ αὖν ἑκατέρως γράφεται, δύνα-
ται ἐφαρμόττειν τοῖς νοήμασιν αὐτοῦ. τί γὰρ διαφέρει C. 32
λέγειν ἢ οὕτως „δύο εἰσὶ καθ' ἡμᾶς Αἰθίοπες, οἱ μὲν
„πρὸς ἀνατολὰς οἱ δὲ πρὸς δύσεις;“ ἢ οὕτως „καὶ γὰρ
10 „πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς δύσεις;“ ἐπειδ' ὅτι ψευδοῦς
προτίσεται δόγματος. φέρε γὰρ τὸν ποιητὴν ἀγνοεῖν
μὲν τὸν ἰσθμὸν, τῆς δὲ κατ' Αἰγυπτὸν Αἰθιοπίας με-
μνησθαι ὅτιαν φῆ „Αἰθίοπας, τοὶ διχθὰ δεδαίεσθαι.“
πῶς οὖν; οὐ διχθὰ δεδαίεσθαι οὕτως, ἀλλ' ἀγνοῶν οὐ-
15 τως εἰρηκεν ὁ ποιητής; πότιρ' οὐδ' ἡ Αἰγυπτὸς, οὐδ'
οἱ Αἰγύπτιοι ἀπὸ τοῦ Αἰλτα ἀρξάμενοι μέχρι πρὸς
Συήνην ὑπὸ τοῦ Νείλου δίχα διήρηνται „οἱ μὲν δυσο-
μένου Ὑπερίωνος, οἱ δ' ὀνιόντος;“ τί δ' ἄλλο ἢ Αἰ-
γυπτὸς ἐστὶ πλήν ἢ ποταμία, ἣν ἐπικλύζει τὸ ὕδωρ;
20 αὕτη δ' ἐφ' ἑκάτερα τοῦ ποταμοῦ κεῖται πρὸς ἀνατο-
λήν καὶ δύσιν. ἀλλὰ μὲν ἡ Αἰθιοπία ἐπ' εὐθείας ἐστὶ
τῇ Αἰγύπτῳ καὶ παραπλησίως ἔχει πρὸς τε τὸν Νεῖλον
καὶ τὴν ἄλλην φύσιν τῶν τόπων. καὶ γὰρ αὕτη στενὴ
τὴν ἐστὶ καὶ μακρὰ καὶ ἐπὶ κλυστός, τὰ δ' ἔξω τῆς ἐπι-
25 κλύστου ἐρημὰ τε καὶ ἀνυδρὰ καὶ σπανίως οἰκισθῆναι
δυνάμενα, τὰ μὲν πρὸς ἔσω τὰ δὲ πρὸς δύσιν κεκλιμένα.
πῶς οὖν οὐχὶ καὶ δίχα διήρηνται; ἢ τοῖς μὲν τὴν Ἀσίαν
ἀπὸ τῆς Αἰθιοπίας διαιροῦσιν ἀξιόλογον τοῦθ' ὄριον
ἐφάνη ὁ Νεῖλος, μῆκος μὲν ἀνατείνων ἐκ τὴν μεσημ-
30 βρίαν πλειόνων ἢ μυρίων σταδίων. πλάτος δέ, ὥστε

καὶ νήσους ἀπολαμβάνειν μυριάδους, ὧν μέγιστη ἡ Μιφύη τὸ βασίλειον καὶ μητρόπολις τῶν Αἰθιοπῶν, αὐτὴν δὲ τὴν Αἰθιοπίαν οὐχ ἱκανὸς ἦν διαιρεῖν διχα; καὶ μὴν οἷ γε ἐπιτιμῶντες τοῖς τὰς ἡπείρους τῷ ποταμῷ διαφυγεῖν τῶν ἐγκλημάτων τοῦτο μέγιστον προσέδρουσιν αὐτοῖς, ὅτι τὴν Αἰγυπτὸν καὶ τὴν Αἰθιοπίαν διασπᾶσι καὶ ποιοῦσι τὸ μὲν τι μέρος ἑκατέρας αὐτῶν Λιβυκόν, τὸ δ' Ἀσιατικόν· ἢ εἰ μὴ βούλονται τοῦτο, ἢ οὐ διαφυγεῖν τὰς ἡπείρους ἢ οὐ τῷ ποταμῷ.

- 26 Χωρὶς δὲ τούτων ἴσθι καὶ ἄλλως διαιρεῖν τὴν Αἰθιοπίαν. πάντες γὰρ οἱ παροπλιεύσαντες τῷ ὠκεανῷ τὴν Λιβύην, οἱ τε ἀπὸ τῆς Ἑρυθρῆς καὶ οἱ ἀπὸ τῶν σιτηλῶν, μέχρι ποσοῦ προελθόντες εἰτα ἀνέστρεψαν ὑπὸ πολλῶν ἀποριῶν κωλυόμενοι, ὥστε καὶ πίστιν κατέλιπον τοῖς πολλοῖς, ὥς τὸ μεταξὺ διεργαίετο ἴσθ- 15 μῷ· καὶ μὴν σύρρους ἢ πᾶσα Ἀτλαντικὴ θάλαττα, καὶ μάλιστα ἡ κατὰ μεσημβρίαν. ἅπαντες δὲ οὗτοι τὰ τελευταῖα χωρία, ἐφ' ἃ πλείοντες ἦλθον, Αἰθιοπικὰ
- α. 33 προσηγόρευσαν καὶ ἀπήγγειλαν οὕτως. τί οὖν ἄλογον, εἰ καὶ Ὅμηρος ὑπὸ τοιαύτης ἀκοῆς ἀχθεῖς διχα διήρει, 20 τοὺς μὲν πρὸς ἀνατολὴν λέγων, τοὺς δὲ πρὸς δύσιν, τῶν μεταξὺ οὐ γινωσκομένων εἰτε εἰσὶν εἰτε μὴ εἰσὶν; ἀλλὰ μὴν καὶ ἄλλην τινὰ ἱστορίαν εἴρηκεν παλαιὰν Ἐφορος, ἧ οὐκ ἄλογον ἐντυχεῖν καὶ Ὅμηρον. λέγισθαι γάρ φησιν ὑπὸ τῶν Ταρτησσίων Αἰθιοπας τὴν Λιβύην 25 ἐκελθόντας μέχρι ἀνάσειος τοὺς μὲν αὐτοῦ μέναι, τοὺς δὲ καὶ τῆς παραλίας κατασχεῖν πολλήν· τεκμαίρεται δ' ἐκ τούτου καὶ Ὅμηρον εἰπεῖν οὕτως „Αἰθιοπες, τοὶ διχὰ δειθαλεῖται, ἰσχατοὶ ἀνδρῶν.“

- 27 Ταῦτά τε δὴ πρὸς τὸν Ἀρρίσταρχον λέγοι ἂν τις 30 καὶ πρὸς τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ καὶ ἄλλα τούτων ἐπιεικίστερα, ἅφ' ὧν τὴν πολλὴν ἄγνοιαν ἀφαιρήσεται

τοῦ ποιητοῦ. φημί γάρ κατὰ τὴν τῶν ἀρχαίων Ἑλλή-
 νων δόξαν, ὥσπερ τὰ πρὸς βορρᾶν μέρη τὰ γινώριμα
 ἐνὶ ὀνόματι Σχυθᾶς ἐκάλουν ἢ νομάδας, ὥς Ὅμηρος,
 ὕστερον δὲ καὶ τῶν πρὸς ἐσπέραν γνωσθέντων Κελτοί
 5 καὶ Ἰβήρεις ἢ μικτῶς Κελτίβηρες καὶ Κελτοοκύθαι
 προσηγορεύοντο, ὑφ' ἐν ὄνομα τῶν καθ' ἑκάστα
 ἰθυῶν ταττομένων διὰ τὴν ἄγνοιαν, οὕτω τὰ μεσημ-
 βρινὰ πάντα Αἰθιοπίαν καλεῖσθαι τὰ πρὸς ὠκεανῷ.
 μαρτυρεῖ δὲ τὰ τοιαῦτα. ὅ τε γὰρ Αἰσχύλος ἐν Προμη-
 10 θεῖ τῷ λυομένῳ φησὶν οὕτω „φοινικόπιδόν τ' ἱρυ-
 „θρᾶς ἱερὸν χεῦμα θαλάσσης, χαλκοκέραννόν τε παρ'
 „ὠκεανῷ λίμναν παντοτρόφον Αἰθιοπῶν, ἐν' ᾧ παντ-
 „όπτας Ἥλιος αἰεὶ χρωτ' ἀθάνατον κάματόν θ' ἔκπων
 „θερμαῖς ὕδατος μαλακοῦ προχοαῖς ἀναπαύει.“ παρ'
 15 ὅλον γὰρ τὸ μεσημβρινὸν κλίμα τοῦ ὠκεανοῦ ταύτην
 πρὸς τὸν ἥλιον ἴσχυοντος τὴν χρεῖαν καὶ τὴν σχέσιν,
 παρ' ὅλον καὶ τοὺς Αἰθιοπᾶς τᾶτων φαίνεται. ὅ
 τ' Εὐριπίδης ἐν τῷ Φαίθοντι τὴν Κλυμένην δοθῆναι
 φησι „Μίροπι τῆσδ' ἀνακτι γῆς, ἣν ἐκ τεθρίππων ἀρ-
 20 „μάτων πρώτην χθόνα Ἥλιος ἀνίσχων χουσεῖα βάλλει
 „φλογί'· καλοῦσι δ' αὐτὴν γείτονες μελάμβροτοι Ἔω
 „φαεινὰς Ἥλιου θ' ἱπποστάσεις.“ νῦν μὲν δὴ κοινὰς
 ποιεῖται τὰς ἱπποστάσεις τῇ τε Ἡοὶ καὶ τῷ Ἠλίῳ, ἐν δὲ
 τοῖς ἑξῆς πλησίον οὐτάς φησιν εἶναι τῇ οἰκῆσει τοῦ
 25 Μίροπος· καὶ ὅλη γε τῇ δραματοουργίᾳ τοῦτο παρα- C. 34
 πέμπλεκται, οὐδὲ πού τις κατ' Αἰγυπτίον ἰδίον ὄν,
 μᾶλλον δὲ τῆς παρ' ὅλον τὸ μεσημβρινὸν κλίμα διη-
 κούσης παροίας.

Μηνῦει δὲ καὶ Ἐφορος τὴν παλαιὰν περὶ τῆς Αἰ- 28
 30 θιοπίας δόξαν, ὅς φησιν ἐν τῷ περὶ τῆς Εὐρώπης
 λόγῳ, τῶν περὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν τόπων εἰς
 τέτταρα μέρη διηρημένων, τὸ πρὸς τὸν ἀπηλιώτην Ἰν-

δοὺς ἔχειν, πρὸς νότον δὲ Αἰθιοπίας, πρὸς δύσιν δὲ
 Κελτούς, πρὸς δὲ βορρῶν ἄνεμον Σκυθίας. προστίθῃσι
 δ' ὅτι μίξων ἡ Αἰθιοπία καὶ ἡ Σκυθία· δοκεῖ γάρ,
 φησί, τὸ τῶν Αἰθιοπῶν ἔθνος παρατείνειν ἀπ' ἀνατο-
 λῶν χειμερινῶν μέχρι θυσμῶν, ἡ Σκυθία δ' ἀντίκει-
 ται τούτῳ, ὅτι δ' ὁ ποιητὴς ὁμολογῶς τούτοις, καὶ ἐκ
 τῶνδε δηλὸν ὅτι ἡ μὲν Ἰθάκη κεῖται „πρὸς ζόφον“
 (ὅπερ ἐστὶ πρὸς ἄρκτον), „αἱ δὲ τ' ἄνευθε πρὸς ἡῶ
 τ' ἡέλιόν τε.“ ὅλον τὸ νότιον πλευρὸν οὕτω λέγων.
 καὶ ἐτι, ὅταν φῇ „εἰτ' ἐπὶ δεξι' ἴωσι πρὸς ἡῶ τ' ἡέλιόν 10
 „τε, εἰτ' ἐπ' ἀριστερὰ τοί γε ποτὶ ζόφον ἡερόεντα.“ καὶ
 πάλιν „ὦ φίλοι, οὐ γὰρ τ' ἴδμεν, ὅπῃ ζόφος, οὐδ'
 „ὅπῃ ἡῶς, οὐδ' ὅπῃ ἡέλιος φαισίμβροτος εἰς' ὑπὸ
 „γαλαν, οὐδ' ὅπῃ ἀννέται.“ περὶ ὧν λέγεται καὶ ἐν τοῖς
 περὶ τῆς Ἰθάκης λόγοις σαφέστερον. ὅταν οὖν φῇ 15
 „Ζεὺς γὰρ ἐς ὤκειανόν μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπῆας χθι-
 ζὸς ἔβη,“ κοινοῦτερον δεκτικόν καὶ τὸν ὤκειανόν τὸν
 καθ' ὅλον τὸ μεσημβρινὸν κλίμα τεταμένον καὶ τοὺς
 Αἰθιοπίας· ὃ γὰρ ἀντόπῳ τοῦδε τοῦ κλίματος προεββά-
 λης τὴν διάνοιαν, καὶ ἐπὶ τῷ ὤκειανῳ ἔση καὶ ἐπὶ τῇ 20
 Αἰθιοπίᾳ. οὕτω δὲ λέγει καὶ τὸ „τὸν δ' ἐξ Αἰθιοπῶν
 ἀνῶν τηλόθεν ἐκ Σολύμων ὀρέων ἰδεῖν,“ ἴσον τῷ ἀπὸ
 μεσημβρινῶν τόπων, Σολύμους λέγων οὐ τοὺς ἐν τῇ
 Πισιδίᾳ, ἀλλ' ὥς ἔφην πρότερον πλάσαι τινὰς ὁμωνύ-
 μους, τοὺς ἀναλόγως ἔχοντας πρὸς τε τὸν πλείοντα ἐν 25
 τῇ σχεδίᾳ καὶ τοὺς ἐκεῖ μεσημβρινούς, ὥς ἂν Αἰθιο-
 πίας, ὥς οἱ Πισιδικοὶ πρὸς τε τὸν Πόντον καὶ τοὺς ὑπερ
 τῆς Αἰγύπτου Αἰθιοπίας. οὕτω δὲ καὶ τὸν περὶ τῶν
 γεράνων λόγον κοινὸν ποιούμενός φησιν „αἱ τ' ἐπεὶ
 „οὖν χειμῶνα φύγον καὶ ἀθίσφατον ὕμβρον, κλαγγῇ 30
 C. 35 „ταί γε πέτονται ἐπ' ὤκειαντο φοάων, ἀνδράσι Πυγ-
 „μαίοισι φόνον καὶ κῆρα φέρουσαι.“ οὐ γὰρ ἐν μὲν τοῖς

κατὰ τὴν Ἑλλάδα τόποις ὁράται φερομένη ἡ γέρανος
ἐπὶ τὴν μεσημβρίαν, ἐν δὲ τοῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἢ Ἰβη-
ρίαν οὐδαμῶς ἢ τοῖς κατὰ τὴν Κασπίαν καὶ Βακτρια-
νὴν. κατὰ πᾶσαν οὖν τὴν μεσημβρινὴν παραλίαν τοῦ
5 ὠκεανοῦ παρατείνοντος, ἐφ' ἅπασαν δὲ καὶ χειμοφυ-
γούντων, δέχεσθαι δεῖ καὶ τοὺς Πυγμαίους μεμνη-
μένους κατὰ πᾶσαν. εἰ δ' οἱ ὕστερον τοὺς Αἰθίοπας
ἐπὶ τοὺς κατ' Αἰγύπτον μόνους μετήγαγον καὶ τὸν
περὶ τῶν Πυγμαίων λόγον, οὐδὲν ἂν εἴη πρὸς τὰ πα-
10 λαι. καὶ γὰρ Ἀχαιοὺς καὶ Ἀργεῖους οὐ πάντας μὲν νῦν
φαινετοὺς στρατεύσαντας ἐπὶ Ἴλιον, Ὅμηρος δὲ καλεῖ
πάντας. παραπλήσιον δὲ ἐστὶν ὃ λέγω καὶ περὶ τῶν
δίχα διηρημένων Αἰθιοπῶν, ὅτι δεῖ δέχεσθαι τοὺς
παρ' ὅλην διατείνοντας τὴν ὠκεανῆτιν ἀφ' ἡλίου ἀνι-
15 ὄντος μέχρι ἡλίου δυομένου. οἱ γὰρ οὕτω λεγόμενοι
Αἰθιοπεῖς δίχα διήρηνται φυσικῶς τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ,
ὥς ἂν μεσημβρινοῦ κύκλου τμήματι ἀξιολόγῳ, ποτα-
μοῦ δίκην ἐν μήκει σχεδὸν τι καὶ πεντακισχιλίων στα-
δίων ἐπὶ τοῖς μυρίοις, πλάτει δ' οὐ πολὺ τῶν χιλίων
20 μείζονι τῷ μεγίστῳ· πρόσσεσι δὲ τῷ μήκει καὶ τὸ τὸν
μυχὸν τοῦδε τοῦ κόλπου διέχειν τῆς κατὰ Πηλούσιον
θαλάττης τριῶν ἢ τεττάρων ἡμερῶν (ὁδόν), ἣν ἐκείχει ὁ
ἰσθμός. καθάπερ οὖν οἱ χαριέστεροι τῶν διαιρούντων
τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τῆς Αἰβύης ὄρον εὐφυέστερον ἡγού-
25 ται τοῦτον τῶν ἡπείρων ἀμφοῖν τὸν κόλπον ἢ τὸν
Νεῖλον· τὸν μὲν γὰρ διέκειν παρ' ὀλίγον παντελῶς
ἀπὸ θαλάττης ἐπὶ θάλατταν, τὸν δὲ Νεῖλον πολλαπλά-
σιον ἀπὸ τοῦ ὠκεανοῦ διέχειν, ὥστε μὴ διαιρεῖν τὴν
Ἀσίαν πᾶσαν ἀπὸ τῆς Αἰβύης· τοῦτον ὑπολαμβάνω
30 τὸν τρόπον καὶ γὰρ τὰ μεσημβρινὰ μέρη πάντα καθ'
ὅλην τὴν οἰκουμένην δίχα διηρησθαι νομίσαι τὸν

ποιητὴν τῷ κόλπῳ τούτῳ. πῶς οὖν ἠγνόει τὸν ἰσθμὸν,
ὃν οὗτος ποιῇ πρὸς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος;

- 29 Καὶ γὰρ δὴ καὶ τελείως ἄλογον, εἰ τὰς μὲν Αἰγυ-
πτίους Θήβας ᾗδαι σαφῶς, αἱ δὲ διέχουσι τῆς καθ' ἡμᾶς
θαλάττης σταδίους μικρὸν ἀπολείποντας ἀπὸ τῶν πεν- 3
τακισχιλίων, τὸν δὲ μυχὸν τοῦ Ἀραβίου κόλπου μὴ
ᾗδαι, μὴ δὲ τὸν ἰσθμὸν τὸν κατ' αὐτόν, κλάτος ἔχοντα
οὐ πλείονων ἢ χιλίων σταδίων· πολὺ δ' ἂν ἀλογώτε-
ρον δόξειεν, εἰ τὸν μὲν Νεῖλον ᾗδαι ὁμωνύμως τῇ το-
σαύτῃ χώρᾳ λεγόμενον, τὴν δ' αἰτίαν μὴ εἰῶρα τούτου· 10

- α. 26 μάλιστα γὰρ ἂν προσκίπιοι τὸ ῥηθὲν ὑφ' Ἡροδότου
διότι ὁῶρον ἦν ἡ χώρα τοῦ ποταμοῦ καὶ διὰ τοῦτο
ἤξειούτο τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος. ἄλλως τε τῶν παρ' ἑκά-
στοις ἰδίων ταῦτ' ἴστί γινωριμώτατα, ἃ καὶ παραδο-
ξίαν ἔχει τινά, καὶ ἐν τῷ φανερῷ πᾶσιν ἴστί· τοιοῦτον 15
δ' ἴστί καὶ ἡ τοῦ Νεῖλου ἀνάβασις καὶ ἡ πρόσχωσις
τοῦ πελάγους. καὶ καθάπερ οἱ προσαχθέντες πρὸς τὴν
Αἰγύπτου οὐδὲν πρότερον ἱστοραῦσι περὶ τῆς χώρας,
ἢ τὴν τοῦ Νεῖλου φύσιν διὰ τὸ τοὺς ἐπιχωρίους μήτε
καινότερα τούτων λέγειν ἔχειν πρὸς ἄνδρας ξένους, 20
μήτ' ἐπιφανέστερα περὶ τῶν παρ' αὐτοῖς· τῷ γὰρ ἱστο-
ρήσαντι περὶ τοῦ ποταμοῦ κατὰδῆλος καὶ ἡ χώρα γίνε-
ται πᾶσα ὅποια τίς ἐστιν· οὕτω καὶ οἱ κόρρωθεν
ἀκούοντες οὐδὲν πρότερον ἱστοροῦσι τούτου. πρᾶσ-
τίθει οὖν τούτῳ καὶ τὸ φιλειδῆμον τοῦ ποιητοῦ καὶ τὸ 25
φιλέκδημον, ὅπερ αὐτῷ μαρτυροῦσιν ὅσοι τὸν βίου
ἀνεγράφοισι, καὶ ἐξ αὐτῶν δὲ λαμβάνεται τῶν ποιη-
μῶτων πολλὰ παραδείγματα τοῦ τοιούτου. οὗτος μὲν
οὖν ἐκ πλείονων ἐλέγχεται καὶ εἰδῶς καὶ λέγων ῥητῶς
τὰ ῥητά καὶ σιγῶν τὰ λίαν ἐκφανῆ ἢ ἐπιθίτως λέγων. 30

- 30 Θαυμάζειν δε δεῖ τῶν Αἰγυπτίων καὶ Σύρων,
πρὸς οὓς νῦν ἡμῖν ὁ λόγος, εἰ μὴδ' ἐκείνου λέγοντος

τα παρ' αὐτοῖς ἐπιχώρια συνιᾶσιν, ἀλλὰ καὶ ἄγνοϊαν
 αἰτιῶνται, ἢ αὐτοὺς ἐνόχους δείκνυσιν ὁ λόγος. ἀπλῶς
 δὲ τὸ μὴ λέγειν οὐ τοῦ μὴ εἶδέναι σημεῖόν ἐστιν· οὐδὲ
 γὰρ τὰς τροπὰς τοῦ εὐρέχου λέγει οὐδὲ τὰς θερμοπύ-
 5 λας οὐδ' ἄλλα πλείω τῶν γνωρίμων παρὰ τοῖς Ἑλλη-
 σιν, οὐ μὲν ἡγνῶει γε ἀλλὰ καὶ λέγει, οὐ δοκεῖ δὲ τοῖς
 ἰδιολοκωφοῦσιν, ὥστε ἐκείνους αἰτιατέον. ὁ ποιητὴς
 τοίνυν διαιτείας καλεῖ τοὺς ποταμούς, οὐ τοὺς χει-
 μάρρους μόνους, ἀλλὰ καὶ πάντας κοινῶς, ὅτι πλη-
 10 ροῦνται πάντες ἀπὸ τῶν ὀμβρίων ὑδάτων· ἀλλὰ τὸ
 κοινὸν ἐπὶ τῶν κατ' ἐξοχὴν ἰδιον γίνεται. ἄλλως γὰρ
 ἂν τὸν χειμάρρουν ἀκούοι τις διαιτετὴ καὶ ἄλλως τὸν
 ἀέναν· ἐνταῦθα δὲ διπλασιαῖσι πως ἡ ἐξοχή. καὶ κα-
 θάπερ εἰσὶ τινες ὑπερβολαὶ ἐπὶ ὑπερβολαῖς, ὥς τὸ κου-
 15 φότερον εἶναι φειλλοῦ σκιᾶς, δειλότερον δὲ λαγῶ Φρυ-
 γός, ἐλάττω δ' ἔχειν γῆν τὸν ἄγρὸν ἐπιστολῆς Λακω-
 νικῆς· οὕτως ἐξοχὴ ἐπὶ ἐξοχῇ συντρέχει ἐπὶ τοῦ διαιτετῇ
 τὸν Νεῖλλον λέγεσθαι. ὁ μὲν γὰρ χειμάρρους ὑπερβέ-
 βληται τοὺς ἄλλους ποταμούς τῷ διαιτετῇ εἶναι· ὁ δὲ
 20 Νεῖλος καὶ τοὺς χειμάρρους ἐπὶ τοσοῦτον πληροῦμι-
 νος καὶ πλήθους καὶ χρόνου. ὥστ' ἐπεὶ καὶ γνωρίμον
 ἦν τὸ πάθος τοῦ ποταμοῦ τῷ ποιητῇ, ὥς παφαιμεν- C. 37
 θήμεθα, καὶ κέχρηται τῷ ἐκιδέτω τούτῳ κατ' αὐτοῦ,
 οὐκ ἄλλως δεικτέον ἢ ὥς εἰρήκαμεν. τὸ δὲ πλείοσι στό-
 25 μασιν ἐκιδιδόναι κοινὸν καὶ πλείονων, ὥστ' οὐκ ἄξιον
 μνήμης ὑπέλαβε, καὶ ταῦτα πρὸς εἰδότας· καθάπερ
 οὐδ' Ἀλκαίος, καίτοι φήσας ἀφίχθαι καὶ αὐτὸς εἰς Αἴ-
 γυπτον. αἱ δὲ προσχώσεις καὶ ἐκ τῶν ἀναβάσεων μὲν
 δύνανται ὑπονοεῖσθαι καὶ ἐξ ᾧ δὲ εἶπε περὶ τῆς Φά-
 30 ρου. ὁ γὰρ ἱστορῶν αὐτῷ περὶ τῆς Φάρου, μᾶλλον δὲ
 ἢ κοινή φήμη, διότι μὲν τότε τοσοῦτον ἀπέχεν ἀπὸ τῆς
 ἡπείρου ὅσον φησὶ, δρόμον νεῶς ἡμερήσιον, οὐκ ἂν

εἰη διατεθρυλημένη ἐπὶ τοσοῦτον ἐφυσμένως. ὅτι δ' ἡ ἀνάβασις καὶ αἱ προσχώσεις τοιαῦταί τινες, κοινό-
τερον πισυῖσθαι εἰκὸς ἦν· ἐξ ὧν συνθεῖς ὁ ποιητὴς
ὅτι πλέον ἢ τότε ἀφρυστήκει τῆς γῆς ἡ νῆσος κατὰ τὴν
Μενελάου παρουσίαν, προσέθηκε παρ' ἑαυτοῦ πολλὰ-
κλάσιον διάστημα τοῦ μυθώδους χάριν. αἱ δὲ μυθο-
ποιίαι οὐκ ἀγνοίας σημεῖον δῆκου· οὐδὲ τὰ περὶ τοῦ
Πρωτίως καὶ τῶν Πυγμαίων, οὐδ' αἱ τῶν φαρμά-
κων δυνάμεις, οὐδ' εἰ τι ἄλλο τοιοῦτον οἰκοιηται
πλάττονσιν· οὐ γὰρ καὶ ἀγνοίαν τῶν τοπικῶν λέγεται, 10
ἀλλ' ἡδονῆς καὶ τέρψεως χάριν. πᾶς οὖν καὶ ἄνθρωπον
οὔσαν φησὶν ὕδωρ ἔχειν· ἔν δὲ λιμὴν εὐορμος, ὅθεν
ἢ ἀπὸ νῆας εἰσας ἐς κόντον βάλλουσι ἀφυσσάμενοι
, μέλαν ὕδωρ.“ ἀλλ' οὔτε τὸ ὕδωρ ἐκλιπεῖν ἀδύνα-
τον οὔτε τὴν ὑδρίαν ἐκ τῆς νῆσου γινέσθαι φησὶν, 15
ἀλλὰ τὴν ἀναγωγὴν μόνην διὰ τὴν τοῦ λιμένος ἀρε-
τήν, τὸ δ' ὕδωρ ἐκ τῆς περὶ αἰας ἀρύσασθαι παρῇν,
ἐξομολογουμένου πως τοῦ ποιητοῦ δι' ἐμφάσεως, ὅτι
πελαγίαν εἶπεν οὐ πρὸς ἀλήθειαν ἀλλὰ πρὸς ὑπερβο-
λὴν καὶ μυθοποιίαν.

20

81 Ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ περὶ τῆς πλαίτης τῆς Μενελάου λε-
χθέντα συνηγορεῖν δοκεῖ τῇ ἀγνοίᾳ τῇ περὶ τοὺς τόπους
ἐκείνους, βέλτιον ἴσως ἐστὶ τὰ ἐν τοῖς ἔπισι τοῦτοις
ζητούμενα κροικθαιμένους ἅμα ταῦτα τε διαστελλαι
καὶ περὶ τοῦ ποιητοῦ ἀκολογήσασθαι καθαρώτερον. 25
φησὶ δὲ πρὸς Τηλέμαχον ὁ Μενέλαος θαυμάσαντα τὸν
τῶν βασιλείων κόσμον, ἢ γὰρ πολλὰ παθῶν καὶ πόλλ' ἢ
ἐπαληθεῖς ἡγαγόμην ἐν νηυσί, καὶ ὀγδοάτῳ ἔτι ἦλ-
θον Κύπρον Φοινίκην τε καὶ Αἰγυπτίους ἐπαληθεῖς,
ἢ Αἰθιοπὰς δ' ἰκόμην καὶ Σιδονίους καὶ Ἑρεμβοὺς καὶ 30
ἢ Λιβύην.“ ζητοῦσι δὲ πρὸς τίνας ἦλθεν Αἰθιοπὰς πλέ-

ο. 38 ὧν ἐξ Αἰγύπτου· οὔτε γὰρ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς θαλάττῃ

οἰκοῦσί τινες Αἰθίοπες, οὔτε τοῦ Νεῖλου τοὺς κατα-
 ράκτας ἦν διελθεῖν ναυσί· τίνες τε οἱ Σιδόνιοι· οὐ
 γάρ οἱ γε ἐν Φοινίκῃ· οὐ γάρ ἂν τὸ γένος προθεῖς τὸ
 εἶδος ἐκῆνεγκε· τίνες τε οἱ Ἑρεμβοί· καινὸν γὰρ τὸ
 5 ὄνομα. Ἀριστόνικος μὲν οὖν ὁ καθ' ἡμᾶς γραμματικὸς
 ἐν τοῖς περὶ τῆς Μενελάου πλάνης πολλῶν ἀναγέγρα-
 φεν ἀνδρῶν ἀποφάσεις περὶ ἐκάστου τῶν ἐκκειμένων
 κεφαλαίων· ἡμῶν δ' ἀρκίσει καὶ ἐπιτέμνοντες λέγω-
 μεν. οἱ μὲν δὴ πλεῦσαι φησάντες εἰς τὴν Αἰθιοπίαν
 10 οἱ μὲν περίπλουν τῶν διὰ Γαδείρων μέχρι τῆς Ἰνδικῆς
 εἰσάγουσιν, ἅμα καὶ τὸν χρόνον τῇ πλάνῃ συνοικει-
 οῦντες, ὃν φησιν ὅτι ὀγδοάτῃ ἔτει ἦλθον, οἱ δὲ διὰ
 τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ κατὰ τὸν Ἀράβιον κόλπον, οἱ δὲ διὰ
 τῶν διωρυγῶν τινός. οὔτε δ' ὁ περίπλους ἀναγκαῖος,
 15 ὃν Κράτης εἰσάγει, οὐχ ὥς ἀδύνατος εἶναι (καὶ γὰρ
 [οὐδ'] ἡ Ὀδυσσεύς πλάνῃ ἀδύνατος), ἀλλ' ὅτι οὔτε
 πρὸς τὰς ὑποθέσεις τὰς μαθηματικὰς χρήσιμος οὔτε
 πρὸς τὸν χρόνον τῆς πλάνης. καὶ γὰρ ἀκούσιοι διατρι-
 βαί κατέσχον αὐτὸν ὑπὸ δυσκολίας, φήσαντος ὅτι ἀπὸ
 20 ἑξήκοντα νεῶν πέντε ἐλείφθησαν αὐτῷ, καὶ ἐκούσιοι
 χρηματισμοῦ χάριν· φησὶ γάρ ὁ Νέστιωρ „ὥς ὁ μὲν
 „ἐνθα πολὺν βίον καὶ χρυσὸν ἀγείρων, ἤλατο ξὺν
 „νευσί· Κύπρον Φοινίκην τε καὶ Αἰγυπτίους ἐπαλη-
 „θεῖς.“ ὁ τε διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ πλοῦς ἢ τῶν διωρυγῶν λε-
 25 γόμενος μὲν ἠκούετο ἂν ἐν μύθου σχήματι, μὴ λεγό-
 μενος δὲ περιττῶς καὶ ἀπιδάνως εἰσάγοιτο ἂν. ἀπιδά-
 νως δὲ λέγω, ὅτι πρὸ τῶν Τρωικῶν οὐδεμία ἦν
 διωρυξ· τὸν δὲ ἐπιχειρήσαντα ποιῆσαι Σίσωστριν
 ἀποστήναί φασι, μετιωροτέραν ὑπολαβόντα τὴν τῆς
 30 θαλάττης ἐπιφάνειαν. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὁ Ἰσθμός ἦν
 πλοῖμος· ἀλλ' εἰκάξει ὁ Ἑρατοσθένης οὐκ εὖ. μὴ γάρ
 πω τὸ ἐκρηγμα τό κατὰ τὰς σιήλας γεγονέναι νομίζει·

- ᾧστε ἐνταῦθα μὴ οὐνάπτιν τὴν εἰσω θάλατταν τῇ
ἐκτὸς καὶ καλύπτειν τὸν ἰσθμὸν μετεωροτέρα οὐραν,
τοῦ δ' ἐκρήγματος γενομένου ταπεινωθῆναι καὶ ἀνα-
καλύψαι τὴν γῆν τὴν κατὰ τὸ Κάσιον καὶ τὸ Πηλοῦσιον
μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς. τίνα οὖν ἔχομεν ἱστορίαν περὶ τοῦ⁵
- Q. 39 ἐκρήγματος τούτου διότι πρὸ τῶν Τρωικῶν οὐπω
ὑπῆρχεν, ἴσως δ' ὁ ποιητὴς ἅμα μὲν τὸν Ὀδυσσεῖα
ταύτῃ διακπλέοντα εἰς τὸν ὠκεανὸν πεποίηκεν ὥς ἤδη
ἐκρήγματος γιγονότος, ἅμα δὲ εἰς τὴν Ἐρυθρὰν τὸν
Μενέλαον ἐκ τῆς Αἰγύπτου ναυστολεῖ ὥς οὐπω γε-¹⁰
γονότος. ἀλλὰ καὶ τὸν Πρωτῆα εἰσάγει λέγοντα αὐτῷ
„ἀλλὰ σ' εἰς Ἠλύσιον πεδὶον καὶ πείρατα γαίης ἀθάνα-
τοι πέμπουσιν.“ ποῦ οὖν; καὶ ὅτι ἐσπέρειόν τινα λέγει
τόπον τοῦτον ἔσχατον ὁ ξέφυρος παρκετεθὲς δηλοῖ
„ἀλλ' αἰεὶ ξιφύροιο λιγὺ πνέοντα ἀήτας ὠκεανὸς¹⁵
ἀνίησι.“ ταῦτα γὰρ αἰνίγματος πλήρη.
- 32 Εἰ δ' οὖν καὶ σύρρουν κατὰ ὑπάρξαντα τὸν ἰσθμὸν
τοῦτον ὁ ποιητὴς ἱστορήκει, πόσῳ μείζονα ἂν ἔχομεν
πίστιν τοῦ τοῦς Αἰθίοπας διχθὰ διηρησθαι, πορθμῷ
τηλικόντῳ διεργομένους; τίς δὲ καὶ χρηματισμὸς πα-²⁰
ρὰ τῶν ἔξω καὶ κατὰ τὸν ὠκεανὸν Αἰθίοπων; ἅμα μὲν
γὰρ θαυμάζουσι τοῦ κόσμου τῶν βασιλείων οἱ περὶ
Τηλέμαχον τὸ πλῆθος ὃ ἔστι „χρυσοῦ τ' ἡλέκτρου τε
καὶ ἀργύρου ἡδ' ἐλέφαντος.“ τούτων δ' οὐδενὸς πλὴν
ἐλέφαντος εὐπορία παρ' ἐκείνοις ἔστιν, ἀπορωτάτοις²⁵
τῶν ἀπάντων οὐσι τοῖς πλείστοις καὶ νομάσι. νῆ Δία,
ἀλλ' ἡ Ἀραβία προσῆν καὶ τὰ μέχρι τῆς Ἰνδικῆς· τού-
των δ' ἡ μὲν εὐδαίμων κίκληται μόνῃ τῶν ἀπασῶν,
τὴν δέ, εἰ καὶ μὴ ὀνομαστὶ καλοῦσιν, οὕτως ὑπολαμ-
βάνουσι γε καὶ ἱστοροῦσιν ὥς εὐδαιμονιστάτην. τὴν³⁰
μὲν οὖν Ἰνδικὴν οὐκ οἶδεν Ὅμηρος (εἰδῶς δὲ ἐμμένη-
το αὖν), τὴν δ' Ἀραβίαν, ἣν εὐδαίμονα προσαγορεύ-

οὐσιν οἱ νῦν, τότε δ' οὐκ ἦν πλουσία, ἀλλὰ καὶ αὐτῇ,
 ἄπορος καὶ ἡ πολλὴ αὐτῆς οκηνητῶν ἀνδρῶν· ὀλέγη
 δ' ἡ ἀρωματοφόρος, δι' ἣν καὶ τοῦτο τοῦνομα εὑρετο
 ἡ χώρα διὰ τὸ καὶ τὸν φόρτον εἶναι τὸν τοιοῦτον ἐν
 6 τοῖς παρ' ἡμῖν σπάνιον καὶ τίμιον. νυνὶ μὲν οὖν εὐ-
 ποροῦσι καὶ πλουτοῦσι διὰ τὸ καὶ τὴν ἐμπορίαν εἶναι
 πυκνὴν καὶ θαφιλῇ, τότε δ' οὐκ εἰκός. αὐτῶν δὲ χάριν
 τῶν ἀρωμάτων ἐμπόρῳ μὲν καὶ καμηλίτῃ γένοιτ' ἂν
 τις ἐκ τῶν τοιούτων φορτίων εὐπορία· Μενελάῳ δὲ
 10 λαφύρων ἢ θωριῶν ἔδει παρὰ βασιλέων καὶ δυναστῶν,
 ἐχόντων τε ἃ δώσουσι καὶ βουλομένων [διδόναι] διὰ
 τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ καὶ εὐκλείαν, οἱ μὲν οὖν Αἰγύ-
 πτιοι καὶ οἱ πλησίον Αἰθίοπες καὶ Ἀραβες οὐδ' οὕτω
 τελείως ἄβιοι οὐτ' ἀνήκοοι τῆς τῶν Ἀτρειδῶν δόξης,
 15 καὶ μάλιστα διὰ τὴν κατόρθωσιν τοῦ Ἰλιακοῦ πολέ-
 μου, ὥστ' ἐλπίς ἦν τῆς ἐξ αὐτῶν ὀφειλείας· καθάπερ C.40
 ἐπὶ τοῦ θώρακος τοῦ Ἀγαμέμνονος λέγεται „τόν
 „ποτέ οἱ Κινύρης δῶκε ξεινήιον εἶναι· πεύθετο γὰρ
 „Κύπρονδε μέγα κλέος.“ καὶ δὴ καὶ τὸν πλεῖον χρόνον
 20 τῆς πλάνης λικτεόν μὲν ἐν τοῖς κατὰ Φοινίκην καὶ Συ-
 ρίαν καὶ Αἴγυπτον καὶ Αἰβύην γενέσθαι καὶ τὰ περὶ
 Κύπρον χωρία καὶ ὅλως τὴν καθ' ἡμᾶς παραλίαν καὶ
 τὰς νήσους· καὶ γὰρ ξένια παρὰ τούτοις καὶ τὸ βίᾳ καὶ
 τὸ ἐκ λεηλασίας πορίσασθαι, καὶ μάλιστα παρὰ τῶν
 25 συμμαχουσάντων τοῖς Τρωσίν, ἐντεῦθεν ἦν. οἱ δ' ἐκτὸς
 καὶ πόρρω βάρβαροι οὐδεμίαν τοιαύτην ὑπηγόρευον
 ἐλπίδα. εἰς οὖν τὴν Αἰθιοπίαν ἀφίχθαι λέγεται ὁ Με-
 νέλαος, οὐχ ὅτι . . . . μέχρι τῶν ὄρων τῶν πρὸς Αἰ-
 γύπτῳ, τάχα μὲν γὰρ καὶ πλησιαίτεροι ἦσαν ταῖς Θῆ-
 30 βαις οἱ τότε ὄροι, ἀλλὰ καὶ οἱ νῦν πλησίον εἰσὶν, οἱ
 κατὰ Σὺνῆν καὶ τὰς Φύλας· ὧν ἡ μὲν τῆς Αἰγύπτου
 ἐστίν, αἱ δὲ Φύλαι κοινῇ κατοικία τῶν Αἰθιόπων καὶ

τῶν Αἰγυπτίων. ὁ οὖν εἰς Θήβας ἀφικόμενος εἰ καὶ μέ-
 χρι τῶν ὄρων ἀφίκετο ἢ καὶ περαιτέρω τῶν Αἰθιοπῶν,
 καὶ ταῦτα τῇ βασιλικῇ ξενίᾳ χρώμενος, οὐδὲν ἄλογον.
 οὕτω δὲ καὶ Κυκλώπων εἰς γαῖαν ἀφίχθαι φησιν ὁ
 Ὀδυσσεύς, μέχρι τοῦ σπηλαίου προσηλυθὼς ἀπὸ Φα-
 λάτης· ἐπ' ἰσχυριᾷς γάρ ἰδρῦσθαι που λέγει. καὶ εἰς
 Αἰολίαν δὲ καὶ Αἰαιστρυγόνας καὶ τοὺς ἄλλους, ὅπου
 ποτὲ καὶ καθωρμίσατο, ἐκείσδε φησιν ἀφίχθαι. καὶ ὁ
 Μενέλαος οὖν οὕτως εἰς Αἰθιοπίαν ἦκεν, οὕτω δὲ καὶ
 εἰς Αἰβύην, ὅτι προσέειχε τόκοις τισὶν· ἄφ' οὗ καὶ ὁ 10
 κατὰ τὴν Ἀρδανίαν λιμὴν τὴν ὑπὲρ Παραιτονίου Με-
 νέλαος καλεῖται.

- 33 Εἰ δὲ Φοίνικας εἰπὼν ὀνομάζει καὶ Σιδωνίους
 τὴν μητρόπολιν αὐτῶν σχήματι συνήθει χρῆται, ὥς
 „Τρωᾶς τε καὶ Ἑκτορα νηυσὶ πέλασσε,“ καὶ „οὐ γὰρ 15
 „ἔτ' Οἰνῆος μεγαλήτορος υἱέες ἦσαν, οὐδ' ἄρ' ἔτ'
 „αὐτὸς Ἴην, θάνη δὲ ξανθὸς Μελιάγρος,“ καὶ „Ἴδην
 „δ' ἱκανὴν καὶ Γάργαραν,“ καὶ „οἳ δ' Εὐβοίαν ἔχον
 „καὶ Χαλκίδα τ' Εἰλείτριάν τε.“ καὶ Σαπφώ „ἢ σε Κύ-
 „προς ἢ Πάφος ἢ Πάνορμος.“ καίτοι καὶ ἄλλο τι ἦν τό 20
 ποιῆσαν καίπερ ἤδη μνησθέντα τῆς Φοινίκης ἰδίως πάλιν
 καὶ τὴν Σιδῶνα συγκαταλέξει. πρὸς μὲν γὰρ τὸ τὰ
 ἰφίξης Ἰθνη καταλέξει ἱκανῶς εἶχεν οὕτως εἰπεῖν „Κύ-
 „προν Φοινίκην τε καὶ Αἰγυπτίους ἱκαληθεὶς Αἰθιοπίας
 C. 11 „δ' ἰκόμην“ ἵνα δ' ἐμφάνῃ καὶ τὴν παρὰ τοῖς Σιδωνίοις 25
 ἀποδημίαν τὴν ἐπὶ πλείον γινομένην, καλῶς εἶχεν εἰτ'
 ἀναλαβεῖν εἰτε καὶ παραλαβεῖν· ἐμφαίνει [δὲ] διὰ τῶν
 ἱκαίνων τῆς παρ' αὐτοῖς εὐτεχνίας καὶ τοῦ τὴν Ἑλένην
 προξενῶσθαι τοῖς ἀνθρώποις μετὰ Ἀλεξάνδρου· διό-
 κει παρὰ τῷ Ἀλεξάνδρῳ πολλὰ τοιαῦτα ἀποκείμενα 30

λέγει „ἔνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμπούκιλοι, ἔργα γυναι-
 „κῶν Σιδονίων, ἃς αὐτὸς Ἀλέξανδρος Θεοσιδῆς ἤγαγε
 „Σιδονίηθιν τὴν ὁδόν, ἣν Ἑλένην περ ἀνήγαγε.“ καὶ
 παρὰ τῷ Μενελάῳ· λέγει γὰρ πρὸς Τηλέμαχον „δῶ-
 5 „σω τοι κρητῆρα τετυγμένον· ἀργύρεος δὲ ἔστιν ἅπας,
 „χρυσῷ δ' ἐπὶ χεῖλεα κεκράανται. ἔργον δ' Ἑφαίστοιο·
 „πόρεν δὲ ἱφαιίδιμος ἥρως Σιδονίων βασιλεὺς, ὃθ' εἰς
 „δόμος ἀμφεκάλυψε κτεσὶ με νοστήσαντα.“ δεῖ δὲ δέ-
 ξασθαι πρὸς ὑπερβολὴν εἰρημένον τὸ Ἑφαίστον ἔρ-
 10 γον, ὥς λέγεται Ἀθηνᾶς ἔργα τὰ καλὰ καὶ Χαρίτων
 καὶ Μουσῶν. ἐπεὶ ὅτι γε οἱ ἄνδρες ἦσαν καλλιτέχνιοι,
 δημοὶ τὸν κρατῆρα ἐπαινῶν, ὃν ὁ Εὐνείως ἰδῶκεν ἀντὶ
 Λυκάονος· φησὶ γάρ „κάλλιν ἔνικα πᾶσαν ἐπ' αἶαν
 „πολλόν· ἐπεὶ Σιδόνες πολυδαίδαλοι εὐ' ἤσκησαν, Φοί-
 15 „νικες δ' ἄγον ἄνδρες.“

Περὶ δὲ τῶν Ἑριμβῶν πολλὰ μὲν εἰρηται, πιθα- 34
 νώτατοι δ' οἱ μισοὶ νομίζοντες τοὺς Ἀραβας λέγεσθαι.
 Ζήνων δ' ὁ ἡμέτερος καὶ γράφει οὕτως „Αἰθιοπὰς θ'
 ἱκόμεν καὶ Σιδονίους Ἀραβὰς τε.“ τὴν μὲν οὖν γρα-
 20 φὴν οὐκ ἀνάγκη κινεῖν παλαιὰν οὖσαν· αἰτιῶσθαι δὲ
 βέλτιον τὴν τοῦ ὀνόματος μετάπτωσιν πολλὴν καὶ ἐπι-
 πολαιάν οὖσαν ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν. ἀμέλει δὲ καὶ
 ποιοῦσιν τινες παραγραμματίζοντες. ἄριστα δ' ἂν δό-
 ξιεν εἶπειν ὁ Ποσειδώνιος κἀνταῦθα ἀπὸ τῆς τῶν
 25 ἔθνῶν συγγενείας καὶ κοινότητος ἐτυμολογῶν. τὸ γὰρ
 τῶν Ἀρμενίων ἔθνος καὶ τὸ τῶν Σύρων καὶ Ἀράβων
 πολλὴν ὁμοφυλίαν ἐμφαίνει κατὰ τε τὴν διάλεκτον καὶ
 τοὺς βίους καὶ τοὺς τῶν σωμάτων χαρακτήρας, καὶ
 μάλιστα καθὸ πλησιόχωροί εἰσι. δημοὶ δ' ἡ Μεσοπο-
 30 ταμία ἐκ τῶν τριῶν συνεστῶσα τούτων ἔθνῶν· μάλι-
 στα γὰρ ἐν τούτοις ἡ ὁμοιότης διαφαίνεται. εἰ δέ τις
 παρὰ τὰ κλίματα γίνεται διαφορὰ τοῖς προρροῖς

ἐπὶ πλείον πρὸς τοὺς μισημβρινούς καὶ τούτοις πρὸς
 μέσους τοὺς ὄρους, ἀλλ' ἐπικρατεῖ γι τὸ κοινόν. καὶ οἱ
 C. 42 Ἀσσύριοι δὲ καὶ οἱ Ἀριανοὶ παρακλησίως πως ἔχουσι
 καὶ πρὸς τούτους καὶ πρὸς ἀλλήλους. εἰκάξει γι δὴ καὶ
 τὰς τῶν ἔθνῶν τούτων κατονομασίας ἐμφερεῖς ἀλλή- 5
 λαις εἶναι. τοὺς γὰρ ὑφ' ἡμῶν Σύρους καλουμένους
 ὑπ' αὐτῶν τῶν Σύρων Ἀρμενίους, καὶ Ἀρομναίους
 καλεῖσθαι· τούτῳ δ' ὁμοῖναι τοὺς Ἀρμενίους καὶ τοὺς
 Ἀραβας καὶ Ἐριμβούς, τάχα τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων οὕτω
 καλούντων τοὺς Ἀραβας, ἅμα καὶ τοῦ ἐτύμου συνειρ- 10
 γούντος πρὸς τοῦτο. ἀπὸ γὰρ τοῦ εἰς τὴν ἔραν ἐμβαί-
 νειν τοὺς Ἐριμβούς ἐτυμολογοῦσιν οὕτως οἱ πολλοί,
 οὓς μεταλαβόντες οἱ ὕστερον ἐπὶ τὸ σαφέστερον Τρω-
 γλοδύτας ἐκάλεσαν· οὗτοι δὲ εἰσιν Ἀράβων οἱ ἐπὶ
 θάτιρον μέρος τοῦ Ἀραβίου κόλπου κεκλιμένοι, τὸ 15
 πρὸς Αἰγύπτῳ καὶ Αἰθιοπία. τούτων δ' εἰκὸς μεμνη-
 σθαι τὸν ποιητὴν καὶ πρὸς τούτους ἀφίχθαι λέγειν τὸν
 Μενέλαον, καθ' ὃν τρόπον εἴρηται καὶ πρὸς τοὺς Αἰ-
 θίοπας· τῇ γὰρ Θηβαίδι καὶ οὗτοι πλησιάζουσιν·
 ὁμοίως οὐκ ἐργασία· οὐδὲ χρηματισμοῦ χάριν τούτων 20
 ὀνομαζομένων (οὐ πολὺ γὰρ ἦν τοῦτο), ἀλλὰ τοῦ μή-
 κους τῆς ἀποδημίας καὶ τοῦ ἐνδόξου· ἐνδοξον γὰρ
 τοσοῦτον ἐκτοπίσαι. τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ „πολλῶν ἀν-
 θρώπων ἰδεῖν ἄοκτα καὶ νόον ἔγωγ“, καὶ τὸ „ἢ γὰρ
 πολλὰ παθῶν καὶ πόλλ' ἐπαληθεῖς ἠγαγόμην.“ Ἠσίο- 25
 δος δ' ἐν Καταλόγῳ φησί „καὶ κούρην Ἀράβοιο, τὸν
 „Ἐρμάων ἀνάκητα γείνατο καὶ Θρονίη, κούρη Βῆλοιο
 „ἄνακτος.“ οὕτω δὲ καὶ Σιτησίχαρος λέγει. εἰκάξειν
 οὖν εἶστιν ὅτι ἀπὸ τούτου καὶ ἡ χώρα Ἀραβία ἤδη
 τότε ὠνομάζετο, κατὰ δὲ τοὺς ἤρωας τυχὸν ἕως 30
 οὕκω.

πικόν καὶ ἄλλο Κηφήνων καὶ τρίτον Πυγμαίων καὶ
 ἄλλα μυρία ἦντον ἂν πιστεύοιντο, πρὸς τῷ μὴ αξιο-
 πίστῳ καὶ σύγχυσίν τινα ἐμφαίνοντες τοῦ μυθικοῦ καὶ
 ἱστορικοῦ σχήματος. ὅμοιοι δ' εἰσὶ τούτοις καὶ οἱ Σι-
 6 δονίους ἐν τῇ κατὰ Πέρσας θαλάττῃ διηγουμένοι ἢ
 ἄλλοθι πού τοῦ ὠκεανοῦ, καὶ τὴν τοῦ Μενελάου πλά-
 νην ἐξωκίανθοντες· ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς Φοίνικας, τῆς
 δ' ἀπιστίας αἰτίον οὐκ ἐλάχιστόν ἐστι τὸ ἐναντιοῦσθαι
 ἀλλήλοις τοὺς λέγοντας. οἱ μὲν γὰρ καὶ τοὺς Σιδονί-
 10 οὺς τοὺς καθ' ἡμᾶς ἀποίκους εἶναι τῶν ἐν τῷ ὠκεανῷ
 φασί, προστιθέντες καὶ διὰ τί Φοίνικες ἐκαλοῦντο, ὅτι
 καὶ ἡ θάλαττα ἐρυθρά· οἱ δ' ἐκαίνους τοῦτων. εἰσὶ δ'
 οἱ καὶ τὴν Αἰθιοπίαν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς Φοινίκην με-
 15 τάγουσι καὶ τὰ περὶ τὴν Ἀνδρομέδαν ἐν Ἰόπῃ συμβῆ- C. 43
 ναί φασιν· οὐ δὴ πού κατ' ἄγνοιαν τοκικὴν καὶ τούτων
 λεγομένων, ἀλλ' ἐν μύθου μᾶλλον σχήματι· καθάπερ
 καὶ τῶν παρ' Ἡσιόδῳ καὶ τοῖς ἄλλοις, ἃ προφέρει ὁ
 Ἀπολλόδωρος, οὐδ' ὄν τρόπον παρατίθῃσι τοῖς Ὀμή-
 ρου ταῦτα εἰδώς. τὰ μὲν γὰρ Ὀμήρου τὰ περὶ τὸν
 20 Πόντον καὶ τὴν Αἴγυπτον παρατίθῃσιν ἄγνοιαν αἰ-
 τιώμενος, ὥς λέγειν μὲν τὰ ὄντα βουλομένου, μὴ λέ-
 γοντος δὲ τὰ ὄντα, ἀλλὰ τὰ μὴ ὄντα ὥς ὄντα κατ'
 ἄγνοιαν. Ἡσιόδου δ' οὐκ ἄν τις αἰτιάσαιτο ἄγνοιαν,
 ἡμίκυνας λέγοντος καὶ μακροκεφάλους καὶ πυγμαί-
 25 οὺς· οὐδὲ γὰρ αὐτοῦ Ὀμήρου ταῦτα μυθεύοντος, ὧν
 εἰσὶ καὶ οὗτοι οἱ πυγμαῖοι, οὐδ' Ἀλκμάνος στεγανό-
 ποδας ἱστοροῦντος, οὐδ' Αἰσχύλου κυνοκεφάλους καὶ
 στεγνοφθάλμους καὶ μενομμάτους, ὅπου γε οὐδὲ
 τοῖς περὶ συγγραφοῦσιν ἐν ἱστορίας σχήματι προσέχο-
 30 μεν περὶ πολλῶν, καὶ μὴ ἐξομολογῶνται τὴν μυθο-
 γραφίαν. φαίνεται γὰρ εὐθύς ὅτι μύθους παραπλέ-
 κουσιν ἐκόντες οὐκ ἀγνοῶν τῶν ὄντων, ἀλλὰ πλάσει

τῶν ἀδυνάτων τερατείαις καὶ τέρψεως χάριν. δοκοῦσι δὲ κατ' ἄγνοιαν, ὅτι μάλιστα καὶ πιθανῶς τὰ τοιαῦτα μυθεύουσι περὶ τῶν ἀδήλων καὶ τῶν ἀγνοουμένων. Θεόπομπος δὲ ἐξομολογεῖται φήσας ὅτι καὶ μύθους ἐν ταῖς ἱστορίαις ἔρει, κρείττον ἢ ὡς Ἡρόδοτος καὶ Σ. Κτησίας καὶ Ἑλλάνικος καὶ οἱ τὰ Ἰνδικὰ συγγρά-
ψαντες.

- 36 Περὶ δὲ τῶν τοῦ ὤκειανου παθῶν εἴρηται μὲν ἐν μύθου σχήματι· καὶ γὰρ τούτου στοχάζεσθαι δεῖ τὸν ποιητὴν. ἀπὸ γὰρ τῶν ἀμπώτειων καὶ τῶν πλημμυρί- 10
δων ἢ Χάρυβδις αὐτῷ μεμύθειται, οὐδ' αὐτὴ παν-
τάπασιν Ὀμήρου πλάσμα οὐσα, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἱστορου-
μένων περὶ τὸν Σικελικὸν πορθμὸν διεσκευασμένη.
εἰ δὲ δις τῆς παλιφορίας γινομένης καθ' ἑκάστην ἡμέ-
ραν καὶ νύκτα ἐκείνος τρίς εἴρηκε „τρίς μὲν γάρ τ' 15
„ἀνίσχιν ἐπ' ἡματι, τρίς δ' ἀναροιβδεῖ,“ λέγοιτ' ἂν καὶ
οὕτως· οὐ γὰρ κατ' ἄγνοιαν τῆς ἱστορίας ὑποληπτέον
λέγεσθαι τοῦτο, ἀλλὰ τραγῳδίας χάριν καὶ φόβου, ὃν
ἡ Κίρκη πολὺν τοῖς λόγοις προστίθησιν ἀποτροπῆς
χάριν, ὥστε καὶ τό ψεῦδος παραμύγνυσθαι. ἐν αὐτοῖς 20
γούν τοις ἔπεισι τούτοις εἴρηκε μὲν οὕτως ἡ Κίρκη
„τρίς μὲν γάρ τ' ἀνίσχιν ἐπ' ἡματι, τρίς δ' ἀναροιβδεῖ
„δεινόν· μὴ σὺ γε κείθι τύχοις, ὅτε ροιβδῇσιν· σὺ
„γὰρ κεν ῥύσαιτό σ' ὑπὲρ κακοῦ οὐδ' Ἐννοσίχθων.“ καὶ
μὴν παρέτενχέ τι τῇ ἀναροιβδῇσι ὁ Ὀδυσσεύς καὶ 25
C. 44 οὐκ ἀπώλιτο, ὥς φησιν αὐτός „ἡ μὲν ἀνεροιβδῇσι
„θαλάσσης ἁλμυρὸν ὕδωρ· αὐτὰρ ἐγὼ ποτὶ μακρόν
„ἔρινέον ὑπόσ' ἀερθεῖς, τῷ προσφύς ἐχόμεν, ὥς νυκτε-
„ρίς.“ εἰτα περιμείνας τὰ νανάγια καὶ λαβόμενος πάλιν
αὐτῶν σώζεται, ὥστ' ἐφεύσατο ἡ Κίρκη. ὥς οὖν τοῦ- 30
το, κἀκεῖνο τό „τρίς μὲν γάρ τ' ἀνίσχιν ἐπ' ἡματι“ ἀντὶ
τοῦ δις, ἅμα καὶ τῆς ὑπερβολῆς τῆς τοιαύτης συνή-

θους πᾶσιν οὔσης, τρισμακαρλούς καὶ τρισαθλίους λε-
 γόντων· καὶ ὁ ποιητὴς „τρισμακάρες Δαιμοί,“ καὶ
 „ἀσπασίη τριλλιστος,“ „τριχθά τε καὶ τετραχθά.“ ἴσως
 δ' ἂν τις καὶ ἀπὸ τῆς ὥρας τεκμήραιτο, ὅτι ὑπαινίττε-
 5 ται πῶς τὸ ἀληθές· μᾶλλον γὰρ ἂν ἐφαρμόττοι τῷ ὅς
 γενέσθαι τὴν παλίορριαν κατὰ τὸν συνάμφω χρόνον,
 τὸν ἐξ ἡμέρας καὶ νυκτός, ἢ τῷ τρις τοσοῦτον χρόνον
 μείναι τὰ ναυάγια ὑποβρύχια, ὅψθ' δὲ ἀναβληθῆναι
 ποθοῦντι καὶ συνεχῶς προσισχομένῳ τοῖς κλάδοις
 10 „νωλεμέως δ' ἐχόμεν, ὅψθ' ἐξιμέσειεν ὀπίσσω ἰστὸν
 „καὶ τρόκιν αὐτίς, ἐλδομένῳ δέ μοι ἦλθεν ὅψ' ἡμός
 „τ' ἐπὶ δῦρπον ἀνὴρ ἀγορῇθεν ἀνέστη, κρίνων νείκεια
 „πολλὰ δικαζομένων ἀλξῶν, καὶ τότε δῆμοι δοῦρα Χα-
 „ρῦβδιος ἐξεφάνθη.“ πάντα γὰρ ταῦτα χρόνου τινὸς
 15 ἐμφασιν ἀξιολόγου δίδωσι, καὶ μάλιστα τὸ τὴν ἐσπέ-
 ραν ἐπιτείνειν, μὴ κοινῶς εἰπόντα, ἥνικα ὁ δικαστὴς
 ἀνίσταται, ἀλλ' ἥνικα κρίνων νείκεια πολλά, ὥστε
 βραδύνει κλέον τε καὶ ἄλλως δὲ οὐ πιθανὴν ἂν ὑπέ-
 τεινε τῷ ναυαγῷ τὴν ἀπαλλαγὴν, εἰ πρὶν ἀποσκα-
 20 σθῆναι πολὺ καὶ αὐτίκα εἰς τοῦπίσω καλέρρους μετέ-
 πιπτεν.

Ἀπολλόδωρος δὲ ἐπιτιμᾷ Καλλιμάχῳ, συνηγο- 37
 ρῶν τοῖς περὶ τὸν Ἑρατοσθένη, διότι καίπερ γραμμα-
 τικὸς ὢν παρὰ τὴν Ὀμηρικὴν ὑπόθεσιν καὶ τὸν ἐξω-
 25 κτανισμόν τῶν τόπων, περὶ οὗς τὴν πλάνην φράζει,
 Γαῦδον καὶ Κόρκυραν ὀνομάζει. ἀλλ' εἰ μὲν μηδαμοῦ
 γέγονεν ἡ πλάνη, ἀλλ' ὅλον πλάσμα ἐστὶν Ὀμήρου
 τοῦτο, ὀρθὴ ἢ ἐπιτίμησις· ἢ εἰ γέγονε' μὲν, περὶ ἄλ-
 λους δὲ τόπους, δεῖ λέγειν εὐθύς καὶ περὶ τίνος, ἐπ-
 30 νορθοῦμενον ἅμα τὴν ἄγνοιαν. μήτε δὲ ὅλου πλάσμα-
 τος εἶναι πιθανῶς λεγομένου, καθάπερ ἐπεδείκνυμεν,

μήτ' ἄλλων τόπων κατὰ πίστιν μείζω δεικνυμένων,
ἀπολύουσ' ἂν τῆς αἰτίας ὁ Καλλίμαχος.

C. 43
38

Οὐδ' ὁ Σκήψιος δὲ Δημήτριος εὖ, ἀλλὰ καὶ τῷ
Ἀπολλοδώρῳ τῶν ἁμαρτιῶν ἐνίων αἰτιος ἐκεῖνος κατέ-
στη. πρὸς γὰρ Νεάνθη τὸν Κυζικηνὸν φιλοτιμοτέ- 5
ρως ἀντιλέγων εἰπόντα ὅτι οἱ Ἀργοναῦται πλείοντες
εἰς Φᾶσιν τὸν ὑπ' Ὀμήρου καὶ τῶν ἄλλων ὁμολογού-
μενον πλοῦν ἰδρύσαντο τὰ τῆς Ἰδαίας μητρος ἱερὰ
περὶ Κύζικον, ἀρχὴν φησὶ μηδ' εἰδέναι τὴν εἰς Φᾶσιν
ἀποδημίαν τοῦ Ἰάσονος Ὀμηρον. τοῦτο δ' οὐ μόνον 10
τοῖς ὑπ' Ὀμήρου λεγομένοις μάχεται, ἀλλὰ καὶ τοῖς
ὑπ' αὐτοῦ. φησὶ γὰρ τὸν Ἀχιλλεῖα Λέσβον μὲν πορθή-
σαι καὶ ἄλλα χωρία, Αἴημον δ' ἀποσχίσθαι καὶ τῶν
πλησίον νήσων διὰ τὴν πρὸς Ἰάσονα καὶ τὸν υἱὸν
Εὐνειων συγγένειαν τότε τὴν νῆσον κατέχοντα. πῶς 15
οὖν ὁ ποιητὴς τοῦτο μὲν ἔδει, διότι συγγενεῖς ἢ ὁμο-
εθνεῖς ἢ γέιτονες ἢ ὁπωσοῦν οἰκτεροὶ ὑπῆρχον ὅ τε Ἀχιλ-
λεὺς καὶ ὁ Ἰάσων (ὁπερ οὐδαμῶς ἀλλοθεν ἀλλ' ἐκ τοῦ
Θετταλοῦς ἀμφοτέρους εἶναι συνέβαινε, καὶ τὸν μὲν
Ἰωλκίον τὸν δ' ἐκ τῆς Φθιώτιδος Ἀχαιῶδος ὑπάρχειν), 20
τοῦτο δ' ἡγνύει, πόθεν ἦλθε τῷ Ἰάσωνι, Θετταλῷ καὶ
Ἰωλκίῳ ὑπάρχοιτι, ἐν μὲν τῇ πατρίδι μηδεμίαν κατα-
λιπεῖν διαδοχὴν, Αἴημον δὲ καταστήσαι κύριον τὸν
υἱόν; καὶ Πελλίαν μὲν ἔδει καὶ τὰς Πελιδάδας καὶ τὴν
ἀρίστην αὐτῶν καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς „Εὐμηλον, τὸν ὑπ' 25
ἡ Ἀδμήτῳ τέκε δια γυναικῶν Ἀλκηστis, Πελλίῳ θυγα-
τρῶν εἶδος ἀρίστη,“ τῶν δὲ περὶ τὸν Ἰάσονα συμβάν-
των καὶ τὴν Ἀργῶ καὶ τοὺς Ἀργοναύτας, τῶν ὁμο-
λογουμένων παρὰ πᾶσιν, ἀνήκοος ἦν, ἐν δὲ τῷ ὠκεί-
ῳ τὸν παρ' Αἰήτου πλοῦν ἐπλαττεν, ἀρχὴν μηδεμίαν 30
ἐξ ἱστορίας λαβών;

39

Ὡς μὲν γὰρ ἅπαντες λέγουσιν, ὅτι ἐξ ἀρχῆς ὁ

πλοῦς ἐπὶ Φᾶσιν ἔχει πιθανόν τι τοῦ Πελλίου στελλαν-
 τος, καὶ ἡ ἐπάνοδος καὶ ἡ ἐν τῷ παράπλῳ νήσων ὁση-
 δὴ ἐπικράτεια καὶ νῆ Δία ἡ ἐπὶ πλέον γαιηθεῖσα πλά-
 νη, καθάπερ καὶ τῷ Ὀδυσσεὶ καὶ τῷ Μενελάῳ, ἐκ τῶν
 5 ἔτι νῦν δεικνυμένων καὶ πεπιστευμένων ἐστὶν ἐκ τῆς
 Ὀμήρου φωνῆς. ἡ τι γάρ Αἴα δαίκενται περὶ Φᾶσιν
 πόλιν, καὶ ὁ Αἰήτης πεπίστευται βασιλεῦσαι τῆς Κολ-
 χίδος, καὶ ἐστὶ τοῖς ἐκείνουτ' ἐπιχώριον τοῦνομα. ἡ τι
 Μήδεια φαρμακίς ἱστορεῖται, καὶ ὁ πλοῦτος τῆς ἐκεί
 10 χώρας ἐκ τῶν χρυσείων καὶ ἀργυρείων καὶ σιδηρείων
 δικαίαν τινὰ ὑπαγορεύει πρόφασιν τῆς στρατείας,
 καθ' ἣν καὶ Φρέξος πρότερον ἐοικελε τὸν πλοῦν τοῦ-
 τον· καὶ ἐστὶν ὑπομνήματα τῆς ἀμφοῖν στρατείας τό-
 τε Φρέξειον τὸ ἐν τοῖς μεθορίοις τῆς τε Κολχίδος καὶ
 15 τῆς Ἰβηρίας, καὶ τὰ Ἰασόνεια, ἃ πολλαχοῦ καὶ τῆς Ἀρ-
 μανίας καὶ τῆς Μηδίας καὶ τῶν πλησιοχώρων αὐταῖς
 τόπων δαίκενται. καὶ μὴν καὶ περὶ Σινώπην καὶ τὴν 20
 ταύτης παραλίαν καὶ τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Ἑλλη-
 σποντον μέχρι τῶν κατὰ τὴν Ἀἴμνον τόπων λέγεται
 20 πολλὰ τεκμήρια τῆς τε Ἰάσονος στρατείας καὶ τῆς Φρέ-
 ξου· τῆς δ' Ἰάσονος καὶ τῶν ἐκιδιωξάντων Κόλχων
 καὶ μέχρι τῆς Κρήτης καὶ τῆς Ἰταλίας καὶ τοῦ Ἀδρίου,
 ὧν ἕναι καὶ ὁ Καλλίμαχος ἐπισημαίνεται, τοτὲ μὲν
 „Αἰγλήτην Ἀνάφην τε Λακωνίδι γείτονα Θήρη“ λέ-
 25 γων „ἄρχμενος, ὡς ἦρωες ἀπ' Αἰήταο Κυταίου αὐτίς
 „ἐς ἀρχαίην ἐπλεον Αἰμονίην“,“ τοτὲ δὲ περὶ τῶν Κόλ-
 χων „οἳ μὲν ἐπ' Ἰλλυριοῖο πόρου σχάσσαντες ἰσχυρὰ
 „λᾶαπάρᾳξανθῆς Ἀρμονίης τάφιον ἄστυρον ἐκτίσαν-
 „το, τό κεν φυγάδων τις ἐνίσκοι Γραικός, ἀτὰρ κείνων
 30 „γλῶσσ' ὀνόμηνε Πύλας.““ τινὲς δὲ καὶ τὸν Ἰστρον ἀνα-
 πλεῦσαι φασὶ μέχρι πολλοῦ τοὺς περὶ τὸν Ἰάσονα, οἳ
 δὲ καὶ μέχρι τοῦ Ἀδρίου· οἳ μὲν κατὰ ἄγνοιαν τῶν τό-

πων, οἱ δὲ καὶ ποταμὸν Ἰστρον ἐκ τοῦ μεγάλου Ἰστροῦ
τὴν ἀρχὴν ἔχοντα ἐμβαλλειν εἰς τὸν Ἀδρίαν φασί· τὰ-
δε οὐκ ἀπισθάνως οὐδ' ἀπίστως λέγοντες.

- 40 Τοιαύταις δὴ τισιν ἀφορμαῖς ὁ ποιητὴς χρῆσάμε-
νος τὰ μὲν ὁμολογεῖ τοῖς ἱστορουμένοις, προσμυθεῖται δὲ
τοῖς, ἴθως τι φυλάττων καὶ κοινὸν καὶ ἴδιον.
ὁμολογεῖ μὲν, ὅταν Αἰήτην ὀνομάξῃ, καὶ τὸν Ἰάσονα
καὶ τὴν Ἀργὴν λέγῃ, καὶ παρὰ (τὴν Αἴαν) τὴν Αἰαίην
πλάττῃ, καὶ τὸν Εὐνείων ἐν Αἴμυνῃ καθιδρύῃ, καὶ
ποιῇ τῇ Ἀχιλλεΐ φίλην τὴν νῆσον, καὶ παρὰ τὴν Μή- 10
δειαν τὴν Κίρκην φαρμακίδα ποιῇ „αὐτοκασιγνήτην
ὀλοόφρονος Αἰήταο.“ προσμυθοποιεῖ δὲ τὸν ἐξωκεί-
ασμὸν τὸν κατὰ τὴν πλάνην συμβάντα τὴν ἀπ' ἐκεί-
νου τοῦ πλοῦ. ἐπεὶ κακίαι τοῦ ὑποκειμένου μὲν τούτων
ἐν λέγεται „Ἀργὴ πασιμέλousa,“ ὥς ἐν γνωρίμοις 15
τόποις καὶ εὐανδρουσί τῆς ναυστολίας γενομένης· εἰ
δ', ὥσπερ ὁ Σηήσιος φησὶ παρολαβὼν μάρτυρα Μί-
μνεμον, ὅς ἐν τῇ ᾠκίανῳ ποιήσας τὴν οἰκῆσιν τοῦ
Αἰήτου πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς ἐκτὸς πεμφθῆναι φησὶν
ὑπὸ τοῦ Πελλίου τὸν Ἰάσονα καὶ κομίσαι τὸ δέρος, οὗτ' 20
ἂν ἢ ἐπὶ τὸ δέρος ἐκείσε κομπῇ πιθανῶς λέγοιτο εἰς
ἀγνώτας καὶ ἄφανεις τόπους, οὗθ' ὁ δι' ἐρήμων καὶ
ῥοϊκῶν καὶ καθ' ἡμᾶς τοσοῦτον ἐκτετοκισμένων πλοῦς
οὗτ' ἐνδοξος οὔτε πασιμέλων.

- 8 Οὐδὲ τοῦτ' εὖ Ἐρατοσθένης, ὅτι ἄνδρῶν οὐκ 25
ἄξιον μνήμης ἐπὶ πλὴν μέμνηται, τὰ μὲν ἐλέγχων τὰ

C. 47 21. post πασιμέλων· οὐδέ τις ἂν μέγα κῶας ἀνήγαγεν
„ἀντίος Ἰήσων ἐξ Αἴης, τέλειος ἀγινώσκων ὁδόν, ἐξοιστῇ
„Πελλίῃ τέλειον χαλεπήεις ἀεθλον, οὐδ' ἂν ἐκ' ᾠκίανῳ κα-
„λὸν ἔκκετο φόον.“ καὶ ὑποβᾶς „Αἰήταο πόλιν, τόθι τ'
„ᾠκίος ἡέλειο ἀντίος χρυσὴν κείσεται ἐν θαλάμῳ ᾠκίανῳ
„παρὰ χελίος, ἂν ᾠκίος θεῖος Ἰήσων.“

δὲ πιστεύων καὶ μάρτυσι χρώμενος αὐτοῖς, οἷον Δα-
 μάστη καὶ τοιοῦτοῖς ἄλλοις. καὶ γὰρ εἴ τι λέγουσιν ἀλη-
 θές, οὐ μάρτυσι γε ἐκείνοις χρηστέον περὶ αὐτοῦ, οὐδὲ
 κιστευτέον διὰ τοῦτο· ἀλλ' ἐκ τῶν ἀξιολόγων ἀνδρῶν
 5 μόνων τῷ τοιοῦτῳ τρόπῳ χρηστέον, οἳ πολλὰ μὲν ἐλ-
 ρήκασιν εὖ, πολλὰ δὲ καὶ παραλελοίπασιν ἢ οὐχ ἱκα-
 νῶς· ἐξεῖπον, οὐδὲν δ' ἐψευσμένως. ὁ δὲ Δαμάστη χρώ-
 μενος μάρτυρι οὐδὲν διαφέρει τοῦ καλοῦντος μάρτυρα
 τὸν Βεργαῖον Εὐήμερον καὶ τοὺς ἄλλους, οὓς αὐτὸς
 10 εἰρηκα διαβάλλων τὴν φλυαρίαν. καὶ τούτου δ' ἕνα
 τῶν λήρων αὐτὸς λέγει, τὸν μὲν Ἀράβιον κύλπον λί-
 μνην ὑπολαμβάνοντος εἶναι, Διότιμον δὲ τὸν Στρομ-
 βίχου πρισβείας Ἀθηναίων ἀφηγοῦμενον διὰ τοῦ
 Κύδνου ἀναπλεῦσαι ἐκ τῆς Κιλικίας ἐπὶ τὸν Χοάσπην
 15 ποταμόν, ὃς παρὰ τὰ Σοῦσα ρεῖ, καὶ ἀφικέσθαι τετ-
 αρακοστάσιον εἰς Σοῦσα· ταῦτα δ' αὐτῷ διηγῆσασθαι
 αὐτὸν τὸν Διότιμον. εἰτα θαυμάζειν εἰ τὸν Εὐφράτην
 καὶ τὸν Τίγριν ἦν δυνατόν διακόψαντα τὸν Κύδνον
 εἰς τὸν Χοάσπην ἐκβαλεῖν.

20 Οὐ μόνον δὲ ταῦτ' ἂν τις ἐπισημῆναιτο, ἀλλ' ὅτι 2
 καὶ περὶ τῶν τόπων οὐδὲ καθ' ἑαυτὸν πῶ γινώριμα
 εἶναι φησι τὰ καθ' ἕκαστα ἀκριβολογούμενα, καὶ κε-
 λεύσας ἡμῖν μὴ βραδίως τοῖς τυχοῦσι πιστεύειν, καὶ
 τὰς αἰτίας διὰ μακρῶν ἀποδοῦς δι' ἃς οὐδὲ πιστευ-
 25 τέον, οἷον κερὶ τῶν κατὰ τὸν Πόντον καὶ τὸν Ἀδρίαν,
 αὐτὸς ἐπίστευσε τοῖς τυχοῦσι. τοιγάρτοι τὸν μὲν Ἰσσι-
 κὸν κύλπον ἐπίστευσεν ἰωθινώτατον τῆς καθ' ἡμᾶς
 θαλάττης σημείον, τοῦ κατὰ Διοσκουριάδα τὴν ἐν τῷ
 τοῦ Πόντου μυχρῷ σχεδόν τι καὶ τρισχιλίοις σταδίοις
 30 ἰωθινωτέρου ὄντος καὶ κατ' αὐτὸν ἐκ τοῦ σταδιασμοῦ

οὐ φησί· τοῦ τε Ἀδρίου καὶ τὰ ἀρκτικά καὶ τὰ ἰσχυτά
 διεξιὼν οὐθενὸς ἀπέρχεται μυθώδους. πεπίσταυκε δὲ
 καὶ περὶ τῶν ἐξω σπηλαίων Ἑρακλείων πολλοῖς μυθώ-
 δοις, Κέρνην τε νῆσον καὶ ἄλλους τόπους ὀνομάζων
 C. 18 τοὺς μῆθαιμον νυνὶ δεικνυμένους, περὶ ὧν μυησθησό- 5
 μεθα καὶ ὕστερον. εἰπὼν τε τοὺς ἀρχαιοτάτους πλεῖν
 καὶ κατὰ ληστειάν ἢ ἱμπορίαν, μὴ παλαγίζειν δέ, ἀλλὰ
 παρὰ γῆν, καθάπερ τὸν Ἰάσονα, ὄνκιρ καὶ μέχρι τῆς
 Ἀρμενίας καὶ Μηδίας ἐκ τῶν Κόλχων στρατιεῦσαι
 ἀφέντα τὰς ναῦς, ὕστερόν φησι τὸ παλαιὸν οὔτε τὸν 10
 Εὐξείνιον θαρρεῖν τινα πλεῖν οὔτε παρὰ Λιβύην καὶ
 Συρίαν καὶ Κιλικίαν. εἰ μὲν οὖν τοὺς παλαι τοὺς πρὸ
 τῆς ἡμετέρας λέγει μνήμης, οὐδὲν ἔμοι μέλει περὶ ἐκεί-
 νων λέγειν, οὔτ' εἰ ἐκλειον οὔτ' εἰ μὴ· εἰ δὲ περὶ τῶν
 μνημονευομένων, οὐκ ἂν ὀκνήσαι τις εἰπεῖν ὥς οἱ 15
 παλαιοὶ μακροτέρας ὁδοὺς φανοῦνται καὶ κατὰ γῆν
 καὶ κατὰ θάλατταν τελέσαντες τῶν ὕστερον, εἰ χρή
 προσέχειν τοῖς λεγομένοις· ὅλον Διόνυσος καὶ Ἑρα-
 κλῆς καὶ αὐτὸς ὁ Ἰάσων, ἔτι δ' οἱ ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ λε-
 γόμενοι Ὀδυσσεὺς καὶ Μενέλαος. καὶ Θησεία δὲ καὶ 20
 Πειριθόων μακρὰς εἰκὸς ἔστι στρατείας ὑπομείναντας
 καταλιπεῖν δοῖαν περὶ ἑαυτῶν ὥς εἰς Ἄιδου καταβάν-
 τας, τοὺς δὲ Διοσκυρούς ἐπιμελητάς τῆς θαλάττης
 λεχθῆναι καὶ σωτήρας τῶν πλεόντων. ἢ τε δῖνῳ θα-
 λαττοκρατία θρυλεῖται καὶ ἡ Φοινίκων ναυτιλία, οἱ 25
 καὶ τὰ ἔξω τῶν Ἑρακλείων σπηλαίων ἐπήλθον καὶ πό-
 λεις ἐκτίσαν κάκει καὶ περὶ τὰ μέσα τῆς Λιβύης παρα-
 λίας μικρὸν τῶν Τρωικῶν ὕστεραν. Αἰνείαν δὲ καὶ
 Ἀντήνορα καὶ Ἑνετοὺς καὶ ἅπλως τοὺς ἐκ τοῦ Τρωι-
 κοῦ πολέμου πλανηθέντας εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην 30
 ἄξιον μὴ τῶν καλῶν ἀνθρώπων νομίσαι· συνέβη
 γὰρ δὴ τοῖς τότε Ἑλλήοιν ὁμοίως καὶ τοῖς βαρβάροις

διὰ τὸν τῆς στρατείας χρόνον ἀποβαλεῖν τὰ τε ἐν οἴκῳ
καὶ τῇ στρατείᾳ πορισθέντα· ὥστε μετὰ τὴν τοῦ Ἰλίου
καταστροφὴν τοὺς τε νικῆσαντας ἐπὶ ληστείαν τραπέ-
σθαι διὰ τὰς ἀπορίας καὶ πολὺν μᾶλλον τοὺς ἡττηθέν-
τας καὶ περιγενομένους ἐκ τοῦ πολέμου. καὶ δὴ καὶ πό-
λεις ὑπὸ τούτων πλείσται κτισθῆναι λέγονται κατὰ
παῖσαν τὴν ἕξω τῆς Ἑλλάδος παραλίαν, ἴσθι δ' ὅπου
καὶ τὴν μεσόγαιαν.

Εἰπὼν δὲ καὶ αὐτὸς ὁπόσον προὔβη τὰ τῆς οἴκου- 3
10 μένης εἰς γινώσιν τοῖς μετ' Ἀλέξανδρον καὶ κατ' αὐτὸν
ἦδη, μεταβίβηκεν ἐπὶ τὸν περὶ τοῦ σχήματος λόγον,
οὐχὶ περὶ τοῦ τῆς οἴκουμένης, ὅπερ ἦν οἰκειότερον τῷ
περὶ αὐτῆς λόγῳ, ἀλλὰ τοῦ τῆς συμπαύσης γῆς· διὲ μὲν
γὰρ καὶ τούτου μνησθῆναι, μὴ ἀτάκτως δέ. εἰπὼν οὖν
15 ὅτι σφαιροειδὴς ἡ σύμπασα, οὐχ ὥς ἐκ τόρνου δέ, ἀλλ' C. 49
ἔχει τινὰς ἀνωμαλίας, ἐπιφέρει τὸ πλῆθος τῶν ἐν μέρει
μετασχηματισμῶν αὐτῆς, οἳ συμβαίνουσιν ἐκ τε ὕδα-
τος καὶ πυρὸς καὶ σεισμῶν καὶ ἀναφυσημάτων καὶ
ἄλλων τοιούτων, οὐδ' ἐνταῦθα τὴν τάξιν φυλάττων.
20 τὸ μὲν γὰρ σφαιροειδὲς περὶ ὅλην τὴν γῆν ἀπὸ τῆς
τοῦ ὄλου ἕξως συμβαίνει, οἱ δὲ τοιοῦτοι μετασχημα-
τισμοὶ τὴν μὲν ὅλην γῆν οὐδὲν ἐξαλλάττουσιν· ἐν γὰρ
τοῖς μεγάλοις ἐναφανίζεται τὰ οὕτω μικρά· τῆς δὲ
οἴκουμένης διαθίσεις ἑτέρας καὶ ἑτέρας τινὰς ἀπερ-
25 γάζονται καὶ τὰς προσεχεῖς αἰτίας ἄλλας καὶ ἄλλας
ἔχουσι.

Μάλιστα δὲ φησι ζήτησιν παρασχεῖν πῶς ἐν δις- 4
χιλίοις καὶ τρισχιλίοις ἀπὸ θαλάττης σταδίοις κατὰ
τὴν μεσόγαιαν ὁράται πολλαχοῦ κόγχων καὶ ὀστροῶν
30 καὶ χηραμύδων πλῆθος καὶ λιμνοθάλατται, καθάπερ
φησὶ περὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀμμωνος καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ

ὁδὸν τρισχιλίων σταδίων οὖσαν· πολλήν γάρ εἶναι
 χύσιν ὁστρέων, ἅλας τε καὶ νῦν ἐτι εὐρίσκεισθαι πολ-
 λούς, ἀναφυσήματα τε θαλάττης εἰς ὕψος ἀναβάλλειν·
 πρὸς ᾧ καὶ νανᾶγια θαλαττίων πλοίων δείκνυσθαι, ἃ
 ἔφασαν διὰ τοῦ χάσματος ἐκβεβράσθαι, καὶ ἐπὶ στυλι- 5
 δίων ἀνακείσθαι δελφίνας ἐπιγραφὴν ἔχοντας Κυρη-
 ναίων θεωρῶν. ταῦτα δ' εἰπὼν τὴν Στρατίωνος ἐπαι-
 νεῖ δοῶν τοῦ φυσικοῦ, καὶ ἐτι Σάνθου τοῦ Λυδοῦ·
 τοῦ μὲν Σάνθου λέγοντος ἐπὶ Ἀρταξέρξου γενέσθαι
 μέγαν αὐχμὸν ὥστ' ἐκλιπεῖν ποταμούς καὶ λίμνας καὶ 10
 φρέιατα· αὐτόν τε εἶδέναι πολλαχὴ πρόσω ἀπὸ τῆς θα-
 λάττης λίθον τε κογχυλιώδη καὶ τὰ κτενώδη καὶ χη-
 ραμύδων τυπώματα καὶ λιανοθάλατταν ἐν Ἀρμενίοις
 καὶ Μαυηνοῖς καὶ ἐν Φρυγίᾳ τῇ καίῳ, ὧν ἔνεκα κεί-
 θισθαι τὰ πεδία ποτὶ θάλατταν γενέσθαι. τοῦ δὲ 15
 Στρατίωνος ἐτι μᾶλλον ἀπτομένου τῆς αἰτιολογίας, ὅτι
 φησὶν οἰεσθαι τὸν Εὐξείνιον μὴ ἔχειν πρότερον τὸ κατὰ
 Βυζάντιον στόμα, τοὺς δὲ ποταμούς βιάσασθαι καὶ
 ἀνοῖξαι τοὺς εἰς αὐτὸν ἐμβαλλοντας, εἰτ' ἐκπείσειν τὸ
 ὕδωρ εἰς τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Ἑλλήσποντον. τὸ 20
 δ' αὐτὸ συμβῆναι καὶ περὶ τὴν καθ' ἡμᾶς θάλατταν·
 καὶ γὰρ ἐνταῦθα τὸν κατὰ στήλας ἐκρηγῆναι πόρον,
 πληρωθείσης ὑπὸ τῶν ποταμῶν τῆς θαλάττης, κατὰ
 δὲ τὴν ἑκρυσιν ἀνακαλυφθῆναι τὰ τεναγώδη πρότε-
 ρον. φέρει δ' αἰτίαν πρῶτον μὲν ὅτι τῆς ἑξω θαλάττης 25
 καὶ τῆς ἐντὸς τοῦδαφος ἑτερόν ἐστιν, ἐπειδ' ὅτι καὶ
 νῦν ἐτι ταινία τις ὑφαλας διατίτακεν ἀπὸ τῆς Εὐρώ-
 α. 50 πης ἐπὶ τὴν Λιβύην, ὡς ἂν [μὴ] μιᾶς οὐσης πρότερον
 τῆς τε ἐντὸς καὶ τῆς ἐκτός. καὶ βραχύτατα μὲν εἶναι τὰ
 περὶ τὸν Πόντον, τὸ δὲ Κρητικὸν καὶ Σικελικὸν καὶ 30
 Σαρδῶν πέλαγος σφόδρα βαθύ· τῶν γὰρ ποταμῶν
 πλείστων καὶ μεγίστων ρεόντων ἀπὸ τῆς ἄρκτου καὶ

τῆς ἀνατολῆς, ἐκεῖνα μὲν ἰλύος πληροῦσθαι, τὰ ἄλλα
 δὲ μένειν βαθέα. διὸ καὶ γλυκιστάτην εἶναι τὴν Πον-
 τικὴν θάλατταν τὰς τ' ἐκρύσεις γίνεσθαι εἰς οὓς ἐγκέ-
 κλειται τόπους τὰ ἰθάφη. δοκεῖν δὲ καὶ χωσθῆναι τὸν
 5 Πόντον ὅλον εἰς ὕστερον, ἂν μένωσιν αἱ ἐπιρρύσεις
 τοιαῦται· καὶ γὰρ νῦν ἤδη τεναγίζειν τὰ ἐν ἀριστερᾷ
 τοῦ Πόντου, τὸν τε Σαλμυδησσὸν καὶ τὰ καλούμενα
 στήθη ὑπὸ τῶν ναυτικῶν τὰ περὶ τὸν Ἰστρον καὶ τὴν
 Σκυθῶν ἰσημίαν. τάχα δὲ καὶ τὸ τοῦ Ἀμμωνος ἱερὸν
 10 πρότερον ἐπὶ τῆς θαλάττης ὅν ἐκρύσεως γενομένης
 νῦν ἐν τῇ μεσογαίᾳ κεῖσθαι· εἰκάξει τε τὸ μαντεῖον
 εὐλόγως ἐπὶ τοσοῦτον γενέσθαι ἐπιφανές τε καὶ γνω-
 ριμον ἐπὶ θαλάττῃ ὅν, τὸν τε ἐπὶ πολὺ οὕτως ἐκτο-
 πισμόν ἀπὸ τῆς θαλάττης οὐκ εὐλογον ποιεῖν τὴν νῦν
 15 οὖσαν ἐπιφάνειαν καὶ δοξάν· τὴν τε Αἴγυπτον τὸ πα-
 λαιὸν θαλάττῃ κλύζεσθαι μέχρι τῶν ἑλῶν τῶν περὶ τὸ
 Πηλοῦσιον καὶ τὸ Κάσιον ὅρος καὶ τὴν Σιρβωνίδα
 λίμνην· ἐτι γοῦν καὶ νῦν κατὰ τὴν Αἴγυπτον τῆς ἀλ-
 μυρίδος ὀρυττομένης ὑφάμμους καὶ κογχυλιώδεις εὐ-
 20 ρίσκεισθαι τοὺς βόθρους, ὥς ἂν τε θαλαττωμένης τῆς
 χώρας καὶ τοῦ τόπου παντὸς τοῦ περὶ τὸ Κάσιον καὶ
 τὰ Γίρρα καλούμενα τεναγίζοντος, ὥστε συνάπτειν
 τῷ τῆς Ἐρυθρᾶς κόλπῳ· ἐνδοῦσης δὲ τῆς θαλάττης
 ἀνακαλυφθῆναι, μένει δὲ τὴν Σιρβωνίδα λίμνην, εἴτ'
 25 ἐκτραγῆναι καὶ ταύτην ὥστε ἐλώδη γενέσθαι. ὥς δ' αὖ-
 τως καὶ τῆς Μοίριδος λίμνης τοὺς αἰγιαλοὺς [αἰγιαλοῖς]
 θαλάττης μᾶλλον ἢ ποταμοῦ προστοικίναί. τὸ μὲν οὖν
 ἐπικλύζεσθαι ποτε πολὺ μέρος τῶν ἡπείρων ἐπὶ και-
 ροὺς τινὰς καὶ πάλιν ἀνακαλύπτεσθαι δοίη τις ἂν· ὥς
 30 δ' αὖτως καὶ τὸ τοῖς ἰθάφισιν ἀνώμαλον εἶναι τὴν γῆν
 ἅπασαν τὴν νῦν ὕφαλον, καθάπερ γε νῆ Δία καὶ τὴν
 ἑξαλον, ἐν ᾗ οἰκοῦμεν, τοσαύτας δεχομένην ὅσας αὐτὸς
 Στρωβό I.

Ἐρατοσθένης εἰρηκε μεταβολάς· ὥστε πρὸς γε τον
 Δαίνθου λόγον οὐδὲν ἂν ἔχοι τις προσφέρειν ἄτοπον.

- 6 Πρὸς δὲ τὸν Στράτωνα λέγοιτ' ἄν, ὅτι πολλῶν
 αἰτίων ὄντων ἀφαις ταῦτα τὰ μὴ ὄντα αἰτιάται. πρῶ-
 τήν γάρ αἰτίαν φησίν, ὅτι τῆς ἐντὸς θαλάττης καὶ τῆς δ
 C. 51 ἐκτὸς οὐ ταυτὸν τὸ ἰθαφός καὶ ὁ βυθός. πρᾶς γὰρ τὸ
 μεταωρίζεσθαι ταύτην καὶ ταπεινούσθαι καὶ ἐπικλύ-
 ζειν τόπους τινὰς καὶ ἀναχωρεῖν ἀπ' αὐτῶν οὐ τοῦτό
 ἐστὶν αἰτιον [τὸ] ἅλλα καὶ ἅλλα ἰθάφη τὰ μὲν ταπεινό-
 τερα εἶναι τὰ δὲ ὑψηλότερα, ἅλλα τὸ τὰ αὐτὰ ἰθάφη 10
 ποτὲ μὲν μεταωρίζεσθαι ποτὲ δ' αὐτὰ ταπεινούσθαι καὶ
 συνιξαίρειν ἢ συνενδιδόμει τὸ πέλαιος· ἔξαρθεν μὲν
 γὰρ ἐπικλύσαι ἄν, ταπεινωθὲν δὲ ἀναδράμοι ἄν εἰς τὴν
 ἀρχαίαν κατάστασιν. εἰ γὰρ [οὐχ] οὕτω, δεήσει πλεονα-
 σμῷ τῆς θαλάττης αἰφνιδίως γενομένῳ τὴν ἐπικλυσιν 15
 συμβαίνειν, καθάπερ ἐν ταῖς ἀναβάσεισι τῶν ποταμῶν,
 τοτὲ μὲν ἐπενεχθέντος ἐτέρωθεν τοτὲ δ' αὐξήθέντος
 τοῦ ὕδατος. ἀλλ' οὐθ' αἰ αὐξήσεις ἀδρόαι καὶ αἰφνιδίοι
 γίνονται, οὐθ' αἰ πλημμυρίδες τοσούτον ἐπιμένουσι
 χρόνον οὐδ' ἄτακτοί εἰσιν, οὔτε κατὰ τὴν ἡμέτεραν 20
 ἐπικλύζουσι θαλάτταν οὐδ' ὅπου ἐτυχε. λοιπὸν οὖν
 αἰτιάσθαι τὸ ἰθαφός ἢ τὸ τῇ θαλάττῃ ὑποκείμενον ἢ
 τὸ ἐπικλυζόμενον, μᾶλλον δὲ τὸ ὕφαλον. πολὺ γὰρ
 εὐκυνητότερον καὶ μεταβολὰς θάπτους διξασθαι δυνά-
 μενον τὸ ἐνυγρον· καὶ γὰρ τὸ πνευματικὸν τὸ πάντων 25
 τῶν τοιούτων αἰτιον πλείον ἐνταῦθα. ἀλλ', ὥς εἶπην,
 τῶν τοιούτων ἀπεργαστικόν ἐστι παθῶν τὸ τὰ αὐτὰ
 ἰθάφη ποτὲ μὲν ἔξαιρυσθαι ποτὲ δὲ ὑψιζῆσιν λαμβά-
 νειν, οὐ τὸ τὰ μὲν εἶναι ὑψηλὰ τὰ δὲ ἥττον· ὁ δὲ τοῦτο
 λαμβάνει, νομίζων ὅπερ ἐπὶ τῶν ποταμῶν συμβαίνει 30
 τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς θαλάττης ἀπαντᾷ, τὸ ἀπὸ τῶν με-
 τεώρων τόπων εἶναι τὴν ῥύσιν. οὐδὲ γὰρ ἄν τοῦ κατὰ

Βυζάντιον ῥοῦ τὸ ἰθαφός ἤτιᾱτο, λέγων ὑψηλότερον
 τὸ τοῦ Εὐξείνου ἢ τὸ τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ ἑξῆς
 πελάγους, ἅμα καὶ αἰτίαν προστιθείς· ἀπὸ γὰρ τῆς
 ἰλῦος τῆς ἀπὸ τῶν ποταμῶν καταφιρομένης πληροῦ-
 5 σθαι τὸν βυθὸν καὶ βραχὺν γίνεσθαι, διὰ τοῦτο δὲ καὶ
 εἶναι εἰς τὰ ἐκτός. τὸν δ' αὐτοῦ λόγον καὶ ἐπὶ τὴν ἡμε-
 τέραν θάλατταν σύμψασαν μεταφέρει πρὸς τὴν ἐκτός,
 ὥς καὶ ταύτης μεταφώτερον τοῦδαφος ποιούσης τοῦ
 ὑποκειμένου τῷ Ἀτλαντικῷ πελάγει· καὶ γὰρ αὕτη ἐκ
 10 πολλῶν ποταμῶν πληροῦται καὶ τὴν ὑποστάθμην τῆς
 ἰλῦος δέχεται τὴν ἀνάλογον. ἐχρῆν οὖν καὶ τὸν ἰσθμὸν
 ὁμοιον γίνεσθαι τῷ κατὰ Βυζάντιον τὸν κατὰ στήλας
 καὶ τὴν Κάλπην. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐῷ· ἰροῦσι γὰρ κακεῖ
 τοῦτο συμβαίνειν, περισπᾶσθαι δὲ ὑπὸ τῶν ἀμπώτεων
 15 καὶ τῶν πλημμυρίδων καὶ ἐπικρύπτεσθαι.

Ἐκεῖνο δὲ πυνθάνομαι τί ἐκώλυε, πρὶν ἀνιργάναι 6
 τὸ στόμα τὸ κατὰ Βυζάντιον, ταπεινότερον ὢν τὸ τοῦ
 Εὐξείνου ἰθαφός τοῦ τῆς Προποντίδος καὶ τῆς ἑξῆς C. 52
 θαλάττης πληρωθῆναι ὑπὸ τῶν ποταμῶν, εἴτε θάλατ-
 20 ταν οὔσαν καὶ πρότερον εἴτε λίμνην μείζω τῆς Μαιώ-
 τιδος; εἰ γὰρ τοῦτο συγχωροίτο, προσεῖρήσομαι καὶ
 τοῦτο· ἀρὰ γε ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ὕδατος ἐκείνου καὶ
 τοῦ τῆς Προποντίδος οὐχ οὕτως εἶχε ὥστε, μέχρι μὲν
 ἢ αὐτὴ ἦν, μὴ βιάζεσθαι πρὸς ἑκρυσιν διὰ τὴν ἕξ ἰσθ-
 25 ἀντέρεισιν καὶ θάλασσαν, ἐπειδὴ δὲ ὑπερεπόλασεν ἢ ἐν-
 τός, βιάσασθαι καὶ ἀπερᾶσαι τὸ πλεονάζον, ἐκ δὲ τοῦ-
 του γενέσθαι σύρρουν τὸ ἕξ πύλαγος τῷ ἐκτός καὶ
 τὴν αὐτὴν ἐπιφάνειαν ἐκείνη λαβεῖν, εἴτε θαλαττίῳ
 εἴτε λιμναίῳ μὲν πρότερον ὄντι, θαλαττίῳ δὲ ὕστερον,
 30 διὰ τὴν μίξιν καὶ τὴν ἐπικράτειαν; εἰ γὰρ καὶ τοῦτο
 δώσουσιν, ἢ μὲν ἑκρυσιν οὐκ ἂν κωλύοιτο ἢ νῦν, οὐχ

ἀπὸ ὑπερίφρου δὲ ἰδάφους οὐδὲ ἐπικλινούς, ὅπερ
ἡξίου Στρατῶν.

- 7 Ταῦτα δὲ [δεῖ] μεταφέρειν καὶ ἐπὶ τὴν ὅλην τὴν
καθ' ἡμᾶς θάλατταν καὶ τὴν ἐκτός, μὴ ἐν τοῖς ἰδάφουσι
καὶ ταῖς ἐπικλίσειν αὐτῶν τὴν αἰτίαν, τοῦ ἔκρου τιθε-
μένους, ἀλλ' ἐν τοῖς ποταμοῖς· ἐπεὶ οὐκ ἀπίθανον κατ'
αὐτούς, οὐδ' εἰ τὴν ὅλην θάλατταν τὴν ἡμετέραν λί-
μνην πρότερον εἶναι συνέβαινε πληρομένην ὑπὸ
τῶν ποταμῶν, ἐπικολάσασαν ἐκπείσειν ἔξω διὰ τῶν
κατὰ στήλας στενωῶν ὥς ἐκ καταράκτου, ἐπαυξομένην 10
δ' αἰεὶ καὶ μᾶλλον τὴν θάλατταν σύρρουν γενέσθαι ὑπ'
αὐτῆς τῷ χρόνῳ καὶ συνδραμεῖν εἰς μίαν ἐπιφάνειαν,
ἐκθαλαττωθῆναι δὲ διὰ τὴν ἐπικράτειαν. οὐ φυσικόν
δ' ὅλως τὸ τοῖς ποταμοῖς εἰκάζειν τὴν θάλατταν· οἱ
μὲν γὰρ φέρονται κατὰ ἐπικλινὲς ρεῖθρον, ἡ δὲ ἀκλι- 15
νῆς ἰστηκεν. οἱ δὲ πορθμοὶ θεννατίζονται κατ' ἄλλον
τρόπον, οὐ διὰ τὸ τὴν ἑλὺν τὴν ἐκ τῶν ποταμῶν προσ-
χοῦν τὸν τοῦ πελάγους βυθόν· ἡ γὰρ πρόσχωσις περὶ
κῦτὰ συνίσταται τὰ στόματα τῶν ποταμῶν, οἷον περὶ
μὲν τὰ τοῦ Ἰστροῦ τὰ λεγόμενα στήθη καὶ ἡ Σκυθῶν 20
ἐρημία καὶ ὁ Σαλμυδηςσός, καὶ ἄλλων χειμάρρων συν-
εργούντων πρὸς τοῦτο, περὶ δὲ τὰ τοῦ Φάσιδος ἡ
Κολχικὴ παραλία διάμμος καὶ ταπεινὴ καὶ μαλακὴ
οὖσα, περὶ δὲ τὸν Θερμῶδοντα καὶ τὸν Ἰριν ὅλη Θε-
μέσχυρα, τὸ τῶν Ἀμαζόνων πεδίον, καὶ τῆς Σιδηνῆς 25
τὸ πλῆον· οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ἅπαντες γὰρ
μιμοῦνται τὸν Νεῖλλον ἐξηπειροῦντες τὸν πρὸ αὐτῶν
πόρον, οἱ μὲν μᾶλλον οἱ δὲ ἥτιον· ἥτιον μὲν οἱ μὴ
πολλὴν καταφέροντες τὴν ἑλὺν, μᾶλλον δὲ οἱ πολλὴν
τε καὶ μαλακόγειον χώραν ἐπιόντες καὶ χειμάρρους 30
δεχόμενοι πολλούς, ὧν ἔστι καὶ ὁ Πύραμος ὁ τῇ Κιλι-
κίᾳ πολὺ μέρος προσθεῖς, ἐφ' οὗ καὶ λόγιον ἐκπέπτωκε

τι τοιοῦτον „ἔσονται ἰσοομένοις, ὅτε Πύραμος ἀργυ- C. 63
 „ροδίνης ἡμίονα προχέων ἱερὴν ἐς Κύπρον ἵκηται.“ ἐκ
 μέσων γὰρ τῶν τῆς Καταονίας πεδίων ἐνιχθεὶς πλω-
 τὸς καὶ διακπαισάμενος διὰ τῶν τοῦ Ταύρου στενῶν
 εἰς τὴν Κιλικίαν ἐκδιδῶσιν εἰς τὸν πρό ταύτης τε καὶ
 τῆς Κύπρου πόρον.

Αἴτιον δὲ τοῦ μὴ φθάνειν τὴν χοῦν εἰς τὸ πέλα- B
 γος προτοῦσαν τὴν ὑπὸ τῶν ποταμῶν καταφερομένην
 τὸ τὴν θάλατταν ἀνακόπτειν αὐτὴν εἰς τοῦκίσω, πα-
 10 λισσοῦσαν φύσει· ἵσκει γὰρ τοῖς ῥέοις, καὶ καθάπερ
 ἐκείνα συνεχῶς ἀναπνέει τε καὶ ἐκπνέει, τὸν αὐτὸν τρό-
 πον καὶ αὐτὴ ἐξ αὐτῆς τε καὶ εἰς αὐτήν συνεχῶς πα-
 λινδρομικὴν τινα κινουμένην κίνησιν. δηλὸν δὲ τῷ ἐπὶ
 τοῦ αἰγιαλοῦ ἰστώτι κατὰ τὴν κυμάτωσιν· ἅμα γὰρ
 15 κλύζονται οἱ πόδες καὶ γυμνοῦνται καὶ πάλιν κλύζον-
 ται, καὶ τοῦτο συνεχῶς· τῷ δὲ κλύδωνι καὶ κύμα ἐπι-
 τρέχει, [ὃ] καὶ γαληνότερον ἢ ἐπιφερόμενον ἔχει τινά
 βίαν πλείω καὶ ἀπορρίπτει πᾶν τὸ ἀλλότριον εἰς τὴν
 γῆν „πολλὸν δὲ παρὲς ἅλα φύκος ἔχει.“ μᾶλλον μὲν
 20 οὖν ἐν ἀνέμῳ συμβαίνει τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐν νημιῇ
 καὶ ἐν ἀπογαίοις πνεύμασιν· οὐδὲν γὰρ ἦντον ἐπὶ γῆν
 φέρεται τὸ κύμα ὑπεναντίως τῷ ἀνέμῳ, ὥς ἂν ἰδίαν
 τινὰ τῆς θαλάττης κίνησιν συγκινούμενον αὐτῇ.

Ἡ μὲν οὖν ἐφοδος τοῦ κύματος ἔχει τινά βίαν 9
 25 ὥστ' ἀπωθεῖσθαι τὸ ἀλλότριον. καὶ δὴ καὶ καθαρὸν
 τινα τῆς θαλάττης ταύτης φασί, καθ' ἣν καὶ τὰ νεκρά
 σώματα καὶ τὰ ναυάγια εἰς γῆν ἐκκυμαίνεται· ἡ δ' ἀνα-
 χώρησις οὐκ ἔχει τοσαύτην βίαν ὥστε νεκρὸν ἢ ξύλον
 ἢ τὸ κουφότατον, φελλόν, ὑπὸ τοῦ κύματος εἰς γῆν

23. πρὸς αὐτῇ· τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ „ἀμφὶ δὲ τ' ἀκρας
 „κρητὸν ἰὼν κορυφύεται, ἀποπτύει δ' ἄλδος ἄχρη.“ καὶ τὸ
 „ἡμίονος βοῶσιν ἐρευγομένης ἄλδος ἔμ.“

ἀναβληθῆναι, οὕτω δὲ καὶ τῶν πλησίον αὐτῆς τόπων
εἰς τὸ πέλαγος προπεσεῖν ἐποληφθέντων ὑπὸ τοῦ κύ-
ματος. οὕτω δὴ καὶ τὴν χοῦν καὶ τὸ σὺν αὐτῇ τεθο-
λωμένον ὕδωρ ἐκκυμαίνεσθαι συμβαίνει, καὶ τοῦ βά-
ρους ἅμα συνεργοῦντος ὥστε θάττον κατενεχθῆναι
πρὸς τὴν γῆν κάτω, πρὶν εἰς τὸ πρόσω πελαγίσαι καὶ
γὰρ ἡ τοῦ ποταμοῦ βία καύεται μικρὸν προελθοῦσα
τοῦ οὐράματος. οὕτω μὲν οὖν ἐνδέχεται προσχωθῆναι
τὸ πέλαγος πᾶν, ἀπὸ τῶν αἰγιαλῶν ἀρχάμενον, ἂν συν-
εχίς ἔχῃ τὰς ἐκ τῶν ποταμῶν ἐπιρροῦσεις. τοῦτο δ' ἂν
συμβαίῃ, κἂν τοῦ Σαρδονίου πελάγους βαθύτερον
C. 51 ὑποθώμεθα τὸν Πόντον, ὅπερ λέγεται τῶν ἀναμετρη-
θέντων βαθύτατον χιλίων πονόργυτων, ὡς Ποσει-
δωνιὸς φησι.

10 Τὴν μὲν οὖν τοιαύτην αἰτιολογίαν ἤττον ἂν τις 15
ἀποδέξαιτο· μᾶλλον δ' ἀπὸ τῶν φανερωτέρων καὶ τῶν
καθ' ἡμέραν τρόπων τινὰ ὁρωμένων ἀναπτέον τὸν λό-
γον· καὶ γὰρ κατακλυσμοὶ καὶ σεισμοὶ καὶ ἀναφυσθή-
ματα καὶ ἀνοιδήσεις τῆς ὑφάλου γῆς μεταωρίζουσι καὶ
τὴν θάλατταν, αἱ δὲ συνιζήσεις ταπεινοῦσιν αὐτήν· 20
οὐ γὰρ μύθοι μὲν ἀνενεχθῆναι δύνανται καὶ μικραὶ
νῆσοι, μεγάλαι δ' οὐ· οὐδὲ νῆσοι μὲν, ἡπειροὶ δ' οὐ.
ὁμοίως δὲ καὶ συνιζήσεις καὶ μικραὶ καὶ μεγάλαι γέ-
νοιντ' ἂν, εἴπερ καὶ χάσματα καὶ καταπόσεις χωρίων
καὶ κατοικιῶν, ὡς ἐπὶ Βούρας τε καὶ Βιζώνης καὶ ἄλ- 25
λων πλειόνων, ὑπὸ σειρομοῦ γενέσθαι φασί· καὶ τὴν Σι-
κελίαν οὐδέν τι μᾶλλον ἀπορρώγα τῆς Ἰταλίας εἰκάζοι
τις ἂν ἢ ἀναβληθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Αἰνναίου πυρὸς ἐκ
βυθοῦ συμμεῖναι· ὡσαύτως δὲ καὶ τὰς Λιπαράων νή-
σους καὶ Πιθηκούσας. 30

11 Ὁ δ' οὕτως ἡδὺς ἐστίν ὥστε καὶ μαθηματικὸς ὢν
οὐδὲ τὴν Ἑρχιμήδους βεβαίως δοῖεν, ὅτι φηοῖν ἐκεῖνος

ἐν τοῖς περὶ τῶν ὀχουμένων, παντός ὑγροῦ καθιστη-
 κότος καὶ μένοντος τὴν ἐπιφάνειαν σφαιρικὴν εἶναι,
 σφαῖρας ταῦτὸ κέντρον ἐχούσης τῇ γῇ· ταύτην γάρ
 τὴν δόξαν ἀποδέχονται πάντες οἱ μαθημάτων πῶς
 δ' ἀψάμενοι. ἐκείνος δὲ τὴν ἐντὸς θαλάτταν, καίπερ μίαν
 οὔσαν, ὥς φησιν, οὐ νομίζει ὑπὸ μίαν ἐπιφάνειαν τε-
 τάχθαι, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς οὐνεγγυς τόποις. καὶ μάρτυρας
 γὰρ τῆς τοιαύτης ἀμαθίας ἀρχιτέκτονας ἄνδρας ποιεῖ-
 ται, καὶ τῶν μαθηματικῶν καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν μέ-
 10 ρος τῆς μαθηματικῆς ἀποφνημαμένων. φησὶ γάρ καὶ
 Δημήτριον διακόπτειν ἐπιχειρῆσαι τὸν τῶν Πελοπον-
 νησίων ἰσθμὸν πρὸς τὸ παρῆσχειν διάπλουν τοῖς οὐτό-
 τοις, κωλυθῆναι δ' ὑπὸ τῶν ἀρχιτεκτόνων ἀναμετρη-
 σάντων καὶ ἀπαγγειλάντων μετεωροτέραν τὴν ἐν τῇ
 15 Κορινθιακῇ κόλπῳ θαλάτταν τῆς κατὰ Κεγχρεῖας εἶναι,
 ὥστε, εἰ διακόψει τὸ μεταξὺ χωρίον, ἐκικλυσθῆναι ἂν
 ἅπαντα τὸν περὶ Αἰγίναν πόρον καὶ αὐτὴν Αἰγίναν
 καὶ τὰς πλησίον νήσους, καὶ μὴδὲ τὸν διάπλουν ἂν γε-
 γέσθαι χρήσιμον. διὰ δὲ τοῦτο καὶ τοὺς εὐρίπους φω-
 20 δεις εἶναι, μάλιστα δὲ τὸν κατὰ Σικελίαν πορθμὸν, ὃν
 φησιν ὁμοιοπαθεῖν ταῖς κατὰ τὸν ὠκεανὸν πλημμυ-
 ραῖς τε καὶ ἀμπώτεσι· δις γὰρ μεταβάλλειν τὸν φθῶν
 ἐκάστης ἡμέρας καὶ νυκτός, καθάπερ τὸν ὠκεανὸν δις
 μὲν πλημμυρεῖν δις δὲ ἀναχωρεῖν. τῇ μὲν οὖν πλημ- C. 53
 25 μυρίδι ὁμολογεῖν τὸν ἐκ τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους εἰς
 τὸ Σικελικὸν καταφερόμενον ὥς ἂν ἐκ μετεωροτέρας
 ἐπιφανείας, ὃν δὴ καὶ κατιόντα ὀνομάζεσθαι, ὁμολογεῖν
 δ' ὅτι καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἄρχεται τε καὶ παύε-
 ται καθ' ὃν αἱ πλημμυρίδες· ἄρχεται μὲν γὰρ περὶ τὴν
 30 ἀνατολὴν τῆς σελήνης καὶ τὴν δύσιν, λήγει δ' ὅταν
 συνάπτη τῇ μεσουρανήσει ἑκατέρα, τῇ τε ὑπὲρ γῆς καὶ
 τῇ ὑπὸ γῆς· τῇ δὲ ἀμπώτει τὸν ἐναντίον, ὃν ἐξίοντα

καλίσθαι, ταῖς μεσουρανήσῃσι τῆς σαλήνης ἀμφοτέραις ἐναρχόμενον, καθάπερ αἱ ἀμπώτις, ταῖς δὲ συναψῇσι ταῖς πρὸς τὰς ἀνατολάς καὶ δύσεις παυόμενοι.

- 12 Περὶ μὲν οὖν τῶν πλημμυρίδων καὶ τῶν ἀμπώ-
 τινων εἰρήκασιν ἱκανῶς Ποσειδάωνιός τε καὶ Ἀθηνόδω- 5
 ρος· περὶ δὲ τῆς τῶν πορθμῶν καλιρροίας, ἐχόντων
 καὶ αὐτῶν φυσικώτερον λόγον ἢ κατὰ τὴν νῦν ὑπό-
 θεσιν, τοσοῦτον εἰπεῖν ἀπόχρη, ὅτι οὔτε εἰς τρόπος
 τοῦ ῥοώδους εἶναι τοὺς πορθμούς, ὃ γὰρ κατ' εἶδος (οὐ
 γὰρ ἂν ὁ μὲν Σικελικός δις ἐκάστης ἡμέρας μετέβαλ- 10
 λεν, ὥς οὗτός φησιν, ὁ δὲ Χαλκιδικός ἐπτάκις, ὁ δὲ
 κατὰ Βυζάντιον οὐδὲ μετέβαλλεν, ἀλλὰ διατέλει τὸν
 ἔκρουον μόνον ἔχων τὸν ἐκ τοῦ Ποντικοῦ πελάγους εἰς
 τὴν Προποντίδα, ὥς δὲ Ἰκπαρχος ἱστορεῖ, καὶ μονὰς
 ποτε ἐπομιτο), οὔτ' εἰς τρόπος εἰς εἰς, ταύτην ἂν ἔχοι 15
 τὴν αἰτίαν, ἣν φησιν ὁ Ἐρατοσθένης, ὅτι ἡ ἐφ' ἐκά-
 τερα θάλαττα ἄλλην καὶ ἄλλην ἐπιφάνειαν ἔχει· οὐδὲ
 γὰρ ἐπὶ τῶν ποταμῶν τοῦτο γένοιτ' ἂν, εἰ μὴ κατα-
 ράκτας ἔχουσιν· ἔχοντες δὲ οὐ καλιρροοῦσιν, ἀλλ' ἐπὶ
 τό ταπεινότερον αἰεὶ φέρονται· καὶ τοῦτο δὲ συμβαίνει 20
 διὰ τὸ κεκλιμένον εἶναι τὸ ρεῖμα καὶ τὴν ἐπιφάνειαν
 αὐτοῦ· ὥστ' οὐχ ὅτι καλιρροοῦντας, ἀλλ' οὐδὲ καθε-
 στῶτας καὶ μένοντας, συρροίας μὲν ἐν αὐτοῖς οὔσης,
 μὴ μιᾶς δὲ ἐπιφανείας, ἀλλὰ τῆς μὲν ὑψηλοτέρας τῆς
 δὲ ταπεινοτέρας· πελάγους δὲ τίς ἂν φαίη κεκλιμένην 25
 ἐπιφάνειαν; καὶ μάλιστα κατὰ τὰς σφαιροποιούσας
 ὑποθέσεις τὰ τέτταρα σώματα, ἃ δὴ καὶ στοιχεῖα φα-
 μέν· οὐ γὰρ ὥσπερ ἡ γῆ κατὰ εἶν ἰσχημάτισται σι-
 ρεῖα οὔσα, ὥστε καὶ κοιλάδας ἔχειν συμμενούσας καὶ
 ἀνκοτήματα, οὕτω καὶ τὸ ὕδωρ, ἀλλ' αὐτῇ τῇ κατὰ το 30
 βάρος ῥοπῇ τὴν ὀχῆσιν ἐπὶ τῆς γῆς ποιεῖται καὶ τοιαυ-
 τὴν λαμβάνει τὴν ἐπιφάνειαν οἷαν ὁ Ἀρχιμήδης φησιν.

Ἐπιφέρει δὲ τοῖς περὶ τοῦ Ἀμμωνος καὶ τῆς Αἰγύ- 13
 κτου ῥηθείσιν, ὅτι δοκῶν καὶ τὸ Κάσιον ὄρος περι-
 κλύεσθαι θαλάττῃ καὶ πάντα τὸν τόπον, ὅπου νῦν
 τὰ καλούμενα Γόρρα, καθ' ἑκαστα τεναγίζειν συνά- C. 56
 5 πτοντα τῷ τῆς Ἐρυθρᾶς κόλπῳ, συνελθούσης δὲ τῆς
 θαλάττης ἀποκαλυφθῆναι τὸ δὴ τεναγίζειν τὸν λε-
 χθέντα τόκον συνάπτοντα τῷ τῆς Ἐρυθρᾶς κόλπῳ,
 ἀμφίβολόν ἐστιν· ἐπειδὴ τὸ συνάπτειν σημαίνει καὶ τὸ
 συνεγγίζειν καὶ τὸ ψαύειν, ὥστε, εἰ ὕδατα εἴη, σύρρουν
 10 εἶναι θάτιρον θατίρῳ. ἐγὼ μὲν οὖν δέχομαι καὶ τὸ
 συνεγγίζειν τὰ τενάγῃ τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάττῃ, ἵως ἀκμὴν
 ἐκέκλιστο τὰ κατὰ τὰς στήλας στενά, ἐκραγέντων
 δὲ τὴν ἀναχώρησιν γενέσθαι, ταπεινωθείσης τῆς ἡμε-
 15 τέρας θαλάττης διὰ τὴν κατὰ τὰς στήλας ἐκρυσιν. Ἰπ-
 παρχος δὲ ἐκδεξάμενος τὸ συνάπτειν ταυτόν τῳ σύρ-
 ρουν γενέσθαι τὴν ἡμετέραν θάλατταν τῇ Ἐρυθρᾷ διὰ
 τὴν πλήρωσιν, αἰτιάται τί δὴ ποτε οὐχὶ τῇ κατὰ τὰς
 στήλας ἐκρύσει μεθισταμένη ἐκείσε ἢ καθ' ἡμᾶς θά-
 λαττα συμμεθίστα καὶ τὴν σύρρουν αὐτῇ γενομένην
 20 τὴν Ἐρυθράν, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ διέμεινεν ἐπιφανείᾳ, μὴ
 ταπεινουμένη· καὶ γὰρ κατ' αὐτὸν Ἐρατοσθένη τὴν
 ἐκτὸς θάλατταν ἅπασαν σύρρουν εἶναι, ὥστε καὶ τὴν
 ἐσκρίων καὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλατταν μίαν εἶναι. τοῦτο
 δ' εἰπὼν ἐπιφέρει τὸ ἀκόλουθον, τὸ τὸ αὐτὸ ὕψος ἔχειν
 25 τὴν τε ἔξω στηλῶν θάλατταν καὶ τὴν Ἐρυθράν καὶ εἶ-
 τὴν αὐτῇ γεγονέναι σύρρουν.

Ἄλλ' οὐτ' εἰρηκέναι τοῦτό φησιν Ἐρατοσθένης, 14
 το σύρρουν γεγονέναι κατὰ τὴν πλήρωσιν τῇ Ἐρυθρᾷ,
 ἄλλα συνεγγίσει μόνον, οὐτ' ἀκολουθεῖν τῇ μὲν καὶ
 20 οὐνεχὲ θαλάττῃ τὸ αὐτὸ ὕψος ἔχειν καὶ τὴν αὐτὴν
 ἐπιφανειαν, ὥσπερ οὐδὲ τὴν καθ' ἡμᾶς, καὶ νῆ Δία
 τὴν κατὰ τὸ Λέχαιον καὶ τὴν περὶ Κεγχρεάς. ὅπερ καὶ

αὐτός ὁ Ἰππαρχος ἐπισημαίνεται ἐν τῷ πρὸς αὐτὸν λόγῳ· εἰδὼς οὖν τὴν δόξαν αὐτοῦ τοιαύτην ἰδίᾳ τι πρὸς αὐτὸν λεγέτω, καὶ μὴ ἔξ ἰστοίου λαμβανέτω, ὥς ἄρα ὁ φήσας μίαν εἶναι τὴν ἔξω θάλατταν σύμφησι καὶ ὅτι μία ἐστὶν αὐτῆς ἡ ἐπιφάνεια. 5

- 15 Ψευδὴ δ' εἶναι φήσας τὴν ἐπὶ τοῖς δελφείοις ἐπιγραφὴν Κυρηναίων θεωρῶν αἰτίαν ἀποδίδωσιν οὐ πιθανήν, ὅτι ἡ μὲν τῆς Κυρήνης κτίσις ἐν χρόνοις φέρεται μνημονευομένοις, τὸ δὲ μαντεῖον οὐδεὶς μέμνεται ἐπὶ θαλάττῃ ποτὲ ὑπάρξαν. τί γάρ, εἰ μηδεὶς μὲν ἱστορεῖ, ἐκ δὲ τῶν τεκμηρίων, ἔξ ὧν εἰκάζομεν παράλιον ποτε τὸν τόπον γενέσθαι, οἳ τε δελφίνες ἀντιέθησαν καὶ ἡ ἐπιγραφὴ ἐγένετο ὑπὸ Κυρηναίων θεωρῶν; συγχωρήσας δὲ τῷ μεταωρισμῷ τοῦ ἰθάφους οὐμμετωρισθείσαν καὶ τὴν θάλατταν ἐπικλύσαι τοὺς μέχρι 15 τοῦ μαντείου τόπους, πλεον ἀπὸ θαλάττης διέχοντας

- C. 57 τῶν τρισχιλίων σταδίων, οὐ συγχωρεῖ τὸν μέχρι τοσοῦτου μεταωρισμόν ὥστε καὶ τὴν Φάρον ὅλην καλυφθῆναι καὶ τὰ πολλὰ τῆς Αἰγύπτου, ὥσπερ οὐχ ἱκαροῦ ὄντος τοῦ τοσοῦτου ὕψους καὶ ταῦτα ἐπικλύσαι. 20 φήσας δέ, εἰπερ ἐπεπλήρωτο ἐπὶ τοσοῦτον ἢ καθ' ἡμᾶς θάλαττα πρὶν τὸ ἔκρηγμα τὸ κατὰ στήλας γενέσθαι, ἴφ' ὅσον εἰρηκεν ὁ Ἐρατοσθένης, χρῆναι καὶ τὴν Αἰθῶν πᾶσαν καὶ τῆς Εὐρώπης τὰ πολλὰ καὶ τῆς Ἀσίας κεκαλύφθαι πρότερον, τούτοις ἐπιφέρει διότι καὶ ὁ 25 Πόντος τῷ Ἀδρίᾳ οὐρρους ἂν ὑπῆρξε κατὰ τινὰς τόπους, αἵτε δὴ τοῦ Ἰστροῦ ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν Πόντον τόπων σχιζομένου καὶ ῥέοντος εἰς ἑκατέραν τὴν θάλατταν διὰ τὴν θέσιν τῆς χώρας. ἀλλ' οὐτ' ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν Πόντον μερῶν ὁ Ἰστρος τὰς ἀρχὰς ἔχει, ἀλλὰ 30 τὰναντία ἀπὸ τῶν ὑπὲρ τοῦ Ἀδρίου ὄρων· οὐτ' εἰς ἑκατέραν τὴν θάλατταν ρεῖ, ἀλλ' εἰς τὸν Πόντον μό-

νον, σχίζεται τε πρὸς αὐτοῖς μόνον τοῖς στόμασι. κοι-
νήν δέ τινα τῶν πρὸ αὐτοῦ τισιν ἄγνοιαν ταύτην
ἠγνόηκεν, ὑπολαβούσιν εἶναι τινα ὁμώνυμον τῷ Ἰστροῦ
ποταμὸν ἐκβάλλοντα εἰς τὸν Ἀδρίαν ἀπεισχημένον
3 αὐτοῦ, ἀφ' οὗ καὶ τὸ γένος Ἰστρῶν, δι' οὗ φέρεται, λα-
βεῖν τὴν προσηγορίαν, καὶ τὸν Ἰάσονα ταύτῃ ποιήσα-
σθαι τὸν ἐκ τῶν Κόλχων ἀνάπλουν.

Πρὸς δὲ τὴν ἀθανμασίαν τῶν τοιούτων μεταβο- 16
λῶν, οἷας ἴφαιμιν αἰτίας εἶναι τῶν ἐπικλύσεων καὶ τῶν
10 τοιούτων παθῶν, οἷα εἴρηται τὰ κατὰ τὴν Σικελίαν
καὶ τὰς Αἰόλου νήσους καὶ Πιθηκούσας, ἄξιον παρα-
θεῖναι καὶ ἄλλα πλείω τῶν ἐν ἑτέροις τόποις ὄντων ἢ
γενομένων ὁμοίων τούτοις. ἀθρόα γὰρ τὰ τοιαῦτα πα-
ραδείγματα πρὸ ὀφθαλμῶν τεθέντα παύσει τὴν ἐκ-
15 πληξιν. νυνὶ δὲ τὸ ἄηθες ταράττει τὴν αἰσθησιν καὶ
δείκνυσιν ἀπειρίαν τῶν φύσει συμβαινόντων καὶ τοῦ
βίου παντός, οἷον εἰ τις λέγοι τὰ περὶ Θήραν καὶ Θη-
ρασίαν νήσους ἰδρυμένας ἐν τῷ μεταξὺ πόρῳ Κρήτης
καὶ τῆς Κυρηνάας, ὧν ἡ Θήρα μητρόπολις ἐστὶ τῆς
20 Κυρήνης, καὶ τὴν Αἴγυπτον καὶ πολλὰ μέρη τοιαῦτα
τῆς Ἑλλάδος. ἀνά μέσον γὰρ Θήρας καὶ Θηρασίας ἐκ-
πεσοῦσαι φλόγαις ἐκ τοῦ πελάγους ἐφ' ἡμέρας τέττα-
ρας, ὥστε πᾶσαν ζεῖν καὶ φλέγισθαι τὴν θάλατταν,
ἀνιφύσησαν κατ' ὀλίγον ἑξαιρομένην ὥς ἂν ὀργανι-
25 κῶς συντιθεμένην ἐκ μύδρων νήσον ἐπέχουσαν δώ-
δεκα σταδίων τὴν περίμετρον. μετὰ δὲ τὴν παύλαν
τοῦ πάθους ἐθάρρησαν πρῶτοι Ρόδιοι θαλαττοκρα-
τοῦντες ἐπιπροσπλεῦσαι τῷ τόπῳ καὶ Ποσειδῶνος
Ἀσφαλίου ἱερὸν ἰδρύσασθαι κατὰ τὴν νήσον, ἐν δὲ τῇ C. 68
30 Φοινίκη φησὶ Ποσειδῶνιος γενομένου σεισμοῦ κατα-
ποθῆναι πόλιν ἰδρυμένην ὑπὲρ Σιδῶνος, καὶ αὐτῆς δὲ
Σιδῶνος σχεδόν τι τὰ δύο μέρη πεισεῖν, ἀλλ' οὐκ

ἄθρόως, ὥστε μὴ πολὺν φθόρον ἀνθρώπων γενέσθαι. τὸ δ' αὐτὸ πάθος καὶ ἐπὶ τὴν Συρίαν ὅλην διέτεινε, μετρίως δὲ πως. διέβη δὲ καὶ ἐπὶ τινας νήσους τὰς τῆς Κυκλάδας καὶ τὴν Εὐβοίαν, ὥστε τῆς Ἀρεθούσης (ἔστι δ' ἐν Χαλκίδι κρήνη) τὰς πηγὰς ἀποτυφλωθῆναι, συ- 5 χναῖς δ' ἡμέραις ὕστερον ἀναβλύσαι κατ' ἄλλο στόμιον, μὴ παύεσθαι δὲ σειομένην τὴν νῆσον κατὰ μίση πρὶν ἢ χάσμα γῆς ἀνοιχθῆν ἐν τῷ Ἀηλάντῳ πεδίῳ πηλοῦ διαπύρου ποταμὸν ἐξήμισε.

- 17 Πολλῶν δὲ συναγωγὰς ποιησαμένων τοιαύτας, 10 ἀρκέσει τὰ ὑπὸ τοῦ Σχηφίου Δημητρίου συνηγμένα οἰκίως παρατεθέντα. μνησθεῖς γὰρ τῶν ἐπ' αὐτῶν τούτων „κρουνὲ δ' ἱκανὸν καλλιρρόω, ἐνθα τε πηγαὶ δοιαὶ „ἀναΐσσουνσι Σκαμάνδρου δινήμεντος. ἡ μὲν γάρ θ' „ὑδατι λιαρῶ, ἡ δ' ἐτίρη θέρει προρέει· εἰκυῖα χαλαῖη,“ 15 οὐκ ἔα θαυμάζειν, εἰ νῦν ἡ μὲν τοῦ ψυχροῦ ὕδατος μένει πηγὴ, ἡ δὲ τοῦ θερμοῦ οὐχ ὁράται. δεῖν γάρ φησιν αἰτιασθαι τὴν ἐκλειψιν τοῦ θερμοῦ ὕδατος. μιμνήσκεται δὲ πρὸς ταῦτα τῶν ὑπὸ Δημοκλίου λεγομένων, σεισμοὺς τινὰς μεγάλους τοὺς μὲν πάσαι περὶ 20 Λυθίαν γινομένους καὶ Ἰωνίαν μέχρι τῆς Τρωάδος ἱστοροῦντος, ὑφ' ὧν καὶ καῶμαι κατεπόθησαν καὶ Σίπυλος κατιστράφη κατὰ τὴν Ταντάλου βασιλείαν. . . . καὶ ἐξ ἐλῶν λίμναι ἐγένοντο, τὴν δὲ Τροίαν ἐπέκλυσε κύμα. ἡ δὲ Φάρος ἡ κατ' Αἰγυπτὸν ἦν ποτε πελαγία, 25 νῦν δὲ τρύπον τινὰ χειρρόνησος γέγονεν· ὥς δ' αὐτως καὶ Τύρος καὶ Κλαζομεναί. ἡμῶν δ' ἐπιδημούντων ἐν Ἀλεξανδρίᾳ τῇ πρὸς Αἰγύπτῳ, περὶ Πηλούσιον καὶ τὸ Κάσιον ὄρος μετεωρισθὲν τὸ πέλαγος ἐπέκλυσε τὴν γῆν καὶ νῆσον ἐποίησε τὸ ὄρος, ὥστε πλωτὴν γενέσθαι 30 τὴν παρὰ τὸ Κάσιον ὁδὸν τὴν εἰς Φοινίκην. οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν οὐδ' εἰ ποτε διαστάς ὁ ἰσθμὸς ἢ ἱζήμα λα-

βῶν ὁ διείργων το Αἰγύπτιον πέλαγος ἀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάττης ἀποφανεῖ πορθμὸν καὶ σύρρουν ποιήσει τὴν ἐκτὸς θάλατταν τῇ ἐντὸς, καθάπερ ἐπὶ τοῦ κατὰ τὰς Ἡρακλείδους στήλας πορθμοῦ συνέβη. εἰρηται δὲ περὶ τῶν τοιούτων τινὰ καὶ ἐν ἀρχαῖς τῆς πραγματείας, ἃ δὲ συμφέρειν εἰς ἔν καὶ τὴν πίστιν ἰσχυρὰν κατασκευάζειν τῶν τε τῆς φύσεως ἔργων καὶ τῶν ἄλλως γινομένων μεταβολῶν.

Τόν τε Πειραιᾶ νησιάζοντα πρότερον καὶ πέραν 18
10 τῆς ἀκτῆς κείμενον οὕτως φασὶν ὀνομασθῆναι· ὑπε- C. 59
ναντίως δ' ἡ Λευκάς Κορινθίων τὸν ἰσθμὸν διακο-
ψάντων νήσος γέγονεν, ἀκτὴ πρότερον οὔσα· περὶ
ταύτης γάρ φασι λέγειν τὸν Δαίρτην „οἷος Νήητον
„εἶλον ἐκτείμενοι πιτολίεθρον, ἀκτὴν ἡπειροιο.“ ἐν-
15 ταῦθα μὲν δὴ διακοπαὶ χειρότμητοι γεγόνασιν, ἀλλὰ-
χόθι δὲ προσχώσεις ἢ γεφυρώσεις, καθάπερ ἐπὶ τῆς
πρὸς Συρακοῦσαις νήσου νῦν μὲν γέφυρά ἐστιν ἡ συν-
άπτουσα αὐτὴν πρὸς τὴν ἡπειρον, πρότερον δὲ χῶμα,
ὥς φησιν Ἴβυκος, λογαίου λίθου, ὃν καλεῖ ἐκλεκτόν.
20 Βοῦρα δὲ καὶ Ἑλλάκη ἡ μὲν ὑπὸ χάσματος ἡ δ' ὑπὸ κύ-
ματος ἠφανίσθη. περὶ Μεθώνην δὲ τὴν ἐν τῷ Ἐρμι-
ονικῷ κόλπῳ ὄρος ἑκταστάδιον τὸ ὕψος ἀνελβλήθη γε-
νηθέντος ἀναφυσήματος φλογώδους, μεθ' ἡμέραν μὲν
ἀπρόσιτον ὑπὸ τοῦ θερμοῦ καὶ τῆς θειώδους ὕδμης,
25 νύκτωρ δ' ἐκλάμπον πόρρω καὶ θερμαίνον ὥστε
ζεῖν τὴν θάλατταν ἐπὶ σταδίους πέντε, θολερὰν δ'
εἶναι καὶ ἐπὶ εἰκοσι σταδίους, προσχωσθῆναι δὲ πέ-
τραις ἀπορροῇς πύργων αὐκ ἐλάττωσιν. ὑπὸ δὲ τῆς
Κωπαίδος λίμνης ἡ τε Ἄρνη κατεπόθη καὶ Μίδεια, ἃς
30 ὀνόμακεν ὁ ποιητὴς ἐν τῷ καταλόγῳ „οἷ τε πολυστά-
„φυλον Ἄρνην ἔχον, οἷ τε Μίδειαν.“ καὶ ὑπὸ τῆς Βι-
στονίδος δὲ καὶ τῆς νῦν Ἀφνίδος λίμνης εἰώκασιν κα-

τακικλῦσθαι πόλεις τινὲς Θρακῶν, οἱ δὲ καὶ Τρηῶν, ὥς συνοίκων τοῖς Θραξίν ὄντων. καὶ ἡ πρότερον δὲ Ἀρτεμίτα λεγομένη μία τῶν Ἐχινάδων νήσων ἡπειρος γέγονε· καὶ ἄλλας δὲ τῶν περὶ τὸν Ἀχιλῶον νησίδων, τὸ αὐτὸ πάθος φασὶ παθεῖν ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ ὁ προχάσιος τοῦ πελάγους, συγχοῦνται δὲ καὶ αἱ λοιπαί, ὥς Ἡρόδοτός φησι. καὶ Αἰτωλικαὶ δὲ τινες ἄκραι εἰσὶ νησιζούσαι πρότερον· καὶ ἡ Ἀστερία ἠλλακται, ἣν Ἀστερίδα φησὶν ὁ ποιητής, „ἴσσι δὲ τις νήσος μέσση „ἀλλ' πετρηίσσα, Ἀστερίς, οὐ μεγάλη, λιμένες δ' ἐνὶ 10 „ναύλοχοι αὐτῇ ἀμφίδυμοι.“ νυνὶ δὲ οὐδ' ἀγκυροβόλιον εὐφυὲς ἔχει. ἐν τε τῇ Ἰθάκῃ οὐδὲν ἴσθιν ἄντρον τοιοῦτον οὐδὲ νυμφαῖον, οἷόν φησιν Ὅμηρος· βέλτιον δὲ αἰτιασθαι μεταβολὴν ἢ ἄγνοιαν ἢ κατάφρεσιν C. 60 τῶν τόπων κατὰ τὸ μυθώδες. τοῦτο μὲν δὴ ἀσαφὲς ὃν 15 [ἰσ] ἐν κοινῷ σκοπεῖν.

- 19 Ἡ δὲ Ἀντισσα νήσος ἦν πρότερον, ὥς Μυρσίλος φησί· τῆς δὲ Αἰσίου καλουμένης πρότερον Ἰσσης, καὶ τὴν νήσον Ἀντισσαν καλεῖσθαι συνέβη· νῦν δὲ τῆς Αἰσίου πόλις ἴσθιν. οἱ δὲ καὶ τὴν Αἰσίου τῆς Ἰδης 20 ἀπειρωγένην πεπιστεύκασι, καθάπερ τὴν Προχύτην· καὶ τὴν Πιθηκοῦσσαν τοῦ Μισσηνοῦ, τὰς δὲ Καπρίας τοῦ Ἀθηναίου, τὴν Σικελίαν δὲ τῆς Ῥηγίνης, τὴν Ὀσσαν δὲ τοῦ Ὀλύμπου. γέγονασι δὲ καὶ περὶ ταῦτα τοιαῦται μεταβολαί. καὶ ὁ Λαδων δὲ ὁ ἐν Ἀρκαδίᾳ ἐπέ- 25 σχε ποτὶ τὸ ρεῖμμα. Δούρις δὲ τὰς Ῥάγας τὰς κατὰ Μηδίαν ὀνομάσθαι φησὶν ὑπὸ σεισμῶν θραύσεως τῆς περὶ τὰς Κασπίους πύλας γῆς, ὥστε ἀνατραπῆναι πόλεις συχνὰς καὶ κώμας καὶ ποταμοὺς ποικίλας μεταβολὰς δέξασθαι. Ἰων δὲ περὶ τῆς Εὐβοίας φησὶν ἐν Ὀμφάλῃ 30 Σατύροις „Εὐβοίδα μὲν γῆν λεπτὸς εὐρείου κλύδων „Βοιωτίας ἐχώρισ', ἀκτὴν ἰκτεμῶν προβλήτα κορθμῷ.“

Δημήτριος δ' ὁ Καλλατιανὸς τοὺς καθ' ὅλην τὴν 20
 Ἑλλάδα γενομένους ποτὲ σεισμοὺς διηγούμενος τῶν
 τε Λιχάδων νήσων καὶ τοῦ Κηναίου τὰ πολλὰ κατα-
 δύναι φησι, τὰ τε θερμὰ τὰ ἐν Αἰδηψῷ καὶ Θερμοπύ-
 λαις ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐπισχεθέντα πάλιν ῥυτῆναι, τὰ
 δ' ἐν Αἰδηψῷ καὶ καθ' ἑτέρας ἀνορθαῖναι πηγὰς·
 Ὁριου δὲ τὸ πρὸς θαλάττῃ τεῖχος καὶ τῶν οἰκιῶν περὶ
 ἐπτακοσίας συμπεσεῖν, Ἐχίνου τε καὶ Φαλάρων καὶ
 Ἡρακλείας τῆς Τραχίνος, τῶν μὲν πολὺ μέρος πέσειν,
 10 Φαλάρων δὲ καὶ ἐξ ἰδάφους ἀνατραπῆναι τὸ πῖσμα.
 παραπλήσια δὲ συμβῆναι καὶ Λαμιεῦσι καὶ Λαρι-
 σαίοις· καὶ Σκάρφειαν δ' ἐκ θυμειλίων ὀνορριφῆναι,
 καὶ καταδύναι σώματα χιλίων καὶ ἐπτακοσίων οὐκ
 ἐλάττω, Θρονίους δ' ὑπὲρ ἡμισυ τούτων· κύμα τε
 15 ἐξαρθὲν τριχῇ τὸ μὲν πρὸς Τάρφην ἐνεχθῆναι καὶ
 Θρόνιον, τὸ δὲ πρὸς Θερμοπύλας, ἄλλο δὲ εἰς τὸ πε-
 δῖον ἕως τοῦ Φωκικοῦ Λαφνουῦντος, πηγὰς τε ποτα-
 μῶν ξηρανθῆναι πρὸς ἡμέρας τινάς· τὸν δὲ Σπερχιδὸν
 ἀλλάξαι τὸ ρεῖθρον καὶ ποιῆσαι πλωτὰς τὰς ὁδοὺς, τὸν
 20 δὲ Βοάργιον κατ' ἄλλης ἐνεχθῆναι φάραγγος, καὶ Ἀλό-
 πης δὲ καὶ Κύνου καὶ Ὀποῦντος πολλὰ καταβλαβῆναι
 μέρη, Ὀλον δὲ τὸ ὑπερχεῖμενον φρούριον πᾶν ἀνατρα-
 πῆναι, Ἐλατείας δὲ τοῦ τεῖχους καταρραγῆναι μέρος,
 περὶ δὲ Ἀλπωνον θισμοφορίων ὄντων πέντε καὶ εἰκοσι
 25 παρθένους ἀναδραμούσας εἰς πύργον τῶν ἐλλιμενίων
 κατὰ θίαν, πεσόντος τοῦ πύργου, πέσειν καὶ αὐτὰς
 εἰς τὴν θάλατταν. λέγουσι δὲ καὶ τῆς Ἀταλάντης τῆς
 πρὸς Εὐβοίᾳ τὰ μῆσα ῥήγματος γενομένου διάπλουν C. 61
 δεξασθαι, μεταξὺ καὶ τῶν πεδίων ἓνα καὶ μέχρι εἰκοσι
 30 σταδίων ἐπικλυσθῆναι, καὶ τριήρη τινὰ ἐκ τῶν νεω-
 ρίων ἐξαιρεθεῖσαν ὑπερπίσειν τοῦ τεῖχους.

Προστιθέασι δὲ καὶ τὰς ἐκ τῶν μεταστάσεων μετα- 21

βολὰς ἐπὶ πλεόν τήν ἀθαυμασίαν ἡμῖν κατασκευάζειν
 ἐθέλοντες, ἦν ὑμνεῖ Δημόκριτος καὶ οἱ ἄλλοι φιλόσοφοι
 πάντες· παράκειται γὰρ τῷ ἀθαμβεῖ καὶ ἀταράχῳ καὶ
 ἀνικπλήκτῳ. οἷον Ἰβήρων μὲν τῶν ἐσπερίων εἰς τοὺς
 ὑπὲρ τοῦ Πόντου καὶ τῆς Κολχίδος τόπους μετωκισμέ- 5
 των (οὓς δ' Ἀράξης, ὡς φησὶν Ἀπολλόδωρος, ἀπὸ τῆς
 Ἀρμενίας ὀρίζει, Κύρος δὲ μᾶλλον καὶ τὰ ὄρη τὰ Μο-
 σχικά), Αἰγυπτίων δ' εἰς τε Αἰθίοπας καὶ Κόλχους, Ἑνε-
 τῶν δ' ἐκ Παφλαγονίας ἐπὶ τὸν Ἀδρίαν. ἅπερ καὶ ἐπὶ
 τῶν Ἑλληνικῶν ἔθνων συνέβη, Ἰώνων καὶ Δωριέων 10
 καὶ Ἀχαιῶν καὶ Αἰολέων· καὶ Αἰνιᾶνες οἱ νῦν Αἰτωλοῖς
 ὁμοιοὶ περὶ τὸ Δώτιον ἔχουν καὶ τὴν Ὀσσαν μετὰ
 Περραιβῶν· καὶ αὐτοὶ δὲ Περραιβοὶ μετανάσται τινές.
 πλήρης δὲ ἐστὶ τῶν τοιούτων παραδειγμάτων ἡ νῦν
 ἐπιστάσα πραγματεία. τινὰ μὲν οὖν καὶ πρόχειρα τοῖς 15
 πολλοῖς ἐστὶν· αἱ δὲ τῶν Καρῶν καὶ Τρηρῶν καὶ Τεύ-
 κρων μεταναστάσεις καὶ Γαλατῶν, ὁμοῦ δὲ καὶ τῶν
 ἡγεμόνων οἱ ἐπὶ πολὺ ἐκτοπισμοί, Μάδυνός τε τοῦ
 Σκυθικοῦ καὶ Τσαρκῷ τοῦ Αἰθίοπος καὶ Κῶβου τοῦ
 Τρηρὸς καὶ Σισώστριος καὶ Παμμιτίχου τῶν Αἰγυ- 20
 πτίων καὶ Περσῶν τῶν ἀπὸ Κύρου μέχρι Ξέρξου οὐχ
 ὁμοίως ἐν ἐτοίμῳ πᾶσιν εἰσιν, οἳ τε Κιμμέριοι, οὓς καὶ
 Τρήρας ὀνομάζουσιν, ἡ ἐκείνων τι ἔθνος, πολλάκις
 ἐπέδραμον τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ Πόντου καὶ τὰ συνεχῆ
 αὐτοῖς, τοτὲ μὲν ἐπὶ Παφλαγόνας τοτὲ δὲ καὶ Φρύγας 25
 ἐμβαλόντες, ἥνίκα Μίδαν αἶμα ταύρου πίνοντα φασὶν
 ἀπὸ λθεῖν εἰς τὸ χρεῖων. Λύγδαμις δὲ τοὺς αὐτοῦ ἄγων
 μέχρι Λυδίας καὶ Ἰωνίας ἤλασε καὶ Σέρδεις εἴλεν, ἐν
 Κιλικίᾳ δὲ διαφθάρη. πολλάκις δὲ καὶ οἱ Κιμμέριοι καὶ
 οἱ Τρήρες ἐποίησαντο τὰς τοιαύτας ἐφόδους· τοὺς δὲ 30
 Τρήρας καὶ Κῶβον ὑπὸ Μάδυνος τὸ τελευταῖον ἐξε-
 λαθῆναι φασὶ τοῦ τῶν Σκυθῶν βασιλέως. ταῦτα μὲν

εἰρήσθω πρὸς ἅπασαν κοινῇ τὴν περίοδον τῆς γῆς
 ἔχοντα οἰκείαν ἱστορίαν.

Ἐπάνημεν δ' ἐπὶ τὰ ἐξῆς ἀφ' ὧν παρέβημεν. τοῦ 21
 γὰρ Ἡροδότου μηδένας ὑπερβορείους εἶναι φήσαντος,
 5 μηδὲ γὰρ ὑπερνοτίους, γελοῖαν φησὶν εἶναι τὴν ἀπό-
 δεῖξιν καὶ ὁμοίαν ὁ Ἐρατοσθένης τῷ σοφίσματι τούτῳ, C. 61
 εἰ τις λέγοι μηδένας εἶναι ἐπιχαιρεκάκους, μηδὲ γὰρ
 ἐπιχαιραγάθους. κατὰ τύχην τε εἶναι καὶ ὑπερνοτίους·
 κατὰ γοῦν τὴν Αἰθιοπίαν μὴ πνεῖν νότον, ἀλλὰ κατω-
 10 τέρω. θαυμαστόν δ' εἰ καθ' ἕκαστον κλίμα πνέοντος
 ἀνέμου καὶ πανταχοῦ τοῦ ἀπὸ μεσημβρίας νότου προσ-
 αγορευομένου, ἔστι τις οἰκησις ἐν ἣ τοῦτο μὴ συμβαί-
 νει. τοῦναντίον γὰρ οὐ μόνον Αἰθιοπία ἔχει ἂν τὸν
 καθ' ἡμᾶς νότον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνωτέρω πᾶσα μέχρι τοῦ
 15 ἰσημερινοῦ. εἰ δ' ἄρα, τοῦ Ἡροδότου τοῦτ' ἐχρῆν αἰ-
 τιᾶσθαι, ὅτι τοὺς ὑπερβορείους τούτους ὑπέλαβε λέ-
 γισθαι, παρ' οἷς ὁ βορέας οὐ πνεῖ. καὶ γὰρ εἰ οἱ ποιηταὶ
 μυθικώτερον οὕτω φασίν, οἷ γ' ἐξηγουμένοι τὸ ὑγίης
 ἂν ἀκούσαιεν, ὑπερβορείους τοὺς βορειοτάτους λέγε-
 20 σθαι. ὅρος δὲ τῶν μὲν βορείων ὁ πόλος, τῶν δὲ νοτίων
 ὁ ἰσημερινός· καὶ τῶν ἀνέμων δ' ὁ αὐτὸς ὅρος.

Ἐξῆς δὲ λέγει πρὸς τοὺς φανερώς πεπλασμένα 23
 καὶ ἀδύνατα λέγοντας, τὰ μὲν ἐν μύθου σχήματι τὰ
 δ' ἱστορίας, περὶ ὧν οὐκ ἄξιον μεμνήσθαι· οὐδ' ἐκαί-
 25 νον ἐχρῆν ἐν ὑποθέσει τοιαύτῃ φλυάρους ἐπισκοπεῖν.

Ἡ μὲν οὖν πρώτη διέξοδος αὐτῷ τῶν ὑπομνημά- 24
 των τοιαύτη. ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ πειράται διόρθωσιν τινα
 ποιῆσθαι τῆς γεωγραφίας καὶ τὰς ἑαυτοῦ λέγει ὑπολή-
 ψεις, πρὸς αἷς πάλιν εἰ ἔστι τις ἐπανόρθωσις, πειρατέον
 30 προσφέρειν. τὸ μὲν οὖν τὰς μαθηματικὰς ὑποθέσεις
 εἰσαγεῖν καὶ φυσικὰς εὐ λέγεται, καὶ ὅτι εἰ σφαιροειδὴς

ἡ γῆ καθάπερ καὶ ὁ κόσμος, περιοικεῖται, καὶ τὰ ἄλλα
 τὰ τοιαῦτα. εἰ δὲ τηλικαύτη ἡλικίην αὐτὸς εἴρηκεν, οὐχ
 ὁμολογοῦσιν οἱ ὕστερον, οὐδ' ἐκαινοῦσι τὴν ἀναμέ-
 τρησιν· ὁμως δὲ πρὸς τὴν σημείωσιν τῶν κατὰ τὰς
 οἰκῆσεις ἐκάστας φαινομένων προσχρῆται τοῖς διαστή- 5
 μασιν ἐκείνοις Ἰκπαρχος ἐπὶ τοῦ διὰ Μερῆς καὶ Ἀλε-
 ξανδρείας καὶ Βορυσθένους μισημβρινου, μικρὸν πα-
 ραλλάττειν φήσας παρὰ τὴν ἀλήθειαν. καὶ περὶ τοῦ
 σχήματος δ' ἐν τοῖς ἑξῆς διὰ πλειόνων [λέγων] καὶ δει-
 κνύς, ὅτι σφαιροειδὴς καὶ ἡ γῆ σὺν τῇ ὑγρᾷ φύσει καὶ 10
 ὁ οὐρανός, ἀλλοτριολογεῖν ἂν δόξειεν· ἀρκεῖ γὰρ τό-
 τε ἐπὶ μικρόν.

- 2 Ἐξῆς δὲ τό πλάτος τῆς οἰκουμένης ἀφορίζων φη-
 σὶν ἀπὸ μὲν Μερῆς ἐπὶ τοῦ δι' αὐτῆς μισημβρινου
 C. 63 μέχρι Ἀλεξανδρείας εἶναι μυρίους, ἐνθένδε εἰς τὸν 15
 Ἑλλήσποντον περὶ ὀκτακισχιλίους ἑκατόν, εἰτ' εἰς Βο-
 ρυσθὴν πεντακισχιλίους, εἰτ' ἐπὶ τὸν κύκλον τὸν διὰ
 Θούλης (ἣν φησι Πυθίας ἀπὸ μὲν τῆς Βρεττανικῆς ἑξ
 ἡμερῶν πλοῦν ἀπέχειν πρὸς ἄρκτον, ἰγγύς δ' εἶναι
 τῆς πεπηγνίας θαλάττης) ἄλλους ὡς μυρίους χιλίους 20
 πεντακοσίους. εἰάν οὖν ἐτι προσθῶμεν ὑπὲρ τὴν Με-
 ρύην ἄλλους τρισχιλίους τετρακοσίους, ἵνα τὴν τῶν
 Αἰγυπτίων νῆσον ἔχωμεν καὶ τὴν Κινναρωμοφόρον
 καὶ τὴν Ταπροβάνην, ἔσσεσθαι σταδίους τρισμυρίους
 ὀκτακισχιλίους. 25

- 3 Τὰ μὲν οὖν ἄλλα διαστήματα δεδοσθω αὐτῶ·
 ὁμολόγηται γάρ ἱκανῶς· τὸ δ' ἀπὸ τοῦ Βορυσθένους
 ἐπὶ τὸν διὰ Θούλης κύκλον τίς ἂν δοίη νοῦν ἔχων; ὅ-
 τε γὰρ ἱστορῶν τὴν Θούλην Πυθίας ἀνὴρ ψευδίστατος
 ἔξῆτασται, καὶ οἱ τὴν Βρεττανικὴν [καὶ] Ἰέρην ἰδόν- 30
 τες οὐδὲν περὶ τῆς Θούλης λέγουσιν, ἄλλας νῆσους λέ-
 γοντες μικράς περὶ τὴν Βρεττανικὴν· αὐτὴ τε ἡ Βρετ-

τανικὴ τὸ μῆκος ἴσως πῶς ἔστι τῇ Κελτικῇ παρεκτετα-
 μένη, τῶν πεντακισχιλίων σταδίων οὐ μείζων καὶ τοῖς
 ἄκροις τοῖς ἀντικειμένοις ἀφοριζομένη. ἀντίκειται γὰρ
 ἀλλήλοις τὰ τε ἑῷα ἄκρα τοῖς ἑῷοις καὶ τὰ ἐσπέρια τοῖς
 5 ἐσπερίοις, καὶ τὰ γε ἑῷα ἐγγὺς ἀλλήλων ἔστι μέχρῃς
 ἐπόψεως, τό τε Κάντιον καὶ αἰ τοῦ Ῥήνου ἐκβολαί. ὁ
 δὲ πλειόνων ἢ δισμυρίων τὸ μῆκος ἀποφαίνει τῆς νή-
 σου, καὶ τὸ Κάντιον ἡμερῶν τινῶν πλοῦν ἀπέχειν τῆς
 Κελτικῆς φησι· καὶ τὰ περὶ τοὺς Ῥωσιμίους δὲ καὶ τὰ
 10 κέραν τοῦ Ῥήνου τὰ μέχρῃ Σκυθῶν πάντα κατέψευ-
 σται τῶν τόπων. ὅστις οὖν περὶ τῶν γνωριζομένων
 τόπων τοσαῦτα ἴψευσται, σχολῇ γ' ἂν περὶ τῶν
 ἀγνοουμένων παρὰ πᾶσιν ἀληθεύειν δύναίτο.

Τὸν δὲ διὰ τοῦ Βορυσθένους παράλληλον τὸν αὐ- 4
 15 τὸν εἶναι τῷ διὰ τῆς Βρεττανικῆς ἐκάθουσιν Ἰππαρχὸς
 τε καὶ ἄλλοι ἐκ τοῦ τὸν αὐτὸν εἶναι καὶ τὸν διὰ Βυζαν-
 τίου τῷ διὰ Μασσαλίας· ὃν γὰρ λόγον εἰρηκεῖ [Πυθίας]
 τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ γνωμόνου πρὸς τὴν σκιάν, τὸν αὐτὸν
 καὶ Ἰππαρχος κατὰ τὸν ὁμώνυμον καιρὸν εὑρεῖν ἐν
 20 τῷ Βυζαντίῳ φησίν. ἐκ Μασσαλίας δὲ εἰς μέσην τὴν
 Βρεττανικὴν οὐ πλέον τῶν πεντακισχιλίων ἔστι στα-
 δίων. ἀλλὰ μὴν ἐκ μέσης τῆς Βρεττανικῆς οὐ πλέον
 τῶν τετρακισχιλίων προελθὼν εὐροῖς ἂν οἰκήσοιμον
 ἄλλως πῶς (τοῦτο δ' ἂν εἴη τὸ περὶ τὴν Ἰέρην), ὥστε
 25 τὰ ἐπέκεινα, εἰς ἃ ἐκτοπίζει τὴν Θούλην, οὐκέτ' οἰκή-
 σιμα. τίτι δ' ἂν καὶ στοχασμῷ λέγοι τὸ ἀπὸ τοῦ διὰ
 Θούλης ἕως τοῦ διὰ Βορυσθένους μυρίων καὶ χιλίων
 πεντακοσίων, οὐχ ὁρῶ.

Διαμαρτῶν δὲ τοῦ πλάτους ἡνάγκασται καὶ τοῦ ⁶¹ C. 61
 30 μῆκους ἀστοχεῖν. ὅτι μὲν γὰρ πλέον ἢ διπλάσιον τὸ
 γνωρίμον μῆκός ἐστι τοῦ γνωρίμου πλάτους, ὁμολο-
 γοῦσι καὶ οἱ ὕστερον καὶ τῶν παλαιῶν οἱ χαριέστατοι·

λέγω δὲ τὸ ἀπὸ τῶν ἄκρων τῆς Ἰνδικῆς ἐπὶ τὰ ἄκρα
 τῆς Ἰβηρίας, τοῦ ἀπ' Αἰθιοπῶν ἕως τοῦ κατὰ Ἰόννην
 κύκλου. ὀρίσας δὲ τὸ λεχθὲν πλάτος, τὸ ἀπὸ τῶν ἐσχά-
 των Αἰθιοπῶν μέχρι τοῦ διὰ Θούλης ἰκτείνει πλέον ἢ
 διττὸ μῆκος, ἵνα ποιήσῃ πλέον ἢ διπλάσιον τοῦ λε-
 χθέντος πλάτους. φησὶ δ' οὖν τὸ μὲν τῆς Ἰνδικῆς μέχρι
 τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ τὸ στενώτατον σταδίων μυρίων
 ἑξακισχιλίων (τὸ γὰρ ἐπὶ τὰ ἀκρωτήρια τεινον τρισχι-
 λίους εἶναι μείζον), τὸ δὲ ἐνθεν ἐπὶ Κασπίους πύλας
 μυρίων τετρακισχιλίων, εἴτ' ἐπὶ τὸν Εὐφράτην μυ-
 ρίων, ἐπὶ δὲ τὸν Νεῖλον ἀπὸ τοῦ Εὐφράτου πεντακισ-
 χιλίων, ἄλλους δὲ χιλίους καὶ τριακοσίους μέχρι Κα-
 νωβικοῦ στόματος, εἴτα μέχρι τῆς Καρχηδόνης μυρίους
 τρισχιλίους πεντακοσίους, εἴτα μέχρι στηλῶν ὀκτακισ-
 χιλίους τοῦλάχιστον· ὑπεραίρειν δὲ τῶν ἑπτὰ μυριά-
 δων ὀκτακοσίους. δεῖν δὲ εἶναι προσθεῖναι τὸ ἱκτὸς Ἡρα-
 κλείων στηλῶν κύρτωμα τῆς Εὐρώπης, ἀντιπεείμενον
 μὲν τοῖς Ἰβηρσι προπεπτιωκός δὲ πρὸς τὴν ἐσπέραν,
 οὐκ ἔλαττον σταδίων τρισχιλίων, καὶ τὰ ἀκρωτήρια τὰ
 τε ἄλλα καὶ τὸ τῶν Ὠστιμίων, ὃ καλεῖται Κάβαιον, καὶ π-
 τὰς κατὰ τοῦτο νήσους, ὧν τὴν ἐσχάτην Οὐξισάμην
 φησὶ Πυθίας ἀπέχειν ἡμερῶν τριῶν πλοῦν. ταῦτα
 δ' εἰπὼν τὰ τελευτάτα οὐδὲν πρὸς τὸ μῆκος συντεί-
 νοντα προσέθηκε τὰ περὶ τῶν ἀκρωτηρίων καὶ τῶν
 Ὠστιμίων καὶ τῆς Οὐξισάμης καὶ ὧν φησι νήσων·
 ταῦτα γὰρ πάντα προσάρκτιά ἐστι καὶ Κελτικά, οὐκ-
 Ἰβηρικὰ, μάλλον δὲ Πυθίου πλάσματα. προστεθήσ-
 τε τοῖς εἰρημένοις τοῦ μῆκους διαστήμασιν ἄλλους
 σταδίους δισχιλίους μὲν πρὸς τῇ δύσει, δισχιλίους δὲ
 πρὸς τῇ ἀνατολῇ, ἵνα σώσῃ τὸ πλέον ἢ διπλάσιον τὸ 30
 μῆκος τοῦ πλάτους εἶναι.

6 Παραμινθούμενος δ' ἐπὶ πλέον, ὅτι κατὰ φύσιν

ἐστὶ τὸ ἀπὸ ἀνατολῆς ἐπὶ δύοσιν διάστημα μείζον λέ-
 γειν, κατὰ φύσιν φησὶν εἶναι ἀπὸ τῆς ἑω πρὸς τὴν
 ἐσπέραν μακροτέραν εἶναι τὴν οἰκουμένην, καθάπερ
 εἰρήκαμεν· . . . . . ὥς οἱ μαθηματικοὶ φασι, κύκλον
 5 συνάπτειν, συμβάλλουσαν αὐτὴν ἑαυτῇ, ὥστ' εἰ μὴ
 τὸ μέγεθος τοῦ Ἀτλαντικοῦ πελάγους ἐκώλυε, καὶ
 πλεῖν ἡμᾶς ἐκ τῆς Ἰβηρίας εἰς τὴν Ἰνδικὴν διὰ τοῦ αἰ-
 τοῦ παραλλήλου, τὸ λοιπὸν μέρος παρὰ τὸ λεχθὲν διὰ- C. 65
 στήμα ὑπὲρ τὸ τρίτον μέρος ὅν τοῦ ὅλου κύκλου·
 10 εἰπερ ὁ δι' Ἀθηναίων ἐλάττων ἐστὶν εἰκοσι μυριάδων,
 ὅπου κεποιήμεθα τὸν εἰρημίνον σταδιασμὸν ἀπὸ τῆς
 Ἰνδικῆς εἰς τὴν Ἰβηρίαν. οὐδὲ ταῦτα οὖν εὐ λέγει· οὐ-
 τυς γὰρ ὁ λόγος περὶ μὲν τῆς εὐκράτου καὶ καθ' ἡμᾶς
 ζώνης λέγοιτ' ἂν κατὰ τοὺς μαθηματικούς, ἥς μέρος ἡ
 15 οἰκουμένη ἐστί, περὶ δὲ τῆς οἰκουμένης . . . . καλοῦμεν
 γὰρ οἰκουμένην ἣν οἰκοῦμεν καὶ γνωρίζομεν· ἐνδέχε-
 ται δὲ ἐν τῇ αὐτῇ εὐκράτῃ ζῶνῃ καὶ δύο οἰκουμένους
 εἶναι ἢ καὶ πλείους, καὶ μάλιστα ἐγγύς τοῦ δι' Ἀθη-
 ναίων κύκλου τοῦ διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ πελάγους γρα-
 20 φομένου. πάλιν δὲ ἐπιμένων τῇ περὶ τοῦ σφαιροειδῆ
 τὴν γῆν εἶναι ἀποδείξει τῆς αὐτῆς ἐπιτιμῆσεως ἂν τυγ-
 χάνοι. ὥς δ' αὖτως καὶ πρὸς τὸν Ὅμηρον οὐ παύεται
 περὶ τῶν αὐτῶν διαφερόμενος.

Ἐξῆς δὲ περὶ τῶν ἡπείρων ἐκτὼν γεγονέναι πολὺν 7
 25 λόγον, καὶ τοὺς μὲν τοῖς ποταμοῖς διαιρεῖν αὐτὰς τῷ
 τε Νεῖλῳ καὶ τῷ Τανάιδι νήσους ἀποφαίνοντας, τοὺς
 δὲ τοῖς ἰσθμοῖς τῷ τε μεταξὺ τῆς Κασπίας καὶ τῆς
 Ποντικῆς θαλάσσης καὶ τῷ μεταξὺ τῆς Ἐρυθρᾶς καὶ
 τοῦ Ἐκρήγματος, τούτους δὲ χειρρονήσους αὐτὰς λέ-
 30 γειν, οὐχ ὅραν φησι πῶς ἂν εἰς πράγματα κατα-
 στρέφοι ἢ ζήτησις αὕτη, ἀλλὰ μόνον ἔρῳ διαιτῶν-
 των κατὰ Δημοκρίτου εἶναι. μὴ ὄντων γὰρ ἀκριβῶν

ὄρων, καθάπερ Κολυττοῦ καὶ Μελίτης, ὅλον στηλῶν ἢ περιβόλων, τοῦτο μὲν ἔχειν φάναι ἡμᾶς ὅτι τοῦτ' ἐστὶ Κολυττός· τοῦτ' δὲ Μελίτη, τοὺς ὄρους δὲ μὴ ἔχειν εἰπεῖν. διὸ καὶ συμβαίνειν κρίσεσι πολλάκις περὶ χωρίων τινῶν, καθάπερ Ἀργείοις μὲν καὶ Λακεδαιμονίοις περὶ Θυρέας, Ἀθηναίοις δὲ καὶ Βοιωτοῖς περὶ Ὠρωποῦ. ἄλλως τε τοὺς Ἕλληνας τὰς τρεῖς ἡπείρους ὀνομάσαι οὐκ εἰς τὴν οἰκουμένην ἀποβλέψαντας, ἀλλ' εἰς τε τὴν σφετέραν καὶ τὴν ἀπαντικρὺ τὴν Καρικὴν, ἔφ' ἣ νῦν Ἴωνες καὶ οἱ ἑξῆς· χρόνῳ δὲ ἐπὶ πλέον προϋστάς· αἱ καὶ πλείονων γνωριζομένων χωρῶν εἰς τοῦτο καταστρέφεται τὴν διαίρισιν. πρότερον οὖν οἱ πρῶτοι διορίσαντες τὰς τρεῖς, ἵνα ἀπὸ τῶν ἐσχατῶν ἄρξωμαι διαιτῶν τὴν ἔριν, μὴ κατὰ Δημόκριτον ἀλλὰ κατ' αὐτόν, οὗτοι ἦσαν οἱ πρῶτοι τὴν σφετέραν ἀπὸ τῆς ἀντικειμένης τῆς τῶν Καρῶν διορίσαι ζητοῦντες; ἢ οὗτοι μὲν τὴν Ἑλλάδα ἐπενόουν μόνην καὶ τὴν Καρίαν καὶ ὀλίγην τὴν συνεχῇ, οὔτε δ' Εὐρώπην οὔτε Ἀσίαν ὡσαύτως οὔτε Αἰθῶν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐκιδόντες ὅση ἦν ἱκανὴ ὑπογράψαι τὴν τῆς οἰκουμένης ἐκίνοισαν, οὗτοί εἰσιν οἱ εἰς τρία διαιροῦντες; πῶς οὖν οὐ τῆς οἰκουμένης ἐποιοῦντο διαίρισιν; τίς δὲ τρία μέρη λέγων καὶ καλῶν ἡπείρου ἕκαστον τῶν μερῶν οὐ προσεπινοεῖ τὸ ὅλον, οὐ τὸν μερισμὸν ποιεῖται; εἰ δ' ἐπινοοῖ μὲν μὴ τὴν οἰκουμένην, μέρους δὲ τίνος αὐτῆς τὸν μερισμὸν ποιεῖτο, τίνος ἄν τις μέρους τῆς οἰκουμένης μέρος εἴπαι τὴν Ἀσίαν ἢ τὴν Εὐρώπην ἢ ὅλως ἡπείρου; ταῦτα γὰρ εἴρηται παχυμερῶς.

Ἔτι δὲ παχυμερέστερον τὸ φήσαντα μὴ ὄραν εἰς τί πραγματικὸν καταστρέφει τὸ τοὺς ὄρους ζητεῖν, παρορθεῖναι τὸν Κολυττὸν καὶ τὴν Μελίτην, εἰτ' εἰς τανταῖα περιτρέψισθαι. εἰ γὰρ οἱ περὶ Θυρέων καὶ

Ἰσθμοῦ πόλεμοι διὰ τὰς τῶν ὄρων ἀγνοίας ἀπέβησαν,
 εἰς πραγματικόν τι καταστρέφον τὸ διαχωρίζειν τὰς
 χώρας· ἢ τοῦτο λέγει, ὥς ἐπὶ μὲν τῶν χωρίων καὶ νῆ
 Δία τῶν καθ' ἕκαστα ἐθνῶν πραγματικόν τὸ διορίζειν
 5 ἀκριβῶς, ἐκὶ δὲ τῶν ἡπείρων περιτόν; καίτοι οὐδὲ
 ἐνταῦθα ἦτιον οὐδέν· γένοιτο γὰρ αὖ καὶ ἐπὶ τούτων
 ἡγεμόσι μεγάλοις ἀμφισβήτησις, τῷ μὲν ἔχοντι τὴν
 Ἀσίαν, τῷ δὲ τὴν Λιβύην, ὁποτέρου δὴ ἔστιν ἡ Αἰγυ-
 πτος, δηλοῦσιν ἢ κάτω λεγομένη τῆς Αἰγύπτου χώρα.
 10 καὶν ἑσθ' ἂν τις τοῦτο διὰ τὸ σπάνιον, ἄλλως φασίον
 διαιρεῖσθαι τὰς ἡπείρους κατὰ μέγαν διορισμὸν καὶ
 πρὸς τὴν οἰκουμένην ὅλην ἀναφερόμενον· καθ' ὃν
 οὐδὲ τούτου φροντιστέον, εἰ οἱ τοῖς ποταμοῖς διορί-
 σαντες ἀπολείπουσιν τινα χωρία ἀδιόριστα, τῶν ποτα-
 15 μῶν μὴ μέχρι τοῦ ὠκεανοῦ διηκόντων μηδὲ νήσους
 ὡς ἀληθῶς ὁπολείποντων τὰς ἡπείρους.

Ἐπὶ τίλει δὲ τοῦ ὑπομνήματος οὐκ ἐπαινέσας
 τοὺς δέχα διαιροῦντας ἅπαν τὸ τῶν ἀνθρώπων πλη-
 θος εἰς τε Ἑλληνας καὶ βαρβάρους, καὶ τοὺς Ἀλεξάν-
 20 δρου παραινοῦντας τοῖς μὲν Ἑλλήσιν ὡς φίλοις χρη-
 σθαι τοῖς δὲ βαρβάροις ὡς πολεμοῖς, βέλτιον εἶναι
 φησὶν ἀρετῇ καὶ κακίᾳ διαιρεῖν ταῦτα. πολλοὺς γὰρ
 καὶ τῶν Ἑλλήνων εἶναι κακοὺς καὶ τῶν βαρβάρων
 ἀστέλους, καθάπερ Ἰνδοὺς καὶ Ἀριανούς, ἔτι δὲ Ῥω-
 25 μαίους καὶ Καρχηδονίους οὕτω θαυμαστῶς πολιτενο-
 μένους. διόπερ τὸν Ἀλέξανδρον ἀμελήσαντα τῶν πα-
 ραινούντων, ὅσους οἷόν τ' ἦν ἀποδέχισθαι τῶν εὐδο-
 κίμων ἀνδρῶν καὶ εὐεργετῶν· ὥσπερ δι' ἄλλο τι τῶν C. 67
 οὕτω διεκόντων τοὺς μὲν ἐν φόγῳ τοὺς δ' ἐν ἐπαίρῳ
 30 τιθεμένων, ἢ διότι τοῖς μὲν ἐπικρατεῖ τὸ νόμιμον καὶ
 τὸ παιδείας καὶ λόγων οἰκεῖον, τοῖς δὲ τὰναντία. καὶ ὁ
 Ἀλέξανδρος οὖν οὐκ ἀμελήσας τῶν παραινούντων,

ἀλλ' ἀποδιξάμενος τὴν γνώμην τὰ ἀκόλουθα, οὐ τὰ ἐναντία ἐποίει, πρὸς τὴν διάνοιαν σκοπῶν τὴν τῶν ἐπισταλκόντων.

5

— B —

1 Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τῶν γεωγραφικῶν καθιστάμενος τὸν τῆς οἰκουμένης πίνακα γραμμῇ τινι διαιρεῖ δέχα ἀπὸ δύσεως ἐκ' ἀνατολὴν παραλλήλῳ τῇ ἰσημερινῇ 10 γραμμῇ, πέρατα δ' αὐτῆς τίθῃσι πρὸς δύσει μὲν τὰς Ἡρακλείους στήλας, ἐκ' ἀνατολῇ δὲ τὰ ἄκρα καὶ ἰσχυρὰ ὄρη τῶν ἀφοριζόντων ὄρων τὴν πρὸς ἄρκτον τῆς Ἰνδικῆς πλευράν. γράφει δὲ τὴν γραμμὴν ἀπὸ στήλων διὰ τε τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ καὶ τῶν μεσημβρινῶν 15 ἄκρων τῆς τε Πελοποννήσου καὶ τῆς Ἀττικῆς μέχρι τῆς Ροδίας καὶ τοῦ Ἰσσηικοῦ κόλπου. μέχρι μὲν δὲ δεῦρο διὰ τῆς θαλάττης φησὶν εἶναι τὴν λεχθεῖσαν γραμμὴν καὶ τῶν παρακειμένων ἡπείρων (καὶ γὰρ αὐτὴν ὅλην τὴν καθ' ἡμᾶς θάλατταν οὕτως ἐπὶ μῆκος τετα- 20

α. 68 σθαι μέχρι τῆς Κιλικίας), εἰτα ἐκ' εὐθείας πῶς ἐκβάλλεσθαι παρ' ὅλην τὴν ὀρεινὴν τοῦ Ταύρου μέχρι τῆς Ἰνδικῆς· τὸν γὰρ Ταῦρον ἐκ' εὐθείας τῇ ἀπὸ στήλων θαλάττῃ τεταμένον δέχα τὴν Ἀσίαν διαιρεῖν ὅλην ἐπὶ μῆκος, τὸ μὲν αὐτῆς μέρος βόρειον ποιοῦντα τὸ δὲ 25 νότιον, ὥσθ' ὁμοίως καὶ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ δι' Ἀθηνῶν ἰδρῦσθαι παραλλήλου καὶ τὴν ἀπὸ στήλων μέχρι δεῦρο θάλατταν.

2 Ταῦτα δ' εἰπὼν οἶεται δεῖν διορθῶσαι τὸν ἀρχαῖον γεωγραφικὸν πίνακα· πολὺ γὰρ ἐπὶ τὰς ἄρκτους 30 παραλλάττειν τὰ ἐωθινὰ μέρη τῶν ὄρων κατ' αὐτόν, συνεισπᾶσθαι δὲ καὶ τὴν Ἰνδικὴν ἀρκτικώτεραν ἢ

- δειγνομένην. πίστιν δὲ τούτου φέρει μίαν μὲν ταύ-
 την, ὅτι τὰ τῆς Ἰνδικῆς ἄκρα τὰ μισημβρινώτατα ὁμο-
 λογοῦσι πολλοὶ τοῖς κατὰ Μιρόην ἀνταίρειν τόποις,
 5 ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὰ βορειότατα τῆς Ἰνδικῆς τὰ πρὸς
 τοῖς Καυκασίοις ὄρεσι Πατροκλῆς, ὁ μάλιστα πιστεύε-
 σθαι δίκαιος διὰ τε τὸ ἄξιωμα καὶ διὰ τὸ μὴ ἰδιώτης
 εἶναι τῶν γεωγραφικῶν, φησὶ σταδίους μυρίους καὶ
 πεντακισχιλίους· ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ ἀπὸ Μιρόης ἐπὶ τὸν
 10 δι' Ἀθηνῶν παράλληλον τοσοῦτόν πῶς ἴστιν ὥστε
 τῆς Ἰνδικῆς τὰ προσάφκτια μέρη συνάπτοντα τοῖς
 Καυκασίοις ὄρεσιν εἰς τοῦτον τελευτᾶν τὸν κύκλον.
 ἄλλην δὲ πίστιν φέρει τριαύτην, ὅτι τὸ ἀπὸ τοῦ Ἰσ- 3
 σικοῦ κόλπου διάστημα ἐπὶ τὴν θάλατταν τὴν Πον-
 15 τικὴν τρισχιλίων πῶς ἴστι σταδίων πρὸς ἄφκτον ἰόντι
 καὶ τοὺς περὶ Ἀμισὸν ἢ Σινώπην τόπους, ὅσον καὶ τὸ
 πλάτος τῶν ὁρῶν λέγεται· ἐκ δὲ Ἀμισοῦ πρὸς τὴν Ἰση-
 μρινὴν ἀνατολὴν φερομένῳ πρῶτον μὲν ἡ Κολχίς
 ἴστιν, ἐπειτα ἡ ἐπὶ τὴν Ἰρκανίαν θάλατταν ἐπέρχεται
 20 καὶ ἡ ἐφεξῆς ἡ ἐπὶ Βάκτρα καὶ τοὺς ἐπέκεινα Σκῦθας
 ὁδὸς διεξίαι ἔχοντι τὰ ὄρη· αὕτη δ' ἡ γρομμὴ διὰ Ἀμι-
 σοῦ πρὸς δύσειν ἐκβαλλομένη διὰ τῆς Προποντιίδος
 ἴσθι καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου. ἀπὸ δὲ Μιρόης ἐπὶ τὸν Ἑλ-
 λήσποντον σὺ πλείους εἰσὶ τῶν μυρίων καὶ ὀκτακισχι-
 25 λίων σταδίων, ὅσοι καὶ ἀπὸ τοῦ μισημβρινοῦ πλευροῦ
 τῆς Ἰνδικῆς πρὸς τὰ περὶ τοὺς Βακτρίους μέρη, προσ-
 τεθέντων τρισχιλίων τοῖς μυρίοις καὶ πεντακισχι-
 λίοις, ὧν οἱ μὲν τοῦ πλάτους ἦσαν τῶν ὁρῶν οἱ δὲ
 τῆς Ἰνδικῆς.
- 30 Πρὸς δὲ τὴν ἀπόφασιν ταύτην ὁ Ἰππαρχος ἀντι-
 λέγει διαβάλλων τὰς πλείους· οὐδὲ γάρ Πατροκλῆς πι-
 στὸν εἶναι, οὐτεν ἀντιμαρτυροῦντων αὐτῷ Δημάρχου

C. 69 **τε** καὶ Μεγασθένους, οἱ καθ' οὓς μὲν τόπους δισχυ-
 ρίων εἶναι σταδίων τὸ διάστημα φασὶ τὸ ἀπὸ τῆς κατὰ
 μεσημβρίαν θαλάττης, καθ' οὓς δὲ καὶ τρισχυρίων·
 τοὺτους τε δὴ τοιαῦτα λέγειν καὶ τοὺς ἀρχαίους πίνα-
 κας τοίτοις ὁμολογεῖν. ἀπίθανον δὲ πον νομίζει τὸ δ
 μόνῳ διεν πιστεῦειν Πατροκλεῖ, παρίντας τοὺς τοσοῦ-
 τον ἀντιμαρτυροῦντας αὐτῷ, καὶ διορθοῦσθαι παρ'
 αὐτῷ τοῦτο τοὺς ἀρχαίους πίνακας, ἀλλὰ μὴ εἴν οὐ-
 τως, ὥς ἂν τι πιστότερον περὶ αὐτῶν γινώμεν.

6 Οἶμαι δὲ πολλάς ἔχειν εὐθύνας τοῦτον τὸν λό- 10
 γον. πρῶτον μὲν οἶ πολλὰς μαρτυρίας ἑκείνου χρη-
 σόμενον μᾶ φησι τῇ Πατροκλείους αὐτὸν χρησθαι·
 τίνες οὖν ἦσαν οἱ φάσκοντες τὰ μεσημβρινὰ ἄκρα τῆς
 Ἰνδικῆς ἀνταίρειν τοῖς κατὰ Μερόην; τίνες δ' οἱ τὸ
 ἀπὸ Μερόης διάστημα μέχρι τοῦ δι' Ἀθηνῶν παραλ- 15
 λήλου [τοσοῦτον] λέγοντες; τίνες δὲ πάλιν οἱ τὸ τῶν
 ὄρων πλάτος τοσοῦτον, ἢ οἱ τὸ ἀπὸ τῆς Κιλικίας ἐπὶ
 τὴν Ἀμισὸν τὸ αὐτὸ τοῦτο λέγοντες; τίνες δὲ οἱ [τὸ]
 ἀπὸ Ἀμισοῦ διὰ Κόλχων καὶ τῆς Τρκαϊᾶς μέχρι Βακ-
 τριῶν καὶ τῶν ἐπείκεινα εἰς τὴν ἑρῶν θάλατταν κα- 20
 θηκόιτων ἐπ' εὐθείας τε εἶναι λέγοντες καὶ ἐπ' ἰσημε-
 ρινὰς ἀνατολὰς καὶ παρὰ τὰ ὄρη ἐν δεξιᾷ ἔχοντι αὐτά;
 ἢ πάλιν τὸ ἐπὶ τὴν δύσιν ἐπ' εὐθείας ταύτη τῇ γραμμῇ,
 διότι ἐπὶ τὴν Προποντίδα ἵστί καὶ τὸν Ἑλλησποντον;
 ταῦτα γὰρ ὁ Ἐρατοσθένης λαμβάνει πάντα ὥς καὶ 25
 ἔκμαρτυροῦμένα ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς τόποις γενομένων,
 ἐπιτετυχηκῶς ὑπομνήμασι πολλοῖς, ὧν εὐπόροι βιβλιο-
 θῆκην ἔχων τηλικαύτην ἤλικην αὐτὸς Ἰσπαρχὸς φησι.

6 Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ τοῦ Πατροκλείους πίστις ἐκ πολλῶν
 μαρτυριῶν σύγκειται, τῶν βασιλέων τῶν πεπιστευ- 30
 κότων αὐτῷ τηλικαύτην ἀρχὴν, τῶν ἱσακολουθησάν-
 των αὐτῷ, τῶν ἀντιδοξούντων, ὧν αὐτὸς ὁ Ἰσπαρχος

κατονομάζει· οἱ γὰρ κατ' ἐκείνων ἐλεχοὶ πίστεις τῶν
 ὑπὸ τοῦτου λεγομένων εἰσίν. οὐδὲ τοῦτο δὲ ἀπίθανον
 τοῦ Πατροκλέους, ὅτι φησὶ τοὺς Ἀλεξάνδρῳ συστρα-
 τεύσαντας ἐπιδρομάδην ἱστορῆσαι ἕκαστα, αὐτὸν δὲ
 5 Ἀλέξανδρον ἀκριβῶσαι, ἀναγραφάντων τὴν ὅλην χώ-
 ραν τῶν ἐμπειροτάτων αὐτῷ· τὴν δ' ἀναγραφὴν αὐτῷ
 δοθῆναι φησιν ὕστερον ὑπὸ Ξενοκλέους τοῦ γαστρού-
 λακος.

Ἔτι φησὶν ὁ Ἰππαρχος ἐν τῷ δευτέρῳ ὑπομνήματι 7
 10 αὐτὸν τὸν Ἐρατοσθένη διαβάλλειν τὴν τοῦ Πατρο-
 κλέους πίστιν ἐκ τῆς πρὸς Μεγασθένη διαφωνίας περὶ
 τοῦ μήκους τῆς Ἰνδικῆς τοῦ κατὰ τὸ βόρειον πλευροῖν,
 τοῦ μὲν Μεγασθένους λέγοντος σταδίων μυρίων ἑξακισ-
 χιλίων, τοῦ δὲ Πατροκλέους χιλίοις λείπειν φαμένον·
 15 ἀπὸ γὰρ τινος ἀναγραφῆς σταθμῶν ὁρηθέντα τοῖς
 μὲν ἀπιστεῖν διὰ τὴν διαφωνίαν, ἐκείνῃ δὲ προσέχειν, εἰ
 οὖν διὰ τὴν διαφωνίαν ἐνταῦθα ἄπιστος ὁ Πατροκλής, C. 70
 καίτοι παρὰ χιλίους σταδίους τῆς διαφορᾶς οὔσης,
 πόσῳ χρὴ μᾶλλον ἀπιστεῖν ἐν οἷς παρὰ ὀκτακισχιλίους
 20 ἡ διαφορά ἐστὶ, πρὸς δύο καὶ ταῦτα ἄνδρας συμφω-
 νοῦντας ἀλλήλοις, τῶν μὲν λεγόντων τὸ τῆς Ἰνδικῆς
 πλάτος δισμυρίων σταδίων, τοῦ δὲ μυρίων καὶ δις-
 χιλίων;

Ἐροῦμεν δ' ὅτι οὐ ψιλὴν τὴν διαφωνίαν ἤτιά- 8
 25 σατο, ἀλλὰ συγκρίνων πρὸς τὴν ὁμολογίαν καὶ τὴν
 ἄξιопιστίαν τῆς ἀναγραφῆς τῶν σταθμῶν. οὐ θαυμα-
 στὸν δὲ εἰ πιστοῦ γίνεται τι πιστότερον, καὶ εἰ τῷ
 αὐτῷ ἐν ἑτέροις μὲν πιστεῖν οὐκ ἐν ἑτέροις δ' ἀπιστεῖν
 30 οὐκ ἐστιν, ὅταν παρὰ τινος τιθῇ τι βεβαιότερον, γελοῖόν τε
 τὸ τὴν παρὰ πολὺ διαφωνίαν ἀπιστοτέρους ποιεῖν το-
 μῆσαι τοὺς διαφωνοῦντας· τοῦναντίον γὰρ ἐν τῷ παρὰ
 μικρὸν συμβαίνειν τοῦτο μᾶλλον ἔοικε, παρὰ μικρὸν

γὰρ ἡ πλάνη συμβαίνει μᾶλλον οὐ τοῖς τυχοῦσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς πλέον τι τῶν ἐτέρων φρονοῦσιν· ἐν δὲ τοῖς παρὰ πολὺ ὁ μὲν τυχὼν ἀμάρτοι ἄν, ὁ δ' ἀπιστημονικώτερος ἦτιον ἂν τοῦτο πάθοι· διὸ καὶ πιστεύεται θάπτον.

9 Ἀπαντες μὲν τοίνυν οἱ περὶ τῆς Ἰνδικῆς γράψαν-
τες ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ ψευδολόγοι γιγνόμενοι, καθ' ὑπερ-
βολὴν δὲ Δημάχος, τὰ δὲ δεύτερα λέγει Μεγασθένης,
Ὀνησίκριτος δὲ καὶ Νίαρχος καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι παρα-
ψέλλοντες ἤδη. καὶ ἡμῖν δ' ὑπῆρξεν ἐπὶ πλέον κατι-
δεῖν ταῦτα ὑπομνηματιζομένοις τὰς Ἀλεξάνδρου πρά- 10
ξεις· διαφερόντως δ' ἀπιστεῖν ἤξιον Δημάχῳ τε καὶ
Μεγασθένει. οὗτοι γάρ εἰσιν οἱ τοὺς ἐνωτοκοίτας καὶ
τοὺς ἀστόμους καὶ ἄρρινας ἱστοροῦντες μονοφθαλ-
μούς τε καὶ μακροσκελεῖς καὶ ὀπισθοδακτύλους· ἀνι-
καίτισαν δὲ καὶ τὴν Ὀμηρικὴν τῶν Πυγμαλίων γερανο- 15
μαχίαν, τρισπιθάμους εἰπόντες. οὗτοι δὲ καὶ τοὺς χρυ-
σωρύχους μύρμηκας καὶ Πᾶνας σφηνοκεφάλους ὄφεις
τε καὶ βουῖς καὶ ἐλάφους σὺν κέρασι καταπίνωντας·
περὶ ὧν ἕτερος τὸν ἕτερον ἐλέγχει, ὅπερ καὶ Ἐρατο-
σθένης φησὶν. ἐπέμψθησαν μὲν γὰρ εἰς τὰ Παλίμ- 20
βοθρα, ὁ μὲν Μεγασθένης πρὸς Σανδρόκοιτον ὁ δὲ
Δημάχος πρὸς Ἀλλιτροχάδην τὸν ἐκείνου υἱὸν κατὰ
πρεσβείαν· ὑπομνήματα δὲ τῆς ἀποδημίας κατέλιπον
τοιαῦτα, ὑφ' ἧς δὴ ποτε αἰτίας προαχθέντες. Πατρο-
κλῆς δὲ ἤκιστα τοιοῦτος· καὶ οἱ ἄλλοι δὲ μάρτυρες οὐκ 25
ἀπίθανοι, οἷς κέχρηται ὁ Ἐρατοσθένης. . . . .

10 . . . εἰ γὰρ ὁ διὰ Ῥόδου καὶ Βυζαντίου μισημβρινὸς
ὄρθως εἰληπται, καὶ ὁ διὰ τῆς Κιλικίας καὶ Ἀμισοῦ
ὄρθως ἂν εἰλημμένος· φαίνεται γὰρ τὸ παράλληλον

C. 71 ἐκ πολλῶν, ὅταν μηδετέρως ἢ σύμπτως ἀπὲλέγχηται. 30

11 Ὅ τε ἐξ Ἀμισοῦ πλοῦς ἐπὶ τὴν Κολχίδα ὅτι ἐστὶν
ἐπὶ ἰσημερινὴν ἀνατολήν, καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐλέγχεται

καὶ ὤραις καὶ καρποῖς καὶ ταῖς ἀνατολαῖς αὐταῖς· ὥς
 δ' αὐτως καὶ ἡ ἐπὶ τὴν Κασπίαν ὑπέρβασις καὶ ἡ ἐπι-
 ξῆς ὁδὸς μέχρι Βάκτρων. πολλαχοῦ γάρ ἡ ἐνάργεια
 καὶ τό ἐκ πάντων συμφωνοῦμενον ὄργάνον πιστότε-
 5 ρόν ἐστιν, ἐπεὶ καὶ αὐτός ὁ Ἰππαρχος τὴν ἀπὸ στηλῶν
 μέχρι τῆς Κιλικίας γραμμὴν, ὅτι ἐστὶν ἐκ' εὐθείας καὶ
 ὅτι ἐπὶ ἰσημερινὴν ἀνατολήν, οὐ πᾶσαν ὀργανικῶς καὶ
 γεωμετρικῶς ἔλαβεν, ἀλλ' ὅλην τὴν ἀπὸ στηλῶν μέχρι
 πορθμοῦ τοῖς πλέουσιν ἐπίστειναι. ὥστ' οὐδ' ἐκεῖνος
 10 εὐλόγει τό „ἐπειδὴ οὐκ ἔχομεν λέγειν οὐθ' ἡμέρας με-
 „γίστης πρὸς τὴν βραχυτάτην λόγον οὔτε γνώμονος
 „πρὸς σκιάν ἐπὶ τῇ παρωρεῖα τῇ ἀπὸ Κιλικίας μέχρι
 „Ἰνδῶν, οὐδ' εἰ ἐπὶ παραλλήλου γραμμῆς ἐστὶν ἡ λό-
 „ξωσις ἔχομεν εἰπεῖν, ἀλλ' ἔαν ἀδιόρθωτον, λοξὴν φυ-
 15 „λάξαντες, ὥς οἱ ἀρχαῖοι πίνακες παρέχουσι.“ πρῶτον
 μὲν γάρ τό μή ἔχειν εἰπεῖν ταυτόν ἐστι τῷ ἐπείχειν, ὃ
 δ' ἐπείχων οὐδετέρωσθε ῥέπει, ἔαν δὲ κελεύων, ὥς οἱ
 ἀρχαῖοι, ἔκεισε ῥέπει. μᾶλλον δ' ἂν τὰ κόλουθον ἐφύ-
 λαττειν, εἰ συμβούλευε μηδὲ γεωγραφεῖν ὅλως· οὐδὲ
 20 γάρ τῶν ἄλλων ὕρῶν τὰς θέσεις, οἷον Ἀλπεων καὶ τῶν
 Πυρηνναίων καὶ τῶν Θρακίων καὶ Ἰλλυρικῶν καὶ Γερ-
 μανικῶν, οὕτως ἔχομεν εἰπεῖν. τίς δ' ἂν ἡγήσαιο πι-
 στοτέρους τῶν ὑστέρων τοὺς παλαιούς τοσαῦτα πλημ-
 μελήσαντας περὶ τὴν πινακογραφίαν, ὅσα ἐν διαβί-
 25 βληκεν Ἐρατοσθένης, ὃν οὐδενὶ ἀντιέρχεν Ἰππαρχος;
 Καὶ τὰ ἐξῆς δὲ πλήρη μεγάλων ἀποριῶν ἐστίν. 12
 ὅρα γάρ, εἰ τοῦτο μὲν μή κινοίῃ τις τό τὰ ἄκρα τῆς Ἰν-
 δικῆς τὰ μεσημβρινὰ ἀνταίρειν τοῖς κατὰ Μιρόην,
 μηδὲ τὸ διάστημα τό ἀπὸ Μιρόης ἐπὶ τὸ στόμα τό κατὰ
 30 τὸ Βιζάντιον, ὅτι ἐστὶ περὶ μυρίους σταδίους καὶ ὅκτα-
 κισχιλίους, ποιοίῃ δὲ τρισμυρίων τό ἀπὸ τῶν μεσημ-
 βρινῶν Ἰνδῶν μέχρι τῶν ὑρῶν, ὅσα ἂν συμβαίῃ ἄτοκα.

- τὸ πρῶτον μὲν γὰρ εἴπερ ὁ αὐτός ἐστι παράλληλος ὁ
 διὰ Βυζαντίου τῷ διὰ Μασσαλίας, καθάπερ εἰρηκαν
 Ἰππαρχος πιστεύσας Πυθιά, ὁ δ' αὐτὸς καὶ μεσημβρι-
 νός ἐστιν ὁ διὰ Βυζαντίου τῷ διὰ Βορυσθένου, ὅπερ
 καὶ αὐτὸ δοκιμάζει ὁ Ἰππαρχος, δοκιμάζει δὲ καὶ τὸ 5
 ἀπὸ Βυζαντίου διάστημα ἐπὶ τὸν Βορυσθένη σταδίου
 εἶναι τρισχιλίους ἑπτακοσίους, τοσούτοι ἂν εἴεν καὶ οἱ
 α. 72 ἀπὸ Μασσαλίας ἐπὶ τὸν διὰ Βορυσθένου παράλληλον,
 ὅς γε διὰ τῆς Κελτικῆς παρωκτανίτιδος ἂν εἴη· τοσού-
 τος γὰρ πῶς διαλθάντες συνάπτουσι τῷ ὠκτανῷ. 10
- 13 Πάλιν δ' ἐπεὶ τὴν Κινναμωμοφόρον ἰσχύτην
 ἴσμεν οἰκουμένην πρὸς μεσημβρίαν, καὶ καθ' Ἰππαρ-
 χον αὐτὸν ὁ δὲ αὐτῆς παράλληλος ἀρχὴ τῆς εὐκράτου
 καὶ τῆς οἰκουμένης ἐστί, καὶ δείχει τοῦ ἰσημερινοῦ
 περὶ ὀκτακισχιλίους καὶ ὀκτακοσίους σταδίους· ἐπεὶ 15
 οὖν φησὶν ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ τὸν διὰ Βορυσθένου
 δείχνειν τρισμυρίους καὶ τετρακισχιλίους σταδίους, εἴεν
 ἂν λοιποὶ οἱ ἀπὸ τοῦ ὀρξζοντος τὴν διακεκαυμένην
 καὶ τὴν εὐκράτου εἰς τὸν διὰ Βορυσθένου καὶ τῆς
 Κελτικῆς παρωκτανίτιδος στάδιοι δισμύριοι πεντακισ- 20
 χίλιοι διακόσιοι. ὁ δὲ γε ἀπὸ τῆς Κελτικῆς πρὸς ἄρ-
 κτον πλοῦς ἰσχυατος λέγεται παρὰ τοῖς νῦν ὁ ἐπὶ τὴν
 Ἰέρην, ἐπέκεινα μὲν οὖσαν τῆς Βρεττανικῆς, ἀθλίως
 δὲ διὰ ψυχὸς οἰκουμένην, ὥστε τὰ ἐπέκεινα νομίζειν
 ἀόληκτα. οὐ πλείον δὲ τῆς Κελτικῆς τὴν Ἰέρην δείχνει 25
 φασὶ τῶν πεντακισχιλίων, ὥστε περὶ τρισμυρίους εἶεν
 ἂν ἡ μικρὴ πλείους οἱ πάντες οἱ τὸ πλάτος τῆς οἰκου-
 μένης ἀφορίζοντες.
- 14 Φέρε δὲ ἐπὶ τὴν ἀνταίρουσαν τῇ Κινναμωμο-
 φόρῳ καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου πρὸς ἑω κειμένην 30
 ὑποβῶμεν. αὕτη δ' ἐστὶν ἡ περὶ τὴν Ταπροβάνην· ἡ
 δὲ Ταπροβάνη πεπίστευται σφόδρα ὅτι τῆς Ἰνδικῆς

πρόκειται πελαγία μεγάλη νήσος πρὸς νότον, μηκύνε-
 ται δὲ ἐπὶ τὴν Αἰθιοπίαν πλεον ἢ πεντακισχιλίους
 σταδίους, ὥς φασιν, ἐξ ἧς καὶ ἔλεφαντα κομίζεσθαι
 πολὺν εἰς τὰ τῶν Ἰνδῶν ἐμπόρια καὶ χελώνεια καὶ ἄλ-
 λου φόρτον. ταύτῃ δὲ τῇ νήσῳ πλάτος προστεθὲν τὸ
 ἀνάλογον τῷ μήκει καὶ διάγραμμα τὸ ἐκ' αὐτὴν ἐκ τῆς
 Ἰνδικῆς τῶν μὲν τρισχιλίων σταδίων οὐκ ἂν ἔλαττον
 ποιήσεις διάστημα, ὅσον ἦν τὸ ἀπὸ τοῦ ὄρου τῆς οἰ-
 κουμένης εἰς Μερόην, εἴπερ μέλλει τὰ ἄκρα τῆς Ἰνδι-
 10 κῆς ἀνταίρειν τῇ Μερόῃ· πιθανώτερον δ' ἔστι καὶ
 πλείους τῶν τρισχιλίων τιθέναι. εἰ δὲ ταῦτο προσθεῖη
 τις τοῖς τρισμυρίοις, οἷς φησιν ὁ Στήμαχος μέχρι τῆς
 εἰς Βακτρίους καὶ Σουγδιανούς ὑπερθέσεως, ἐκπέσοι
 ἂν πάντα ταῦτα τὰ ἔθνη τῆς οἰκουμένης καὶ τῆς εὐ-
 15 κράτους. τίς ἂν οὖν θαρρήσειε ταῦτα λέγειν, ἀκούων
 καὶ τῶν πάλαι καὶ τῶν νῦν τὴν εὐκρασίαν καὶ τὴν εὐ-
 καρπίαν λεγόντων πρῶτον μὲν τὴν τῶν προσβόρων
 Ἰνδῶν, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν ἐν τῇ Ἴρκανίᾳ καὶ τῇ Ἀρίᾳ
 καὶ ἑφεξῆς τῇ τε Μαργιανῇ καὶ τῇ Βακτριανῇ; ἅπασαι
 20 γὰρ αὗται προσεχέες μὲν εἰσὶ τῇ βορείῳ πλευρᾷ τοῦ
 Ταύρου, καὶ ἡ γε Βακτριανὴ καὶ πλησιάζει τῇ εἰς Ἰν- C. 73
 δούς ὑπερθέσει, τοσαύτῃ δ' εὐδαιμονίᾳ κέχρηται
 ὥστε πάμπολύ τι ἀπέχειν τῆς ἀοικήτου. ἐν μὲν γε τῇ
 Ἴρκανίᾳ τὴν ἄμπελον μετροτήν οἶνον φέρειν φασί,
 25 τὴν δὲ συκὴν μεδίμνους ἔξηκοντα, τὸν δὲ σίτον ἐκ τοῦ
 ἐκπεσόντος καρποῦ τῆς καλᾶμης πάλιν φύνισθαι, ἐν
 δὲ τοῖς δένδροις σμηνουργεῖσθαι καὶ τῶν φύλλων
 ἀπορρεῖν μέλι, ὅπερ γίνεσθαι μὲν καὶ τῆς Μηδίας ἐν
 τῇ Ματιανῇ καὶ τῆς Ἀρμενίας ἐν τῇ Σακασηνῇ καὶ τῇ
 30 Ἀραξηνῇ· ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν οὐκ ἐπ' ἴσης θαυμαστόν,
 εἴπερ εἰσὶ νοτιώτεραι τῆς Ἴρκανίας καὶ εὐκρασίᾳ δια-
 φέρουσαι τῆς ἄλλης χώρας· ἐκεῖ δὲ μᾶλλον. ἐν δὲ τῇ

Μαργιανῇ τὸν πυθμένα φαοῖν εὐρίσκεισθαι τῆς ἀμπέ-
λου πολλάκις δεῖν ἀνδρῶν ὑργυριας περιληπτόν, τὸν
δὲ βότρυον δίσπηχυν. παραπλησίαν δὲ λέγουσι καὶ τὴν
Ἀρίαν, εὐοινία δὲ καὶ ὑπερβάλλειν, ἐν ἧ γι καὶ εἰς
τριγίνειαν παραμένειν ἐν ἀπιτωτοῖς ἄγγυσι τὸν οἶ-
νον· κάμφορον δ' εἶναι καὶ τὴν Βακτριανὴν πλὴν
ἐλαίου, πλησίον τῇ Ἀρίᾳ παρακειμένην.

- 15 *Εἰ δὲ καὶ ψυχρὰ μέρη τῶν τόπων τούτων ἴσθιν,*
ὅσα ὑψηλὰ καὶ ὄρεινά, οὐδὲν δεῖ θαυμάζειν· καὶ γὰρ
ἐν τοῖς μεσημβρινοῖς κλίμασι τὰ ὄρη ψυχρὰ ἴσθι, καὶ 10
καθόλου τὰ μετέωρα ἐδάφη, καὶν πιδία ἤ. τῆς γοῦν
Καππαδοκίας τὰ πρὸς τῷ Εὐξείνῳ πολὺ βορειότερα
ἴσθι τῶν πρὸς τῷ Ταύρῳ· ἀλλ' ἡ μὲν Βαγαδανία, πι-
δίων ἐξαισίον μεταξὺ πίπτον τοῦ τε Ἀργαίου ὄρους καὶ
τοῦ Ταύρου, σπάειον εἰ κού τι τῶν καρπίμων δέν- 15
δρων φύοι, καίπερ νοτιώτερον τῆς Ποντικῆς θαλάττης
σταδίοις τριαχιλίοις, τὰ δὲ τῆς Σινώκης προάστεια καὶ
τῆς Ἀμισοῦ καὶ τῆς Φαναροίας τὸ πλεον ἐλαιόφυτά
ἴσθι. καὶ τὸν ὕψον δὲ τὸν ὀρέζοντα τὴν Βακτριανὴν
ἀπὸ τῆς Σογδιανῆς οὕτω φαοῖν εὐπλοῦν εἶναι ὥστε 20
τὸν Ἰνδικὸν φόρτον ὑπερκομισθεῖντα εἰς αὐτὸν ῥαδίως
εἰς τὴν Ἰρκανίαν κατάγεισθαι καὶ τοὺς ἐφεξῆς τόπους
μέχρι τοῦ Πόντου διὰ τῶν ποταμῶν.

- 16 *Τίν' [αὖν] οὖν τοιαύτην εὐροῖς εὐδαιμονίαν περὶ*
Βορυσθίνην καὶ τὴν Κελτικὴν τὴν παρῳκιαντίν· ὅπου 25
μηδὲ φύεται ἄμπελος, ἢ μὴ τελισφορεῖ· ἐν δὲ τοῖς νο-
τιωτέροις τούτων καὶ ἐκθαλαττιδίοις καὶ τοῖς κατὰ
Βόσπορον τελισφορεῖ, ἐν μικροκαρχία δέ, καὶ τοῦ χει-
μῶνος κατορύττεται. οἱ δὲ πάγοι παρ' αὐτοῖς τοιοῦτοί
τινὲς εἰσιν ἐπὶ τῷ στόματι τῆς λίμνης τῆς Μαιώτιδος. 30
ὥστ' ἐν χωρίῳ, ἐν ᾧ χειμῶνος ὁ τοῦ Μιθριδάτου στρα-
τηγὸς ἐνίκησε τοὺς βαρβάρους ἱππομαχῶν ἐπὶ τῷ

παγω, τοὺς αὐτοὺς καταναυμαχῆσαι θέρουσ, λυθέντος
 τοῦ πάγον. ὁ δ' Ἐρατοσθένης καὶ τοῦ πύραγμα προ- C. 74
 φέρεται τὸ ἐν τῷ Ἀσκληπιδίῳ τῷ Παντικακαίδων ἐπὶ
 τῇ θαλάσῃ χαλκῇ ὑδρὶα διὰ τὸν πάγον „εἰ τις ἄρ' ἀν-
 5 „θρώπων μὴ κίθεται οἷα παρ' ἡμῖν γίνεται, εἰς
 „τῇνδε γνώτω ἰδὼν ὑδρῖαν· ἦν οὐχ ὥς ἀνάθημα θεοῦ
 „καλόν, ἀλλ' ἐπίδειγμα χιμῶνος μεγάλου θῆχ' ἱερῆς
 „Στρατίας.“ ὅπου οὖν οὐδὲ τοῖς ἐν Βορυσθίνῳ συγκρι-
 10 ἐν Ἀμισῷ καὶ Σινώπῃ (καὶ γὰρ ἐκείνων εὐκρατοτέ-
 ρους ἂν εἰποι τις), σχολῇ γ' ἂν παραβάλλοιντο τοῖς
 κατὰ Βορυσθίνην καὶ τοῖς ἐσχάτοις Κελτοῖς. μόλις γὰρ
 ἂν ταυτοκλινεῖς εἶεν τοῖς καὶ Ἀμισὺν καὶ Σινώπην
 καὶ Βυζάντιον καὶ Μασσαλίαν, οἱ τοῦ Βορυσθένου
 15 καὶ τῶν Κελτῶν ὠμολόγηται νοτιώτεροι σταδίοις
 τρισχιλίοις καὶ ἑξακοσίοις.

Οἱ δέ γε περὶ Ἀθήμαχον τοῖς τρισμυρίοις ἔαν προσ- 17
 λάβωσι τὸ ἐπὶ τὴν Ταπροβάνην καὶ τοὺς ὄρους τῆς
 διακεκαυμένης, οὓς οὐκ ἐλάττους τῶν τετρακισχιλίων
 20 θετόν, ἐκτοπιούσι τὰ τε Βάκτρα καὶ τὴν Ἀρίαν εἰς
 τοὺς ἀπείχοντας τύπους τῆς διακεκαυμένης σταδίου
 τρισμυρίους καὶ τετρακισχιλίους, ὅσους ἀπὸ τοῦ Ἰση-
 μερινοῦ ἐπὶ Βορυσθίνην φησὶν εἶναι ὁ Ἰππαρχος. ἐκ-
 25 πεισούνται ἄρα εἰς τοὺς βορειοτέρους τοῦ Βορυσθένου
 καὶ τῆς Κελτικῆς σταδίοις ὀκτακισχιλίοις καὶ ὕκτακο-
 σίοις, ὅσοις νοτιώτερός ἐστιν ὁ Ἰσημερινὸς τοῦ ὀρέζον-
 τος κύκλου τὴν διακεκαυμένην καὶ τὴν εὐκρατον, ὃν
 φάμεν διὰ τῆς Κινναμομοφόρου μάλιστα γράφεισθαι.
 30 ἡμεῖς δέ γε ἐκιδείκνυμεν μέχρι τῆς Ἰέρνης μόλις οἰκί-
 σιμα ὄντα τὰ ὑπὲρ τὴν Κελτικὴν, ἅπερ οὐ πλείω τῶν
 πεντακισχιλίων ἐστίν. οὗτος δ' ἀποφαίνει ὁ λόγος τῆς
 Ἰέρνης εἶναι βοριώτερον εἶναι τινα κύκλον οἰκίσιμον
 ΣΤΑΒΟΙ.

- σταδίους τρισχιλίους ὀκτακοσίους. ἴσται δὲ Βάκτρα καὶ τοῦ στόματος τῆς Κασπίας θαλάττης εἴτε Ὑρκανίας κάμπολύ τι ἄρκτηκώτερα, ὅπερ τοῦ μυχοῦ τῆς Κασπίας καὶ τῶν Ἀρμενιτικῶν καὶ Μηδικῶν ὄρων διέχει περὶ ἑξακισχιλίους σταδίους, καὶ δοκεῖ αὐτῆς τῆς παραλίας ὅ-
 μέχρι τῆς Ἰνδικῆς ἄρκτηκώτερον εἶναι σημείου καὶ περί-
 πλοιον ἔχειν ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς δυνατόν, ὥς φησιν ὁ τῶν
 τόπων ἡγησάμενος τούτων Πατροκλῆς. ἔτι τοίνυν ἡ
 Βακτριανὴ χῆλις στάδια ἐπὶ τὴν ἄρκτον ἐκτείνεται· τὰ
 δὲ τῶν Σκυθῶν [Ἰθνη] πολὺ μείζω ταύτης ἐπέκεινα χω- 10
 ραν νέμεται, καὶ τελευτᾷ πρὸς τὴν βορείον θάλατταν,
 νομαδικῶς μὲν ἔχοντα δ' ὅμως. πῶς οὖν, εἴπερ καὶ
 αὐτὰ τὰ Βάκτρα ἤδη τῆς οἰκουμένης ἐκτείνεται; εἴη ἂν τὸ
 διάστημα τοῦτο ἀπὸ τοῦ Καυκάσου μέχρι τῆς βορείας
 θαλάττης τῇ διὰ Βάκτρων ὀλίγῃ πλειόνων ἢ τετρακισ- 15
 χιλίων. ταῦτα δὲ προστεθέντα τῷ ἀπὸ τῆς Ἰέρους ἐπὶ
 τὰ βόρεια σταδιασμῷ ποιεῖ τὸ πᾶν διὰ τῆς ἀοικήτου
 διάστημα ἐπὶ τοῦ διὰ τῆς Ἰέρους σταδιασμοῦ σταδίων
 ἑξακισχιλίων καὶ ὀκτακοσίων· εἰ δὲ ἑάσειε τις τοὺς
 τετρακισχιλίους σταδίους, αὐτὰ γὰρ τὰ πρὸς τῷ Καυ- 20
 κάσῳ μέρη τῆς Βακτριανῆς ἴσται βορειότερα τῆς Ἰέρ-
 ους σταδίοις τρισχιλίους καὶ ὀκτακοσίους, τῆς δὲ Κελ-
 τικῆς καὶ τοῦ Βορυσθένου ὀκτακισχιλίους καὶ ὀκτα-
 κοσίους.
- 18 Φησὶ δὲ ὁ Ἰππαρχος κατὰ τὸν Βορυσθένη καὶ τὴν ὧ
 Κελτικὴν ἐν ὅλαις ταῖς θεριναῖς νυξὶ παραυγάζεσθαι
 τὸ φῶς τοῦ ἡλίου περισπάμενον ἀπὸ τῆς δύσεως ἐπὶ
 τὴν ἀνατολήν, ταῖς δὲ χειμεριναῖς τροπαῖς [τὸ] πλεῖστον
 μετewορίζεσθαι τὸν ἥλιον ἐπὶ πῆχεις ἑννέα, ἐν δὲ τοῖς
 ἀπέχουσι τῆς Μασσαλίας ἑξακισχιλίους καὶ τριακοσίους 30
 (οὗς ἐκεῖνος μὲν εἰτι Κελτοὺς ὑπολαμβάνει, ἐγὼ δ' οὐ-
 ραι Βρεττανοὺς εἶναι, βορειότερους τῆς Κελτικῆς στα-

δίοις δισχιλίοις πεντακοσίοις) πολὺ μᾶλλον τοῦτο συμ-
 βαίνειν. ἐν δὲ ταῖς χειμεριναῖς ἡμέραις ὁ ἥλιος μετεω-
 ρίζεται πῆχεις ἑξ, τέτταρας δ' ἐν τοῖς ἀπέχουσι Μασσα-
 λίας ἑνακισχιλίους σταδίους καὶ ἑκατόν, ἐλάττους δὲ
 5 τῶν τριῶν ἐν τοῖς ἐπείκεινα, οἷα κατὰ τὸν ἡμέτερον λό-
 γον πολὺ ἂν εἴαν ἀρκτικώτεροι τῆς Ἰέρνης. οὗτος δὲ
 Πυθιά κιστεύων κατὰ τὰ ἀρκτικώτερα τῆς Βρεττανι-
 κῆς τὴν οἰκησιν ταύτην τίθησι, καὶ φησιν εἶναι τὴν
 μακροτάτην ἐνταῦθα ἡμέραν ὥρων ἰσημερινῶν δέκα
 10 ἐννέα, ὀκτωκαίδεκα δὲ ὅπου τέτταρας ὁ ἥλιος μετεω-
 ρίζεται πῆχεις· οὕς φησιν ἀπέχειν τῆς Μασσαλίας ἑα-
 κισχιλίους καὶ ἑκατόν σταδίους, ὥσθ' οἱ νοτιώτατοι
 τῶν Βρεττανῶν βορειότεροι τούτων εἰσίν. ἤτοι οὖν
 ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου εἰσὶ τοῖς πρὸς τῷ Καυκάσῳ
 15 Βακτρίοις ἢ ἐπὶ τινος πλησιόζοντος· εἴρηται γὰρ ὅτι
 κατὰ τοὺς περὶ Σηίμαχον συμβῆσεται βορειοτέρους
 εἶναι τῆς Ἰέρνης τοὺς πρὸς τῷ Καυκάσῳ Βακτρίους
 σταδίοις τρισχιλίαις ὀκτακοσίοις· προστεθέντων δὲ
 τούτων τοῖς ἀπὸ Μασσαλίας εἰς Ἰέρνην, γίνονται μύ-
 20 ριοι δισχιλίοι πεντακόσιοι. τίς οὖν ἰστόρηκεν ἐν τοῖς
 ἐκεῖ τόποις (λέγω δὲ τοῖς περὶ Βάκτρα) τοῦτο τό μῆκος
 τῶν μεγίστων ἡμερῶν ἢ τὸ ἔξαρμα τοῦ ἡλίου τό κατὰ
 τὰς μεσουρανήσεις ἐν ταῖς χειμεριναῖς τροπαῖς; ὁφθαλ-
 μοφανῇ γὰρ πάντα ταῦτα [καὶ] ἰδιώτῃ καὶ οὐ δεόμενα
 25 μαθηματικῆς σημειώσεως, ὥστα συνέγραψαν ἂν πολ- C. 76
 λοι καὶ τῶν παλαιῶν τῶν τὰ Περσικά ἱστορούντων καὶ
 τῶν ὕστερον μέχρι καὶ εἰς ἡμᾶς. πῶς δ' ἂν ἡ λεχθεῖσα
 εὐδαιμονία τῶν τόπων ὠμολόγητο τοῖς τοιούτοις ἐν τῷ
 οὐρανῷ φαινομένοις; ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων δῆλον ὥς
 30 καὶ σοφῶς ἀντιλέγει πρὸς τὴν ἀπόδειξιν, ὥς ἰσοδυνα-
 μούντων τῶν ζητουμένων λαμβάνοντος πρὸς τὸ ἀπο-
 δεῖξαι τὸ ζητούμενον.

- 19 Πάλιν δ' ἐκείνου τὸν Διήμαχον ἰδιώτην ἰνδιξα-
σθαι βουλομένου καὶ ἄπειρον τῶν τοιούτων· οἰεσθαι
γὰρ τὴν Ἰνδικὴν μεταξὺ κείσθαι τῆς τε φθινοπωρινῆς
ἰσημερίας καὶ τῶν τροπῶν τῶν χειμερινῶν, Μεγασθέ-
νει τε ἀντιλέγειν φήσαντι ἐν τοῖς νοτίοις μέρεσι τῆς ὁ
Ἰνδικῆς τὰς τε ἄρκτους ἀποκρύπτεσθαι καὶ τὰς σκιάς
ἀντιπίπτειν· μηδῆτερον γὰρ τούτων μηδαμοῦ τῆς Ἰν-
δικῆς συμβαίνειν· ταῦτα δὲ φάσκοντος ἀμαθῶς λέγε-
σθαι· τό τε γὰρ τὴν φθινοπωρινὴν τῆς ἱαρινῆς δια-
φέρειν οἰεσθαι κατὰ τὴν διάστυσιν τὴν πρὸς τὰς τρο- 10
πὰς ἀμαθίς, τοῦ τε κύκλου τοῦ αὐτοῦ ὄντος καὶ τῆς
ἀνατολῆς· τοῦ τε διαστήματος τοῦ ἐπὶ τῆς γῆς τροπι-
κοῦ ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ, ὡν μεταξὺ τίθῃσι τὴν Ἰνδι-
κὴν ἐκεῖνος, δειχθέντος ἐν τῇ ἀναμετρήσει πολὺ ἑλάτ-
τονος τῶν δισμυρίων σταδίων, συμβῆναι ἂν καὶ κατ' 15
αὐτὸν ἐκεῖνον, ὅπερ αὐτὸς νομίζει, οὐχ ὁ ἐκεῖνος· θυεῖν
μὲν γὰρ ἢ καὶ τριῶν μυριάδων οὔσαν τὴν Ἰνδικὴν οὐδὲ
πείσειν μεταξὺ τοσούτου διαστήματος, ὅσων δ' αὐτὸς
εἰρηκε, πείσειν ἂν· τῆς δ' αὐτῆς ἀγνοίας εἶναι καὶ τὸ
μηδαμοῦ τῆς Ἰνδικῆς ἀποκρύπτεσθαι φάσκειν τὰς ἄρ- 20
κτους μηδὲ τὰς σκιάς ἀντιπίπτειν, ὅτε γε καὶ πεντα-
κισχιλίους προελθόντι ἀπ' Ἀλεξανδρείας εὐθύς συμ-
βαίνειν ἄρχεται· ταῦτα δὲ εἰπόντος, εὐθύναι πάλιν
οὐκ εὖ ὁ Ἰκπαρχος, πρῶτον ἀντὶ τοῦ χειμερινοῦ τρο-
πικοῦ τὸν θερινὸν δεξιόμενος, εἰ' οὐκ οἰόμενος δεῖν 25
μάρτυρι χρῆσθαι τῶν μαθηματικῶν ἀναστρολογήτω
ἀνθρώπων, ὥσπερ τοῦ Ἐρατοσθένους προηγουμένως
τὴν ἐκείνου μαρτυρίαν ἐγκρίνοντος, ἀλλ' οὐ κοινῶς τι
ἔθιμ χρωμένου πρὸς τοὺς ματαιολογοῦντας· εἰς γὰρ
τις τῶν πρὸς τοὺς ματαίως ἀντιλέγοντας ἐλέγχων ἰστίν, 30
ὅταν αὐτὴν τὴν ἐκείνων ἀπόφασιν, ὅποια ποτὶ ἰστί,
δειξωμὲν ἡμῖν συνηγοροῦσαν.

Νυνὲ μὲν οὖν ὑποθίμενοι τὰ νοτιώτατα τῆς Ἰν- 20
 δικῆς ἀνταίρειν τοῖς κατὰ Μερόην, ὅπερ εἰρήκασι πολ-
 λοὶ καὶ πεπιστεύκασιν, ἐπειδείξαμεν τὰ συμβαίνοντα
 ἄτοκα. ἐπεὶ δὲ ὁ Ἰππαρχος οὐδὲν ἀντειπὼν τῇ ὑποθέ- C. 77
 5 σει ταύτῃ νυνὲ μετὰ ταῦτα ἐν τῷ δευτέρῳ ὑπομνήματι
 οὐ συγχωρεῖ, σκεπτόμεν καὶ τοῦτον τὸν λόγον. φησὶ
 τοῖσιν ἀνταϊρόντων ἀλλήλοις (τῶν) ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πα-
 ραλλήλου κειμένων, ἐπειδὴν τὸ μεταξὺ ἡ μέγα διά-
 στημα, μὴ δύνασθαι γνωσθῆναι αὐτὸ τοῦτο ὅτι εἰσὶν
 10 ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου οἱ τόποι, ἄνευ τῆς τῶν
 κλιμάτων συγκρίσεως τῆς κατὰ θάτερον τὸν τόπον. τὸ
 μὲν οὖν κατὰ Μερόην κλίμα Φίλωνά τε τὸν συγγρά-
 ψαντα τὸν εἰς Αἰθιοπίαν πλοῦν ἱστορεῖν, ὅτι πρὸ
 πέντε καὶ τετταράκοντα ἡμερῶν τῆς θερυνῆς τροπῆς
 15 κατὰ κορυφὴν γίνεται ὁ ἥλιος, λέγειν δὲ καὶ τοὺς λό-
 γους τοῦ γνωμένου πρὸς τε τὰς τροπικὰς σκιὰς καὶ τὰς
 ἱσημερινάς, αὐτόν τε Ἐρατοσθένη συμφωνεῖν ἔγγιστα
 τῷ Φίλωνι, τὸ δ' ἐν τῇ Ἰνδικῇ κλίμα μηδὲν ἱστορεῖν,
 μηδ' αὐτόν Ἐρατοσθένη. εἰ δὲ δὴ καὶ αἱ ἄρκτοι ἐκεῖ
 20 ἀμφοτέραι, ὥς οἰεῖται, ἀποκρύπτονται, πιστεύων τοῖς
 περὶ Νέαρχον, μὴ δυνατόν εἶναι ἐπὶ ταύτου παραλλή-
 λου κείσθαι τὴν τε Μερόην καὶ τὰ ἄκρα τῆς Ἰνδικῆς.
 εἰ μὲν τοῖσιν περὶ τῶν ἄρκτων ἀμφοτέρων ὅτι ἀπο-
 κρύπτονται συναποφαίνεται τοῖς εἰποῦσιν Ἐρατοσθέ-
 25 νης, πῶς περὶ τοῦ ἐν τῇ Ἰνδικῇ κλίματος οὐδεὶς ἀπο-
 φαίνεται, οὐδ' αὐτὸς Ἐρατοσθένης; οὗτος γὰρ ὁ λόγος
 περὶ τοῦ κλίματος ἔστιν. εἰ δ' οὐ συναποφαίνεται,
 ἀπηλλάχθω τῆς αἰτίας. οὐ συναποφαίνεται δέ γε, ἀλλὰ
 τοῦ Διμαῆχου φήσαντος μηδαμοῦ τῆς Ἰνδικῆς μήτ'
 30 ἀποκρύπτεσθαι τὰς ἄρκτους μήτ' ἀντικίπτειν τὰς
 σκιὰς, ἅπερ ὑπέκληφεν ὁ Μεγασθένης, ἀπειρίαν αὐ-
 τοῦ καταγιγνώσκει, τὸ συμπεπλεγμένον νομίζων ψεύ-

δος, ἐν ᾧ ὁμολογουμένως καὶ κατ' αὐτὸν τὸν Ἰκκαρ-
χον τὸ γε μὴ ἀντιπίπτειν τὰς σκιὰς ψεύδους ἐμπέπτε-
ται. καὶ γὰρ εἰ μὴ τῇ Διερόῃ ἀνταίρει, τῆς γε Συή-
νης νοτιώτερα εἶναι τὰ ἄκρα τῆς Ἰνδικῆς συγχωρῶν
φαίνεται.

- 21 Καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς δὲ περὶ τῶν αὐτῶν ἐπιχειρῶν ἡ
ταῦτά λέγει τοῖς ἐξελεγχθεῖσιν ὑφ' ἡμῶν, ἡ λήμματα
προσχορῆται ψευδέσιν, ἡ ἐπιφέρει τὸ μὴ ἀκολουθοῦν.
οὔτε γὰρ τῷ ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς Θάψακον εἶναι στα-
δίους τετρακισχιλίους ὀκτακοσίους, ἐντεῦθεν δὲ πρὸς 10
τὴν ἄρκτον ἐπὶ τὰ Ἀρμένια ὄρη [διο]χιλίους ἑκατόν,
ἀκολουθεῖ τὸ ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπὶ τοῦ δι' αὐτῆς μεσημ-
βρινοῦ ἐπὶ τὰ ἄρκτικά ὄρη πλείους εἶναι τῶν ἐξακισχι-
λίων· οὔτε τὸ ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ τὰ ὄρη [δισ]χιλίων καὶ
C. 78 ἑκατόν φησιν Ἐρατοσθένης, ἀλλ' εἶναι τι λοιπὸν ἀκα- 15
ταμέτρητοι, ὥσθ' ἡ ἐξῆς ἐξοδος ἐκ μὴ διδομένου λήμ-
ματος οὐκ ἂν ἐπιραίνεται· οὐτ' ἀπεφάνετο οὐδαμῶς
Ἐρατοσθένης τὴν Θάψακον τῆς Βαβυλῶνος πρὸς ἄρ-
κτους κλισθαι πλείους ἢ τετρακισχιλίους καὶ πεντακο-
σίοις σταδίοις.

- 22 Ἐξῆς δὲ συνηγορῶν ἐτι τοῖς ἀρχαίοις πίναξιν οὐ
τά λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Ἐρατοσθένους προφέρεται περὶ
τῆς τρίτης σφραγίδος, ἀλλ' ἐαυτῷ κεχαρισμένως πλάτ-
τει τὴν ἀπόφασιν πρὸς ἀνατροπὴν εὐφυῆ. ὁ μὲν γὰρ
ἀκολουθῶν τῇ θέσει τῇ προειρημένῃ τοῦ τι Ταύρου 25
καὶ τῆς ἀπὸ στηλῶν θαλάττης, διελὼν τῇ γραμμῇ
ταύτῃ τὴν οἰκουμένην δίχα καὶ καλίσας τὸ μὲν βόρειον
μέρος τὸ δὲ νότιον, χωρεῖται τούτων ἑκάτερον τέμνειν
πάλιν εἰς τὰ δυνατὰ μέρη· καλεῖ δὲ ταῦτα σφραγίδας.
καὶ δὴ τοῦ νοτίου μέρους πρώτην εἰπὼν σφραγίδα τὴν 30
Ἰνδικήν, δευτέραν δὲ τὴν Ἀριανήν, ἐχούσας τι εὐπε-
ρίγραφον, ἰσχυσαὶν ἀμφοτέρων ἀποδοῦναι καὶ μήκος

καὶ πλάτος, τρόπον δὲ τινα καὶ σχῆμα, ὡς ἂν γεωμε-
τρικός. τὴν μὲν γὰρ Ἰνδικὴν ῥομβοειδῆ φησι διὰ τὸ
τῶν πλευρῶν τὰς μὲν θαλάττῃ κλύεσθαι τῇ τε νοτίῳ
καὶ τῇ ἐφ' αὐτὴν μὴ πάνυ κολπώδεις ῥόνας ποιούσαις, τὰς δὲ
5 βλοικῆς τὴν μὲν τῷ ὄρει τὴν δὲ τῷ ποταμῷ, κἀνταῦθα
τοῦ εὐθυγράμμου σχήματος ὑπὸ τι σωζομένου· τὴν
δ' Ἀριανὴν ὁρῶν τὰς γε τρεῖς πλευρὰς ἔχουσιν εὐθυ-
εῖς πρὸς τὸ ἀποτελεῖσαι παραλληλόγραμμον σχῆμα, τὴν
δ' ἱσπέριον οὐκ ἔχων σημείοις ἀφορίσαι διὰ τὸ ἱκαλ-
10 λάττειν ἀλλήλοις τὰ ἔθνη, γραμμῇ τινι ὁμῶς δηλοῖ τῇ
ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ τὰ ἄκρα τῆς Καρμανίας τε-
λευτώσῃ τὰ συνάπτοντα πρὸς τὸν Περσικὸν κόλπον.
ἱσπέριον μὲν οὖν καλεῖ τοῦτο τὸ πλευρόν, ἐφ' οὗ δὲ τὸ
παρὰ τὸν Ἰνδόν, παράλληλα δ' οὐ λέγει· οὐδὲ τὰ λοι-
15 πὰ, τὸ τε τῷ ὄρει γραφόμενον καὶ τὸ τῇ θαλάττῃ, ἀλλὰ
μόνον τὸ μὲν βόρειον τὸ δὲ νότιον.

Οὕτω δ' ὁλοσχερῆ τινα τύπῳ τὴν δευτέραν ἀπο- 23
διδούς σφραγίδα πολὺ ταύτης ὁλοσχερέστερον ἀποδί-
δωσι τὴν τρίτην σφραγίδα κατὰ πλείους αἰτίας. πρῶ-
20 τὴν μὲν τὴν λεχθεῖσαν, ὅτι οὐκ εὐκρινῶς ἀφώρισται ἡ
ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ Καρμανίαν, ἥτις κοινὴ ἐστὶ
τῇ τρίτῃ πρὸς τὴν δευτέραν σφραγίδα πλευρά· ἔκειθ'
ὅτι εἰς τὴν νότιον πλευρὰν ὁ Περσικός ἐμπίπτει κόλ-
πος, ὅπερ καὶ αὐτὸς φησιν, ὥστ' ἠνάγκασται τὴν ἐκ
25 Βαβυλωνος λαβεῖν γραμμὴν ὡς ἂν εὐθείαν τινα διὰ
Σούσων καὶ Περσιπόλεως μέχρι τῶν ὄρων τῆς Καρ- C. 79
μανίας καὶ τῆς Περσίδος, ἣ δυνατός ἦν εὐρεῖν μεμε-
τρημένην ὁδόν, σταδίων οὖσαν τὴν ὅλην μικρῷ πλει-
όνων ἢ ἑνακισχιλίων· ἦν νότιον μὲν καλεῖ πλευρὰν,
30 παράλληλον δ' οὐ λέγει τῇ βορείῳ. δηλον δ' ὅτι οὐδ'
ὁ Εὐφράτης, ᾧ τὸ ἱσπέριον ἀφορίζει πλευρόν, σύνειγ-
γύς ἐστιν εὐθεία γραμμῇ, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ὄρων ἐπὶ τὴν

μεισημβρίαν ὅυτις εἰτ' ἐπιστρέφει πρὸς ἑω καὶ πάλιν
 πρὸς νότον μέχρι τῆς εἰς θάλατταν ἐκβολῆς. δηλοῖ δὲ
 τὸ μὴ εὐθύπορον τοῦ ποταμοῦ, φράζων τὸ σχῆμα τῆς
 Μεσοποταμίας, ὃ ποιοῦσι συμπίπτοντες εἰς ἓν δ τὴ
 Τίγρις καὶ ὁ Εὐφράτης, ὑπηρεσίῳ παραπλήσιον, ὥς 5
 φησι καὶ μὴν οὐδὲ πᾶν μεμετρημένον ἔχει τὸ ἐσπίριον
 πλευρὸν τὸ ἀφοριζόμενον ὑπὸ τοῦ Εὐφράτου, ἀλλὰ
 φησὶ τὸ πρὸς τῇ Ἀρμενίᾳ μέρος καὶ τοῖς ἀρκτικοῖς
 ὄρεσι μὴ ἔχειν [εἶπεῖν] πόσον ἐστὶ διὰ τὸ ἀμέτρητον εἶ-
 ναι. διὰ δὲ ταῦτα πάντα τυπωδῶς φησιν ἀποδιδόναι 10
 τὴν τρίτην μερίδα· καὶ γὰρ καὶ τὰ διαστήματά φησιν
 ἐκ πολλῶν συναγαγεῖν τῶν τοὺς σταθμούς πραγμα-
 τευσαμένων, [ὧν] τινὰς καὶ ἀντιγράφους καλεῖ. ἀγνω-
 μονεῖν δὲ δόξειεν ἂν ὁ Ἰππαρχος πρὸς τὴν τοιαύτην
 ὁλοσχίρην γεωμετρικῶς ἀντιλέγων, ἐν ᾗ χάριν εἰδέ- 15
 ναι δεῖ τοῖς καὶ ὑπασσοῦν ἀπαγγέλλασιν ἡμῖν τὴν τῶν
 τόπων φύσιν. ὅταν δὲ δὴ μὴδ' εἴς ὧν ἐκείνος λέγει
 λαμβάνῃ τὰς γεωμετρικὰς ὑποθέσεις ἀλλ' ἑαυτῷ πλά-
 σας, ἐκφανέστερον ἂν τὸ φιλότιμον καταμηνύοιτο.

- 24 Ὁ μὲν δὲ οὕτως φησὶ τὴν τρίτην μερίδα τυπωδῶς 20
 ἀποδίδοσθαι μυρίων σταδίων ἀπὸ Κασπίων πυλῶν
 ἐπὶ τὸν Εὐφράτην, κατὰ μέρος δὲ διαιρῶν, ὡς ἀναγε-
 γραμμένην εὗρε τὴν μέτρησιν οὕτω τίθῃσιν, ἑμπαλιν
 τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ Εὐφράτου ποιησάμενος καὶ τῆς
 κατὰ θάψακον διαβάσεως αὐτοῦ, μέχρι μὲν δὲ τοῦ Τί- 25
 γριδος, ὅπου Ἀλέξανδρος διέβη, σταδίους [δις]χιλίους
 καὶ τετρακοσίους γράφει· ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τοὺς ἑξῆς
 τύπους διὰ Γαυγαμήλων καὶ τοῦ Λύκου καὶ Ἀρβήλων
 καὶ Ἐκβατάνων, ἥ Δαρδελος ἐκ τῶν Γαυγαμήλων ἔφυγε
 μέχρι Κασπίων πυλῶν, τοὺς μυρίους ἐκπληροῖ, τρια- 30

κοσίους μόνον πλεονάσας. το μὲν δὲ βόρειον πλευρὸν οὕτω καταμετρεῖ, οὐ παράλληλον τοῖς ὄρισι θίξι οὐδὲ τῇ διὰ στηλῶν καὶ Ἀθηνῶν καὶ Ῥόδου γραμμῇ· ἡ γὰρ Θάψακος πολὺ τῶν ὁρῶν ἀφίστηκε, συμπίπτει δὲ καὶ τὸ ὕψος καὶ ἡ ἀπὸ Θάψακου ὁδὸς ἐπὶ τὰς Κασπίους πύ-
 6 λας. καὶ τὰ γε προσάρχτια μέρη τοῦ ὄρου ταῦτ' ἐστίν.

Ἀποδοὺς δὲ τὸ βόρειον οὕτω πλευρὸν „τὸ δὲ νότιον“ C. 80
25
 φηοί „παρὰ μὲν τὴν θάλατταν οὐκ ἐστι λαβεῖν διὰ τὸ
 „τὸν Περσικὸν ἐμπίπτειν κόλπον, ἀπὸ Βαβυλῶνος δὲ
 10 „διὰ Σούσων καὶ Περσιπόλειως μέχρι τῶν ὁρίων τῆς τε
 „Περσίδος καὶ τῆς Καρμανίας σταδίους εἶναι ἑνακισχι-
 „λίους καὶ διακοσίους,“ νότιον μὲν λέγων, παράλληλον
 δ' οὐ λέγων τῷ βορείῳ τὸ νότιον. τὴν δὲ διαφωνίαν τοῦ
 μήκους φησὶ συμβαίνειν, τοῦ τε βορείου τεθέντος πλευ-
 15 ροῦ καὶ τοῦ νοτίου, διὰ τὸ τὸν Εὐφράτην μέχρι τινὸς
 πρὸς μιοημβρίαν ῥυέντα πρὸς τὴν ἕω πολὺ ἐγκλίνειν.

Τῶν δὲ πλαγίων πλευρῶν τὴν ἑσπερίαν λέγει 26
 πρῶτον, ἣν ὁποία τίς ἐστίν, εἴτε μία εἴτε δύο, ἐν μέσῳ
 πάρισι σκοπεῖν. ἀπὸ γὰρ τῆς κατὰ Θάψακον φησι
 20 διαβάσειως παρὰ τὸν Εὐφράτην εἰς μὲν Βαβυλῶνα στα-
 δίους εἶναι τετρακισχιλίους ὀκτακοσίους, ἐντιυθεν δ'
 ἐπὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐφράτου καὶ πόλιν Τερηδόνα
 τρισχιλίους· τὰ δ' ἀπὸ Θάψακου πρὸς τὰς ἄρκτους
 μέχρι μὲν τῶν Ἀρμενίων πυλῶν καταμεμετρηθῆσαι καὶ
 25 εἶναι ὡς χιλίους ἑκατόν, τοὺς δὲ διὰ Γορδυαίων καὶ
 Ἀρμενίων μηκέτι· διὸ δὲ παραλείπειν αὐτούς. τοῦ δὲ
 πρὸς ἕω πλευροῦ τὸ μὲν διὰ τῆς Περσικῆς κατὰ μήκος
 ἀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς ὡς ἐπὶ Μηδίαν καὶ τὰς ἄρκτους οὐκ
 ἔλαττον εἶναι δοκεῖ τῶν ὀκτακισχιλίων, ἀπὸ δέ τινων
 30 ἄκρωτηρίων καὶ ὑπὲρ τοὺς ἑνακισχιλίους, τὸ δὲ λοιπὸν
 διὰ τῆς Παραιτακηνῆς καὶ Μηδίας ἐπὶ Κασπίους πύ-
 λας ὡς τρισχιλίων· τὸν δὲ Τίγγριν ποταμὸν καὶ τὸν

Εὐφράτην ῥέοντας ἐκ τῆς Ἀρμενίας πρὸς μεσημβρίαν, ἐπειδὴν παραμείψονται τὰ τῶν Γορδυαίων ὄρη, κύκλον μέγαν περιβαλομένους καὶ ἐμπεριλαβόντας χώραν πολλήν τὴν Μεσοποταμίαν ἐπιστρέφειν πρὸς χειμερινὴν ἀνατολὴν καὶ τὴν μεσημβρίαν, πλεον δὲ τὸν Εὐφράτην· γινόμενον δὲ τοῦτον ἐγγιον αἰὲ τοῦ Τίγριδος κατὰ τὸ Σεμιράμιδος διατείχισμα καὶ κώρην καλουμένην Ὠκιν, διασχόντα ταύτης ὅσον διακοσίους σταδίους καὶ ῥυέντα διὰ Βαβυλωνίος ἐκπίπτειν εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον. „γίνεται δὴ“ φησί „τὸ σχῆμα τῆς 10 „Μεσοποταμίας καὶ Βαβυλωνίας ὑπεριστῶ παραπλή- „σιον.“ ὁ μὲν δὲ Ἑρατοσθένης τοιαύτ' εἰρηκε.

27 Περὶ δὲ τῆς τρίτης σφραγίδος καὶ ἄλλα μὲν τινα ἀμαρτήματα ποιεῖ, περὶ ὧν ἐπισκεψόμεθα, ἃ δὲ Ἰππαρχος προφέρει αὐτῷ, οὐ πάνυ. σκοπῶμεν δ' ἃ λέγει. 15 βουλόμενος γὰρ βεβαιοῦν τὸ ἐξ ἀρχῆς, ὅτι οὐ μεταθετόν τὴν Ἰνδικὴν ἐπὶ τὰ νοτιώτερα, ὥσπερ Ἑρατοσθένης ἀξιοί, σαφὲς ἂν γινέσθαι τοῦτο μάλιστα φησιν ἐξ ὧν αὐτὸς ἐκείνος προφέρεται· τὴν γὰρ τρίτην μερίδα

C. 81 κατὰ τὴν βόρειον πλευρὰν εἰπόντα ἀφορῆσθαι ὑπὸ 20 τῆς ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην γραμμῆς σταδίων μυρίων οὐσῆς, μετὰ ταῦτα ἐπιφέρειν ὅτι τὸ νότιον πλευρὸν τὸ ἀπὸ Βαβυλωνίος εἰς τοὺς ὄρους τῆς Καρμανίας μικρῷ πλεόνων ἐστὶν ἢ ἑνακισχιλίων, τὸ δὲ πρὸς δύσει πλευρὸν ἀπὸ Θαψάκου παρὰ τὸν Εὐφρά- 25 τὴν ἐστὶν εἰς Βαβυλῶνα τετρακισχίλιοι ὅκτακόσιοι στάδιοι, καὶ ἐξῆς ἐπὶ τὰς ἐκβολὰς τρισχίλιοι, τὰ δὲ πρὸς ἄρκτον ἀπὸ Θαψάκου τὸ μὲν ἀπομεμέτρηται μέχρι χιλίων ἑκατόν, τὸ λοιπὸν δ' οὐκ εἶτι. „ἐπεὶ τοίνυν“ φησί „τὸ μὲν βόρειόν ἐστι πλευρὸν τῆς τρίτης μερίδος ὥς μυ- 30 „ρίων, ἣ δὲ τοῦτῃ παρόλληλος ἀπὸ Βαβυλωνίος εὐθεία „μέχρι ἀνατολικοῦ πλευροῦ συνελογίσθη μικρῷ πλει-

„όνων ἢ ἐνακισχιλίων, δῆλον ὅτι ἡ Βαβυλῶν οὐ πολλῶ
 „πλείοσιν ἢ χιλίοις σταδίοις ἐστὶν ἀνατολικωτέρα τῆς
 „κατὰ Θάψακον διαβάσειως.“

Ἐροῦμεν δ' ὅτι, εἰ μὲν ἐπὶ τῆς αὐτῆς μεσημβρινῆς 28
 5 εὐθείας ἐπ' ἀκριβὲς ἐλαμβάνοντο αἱ τε Κάσπιοι πύλαι
 καὶ οἱ ὅροι τῶν Καρμανίων καὶ Περσῶν, πρὸς ὁρθὰς
 τε ἦγοντο ἀπὸ τῆς λειχθείσης μεσημβρινῆς εὐθείας ἢ
 τε ἐπὶ Θάψακον καὶ ἢ ἐπὶ Βαβυλῶνα, συνέβαινεν ἂν
 τοῦτο. ἢ γὰρ προσεκβαλλομένη τῇ διὰ Βαβυλῶνος
 10 μέχρι τῆς διὰ Θάψακον εὐθείας μεσημβρινῆς ἴση ἂν
 ἦν πρὸς αἰσθησιν ἢ πάρισός γε τῇ ἀπὸ Κασπίων πυ-
 λῶν εἰς Θάψακον, ὥστε τῇ ὑπεροχῇ ἐγίνετ' ἂν ἀνατο-
 λικωτέρα ἡ Βαβυλῶν τῆς Θάψακον, ἢ ὑπερέχει ἡ ἐκ
 Κασπίων πυλῶν εἰς Θάψακον τῆς ἐκ τῶν Καρμανίων
 15 ὅρων εἰς Βαβυλῶνα. ἀλλ' οὔτε τὴν διορίζουσαν γραμ-
 μὴν ἰσπερίον πλειρόν τῆς Ἀριανῆς ἐπὶ μεσημβρινοῦ
 κειμένην εἰρηκεν Ἐρατοσθένης, οὔτε τὴν ἀπὸ Κασπίων
 πυλῶν ἐπὶ Θάψακον πρὸς ὁρθὰς τῇ διὰ τῶν Κασπίων
 πυλῶν μεσημβρινῇ, ἀλλὰ μάλλον τὴν τῷ ὄρει γραφο-
 20 μένην, πρὸς ἣν ἢ ἐπὶ Θάψακον γωνίαν ποιεῖται ἀπὸ τοῦ
 αὐτοῦ σημείου κατηγμένη ἀφ' οὗ καὶ ἡ τοῦ ὄρους
 γραμμὴ· οὐδ' ἢ ἐπὶ Βαβυλῶνα ἡγμένη ἀπὸ τῆς Καρ-
 μανίας παράλληλος εἰρηται τῇ ἐπὶ Θάψακον ἡγμένη·
 οὐδ' εἰ παράλληλος ἦν, μὴ [πρὸς] ὁρθὰς δὲ τῇ διὰ Κα-
 25 σπίων πυλῶν μεσημβρινῇ, οὐδὲν ἂν ἐγίνετο πλῆον
 πρὸς τὸν συλλογισμόν.

Ὁ δὲ ταῦτα λαβὼν ἐξ ἐτοίμου καὶ δείξας, ὥς οἰε- 29
 ται, διότι ἡ Βαβυλῶν κατὰ Ἐρατοσθένη Θάψακον ἀνα-
 τολικωτέρα ἐστὶ μικρῶ πλείοσιν ἢ χιλίοις σταδίοις, πά- C. 82
 30 λιν ἄλλως πλάττει λῆμμα ἑαυτῷ πρὸς τὴν ἐξῆς ἀπόδει-
 ξιν καὶ φησιν, ἐὰν ἐννοηθῇ ἀπὸ Θάψακον ἐπὶ μεσημ-
 βρίαν εὐθεῖα ἀγομένη καὶ ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπὶ ταύτην

κάθετος, τρίγωνον ὀρθογώνιον εἶσεσθαι, συνιστηκός
 ἐκ τε τῆς ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ Βαβυλῶνα τεινούσης πλει-
 ρᾶς καὶ τῆς ἀπὸ Βαβυλῶνος καθέτου ἐπὶ τὴν διὰ Θα-
 ψάκου μεσημβρινὴν γραμμὴν ἡγμένης καὶ αὐτῆς τῆς
 διὰ Θαψάκου μεσημβρινῆς. τούτου δὲ τοῦ τριγώνου δ
 τὴν μὲν ὑποτείνουσιν τῇ ὀρθῇ τὴν ἀπὸ Θαψάκου εἰς
 Βαβυλῶνα τίθῃσιν, ἣν φησι τετρακισχιλίων ὀκτακο-
 σίων εἶναι, τὴν δ' ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν διὰ Θαψάκου
 μεσημβρινὴν γραμμὴν κάθετον μικρὰ πλειόνων ἢ χι-
 λίων, ὅσων ἦν ἡ ὑπεροχὴ τῆς ἐπὶ Θαψάκον πρὸς τὴν 10
 μέχρι Βαβυλῶνος· ἐκ δὲ τούτων καὶ τὴν λοιπὴν τῶν
 περὶ τὴν ὀρθὴν συλλογίζεται πολλαπλάσιον οὔσαν τῆς
 λεχθείσης καθέτου· προστίθῃσι δὲ ταύτῃ τὴν ἀπὸ Θα-
 ψάκου πρὸς ἄρκτον ἐκβαλλομένην μέχρι τῶν Ἀρμε-
 νίων ὀρῶν, ἥς τὸ μὲν ἴσθι μεμετρησθαι Ἐρατοσθένους 15
 καὶ εἶναι χιλίων ἑκατόν, τὸ δ' ἀμέτρητον ἑᾶ. οὗτος δ'
 ἐπὶ τοῦλάχιστον ὑποτίθεται χιλίων, ὥστε τὸ συνόμφω
 δισχιλίων καὶ ἑκατόν γίνεσθαι, ὃ προσθεὶς τῇ ἐκ'
 εὐθείας πλευρᾷ τοῦ τριγώνου μέχρι τῆς καθέτου τῆς
 ἐκ Βαβυλῶνος πολλῶν χιλιάδων λογίζεται διάστημα 20
 τὸ ἀπὸ τῶν Ἀρμενίων ὀρῶν καὶ τοῦ δι' Ἀθηνῶν πα-
 ραλλήλου μέχρι τῆς ἐκ Βαβυλῶνος καθέτου, ἥτις ἐπὶ
 τοῦ διὰ Βαβυλῶνος παραλλήλου ἴδρυται. τὸ δέ γε ἀπὸ
 τοῦ δι' Ἀθηνῶν παραλλήλου ἐπὶ τὸν διὰ Βαβυλῶνος
 δείκνυσιν οὐ μῆζον ὃν σταδίων δισχιλίων τετρακο- 25
 σίων, ὑποτεθέντος τοῦ μεσημβρινοῦ παντὸς τσοῦ-
 των σταδίων, ὅσων Ἐρατοσθένους φησὶν. εἰ δὲ τοῦτο,
 οὐκ ἂν ἦν τὰ ὄρη τὰ Ἀρμένια καὶ τὰ τοῦ Ταύρου ἐπὶ
 τοῦ δι' Ἀθηνῶν παραλλήλου, ὥς Ἐρατοσθένους, ἀλλὰ
 πολλαῖς χιλιάσι σταδίων ἀρκτικώτερά κατ' αὐτὸν ἐκεί- 30
 νον. ἐνταῦθα δὴ πρὸς τῷ τοῖς ἀνισκευασμένοις λήμ-
 μασι προσχρῆσθαι πρὸς τὴν τοῦ ὀρθογωνίου τριγώ-

νου τάξιν καὶ τοῦτο λαμβάνει τὸ μὴ διδόμενον, τὸ τὴν
 ὑποτείνουσιν τῇ ὀρθῇ γωνίᾳ τὴν ἀπὸ Θαψάκου γραμ-
 μὴν εὐθείαν εἶναι μέχρι Βαβυλῶνος ἐν σταδίοις τετρα-
 κισχίλλοις ὀκτακοσίοις. παρὰ τε γὰρ τὸν Εὐφράτην
 5 φησὶν εἶναι τὴν ὁδὸν ταύτην ὁ Ἐρατοσθένης, καὶ τὴν
 Μεσοποταμίαν σὺν τῇ Βαβυλωνίᾳ μεγάλῳ κύκλῳ πε-
 ριέχουσθαι λέγων ὑπὸ τε τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Τίγρι-
 δος, τὸ πλεον δὲ τῆς περιοχῆς ὑπὸ τοῦ Εὐφράτου συμ-
 βαίνειν φησὶν· ὥσθ' ἡ ἀπὸ Θαψάκου εἰς Βαβυλῶνα C. 83
 10 εὐθεία οὐτ' ἂν παρὰ τὸν Εὐφράτην εἴη οὐτ' ἂν το-
 σοῦτων σταδίων οὐδ' ἔγγυς. ἀνατίτραπται οὖν ὁ συλ-
 λογισμὸς· καὶ μὴν εἰρηται γέ, ὅτι οὐχ οἷόν τε δεῖν
 δεδομένων γραμμῶν ἀπὸ τῶν Κασπίων πυλῶν κατὰ-
 γισθαι τὴν μὲν ἐπὶ Θαψάκον τὴν δ' ἐπὶ τὰ τῶν Ἀρμε-
 15 νίων ὄρη τὰ κατὰλληλα τῇ Θαψάκῳ, ἀπέχοντα τῆς Θα-
 ψάκου τοῦλάχιστον κατ' αὐτὸν τὸν Ἰππαρχον δισχι-
 λίους καὶ ἑκατὸν σταδίους, ἀμφοτέρως παραλλήλους
 εἶναι καὶ ἀλλήλαις καὶ τῇ διὰ Βαβυλῶνος, ἣν νότιον
 πλευρὰν Ἐρατοσθένης ἐκάλεσεν. ἐκεῖνος μὲν οὖν οὐκ
 20 ἔχων καταμειτρημένην εἰπεῖν τὴν παρὰ τὰ ὄρη ὁδόν,
 τὴν δ' ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ Κασπίους πύλας, ταύτην εἶπε
 καὶ προσέθηκε τὸ ὡς τυκωδῶς εἰπεῖν· ἄλλως τε τῷ
 βουλομένῳ τὸ μῆκος εἰπεῖν τῆς μετὰ τὴν Ἀριανὴν μέ-
 χρι Εὐφράτου χώρας οὐ πολὺ διάφερε ταύτην ἢ ἐκεί-
 25 νην καταμετρεῖν. ὁ δ' ὡς παραλλήλους ὑπακούων
 λέγεσθαι τελείως ἂν δόξειε καταγινώσκειν παιδικὴν
 ἀμαθίαν ἀνθρώπου.

Ταῦτα μὲν οὖν εἶναι δεῖ ὡς παιδικὰ. ἃ δ' ἂν 30
 τις αἰτιάσαιο τοῦ Ἐρατοσθένους τοιαυτὰ ἐστὶ. κα-
 30 θάπερ γὰρ ἡ κατὰ μέρος τομὴ τῆς ἄλλως κατὰ μέ-
 ρος διαφέρει (διότι ἡ μὲν καὶ τὰ μέρη λαμβάνει πε-
 ριγραφὴν ἔχοντα φυσικὴν, ἀρθρώσει τι καὶ τὸ πρ

σημειώδη, ἢ δ' οὐδὲν ἔχει τοιοῦτον), χρώμεθα δ' οὐ-
 κείως ἑκατέρα τὸν καιρὸν καὶ τὴν χρεῖαν σκοποῦντες,
 οὕτως ἐπὶ τῶν γεωγραφικῶν διὰ μὲν τομὰς ποιεῖσθαι
 τῶν μερῶν τὰ καθ' ἑκαστα ἐκιδόντας, μιμῆσθαι δὲ τὰς
 κατὰ μέρος τομὰς μᾶλλον ἢ τὰς ὡς ἔτυχε. τὸ γὰρ ση- 5
 μειώδης καὶ τὸ εὐπεριόριστον ἐκείθεν λαβεῖν ἔστιν, οὐ
 χρεῖαν ἔχει ὁ γεωγράφος· εὐπεριόριστον δέ, ὅταν ἡ
 ποταμοῖς ἢ ὄρεσιν ἢ θαλάττῃ δυνατόν ᾖ, καὶ ἔθνη δὲ
 ἢ ἔθνεσι καὶ μεγέθει ἀσπῶ καὶ σχήματι, ὅπου τοῦτο
 δυνατόν. καὶ ταχοῦ δὲ ἀντὶ τοῦ γεωμετρικῶς τὸ ἀπλῶς 10
 καὶ ὁλοσχερῶς ἱκανόν. μέγεθος μὲν οὖν ἱκανόν ἔστιν,
 ἂν τὸ μέγιστον εἴπῃς μήκος καὶ πλάτος, ὡς τῆς οἰκο-
 μένης ἐπὶ τὰ μυριάδων εἰ τύχοι μήκος, πλάτος δ' ἐλατ-
 τον ἢ ἡμισυ μικρῶ τοῦ μήκους· σχῆμα δ', ἂν τῶν γεω-
 μετρικῶν τινὲς σχημάτων εἰκάσῃς, ὡς τὴν Σικελίαν τρι- 15
 γώνῳ, ἢ τῶν ἄλλων γνωρίμων τινὲς σχημάτων, οἷον
 τὴν Ἰβηρίαν βίρρη, τὴν Πελοπόννησον πλατάνου
 C. 81 φύλλῳ· ὅσῳ δ' ἂν μείζον ἢ τὸ τεμνόμενον, τοσῶδε καὶ
 ὁλοσχερῶς ἀρίποι ἂν ποιεῖσθαι τὰς τομὰς.

- 31 Ἡ μὲν οὖν οἰκουμένη δίχα διήρηται τῷ τε Ταύρῳ 20
 καὶ τῇ ἐπὶ στήλας θαλάττῃ καλῶς. καὶ τοῦ νοτίου μέ-
 ρους ἢ μὲν Ἰνδικῇ περιώριστα πολλοῖς· καὶ γὰρ ὄρει
 καὶ ποταμῶ καὶ θαλάττῃ καὶ ἐνὶ ὀνόματι ὡς ἐνὸς ἔ-
 θνους· ὥστε καὶ τετράπλευρος ὀρθῶς λέγεται καὶ ῥομ-
 βοειδής. ἢ δ' Ἀριανῇ ἤττον μὲν τὸ εὐπερίγραφον ἔχει 25
 διὰ τὸ τὴν ἐσπερίαν πλευρὰν συγκυρῆσθαι, διώριστα
 δ' ὅμως ταῖς τε τρισὶ πλευραῖς ὡς ἂν εὐθείαις, καὶ τῷ
 ὀνόματι ὡς ἂν ἐνὸς ἔθνους. ἢ δὲ τρίτῃ σφραγὶς τελέως
 ἀπερίγραφός ἐστιν, οὕτω γε ἀφορισθεῖσα· ἢ τε γὰρ
 κοινὴ αἰνυρὰ αὐτῇ τε καὶ τῇ Ἀριανῇ συγκύχεται, ὡς 30

1. ποτὶ σημειώδη; καθ' ὃ καὶ τοῦτο εἴρηται „τὸν δὲ διὰ
 μέλεισι τερμῶν“ 22. ποτὶ ὡς: ἔθνος

προείρηται, καὶ ἡ νότιος πλευρὰ ἀργότατα εἰληπται·
 οὔτε γὰρ περιγράφει τὴν σφραγίδα, διὰ μέσης τε αὐ-
 τῆς βαδίζουσα καὶ πολλὰ μέρη ἀπολείπουσα πρὸς νό-
 τον, οὔτε μήκος ὑπογράφει τὸ μέγιστον (τὸ γὰρ προσ-
 5 ἀρκτιον πλευρὸν μείζον), οὐδ' ὁ Εὐφράτης ἐσπέρειον
 ἐστὶ πλευρὸν οὐδ' εἰ ἐκ' εὐθείας ῥέοι, τῶν ἄκρων
 αὐτοῦ μὴ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ καιμένων, τί
 γὰρ μᾶλλον ἐσπέρειον ἢ νότιον; χωρὶς δὲ τούτων, ὁλί-
 γης οὔσης τῆς ἐπὶ θάλατταν λοιπῆς τὴν Κιλικίον καὶ
 10 τὴν Συριακὴν, τὸ μὴ μέχρι δεῦρο προάγειν δεῖν τὴν
 σφραγίδα οὐ πιθανόν, τῆς τε Σιμιράμιδος καὶ τοῦ
 Νίνου Σύρων λεγομένων, ὧν τῆς μὲν ἡ Βαβυλῶν
 κτίσμα καὶ βασίλειον, τοῦ δὲ Νίνου ὡς ἂν μητρόπολις
 τῆς Συρίας. καὶ τῆς διαλέκτου δὲ μέχρι νῦν διαμενου-
 15 σης τῆς αὐτῆς τοῖς τε ἐκτὸς τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῖς
 ἐντός, τὸ ἐνταῦθα μέντοι τοιοῦτον μερισμῷ διασπᾶν
 ἔθνος γνωριμώτατον καὶ τὰ μέρη συνάπτειν τοῖς ἄλ-
 λοῖσθινοις ἥκιστα ἂν πρόποι. οὐδὲ γὰρ ὑπὸ μεγέθους
 ἀπηναγκάσθαι λέγοι ἂν· καὶ γὰρ τὸ μέχρι θαλάττης
 20 οὐ μὴν πῶς ἂν ἐξισάζοιτο τῇ Ἰνδικῇ, ἀλλ' οὐδὲ τῇ
 Ἀριανῇ, προσλαβὼν καὶ τὸ μέχρι τῶν ὄρων τῆς εὐδαί-
 μονος Ἀραβίας καὶ τῆς Αἰγύπτου· ὥστε πολὺ κραιττον
 ἦν μέχρι δεῦρο προσελθεῖν, τῆς τρίτης εἰπόντα σφρα-
 γίδος τοσαύτη προσθήκη τῇ μέχρι τῆς Συριακῆς θα-
 25 λάττης τὸ μὲν νότιον πλευρὸν οὐχ ὥσπερ ἐκείνος εἶπεν
 ἔχον, οὐδ' ἐκ' εὐθείας, ἀλλ' ἀπὸ τῆς Καρμανίας εὐ-
 θύς τὴν δεξιάν παραλλαν εἰσπλέοντι τὸν Περσικόν
 κόλπον μέχρι τῆς ἐκβολῆς τοῦ Εὐφράτου, καὶ μετὰ
 ταῦτα τοῖς ὁρίοις τῆς Μισήνης καὶ τῆς Βαβυλωνίας
 30 συνάπτον, ἥπερ ἐστὶν ἀρχὴ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ διορίζον-
 τος τὴν εὐδαίμονα Ἀραβίαν ἀπὸ τῆς ἄλλης ἡπείρου,
 εἰτ' ἐφεξῆς αὐτόν τοῦτον διεξιόν, διηκόν τε μέχρι τοῦ C. 85

μυχού τοῦ Ἀραβίου κόλπου καὶ Πηλουσίου, καὶ ἐπὶ τοῦ Κανωβικοῦ στόματος τοῦ Νείλου· τοῦτο μὲν το νύτιον πλευρόν, τὸ δὲ λοιπὸν ἐσπέριον τὴν ἀπὸ τοῦ Κανωβικοῦ στόματος μέχρι τῆς Κιλικίας παραλίαν.

- 82 Τετάρτη δ' αὖν εἴη σφραγὶς ἡ συνεισιτάσσα ἐκ τε τῆς 5
 εὐδαίμονος Ἀραβίας καὶ τοῦ Ἀραβίου κόλπου καὶ τῆς
 Αἰγύπτου πάσης καὶ τῆς Αἰθιοπίας. ταύτης δὲ τῆς με-
 ρίδος μήκος μὲν ἴσται τὸ ἀφοριζόμενον ὑπὸ δυεῖν με-
 σημβρινῶν· ὁ μὲν γὰρ γράφεται διὰ τοῦ δυσμικωτά-
 του σημείου τοῦ ἐπ' αὐτῆς, ὁ δὲ διὰ τοῦ ἐωθινωτάτου· 10
 πλάτος δὲ τὸ μεταξὺ δυεῖν παραλλήλων, ὧν ὁ μὲν γρά-
 φεται διὰ τοῦ βορειωτάτου σημείου, ὁ δὲ διὰ τοῦ νο-
 τιωτάτου· ἐπὶ γὰρ τῶν ἀνωμάλων σχημάτων, ἐφ' ὧν
 πλευραὶς οὐ δυνατόν ἀφορίσαι πλάτος καὶ μήκος, οὕτω
 τὸ μέγεθος ἀφοριστέον. καθόλου δὲ νοητέον, ὅτι οὐχ 15
 ὡσαύτως λέγεται μήκος καὶ πλάτος ἐπὶ ὅλου καὶ μέ-
 ρους· ἀλλ' ἐφ' ὅλου μὲν τὸ μείζον διάστημα καλεῖται
 μήκος, τὸ δ' ἑλάττω πλάτος, ἐπὶ μέρους δὲ μήκος μὲν
 τὸ παράλληλον τῷ τοῦ ὅλου μήκει τμήμα ἐκείνου,
 ὁπότερον αὖν ἢ μείζον, καὶ τὸ ληφθὲν διάστημα ἐν τῷ 20
 πλάτει μείζον ἢ τοῦ ληφθέντος ἐν τῷ μήκει διαστήμα-
 τος. διὸ καὶ τῆς οἰκουμένης ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν
 μηκυνομένης, ἀπὸ δὲ ἄρκτων ἐπὶ νότον πλατυνομένης,
 καὶ τοῦ μὲν μήκους ἐπὶ παραλλήλου τινός τῳ ἰσημι-
 ρινῷ γραφομένου, τοῦ δὲ πλάτους ἐπὶ μεσημβρινοῦ, 25
 δεῖ καὶ τῶν μερῶν λαμβάνεσθαι μήκη μὲν τὰ παράλ-
 ληλα τῷ μήκει τμήματα αὐτῆς, πλατῆ δὲ τὰ τῷ πλάτει.
 οὕτω γὰρ αὖν ἄμεινον ὑπογράφοιτο πρῶτον μὲν τὸ μέ-
 γεθος τῆς οἰκουμένης ὅλης, ἔπειτα καὶ ἡ διάθισις καὶ
 τὸ σχῆμα τῶν μερῶν, καθ' ἃ μὲν ἀπολείπειν καθ' ἃ δὲ 30
 πλεονάζειν φαινομένων τῇ τοιαύτῃ παρὰθέσει.

- 33 Ἐρατοσθένους δὲ τὸ μὲν τῆς οἰκουμένης λαμβάνει

μήκος ἐπὶ τῆς διὰ στηλῶν καὶ Κασπίων πυλῶν καὶ
 Καυκάσου γραμμῆς, ὡς ἂν εὐθείας, τὸ δὲ τῆς τρίτης
 μερίδος ἐπὶ τῆς διὰ Κασπίων πυλῶν καὶ Θαψάκου, τὸ
 δὲ τῆς τετάρτης ἐπὶ τῆς διὰ Θαψάκου καὶ Ἡρώων πό-
 5 λειως μέχρι τῆς μεταξὺ τῶν στομάτων τοῦ Νείλου, (ἦν)
 ἀνάγκη καταστρέφειν εἰς τοὺς περὶ Κάνωβον καὶ Ἀλε-
 ξάνδρειαν τόπους· ἐνταῦθα γάρ ἐστι τὸ ἰσχυρόν στόμα
 τὸ καλούμενον Κανωβικόν τε καὶ Ἡρακλεωτικόν. εἰτ'
 οὖν ἐκ' εὐθείας ἀλλήλοις τὰ μήκη τίθῃσιν, εἰθ' ὡς ἂν
 10 γωνίαν ποιοῦντα κατὰ Θαψάκον, ἀλλ' ὅτι γε οὐ πα-
 ράλληλον οὐδέτερον τῷ τῆς οἰκουμένης μήκει, φανε-
 ρόν ἐστιν ἐξ αὐτῶν ὧν εἰρηκεν αὐτός. τὸ μὲν γὰρ τῆς C. 86
 οἰκουμένης μήκος διὰ τοῦ Ταύρου γράφει καὶ τῆς ἐκ'
 εὐθείας μέχρι στηλῶν θαλάττης κατὰ γραμμὴν τὴν
 15 διὰ τοῦ Καυκάσου καὶ Ῥόδου καὶ Ἀθηνῶν, ἀπὸ δὲ
 Ῥόδου εἰς Ἀλεξάνδρειαν κατὰ τὸν δι' αὐτῶν μεσημ-
 βρινὸν οὐ πολὺ ἐλάττους τῶν τετρακισχιλίων φησὶν
 εἶναι σταδίων, ὥστε τοσοῦτον καὶ οἱ παράλληλοι διέ-
 χοιεν ἂν ἀλλήλων ὅ τε διὰ Ῥόδου καὶ ὁ δι' Ἀλεξαν-
 20 δρειας. ὁ δ' αὐτός πῶς ἐστι τούτῳ ὁ διὰ τῆς Ἡρώων
 πόλειως, ἣ νοτιώτερός γε τούτου, ὥσθ' ἡ συμπέπτουσα
 γραμμὴ τούτῳ τε τῷ παραλλήλῳ καὶ τῷ διὰ Ῥόδου
 καὶ Κασπίων πυλῶν, εἰτ' εὐθεῖα εἴτε κακλασμένη, οὐκ
 ἂν εἴη παράλληλος οὐδέτερά. οὐκ εὖ γοῦν λαμβάνε-
 25 ται τὰ μήκη, οὐκ εὖ δὲ οὐδὲ αἱ βόρειοι λαμβάνονται
 μερίδες.

Ἄλλ' ἐπὶ τὸν Ἰππαρχον πρότερον ἐπανιόντες τὰ 34
 ἐξῆς ἴδωμεν. πάλιν γὰρ πλάσας ἐαυτῷ λήμματα γεω-
 μετρικῶς ἀνασκεινάζει τὰ ὑπ' ἐκείνου τυπωδῶς λεγό-
 30 μενα. φησὶ γὰρ αὐτὸν λέγειν τὸ ἐκ Βαβυλῶνος εἰς μὲν
 Κασπίους πύλας διάστημα σταδίων ἑξακισχιλίων ἑπτα-
 κοσίων, εἰς δὲ τοὺς ὄρους τῆς Καρμανίας καὶ Περσίδος

πλειόνων ἢ ἑνακιοχιλίων, ὅπερ ἐπὶ γραμμῆς κείται
 πρὸς ἰσημερινὰς ἀνατολὰς εὐθείας ἀγομένης· γίνεσθαι
 δὲ ταύτην κάθετον ἐπὶ τὴν κοινὴν πλευρὰν τῆς τε
 δευτέρας καὶ τῆς τρίτης σφραγίδος, ὥστε κατ' αὐτὸν
 συνίστασθαι τρίγωνον ὀρθογώνιον ὀρθὴν ἔχον τὴν δ
 πρὸς τοῖς ὄροις τῆς Καρμανίας, καὶ τὴν ὑποτείνουσαν
 εἶναι ἐλάττω μίᾳ τῶν περὶ τὴν ὀρθὴν ἔχουσῶν· διὸν
 οὖν τὴν Πιραίδα τῆς δευτέρας ποιεῖν σφραγίδος. πρὸς
 ταῦτα δ' εἴρηται ὅτι οὐδ' ἡ ἐκ Βαβυλώνος εἰς τὴν Καρ-
 μανίαν ἐπὶ παραλλήλου λαμβάνεται, οὐδ' ἡ διορίζουσα 10
 εὐθεῖα τὰς σφραγίδας μεσημβρινῇ εἴρηται· ὥστ' οὐδὲν
 εἴρηται πρὸς αὐτόν. οὐδὲ τὸ ἐπιφερόμενον [εὐ]· εἰρηκό-
 τος γὰρ ἀπὸ Κασπίων πυλῶν εἰς μὲν Βαβυλώνα τοὺς
 λεχθέντας, εἰς δὲ Σούσα σταδίους εἶναι τετρακισχιλίους
 ἑνακοσίους, ἀπὸ δὲ Βαβυλώνος τρισχιλίους τετρακοσί- 15
 ους, πάλιν ἀπὸ τῶν αὐτῶν ὁρηθεῖς ὑποθέσεων ἀμβλυ-
 γώνιον τρίγωνον συνίστασθαι φησι πρὸς ταῖς Κασ-
 πίοις πύλαις καὶ Σούσοις καὶ Βαβυλώνι, τὴν ἀμβλείαν
 γωνίαν ἔχον πρὸς Σούσοις, τὰ δὲ τῶν πλευρῶν μήκη τὰ
 ἐκκαίμενα· εἴτ' ἐπιλογίζεται, διότι συμβήσεται κατὰ 20
 τὰς ὑποθέσεις ταύτας τὴν διὰ Κασπίων πυλῶν μεσημ-
 βρινὴν γραμμὴν ἐπὶ τοῦ διὰ Βαβυλώνος καὶ Σούσων
 παραλλήλου δυσμικωτέραν ἔχειν τὴν κοινὴν τομὴν τῆς
 C 87 κοινῆς τομῆς τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου καὶ τῆς ἀπὸ Κασ-
 πίων πυλῶν καθηκούσης εὐθείας ἐπὶ τοὺς ὄρους τοὺς 25
 τῆς Καρμανίας καὶ τῆς Πιρσίδος πλείοσι τῶν τετρα-
 κισχιλίων καὶ τετρακοσίων· σχεδὸν δὲ τι πρὸς τὴν διὰ
 Κασπίων πυλῶν μεσημβρινὴν γραμμὴν ἡμίσειαν ὀρθῆς
 ποιεῖν γωνίαν τὴν διὰ Κασπίων πυλῶν καὶ τῶν ὄρων
 τῆς τε Καρμανίας καὶ τῆς Πιρσίδος, καὶ νεύειν αὐτὴν 30
 ἐπὶ τὰ μέσα τῆς τε μεσημβρίας καὶ τῆς ἰσημερινῆς ἀνα-
 τολῆς· ταύτη δ' εἶναι παράλληλον τὸν Ἰνδὸν ποτα-

μόν, ὥστε καὶ τοῦτον ἀπὸ τῶν ὁρῶν οὐκ ἐπὶ μισημ-
βρίαν εἶναι, ὥς φησιν Ἐρατοσθένης, ἀλλὰ μεταξὺ ταύ-
της καὶ τῆς ἰσημερινῆς ἀνατολῆς, καθάπερ ἐν τοῖς
ἀρχαίοις πίναξι καταγράφεται. τίς οὖν συγχωρήσει
5 τὸ νῦν συσταθὲν τρίγωνον ἀμβλυγώνιον εἶναι, μὴ
συγχωρῶν ὀρθογώνιον εἶναι τὸ περιέχον αὐτό; τίς
δ' ἐπὶ παραλλήλου κειμένην τὴν ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς
Σοῦσα μίαν τῶν τὴν ἀμβλείαν περιεχουσῶν, τὴν ὅλην
μὴ συγχωρῶν τὴν μέχρι Καρμανίας; τίς δὲ τῷ Ἰνδῷ
10 παραλλήλον τὴν ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ τοὺς ὄρους
τῆς Καρμανίας; ὦν χωρὶς κενὸς ἂν εἴη ὁ συλλογισμός.
χωρὶς δὲ τούτων κακείνος εἰρηκεν, ὅτι δομοειδὲς
ἴστι τὸ σχῆμα τῆς Ἰνδικῆς· καὶ καθάπερ ἡ ἑωθινὴ
πλευρὰ παρίσπασται πολὺ πρὸς ἑω, καὶ μάλιστα τῷ
15 ἰσχυρῷ ἀκρωτηρίῳ, ὃ καὶ πρὸς μισημβρίαν προπίπτει
πλέον παρὰ τὴν ἄλλην ῥόνα, οὕτω καὶ ἡ παρὰ τὸν Ἰν-
δὸν πλευρὰ. πάντα δὲ ταῦτα λέγει γεωμετρικῶς ἐλέγ-
χων, οὐ πιθανῶς.

Ταῦτα δὲ καὶ αὐτὸς ἐαυτῷ ἐκινέγκας ἀπολύει- 35
20 ται φήσας, εἰ μὲν παρὰ μικρὰ διαστήματα ὑπῆρχεν
ὁ ἔλεγχος, συγγνώμην ἂν ἦν· ἐπειδὴ δὲ παρὰ χιλιάδας
σταδίων φαίνεται διαπίπτων, οὐκ εἶναι συγγνωστά·
καίτοι ἐκείνόν γε καὶ παρὰ τετρακοσίους σταδίους
αἰσθητὰ ἀποφαίνισθαι τὰ παραλλάγματα, ὥς ἐπὶ τοῦ
25 δι' Ἀθηνῶν παραλλήλου καὶ τοῦ διὰ Ῥόδου. ἴστι δὲ
τὸ πρὸς αἰσθησιν οὐχ ἀπλοῦν, ἀλλὰ τὸ μὲν ἐν πλάτει
μειζονι τὸ δ' ἐν ἐλάττει· μειζονι μὲν, ἂν αὐτῷ τῷ ὀφ-
θαλμῷ πιστεύωμεν ἢ καρποῖς ἢ κρᾶσεσιν ἄρων πρὸς
τὴν τῶν κλιμάτων κρίσιν, ἐλάττει δ', ἂν δι' ὀργάνων
30 γνωμονικῶν ἢ διοπτρικῶν. ὁ μὲν οὖν δι' Ἀθηνῶν πα-
ράλληλος γνωμονικῶς ληφθεὶς καὶ ὁ διὰ Ῥόδου καὶ Κα-
ρίας, εἰκότως ἐν σταδίοις τοσοῦτοις αἰσθητὴν ἐποίησε

- τὴν διαφορὰν. ὁ δ' ἐν κλάτει μὲν τρισχιλίων σταδίων, μήκει δὲ καὶ τετραχισμυρίων ὅρους, πελάγους δὲ τρισμυρίων λαμβάνων τὴν ἀπὸ δύσεως ἐκ' ἰσημερινὰς
 C. 88 ἀνατολὰς γραμμὴν, καὶ τὰ ἐφ' ἑκάτερον τὸ μέρος τὰ μὲν νότια ὀνομάζων τὰ δὲ βόρεια, καὶ ταῦτα πλινθία 6 καλῶν καὶ σφραγίδας, νοτίσθω πῶς καὶ ταῦτα λέγει καὶ πλευρὰ τὰ μὲν ἀρκτικά τὰ δὲ νότια, καὶ πῶς τὰ μὲν ἐσπέρια τὰ δὲ ἐσθινά· καὶ τὸ μὲν παρὰ πολὺ διαμαρτανόμινον παρορῶν ὑπὸ χέτῳ λόγον (δίκαιον γάρ), τὸ δὲ παρὰ μικρὸν οὐδὲ παριδὼν ἡλεγκτικός ἐστίν. ἐνταῦ- 10 θα δ' οὐδετέρως αὐτῷ προσάγεται τις ἡλεγχος· οὔτε γὰρ τῶν ἐν τοσοῦτῳ κλάτει γεωμετρικῇ τις δύναται ἂν [εἶναι] ἀποδείξεις, οὔτ' ἐν οἷς ἐπιχειρεῖ γεωμετρεῖν ὁμολογουμένοις χρήται λήμμασιν, ἀλλ' ἐνταῦ κλάσας.
- 36 Βέλτιον δὲ κεφί τῆς τετάρτης λέγει μερίδος, προσ- 15 τίθῃσι δὲ καὶ [τὸ] τοῦ φιλαίτιου καὶ τοῦ μένοντος ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὑποθέσεων ἢ τῶν παραπλησίων. τοῦτο μὲν γὰρ ὁρθῶς ἐπιτιμᾷ διότι μήκος ὀνομάζει τῆς μερίδος ταύτης τὴν ἀπὸ Θαψάκου μέχρι Αἰγύπτου γραμμὴν, ὥσπερ εἴ τις παραλληλογράμμου τὴν διάμετρον μήκος 20 αὐτοῦ φαίῃ· οὐ γὰρ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου κείται ἢ τε Θαψάκος καὶ ἢ τῆς Αἰγύπτου παραλία, ἀλλ' ἐπὶ διεστώτων πολὺ ἀλλήλων, ἐν δὲ τῷ μεταξὺ διαγώνιος πῶς ἔγεται καὶ λοξὴ ἢ ἀπὸ Θαψάκου εἰς Αἴγυπτον. τὸ δὲ θαυμάζειν, πῶς ἰθάφῃσιν εἰπεῖν ἑξακισχιλίων 25 σταδίων τὸ ἀπὸ Πηλουσίου εἰς Θαψάκον, πλειόνων ὄντων ἢ ὀκτακισχιλίων, οὐκ ὁρθῶς. λαβὼν γὰρ δι' ἀποδείξεως μὲν, ὅτι ὁ διὰ Πηλουσίου παράλληλος τοῦ διὰ Βαβυλῶνος πλείοσιν ἢ δισχιλίοις καὶ πεντακοσίοις σταδίοις νοτιώτερός ἐστι, κατ' Ἐρατοσθένη δὲ (ὡς 30 οἰεῖται), διότι τοῦ διὰ Βαβυλῶνος ὁ διὰ τῆς Θαψάκου ἀρκτικώτερος τετρακισχιλίοις ὀκτακοσίοις, συμπέπτειν

φησι πλείους τῶν ὀκτακισχιλίων. πῶς οὖν κατ' Ἐρα-
 τοσθένη δαίκνυται ἡ τοσαύτη ἀπόστασις τοῦ διὰ Βα-
 βυλῶνος παραλλήλου ἀπὸ τοῦ διὰ Θαψάκου, ζητῶ. ὅτι
 μὲν γὰρ ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ Βαβυλῶνα τοσοῦτόν ἐστιν,
 5 εἰρηκεν ἑκαίως· ὅτι δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ δι' ἑκατέρου πα-
 ραλλήλου ἐπὶ τὸν διὰ θατέρου, οὐκ εἰρηκεν· οὐδὲ γάρ,
 ὅτι ἐπὶ ταύτου μεσημβρινοῦ ἐστιν ἡ Θάψακος καὶ ἡ
 Βαβυλῶν. τὰναντία γὰρ αὐτὸς ὁ Ἰππαρχος εἰδείξε κατ'
 Ἐρατοσθένη πλείοσιν ἢ χιλίοις σταδίοις συμβαίνειν
 10 ἀνατολικωτέραν εἶναι τὴν Βαβυλῶνα τῆς Θαψάκου.
 ἡμεῖς τε παριτίθμεν τὰς Ἐρατοσθένους ἀποφάσεις,
 ἐν αἷς τὸν Τύγριν καὶ τὸν Εὐφράτην ἐγκυκλοῦσθαι τὴν
 τε Μεσοποταμίαν καὶ τὴν Βαβυλωνίαν, καὶ τὸ πλέον γε
 τῆς ἐγκυκλώσεως τὸν Εὐφράτην ποιεῖν· ἀπὸ γὰρ τῶν C. 89
 15 ἄρκτων ἐπὶ μεσημβρίαν φύντα ἐπιστρέφειν πρὸς τὰς
 ἀνατολάς, ἐκπίπτειν δὲ ἐπὶ μεσημβρίαν. ἡ μὲν οὖν ἐπὶ
 μεσημβρίαν ἀπὸ τῶν ἄρκτων ὁδὸς ὥς ἂν μεσημβρινοῦ
 τινός ἐστιν, ἡ δ' ἐπὶ τὰς ἀνατολάς ἐπιστροφὴ καὶ ἐπὶ
 τὴν Βαβυλῶνα ἐκνεύσεις τί ἐστιν ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ
 20 καὶ οὐκ ἐπ' εὐθείας διὰ τὴν ῥηθείσαν ἐγκύκλωσιν. τὴν
 δὲ γε ὁδὸν εἰρηκε τετρακισχιλίων καὶ ὀκτακοσίων στα-
 δίων τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνα ἀπὸ Θαψάκου παρὰ τὸν Εὐ-
 φρότην προσθεῖς, καθάπτε ἑκίτηδες, τοῦ μὴ τινα ἐν-
 θεῖαν αὐτὴν δέξασθαι καὶ μέτρον τοῦ μεταξὺν εἶναι
 25 παραλλήλων διαστήματος, μὴ δεδομένον δὲ τούτου,
 κενὸν ἐστὶ καὶ τὸ ἐφεξῆς δαίκνυσθαι δοκοῦν, ὅτι συν-
 ιοταμένον ὀρθογωνίου τριγώνου πρὸς τε Πηλουσίῳ
 καὶ Θαψάκῳ καὶ τῇ τομῇ τοῦ τε διὰ Πηλουσίου παραλ-
 λήλου καὶ τοῦ διὰ Θαψάκου μεσημβρινοῦ, μία τῶν
 30 περὶ τὴν ὀρθήν, ἡ ἐπὶ τοῦ μεσημβρινοῦ, μείζων ἐστὶ
 τῆς ὑπὸ τὴν ὀρθήν, τῆς ἀπὸ Θαψάκου εἰς Πηλούσιον.
 κενὸν δὲ καὶ το συνάπτον τούτῳ, ἀπὸ μὴ συγχωρου-

μένου λήμματος κατασκευαζόμενον. οὐ γὰρ δὴ δίδεται
τὸ ἀπὸ Βαβυλώνος ἐπὶ τὸν διὰ Κασπίων πυλῶν με-
σημβρινὸν εἶναι διάστημα τετρακισχιλίων ὀκτακοσίων.
ἐληλεγκται γὰρ ὑφ' ἡμῶν ἐκ τῶν μὴ συγχωρουμένων
ὑπ' Ἑρατοσθένους κατασκευακότες τοῦτο τὸν Ἰππαρ- 5
χον· ἵνα δ' ἀνίσχυρον ᾗ τὸ ὑπὸ ἐκείνου διδόμενον,
λαβὼν τὸ εἶναι πλείους ἢ ἐννακισχιλίους ἐκ Βαβυλώ-
νος ἐπὶ τὴν ἐκ Κασπίων πυλῶν οὕτως ἀγομένην γραμ-
μὴν, ὥς ἐκεῖνος εἰρηκεν, ἐπὶ τοὺς ὅρους τῆς Καρμα-
νίας, ἰδεῖν τε τὸ αὐτό. 10

- 37 Οὐ τοῦτο οὖν λειπτόν πρὸς τὸν Ἑρατοσθένη,
ἀλλ' ὅτι τῶν ἐν πλάτει λεγομένων καὶ μεγεθῶν καὶ
σημμάτων εἶναι τι δεῖ μέτρον καὶ ὅπου μὲν μᾶλλον
ὅπου δὲ ἴλαττον, συγχωρητέον. ληφθέντος γὰρ τοῦ
τῶν ὁρῶν πλάτους τῶν ἐπὶ τὰς ἰσημερινὰς ἀνατολὰς 15
ἐκτεινομένων τρισχιλίων σταδίων, ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ
τῆς θαλάττης τῆς μέχρι στηλῶν, μᾶλλον ἂν τις συγ-
χωρήσειεν ὥς ἐπὶ μιᾷ γραμμῇ ἐξετάζεσθαι τὰς πα-
ραλλήλους ἐκείνης· ἐν τῇ αὐτῇ πλάτει ἀγομένης ἢ τὰς
συμπιπτούσας, καὶ τῶν συμπιπτούσων τὰς ἐν αὐτῇ 20
ἐκείνῃ τῇ πλάτει τὴν σύμπτωσιν ἔχούσας ἢ τὰς ἐκτός·
ὥσαύτως καὶ τὰς διισταμένας μέχρι τοῦ μὴ ἐκβαίνειν
τοῦ πλάτους ἢ τὰς ἐκβαινούσας, καὶ τὰς ἐν μείζονι
μήκει μᾶλλον ἢ τὰς ἐν ἰλάττονι. καὶ γὰρ ἡ ἀνισότης
τῶν μηκῶν συγκρύπτοιτ' ἂν μᾶλλον καὶ ἡ ἀνομοιότης 25
C. 90 τῶν σημάτων· ὅλον ἐν τῇ πλάτει τοῦ Ταύρου παντὸς
καὶ τῆς μέχρι στηλῶν θαλάττης, ὑποκειμένων τρισχι-
λίων σταδίων, νοεῖται εἶναι παραλληλόγραμμον χωρίον,
τὸ περιγράφον τὸ τε ὅρος ἅπαν καὶ τὴν λεχθεῖσαν θά-
λατταν. εἰάν οὖν διέλῃς εἰς πλείω παραλληλόγραμμα 30
τὸ μήκος, καὶ τὴν διάμετρον ὅλου τε τούτου λάβῃς καὶ
τῶν μερῶν, ὅσον ἂν ἢ τοῦ ὅλου διάμετρος ἢ αὐτὴ λο-

γισθῆναι τῇ κατὰ τὸ μήκος πλευρᾷ ἥπερ ἢ ἐν τοῖς μέ-
 ροισι· καὶ ὅσῳ γ' ἂν ἐλάττωσεν ἢ τὸ παραλληλόγραμμον
 τὸ ληφθὲν ἐν μέρει, τοσῷδε μᾶλλον τοῦτ' ἂν οὐμβαί-
 νοι. ἢ τι γὰρ λοξότης τῆς διαμέτρου ἦττον ἀπελλέγχεται
 5 καὶ ἡ ἀνισότης τοῦ μήκους ἐν τοῖς μεγάλοις, ὥστ' οὐδ'
 ἂν ὀκνήσειας ἰπ' αὐτῶν τὴν διάμετρον εἰπεῖν μήκος
 τοῦ σχήματος. ἰὰν οὖν τὴν διάμετρον λοξώσῃς μάλ-
 λον, ὥστε ἐκκieseῖν ἔξω τῶν πλευρῶν ἐκατέρας ἢ τῆς
 γὰς ἑτέρας, οὐκ ἂν ὁμοίως εἴη ταῦτα οὐμβαίνοι· τοιοῦ-
 10 τον δὲ τι λέγω τὸ μέτρον τῶν ἐν πλάτει λεγομένων.
 ὁ δ' ἀπὸ τῶν Κασπίων πυλῶν τὴν μὲν δι' αὐτῶν τῶν
 ὀρῶν λαμβάνων ὥς ἂν ἐπὶ ταύτου τοῦ παραλλήλου μέχρι
 στηλῶν ἀγομένην, τὴν δ' ἀκονεύουσαν εἰς Θαψάκον
 εὐθύς ἔξω πολὺ τῶν ὀρῶν, καὶ πάλιν ἐκ Θαψάκου
 15 προσεκβάλλων ἄλλην μέχρι Αἰγύπτου τοσοῦτον ἐπι-
 λαμβάνουσιν πλάτος, εἴτα τῷ μήκει τῷ ταύτης κατα-
 μετρῶν τὸ τοῦ χωρίου μήκος, διαμέτρῳ τετραγώνου
 καταμετρεῖν ἂν δόξειε τὸ τοῦ τετραγώνου μήκος. ὅταν
 δὲ μῆδὲ διάμετρος ἢ ἄλλὰ κεκλασμένη ἢ γραμμὴ,
 20 πολὺ μᾶλλον ἂν δόξειε πλημμελεῖν· κεκλασμένη γὰρ
 ἴστιν ἢ ἀπὸ Κασπίων πυλῶν διὰ Θαψάκου πρὸς τὸν
 Νεῖλον ἀγομένη. πρὸς μὲν Ἐρατοσθένει ταῦτα.

Πρὸς δὲ τὸν Ἰππαρχον κάκεινο, ὅτι ἐχρῆν, ὡς 28
 κατηγορίαν πεποιήται τῶν ὑπ' ἐκείνου λεχθέντων,
 25 οὕτω καὶ ἱπανόρθωσιν τινα ποιήσασθαι τῶν ἡμαρτη-
 μένων· ὅπερ ἡμεῖς ποιοῦμεν. ἐκεῖνος δ' εἰ καὶ κου
 τούτου πεφρόντικε, κελεύει ἡμᾶς τοῖς ἀρχαίοις πίναξι
 προσίchein, διομένους καμπόλλῳ τινὶ μείζονος ἱπαν-
 ορθώσεως ἢ ὁ Ἐρατοσθένης πίναξ προσδίδεται. καὶ
 30 τὸ ἐπιφειρόμενον δ' ἐπιχείρημα τῆς αὐτῆς ἔχεται μο-

1. πρὸς λογισθῆναι παραλληλὸς τε καὶ ἴση

- χθονίας. λαμβάνει γὰρ ἐν λήματι τό ἐκ τῶν μὴ διδο-
μένων κατασκευασθέν, ὥς ἡλέξαμεν ἡμεῖς, ὅτι Θα-
ψάκον Βαβυλῶν ἀνατολικωτέρα ἐστὶν οὐ πλείοσιν ἢ
χιλίοις σταδίοις· ὥστ' εἰ καὶ πάνυ συνάγεται τὸ πλείο-
σιν ἢ διαχιλίοις καὶ τετρακοσίοις σταδίοις ἀνατολικω- 5
τέραν αὐτὴν εἶναι ἐκ τῶν λεγομένων ὑπὸ τοῦ Ἐρα-
τοσθένους, ὅτι ἐπὶ τὴν τοῦ Τίγριδος διάβασιν, ἣ Ἀλέ-
ξανδρος διέβη, ἀπὸ Θαψάκου ἐστὶ σύντομος σταδίων
- α. 91 διαχιλίων τετρακοσίων, ὁ δὲ Τίγρις καὶ ὁ Εὐφράτης
ἐγκυκλωσάμενοι τὴν Μισσοποταμίαν, τῶς μὲν ἐκ' 10
ἀνατολᾶς φέρονται, εἰτ' ἐπιστρέφουσι πρὸς νότον καὶ
πλησιόζουσιν τότε ἀλλήλοις τε ἄμα καὶ Βαβυλῶνι, οὐ-
δὲν ἄτοπον συμβαίνει τῷ λόγῳ.
- 39 Πλημμελεῖ δὲ καὶ ἐν τῷ βῆξ ἐπιχειρήματι, ἐν ᾧ
συνάγειν βούλεται, ὅτι τὴν ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ Κασπίους 15
πύλας ὁδόν, ἣν μυρίων σταδίων Ἐρατοσθένους εἰρηκιν,
οὐκ ἐκ' εὐθείας ἀναιμετρομένην ὥς ἐκ' εὐθείας πα-
ροδίδωσι, τῆς εὐθείας πολὺ ἐλάττωτος οὕσης. ἢ δ' ἐφο-
δὸς ἐστὶν αὐτῇ τοιαύτη. φησὶν εἶναι κατ' Ἐρατοσθένη
τὸν αὐτὸν μεσημβρινὸν τὸν τε διὰ τοῦ Κανωβικοῦ 20
στόματος καὶ τὸν διὰ Κυανίων, διέχιν δὲ τοῦτον τοῦ
διὰ Θαψάκου ἑξακισχιλίους τριακοσίους σταδίους, τὰς
δὲ Κυανίας τοῦ Κασπίου ὄρους ἑξακισχιλίους ἑξακοσί-
ους, ὃ κεῖται κατὰ τὴν ὑπέφθισιν τὴν ἐπὶ τὸ Κάσπιον
πέλαγος ἐκ Κολχίδος, ὥστε παρὰ τριακοσίους σταδίους 25
τὸ ἴσον εἶναι διάστημα ἀπὸ τοῦ διὰ Κυανίων μεσημ-
βρινοῦ ἐπὶ τε Θαψάκον καὶ ἐπὶ τὸ Κάσπιον· τρόπον δὲ
τινα ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ κλισθαι τὴν τε Θαψά-
κον καὶ τὸ Κάσπιον· τοῦτ' δ' ἀκολουθεῖν τὸ ἀφιστά-
ναι ἴσον τὰς Κασπίους πύλας Θαψάκον τε καὶ τοῦ 30
Κασπίου, [τοῦ δὲ Κασπίου] πολὺ ἐλάττωτος ἀφιστάναι
τῶν μυρίων, ὅσους φησὶν ἀφιστάναι Ἐρατοσθένους τῆς

Θαψάκου, [τῆς Θαψάκου] ἔρα πολὺν ἐλάττους ἢ μυρίους
 ἀφιστύναι τοὺς ἐπ' εὐθείας. κυκλοπορίαν ἄρα εἶναι
 τοὺς μυρίους, [οὓς] λογίζεται ἐκεῖνος ἐπ' εὐθείας ἀπὸ
 Κασπίων πυλῶν εἰς Θαψάκον. ἐρουῖμεν δὲ πρὸς αὐτόν,
 ὅτι τοῦ Ἑρατοσθένους ἐν πλάττει λαμβάνοντος [τὰς] εὐ-
 θείας, ὅπερ οἰκείον ἵστι γεωγραφίας, ἐν πλάττει δὲ καὶ
 τὰς μεσημβρινὰς καὶ τὰς ἐπὶ Ἰσημερινῇν ἀνατολήν,
 ἐκεῖνος γεωμετρικῶς αὐτόν εὐθύνει καὶ ὥς ἂν δι' ὀρ-
 γάνων λάβοι τις τοιούτων ἑκαστον, οὐδὲ αὐτὸς δι' ὀρ-
 γάνων ἀλλὰ μᾶλλον στοχασμῶ λαμβάνων καὶ τὸ πρὸς
 10 ὀρθὰς καὶ τὸ παραλλήλους. Ἐν μὲν δὴ τοῦθ' ἀμάρ-
 τημα· ἔτερον δὲ τὸ μὴδὲ τὰ κείμενα παρ' ἐκείνου δια-
 στήματα τίθεσθαι ὑπ' αὐτοῦ, μὴδὲ πρὸς ἐκεῖνα τὸν
 ἐλεγχον προσάγεισθαι, ἀλλὰ πρὸς τὰ ὑπ' αὐτοῦ πλατ-
 15 τόμενα. διόπερ πρῶτον μὲν ἐκείνου τὸ ἀπὸ τοῦ στό-
 ματος ἐπὶ Φᾶσιν εἰπόντος σταδίων ὀκτακισχιλίων, καὶ
 προσθέντος τοὺς εἰς Διοσκουριάδα ἐνθύνδε ἑξακο-
 σίους, τὴν δ' ἀπὸ Διοσκουριόδος εἰς τὸ Κάσπιον ὑπέρ-
 θεσιν ἡμερῶν πέντε, ἥτις κατ' αὐτόν Ἰππαρχον εἰκά-
 20 ζεται λέγεσθαι ὅσον χιλίων σταδίων, ὥστε τὴν σύμπα-
 σαν κατ' Ἑρατοσθένη κεφαλαιουῖσθαι ἐννακισχιλίων
 ἑξακοσίων· αὐτὸς συντέτμηκε καὶ φησὶν ἐκ μὲν Κυα- C. 92
 νίων εἰς Φᾶσιν πεντακισχιλίους ἑξακοσίους, εἰς δὲ
 Κάσπιον ἐνθύνδε ἄλλους χιλίους· ὥστ' οὐ κατ' Ἑρα-
 25 τοσθένη συμβαίνει ἂν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πῶς μεσημβρι-
 νοῦ τό τε Κάσπιον εἶναι καὶ τὴν Θαψάκον, ἀλλὰ κατ'
 αὐτόν. φέρε δ' οὖν κατ' Ἑρατοσθένη· πῶς οὖν τούτῳ
 ἔπεται τὸ τὴν ἀπὸ τοῦ Κασπίου ἐπὶ Κασπίους πύλας
 ἴσην εἶναι τῇ ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ τὸ αὐτὸ σημείον;
 30 Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ὑπομνήματι ἀναλαβὼν πάλιν 40
 τὴν αὐτὴν ζήτησιν τὴν περὶ τῶν ὄρων τῶν κατὰ τὸν
 Ταῦρον, περὶ ὧν ἱκανῶς εἰρήκαμεν, μεταβαίνει πρὸς

τὰ βόρεια μέρη τῆς οἰκουμένης· εἰτ' ἐκτίθεται τὰ λε-
 χθέντα ὑπὸ τοῦ Ἐρατοσθένους περὶ τῶν μετὰ τὸν Πόν-
 τον τόπων, ὅτι φησὶ τρεῖς ἄκρας ἀπὸ τῶν ἄρκτων κα-
 θήκειν· μίαν μὲν ἐφ' ἧς ἡ Πελοπόννησος, δευτέραν
 δὲ τὴν Ἰταλικήν, τρίτην δὲ τὴν Αἰγυπτιακὴν, ὑφ' ὧν δ
 κόλπους ἀπολαμβάνεισθαι τὸν τε Ἀδριατικὸν καὶ τὸν
 Τυρρηνικόν. ταῦτα δ' ἐκθέμενος καθόλου πειράται
 τὰ καθ' ἕκαστα περὶ αὐτῶν λεγόμενα ἐλέγχειν γεωμε-
 τρικῶς μᾶλλον ἢ γεωγραφικῶς. ἔστι δὲ τοσοῦτον τῶν
 ἁμαρτανομένων ἐν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ Ἐρατοσθένους τὸ 10
 πλήθος, καὶ ὑπὸ Τιμοσθένους τοῦ τοὺς λιμένας συγ-
 γράφαντος (ὃν ἐπαινεῖ μὲν ἐκεῖνος μάλιστα τῶν ἡλ-
 λων, διαφωνῶν δ' ἐλέγχεται πρὸς αὐτὸν πλείστα),
 ὥστ' οὐκ ἄξιον ἡγοῦμαι διαιτᾶν οὔτ' ἐκείνους ἐπὶ το-
 σοῦτον διαμαρτάνοντας τῶν ὄντων, οὔτε τὸν Ἰππαρ- 15
 χον. καὶ γὰρ οὗτος τὰ μὲν παραλείπει τῶν ἡμαρτημέ-
 νων τὰ δ' οὐκ ἐπαγορθεῖ, ἀλλ' ἐλέγχει μόνον ὅτι
 ψευδῶς ἢ μαχομένως εἴρηται. αἰτιάσαιτο μὲν γὰρ καὶ
 τοῦτ' ἂν ἴσως τις, ὅτι φησὶν ἄκρας τρεῖς τῆς Εὐρώπης,
 μίαν μὲν τιθεὶς τὴν ἐφ' ἧς ἡ Πελοπόννησος· ἔχει γάρ 20
 τι πολυσχιδὲς· καὶ γὰρ τὸ Σούνιον ἀκρωτηριάζει ὁμοί-
 ως τῇ Λακωνικῇ, οὐ πολὺ ἦτεον μεσημβρινώτερον ὢν
 τῶν Μαλειῶν καὶ κόλπον ἀπολαμβάνον ἀξιόλογον,
 καὶ ἡ Θρηκία Χερρόνησος ἀπολαμβάνει πρὸς τὸ Σού-
 νιον τὸν τε Μίλανα κόλπον καὶ τοὺς ἐφεξῆς τοὺς Μα- 25
 κεδονικοὺς. εἰ δ' οὖν παρήλμεν τοῦτο, καὶ τῶν δια-
 στημάτων τὰ πλείστα φανερώς ψευδογραφούμενα ἐλέγ-
 χει τὴν ἀπειρίαν τῶν τόπων ὑπερβάλλουσιν καὶ οὐ
 δεομένην γεωμετρικῶν ἐλέγχων, ἀλλὰ φανερῶν καὶ
 αὐτόθεν ἐκμαρτυρεῖσθαι δυναμένων· οἷον ὅτι ἐξ Ἐπι- 30
 δάμνου πρὸς τὸν Θερμαῖον κόλπον ἢ ὑπέρβασις ἔστι
 πλειόνων ἢ δισχιλίων σταδίων· ὁ δ' ἐνακοσίω φη-

σίν· ἐκ δὲ Ἀλεξανδρείας εἰς Καρχηδόνα ὑπὲρ μυρίους C. 93
καὶ τρισχιλίους, οὐ πλείους ὄντας τῶν ἐννακισχιλίων,
εἴπερ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ ἔστι κατὰ τοῦτον τῇ
μὲν Ἀλεξανδρείᾳ Καρία καὶ Ρόδος, τῇ δὲ Καρχηδόνι
5 ὁ πορθμός· πάντες γὰρ ὁμολογοῦσι μὴ πλείονων εἶναι
τὸν ἐκ Καρίας ἐπὶ πορθμὸν πλοῦν σταδίων ἢ ἐνα-
κισχιλίων· ὃ τε μεσημβρινὸς ἐν μεγάλῳ μὲν τινι δια-
στήματι λαμβανόμενος δοθεὶς ἂν ὁ αὐτὸς εἶναι τοσοῦ-
τον δυσμικώτερος πρὸς τὸν ἐσθινώτερον ὅσον ἢ Καρ-
10 χηδῶν ἔστι τοῦ πορθμοῦ πρὸς δύσει· μᾶλλον, ἐν δὲ
τετρακισχιλίοις σταδίοις ἔχει καταφανῆ τὸν ἐλεγχον.
ὁ δὲ καὶ τὴν Ρώμην τιθεὶς ἐπὶ ταύτου μεσημβρινοῦ
τὴν τοσοῦτον καὶ Καρχηδόνας δυσμικωτέραν, ὑπερ-
βολὴν οὐκ ἀπολείπει τῆς τῶν τόπων ἀκρίβειας καὶ τοῦ-
15 των καὶ τῶν ἐφεξῆς πρὸς δύσειν μέχρι στηλῶν.

Ἰκπάρχῳ μὲν οὖν μὴ γεωγραφοῦντι ἀλλ' ἐξετά- 41
ζοντι τὰ λεχθέντα ἐν τῇ γεωγραφίᾳ τῇ Ἐρατοσθένους
οἰκεῖον ἦν ἐπὶ πλεον τὰ καθ' ἕκαστα εὐθύνειν, ἡμεῖς
δ' ἐν οἷς μὲν κατορθοί, τὸ πλεον δ' ἐτι ὅπου καὶ πλημ-
20 μελεῖ, τὸν καθ' ἕκαστα οἰκεῖον λόγον φηθήμεν δεῖν
προσάγειν, τὰ μὲν ἐπανορθοῦντες, ὑπὲρ ὧν δ' ἀκο-
λυόμενοι τὰς ἐπιφερομένας αἰτίας ὑπὸ τοῦ Ἰκπάρχου,
καὶ αὐτὸν τὸν Ἰκπάρχον συνεξετάζομεν, ὅπου τι φι-
λαιτίως εἰρηκεῖν. ἐν δὲ τούτοις ὁρῶντες ἤδη τὸν μὲν τε-
25 λέως παραπαλόντα, τὸν δὲ δικαίως ἐπικαλοῦντα, ἀφ-
κεῖν ὑπολαμβάνομεν, ἂν ἐν αὐτῇ τῇ γεωγραφίᾳ τὰ
ὄντα λέγοντες ἐπανορθώμεν αὐτόν. ἐφ' ὧν γὰρ συν-
εχῇ καὶ ἐπιπολόζοντά ἐστι τὰ ἀμαρτανόμενα, χρεῖτε-
τον μὴδὲ μεμνήσθαι κλήν εἰ σπάνιόν τι καὶ καθόλου,
30 ὅπῃ περασσόμεθα ποιεῖν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα. καὶ νῦν
δ' εἰρήσθω ὅτι καὶ Τιμοσθένης καὶ Ἐρατοσθένης καὶ
οἱ ἐτι τούτων πρότεροι τελέως ἠγνόουν τὰ τε Ἰβηρικά

καὶ τὰ Κελτικά, μυρὶς δὲ μᾶλλον τὰ Γερμανικά καὶ τὰ Βρεττανικά, ὥς δ' αὖτως τὰ τῶν Γαλῶν καὶ Βασταρ-
 νῶν. ἐπὶ πολὺ δ' ἀγνοίας ἐτύγχανον ἀφιγμένοι καὶ
 τῶν κατ' Ἰταλίαν καὶ τὸν Ἀδρίαν καὶ τὸν Πόντον καὶ
 τῶν ἐφ' ἑξῆς προσαρκτίων μερῶν· εἰ καὶ τὰ ταυτὰ
 ἴσως φιλαίτια. τοῦ γὰρ Ἑρατοσθένους ἐπὶ τῶν πόρρω
 διαστηκόντων τὰ παραδεδομένα φάσκοντος ἔρεῖν δια-
 στημματα, μὴ δυσχυριζομένου δὲ καὶ λέγοντος ὥς παρὲ-
 λαβε, προστιθέντος δ' ἴσθιν ὅπου τὰ ἐκ' εὐθείας μάλ-
 λον καὶ ἤττον, οὐ δεῖ προσάγειν τὸν ἀκριβῆ ἔλεγχον
 τοῖς μὴ ὁμολογουμένοις πρὸς ἄλληλα διαστήμασιν·
 ὅπερ ποιεῖν πειράται ὁ Ἰππαρχος ἐν τε τοῖς πρότερον
 λεχθεῖσι καὶ ἐν οἷς τὰ περὶ τὴν Ἰρκανίαν μέχρι Βακ-
 τριῶν καὶ τῶν ἐπέκεινα ἐθνῶν ἐκτίθεται διαστήματα,
 καὶ ἐπὶ τὰ ἀπὸ Κολχίδος ἐπὶ τὴν Ἰρκανίαν θάλατταν. 15
 οὐ γὰρ ὁμοίως ἐπὶ τε τούτων ἑξααστίον αὐτῶν καὶ ἐπὶ
 τῶν κατὰ τὴν ἡπειρώτιν παραλίαν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς
 οὕτω γνωρίμους τόπους· ἀλλ' οὐδ' ἐπὶ τούτων γεω-
 μετρικῶς, ὅπερ ἔφη, ἀλλὰ γεωγραφικῶς μᾶλλον.
 αἰτιασάμενος δ' οὖν τινα τῶν Αἰθιοπικῶν ἐπὶ τέλει 20
 τοῦ δευτέρου ὑπομνήματος τῶν πρὸς τὴν Ἑρατοσθέ-
 νους γεωγραφίαν πεποιημένων, ἐν τῷ τρίτῳ φησὶ τὴν
 μὲν πλείω θεωρίαν ἴσεσθαι μαθηματικὴν, ἐπὶ ποσὸν
 δὲ καὶ γεωγραφικὴν· οὐδ' ἐπὶ ποσὸν μέντοι δοκεῖ μαι
 ποιήσασθαι γεωγραφικὴν, ἀλλὰ πᾶσαν μαθηματικὴν, 25
 διδόντος καὶ τοῦ Ἑρατοσθένους τὴν τοιαύτην πρόφα-
 σιν. πολλαχοῦ γὰρ ἐκπίπτει πρὸς τὸ ἐπιστημονικώτε-
 ρον τῆς προκειμένης ἱστορίας, ἐκπεσὼν δὲ οὐκ ἀκρι-
 βεῖς ἀλλ' ὁλοσχερεῖς ποιεῖται τὰς ἀποφάσεις, τρόπον
 τινὰ ἐν μὲν τοῖς γεωγραφικοῖς μαθηματικὸς ἐν δὲ 30
 τοῖς μαθηματικοῖς γεωγραφικὸς ὢν, ὥστε πρὸς ἄμφω
 δίδωσιν ἀφορμὰς τοῖς ἀντιλέγουσιν, ἐν δὲ τούτῳ τῷ

ὑπομνήματι καὶ δικαίας καὶ οὗτος καὶ ὁ Τιμοσθένης,
ὥστ' οὐδ' ἤμιν καταλείπεται συνεπισκοπεῖν, ἀλλ' ἀρ-
κεῖσθαι τοῖς ὑπὸ ταῦ Ἰππάρχου λεχθεῖσιν.

Ἴδωμεν δὲ καὶ Ποσειδώνιον ἃ φησιν ἐν τοῖς περὶ 2
6 οἰκιστοῦ· δοκεῖ γὰρ ἐν αὐτοῖς τὰ πολλὰ γεωγραφεῖν,
τὰ μὲν οἰκείως τὰ δὲ μαθηματικώτερον. οὐκ ἄτοπον
οὖν ἵνα καὶ τῶν ὑπὸ τούτου λεγομένων διατιῆσαι, τὰ
μὲν νῦν τὰ δ' ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα ὡς αὖ ὑποπέπτη,
μέτρου τινὸς ἐχομένους. ἔστιν οὖν τι τῶν πρὸς γεω-
10 γροφίαν οἰκείων τὸ τὴν γῆν ὅλην ὑποθέσθαι σφαι-
ροειδῆ καθάπερ καὶ τὸν κόσμον, καὶ τὰ ἄλλα παραδέ-
ξασθαι τὰ ἀκόλουθα τῇ ὑποθέσει ταύτῃ· τούτων δ'
ἔστι καὶ τὸ πεντάζωνον αὐτὴν εἶναι.

Φησὶ δὲ ὁ Ποσειδώνιος τῆς εἰς πέντε ζώνας δια- 2
15 ρίσεως ἀρχηγὸν γενέσθαι Παρμενίδην· ἀλλ' ἐκείνον
μὲν σχεδὸν τι διπλάσιον ἀποφαίνειν τὸ πλάτος τὴν
διακεκαυμένην ὑπερέκπευσαν ἑκατέρων τῶν τροπι-
κῶν εἰς τὸ ἐκτὸς καὶ πρὸς ταῖς εὐκράτοις· Ἀριστοτέλῃ
δὲ αὐτὴν καλεῖν τὴν μεταξὺ τῶν τροπικῶν, τὰς δὲ με-
20 ταξὺ τῶν τροπικῶν καὶ τῶν ἀρκτικῶν εὐκρότους. ἀμ-
φοτέροις δ' ἐπιτιμᾷ δικαίως· διακεκαυμένην γὰρ λέ- C. 93
γισθαι τὸ ἀόλητον διὰ καῦμα· τῆς δὲ μεταξὺ τῶν
τροπικῶν πλεον ἢ τὸ ἥμισυ τοῦ πλάτους οἰκήσιμόν
ἔστιν ἐκ τῶν ὑπὲρ Αἰγυπτίου στοχαζομένοις Αἰθιοπῶν,
25 εἴπερ τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ παντὸς πλάτους ἔστιν ὃ διαιρεῖ
ἐφ' ἑκάτερα ὁ ἰσημερινός, τούτου δὲ τὸ μὲν ἀπὸ τῆς
Συήνης, ἥπερ ἔστιν ὄριον τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ, εἰς
Μερόην εἰσὶ πεντακισχίλιοι, τὸ δ' ἐνθ' ἐνδεῖς ἕως [τοῦ]
τῆς Κινναμωμοφόρου παραλλήλου, ὅσπερ ἔστιν ἀρχή
30 τῆς διακεκαυμένης, τρισχίλιοι. τοῦτο μὲν οὖν τὸ διά-

στημα πᾶν ἴστί μετρητόν, πλείται τε γὰρ καὶ ὁδεύεται· τὸ δ' ἐξῆς μέχρι τοῦ ἰσημερινοῦ λόγῳ δέκνυνται κατὰ τὴν ὑπ' Ἑρατοσθένους γενομένην ἀναμέτρησιν τῆς γῆς ὅτι ἴστί σταδίων ὀκτακισχιλίων ὀκτακοσίων· ὃν δὴ λόγον ἔχει τὰ μύρια ἑξακισχίλια ὀκτακόσια πρὸς τὰ ὀκτακισχίλια [ὀκτακόσια], τοῦτον ἂν ἔχοι τὸ μεταξὺ τῶν τροπικῶν διάστημα πρὸς τὸ τῆς διακεκαυμένης πλάτος. καὶ τῶν νεωτέρων δὲ ἀναμετρήσεων εἰσάγεται ἡ ἐλαχίστην ποιοῦσα τὴν γῆν, οἷαν ὁ Ποσειδώνιος ἐγκρίνει περὶ ὀκτωκαίδεκα μυριάδας οὖσαν, περὶ ἡμισὺ που ἀποφαίνει τὴν διακεκαυμένην τῆς μεταξὺ τῶν τροπικῶν ἡ μικρᾷ τοῦ ἡμίσους μέζονα, ἴσην δὲ καὶ τὴν αὐτὴν οὐδαμῶς. τοῖς τε ἀρκτικοῖς οὔτε παρὰ πᾶσιν οὖσιν οὔτε τοῖς αὐτοῖς πανταχοῦ τίς ἂν διορίζοι τὰς εὐκράτους, αἵπερ εἰσὶν ἀμετάπτωτοι· τὸ μὲν οὖν μὴ παρὰ πᾶσιν εἶναι τοὺς ἀρκτικούς, οὐδὲν ἂν εἴη πρὸς τὸν ἔλεγχον· διὲ γὰρ παρὰ τοῖς τὴν εὐκρατον οἰκοῦσιν εἶναι πᾶσι, πρὸς οὓσπερ καὶ λέγεται μόνους εὐκρατος. τὸ δὲ μὴ πανταχοῦ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλὰ μεταπίπτειν, καλῶς εἰληπται.

- 3 Αὐτὸς δὲ διαιρῶν εἰς τὰς ζώνας πέντε μὲν φησιν εἶναι χρησίμους πρὸς τὰ οὐράνια, τούτων δὲ περισκέλους δύο τὰς ὑπὸ τοῖς πόλοις μέχρι τῶν ἔχοντων τοὺς τροπικοὺς ἀρκτικούς, ἑτεροσκέλους δὲ τὰς ἐφεξῆς ταύταις δύο μέχρι τῶν ὑπὸ τοῖς τροπικοῖς οἰκούντων, ἀμφίσκιον δὲ τὴν μεταξὺ τῶν τροπικῶν· πρὸς δὲ τὰ ἀνθρώπεια ταύτας τε καὶ δύο ἄλλας στενάς τὰς ὑπὸ τοῖς τροπικοῖς, καθ' ἃς ἡμισὺ πῶς μηνὸς κατὰ κορυφὴν ἴστιν ὁ ἥλιος, δίχα διαιρουμένας ὑπὸ τῶν τροπικῶν. ἔχειν γάρ τι ἰδίον τὰς ζώνας ταύτας, ἀνχηγρὰς τε ἰδίως καὶ ἀμρῶδεις ὑπαρχούσας καὶ ἀφόρους πλὴν σιλφίου καὶ πυρωδῶν τινῶν καρπῶν συγκεκαυμένων· ὄρη γὰρ

μὴ εἶναι πλησίον ὥστε τὰ νέφη προσπίπτοντα ὀμβροὺς ποιεῖν, μηδὲ δὴ ποταμοῖς διαρρεῖσθαι· διότι C 96
 οὐλότριχας καὶ οὐλόκερως καὶ προχέλους καὶ πλατύρινας γεννᾶσθαι· τὰ γὰρ ἄκρα αὐτῶν συστρέφεισθαι·
 5 καὶ τοὺς ἰχθυοσάγους δὲ κατὰ ταύτας τὰς ζώνας οἰκεῖν. ὅτι δὲ ταυτ' ἴδια τῶν ζωνῶν τούτων, δηλοῦν φησὶ τὸ τοὺς νοτιωτέρους αὐτῶν ἔχειν τὸ περιέχον εὐκρατότερον καὶ τὴν γῆν καρπιμωτέραν καὶ εὐδροτέραν.

Πολύβιος δὲ ποιεῖ ζώνας ἑξ, δύο μὲν τὰς τοῖς B
 10 ἄρκτικοῖς ὑποπιπτούσας, δύο δὲ τὰς μεταξὺ τούτων τε καὶ τῶν τροπικῶν, (καὶ δύο τὰς μεταξὺ τούτων) καὶ τοῦ ἰσημερινοῦ. ἡ μὲν οὖν εἰς πέντε διαίσεις δοκεῖ μοι καὶ φυσικῶς ἅμα καὶ γεωγραφικῶς εἰρησθαι· φυσικῶς μὲν, ὅτι καὶ πρὸς τὰ οὐράνια καὶ πρὸς τὴν τοῦ
 15 περιέχοντος κρᾶσιν· πρὸς μὲν τὰ οὐράνια, ὅτι τοῖς περισχίοις [καὶ τοῖς ἑτεροσχίοις] καὶ τοῖς ἀμφισχίοις οὕτως ἂν ἄριστα διοριζομένοις συνδιορίζεται καὶ τὰ περὶ τὴν θίαν τῶν ἄστρον, ὁλοσχερεῖ τινι μερισμῷ λαμβάνοντα τὴν ἐξάλλαξιν· πρὸς δὲ τὴν τοῦ περιέχον-
 20 τος κρᾶσιν, ὅτι τῆς τούτου κρᾶσεως πρὸς τὸν ἥλιον κρινομένης διαφορὰ τρεῖς εἰσιν αἱ γενικώταται καὶ συνεχίναυσαι πρὸς τε τὰς τῶν ζῴων καὶ φυτῶν συστάσεις καὶ τῶν ἄλλων ὁμισυσταλεῖς τῶν ὑπὸ τῷ ἄερι καὶ ἐν αὐτῷ ἔκεινφ, ὑπερβολὴ θάλαπous καὶ ἑλλειψις καὶ
 25 μεσότης. αὕτη δὲ τῷ εἰς τὰς ζώνας μερισμῷ λαμβάνει τὴν οἰκείαν διάκρισιν· αἷ τε γὰρ κατεψυγμέναι δύναι τὴν ἑλλειψιν τοῦ θάλαπous ὑπαγορεύουσιν εἰς μίαν τοῦ περιέχοντος φύσιν συναγόμεναι, αἷ τε εὐκρατοὶ παρακλησίως εἰς μίαν τὴν μεσότητα ἄγονται, εἰς δὲ τὴν λοιπὴν
 30 ἡ λοιπὴ μία καὶ διακεκαυμένη. ὅτι δὲ καὶ γεωγραφικός ἐστιν ὁ μερισμός, δηλονότι γὰρ ἡ γεωγραφία τῆς

ἐτέρας τῶν εὐκρατῶν ἀφορίσαι τὸ οἰκοῦμενον ὑφ' ἡμῶν
 τμήμα· πρὸς δύοσι μὲν οὖν καὶ ἀνατολῇ θαλάττῃ ἐστὶν
 ἡ περατοῦσα, πρὸς δὲ τὰ νότια καὶ τὰ βόρεια ὁ ἄηρ, ὁ
 μὲν μέσος εὐκρατος ὦν καὶ φυτοῖς καὶ ζῴοις, ὁ δ' ἐφ'
 ἑκάτερα εὐκρατος ὑπερβολῇ καὶ ἐλλείπει τοῦ θαλά- 5
 πους. εἰς δὲ τὰς τρεῖς διαφορὰς ταύτας ἐδέχθη τῆς εἰς
 πέντε ζώας διαιρέσεως· τῷ γὰρ ἰσημερινῷ τμηθεῖσα
 δίχα ἡ σφαῖρα τῆς γῆς εἰς τι τὸ βόρειον ἡμισφαίριον,
 ἐν ᾧ ἡμεῖς ἐσμεν, καὶ τὸ νότιον ὑπέγραψε τὰς τρεῖς
 διαφορὰς· τὰ μὲν γὰρ πρὸς τῷ ἰσημερινῷ καὶ τῇ δια- 10
 κεκαυμένῃ ζώνῃ διὰ καῦμα ἀόληκτά ἐστι, τὰ δὲ πρὸς
 τῷ πόλῳ διὰ ψύχος, τὰ δὲ μέσα τὰ εὐκρατα καὶ τὰ οἰ-
 κήσιμα. ὁ δὲ τὰς ὑπὸ τοῖς τροπικοῖς προστιθεῖς οὐκ
 ἀνὰ λόγον ταῖς πέντε ταύτας προστίθῃσιν οὐδ' ὁμοίᾳ

C.97 κεκρημένης διαφορᾶ, ἀλλ' ὥς ἂν εἰ καὶ ταῖς ἰθνηκαῖς 15
 διαφοραῖς ἀπέφαινε ζώας, ἄλλην μὲν τὴν Αἰθιοπι-
 κήν, ἄλλην δὲ τὴν Σκυθικὴν καὶ Κελτικὴν, τρίτην δὲ
 τὴν ἀνὰ μέσον.

2 Ὁ δὲ Πολύβιος τοῦτο μὲν οὐκ εὖ τὸ ποιῖν τινας
 ζώας τοῖς ἀρκτικοῖς διοριζομένας, δύο μὲν τὰς ὑπο- 20
 πιπτούσας αὐτοῖς δύο δὲ τὰς μεταξὺ τούτων καὶ τῶν
 τροπικῶν· εἰρηται γὰρ ὅτι τοῖς μετακλίπτουσι σημείοις
 οὐχ ὀριστίον τὰ ἀμετάπτωτα. οὐδὲ τοῖς τροπικοῖς δὲ
 τῆς διακεκαυμένης ὁροῖς χρηστίον· καὶ [γὰρ] τοῦτ' εἰ-
 ρηται τὴν διακεκαυμένην μέντοι δίχα διαιρῶν πρὸς 25
 οὐ φαῦλην ἐπίνοιαν φαίνεται κεκνημένος, πρὸς ἣν
 καὶ ὅλην δίχα διαιροῦμεν εὐφυνῶς τὴν γῆν εἰς τι τὸ βό-
 ρειον ἡμισφαίριον καὶ τὸ νότιον τῷ ἰσημερινῷ· δηλον.
 γὰρ ὅτι διαιρεῖται κατὰ ταύτην τὴν τομὴν καὶ ἡ διακε-
 καυμένη, [καὶ] ποιεῖ τινα ἐπιτηδαιότητα, ὥστε καὶ τὸ 30
 ἡμισφαίριον ἑκάτερον ἐξ ὅλων συντετάχθαι τριῶν ζώ-

νῶν ὁμοιοιδῶν τῶν ἐν θατέρῳ. ἡ μὲν οὖν τοιαύτη
 τομή δέχεται τὴν εἰς δεξιάς διαίρεσιν, ἡ δ' ἑτέρα σὺ
 πάνν. εἰ γοῦν τῷ διὰ τῶν πόλων δέχα τέμνοις τὴν γῆν,
 οὐκ ἂν εἰκότως ἐκάτερον τῶν ἡμισφαιρίων, τό τε ἰσπέ-
 ριον καὶ τὸ ἀνατολικόν, τέμνοις εἰς ζώνας δεξ., ἀλλὰ ἡ
 εἰς πέντε ἀρκούσα ἂν εἴη· τό γάρ ὁμοιοπαθὲς τῶν
 κτημάτων ἀμφοτέρων τῆς διακεκαυμένης, ἃ ποιεῖ ὁ
 ἰσημερινός, καὶ τὸ συγκεῖσθαι περιττὴν καὶ περιέργον
 ἀποφαίνει τὴν τομήν, ὁμοιοιδῶν μὲν σύσῶν καὶ τῶν
 10 εὐκράτων καὶ τῶν κατεψυγμένων, ἀλλ' οὐ συγκειμέ-
 νων· οὕτως οὖν καὶ τὴν ὅλην γῆν ἐκ τῶν τοιούτων
 ἡμισφαιρίων ἐπινοουμένην ἀρκούντως ἂν εἰς πέντε
 διαιροίης. εἰ δ', ὥσπερ Ἑρατοσθένης φησὶν, ἡ ὑπο-
 πίπτουσα τῷ ἰσημερινῷ ἐστὶν εὐκράτος, καθάπερ καὶ
 15 Πολύβιος ὁμοδοξεῖ (προστίθῃσι δ' οὗτος καὶ διότι ὑψη-
 λοτάτη ἐστὶ· διόπερ καὶ κατομβρεῖται, τῶν βορείων
 νεφῶν κατὰ τοὺς ἐτησίας ἐκτὶ τοῖς ἀναστήμασι πρσ-
 πιπτόντων πλείστων), πολὺ κρεῖττον τρίτην εὐκρατον
 ταύτην ποιεῖν στενὴν τινα, ἢ τὰς ὑπὸ τῷ τροπικοῖς
 20 εἰσάγειν. συνηγορεῖ δὲ τούτοις καὶ τὰ τοιαῦτα, ὧν
 μέμνηται καὶ Ποσειδώνιος, τὸ ἕκαστ' αὐτὰς μεταστάσεις
 ὀξυτέρας εἶναι τὰς εἰς τὰ πλάγια, ὥς δ' αὐτὼς καὶ τὰς
 ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν τοῦ ἡλίου· ὀξύτεραι γάρ αἱ
 κατὰ μεγίστου κύκλου τῶν ὁμοταχῶν κινήσεων.
 25 Ἐνίσταται δ' ὁ Ποσειδώνιος τῷ Πολυβίῳ, διότι 3
 φησὶ τὴν ὑπὸ τῷ ἰσημερινῷ οἰκῆσιν ὑψηλοτάτην· οὐ-
 δὲν γάρ εἶναι κατὰ τὴν σφαιρικὴν ἐπιφάνειαν ὕψος
 διὰ τὴν ὁμαλότητα, οὐδὲ δὴ ὀρεινὴν εἶναι τὴν ὑπὸ τῷ C. 98
 ἰσημερινῷ, ἀλλὰ μᾶλλον παιδιάδα ἰσόπεδόν πως τῇ ἐπι-
 30 φανείᾳ τῆς θαλύττης· τοὺς δὲ πληροῦντας τὸν Νεῖλλον
 ὄμβρους ἐκ τῶν Αἰθιοπικῶν ὄρων συμβαίνειν. ταῦτα
 δ' εἰπὼν ἐνταῦθα ἐν ἄλλοις συγχωρεῖ, φήσας ὑπονοεῖν
 STRABO I.

δρην εἶναι τὰ ὑπὸ τῷ Ἰσημερινῷ, πρὸς ἃ ἑκατέρωθεν ἀπὸ τῶν εὐκρατῶν ἄμφοιν προσκίπτοντα τὰ νέφη ποιεῖν τοὺς ὄμβρους. αὕτη μὲν οὖν ἡ ἀνομολογία φανερά· ἀλλὰ καὶ δοθέντος τοῦ ὁρίωνος εἶναι τὴν ὑπὸ τῷ Ἰσημερινῷ, ἄλλη τις ἀνακύνπειν ἂν δόξειεν· οἱ δὲ γὰρ αὐτοὶ σύρρουν φασὶν εἶναι τὸν ὠκεανόν. πῶς οὖν δρῃ κατὰ μέσον ἰδρύουσιν αὐτόν; πλὴν εἰ νησους τινας βούλονται λέγειν. ὅπως δὲ [δὴ] ποτε τοῦτ' ἔχει, τῆς γεωγραφικῆς μερίδος ἔξω πέπτει· δοτίον δ' ἴσως τῷ προθεμένῳ τὴν περὶ ὠκεανοῦ πραγματείαν ταῦτ' ἔξει- 10 ταῖειν.

- 4 Μνησθεὶς δὲ τῶν περιπλεῦσαι λεγομένων τὴν Λιβύην, Ἡρόδοτον μὲν οἰσθαί φησιν ὑπὸ Δαρείου πεμφθέντας τινὰς τελέσαι τὸν περίπλουν· Ἡρακλείδην δὲ τὸν Ποντικὸν ἐν διαλόγῳ ποιεῖν ἀφιγμένον παρὰ Γέ- 15 λωνι μάγον τινα περιπλεῦσαι φάσκοντα. ἀμάρτυρα δὲ ταῦτ' εἶναι φήσας καὶ Εὐδοξόν τινα Κυζικηνὸν θεωρὸν καὶ σπονδοφόρον τοῦ τῶν Κορίων ἀγῶνος ἔλθειν εἰς Αἴγυπτον ἱστορεῖ κατὰ τὸν δεύτερον Εὐεργέτην· συσταθῆναι δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς περὶ αὐτόν ..... 20 καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς ἀνάπλους τοῦ Νείλου, θαυμαστικὸν ὄντα τῶν τοπικῶν ἰδιωμάτων ἅμα καὶ οὐκ ἀπαίδευτον. τυχεῖν δὲ τινα Ἰνδὸν κομισθέντα ὡς τὸν βασιλέα ὑπὸ τῶν φυλάκων τοῦ Ἀραβίου μυχοῦ, λεγόντων εὐρεῖν ἡμιθανῆ καταχθέντα μόνον ἐν νηί, τίς δ' 25 εἶη καὶ πόθεν ἄγνοειν μὴ συνιέντας τὴν διάλεκτον· τὸν δὲ παραδοῦναι τοῖς διδάξουσιν ἑλληνίζειν. ἔκμαθόντα δὲ διηγῆσασθαι διότι ἐκ τῆς Ἰνδικῆς πλέων περιπίσοι πλάνη καὶ σωθεῖη δεῦρο τοὺς σύμπλους ἀποβαλὼν λιμῶ· ὑποληφθέντα δὲ ὑποσχέσθαι τὸν εἰς Ἰν- 30 δοὺς πλοῦν ἡγήσασθαι τοῖς ὑπὸ τοῦ βασιλέως προχειρισθείσι· τούτων δὲ γενέσθαι τὸν Εὐδοξόν. πλεῦ-

σαντα δὴ μετὰ δώρων ἐπανελθεῖν ἀντιφορτισάμενον
 ἀρώματα καὶ λίθους πολυτελεῖς, ὧν τοὺς μὲν καταφί-
 ρουσιν οἱ ποταμοὶ μετὰ τῶν ψήφων, τοὺς δ' ὀρυκτοὺς
 εὐρίσκουσι πεπηγότας ἐξ ὕγρου, καθάπερ τὰ χρυστάλ- C. 99
 5 λινα παρ' ἡμῖν· διαφυσσθῆναι δὲ τῶν ἱλπίδων· ἀφι-
 λίσθαι γὰρ αὐτὸν ἅπαντα τὸν φόρτον τὸν Εὐεργέτην.
 τελευτήσαντος δ' ἐκείνου τὸν βίον, Κλειοπάτρην τὴν
 γυναῖκα διαδέξασθαι τὴν ἀρχήν· πάλιν οὖν καὶ ὑπὸ
 ταύτης πεμφθῆναι τὸν Εὐδοξον μετὰ μίζονος παρα-
 10 σκευῆς. ἐπανιόντα δ' ἀνέμοις παρευιχθῆναι ὑπὲρ τὴν
 Αἰθιοπίαν· προσφερόμενον δὲ τισι τόποις ἐξοικειω-
 σθαι τοὺς ἀνθρώπους μεταδόσαι σιτίων τε καὶ οἴνου
 καὶ παλαθίδων, ὧν ἐκείνοις οὐ μετῆν, ἀντὶ δὲ τούτων
 ὑδρείας τε τυγχάνειν καὶ καθοδηγίας, ἀπογραφείσθαι
 15 τε τῶν ῥημάτων ἕνα. εὐρόντα δ' ἀκρόπρωρον ξύλι-
 νον ἐκ ναυαγίου ἵππον ἔχον ἐγγεγλυμμένον, πυθόμε-
 νον ὥς ἀπὸ τῆς ἑσπέρας πλειόντων τινῶν εἶη τὸ ναυά-
 γιον τοῦτο, κομίζειν αὐτὸ ἀναστρέψαντα πρὸς τὸν οἴ-
 κειον πλοῦν. σωθέντα δ' εἰς Αἴγυπτον, οὐκ ἔτι τῆς
 20 Κλειοπάτρας ἡγουμένης ἀλλὰ τοῦ παιδὸς, ἀφαιρεθῆ-
 ναι πάλιν πάντα· φωραθῆναι γὰρ νεοσφισμένον
 πολλά. τὸ δ' ἀκρόπρωρον προφέροντα εἰς τὸ ἐμπόριον
 δεικνύναι τοῖς ναυκλήροις, γινῶναι δὲ Γαδειριτῶν ὄν·
 τούτων γὰρ τοὺς μὲν ἐμπόρους μεγάλα στέλλειν πλοῖα,
 25 τοὺς δὲ πίνητας μικρά, ἃ καλεῖν ἵππους ἀπὸ τῶν ἐν
 ταῖς πρῶταις ἐπισήμων· τούτοις δὲ πλεῖν μέχρι τοῦ
 Αἰξου ποταμοῦ περὶ τὴν Μαυρουσίαν ἀλιευομένους.
 ἀλλὰ τῶν δὴ ναυκλήρων τινὰς γνωρίσαι τὸ ἀκρόπρω-
 ρον ἑνὸς τῶν ἀπὸ τοῦ Αἰξου ποταμοῦ πορρωτέρου
 30 πλευσάντων καὶ μὴ σωθέντων ὑπάρξαν. ἐκ δὲ τούτου
 συμβαλόντα τὸν Εὐδοξον ὥς δυνατὸς εἶη ὁ περίπλους
 ὁ Λιβυκός, πορευθέντα οἴκαδε τὴν οὐσίαν ἐνθήμενον

πᾶσαν ἐξορμῆσαι καὶ πρῶτον μὲν εἰς Δικαιάρχειαν,
 εἰτ' εἰς Μασσαλίαν ἰλθεῖν καὶ τὴν εἰς παραλίαν μέχρι
 Γαδείρων, πανταχοῦ δὲ διακωδωνίζοντα ταῦτα καὶ
 χρηματιζόμενον κατασκευάσασθαι πλοῖον μέγα καὶ
 ἐφόλκια δύο λέμβοις ληστρικοῖς ὅμοια, ἐμβιβᾶσαι τε 5
 μουσικὰ παιδισκάρια καὶ ἱατροὺς καὶ ἄλλους τεχνίτας,
 ἔκπειτα πλεῖν ἐπὶ τὴν Ἰνδικὴν μετώφον ξιφύροισι συνε-
 χέσι. καμνόντων δὲ τῷ πλῶ τῶν συνόντων, ἄκουτα
 ἐπουρίσαι πρὸς γῆν δεδοικότα τὰς πλημμυρίδας καὶ
 τὰς ἀμπώεις. καὶ δὴ καὶ συμβῆναι ὅπερ ἐδεῖται· κα- 10
 θίσαι γάρ τὸ πλοῖον, ἡσυχῇ δέ, ὥστε μὴδ' ἀφροῦν δια-
 λυθῆναι, ἀλλὰ φθῆναι τὰ φορτία σωθέντα εἰς γῆν καὶ
 τῶν ξύλων τὰ πλείστα· ἔξ ὧν τρίτον λέμβον συμπη-
 ξάμενον πεντηκοντόρω πάρισον πλεῖν, ἕως ἀνθρώ-
 C. 100 ποῖς συνέμιξε τὰ αὐτὰ φῆματα φθαγγομένοις, ἅπειρ 15
 πρότερον ἀπεγέγραπτο· ἅμα δὲ τοῦτό τε γινῶναι ὅτι
 σί ἐνταῦθα ἄνθρωποι ὁμοιοθνεῖς εἰεν τοῖς Ἀθλοφιν
 ἐκείνοις, καὶ ὅτι ὁμοροῖεν τῇ Βόγου βασιλείᾳ. ἀφέντα
 δὴ τὸν ἐπὶ Ἰνδοὺς πλοῦν ἀναστρέφειν· ἐν δὲ τῷ παρὰ-
 πλῶ νῆσον εὐνδρον καὶ εὐδενδρον ἐρήμην ἰδόντα ση- 20
 μειώσασθαι· σωθέντα δὲ εἰς τὴν Μαυρουσίαν, διαδέ-
 μενον τοὺς λέμβους παρῆ κομισθῆναι πρὸς τὸν Βόγον
 καὶ συμβουλευεῖν αὐτῷ τὴν ναυστολίαν ἐπανιλίσθαι
 ταύτην, ἰσχυῖσαι δ' εἰς τὰναντία τοὺς φίλους ὑποτι-
 νοντας φόβον μὴ συμβῇ τὴν χώραν εὐεπιβοῦλαιτον γε- 25
 νέσθαι, δαιχθείσης παρόδου τοῖς ἔξωθεν ἐπιστρατεύειν
 ἐθέλουσιν. ὥς δ' ἐκύθετο λόγῳ μὲν παμπόμενον ἑαυ-
 τὸν ἐπὶ τὴν ἀναδαιχθείσαν ναυστολίαν, ἔργῳ δ' ἐκτεθη-
 σόμενον εἰς ἐρήμην τινὰ νῆσον, φυγεῖν εἰς τὴν Ῥωμαίων
 ἐπικράτειαν ἀκαλεῖσθαι εἰς τὴν Ἰβηρίαν διαῖραι. πάλιν 30
 δὲ κατασκευασόμενον στρογγύλον πλοῖον καὶ μακρὸν
 πεντηκόντορον, ὥστε τῷ μὲν πελαγίζειν τῷ δὲ πειρα-

σθαι τῆς γῆς, ἐνθήμενον γεωργικά ἐργαλεῖα καὶ σπέρματα καὶ οἰκοδόμους ὀρμῆσαι πρὸς τὸν αὐτὸν περίπλουν, διανοούμενον, εἰ βραδύνοιτο ὁ πλοῦς, ἐνδιαχειμάσαι τῇ προεσκεμμένῃ νήσῳ, καὶ σπείραντα καὶ ἀνελόμενον τοὺς καρποὺς τελεῖσαι τὸν ἐγνωσμένον ἐξ ἀρχῆς πλοῦν.

„Ἐγὼ μὲν οὖν“ φησί „μέχρι [δεῦρο] τῆς περὶ τὸν 5
 „Εὐδοξον ἱστορίας ἦκω· τί δ' ὕστερον συνέβη τοὺς ἐκ
 „Γαδεύρων καὶ τῆς Ἰβηρίας εἰκὸς εἰδέναι.“ ἐκ πάντων
 10 δὴ τούτων φησί δεικνυσθαι διότι ἡ οἰκουμένη κύκλῳ
 περιφρεῖται τῷ ὠκεανῷ· „οὐ γάρ μιν δεσμός περιβάλλεται
 ἢ πείροιο, ἀλλ' ἐς ἀπειροσίην κέχυται· τό μιν οὔτι
 „μιαίνει.“ θαυμαστός δὲ κατὰ πάντα ἐστὶν ὁ Ποσειδώνιος,
 15 εἰπεν, ἀμάρτυρον νομίσας, καὶ αὐτῶν τῶν ὑπὸ Δαρ-
 ρείου πεμφθέντων, ὃν Ἡρόδοτος ἱστορεῖ, τό δὲ Βεργα-
 ῖον διήγημα τοῦτο ἐν πίστειος μέρει τιθεῖς, εἰδ' ὑπ'
 αὐτοῦ πεπλασμένον εἰτ' ἄλλων πλασάντων πιστευ-
 θέν. τίς γάρ ἢ πιθανότης πρῶτον μὲν τῆς κατὰ τὸν
 20 Ἰνδὸν περιπετείας; ὁ γάρ Ἀράβιος κόλπος ποταμοῦ
 δίχην στενός ἐστι καὶ μακρός [πεντακισχιλίους] ἐπὶ μυ-
 ρίοις πον σταδίους μέχρι τοῦ στόματος, καὶ τούτου
 στενοῦ παντάπασιν ὄντος· οὐκ εἰκὸς δ' οὔτ' ἔξω πον
 τὸν πλοῦν ἔχοντας εἰς τὸν κόλπον παρωσθῆναι τοὺς
 25 Ἰνδοὺς κατὰ πλάνην (τά γὰρ στενά ἀπὸ τοῦ στόματος
 δηλώσειεν ἡμελλε τὴν πλάνην), οὔτ' εἰς τὸν κόλπον
 ἐπίτηδες καταχθεῖσιν ἐτι πλάνης ἦν πρόφασις καὶ ἀνέ-
 μων ἀστάτων. λιμῶ τε πῶς περιεῖδον ἅπαντας ἀπολ-
 30 λυμένους σφᾶς πλὴν ἑνός; περιγεγόμενός τε πῶς ἱκα-
 νός ἦν μόνος καταυθύνειν τό πλοῖον οὐ μικρόν· ὃν τά
 γε τηλικαῦτα πελάγη διαίρειν δυνάμενον; τίς δ' ἡ ὀξύ-
 μάθεια τῆς διαλέκτου, ἀφ' ἧς ἱκανός ἦν πείσαι τὸν βα-

C.101

σιλέα, ὡς δυνάμενος τοῦ πλοῦ καθηγῆσθαι; τίς δ' ἢ σπάνις τῷ Εὐεργέτῃ τῶν τοιούτων καθηγεμόνων, ἤδη γνωριζομένης ὑπὸ πολλῶν τῆς αὐτῆς θαλάττης; ὁ δὲ δὴ σπονδοφόρος καὶ θεωρὸς τῶν Κυζικηνῶν πῶς ἄφαις τὴν πόλιν εἰς Ἰνδοὺς ἔπλει; πῶς δὲ ἐπιστεύθη ὁ τηλικαύτην χρείαν; πῶς δ' ἑπανίων ἀφαιρεθεὶς πάντα παρὰ τὴν ἐλπίδα καὶ ἀτιμωθεὶς ἐτι μίζονα ἐπιστεύθη παρασκευῇν δάφρων; ἑπανίων δὲ καὶ παρενεχθεὶς εἰς τὴν Αἰθιοπίαν τίνος χάριν ἢ τὰς διαλέκτους ἀπεγράφειτο, ἢ τὸ ἀκρόπρῳρον ἐπυνθάνετο τῆς ἀλιάδος πό- 10
 θεν ἐκπέσοι; τὸ γὰρ μαθεῖν ὅτι ἀπὸ δύσεως πλεόντων ἦν ναυάγισιν οὐδενὸς ἐμελλεν ὑπάρξειν σημεῖον, ἔπει καὶ αὐτὸς ἐμελλεν ἀπὸ δύσεως πλεῖν κατὰ τὴν ἐπάνο-
 δον. ἔλθων δ' οὖν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, φωραθεὶς ὡς νε-
 νοσφισμένος πολλά, πῶς οὐκ ἐκσλάσθη, ἀλλὰ καὶ πε- 15
 ρεῖται τοὺς ναυκλήρους διαπυνθανόμενος, δεικνὺς ἅμα τὸ ἀκρόπρῳρον; ὁ δὲ γνωρίσας οὐχὶ θαυμαστός; ὁ δὲ πιστεύσας οὐ θαυμασιώτερος καὶ κατ' ἐλπίδα τοιαύτην ἑπανίων εἰς τὴν οἰκίαν καὶ μετοικισμὸν ἐκεῖθεν ποιη-
 οάμενος εἰς τὰ ἔξω στηλῶν; ἀλλ' οὐδ' ἐξόν ἦν ἄνευ 20
 προστάγματος ἐξ Ἀλεξανδρείας ἀνάγεσθαι, καὶ ταῦτα νενοσφισμένῳ βασιλικὰ χρήματα. οὐδέ γε λαθεῖν ἐκ-
 πλεύσαντα ἐνεδέχετο τοσαύτη φρουρὰ κεκλεισμένου τοῦ λιμένος καὶ τῶν ἄλλων ἐξόδων, ὅσῃν καὶ νῦν ἐτι δια-
 μένουσαν ἔγνωμεν ἡμεῖς ἐπιδημοῦντες τῇ Ἀλεξανδρείᾳ 25
 πολὺν χρόνον, καίτοι τὰ νῦν πολὺ ἀνείται, Ῥωμαίων ἰχόντων· αἱ βασιλικαὶ δὲ φρουραὶ πολὺ ἦσαν πικρότε-
 ραι. ἔπειδ' ἡ δὲ καὶ ἀπῆρεν εἰς τὰ Γάδιρα καὶ ναυπηγη-
 σάμενος ἔπλει βασιλικῶς, διαλυθέντος αὐτῷ τοῦ πλοῖ-
 ου, πῶς μὲν ἐναυπηγήσατο τρίτον λίμβρον ἐν τῇ ἐρήμῳ; 30
 πῶς δὲ πλείων πάλιν καὶ εὐρὺν τοὺς ἐσπερίους Αἰθίο-
 πας τοῖς ἐφοῖς ὁμογλώττους εὐκ' ὠρέχθη διανύσαι τόν

ἔξῃς πλοῦν, οὕτω χαῦνος ὢν πρὸς τὸ φιλέκδημον, μι-
 κρόν ἔχειν ἱλπίδας λοιπὸν τὸ ἄγνωστον, ἀλλ' ἀφεις
 ταῦτα τῆς διὰ Βόγου ναυστολίας ἐπεθύμησε; πῶς δ'
 ἔγνω τὴν λάθρα κατ' αὐτοῦ συνισταμένην ἐπιβουλὴν; C. 102
 τί δὲ τοῦτ' ἦν τῷ Βόγῳ πλεονέκτημα ὁ τάνθρωπου
 ἀφανισμός, ἔξόν ἄλλως ἀποπέμψασθαι; γνοὺς δὲ τὴν
 ἐπιβουλὴν πῶς ἐφθη φυγῶν εἰς ἀσφαλεῖς τόπους; ἔκα-
 στον γὰρ τῶν τοιούτων οὐκ ἀδύνατον μὲν, ἀλλὰ χα-
 λισπὸν καὶ σπανίως γινόμενον μετὰ τύχης τινός· τῷ δ'
 10 εὐτυχεῖν αἰετὶ συνέβαινεν εἰς κινδύνους καθισταμένῳ
 συνεχεῖς. πῶς δ' οὐκ ἴδρυσεν ἀποδρᾶς τὸν Βόγον πλεῖν
 πάλιν παρὰ τὴν Λιβύην σὺν παρασκευῇ δυναμένη
 συνοικίσαι νῆσον; οὐ πολὺ οὖν ἀπολείπεται ταῦτα
 τῶν Πυθίου καὶ Εὐημέρου καὶ Ἀντιφάνους ψευσμά-
 15 των. ἀλλ' ἐκείνοις μὲν συγγνώμη τοῦτ' αὐτὸ ἐπιτη-
 δεῖουσιν, ὥσπερ τοῖς θαυματοποιοῖς· τῷ δ' ἀποδει-
 κτικῶς καὶ φιλοσόφῳ, σχεδὸν δέ τι καὶ περὶ πρωτείων
 ἀγωνιζομένῳ, τίς αὖ συγγνοίη; ταῦτα μὲν οὖν οὐκ εὖ.

Τὸ δὲ ἐξαίρεσθαι τὴν γῆν ποτε καὶ ἰζήματα λαμ- 6
 20 βάνειν καὶ μεταβολὰς τὰς ἐκ τῶν σεισμῶν καὶ τῶν ἄλ-
 λων τῶν παραπλησίων, ὅσα διηριθμησάμεθα καὶ
 ἡμεῖς, ὀρθῶς κείται παρ' αὐτῷ· πρὸς δ' καὶ τὸ τοῦ
 Πλάτωνος εὖ παρατίθησιν, ὅτι ἐνδέχεται καὶ μὴ πλά-
 σμα εἶναι τὸ περὶ τῆς νήσου τῆς Ἀτλαντίδος, περὶ ἧς
 25 ἐκεῖνος ἱστορεῖσαι Σόλωνά φησι πεπυσμένον παρὰ
 τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων, ὥς ὑπάρχουσα ποτε ἀφανι-
 σθεῖη, τὸ μέγεθος οὐκ ἑλάττων ἡπείρου· καὶ τοῦτο οί-
 εται βέλτιον εἶναι λέγειν ἢ διότι ὁ πλάσας αὐτὴν ἡφά-
 νισεν, ὥς ὁ ποιητῆς τὸ τῶν Ἀχαιῶν τεῖχος. εἰκάζει
 30 δὲ καὶ τὴν τῶν Κίμβρων καὶ τῶν συγγενῶν ἐξανά-
 στασιν ἐκ τῆς οἰκείας [κατὰ ληστείαν] γενέσθαι, οὐ
 κατα θαλάττης ἐφοδὸν ἀθρόαν συμβῆσαν. ὑπονοεῖ δὲ

τό τῆς οἰκουμένης μήκος ἑπτά πον μυριάδων σταδίων
ὑπάρχον ἡμῖν εἶναι τοῦ ὅλου κύκλου καθ' ὃν εἰλη-
πται, ὥστε (φησὶν) ἀπὸ τῆς δύσεως εὐρὴ πλέων ἐν το-
σάνταις μυριάσιν ἔλθοι ἂν εἰς Ἰνδοὺς.

- 7 Ἐπιχειρήσας δὲ αἰτιάσθαι τοὺς οὕτω τὰς ἡπείρους 6
διορίσαντας, ἀλλὰ μὴ παραλλήλοις τισὶ τῷ ἰσημερινῷ,
δι' ὧν ἡμελλόν ἐξαλλάξεις δείκνυσθαι ζῶων τε καὶ φυ-
τῶν καὶ ἁίρων, τῶν μὲν τῇ κατεψυγμένῃ συναπτόντων
τῶν δὲ τῇ διακεκαυμένῃ, ὥστε οἶοναί ζώνας εἶναι τὰς
ἡπείρους, ἀνασκευάζει πάλιν καὶ ἐν ἀναλύσει δίκης γέ- 10
νεται, ἐπαινῶν πάλιν τὴν οὖσαν διαίρεισιν, θετικὴν
ποιούμενος τὴν ζήτησιν πρὸς οὐδὲν χρησίμως. αἱ γὰρ
τοιαῦται διατάξεις οὐκ ἐκ προνοίας γίνονται, καθάπερ
οὐδὲ αἱ κατὰ τὰ ἔθνη διαφοραί, οὐδ' αἱ διάλεκτοι, ἀλλὰ
α. 103 κατὰ περίπτωσιν καὶ συντυχίαν· καὶ τέχνη δὲ καὶ θυ- 15
νάμεις καὶ ἐπιτηδεύσεις ἀρχάντων τινῶν κρατοῦσιν
αἱ κλίσεις ἐν ὁποιοῦν κλίματι. ἔστι δέ τι καὶ παρὰ τὰ
κλίματα, ὥστε τὰ μὲν φύσει ἔστιν ἐπιχώρια τισὶ τὰ δ'
ἔθιμι καὶ ἀσκήσει. οὐ γὰρ φύσει Ἀθηναῖοι μὲν φιλόλο-
γοι, Λακεδαιμόνιοι δ' οὐ καὶ οἱ ἐτι ἑγγυτέρω Θηβαῖοι, 20
ἀλλὰ μᾶλλον ἔθιμι· οὕτως οὐδὲ Βαβυλώνιοι φιλόσοφοι
φύσει καὶ Αἰγύπτιοι, ἀλλ' ἀσκήσει καὶ ἔθιμι· καὶ ἱπ-
πων δὲ καὶ βοῶν ἀρετὰς καὶ ἄλλων ζῴων οὐ τόποι μό-
νον, ἀλλὰ καὶ ἀσκήσεις ποιοῦσιν. ὁ δὲ συγχέταυτα·
ἐπαινῶν δὲ τὴν τοιαύτην διαίρεισιν τῶν ἡπείρων, οἷα 25
νῦν ἔστι, παραδείγματι χρήται τῷ τοὺς Ἰνδοὺς τῶν
Αἰθιοπῶν διαφέρειν τῶν ἐν τῇ Αἰβύρῃ· εὐρυνιστέρους
γὰρ εἶναι καὶ ἥττον ἐνείσθαι τῇ ξηρασίᾳ τοῦ περιέχον-
τος· διὸ καὶ Ὅμηρον πάντας λέγοντα Αἰθιοπᾶς δίχα
διελεῖν, οἱ μὲν δυσομένιον Ἰπριόνοιο, οἱ δ' ἀνιόντος, 30
Κράτιστα δ' εἰσάγοντα τὴν ἑτέραν οἰκουμένην, ἣν οὐκ
οἶδεν Ὅμηρος, δουλεύειν ὑποθέσει· καὶ ἔδει (φησὶ)

μεταγράφειν οὕτως „ἡμὲν ἀπὸ τοῦ ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ περικλίνοντος.“

Πρῶτον μὲν οὖν οἱ πρὸς Αἰγύπτῳ Αἰθίοπες καὶ 8
αὐτοὶ δέχα διαιροῦνται· οἱ μὲν γὰρ ἐν τῇ Ἀσίᾳ εἰσὶν
οἱ δ' ἐν τῇ Λιβύῃ, οὐδὲν διαφέροντες ἀλλήλων. ἔπειθ'
Ὅμηρος οὐ διὰ τοῦτο διαιρεῖ τοὺς Αἰθίοπας, ὅτι τοὺς
Ἰνδοὺς ᾔδει τοιοῦτους τινὰς τοῖς σώμασιν (οὐδὲ γὰρ
ἀρχὴν εἰδέναι τοὺς Ἰνδοὺς εἰκός Ὅμηρον, ὅπου γε
οὐδ' ὁ Εὐεργέτης κατὰ τὸν Εὐδόξιον μῦθον ᾔδει τὰ
10 κατὰ τὴν Ἰνδικήν, οὐδὲ τὸν πλοῦν τὸν ἐπ' αὐτήν),
ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ τὴν λεχθεῖσαν ὑφ' ἡμῶν πρότερον
διαίρισιν. ἐκεῖ δὲ καὶ περὶ τῆς γραφῆς τῆς Κρατητείου
διηγήσαμεν ὅτι οὐδὲν διαφέρει οὕτως ἢ ἐκείνως γρά-
φειν· ὁ δὲ τοῦτο μὲν διαφέρειν φησί, κριττοῦ δ' οὐ-
15 τως εἶναι μεταθεῖναι „ἡμὲν ἀπὸ τοῦ ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ περικλίνοντος.“ τί οὖν δια-
φέρει τοῦτο τοῦ „ἡμὲν ἀπὸ τοῦ ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ περικλίνοντος“; πᾶν γὰρ τὸ τμήμα
τὸ ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ ἐπὶ δύοσιν δύοσις καλεῖται, κα-
θάπερ καὶ τὸ τοῦ ὀρίζοντος ἡμικύκλιον· ὅπερ καὶ
Ἄρατος ἐπισημαίνεται „ἡχί περ ἄκραι μίσγονται δύ-
20 σιές τε καὶ ἀντολαὶ ἀλλήλησιν.“ εἰ δ' ἐπὶ τῆς Κρατη-
τείου γραφῆς οὕτω βέλτιον, φήσιν τις καὶ ἐπὶ τῆς Ἀρι-
σταρχείου δεῖν. τῶσαῦτα καὶ πρὸς Προσειδώνιον· πολλὰ
γὰρ καὶ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα τυγχάνει τῆς προσηκού· C.104
σης διαίτης, ὅσα γεωγραφικά· ὅσα δὲ φυσικώτερα, ἐπι-
25 σκεπτεῖν ἐν ἄλλοις ἢ οὐδὲ φροντιστέον· πολὺ γὰρ ἐστὶ
τὸ αἰτιολογικὸν παρ' αὐτῷ καὶ τὸ Ἀριστοτελεῖον, ὅπερ
ἐκκλίνουσιν οἱ ἡμέτεροι διὰ τὴν ἐπίκρυψιν τῶν αἰτιῶν.

Πολύβιος δὲ τὴν Εὐρώπην χωραγραφῶν τοὺς μὲν 2
ἀρχαίους εἰς δύο φησι, τοὺς δ' ἐκείνους ἐλέγχοντας ἐξετά-
30 ζειν Δικαιάρχον τε καὶ Ἐρατοσθένη τὸν τιλευταῖον
πραγματευσάμενον περὶ γεωγραφίας, καὶ Πυθίαν,
ὑφ' οὗ παρακρουσθῆναι πολλούς, ὅλην μὲν τὴν Βρει-

τανικὴν ἐμβαδὸν ἐπελθεῖν φάσκοντος, τὴν δὲ περίμε-
τρον πλειόνων ἢ τεττάρων μυριάδων ἀποδόντος τῆς
νῆσου, προσιστορήσαντος δὲ καὶ τὰ περὶ τῆς Θούλης
καὶ τῶν τόπων ἐκείνων, ἐν οἷς οὔτε γῆ καθ' αὐτὴν
ὑπῆρχεν εἰ οὔτε θάλαττα οὔτ' ἄῤῥ, ἀλλὰ σύγκριμά 5
τι ἐκ τούτων πλείονι θάλαττῳ ἰσικὸς, ἐν ᾧ φησι τὴν
γῆν καὶ τὴν θάλατταν αἰωρεῖσθαι καὶ τὰ σύμπαντα,
καὶ τοῦτον ὡς ἂν δισμὸν εἶναι τῶν ὄλων, μήτε πορευ-
τὸν μήτε πλωτὸν ὑπάρχοντα· τὸ μὲν οὖν τῷ πλείονι
ἰσικὸς αὐτὸς ἰωρακῆναι, τὰλλα δὲ λέγειν ἐξ ἀκοῆς. 10
ταῦτα μὲν τὰ τοῦ Πυθίου, καὶ διότι ἐπανελθὼν ἐν-
θένδε πᾶσαν ἐπέλθοι τὴν παρωικαντικὴν τῆς Εὐρώπης
ἀπὸ Γαδείρων ἕως Τανάιδος.

- 2 Φησὶ δ' οὖν ὁ Πολύβιος ἄπιστον καὶ αὐτὸ τοῦτο,
πῶς ἰδιώτῃ ἀνθρώπῳ καὶ πένητι τὰ τοσαῦτα διαστή- 15
ματα πλωτὰ καὶ πορευτὰ γένοιτο; τὸν δ' Ἐρατοσθένη
διαπορησάντα εἰ χρή πιστεύειν τούτοις, ὅμως περὶ τῆς
Βρεττανικῆς πεπιστευκῆναι καὶ τῶν κατὰ Γάδειρα
καὶ τὴν Ἰβηρίαν· πολὺ δὲ φησι βέλτιον τῷ Μεσσηνίῳ
πιστεύειν ἢ τούτῳ. ὁ μὲντοι γὰρ εἰς μίαν χώραν τὴν 20
Παγχαῖαν λέγει πλεῦσαι, ὁ δὲ καὶ μέχρι τῶν τοῦ κό-
σμου περάτων κατωπτευκῆναι τὴν προσάρκτιον τῆς
Εὐρώπης πᾶσαν, ἣν οὐδ' ἂν τῷ Ἑρμῇ πιστεύσαι τις
λέγοντι. Ἐρατοσθένη δὲ τὸν μὲν Εὐήμερον Βεργαῖον
καλεῖν, Πυθίᾳ δὲ πιστεύειν, καὶ ταῦτα μηδὲ Δικαιάρ- 25
χου πιστεύσαντος. τὸ μὲν οὖν μηδὲ Δικαιάρχου πι-
στεύσαντος γελοῖον, ὥσπερ ἐκείνῳ κανόνι χρῆσασθαι
προσῆκον, καθ' οὗ τοσούτους ἐλέγχους αὐτὸς προφε-
ρεται. Ἐρατοσθένους δὲ εἰρηται ἡ περὶ τὰ ἐσπέρια καὶ
τὰ ἀρκτικά τῆς Εὐρώπης ἄγνοια. ἀλλ' ἐκείνῳ μὲν καὶ 30
Δικαιάρχῳ συγγνώμη, τοῖς μὴ κατιδοῦσι τοὺς τόπους
ἐκείνους· Πολυβίῳ δὲ καὶ Ποσειδωνίῳ τίς ἂν συγ-

γνοίη; ἀλλὰ μὴν Πολύβιος γέ ἐστιν ὁ λαοδογματικὰς
καλῶν ἀποφάσεις, ἃς ποιοῦνται περὶ τῶν ἐν τούτοις
τοῖς τόποις διαστημάτων καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς, ἀλλ'
οὐδ' ἐν οἷς ἐκείνους ἐλέγχει καθαρεύων. τοῦ γοῦν Δι- C. 105
5 καιάρχου μυρίους μὲν εἰπόντος τοὺς ἐπὶ στηλας ἀπὸ
τῆς Πειλοποννήσου σταδίους, πλείους δὲ τούτων τοὺς
ἐπὶ τὸν Ἀδρίαν μέχρι τοῦ μυχοῦ, τοῦ δ' ἐπὶ στηλας τὸ
μέχρι τοῦ πορθμοῦ τρισχιλίους ἀποδόντος, ὥς γίνε-
σθαι τὸ λοιπὸν ἑπτακισχιλίους τὸ ἀπὸ πορθμοῦ μέχρι
10 στηλῶν· τοὺς μὲν τρισχιλίους ἔαν φησιν εἰτ' εὐ λαμ-
βάνονται εἴτε μή, τοὺς δ' ἑπτακισχιλίους οὐδετέρως,
οὔτε τὴν παραλίαν ἐκματροῦντι οὔτε τὴν διὰ μέσου
τοῦ πελάγους. τὴν μὲν γὰρ παραλίαν εἰκέναι μάλιστα
ἀμβλεία γωνία, βεβηκνία ἐπὶ τε τοῦ πορθμοῦ καὶ τῶν
15 στηλῶν, κορυφὴν δ' ἔχουσα Νάρβωνα, ὥστε συνίστα-
σθαι τρίγωνον βάσιν ἔχον τὴν διὰ τοῦ πελάγους εὐ-
θείαν, πλευρὰς δὲ τὰς τὴν γωνίαν ποιοῦσας τὴν λε-
χθεῖσαν, ὣν ἡ μὲν ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ μέχρι Νάρβωνος
μυρίων ἐστὶ καὶ πλειόνων ἢ διακοσίων ἐπὶ τοῖς χιλίοις,
20 ἡ δὲ λοιπὴ μικρὰ ἐλαττόνων ἢ ὀκτακισχιλίων· καὶ μὴν
πλείστον μὲν διάστημα ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Λι-
βύην ὑμολογεῖσθαι κατὰ τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος στα-
δίων οὐ πλειόνων ἢ τρισχιλίων, κατὰ τὸ Σαρδόνιον δὲ
λαμβάνειν συναγωγὴν. ἀλλ' ἐστὶ, φησί, καὶ ἐκεῖνο
25 τρισχιλίων, προειλήφθω δ' ἐπὶ τούτοις δισχιλίων στα-
δίων τὸ τοῦ κόλπου βάθος τοῦ κατὰ Νάρβωνα, ὥς ἂν
κάθετος ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ ἀμβλυ-
γωνίου· δῆλον οὖν, φησὶν, ἐκ τῆς παιδικῆς μετρή-
σεως, ὅτι ἡ σύμπασα παραλία ἡ ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ ἐπὶ
30 στηλας ἔγγιστα ὑπερέχει τῆς διὰ τοῦ πελάγους εὐθείας

πεντακοσίοις σταδίοις. προστεθέντων δὲ τῶν ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ἐπὶ τὸν πορθμὸν τρισχιλίων, οἱ σύμπαντες ἴσονται στάδιοι, αὐτοὶ οἱ ἐπ' εὐθείας, πλείους ἢ διπλάσιοι ὧν Δικαίαρχος εἶπε· πλείους δὲ τούτων τοὺς ἐπὶ τὸν μυχὸν τὸν Ἀδριατικὸν δείξει, φησί, τι- 5 θέναι κατ' ἐκείνον.

- 3 Ἄλλ' ὃ φίλι Πολύβιε, φαίη τις ἂν, ὥσπερ τούτου τοῦ φεύσματος ἵναργῇ παρίστησι τὸν ἑλεγχον ἢ πείρα ἐξ αὐτῶν ὧν εἰρηκας αὐτός, εἰς μὲν Λευκάδα ἐκ Πελοποννήσου ἑπτακοσίους, ἐντεῦθεν δὲ τοὺς ἴσους εἰς 10 Κόρκυραν, καὶ πάλιν ἐντεῦθεν εἰς τὰ Καραύνια τοὺς ἴσους, καὶ ἐν δεξιᾷ εἰς τὴν Ἰαπυγίαν, ἀπὸ δὲ τῶν Καραυνίων τὴν Ἰλλυρικὴν παραλίαν σταδίων ἑξακισχιλίων ἑκατὸν πεντήκοντα· οὕτως καθεῖνα φεύσμά τι ἐστὶν ἀμφοτέρω, καὶ ὃ Δικαίαρχος εἶπε, τὸ ἀπὸ πορ- 15 θμοῦ ἐπὶ στήλας εἶναι σταδίων ἑπτακισχιλίων, καὶ ὃ σὺ δοκεῖς ἀποδείξει· ὁμολογοῦσι γὰρ οἱ πλείστοι λέγοντες τὸ διὰ πελάγους μυρίων εἶναι καὶ δισχιλίων, συμφωνεῖ δὲ τοῦτο καὶ τῇ ἀποφάσει τῇ περὶ τοῦ μήκους τῆς οἰκουμένης. μάλιστα γὰρ εἶναι φασὶ μυριάδων ἐπὶ· 20

- C. 106 τούτου δὲ τὸ ἱσπερίον τμήμα τὸ ἀπὸ τοῦ Ἰσσηκοῦ κόλπου μέχρι τῶν ἄκρων τῆς Ἰβηρίας, ἅπασιν δυσμικρώτατά ἐστι, μικρὸν ἀπολείπειν τῶν τρισμυρίων. συντιθέασιν δ' οὕτως· ἀπὸ μὲν τοῦ Ἰσσηκοῦ κόλπου μέχρι τῆς Ροδίου πεντακισχιλίους, ἐνθεν δ' ἐπὶ Σαλμώνιον τῆς 25 Κρήτης, ὅπερ ἐστὶ τὸ ἔξω ἄκρον, χιλίους, αὐτῆς δὲ τῆς Κρήτης μήκος πλείους ἢ δισχιλίους ἐπὶ Κριού μέτωπον, ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ Πάχυνον τῆς Σικελίας τετρακισχιλίους καὶ πεντακοσίους, καὶ ἀπὸ Παχύνου δὲ ἐπὶ πορθμὸν πλείους ἢ χιλίους, εἰτα τὸ διάστημα τὸ ἐπὶ στή- 30 λας ἀπὸ πορθμοῦ μυρίους δισχιλίους, ἀπὸ στήλων δὲ ἐπὶ τὰ τελευταῖα τοῦ Ἰεροῦ ἄκρωτηρίου τῆς Ἰβηρίας

περὶ τριαχιλίουσ. καὶ ἡ κάθιστος δὲ οὐ καλῶς εἰληπται,
 εἰπερ ἡ μὲν Νάρβων ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου σχε-
 δόν τι ἴδρυται τῷ διὰ Μασσαλίας, αὕτη τε τῷ διὰ Βυ-
 ζαντιου, καθάπερ καὶ Ἰαπαρχος πεῖθεται, ἡ δὲ διὰ
 6 τοῦ πελάγους ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐστὶ τῷ διὰ πορθμοῦ καὶ
 τῆς Ῥοδίας, ἀπὸ δὲ τῆς Ῥοδίας εἰς Βυζάντιον ὡς ἂν ἐπὶ
 τοῦ αὐτοῦ μισημβρινοῦ κεμένων ἀμφοῖν περὶ πεντα-
 χισχιλίουσ, ὥς εἰρήκασι, σταδίουσ· τοσοῦτοι γὰρ ἂν
 εἴεν καὶ οἱ τῆς εἰρημένησ καθίστου. ἐπὶ δὲ καὶ τὸ μέγι-
 10 στον διάγραμμα τοῦ πελάγους τούτου τὸ ἀπὸ τῆς Εὐρώ-
 πης ἐπὶ τὴν Λιβύην πενταχιχιλίων καὶ σταδίων λέ-
 γουσιν ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Γαλατικοῦ κόλπου, δοκεῖ
 μοι πεπλανημένως λέγεσθαι τοῦτο, ἢ πολὺ τὴν Λιβύην
 κατὰ τοῦτο τὸ μέρος προσεινύειν ἐπὶ τὴν ἄρκτον καὶ
 15 συνάπτειν τῷ διὰ τῶν στηλῶν παραλλήλῳ. καὶ τοῦτο
 οὐκ εὖ λέγεται τὸ πλησίον τῆς Σαρδόνος τὴν λεχθεῖσαν
 κάθιστον τελειυτᾶν· οὐ γὰρ παραπλήσιον, ἀλλὰ πολὺ
 δυσμικώτερον εἶναι τὸ διάγραμμα τοῦτο τῆς Σαρδόνος,
 ὅλον σχεδόν τι ἀπολαμβάνον ἐν τῷ μεταξὺ πρὸς τῷ
 20 Σαρδονίῳ τὸ Αἰγυπτικὸν πέλαγος· καὶ τῆς παραλλίας
 δὲ τὰ μήκη πεπλεόνασται, πλὴν οὐκ ἐπὶ τοσοῦτόν γε.
 Ἐξῆς δὲ τὰ τοῦ Ἐρατοσθένους ἱκανορθοῖ, τὰ μὲν 4
 εὖ τὰ δὲ χεῖρον λέγων ἢ ἱκείνος. ἐξ Ἰθάκης μὲν γὰρ
 εἰς Κόρκυραν τριακοσίους εἰκόντος, πλείους φησὶν
 25 εἶναι τῶν ἑνακοσίων, ἐξ Ἐπιδάμνου δὲ εἰς Θεσσαλο-
 νίκειαν ἑνακοσίους ἀποδόντος, πλείους τῶν δισχι-
 λίων φησί· ταῦτα μὲν εὖ. ἀπὸ δὲ Μασσαλίας ἐπὶ στη-
 λας λέγοντος ἑπταχιχιλίουσ, ἀπὸ δὲ Πυρήνης ἑξαχισ-
 χιλίουσ, αὐτὸς λέγει χεῖρον πλείους ἢ ἑναχιχιλίουσ·
 30 τοὺς ἀπὸ Μασσαλίας, ἀπὸ δὲ Πυρήνης μικρὸν ἐλάτ-
 τους ἢ ὀκταχιχιλίουσ· ἑγγυτέρω γὰρ τῆς ἀληθείας ἱκεῖ-
 νος εἴρηκεν. οἱ γὰρ τῶν ὁμολογοῦσιν, εἰ τις τὰς τῶν

ὁδῶν ἀνωμαλίας ὑποτίμνοιτο, μὴ μείζω τῶν ἑξακισχι-
 λίων σταδίων εἶναι τὸ μῆκος τὴν σύμπασαν Ἰβηρίαν
 C.107 ἀπὸ Πυρήνης ἕως τῆς ἑσπείρου πλευρᾶς. ὁ δ' αὐτὸν
 τὸν Τάγον ποταμὸν ὀκτακισχιλίων τίθησι τὸ μῆκος ἀπὸ
 τῆς πηγῆς μέχρι τῶν ἐκβολῶν, οὐδὲν ποῦ τὸ σύν τοις 5
 σχολιάμασιν (οὐ γὰρ γεωγραφικὸν τοῦτο), ἀλλ' ἐπ'
 εὐθείας λέγων, καίτοι γε ἀπὸ Πυρήνης αἱ τοῦ Τάγου
 πηγαὶ πλεονεχίζουσιν ἢ χιλίους σταδίους. πάλιν δὲ
 τοῦτο μὲν ὀρθῶς ἀποφαίνεται, ὅτι ἀγνοεῖ τὰ Ἰβηρικὰ
 ὁ Ἑρατοσθένης, καὶ διότι περὶ αὐτῆς ἑσθ' ὅπου τὰ 10
 μαχόμενα ἀποφαίνεται· ὅς γε μέχρι Γαδίρων ὑπὸ
 Γαλατῶν περιρικεῖσθαι φήσας [τά] ἔξωθεν αὐτῆς, εἰ γε
 τὰ πρὸς δύσιν τῆς Εὐρώπης μέχρι Γαδίρων ἔχουσιν
 ἐκεῖνοι, τούτων ἐκλαθόμενος κατὰ τὴν τῆς Ἰβηρίας
 περίοδον τῶν Γαλατῶν οὐδαμοῦ μέμνηται. 15

5 Τό [τε] μῆκος τῆς Εὐρώπης ὅτι ἱλαττόν ἐστι τοῦ
 συνάμφω τῆς τε Λιβύης καὶ τῆς Ἀσίας ἐκθείς, οὐκ
 ὀρθῶς τὴν σύγκρισιν ποιεῖται· τὸ μὲν γὰρ στόμα τὸ
 κατὰ στήλας φησὶν ὅτι κατὰ τὴν ἰσημερινὴν δύσιν
 ἐστίν, ὁ δὲ Τάναϊς φεῖ ἀπὸ θεινῆς ἀνατολῆς· ἱλατ- 20
 τοῦται δὲ τοῦ συνάμφω μήκους τῷ μεταξὺ τῆς θει-
 νῆς ἀνατολῆς καὶ τῆς ἰσημερινῆς· τοῦτο γὰρ ἡ Ἀσία
 προλαμβάνει πρὸς τὴν ἰσημερινὴν ἀνατολήν τοῦ πρὸς
 τὰς ἄρκτους ἡμικυκλίου. χωρὶς γὰρ τοῦ περισκελοῦς
 ἐν πράγμασιν εὐαποδύτοις καὶ ψευδὴς ἐστὶ τὸ ἀπὸ θει- 25
 νῆς ἀνατολῆς τὸν Τάναϊν φεῖν· ἅπαντες γὰρ οἱ ἑμ-
 πειροὶ τῶν τόπων ἀπὸ τῶν ἄρκτων φεῖν φασιν εἰς τὴν
 Μαιώτιν, ὥστε τὰ στόματα τοῦ ποταμοῦ καὶ τὸ τῆς
 Μαιώτιδος καὶ αὐτὸν τὸν ποταμὸν, ἐφ' ὅσον γνώριμός
 ἐστίν, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μισημβρινοῦ κείσθαι. 30

6 Οὐκ ἄξιον δὲ λόγου τινὲς οἱ μὲν εἶπον ἀπὸ τῶν κατὰ
 τὸν Ἰστρον τόπων αὐτὸν τίς ἀρχὰς ἔχειν καὶ ἀπὸ τῆς

ἰσπέρας, οὐκ ἐνθυμηθέντες ὥς μεταξὺ ὁ Τύρας καὶ
 Βορυσθένης καὶ Τάρις μεγάλοι ποταμοὶ ῥέουσιν εἰς
 τὸν Πόντον, ὁ μὲν τῷ Ἰστροῦ παράλληλος οἱ δὲ τῷ Τα-
 νάιδι· οὔτε δὲ τοῦ Τύρα τῶν πηγῶν καταπτεινύμενων
 5 οὔτε τοῦ Βορυσθένης οὔτε τοῦ Τάριος, πολὺ ἂν εἴη
 ἀγνωστότερα τὰ ἐκείνων ἀρκτικώτερα· ὥσθ' ὁ δι'
 ἐκείνων ἄγων ἐπὶ τὴν Μαιώτιν τὸν Τάναϊν, εἴτ' ἐπι-
 στρέφων ἐπ' αὐτήν (αἱ γὰρ ἐκβολαὶ φανερώς ἐν τοῖς
 προσαρκτίοις μέρεσι τῆς λίμνης δείκνυνται καὶ τοῦ-
 10 τοῖς τοῖς ἰωθινωτάτοις), πλαστός ἂν τις εἴη καὶ ἀπί-
 ραντος λόγος. ὥς δ' αὐτως ἀπίραντος καὶ ὁ διὰ τοῦ
 Καυκάσου πρὸς ἄρκτον φήσας εἶναι, εἴτ' ἐπιστρέφειν
 εἰς τὴν Μαιώτιν· εἴρηται γὰρ καὶ τοῦτο. ὑπὸ μέντοι
 τῆς ἀνατολῆς οὐδεὶς εἰρηκε τὴν ῥύσιν· καὶ γὰρ εἰ ἔρρει
 15 οὕτως, οὐκ ἂν ὑπεναντίως τῷ Νεῖλῳ καὶ τρόπον τινὰ C.104
 κατὰ διάμετρον εἶναι αὐτὸν ἀπεφαίνοντο οἱ χαριῆστα-
 ροι, ὥς ἂν ἐπὶ ταύτου μισημβρινοῦ ἢ παρακειμένου
 τινός τῆς ῥύσεως οὔσης ἑκατέρω ποταμῷ.

Ἡ τε τοῦ μήκους τῆς οἰκουμένης μέτρησις κατὰ 7
 20 παραλλήλου τῷ ἰσημερινῷ ἐστίν, ἐπειδὴ καὶ αὕτη ἐπὶ
 μήκος οὕτως ἐκτέταται ὥστε καὶ τῶν ἡπείρων ἐκάστης
 οὕτω δεῖ λαμβάνειν τὸ μήκος μεταξὺ μισημβρινῶν
 δυεῖν κείμενον. τὰ τε μέτρα τῶν μηκῶν σταδιασμοί
 εἰσιν, οὓς θηρεῦομεν, ἢ δι' αὐτῶν ἐκείνων ἰόντες ἢ
 25 τῶν παραλλήλων ὁδῶν ἢ πόρων. ὁ δὲ τοῦτον ἀφείς
 τὸν τρόπον καινὸν εἰσαγεί το μεταξὺ τῆς τε θηρινῆς
 ἀνατολῆς καὶ τῆς ἰσημερινῆς τμημά τι τοῦ ἀρκτικοῦ
 ἡμικυκλίου, πρὸς δὲ τὰ ἀμετάπτωτα οὐδεὶς κανόνσι καὶ
 μέτροις χρῆται τοῖς μεταπτώτοις οὐδὲ τοῖς κατ' ἄλλην
 30 καὶ ἄλλην σχέσιν λεγομένοις πρὸς τὰ καθ' αὐτὰ καὶ
 *διαφοράν. τὸ μὲν οὖν μήκος ἀμετάπτωτον καὶ καθ'
 αὐτὸ λέγεται, ἀνατολὴ δ' ἰσημερινὴ καὶ δύσις, ὥς δ'

αὐτως θερινή τε καὶ χειμερινή, οὐ καθ' αὐτήν ἀλλὰ
 πρὸς ἡμᾶς· ἡμῶν δ' ἄλλοι' ἄλλη μεταχωρούντων, ἄλ-
 λοι' ἄλλοι τόποι καὶ δύσεών εἰσι καὶ ἀνατολῶν ἡμε-
 ρινῶν τε καὶ τροπικῶν, τό δὲ μήκος μένει ταῦτόν τῆς
 ἡπείρου. Τάνατον μὲν οὖν καὶ Νεῖλον οὐκ ἄτοκον πέρας δ
 ποιῆσθαι, θερινὴν δ' ἀνατολὴν ἢ ἡμερῖνὴν καινόν.

- 8 Προπειτωκυίας δὲ τῆς Εὐρώπης ἄπραις πλείοσι,
 βέλτιον μὲν οὗτος εἰρηκεν περὶ αὐτῶν Ἐρατοσθένους,
 οὐπω δὲ ἱκανῶς· ἐκείνος μὲν γάρ τρεις ἐφη, τὴν ἐπὶ τὰς
 στήλας καθήκουσαν, ἐφ' ἧς ἡ Ἰβηρία, καὶ τὴν ἐπὶ τὸν 10
 πορθμόν, ἐφ' ἧς ἡ Ἰταλία, καὶ τρίτην τὴν κατὰ Μα-
 λίας, ἐφ' ἧς τὰ μεταξὺ τοῦ Ἀδρίου καὶ τοῦ Εὐξείνου
 πάντ' ἴθνη καὶ τοῦ Ταναΐδος. οὗτος δὲ τὰς μὲν δύο
 τὰς πρώτας ὁμοίως ἐκτίθεται, τρίτην δὲ τὴν κατὰ Μα-
 λίας καὶ Σούνιον, ἐφ' ἧς ἡ Ἑλλὰς πᾶσα καὶ ἡ Ἰλλυρίς 15
 καὶ τῆς Θράκης τινά, τετάρτην δὲ τὴν κατὰ τὴν Θρα-
 κίαν χειρρόνησον, ἐφ' ἧς τὰ κατὰ Σηστόν καὶ Ἀβυδον
 στινά (ἔχουσι δ' αὐτὴν Θράκες), πέμπτην δὲ τὴν κατὰ
 τὸν Κιμμερικὸν Βόσπορον καὶ τὸ στόμα τῆς Μαιώτι-
 δος. τὰς μὲν οὖν δύο τὰς πρώτας δοτιόν· ἀπλοῖς γάρ 20
 τισι περιλαμβάνονται κόλποις, ἡ μὲν τῷ μεταξὺ τῆς
 Κάλκης καὶ τοῦ ἱεροῦ ἀκρωτηρίου, ἐν ᾧ τὰ Γάδιρα,
 καὶ τῷ μεταξὺ οἰηλῶν καὶ τῆς Σικελίας πελάγει· ἡ δὲ
 τοῦτ' τε καὶ τῷ Ἀδρίᾳ, καίτοι ἢ γε τῶν Ἰαπύγων ἄκρα
 C 109 παρεμπέπτουσα καὶ τὴν Ἰταλίαν δικόρουφον ποιούσα 25
 ἔχει τινὰ ἀντέμφασιν· αἱ λοιπαὶ δ' ἐτι ἐναργέστερον
 ποικίλαι καὶ πολυμερεῖς οὔσαι ζητοῦσιν ἄλλην διαί-
 ρεισιν. ὥς δ' αὐτως ἔχει καὶ ἡ εἰς ἑξ. διαίρεισι τὴν
 ὁμοίαν ἰνστασιν ἀκολούθως ταῖς ἄραις διειλημμένη.
 ποιησόμεθα δ' ἡμεῖς ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα τὴν προσή- 30
 κουσαν ἐπανόρθωσιν καὶ τούτων καὶ τῶν ἄλλων, ὅσα
 ἐν τῇ Εὐρώπῃ διημάρτηται καὶ ἐν τῇ τῆς Αἰβύτης

περιοδεία. νῦν δ' ἀρχίσει ταῦτα λεχθέντα πρὸς τοῖς
 πρὸ ἡμῶν, ὅσους ᾤηθημιν ἱκανοὺς εἶναι παρατεθέν-
 τας ἐκμαρτυρεῖν ἡμῖν, ὅτι δικαίως προειλόμεθα καὶ
 αὐτοὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο ἔργον τοσαύτης ἐπανορθώσεως
 6 καὶ προσθήκης δεόμεινον.

Ἐπεὶ δὲ τοῖς πρὸς ἐκείνους λόγοις συνεχὴς ἐστίν 8
 ἡ ἐγχείρησις τῆς ἡμετέρας ὑποσχέσεως, λαβόντες ἀρ-
 χὴν ἑτέραν λέγωμεν, ὅτι δεῖ τὸν χωρογραφεῖν ἐπιχει-
 ροῦντα πολλὰ τῶν φυσικῶς τε καὶ μαθηματικῶς λεγο-
 10 μένων ὑποθίσθαι, καὶ πρὸς τὴν ἐκείνων ὑπόνοιάν τε
 καὶ πίστιν τὰ ἐξῆς πραγματεύεσθαι. εἴρηται γάρ, ὅτι
 οὐδ' οἰκοδόμος, οὐδ' ἀρχιτέκτων οἰκίαν ἢ πόλιν ἰδρύ-
 σαι καλῶς οἷός τε γένοιτ' ἂν ἀπρονόητως ἔχων κλι-
 μάτων τε τῶν κατὰ τὸν οὐρανίον καὶ σχημάτων τε καὶ
 15 μεγεθῶν καὶ θάλλπους καὶ ψύχους καὶ ἄλλων τοιού-
 των, μὴ τί γε τὴν ὅλην οἰκουμένην τοποθετῶν. αὐτὸ
 γὰρ τὸ εἰς ἐπίπεδον γράφειν ἐπιφάνειαν μίαν καὶ τὴν
 αὐτὴν τὰ τε Ἰβηρικὰ καὶ τὰ Ἰνδικὰ καὶ τὰ μίσα του-
 των, καὶ μηδὲν ἤτεον δύοσι καὶ ἀνατολὰς ἀφορίζειν
 20 καὶ μεσουρανήσεις ὥς ἂν κοινὰς πᾶσι, τῷ μὲν προει-
 πινοήσαντι τὴν τοῦ οὐρανοῦ διάθεσιν τε καὶ κίνησιν
 καὶ λαβόντι, ὅτι σφαιρικὴ μὲν ἐστὶν ἡ κατ' ἀλήθειαν
 τῆς γῆς ἐπιφάνεια, πλαττεται δὲ νῦν ἐπίπεδος πρὸς
 τὴν ὄψιν, γεωγραφικὴν ἔχει τὴν παράδοσιν, τῷ δ' ἄλ-
 25 λως, οὐ γεωγραφικὴν. οὐ γὰρ ὥσπερ διὰ πεδίων ἰοῦσι
 μεγάλων, οἷον τῶν Βαβυλωνίων, ἢ διὰ πελάγους πα-
 ρίσταται τὰ πρόσω πάντα καὶ τὰ κατόπιν καὶ ἐκ πλα-
 γίων ἐπίπεδα, καὶ οὐδεμίαν ἀντέμφασιν παρέχει πρὸς
 τὰ οὐράνια καὶ τὰς τοῦ ἡλίου κινήσεις καὶ σχέσεις
 30 πρὸς ἡμᾶς καὶ τῶν ἄλλων ἄστρον, οὕτως καὶ γεωγρα-
 φοῦσιν παρίστασθαι ἀεὶ δεῖ τὰ ὅμοια. ὁ μὲν γὰρ πε-
 λαγιζων ἢ ἰδιεύων διὰ χώρας πεδίαδος κοινὰς τισι

φαντασίαις ἄγεται, καθ' ἃς καὶ ὁ ἀπαίδευτος καὶ ὁ πολιτικός ἐνεργεῖ ταῦτά, ἅπειρος ὢν τῶν οὐρανίων
 C.110 καὶ τὰς πρὸς ταῦτα ἀντιμεφάσεις ἄγνοῶν, ἀνατέλλοντα
 μὲν γὰρ ὁρᾷ ἥλιον καὶ δύνοντα καὶ μεσουρανοῦντα,
 τίνα δὲ τρόπον, οὐκ ἐπισκοπεῖ· οὐδὲ γὰρ χρήσιμον
 αὐτῷ πρὸς τὸ προκείμενον, ὥσπερ οὐδὲ τὸ παράλλη-
 λον εἶναι τῷ παρεστώτι ἢ μὴ· τάχα δ' ἐπισκοποῖ
 μὲν ἂν τι, δόξει δ' ἐν τοῖς μαθηματικῶς λεγομένοις,
 καθάπερ οἱ ἐπιχώριοι· ἔχει γὰρ ὁ τόπος τοιαῦτα δια-
 πτώματα. ὁ δὲ γεωγραφικός οὐκ ἐπιχωρίῳ γεωγραφεῖ, 10
 οὐδὲ πολιτικῷ τοιούτῳ, ὅστις μηδὲν ἐφρόντισε τῶν
 λεγομένων ἰδίως μαθημάτων· οὐδὲ γὰρ θεωρεῖ καὶ
 σκαπανεῖ, ἀλλὰ τῷ πεισθῆναι δυναμένῳ τὴν γῆν ἔχειν
 οὕτω τὴν ὅλην, ὥς οἱ μαθηματικοί φασι, καὶ τὰ ἄλλα
 τὰ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τὴν τοιαύτην. κελεύει τε τοῖς 15
 προσιοῦσιν ἐκεῖνα προεινδυμηθεῖσι τὰ ἐξῆς ἐφορᾶν·
 ἐκείνοις γὰρ τὰ ἀκόλουθα εἶρεῖν, ὥστε μᾶλλον ποιήσα-
 σθαι τῶν παραδοσμένων ἀσφαλῆ τὴν χρῆσιν τοὺς
 ἐντυγχάνοντας, ἂν ἀκούωσι μαθηματικῶς, τοῖς δ' ἄλ-
 λως ἔχουσιν οὐ φησι γεωγραφεῖν. 20

2 Τὸν μὲν δὴ γεωγραφοῦντα πιστεῦσαι δεῖ περὶ
 τῶν ἐχόντων αὐτῷ τάξιν ἀρχῆς τοῖς ἀναμετρήσασιν τὴν
 ὅλην γῆν γεωμέτραις, τούτους δὲ τοῖς ἀστρονομικοῖς,
 ἐκείνους δὲ τοῖς φυσικοῖς. ἡ δὲ φυσικὴ ἀρετὴ τις· τὰς
 δ' ἀρετὰς ἀνυποθέτους φασὶν εἶναι αὐτῶν ἡρτημένας, 25
 καὶ ἐν αὐταῖς ἐχούσας τὰς τε ἀρχὰς καὶ τὰς περὶ τού-
 των πίστεις. τὰ μὲν οὖν παρὰ τῶν φυσικῶν δεικνύ-
 μενα τοιαῦτά ἐστι· σφαιροειδὲς μὲν ὁ κόσμος καὶ ὁ
 οὐρανός, ἡ ῥοπή δ' ἐπὶ τὸ μέσον τῶν βαρύνων· περὶ
 τοῦτο τε συνιστάσα ἡ γῆ σφαιροειδῶς ὑμόκεντρος τῷ 30
 μὲν οὐρανῷ μένει καὶ αὐτὴ καὶ ὁ δι' αὐτῆς ἄξων καὶ
 τοῦ οὐρανοῦ μέσου τεταμένος, ὁ δ' οὐρανός αἰριφάρε-

ται περί τε αὐτήν καὶ περὶ τὸν ἄξονα ἀπ' ἀνατολῆς
 ἐπὶ δύσιν, σὺν αὐτῇ δὲ οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες ὁμοταχεῖς
 τῷ πόλῳ. οἱ μὲν οὖν ἀπλανεῖς ἀστέρες κατὰ παραλλή-
 λων φέρονται κύκλων· παράλληλοι δ' εἰσὶ γνωριμώ-
 5 τατοι οὗ τε ἰσημερινὸς καὶ οἱ τροπικοὶ δύο καὶ οἱ ἄρκτι-
 κοί· οἱ δὲ πλάνητες ἀστέρες καὶ ἥλιος καὶ σελήνη κατὰ
 λοξῶν τινῶν τῶν τεταγμένων ἐν τῷ ζωδιακῷ. τοῦτοις
 δὲ πιστεύσαντες ἢ πάσιν ἢ τισὶν οἱ ἀστρονομικοὶ τὰ
 ἐξῆς πραγματεύονται, κινήσεις καὶ περιόδους καὶ
 10 ἐκλείψεις καὶ μεγέθη καὶ ἀποστάσεις καὶ ἄλλα μυρία·
 ὥς δ' αὖτως οἱ τὴν γῆν ὅλην ἀναμετροῦντες γεωμέτραι
 προστίθενται ταῖς τῶν φυσικῶν καὶ τῶν ἀστρονομικῶν
 δόξαις, ταῖς δὲ τῶν γεωμετρῶν πάλιν οἱ γεωγράφοι.

Πεντάζωνον μὲν γὰρ ὑποθέσθαι δεῖ τὸν οὐρανόν, C. III
3
 15 πεντάζωνον δὲ καὶ τὴν γῆν, ὁμωνύμους δὲ καὶ τὰς
 ζώνας τὰς κάτω ταῖς ἄνω· τὰς δ' αἰτίας εἰρήκαμεν τῆς
 εἰς τὰς ζώνας διαιρέσεως. διορίζονται δ' ἂν αἱ ζῶναι
 κύκλοις παραλλήλοις τῷ ἰσημερινῷ γραφομένοις ἑκα-
 τέρωθεν αὐτοῦ, δυοὶ μὲν τοῖς ἀπολαμβάνουσι τὴν
 20 διακεκαυμένην, δυοὶ δὲ τοῖς μετὰ τούτους, οἱ πρὸς μὲν
 τῇ διακεκαυμένῃ τὰς εὐκράτους δύο ποιούσι, πρὸς δὲ
 ταῖς εὐκράτοις τὰς κατεφυγμένας. ὑποπίπτει δ' ἑκά-
 στω τῶν οὐρανίων κύκλων ὁ ἐπὶ γῆς ὁμώνυμος αὐτῷ,
 καὶ ἡ ζώνη δὲ ὡσαύτως τῇ ζώνῃ. εὐκράτους μὲν οὖν
 25 φασὶ τὰς οἰκίσθαι δυναμένας, ἀοικήτους δὲ τὰς ἄλ-
 λας, τὴν μὲν διὰ παῦμα τὰς δὲ διὰ ψυχός. τὸν δ' αὖ-
 τὸν τρόπον καὶ περὶ τῶν τροπικῶν καὶ τῶν ἄρκτικῶν,
 παρ' οἷς εἰσὶν ἄρκτικοί, διορίζουσιν ὁμωνύμως τοῖς
 ἄνω τοὺς ἐπὶ γῆς ποιῶντες, καὶ τοὺς ἑκάστοις ὑπο-
 30 πίπτοντας. τοῦ δ' ἰσημερινοῦ δίχα τέμνοντος τὸν ὅλον
 οὐρανόν, καὶ τὴν γῆν ἀνάγκη διαιρεῖσθαι ὑπὸ τοῦ ἐν
 αὐτῇ ἰσημερινοῦ. καλεῖται δὲ τῶν ἡμισφαιρίων ἑκά-

τερον τῶν τε οὐρανίων καὶ τῶν ἐπὶ γῆς τὸ μὲν βόρειον
 τὸ δὲ νότιον· οὕτως δὲ καὶ τῆς διακεκαυμένης ὑπὸ τοῦ
 αὐτοῦ κύκλου δίχα διαιρουμένης τὸ μὲν ἔσται βόρειον
 αὐτῆς μέρος τὸ δὲ νότιον· δηλὸν δ' ὅτι καὶ τῶν εὐκρά-
 των ζωνῶν ἡ μὲν ἔσται βόρειος ἡ δὲ νότιος ὁμωνύμως 5
 τῷ ἡμισφαιρίῳ ἐν ᾧ ἔστι. καλεῖται δὲ βόρειον μὲν
 ἡμισφαίριον τὸ τὴν εὐκρατον ἐκείνην περιέχον, ἐν ᾗ
 ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς βλέποντι ἐπὶ τὴν δύσιν ἐν δεξιᾷ
 μὲν ἔστιν ὁ πόλος, ἐν ἀριστερᾷ δ' ὁ ἰσημερινός, ἡ ἐν ᾧ
 πρὸς μεσημβρίαν βλέπουσιν ἐν δεξιᾷ μὲν ἔστι δύσις 10
 ἐν ἀριστερᾷ δ' ἀνατολή, νότιον δὲ τὸ ἐναντίως ἔχον·
 ὥστε δηλὸν ὅτι ἡμεῖς ἴσμεν ἐν θατέρῳ τῶν ἡμισφαι-
 ρίων, καὶ τῷ βορείῳ γε, ἐν ἀμφοτέροις δ' οὐχ οἶόν τε·
 „πλέσθω γάρ μεγάλοι ποταμοί, ὠκεανός μὲν πρῶτα,“
 ἔπειτα ἡ διακεκαυμένη. οὔτε δὲ ὠκεανός ἐν μέσῳ τῆς 15
 καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης ἔστι τέμνων ὅλην, οὔτ' οὖν δια-
 κεκαυμένον χωρίον· οὐδὲ δὴ μέρος αὐτῆς εὐρίσκεται
 τοῖς κλίμασιν ὑπεναντίως ἔχον τοῖς λεχθεῖσιν ἐν τῇ
 βορείῳ εὐκράτῳ.

- 4 Λαβὼν οὖν ταῦθ' ὁ γεωμέτρης, προσχρησάμενος 20
 τοῖς ὑπὸ τοῦ ἀστρονομικοῦ δεικνυμένοις, ἐν οἷς οἱ τε
 παράλληλοι τῷ ἰσημερινῷ εὐρίσκονται οἱ καθ' ἑκά-
 στην τὴν οἰκισιν καὶ αἱ πρὸς ὀρθάς τέμνοντες τούτους,
 γραφόμενοι δὲ διὰ τῶν πόλων, καταμετρεῖ τὴν μὲν
 οἰκήσιμον ἰμβατεύων, τὴν δ' ἄλλην ἐκ τοῦ λόγου τῶν 25
 ἀποστάσεων, οὕτω δ' ἂν εὐρίσκοι πόσον ἂν εἴη τὸ
 ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ μέχρι πόλου, ὅπερ ἔστι τεταρτη-
 C. 112 μόριον τοῦ μεγίστου κύκλου τῆς γῆς· ἔχων δὲ τοῦτο
 ἔχει καὶ τὸ τετραπλάσιον αὐτοῦ, τοῦτο δ' ἔστιν ἡ πε-
 ρίμετρος τῆς γῆς. ὥσπερ οὖν ὁ μὲν τὴν γῆν ἀναμε- 30
 τρῶν παρὰ τοῦ ἀστρονομικοῦ ἔλαβε τὰς ἀρχάς, ὁ δὲ
 ἀστρονόμος παρὰ τοῦ φυσικοῦ, τὸν αὐτὸν τρόπον χρῆ

καὶ τὸν γεωγράφον παρὰ τοῦ ἀναμιμετρηκότος ὅλην
 τὴν γῆν ὁρμηθέντα, πιστεύσαντα τοῦτω καὶ οἷς ἐπι-
 στευσεν οὗτος. πρῶτον μὲν ἐκθέσθαι τὴν οἰκουμένην
 καθ' ἡμᾶς πόση τις καὶ ποία τὸ σχῆμα καὶ τὴν φύσιν
 5 οἷα ἐστὶ καὶ πῶς ἔχουσα πρὸς τὴν ὅλην γῆν (ἴδιον γὰρ
 τοῦ γεωγράφου τοῦτο), ἔπειτα περὶ τῶν καθ' ἕκαστα
 τῶν τε κατὰ γῆν καὶ τῶν κατὰ θάλατταν ποιήσασθαι
 τὸν προσήκοντα λόγον, παρασημαινόμενον ὅσα μὴ
 ἱκανῶς εἰρηται τοῖς πρὸ ἡμῶν τοῖς μάλιστα πεπιστευ-
 10 μένοις ἀρίστοις γεγονέναι περὶ ταῦτα.

Ἐποκείσθω δὲ σφαιροειδῆς ἡ γῆ σὺν τῇ θαλάττῃ, 5
 μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐπιφανείαν ἔχουσα τοῖς πελάγεσι.
 συγκρύνπταιτο γὰρ ἂν τὸ ἔλχον τῆς γῆς ἐν τῷ τοσοῦτῳ
 μεγέθει μικρὸν ὄν καὶ λανθάνειν δύναμιν, ὥστε τὸ
 15 σφαιροειδὲς ἐπὶ τοῦτων οὐχ ὥς ἂν ἐκ τόρου φαμέν,
 οὐδ' ὥς ὁ γεωμέτρης πρὸς λόγον, ἀλλὰ πρὸς αἰσθησιν
 καὶ ταύτην παχυτέραν. νοείσθω δὲ πεντάγωνος καὶ ὁ
 ἰσημερινὸς τεταγμένος ἐν αὐτῇ κύκλος, καὶ ἄλλος τοῦ-
 τῳ παραλλήλος, ὀρίζων τὴν κατεφυγμένην ἐν τῷ βο-
 20 ρείῳ ἡμισφαιρίῳ, καὶ διὰ τῶν πόλων τις τέμνων τοῦ-
 τος πρὸς ὀρθὰς. τοῦ δὲ βορείου ἡμισφαιρίου δύο
 περιέχοντος τεταρτημόρια τῆς γῆς, ἃ ποιεῖ ὁ ἰσημερι-
 νὸς πρὸς τὸν διὰ τῶν πόλων. ἐν ἑκατέρῳ τούτων ἀπο-
 λαμβάνεται τετράπλευρον χωρίον, οὗ ἡ μὲν βόρειος
 25 πλευρὰ ἡμισυ τοῦ πρὸς τῷ πόλῳ παραλλήλου ἐστίν,
 ἡ δὲ νότιος τοῦ ἰσημερινοῦ ἡμισυ, αἱ δὲ λοιπαὶ πλευ-
 ραὶ τμήματα εἰσι τοῦ διὰ τῶν πόλων ἀντικείμενα ἀλ-
 λήλοις, ἴσα τὸ μήκος. ἐν θατέρῳ δὲ τῶν τετραπλειύρων
 τούτων (ὅπουτέρῳ δ' οὐδὲν ἂν διαφέρειν δοξείεν)
 30 ἰδρῦσθαι φάμεν τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην περικλυ-
 στον θαλάττῃ καὶ ἰοικύειαν νήσῳ· εἰρηται γὰρ ὅτι καὶ
 τῇ αἰσθήσει καὶ τῷ λόγῳ δέκνυνται τοῦτο. εἰ δ' ἀπι-

στεί τις τῷ λόγῳ τούτῳ, διαφέρειοι ἂν πρὸς τὴν γεωγραφίαν οὐδὲν νῆσον ποιεῖν, ἢ ὅπερ ἐκ τῆς πείρας ἐλάβομεν τούτῳ συγχωρεῖν, ὅτι καὶ ἀπὸ τῆς ἡοῦς ἐκατέρωθεν περίπλους ἐστὶ καὶ ἀπὸ τῆς ἐσπείρας πλὴν ὀλίγων τῶν μέσων χωρίων. ταῦτα δ' οὐ διαφέρει θαλάττης περατοῦσθαι ἢ γῆς ἀοικήτης· ὁ γὰρ γεωγραφῶν ζητεῖ τὰ γνώριμα μέρη τῆς οἰκουμένης εἰπεῖν, τὰ δ' ἄγνωστα C.113 ἐὰν καθάπερ καὶ τὰ ἔξω αὐτῆς. ἀρκέσει δ' ἐπιχειρήσασιν εὐθεῖαν γραμμὴν ἐπὶ τὰ ὕστατα σημεῖα τοῦ ἐκατέρωθεν παράπλου τὸ πᾶν ἐκπληρῶσαι σχῆμα τῆς λεγομένης νήσου. 10

6 Προκείσθω δὴ ἡ μὲν νῆσος ἐν τῷ λεχθέντι τετραπλεύρῳ. δεῖ δὲ λαβεῖν τὸ μέγεθος αὐτῆς τὸ φαινόμενον, ἀφελόντας ἀπὸ μὲν τοῦ ὅλου μεγέθους τῆς γῆς τὸ ἡμισφαίριον τὸ καθ' ἡμᾶς, ἀπὸ δὲ τούτου τὸ ἡμισυ, 15 ἀπὸ δ' αὐτοῦτου πάλιν τὸ τετράπλευρον, ἐν ᾧ δὴ τὴν οἰκουμένην κείσθαι φάμεν. ἀνάλογον δὲ καὶ περὶ τοῦ σχήματος ὑπολαβεῖν δεῖ τὸ φαινόμενον τοῖς ὑποκειμένοις ἐφαρμόττοντας. ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ μεταξὺ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ ληφθέντος παραλλήλου τούτῳ πρὸς 20 τῷ πόλῳ τμήμα τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου σπόνδυλός ἐστι τὸ σχῆμα, ὃ δὲ διὰ τοῦ πόλου δίχα τέμνων τὸ ἡμισφαίριον δίχα τέμνει καὶ τὸν σπόνδυλον καὶ ποιεῖ τὸ τετράπλευρον, ἐστὶ δὴλον ὅτι σπονδύλου ἐπιφανείας ἡμισυ τὸ τετράπλευρον, ᾧ ἐπίκειται τὸ Ἄτλαν- 25 τικόν πέλαγος, ἢ δ' οἰκουμένη χλαμυδοειδὴς ἐν τούτῳ νῆσος, ἵλαττον ἢ ἡμισυ τοῦ τετραπλεύρου μέρος οὔσα. φανερόν δὲ τοῦτο ἐκ τε γιωμετρίας καὶ τοῦ πλήθους τῆς περιεχυμένης θαλάττης, καλυπτοῦσης τὰ ἄκρα τῶν ἡπείρων ἐκατέρωθεν καὶ συγκαούσης εἰς μῦνον- 30 ρον σχῆμα, καὶ τρίτου τοῦ μήκους καὶ πλάτους τοῦ μεγίστου, ὧν τὸ μὲν ἐπὶ μυριάδων σταδίων ἐστίν,

ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ περατούμενον θαλάττῃ μηκέτι πλεῖ-
σθαι δυνάμειν διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἰσημίαν, τὸ δ'
ἐλαττον τριῶν μυριάδων ὀριζόμενον τῷ ἀοικῆτι διὰ
θάλασος ἢ ψυχῆς. αὐτὸ γὰρ τὸ διὰ θάλασος ἀοικητον
τοῦ τετραπλεύρου, πλάτος μὲν ἔχον ὀκτακισχιλίων καὶ
ὀκτακοσίων σταδίων, μήκος δὲ τὸ μέγιστον μυριάδι
δωδεκα καὶ ἑξακισχιλίων, ὅσον ἐστὶν ἡμῖς τοῦ ἰσημε-
ρινου . . . . πλέον ἂν εἴη τὸ λοιπόν.

Τούτοις δὲ συμφυῶς πῶς ἐστὶ καὶ τὰ ὑπὸ Ἰκπάρ- 7
10 χου λεγόμενα· φησὶ γὰρ ἐκείνος, ὑποθέμενος τὸ μέγε-
θος τῆς γῆς ὅπερ εἶπεν Ἐρατοσθένης, ἐντεῦθεν δεῖν
ποιεῖσθαι τὴν τῆς οἰκουμένης ἀφαίρεσιν· οὐ γὰρ πολὺ
διοίσειν πρὸς τὰ φαινόμενα τῶν οὐρανίων καθ' ἑκά-
στην τὴν οἰκησιν οὕτως ἔχειν τὴν ἀναμέτρησιν, ἢ ὥς
15 οἱ ὕστερον ἀποδεδώκασιν. οὗτος δὲ κατ' Ἐρατοσθένη
τοῦ ἰσημερινοῦ κύκλου σταδίων μυριάδων πέντε καὶ
εἰκοσι καὶ δισχιλίων, τὸ τεταρτημόριον εἴη ἂν ἑξ μυ-
ριαδῶν καὶ τρισχιλίων· τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ ἀπὸ τοῦ ἰση-
μερινοῦ ἐπὶ τὸν πόλον πεντεκαίδεκα ἑξηκοντάδων,
20 οἷον ἐστὶν ὁ ἰσημερινὸς ἐξήκοιτα, τὸ δ' ἀπὸ τοῦ ἰση-
μερινοῦ ἐπὶ τὸν θερινὸν τροπικὸν τετάρων· οὗτος C. 114
δ' ἐστὶν ὁ διὰ Συήνης γραφόμενος παρόλληλος. συλ-
λογίζεται δὲ τὰ καθ' ἑκαστα διαστήματα ἐκ τῶν φαι-
νομένων μέτρων· τὸν μὲν γὰρ τροπικὸν κατὰ Συήνην
25 κείσθαι συμβαίνει, διότι ἐνταῦθα κατὰ τὰς θερινὰς
τροπὰς ἄσκιός ἐστιν ὁ γνώμων μέσης ἡμέρας· ὁ δὲ διὰ
τῆς Συήνης μεσημβρινὸς γράφεται μάλιστα διὰ τῆς
τοῦ Νέλλου φύσεως ἀπὸ Μερόης ἕως Ἀλεξανδρείας·
στάδιοι δ' εἰσὶν οὗτοι περὶ μυρίου· κατὰ μέσον δὲ τὸ
30 διάστημα τὴν Συήνην ἰδρυῖσθαι συμβαίνει, ὥστ' ἐν-
τεῦθεν ἐπὶ Μερόην πεντακισχιλιοι. προτόντι δ' ἐπ'
εὐθείας ὅσον τρισχιλίους σταδίους ἐπὶ μεσημβρίαν

οὐκέτ' οἰκήσιμα τάλλᾳ ἐστὶ διὰ καῦμα, ὥστε τὸν διὰ
 τούτων τῶν τόπων παράλληλον, τὸν αὐτὸν ὄντα τῷ
 διὰ τῆς Κινναμωμοφόρου, πέρας καὶ ἀρχὴν δεῖ τίθε-
 σθαι τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης πρὸς μεσημβρίαν. ἐπὶ
 οὖν πεντακισχίλιοι μὲν εἰσιν οἱ ἀπὸ Συήνης εἰς Με- 5
 ρύην, ἄλλοι δὲ προσγεγόνασι τρισχίλιοι, εἴεν ἂν οἱ
 πάντες ἐπὶ τοὺς ὅρους τῆς οἰκουμένης ὀκτακισχίλιοι.
 ἐπὶ δέ γε τὸν ἰσημερινὸν ἀπὸ Συήνης μύριοι ἑξακισ-
 χίλιοι ὀκτακόσιοι (τοσοῦτοι γάρ εἰσιν οἱ τῶν τεττάρων
 ἑξηκοντάδων, τεθείσης ἑκάστης τετρακισχιλίων καὶ 10
 διακοσίων), ὥστε λοιποὶ εἴεν ἂν ἀπὸ τῶν ὄρων τῆς
 οἰκουμένης ἐπὶ τὸν ἰσημερινὸν ὀκτακισχίλιοι ὀκτακό-
 σιοι, ἀπὸ δὲ Ἀλεξανδρείας δις μύριοι χίλιοι ὀκτακόσιοι.
 πάλιν δ' ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐκ' εὐθείας τῇ φύσει
 τοῦ Νεῖλου πάντες ὁμολογοῦσι τὸν ἐπὶ Ῥόδον πλοῦν 15
 κἀντιὑθεῖν δὲ τὸν τῆς Καρίας παράπλουν καὶ Ἰωνίας
 μέχρι τῆς Τροάδος καὶ Βυζαντίου καὶ Βορυσθένους.
 λαβόντες οὖν τὰ διαστήματα γνωρίμα καὶ πλεόμενα
 σκοποῦσι τὰ ὑπὲρ τοῦ Βορυσθένους ἐκ' εὐθείας ταύτῃ
 τῇ γραμμῇ μέχρι τίνος οἰκήσιμά ἐστι, καὶ πειρατοὶ τὰ 20
 προσάρκτια μέρη τῆς οἰκουμένης. οἰκοῦσι δ' ὑπὲρ τοῦ
 Βορυσθένους ὕστατοι τῶν γνωρίμων Σκυθῶν Ῥωξο-
 λανοί, νοτιώτεροι ὅντις τῶν ὑπὲρ τῆς Βρεττανικῆς
 ἰσχυάτων γνωριζομένων· ἤδη δὲ τὰ πλείονα διὰ ψύχος
 ἀοίκητά ἐστι· νοτιώτεροι δὲ τούτων καὶ οἱ ὑπὲρ τῆς 25
 Μαιώτιδος Σαυρομάται καὶ Σκυθαὶ μέχρι τῶν ἐφ' ὧν
 Σκυθῶν.

- 8 Ὁ μὲν οὖν Μασσαλιώτης Ηὐθέας τὰ περὶ Θούλην
 τὴν βορειωτάτην τῶν Βρετανίδων ὕστατα λέγει, παρ'
 οἷς ὁ αὐτός ἐστι τῷ ἀρκτικῷ ὁ θεινὸς τροπικὸς κύ- 30
 κλος· παρὰ δὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν ἱστορῶ, οὐδ' ὅτι
 Θούλη νῆσός ἐστι τις οὐτ' εἰ τὰ μέχρι δεῦρο οἰκήσιμά

ἔστιν, ὅπου ὁ θερινὸς τροπικὸς ἀρκτικὸς γίνεται. νο-
 μίζω δὲ πολὺ εἶναι νοτιώτερον τοῦτο τὸ τῆς οἰκου-
 μένης πέρας τὸ προσάρκτιον· οἱ γὰρ νῦν ἱστοροῦντες C.115
 περαιτέρω τῆς Ἰέρης οὐδὲν ἔχουσι λέγειν, ἢ πρὸς
 5 ἄρκτιον πρόκειται τῆς Βρεττανικῆς πλησίον, ἀγρίων
 τελέως ἀνθρώπων καὶ κακῶς οἰκούντων διὰ ψυχρός,
 ὥστ' ἐνταῦθα νομίζω τὸ πέρας εἶναι θετερόν. τοῦ δὲ
 παραλλήλου τοῦ διὰ Βυζαντίου διὰ Μασσαλίας πῶς
 ἰόντος, ὥς φησιν Ἰππαρχος πιστεύσας Πυθίᾳ (φησὶ
 10 γὰρ ἐν Βιζαντίῳ τὸν αὐτὸν εἶναι λόγον τοῦ γνωμόνος
 πρὸς τὴν σχιάν, ὣν εἶπεν ὁ Πυθίας ἐν Μασσαλίᾳ), τοῦ
 δὲ διὰ Βορυσθένου ἀπὸ τούτου δέχοντος περὶ τρισ-
 χιλίους καὶ ἑκατοστίους, εἴη ἂν ἐκ τοῦ διαστήματος
 τοῦ ἀπὸ Μασσαλίας ἐπὶ τὴν Βρεττανικὴν ἐνταῦθα που
 15 πέπτων ὁ διὰ τοῦ Βορυσθένου κύκλος. πανταχοῦ δὲ
 παρακρουόμενος τοὺς ἀνθρώπους ὁ Πυθίας κἀνταῦ-
 θά που διέφενται· τὸ μὲν γὰρ τὴν ἀπὸ στηλῶν γραμ-
 μὴν ἐπὶ τοὺς περὶ τὸν πορθμὸν καὶ Ἀθήνας καὶ Ῥόδον
 τόπους ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου κείσθαι ὡμολόγηται
 20 παρὰ πολλῶν· ὁμολογεῖται δὲ ὅτι καὶ διὰ μέσου πῶς
 τοῦ πελάγους ἐστὶν ἡ ἀπὸ στηλῶν ἐπὶ τὸν πορθμὸν. οἱ
 δὲ πλείοντες τὸ μέγιστον διάγραμμα ἀπὸ τῆς Κελτικῆς ἐπὶ
 τὴν Λιβύην εἶναι τὸ ἀπὸ τοῦ Γαλατικοῦ κόλπου στα-
 δίων πεντακισχιλίων, τοῦτο δ' εἶναι καὶ τὸ μέγιστον
 25 πλάτος τοῦ πελάγους, ὥστ' εἴη ἂν τὸ ἀπὸ τῆς λεχθεί-
 σης γραμμῆς ἐπὶ τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου σταδίων δισχι-
 λίων πεντακοσίων, ἐπὶ δὲ Μασσαλίαν ἐλαττόνων· νο-
 τιωτέρα γὰρ ἔστιν ἡ Μασσαλία τοῦ μυχοῦ τοῦ κόλπου.
 τὸ δὲ γε ἀπὸ τῆς Ῥοδίας ἐπὶ τὸ Βυζάντιον ἐστὶ τετρα-
 30 κισχιλίων που καὶ ἑκατοστίων σταδίων, ὥστε πολὺ

ἀρκτικώτερος ἂν εἴη ὁ διὰ Βυζαντίου τοῦ διὰ Μασσα-
 λίας. τὸ δ' ἐκείθεν ἐπὶ τὴν Βρεττανικὴν δύναται συμ-
 φωνεῖν τῷ ἀπὸ Βυζαντίου ἐπὶ Βορυσθένη· τὸ δ' ἐκε-
 θεν ἐπὶ τὴν Ἰέρην οὐκέτι γινώριμον πόσον ἂν τις
 θείη, οὐδ' εἰ περαιτέρω ἐπιόκησιμά ἐστιν, οὐδὲ διε-
 φροντίζειν τοῖς ἐπάνω λεχθεῖσι [προσέχοντας]· πρὸς
 τε γὰρ ἐπιστήμην ἀρκεῖ τὸ λαβεῖν, καθάπερ ἐπὶ τῶν
 νοτίων μερῶν, ὅτι ὑπὲρ Μερόης μέχρι τρισχιλίων στα-
 δίων προελθόντι τῆς οἰκησίμου τίθασθαι [πέρας] προσ-
 ἦκεν (οὐχ ὥς ἂν τούτου ἀκριβιστάτου πέρατος δυν- 10
 τος, ἀλλ' ἰγγύς γε τάκριβους), οὕτω καὶ τοὺς ὑπὲρ
 τῆς Βρεττανικῆς οὐ πλείους τούτων θατέον ἢ μικροῦ
 πλείους, ὅσον τετρακισχιλίους. πρὸς τε τὰς ἡγεμονικὰς
 χρεῖας οὐδὲν ἂν εἴη πλεονέκτημα τὰς τοιαύτας γνωρί-
 ζειν χώρας καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας, καὶ μάλιστα εἰ νῆ- 15
 σους οἰκοῖεν τοιαύτας, αἶ' μῆτι λυπεῖν μῆτ' ὠφελεῖν
 ἡμᾶς δύνανται μηδὲν διὰ τὸ ἀνεπίπλεκτον· καὶ γὰρ
 τὴν Βρεττανικὴν ἔχιν δυνάμενοι Ῥωμαῖοι κατεφρό-
 νησαν, ὁρῶντες ὅτι οὔτε φόρος ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἰς ἐστίν
 C.116 (οὐ γὰρ ἰσχύουσι τοσούτον ὥστ' ἐπιδιαβαίνειν ἡμῖν) 20
 οὔτ' ὠφέλεια τοσαύτη τις, εἰ κατάσχοιεν. πλείον γὰρ ἐκ
 τῶν τελευτῶν δοκεῖ προσφέρεισθαι νῦν ἢ ὁ φόρος δύναται
 συντελεῖν, ἀφαιρουμένης τῆς εἰς τὸ στρατιωτικὸν δα-
 πάνης τὸ φρουρησὸν καὶ φορολογῆσον τὴν νῆσον·
 πολὺ δ' ἂν ἐπιγίνοιτο τὸ ἄχρηστον ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν 25
 περὶ ταύτην νήσον.

- 9 Εἰ δὲ προστεθείη τῷ ἀπὸ τῆς Ῥοδίας μέχρι Βο-
 ρυσθένους διαστήματι τὸ ἀπὸ Βορυσθένους ἐπὶ τὰς
 ἄρκτους τῶν τετρακισχιλίων σταδίων διάστημα, γίνε-
 ται τὸ πᾶν μύριοι δισχίλιοι ἑπτακόσιοι στάδιοι, τὸ δ' 30
 ἀπὸ τῆς Ῥοδίας ἐπὶ τὸ νότιον πέρας ἐστὶ τῆς οἰκουμέ-
 νης μύριοι ἑξακισχίλιοι ἑξακόσιοι, ὥστε τὸ σύμπαν

πλάτος τῆς οἰκουμένης εἴη ἂν ἑλαττον τῶν τρισμυρίων ἀπὸ τούτου πρὸς ἄρκτον· τὸ δέ γε μήκος περὶ ἐπὶ τὰ μυριάδας λέγεται, τοῦτο δ' ἐστὶν ἀπὸ δύσεως ἐπὶ τὰς ἀνατολάς τὸ ἀπὸ τῶν ἄκρων τῆς Ἰβηρίας ἐπὶ τὰ ἄκρα τῆς Ἰνδικῆς, τὸ μὲν ὁδοῖς τὸ δὲ ταῖς ναυτιλίαις ἀναμετρημένον. ὅτι δ' ἐντὸς τοῦ λεχθέντος τετραπλευρου τὸ μήκος ἐστὶ τοῦτο, ἐκ τοῦ λόγου τῶν παραλλήλων πρὸς τὸν ἰσημερινὸν δῆλον, ὥστε πλεονῇ διπλασιῶν ἐστὶ τοῦ πλάτους τὸ μήκος. λέγεται δὲ καὶ χλαμυ-
 10 δοειδὲς πως τὸ σχῆμα· πολλὴ γὰρ συναγωγὴ τοῦ πλάτους πρὸς τοῖς ἄκροις εὐρίσκεται καὶ μάλιστα τοῖς ἰσπερίοις, τὰ καθ' ἑκάστα ἐπιόντων ἡμῶν.

Νυνὶ μὲν οὖν ἐπιγεγράφαμεν ἐπὶ σφαιρικῆς ἐπι- 10 φανείας τὸ χωρίον, ἐν ᾧ φαμεν ἰδρῦσθαι τὴν οἰκουμένην· καὶ δεῖ τὸν ἐγγυτάτω διὰ τῶν χειροκμήτων σχημάτων μιμουμένον τὴν ἀλήθειαν ποιήσαντα σφαῖραν τὴν γῆν, καθάπερ τὴν Κροτήτειον, ἐπὶ ταύτης ἀπολαβόντα τὸ τετράπλευρον ἐντὸς τούτου τιθέναι τὸν πίννακα τῆς γεωγραφίας. ἀλλ' ἐπειδὴ μεγάλῃς δεῖ σφαί-
 20 ρας, ὥστε πολλοστῆμόριον αὐτῆς ὑπάρχον τὸ λεχθὲν τμήμα ἱκανὸν γενέσθαι δεῖξασθαι σαφῶς τὰ προσήκοντα μέρη τῆς οἰκουμένης, καὶ τὴν οἰκίαν παρασχεῖν ὅψιν τοῖς ἐπιβλέπουσι, τῷ μὲν δυναμένῳ κατασκευάσασθαι τηλικαύτην οὕτω ποιεῖν βέλτιον· ἔστω δὲ μὴ
 25 μείω δέκα ποδῶν ἔχουσα τὴν διάμετρον· τῷ δὲ μὴ δυναμένῳ τηλικαύτην ἢ μὴ πολλῷ ταύτης ἐνδειστέραν ἐν ἐπιπέδῳ καταγραφτέον πίνακι τοῦλάχιστον ἐπὶ τὰ ποδῶν. διοίσει γὰρ μικρόν, ἔαν ἀντὶ τῶν κύκλων τῶν τε παραλλήλων καὶ τῶν μεσημβρινῶν, οἷς τὰ τε κλί-
 30 ματα καὶ τοὺς ἀνέμους διασαφοῦμεν καὶ τὰς ἄλλας διαφορὰς καὶ τὰς σχέσεις τῶν τῆς γῆς μερῶν πρὸς ἄλληλά τε καὶ τὰ οὐράνια, εὐθείας γράφωμεν, τῶν μὲν

παρὰλληλων παρὰλληλους, τῶν δὲ ὀρθῶν πρὸς ἐκεί-
 Q.117 νους ὀρθῶς, τῆς διανοίας ῥαδίως μεταφέρειν δυναμέ-
 νης τὸ ὑπὸ τῆς ὄψεως ἐν ἐπιπέδῳ θεωρούμενον ἐπι-
 φανείᾳ σχῆμα καὶ μέγεθος ἐπὶ τὴν περιφωρῇ τε καὶ
 σφαιρικῇ. ἀνάλογον δὲ καὶ περὶ τῶν λοξῶν κύκλων 6
 καὶ εὐθειῶν φαιν. εἰ δ' οἱ μισημβρινοὶ οἱ παρ' ἐκά-
 στοις [διὰ] τοῦ πόλου γραφόμενοι πάντες συννεύου-
 σιν ἐν τῇ σφαίρᾳ πρὸς ἓν σημεῖον, ἀλλ' ἐν τῷ ἐπιπέδῳ
 γε οὐ διοίσει πῖνακι τὰς εὐθείας μικρὰς συννενοῦσας
 ποιεῖν μόνον τὰς μισημβρινὰς· οὐδὲ γὰρ πολλαχοῦ 10
 τοῦτ' ἀναγκαῖον, οὐδ' ἐκφανής ἐστιν ὥσπερ ἡ περι-
 φέρεια οὕτω καὶ ἡ σύννευσις, μεταφερομένων τῶν
 γραμμῶν εἰς τὸν πῖνακα τὸν ἐπίπεδον καὶ γραφομέ-
 νων εὐθειῶν.

- 11 Καὶ δὴ καὶ τὸν ἐξῆς λόγον ὥς ἐν ἐπιπέδῳ πῖνακι 15
 τῆς γραφῆς γινομένης ἐκθῆσομεν. ἐροῦμεν δὴ τὴν μὲν
 ἐπιλθόντες αὐτοὶ τῆς γῆς καὶ θαλάττης, περὶ ἧς δὲ
 πιστεύσαντες τοῖς εἰκοῦσιν ἢ γράψασιν. ἐπήλθομεν
 δὲ ἐπὶ δύοσιν μὲν ἀπὸ τῆς Ἀρμενίας μέχρι τῶν κατὰ
 Σαρδόνα τόπων τῆς Τυρρηνίας, ἐπὶ μισημβρίαν δὲ 20
 ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου μέχρι τῶν τῆς Αἰθιοπίας ὄρων·
 οὐδὲ τῶν ἄλλων δὲ οὐδὲ εἰς αὐτὴν εὐρεθεῖη τῶν γεωγρα-
 φησάντων πολὺ τι ἡμῶν μᾶλλον ἐπιληλυθὼς τῶν
 λεχθέντων διαστημάτων, ἀλλ' οἱ πλειονάσαντες περὶ
 τὰ δυσμικὰ μέρη τῶν πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς οὐ τοσοῦ- 25
 τον ἦψαντο, οἱ δὲ περὶ τὰναντία τῶν ἐσπερίων ὑστέ-
 ρησαν· ὁμοίως δ' ἔχει καὶ περὶ τῶν πρὸς νότον καὶ τὰς
 ἄρκτους. τὸ μέντοι πλέον κάκεινοι καὶ ἡμεῖς ἀκοῇ
 παραλαβόντες συντίθεμεν καὶ τὸ σχῆμα καὶ τὸ μέγε-
 θος καὶ τὴν ἄλλην φύσιν ὅποια καὶ ὁπόση, τὸν αὐτὸν 30
 τρόπον ὥνπερ ἡ διάνοια ἐκ τῶν αἰσθητῶν συντίθῃσι
 τὰ νοητὰ· σχῆμα γὰρ καὶ χρῶαν καὶ μέγεθος μήλου καὶ

ὁδὸν καὶ ἀφὴν καὶ χυμὸν ἀπαγγέλλουσιν αἱ αἰσθή-
 σεις, ἐκ δὲ τούτων συντίθησιν ἡ διάνοια τὴν τοῦ μῆ-
 λου νόησιν· καὶ αὐτῶν δὲ τῶν μεγάλων σχημάτων τὰ
 μέρη μὲν αἰσθητοὶς ὁρᾷ, τὸ δ' ὅλον ἐκ τῶν ὁραθέντων
 5 ἢ διάνοια συντίθησιν. οὕτω δὲ καὶ οἱ φιλομαθεῖς ἄν-
 δρες ὥσπερ αἰσθητηρίοις πιστεύσαντες τοῖς ἰδοῦσι καὶ
 πλανηθεῖσιν οὓς ἐτυχε τόπους ἄλλοις κατ' ἄλλα μέρη
 τῆς γῆς, συντιθέασιν εἰς ἓν διάγραμμα τὴν τῆς ὅλης
 οἰκουμένης ὄψιν· ἐπεὶ καὶ οἱ στρατηγοὶ πάντα μὲν αὐ-
 10 τοὶ πράττουσιν, οὐ πανταχοῦ δὲ πάρισιν, ἀλλὰ πλεί-
 οστα κατορθοῦσι δι' ἐτέρων, ἀγγέλοις πιστεύοντες καὶ
 πρὸς τὴν ἀκοὴν διαπέμποντες οἰκείως τὰ προστάγ-
 ματα. ὁ δ' ἄξιων μόνους εἰδέναι τοὺς ἰδόντας ἀναιρεῖ
 τὸ τῆς ἀκοῆς κριτήριον, ἥτις πρὸς ἐπιστήμην ὀφθαλ-
 15 μού πολὺ κρείττων ἐστί.

Μάλιστα δ' οἱ νῦν ἄμεινον ἔχοιεν ἂν τι λέγειν 12
 περὶ τῶν κατὰ Βρεττανοὺς καὶ Γερμανοὺς καὶ τοὺς
 περὶ τὸν Ἰστρον τοὺς τε ἐντὸς καὶ τοὺς ἐκτὸς Γέτας τε C.118
 καὶ Τυριγέτας καὶ Βαστάρνας, ἐπεὶ δὲ τοὺς περὶ τὸν
 20 Καύκασον. οἷον Ἀλβανοὺς καὶ Ἰβηρας. ἀπήγγελλται
 δ' ἡμῖν καὶ ὑπὸ τῶν τὰ Παρθικὰ συγγραψάντων, τῶν
 περὶ Ἀπολλόδωρον τὸν Ἀρτεμιτηνόν, ἃ πολλῶν ἐκεί-
 ναι μᾶλλον ἀφώρισαν, τὰ περὶ τὴν Ὀρκανίαν καὶ τὴν
 Βακτριανήν· τῶν τε Ῥωμαίων καὶ εἰς τὴν εὐδαίμονα
 25 Ἀραβίαν ἐμβαλόντων μετὰ στρατιᾶς νειωστέ, ἧς ἦγειτο
 ἀνὴρ φίλος ἡμῖν καὶ ἐταῖρος Αἰλῖος Γάλλος, καὶ τῶν
 ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐμπόρων στόλοις ἤδη πλεόντων
 διὰ τοῦ Νεῖλου καὶ τοῦ Ἀραβίου κόλπου μέχρι τῆς
 Ἰνδικῆς, πολὺ μᾶλλον καὶ ταῦτα ἐγνωσται τοῖς νῦν ἢ
 30 τοῖς πρὸ ἡμῶν. ὅτε γοῦν Γάλλος ἐπῆρχε τῆς Αἰγύ-
 πτου, συνόντες αὐτῷ καὶ συναναβάντες μέχρι Συήνης
 καὶ τῶν Αἰθιοπικῶν ὄρων ἱστοροῦμεν, ὅτι καὶ ἑκατὸν

και εικοσι νῆες πλείον ἐκ Μυῶς ὁρμου πρὸς τὴν Ἰνδικήν, πρότερον ἐπὶ τῶν Πτολεμαϊκῶν βασιλέων ὀλίγων παντᾶσιν θαρρύντων κλεῖν καὶ τὸν Ἰνδικὸν ἐμπορεῖσθαι φόρτον.

- 13 Τὰ μὲν οὖν πρῶτα καὶ πυριώτατα καὶ πρὸς ἐπιστήμην καὶ πρὸς τὰς χρεῖας τὰς πολιτικὰς ταῦτα, σχῆμα καὶ μέγεθος εἰπεῖν ὥς ἀπλούστατα ἐγχειρεῖν τὸ πίπτον εἰς τὸν γεωγραφικὸν πίνακα, συμπαραδελθόντα καὶ τὸ ποῖόν τι καὶ πόσον μέρος τῆς ὅλης γῆς ἐστὶ· τοῦτο μὲν γὰρ οἰκίον τῷ γεωγράφῳ, τὸ δὲ καὶ περὶ 10 ὅλης ἀκριβολογεῖσθαι τῆς γῆς καὶ περὶ τοῦ σπονδύλου παντὸς ἧς λέγομεν ζώνης ἄλλης τινὸς ἐπιστήμης ἐστίν, οἷον εἰ περιρικεῖται καὶ κατὰ θάτερον ταταρτημόριον ὁ σπόνδυλος· καὶ γὰρ εἰ οὕτως ἔχει, οὐχ ὑπὸ τούτων γε οἰκίεται τῶν παρ' ἡμῖν, ἀλλ' ἐκείνην ἄλλην οἰκου- 15 μένην θετεῖον, ὅπερ ἐστὶ πιδανόν. ἡμῖν δὲ τὰ ἐν κύτῃ ταύτῃ λεκτέον.

- 14 Ἔστι δὴ τι χλαμυδοειδὲς σχῆμα τῆς γῆς τῆς οἰκουμένης, οὗ τὸ μὲν πλάτος ὑπογράφει τὸ μέγιστον ἢ διὰ τοῦ Νείλου γρομμῇ, λαβοῦσα τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ διὰ 20 τῆς Κινναμωμοφόρον παραλλήλου καὶ τῆς τῶν Λίγυτιων τῶν φυγάδων νήσου μέχρι τοῦ διὰ τῆς Τίφνης παραλλήλου, τὸ δὲ μήκος ἢ ταύτῃ πρὸς ὀρθὰς ἀπὸ τῆς ἐσπέρας διὰ στηλῶν καὶ τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ μέχρι τῆς Ροδίας καὶ τοῦ Ἰσσηικοῦ κόλπου, παρὰ τὸν 25 Ταῦρον ἰοῦσα τὸν διεζωκότα τὴν Ἀσίαν καὶ καταστρέφοντα ἐπὶ τὴν ἑφάν θάλατταν μεταξὺ Ἰνδῶν καὶ τῶν ὑπὲρ τῆς Βακτριανῆς Σκυθῶν. διὲ δὴ νοῆσαι παραλλήλογραμμὸν τι, ἐν ᾧ τὸ χλαμυδοειδὲς σχῆμα ἐγγεγραπται οὕτως ὥστε τὸ μήκος τῷ μῆκει ὁμολογεῖν καὶ 30 ἴσον εἶναι τὸ μέγιστον καὶ τὸ πλάτος τῷ πλάτει. τὸ μὲν δὴ χλαμυδοειδὲς σχῆμα οἰκουμένη ἐστὶ· τὸ δὲ πλάτος

ὀρίζεσθαι ἔφαμεν αὐτῆς ταῖς ἐσχάταις παραλλήλοις
 πλευραῖς, ταῖς διορίζουσαις τὸ οἰκήσιμον αὐτῆς καὶ τὸ C. 119
 αἰοῖκητον ἐφ' ἐκάτερα. αὐταὶ δ' ἦσαν πρὸς ἄρκτοις
 μὲν ἢ διὰ τῆς Ἰέρνης, πρὸς δὲ τῇ διακεκαυμένη ἢ διὰ
 5 τῆς Κινναμωμοφόρου· αὐταὶ δὲ προσεκβαλλόμεναι
 ἐπὶ τε τὰς ἀνατολάς καὶ ἐπὶ τὰς θύσεις μέχρι τῶν ἀν-
 ταιρόντων μερῶν τῆς οἰκουμένης ποιήσουσί τι παραλ-
 ληλόγραμμον πρὸς τὰς ἐπιξυγνυούσας διὰ τῶν ἄκρων
 αὐτάς. ὅτι μὲν οὖν ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ οἰκουμένη, φα-
 10 νερόν ἐκ τοῦ μήτε τὸ πλάτος αὐτῆς τὸ μέγιστον ἔξω
 πίπτειν αὐτοῦ μήτε τὸ μήκος· ὅτι δ' αὐτῆς χλαμυδοει-
 δὲς τὸ σχῆμά ἐστιν, ἐκ τοῦ τὰ ἄκρα μνουρίζειν τὰ τοῦ
 μήκους ἐκατέρωθεν, κλυζόμενα ὑπὸ τῆς θαλάττης, καὶ
 ἀφαιρεῖν τοῦ πλάτους· τοῦτο δὲ δῆλον ἐκ τῶν περι-
 15 πλευσάντων τὰ τε ἔφα μέρη καὶ τὰ δυσμικὰ ἐκατέρω-
 θεν. τῆς τε γὰρ Ἰνδικῆς νοτιωτέραν πολὺ τὴν Ταπρο-
 βάνην καλουμένην νῆσον ἀποφαίνουσιν, οἰκουμένην
 εἶτι καὶ ἀνταίφουσαν τῇ τῶν Αἰγυπτίων νήσῳ καὶ τῇ
 τό κιννάμωμον φερούσῃ γῇ· τὴν γὰρ κρᾶσιν τῶν ἀέ-
 20 ρων παραπλησίαν εἶναι· τῆς τε μετὰ τοὺς Ἰνδοὺς Σκυ-
 θίας τῆς ὑστάτης ἀρκτικώτερά ἐστι τὰ κατὰ τὸ στόμα
 τῆς Τρκανίας θαλάττης καὶ εἶτι μᾶλλον τὰ κατὰ τὴν
 Ἰέρνην, ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῆς ἔξω στηλῶν λέγεται·
 δυσμικώτατον μὲν γὰρ σημεῖον τῆς οἰκουμένης τὸ τῶν
 25 Ἰβήρων ἀκρωτήριον ὃ καλοῦσιν Ἰερὸν· καίται δὲ κατὰ
 τὴν γραμμὴν πῶς τὴν διὰ Γαδείρων τε καὶ στηλῶν καὶ
 τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ καὶ τῆς Ῥοδίας. συμφωνεῖν
 γὰρ καὶ τὰ ὠροσκοπεῖα καὶ τοὺς ἀνέμους φασὶ τοὺς
 ἐκατέρωθε φοροῦς καὶ τὰ μήκη τῶν μεγίστων ἡμερῶν
 30 καὶ τε καὶ νυκτῶν· ἐστὶ γὰρ τιτταρεσκαίδεκα ὥρων ἰσημε-
 ρινῶν [καὶ ἡμισους ἢ μεγίστη τῶν ἡμερῶν] τε καὶ νυ-
 κτῶν. ἐν τε τῇ παραλίᾳ τῇ κατὰ Γάδειρα καὶ *Ἰβηράς

ποτε ὀραῖσθαι. Ποσειδώνιος δ' ἐκ τινος ὑψηλῆς οἰκίας ἐν πόλει διεχούσῃ τῶν τόπων τούτων ὅσον τετρακοσίους σταδίους φησὶν ἰδεῖν ἀστέρα, ὃν τεκμαίρεσθαι τὸν Κάνωβον αὐτὸν ἐκ τοῦ τε μικρὸν ἐκ τῆς Ἰβηρίας προελθόντας ἐπὶ τὴν μισημβρίαν ὁμολογεῖν ἀφορᾶν δ' αὐτὸν καὶ ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς ἐν Κνίδῳ· τὴν γάρ Εὐδόξου σκοπὴν οὐ πολὺ τῶν οἰκήσεων ὑψηλοτέραν εἶναι, λέγεσθαι δ' ὅτι ἐντεῦθεν ἐκεῖνος ἀφειώρα τὸν Κάνωβον ἀστέρα, εἶναι δ' ἐπὶ τοῦ Ρωδιακοῦ κλίματος τὴν Κνίδον, ἐφ' οὗ καὶ τὰ Γάδιρα καὶ ἡ ταύτη πα- 10 ραλία.

- 15 Ἐντεῦθεν δὲ πρὸς μὲν τὰ νότια μέρη πλέουσιν ἡ Λιβύη κεῖται· ταύτης δὲ τὰ δυσμικωτάτα μικρὰ τῶν Γαδέρων πρόκειται μᾶλλον, εἴτ' ἄκραν ποιήσαντα α. 120 στενὴν ἀναχωρεῖ πρὸς ἑω καὶ νότον, καὶ πλατύνεται 16 κατ' ὀλίγον ἕως ἂν τοῖς ἱσπερίοις Αἰθίοψι συνάψῃ. οὗτοι δ' ὑπόκεινται τῶν περὶ Καρχηδόνα τόπων ὕστατοι, συνάπτοιτις τῇ διὰ τῆς Κινναρωμοφόρου γραμμῇ. εἰς δὲ τάναντία πλέουσιν ἀπὸ τοῦ ἱεραῦ ἀκρωτηρίου μέχρι τῶν Ἀρτάβρων καλουμένων ὁ πλοῦς ἐστὶ 20 πρὸς ἄρκτον ἐν δεξιᾷ ἔχουσι τὴν Λυσιτανίαν· εἴθ' ὁ λοιπὸς πρὸς ἑω πᾶς ἀμβλείαν γωνίαν ποιῶν μέχρι τῶν τῆς Πυρήνης ἄκρων τῶν τελευτωτέρων εἰς τὸν ὠκεανόν. τούτοις δὲ τὰ ἱσπερία τῆς Βρετανικῆς ἀντίκειται πρὸς ἄρκτον, ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς Ἀρτάβροις ἀντίκειν- 25 ται πρὸς ἄρκτον αἱ Καττιγερίδες καλούμεναι νῆσοι πελάγαια κατὰ τὸ Βρετανικόν πως κλίμα ἰδρυμέναι· ὥστε δῆλον ἐφ' ὅσον συνάγεται τὰ ἄκρα τῆς οἰκουμένης κατὰ μῆκος ὑπὸ τοῦ περιεχυμένου πελάγους εἰς στενόν.

- 16 Τοιοῦτον δὲ οὗτος τοῦ καθόλου σχήματος, χρησίμον φαίνεται δύο λαβεῖν εὐθείας, αἱ τέμνουσαι πρὸς 30

ὁρθὰς ἀλλήλας, ἡ μὲν διὰ τοῦ μήκους ἦξει τοῦ μεγίστου παντός ἡ δὲ διὰ τοῦ πλάτους, καὶ ἡ μὲν τῶν παραλλήλων ἴσται μία ἡ δὲ τῶν μεσημβρινῶν· ἔπειτα ταύταις παραλλήλους ἐκινουῦντας ἐφ' ἑκάτερα διαιρεῖν κατὰ ταύτας τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν, ἣ χρώμενοι τυγχάνομεν. καὶ γὰρ τὸ σχῆμα μᾶλλον ἂν καταφανὲς γένοιτο ὁποῖον εἰρήκαμεν, κατὰ τὸ μέγεθος τῶν γραμμῶν ἄλλα καὶ ἄλλα μέτρα ἔχουσῶν τῶν τε τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους, καὶ τὰ κλίματα ἀποδη-
 10 λωθήσεται βέλτιον τὰ τε ἑωθινὰ καὶ τὰ ἑσπέρια, ὥς δ' αὐτως τὰ νότια καὶ τὰ βόρεια. ἔπει δὲ διὰ γνωρίμων τόπων λαμβάνεσθαι δεῖ τὰς εὐθείας ταύτας, αἱ μὲν ἐλήφθησαν ἤδη, λέγω δὲ τὰς μέσας δύο τὴν τε τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους, τὰς λεχθείσας πρότερον, αἱ
 15 δ' ἄλλαι ῥαδίως γνωρίζονται· ἂν διὰ τούτων· τρόπον γὰρ τινα στοιχείοις χρώμενοι τούτοις τὰ παράλληλα μέρη στοχαζόμεθα καὶ τὰς ἄλλας σχέσεις τῶν οἰκήσεων τὰς τ' ἐκ γῆς καὶ πρὸς τὰ οὐράνια.

Πλείστον δ' ἡ θάλαττα γεωγραφεῖ καὶ σχηματίζει 17
 20 τὴν γῆν, κόλπους ἀπεργαζομένη καὶ πελάγη καὶ πορθμούς, ὁμοίως δὲ ἰσθμούς καὶ χειρρονήσους καὶ ἄκρας· προσλαμβάνουσι δὲ ταύτη καὶ οἱ ποταμοὶ καὶ τὰ ὄρη. διὰ γὰρ τῶν τοιούτων ἡπειροὶ τε καὶ ἔθνη καὶ πόλεων θέσεις εὐφρεῖς ἐνενοήθησαν καὶ τὰλλα ποικίλματα,
 25 ὅσων μιστός ἐστιν ὁ χωρογραφικὸς πίναξ. ἐν δὲ τούτοις καὶ τὸ τῶν νήσων πλήθος ἔστι κατασπαρμένον ἐν τε τοῖς πελάγεσι καὶ κατὰ τὴν παραλλίαν πᾶσαν. ἄλλων δ' ἄλλας ἀρετάς τε καὶ κακίας καὶ τὰς ἀπ' αὐτῶν χρείας ἐπιδεικνυμένων ἢ δυσχρηστίας, τὰς μὲν φύσει τὰς δὲ C. 121
 30 ἐκ κατασκευῆς, τὰς φύσει δεῖ λέγειν· διαμένουσι γάρ,

αἱ δ' ἐπίθετοι δέχονται μεταβολάς. καὶ τούτων δὲ τὰς
 πλείω χρόνον συμμένειν δυναμένας ἐμφανιστέον, ...
 μὴ πολὺ μὲν, ἄλλως δ' ἐπιφάνειαν ἔχουσας τινὰ καὶ
 δόξαν, ἢ πρὸς τὸν ὑστερον χρόνον παραμένουσα τρό-
 πον τινὰ συμφυῆ τοῖς τόποις ποιεῖ καὶ μηκέτι οὖσαν κα-
 τασκευήν, ὥστε δῆλον ὅτι δεῖ καὶ τούτων μεμνήσθαι.
 περὶ πολλῶν γὰρ ἐστὶ πόλεων τοῦτ' εἰπεῖν, ὅπερ εἶπε
 Δημοσθένης ἐπὶ τῶν περὶ Ὀλυμπον, ἃς οὕτως ἤφραν-
 σθαι φησὶν ὥστε μηδ' εἰ πώποτε ᾤκίσθησαν γυνῶναι ἄν
 τινα ἐπιλθόντα. ἀλλ' ὅμως καὶ εἰς τούτους τοὺς τόπους 10
 καὶ εἰς ἄλλους ἀφικνοῦνται ἄσμενοι, τὰ γ' ἴχνη ποθοῦν-
 τες ἰδεῖν τῶν οὕτω διανομασμένων ἔργων, καθάπερ
 καὶ τοὺς τάφους τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν. οὕτω δὲ καὶ
 νομίμων καὶ πολιτειῶν μεμνήμεθα τῶν μηκέτι οὖσων,
 ἑνταῦθα καὶ τῆς ὠφελείας προκαλουμένης τὸν αὐτὸν 15
 τρόπον ὅνπερ καὶ ἐπὶ τῶν πράξεων· ἢ γὰρ ἑήλου χά-
 ριν ἢ ἀποτροπῆς τῶν τοιούτων.

- 18 Λέγομεν δ' ἀναλαβόντες ἀπὸ τῆς πρώτης ὑποτυ-
 πώσεως ὅτι ἡ καθ' ἡμᾶς οἰκουμένη γῆ περίρρυτος
 οὖσα δέχεται κόλπους εἰς ἑαυτὴν ἀπὸ τῆς Ἰωθαλάτ- 20
 τος κατὰ τὸν ὠκεανὸν πολλούς, μεγίστους δὲ τέτταρας·
 ὧν ὁ μὲν βόρειος Κασπία καλεῖται θάλαττα (οἱ δ' Ἑρ-
 κανίαν προσαγορεύουσι), ὁ δὲ Περσικός καὶ Ἀράβιος
 ἀπὸ τῆς νοτίας ἀναχίονται θαλάττης, ὁ μὲν τῆς Κασπίας
 κατ' ἀντικρὺ μάλιστα ὁ δὲ τῆς Ποντικῆς, τὸν δὲ τέ- 25
 ταιον, ὅσπερ πολὺ τούτους ὑπερβίβληται κατὰ τὸ
 μέγεθος, ἢ ἐντός καὶ καθ' ἡμᾶς λεγομένη θάλαττα
 ἀπεργάζεται, τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς ἰσπέρας λαμβά-
 νουσα καὶ τοῦ κατὰ τὰς Ἡρακλείους στήλας πορθμοῦ,
 μηχανομένη δ' εἰς τὸ πρὸς Ἰω μέρος ἐν ἄλλῳ (καὶ ἄλλῳ) 30
 πλάττει, μετὰ δὲ ταῦτα σχιζομένη καὶ τελευτῶσα εἰς
 δύο κόλπους πελαγίους, τὸν μὲν ἐν ἀριστερᾷ, ὅνπερ

Εὐξείνιον πόντον προσαγορεύομεν, τὸν δ' ἕτερον τὸν
 συγκείμενον ἐκ τε τοῦ Αἰγυπτίου πελάγους καὶ τοῦ
 Παμφυλίου καὶ τοῦ Ἰσσοικοῦ. ἅπαντες δ' οἱ λεχθέντες
 κόλποι ἀπὸ τῆς ἑξω θαλάττης στενὸν ἔχουσι τὸν εἰς-
 5 πλουν, μᾶλλον μὲν ὃ τε Ἀράβιος καὶ ὁ κατὰ στήλας,
 ἦτιον δ' οἱ λοιποί. ἡ δὲ περικλείουσα αὐτοὺς γῆ τριχῇ
 νενέμηται, καθάπερ εἴρηται. ἡ μὲν οὖν Εὐρώπη πο-
 λυσχημονιστάτη πασῶν ἐστίν, ἡ δὲ Αἰβύη τάναντία
 πέπονθεν, ἡ δὲ Ἀσία μέσην πῶς ἀμφοῖν ἔχει τὴν διά- C. 123
 10 θεσιν. ἅπασαι δ' ἐκ τῆς ἐντὸς παραλίας ἔχουσι τὴν αἰ-
 τίαν τοῦ τε πολυσχημονος καὶ τοῦ μῆ, ἡ δ' ἐκτὸς πλήν
 τῶν λεχθέντων κόλπων ἀπλή καὶ χλαμυδοειδῆς ἐστίν,
 ὥς εἶπον, τὰς δ' ἄλλας ἐν μικρῷ διαφορὰς ἑατέον· οὐ-
 δὲν γὰρ ἐν τοῖς μεγάλοις τὸ μικρόν. ἔτι δ' ἐπεὶ κατὰ
 15 τὴν γεωγραφικὴν ἱστορίαν οὐ σχήματα μόνον ζητοῦ-
 μεν καὶ μεγέθη τόπων, ἀλλὰ καὶ σχέσεις πρὸς ἀλληλα
 αὐτῶν, ὥσπερ ἔφαμεν, καὶ ἐνταῦθα τὸ ποικίλον ἡ ἐν-
 τὸς παραλία παρέχεται μᾶλλον ἢ ἡ ἐκτός. πολὺ δ' ἐστὶ
 καὶ τὸ γινώριμον καὶ τὸ εὐκρατον καὶ τὸ πόλεσι καὶ
 20 ἔθνεσιν εὐνομουμένοις συνοικούμενον μᾶλλον ἐν-
 ταῦθα ἢ ἐκεῖ. ποθοῦμεν δὲ εἰδέναι ταῦτα, ἐν οἷς πλεί-
 οντες παραδίδονται πράξεις καὶ πολιτεῖαι καὶ τέχναι καὶ
 τᾶλλα ὅσα εἰς φρόνησιν συνεργεῖ, αἷτε χρεῖται οὐνα-
 γουσιν ἡμᾶς πρὸς ἐκεῖνα ὧν ἐν ἐπικτιῷ αἱ ἐπιπλοκαὶ
 25 καὶ κοινωνίαι· ταῦτα δ' ἐστὶν ὅσα οἰκεῖται, μᾶλλον δ'
 οἰκεῖται καλῶς. πρὸς ἅπαντα δὲ τὰ τοιαῦτα, ὥς ἔφην,
 ἡ παρ' ἡμῖν θάλαττα πλεονέκτημα ἔχει μέγα· καὶ δὴ
 καὶ ἐνθὲν ἀρκτέον τῆς περιγησίσεως.

Εἴρηται δὲ ὅτι ἀρχὴ τοῦδε τοῦ κόλπου ἐστὶν ὁ 19
 30 κατὰ τὰς στήλας πορθμός· τὸ δὲ στενωτάτον τούτου
 περὶ ἑβδομήκοντα σταδίους λέγεται· παραπλεύσαντι
 δὲ τὸν στενωκὸν ἑκατὸν καὶ εἰκοσι σταδίων ὄντα διά-

στασιν λαμβάνουσιν αἱ ἕκτονες ἀθρόαν, ἡ δ' ἐν ἀριστερᾷ
 μᾶλλον· εἰς ὅψις μεγάλου φαίνεται πελάγους. ὁρίζεται
 δ' ἐκ μὲν τοῦ δεξιοῦ πλευροῦ τῇ Λιβυκῇ παραλίᾳ μέχρι
 Καρχηδόνας, ἐκ δὲ θατέρου τῇ τε Ἰβηρικῇ καὶ τῇ Κελ-
 τικῇ κατὰ Νάρβωνα καὶ Μασσαλίαν, καὶ μετὰ ταῦτα τῇ 5
 Λιγυστικῇ, τελευταία δὲ τῇ Ἰταλικῇ μέχρι τοῦ Σικελικοῦ
 πορθμοῦ. τὸ δ' ἔξωθεν τοῦ πελάγους πλευρὸν ἡ Σικε-
 λία ἐστὶ καὶ οἱ ἐκατέρωθεν αὐτῆς πορθμοί, ὁ μὲν πρὸς
 τῇ Ἰταλίᾳ ἐπταστάδιος, ὁ δὲ πρὸς τῇ Καρχηδόνι χιλίων
 καὶ πεντακοσίων σταδίων. ἡ δ' ἀπὸ τῶν στηλῶν ἐπὶ 10
 τὸ ἐπταστάδιον γραμμὴ μέρος μὲν ἐστὶ τῆς ἐπὶ Ῥόδον
 καὶ τὸν Ταῦρον, μῆσον δὲ πως τέμνει τὸ λεχθὲν πέλα-
 γος· λέγεται δὲ σταδίων μυρίων καὶ διοχιλίων· τοῦτο
 μὲν δὴ τὸ μῆκος τοῦ πελάγους, πλάτος δὲ τὸ μέγιστον
 ὅσον πεντακισχιλίων σταδίων τὸ ἀπὸ τοῦ Γαλατικοῦ 15
 κόλπου μεταξὺ Μασσαλίας καὶ Νάρβωνος ἐπὶ τὴν κατ'
 ἀντικρὺ Λιβύην. καλοῦσι δὲ τὸ πρὸς τῇ Λιβύῃ πᾶν μί-
 ρος τῆς θαλάττης ταύτης Λιβυκὸν πέλαγος, τὸ δὲ πρὸς
 τῇ κατ' ἀντικρὺ γῇ τὸ μὲν Ἰβηρικόν τὸ δὲ Λιγυστικόν
 τὸ δὲ Σαρδόνιον, τελευταῖον δὲ μέχρι τῆς Σικελίας τὸ 20
 Τυρρηνικόν. νῆσοι δ' εἰσὶν ἐν μὲν τῇ παραλίᾳ τῇ κατὰ
 τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος μέχρι τῆς Λιγυστικῆς συχναί,
 C. 123 μέγιστα δὲ Σαρδῶ καὶ Κύρνος, μετὰ γὰρ τὴν Σικελίαν·
 αὕτη δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐστὶ μέγιστη τῶν καθ' ἡμᾶς καὶ
 ἀρίστη. πολὺ δὲ τούτων λειπόμεναι πελάγαι μὲν Παν- 25
 δατερία τε καὶ Ποντία, πρόσγειοι δὲ Αἰθαλία τε καὶ Πλα-
 νασία καὶ Πιθηκοῦσσα καὶ Προχύτη καὶ Καπρίαί καὶ
 Λευκασία καὶ ἄλλαι τοιαῦται. ἐπὶ θάτερα δὲ τῆς Λι-
 γυστικῆς αἱ πρό τῆς λοιπῆς ἕκτονος μέχρι στηλῶν οὐ
 πολλαί, ὧν εἰσὶν ἡ τε Γυμνησία καὶ Ἐβυσσος· οὐ πολ- 30
 λαὶ δ' οὐδ' αἱ πρό τῆς Λιβύης καὶ τῆς Σικελίας, ὧν εἰσι

Κόσσουρά τε καὶ Αἰγίμουρος καὶ αἱ Λιπαράων νῆσοι,
ἄς Αἰόλου τινὲς προσαγορεύουσι.

Μετὰ δὲ τὴν Σικελίαν καὶ τοὺς ἐκατέρωθεν πορθ- 20
μοὺς ἄλλα πελάγη συνάπτει, τὸ τε πρὸ τῶν Σύρ-
5 τειων καὶ τῆς Κυρηναίας καὶ αὐταὶ αἱ Σύρτεις καὶ τὸ
Λύσόνιον μὲν πάλαι νῦν δὲ καλούμενον Σικελικόν,
σύρρουν ἐκείνῳ καὶ συνεχές. τὸ μὲν οὖν πρὸ τῶν Σύρ-
τειων καὶ τῆς Κυρηναίας καλεῖται Λιβυκόν, τελευτᾷ
δ' εἰς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος. τῶν δὲ Σύρτειων ἡ μὲν
10 ἐλάττων ἐστὶν ὅσον χιλίων καὶ ἑξακοσίων σταδίων τὴν
περίμετρον· πρόκεινται δ' ἐφ' ἑκάτερα τοῦ στόματος
νῆσοι Μῆνιγξ τε καὶ Κέρκινα· τῆς δὲ μεγάλης Σύρ-
τειῶς φησὶν Ἐρατοσθένης τὸν κύκλον εἶναι πεντακισ-
χιλίων, τὸ δὲ βάθος χιλίων ὀκτακοσίων ἀφ' Ἐσπερί-
15 δων εἰς Ἀντόμαλα καὶ τὸ τῆς Κυρηναίας μεθόριον
πρὸς τὴν ἄλλην τὴν ταύτην Λιβύην· ἄλλοι δὲ τὸν περί-
πλουν τετρακισχιλίων σταδίων εἶπον, τὸ δὲ βάθος χι-
λίων πεντακοσίων, ὅσον καὶ τὸ πλάτος τοῦ στόματος.
τὸ δὲ Σικελικόν πέλαγος πρὸ τῆς Σικελίας ἐστὶ καὶ τῆς
20 Ἰταλίας ἐπὶ τὸ πρὸς ἑω μέρος καὶ ἐπὶ τοῦ μεταξὺ πόρου
τῆς τῆς Πηγίνης μέχρι Λοκρῶν, καὶ τῆς Μισηνίας μέ-
χρι Συρακουσσῶν καὶ Παχύνου. αὐξεται δ' ἐπὶ μὲν τὸ
πρὸς ἑω μέρος μέχρι τῶν ἄκρων τῆς Κρήτης, καὶ τὴν
Πελοπόννησον δὲ περικλύζει τὴν πλείστην, καὶ πληροὶ
25 τὸν Κορινθιακὸν καλούμενον κόλπον· πρὸς ἄρκτους
δὲ ἐπὶ τε ἄκραν Ἰαπυγίαν καὶ τὸ στόμα τοῦ Ἰονίου
κόλπου καὶ τῆς Ἠπείρου τὰ νότια μέρη μέχρι τοῦ Ἀμ-
βρακικοῦ κόλπου καὶ τῆς συνεχοῦς παρολλας τῆς ποι-
ούσης τὸν Κορινθιακὸν κόλπον πρὸς τὴν Πελοπόννη-
30 σον. ὁ δ' Ἰόνιος κόλπος μέρος ἐστὶ τοῦ νῦν Ἀδρίου
λεγομένου· τούτου δὲ τὴν μὲν ἐν δεξιᾷ πλευρᾷ ἡ Ἰλ-
λυρίς ποιεῖ, τὴν δ' εὐώνυμον ἡ Ἰταλία μέχρι τοῦ μυχοῦ

τοῦ κατὰ Ἀκυλῆϊαν, ἴσθι δὲ πρὸς ἄρκτον ἅμα καὶ πρὸς
 τὴν ἐσπέραν ἀνέχων στενός καὶ μακρός, μῆκος μὲν ὅσον
 ἑξακισχιλίων σταδίων, πλάτος δὲ τὸ μέγιστον διακοσίων
 ἐπὶ τοῖς χιλίοις. νῆσοι δὲ εἰσιν ἐνταῦθα συχταὶ μὲν αἱ
 πρὸ τῆς Ἰλλυριδος, αἷ τε Ἀψυρτίδες καὶ Κυρικτικὴ καὶ 5
 C. 124 Λιβυρτίδες, ἔτι δ' Ἰσσα καὶ Τραγούριον καὶ ἡ Μέλαινα
 Κόρκυρα καὶ Φάρος, πρὸ τῆς Ἰταλίας δὲ αἱ Διομήδειοι.
 τοῦ Σικελικοῦ δὲ τὸ ἐπὶ Κρήτην ἀπὸ Παχύνου τετρα-
 κισχιλίων καὶ πεντακοσίων σταδίων φασί· τοσοῦτον
 δὲ καὶ τὸ ἐπὶ Ταίναρον τῆς Λακωνικῆς· τὸ δὲ ἀπὸ 10
 ἄκρας Ἰαπυγίας ἐπὶ τὸν μυχὸν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου
 τῶν μὲν τριαχιλίων ἴσθιν ἔλαττον, τὸ δ' ἀπὸ Ἰαπυγίας
 εἰς τὴν Λιβύην πλέον τῶν τετρακισχιλίων ἴσθι. νῆσοι
 δ' εἰσιν ἐνταῦθα ἡ τε Κόρκυρα καὶ Σύβοτα πρὸ τῆς
 Ἑπειρώτιδος, καὶ ἑφεξῆς πρὸ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλ- 15
 που Κεφαλληνία καὶ Ἰθάκη καὶ Ζάκυνθος καὶ Ἐχι-
 νάδες.

- 21 Τῷ δὲ Σικελικῷ συνάπτει τὸ Κρητικὸν πέλαγος
 καὶ τὸ Σαρωνικὸν καὶ τὸ Μυρτώον, ὃ μεταξὺ τῆς Κρή-
 τας ἴσθι καὶ τῆς Ἀργείας καὶ τῆς Ἀττικῆς, πλάτος ἔχον 20
 τὸ μέγιστον τὸ ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς ὅσον χιλίων καὶ διακο-
 σίων σταδίων, μῆκος δ' ἔλαττον ἢ διπλάσιον. ἐν τούτῳ
 δὲ νῆσοι Κύθηρά τε καὶ Καλαυρία καὶ αἱ περὶ Αἰγίναν
 καὶ Σαλαμίνα καὶ τῶν Κυκλάδων τινές. τὸ δὲ συνεχές
 τὸ Αἰγαῖόν ἴσθιν ἤδη σὺν τῷ Μίλανι κόλῳ καὶ τῷ 25
 Ἑλλησπόντῳ, καὶ τὸ Ἰκάριον καὶ Καρπάθιον μέχρι τῆς
 Ῥόδου καὶ Κρήτης καὶ τῶν πρώτων μερῶν τῆς Ἀσίας
 ..... αἷ τε Κυκλάδες νῆσοι εἰσὶ καὶ αἱ Σποράδες καὶ
 αἱ προκείμεναι τῆς Κασίας καὶ Ἰωνίας καὶ Αἰολίδος
 μέχρι τῆς Τεφάδος, λέγω δὲ Κῶ καὶ Σάμον καὶ Χίον 30

καὶ Αἰσβον καὶ Τένεδον· ὥς δ' αὐτως αἱ προκείμεναι
 τῆς Ἑλλάδος μέχρι τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς ὁμόρου
 Θράκης Εὐβοία τε καὶ Σκύρος καὶ Πεπάρηθος καὶ Αἴ-
 γυος καὶ Θάσος καὶ Ἰμβρος καὶ Σαμοθράκη καὶ ἄλλαι
 5 πλείους, περὶ ὧν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα δηλώσομεν. ἔστι
 δὲ τὸ μῆκος τῆς θαλάττης ταύτης περὶ τετρακισχιλίου
 ἢ μικροῦ πλείους, τὸ δὲ πλάτος περὶ διςχιλίου. περιέ-
 χεται δὲ ὑπὸ τῶν λεχθέντων μερῶν τῆς Ἀσίας καὶ τῆς
 ἀπὸ Σουνίου μέχρι Θερμαίου κόλπου πρὸς ἄρκτον
 10 ἔχουσας τὸν πλοῦν παραλίας καὶ τῶν Μακεδονικῶν
 κόλπων μέχρι τῆς Θρακίας χειρονήσου.

Κατὰ δὲ ταύτην ἔστι τὸ ἑπταστάδιον τὸ κατὰ Ση- 22
 στὸν καὶ Ἀβυδὸν, δι' οὗ τὸ Αἶγαίον καὶ ὁ Ἑλλήσπον-
 τος ἐκδίδωσι πρὸς ἄρκτον εἰς ἄλλο πέλαγος, ὃ καλοῦσι
 15 Προποντίδα, κάκεινο εἰς ἄλλο τὸν Εὐξείνιον προσα-
 γορευόμενον πόντον. ἔστι δὲ διθάλαττος τρόχον τινα
 οὗτος· κατὰ μέσον γὰρ πῶς ἄκραι δύο προκίπτουσιν,
 ἡ μὲν ἐκ τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν βορείων μερῶν ἡ δ' ἐκ
 τῆς Ἀσίας ἐναντία ταύτῃ, συνάγουσαι τὸν μεταξὺ τό-
 20 ρον καὶ ποιοῦσαι δύο πελάγη μεγάλα· τὸ μὲν οὖν τῆς
 Εὐρώπης ἀκρωτήριον καλεῖται Κριεῖον μέτωπον τὸ δὲ
 τῆς Ἀσίας Κάραμβις, διώχοντα ἀλλήλων περὶ χίλους C. 125
 σταδίους καὶ πεντακοσίους. τὸ μὲν οὖν πρὸς ἐσπέραν
 πέλαγος μῆκος ἔστιν ἀπὸ Βυζαντίου μέχρι τῶν ἐκβο-
 25 λῶν τοῦ Βορυσθέινου σταδίων τρισχιλίων ὀκτακοσίων,
 πλάτος δὲ διςχιλίων· ἐν τούτῳ δ' ἡ Λευκὴ νῆσός ἐστι·
 τὸ δ' ἐξόν ἐστι παράμεικτος εἰς στενὸν τελευτῶν μυχὸν
 τὸν κατὰ Διοσκουριάδα ἐπὶ πεντακισχιλίους ἢ μικροῦ
 πλείους σταδίους, τὸ δὲ πλάτος περὶ τρισχιλίους· ἡ δὲ
 30 περίμετρος τοῦ σύμπαντος πελάγους ἔστι διςμυρίων
 πον καὶ πεντακισχιλίων σταδίων. εἰκάξουσι δὲ τινες
 τὸ σχῆμα τῆς περιμέτρου ταύτης ἐντεταμένῳ Σκυθικῷ

τόξω, τὴν μὲν νευρὰν ἱσομοιοῦντες τοῖς δεξιοῖς κο-
λουμένοις μέρεσι τοῦ Πόντου (ταῦτα δ' ἐστὶν ὁ παρά-
πλους ὁ ἀπὸ τοῦ στόματος μέχρι τοῦ μυχοῦ τοῦ κατὰ
Διοσκουριάδα· πλήν γὰρ τῆς Καράμβιος ἢ γε ἄλλη
πᾶσα τῶν μικρὸς ἔχει εἰσοχὰς τε καὶ ἔξοχὰς ὥστ' εὐ-
θεία εἰκέναι), τὴν δὲ λοιπὴν τῷ κέρατι τοῦ τόξου δι-
τὴν ἔχοντι τὴν ἐπιστροφὴν, τὴν μὲν ἄνω περιφερι-
στέραν τὴν δὲ κάτω εὐθυτέρα· οὕτω δὲ κακείνην
ἀπεργάζεσθαι δύο κόλπους, ὧν ὁ ἐσπέριος πολὺ θατέ-
ρου περιφερίστέρος ἐστίν.

10

- 23 Ἐπέρκειται δὲ τοῦ ἐσθινοῦ κόλπου πρὸς ἄρκτον
ἡ Μαιώτις λίμνη τὴν περίμετρον ἔχουσα ἐνακισχι-
λίων σταδίων ἢ καὶ μικρῶ πλεόνων· ἐκδίδωσι δ' αὕτη
μὲν εἰς Πόντον κατὰ τὸν Κιμμερικὸν καλούμενον Βόσ-
πορον, οὗτος δὲ κατὰ τὸν Θράκιον εἰς τὴν Προπον-
τίδα· τὸ γὰρ Βυζαντιακὸν στόμα οὕτω καλοῦσι Θρά-
κιον Βόσπορον, ὃ τετρασιδιάδιόν ἐστιν. ἡ δὲ Προποντίς
χιλίων καὶ πεντακοσίων λέγεται τὸ μῆκος σταδίων τὸ
ἀπὸ τῆς Τρῳάδος ἐπὶ τὸ Βυζάντιον· πάρισον δὲ πῶς
ἐστὶ καὶ τὸ πλάτος. Ἐνταῦθα δ' ἡ τῶν Κυζικηνῶν ἰσθμ-
ται νῆσος καὶ τὰ περὶ αὐτὴν νησία.

- 24 Τοιαύτη μὲν ἡ πρὸς ἄρκτον τοῦ Αἰγαίου πελά-
γους ἀνάχυσις καὶ τοσαύτη, πάλιν δ' ἀπὸ τῆς Ῥοδίας
ἡ τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος κοινοῦσα καὶ τὸ Παμφύλιον
καὶ τὸ Ἰσσηνὸν ἐπὶ μὲν τὴν ἑω καὶ τῆς Κιλικίας κατὰ
Ἰσθὸν ἐκτείνεται μέχρι καὶ πεντακισχιλίων σταδίων
παρὰ τε Λυκίαν καὶ Παμφυλίαν καὶ τὴν Κιλικίαν πα-
ραλλάν πᾶσαν. Ἐνταῦθεν δὲ Συρία τε καὶ Φοινίκη καὶ
Αἴγυπτος ἰγκυκλοῖ πρὸς νότον τὴν θάλατταν καὶ πρὸς
δύσιν ἕως Ἀλεξανδρείας. Ἐν δὲ τῷ Ἰσσηνῷ κόλπῳ καὶ
τῷ Παμφυλίῳ κείσθαι συμβαίνει τὴν Κύπρον, συνά-
πτουσαν τῷ Αἰγυπτίῳ πελάγει. ἔστι δ' ἀπὸ Ῥόδου

30

διάγραμμα εἰς Ἀλεξάνδρειαν βορρᾷ τετρακισχιλίων πον-
 σταδίων, ὁ δὲ περίκλους διπλάσιος. ὁ δ' Ἐρατοσθένης
 ταύτην μὲν τῶν ναυτικῶν εἶναι φησι τὴν ὑπόληψιν
 περὶ τοῦ διαγράματος τοῦ πελάγους, τῶν μὲν οὕτω λε-
 γόντων, τῶν δὲ καὶ πεντακισχιλίους οὐκ ὀκνούντων
 εἰπεῖν, αὐτὸς δὲ διὰ τῶν σκιοθηρικῶν γνωμόνων ἀνευ- C. 126
 ρεῖν τρισχιλίους ἑκτακοσίους πεντήκοντα. τοῦτου δὲ
 τοῦ πελάγους τὸ πρὸς τῇ Κιλικίᾳ καὶ Παμφυλίᾳ καὶ
 τοῦ Ποντικοῦ τὰ καλούμενα δεξιὰ μέρη καὶ ἡ Προπον-
 10 τίς καὶ ἡ ἑφεξῆς παραλία μέχρι Παμφυλίας ποιεῖ τινα
 χειρόνησον μεγάλην καὶ μάγαν ταύτης ἰσθμόν, τὸν
 ἀπὸ τῆς πρὸς Ταρσῷ θαλάττης ἐπὶ πόλιν Ἀμισὸν καὶ
 τὸ τῶν Ἀμαζόνων πεδῖον τὴν Θεμισκυραν. ἡ γὰρ ἐν-
 τὸς τῆς γραμμῆς ταύτης χώρα μέχρι Καρίας καὶ Ἰωνίας
 15 καὶ τῶν ἐντὸς Ἄλνους νεμομένων ἔθνων περίκλυτος
 ἅπασά ἐστιν ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου καὶ τῶν ἑκατέρωθεν λε-
 χθέντων τῆς θαλάττης μερῶν· καὶ δὴ καὶ καλούμεν
 Ἀσίαν ταύτην ἰδίως καὶ ὁμωνύμως τῇ ὅλῃ.

Συλλήβδην δ' εἰπεῖν, τῆς καθ' ἡμᾶς θαλάττης 25
 20 νοτιώτατον μὲν ἐστὶ σημεῖον ὁ τῆς μεγάλης Σύρτιος
 μυχός, καὶ μετὰ τοῦτον ἡ κατ' Αἴγυπτον Ἀλεξάνδρεια
 καὶ τοῦ Νείλου προχοαί, βορειώτατον δὲ τὸ τοῦ Βορυ-
 σθένους [στόμα]· εἰ δὲ καὶ τὴν Μαιώτιν προστιθείη
 τῷ πελάγει τις (καὶ γὰρ ἐστὶν ὥς ἂν μέρος), τὸ τοῦ
 25 Τανάιδος· δυσμικώτατον δὲ ὁ κατὰ τὰς σιήλας πορθ-
 μός, ἑωθινώτατον δ' ὁ λεχθεὶς μυχός κατὰ Διοσκου-
 ριάδα· Ἐρατοσθένης δ' οὐκ εὖ τὸν Ἰσσηκὸν κόλπον
 φησὶν. ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ ἱδρύται
 ἐφ' οὐπὲρ ἢ τε Ἀμισὸς καὶ Θεμισκυρα· εἰ δὲ βούλει,
 30 πρόσλαβε καὶ τὴν Σιδήνην μέχρι Φαρνακίας. ἀπο-
 δὲ τούτων τῶν μερῶν πρὸς ἑω πλοῦς ἐστὶ πλειόνων ἢ
 τρισχιλίων σταδίων εἰς Διοσκουριάδα, ὥς ἐσται μάλ-

λον ἐκ τῆς ἐν μέρει περιοδείας φανερόν. ἡ μὲν δὲ καθ' ἡμᾶς θάλαττα τοιαύτη τις.

- 26 Ἰσογραφτίον δὲ καὶ τὰς περιεχούσας αὐτὴν γᾶς, ἀρχὴν λαβοῦσιν ἀπὸ τῶν αὐτῶν μερῶν ἀπ' ὧν περ καὶ τὴν θάλατταν ὑπεγράψαμεν. εἰσπλέουσι τοίνυν τὸν 5 κατὰ στήλας πορθμόν ἐν δεξιᾷ μὲν ἔστιν ἡ Λιβύη μέχρι τῆς τοῦ Νείλου φύσεως, ἐν ἀριστερᾷ δὲ ἀντίπορθμος ἡ Εὐρώπη μέχρι τοῦ Ταναΐδος· τελευτᾷ δ' ἀμφοτέραι περὶ τὴν Ἀσίαν. ἀρκτεῖον δ' ἀπὸ τῆς Εὐρώπης, ὅτι πολυσχήμεναι τε καὶ πρὸς ἀρετὴν ἀνδρῶν εὐφυνιστάτη 10 καὶ πολιτειῶν καὶ ταῖς ἄλλαις πλείστον μεταδεδωκυῖα τῶν οἰκείων ἀγαθῶν, ἐπειδὴ σύμπασα οἰκησίμος ἔστι κλῆν ὀλίγης τῆς διὰ ψυχῆς ἀοικήτου. αὕτη δ' ὁμορεῖ τοῖς Ἀμαξοίοις τοῖς περὶ τὸν Τάταιν καὶ τὴν Μαιώτιν καὶ τὸν Βορυσθίνην. τῆς δ' οἰκησίμου τὸ μὲν δυσχερ- 15 μερον καὶ τὸ ὀρεινὸν μοχθηρῶς οἰκεῖται τῇ φύσει, ἐπιμελητὰς δὲ λαβόντα ἀγαθοὺς καὶ τὰ φανύλως οἰκούμενα καὶ ληστικῶς ἡμεροῦνται, καθάπερ οἱ Ἕλληνες

- C.127 ὄρη καὶ πέτρας κατέχοντες ᾤκουν καλῶς διὰ πρόνοιαν τὴν περὶ τὰ πολιτικά καὶ τὰς τέχνας καὶ τὴν ἁλλήν 20 σύνεσιν τὴν περὶ βίον, Ῥωμαῖοί τε πολλὰ ἔθνη παραλαβόντες καὶ τὴν φύσιν ἀνήμερα διὰ τοὺς τόπους ἢ τραχεῖς ὄντας ἢ ἀλμίνους ἢ ψυχροὺς ἢ ἀπ' ἄλλης αἰτίας δυσοικητούς πολλοὺς τοὺς τε ἀνεπιπλέκτους ἀλλήλοις ἐπέπλεξαν καὶ τοὺς ἀγριωτέρους πολιτικῶς ξὴν 25 ἐδίδαξαν. ὅσον δ' ἔστιν αὐτῆς ἐν ὁμαλῇ καὶ εὐκράτῃ τὴν φύσιν ἔχει συνεργὸν πρὸς ταῦτα, ἐπειδὴ τὸ μὲν ἐν τῇ εὐδαίμονι χώρᾳ πᾶν ἔστιν εἰρηκόν, τὸ δ' ἐν τῇ λυπρᾷ μάχιμον καὶ ἀνδρικόν, καὶ δέχεται τινὰς παρ' ἀλλήλων εὐεργεσίας τὰ γένη ταῦτα· τὰ μὲν γὰρ ἐπι- 30 κουρεῖ τοῖς ὅπλοις, τὰ δὲ καρποῖς καὶ τέχναις καὶ ἡθοποιίαις. φανεραὶ δὲ καὶ αἱ ἐξ ἀλλήλων βλάβαι μὴ

- ἐπικουρούντων· ἔχει δὲ τι πλεονέκτημα ἢ βία τῶν τὰ ὄπλα ἔχόντων, πλὴν εἰ τῷ πλήθει κρατοῖτο. ὑπάρχει δὲ τι καὶ πρὸς τοῦτο εὐφυὲς τῇ ἡμετέρᾳ ταύτῃ· ὅλη γὰρ διαπεποικιλταὶ πεδίοις τε καὶ ὄρεσιν, ὥστε πανταχοῦ καὶ τὸ γεωργικὸν καὶ τὸ πολιτικὸν καὶ τὸ μάχιμον παρακείσθαι· πλέον δ' εἶναι θάτερον, τὸ τῆς εἰρήνης οἰκίον, ὥσθ' ὅλων ἐπικρατεῖ τοῦτο, προσλαμβανόντων καὶ τῶν ἡγεμόνων Ἑλλήνων μὲν πρότερον Μακεδόνων δὲ καὶ Ῥωμαίων ὕστερον. διὰ τοῦτο δὲ
- 10 καὶ πρὸς πόλεμον αὐταρκεστάτη ἐστὶ· καὶ γὰρ τὸ μάχιμον πλήθος ἄφθονον ἔχει καὶ τὸ ἐργαζόμενον τὴν γῆν καὶ τὸ τὰς πόλεις συνέχον. διαφέρει δὲ καὶ ταύτῃ, διότι τοὺς καρπούς ἐκφέρει τοὺς ἀρίστους καὶ τοὺς ἀναγκαίους τῷ βίῳ καὶ μέταλλα ὅσα χρήσιμα· θνῶ-
- 15 ματα δὲ καὶ λίθους πολυτελεῖς ἔξωθεν μέτεισι, ὧν τοῖς σπανιζομένοις οὐδὲν χείρων ὁ βίος ἐστὶν ἢ τοῖς εὐπορουμένοις. ὥς δ' αὐτῶς βοσκημάτων μὲν πολλῶν ἀφθονίαν παρέχει, θηρίων δὲ σπάνιν. τοιαύτη μὲν ἡ ἡμείων αὕτη καθόλου τὴν φύσιν ἐστὶ.
- 20 Κατὰ μέρος δ' ἐστὶ πρώτη πασῶν ἀπὸ τῆς ἰσπέρας 27 ἡ Ἰβηρία, βύρση βοαία παραπλησία, τῶν ὡς αὐτὰν τραχηλιμαίων μισρῶν ὑπερπιπτόντων εἰς τὴν συνεχῇ Κελτικὴν· ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ πρὸς ἑω, καὶ τούτοις ἐναποτίμνεται τὸ πλευρὸν ὅρος ἡ καλουμένη Πυρρήνη. αὐ-
- 25 τη δ' ἐστὶ περιόρρυτος τῇ θαλάττῃ τὸ μὲν νότιον τῇ καθ' ἡμᾶς μέχρι στηλῶν, τὰ δὲ λοιπὰ τῇ Ἀτλαντικῇ μέχρι τῶν βορείων ἄκρων τῆς Πυρρήνης. μῆκος δὲ τῆς C. 129 χῶρας ταύτης ἐστὶ περὶ ἑξακισχιλίους σταδίους τὸ μέγιστον, πλάτος δὲ πεντακισχιλίους.
- 30 Μιτὰ δὲ ταύτην ἐστὶν ἡ Κελτικὴ πρὸς ἑω μέχρι 28 ποταμοῦ Ῥήνου, τὸ μὲν βόρειον πλευρὸν τῷ Βρεττανικῷ κλυζομένη πορθμῷ παντί· ἀντιπαρήκει γὰρ αὐτῇ

παράλληλος ἡ νῆσος αὕτη πᾶσα πάση, μήκος ὅσον πεντακιοχίλους ἐπέχουσα· τὸ δ' ἰωθινὸν τῷ Ῥήνῳ ποταμῷ περιγραφομένη παράλληλον ἔχοντι τὸ ρεῦμα τῇ Πυρήνῃ· τὸ δὲ νότιον τὸ μὲν ταῖς Ἀλπεσι τὸ ἀπὸ τοῦ Ῥήνου, τὸ δ' αὐτῇ τῇ καθ' ἡμᾶς θαλάττῃ, καθ' ὃ δ' χωρίον ὁ καλούμενος Γαλατικός κόλπος ἀναχέεται, καὶ ἐν αὐτῷ Μασσαλία τε καὶ Νάρβων ἱδρύνται πόλεις ἐπιφανίσταται. ἀντίκειται δὲ τῷ κόλπῳ τούτῳ κατ' ἀποστραφὴν ἕτερος κόλπος ὁμωνύμως αὐτῷ καλούμενος Γαλατικός, βλέπων πρὸς τὰς ἄρκτους καὶ τὴν 10 Βρεττανικὴν· ἐνταῦθα δὲ καὶ στενωτάτον λαμβάνει τὸ πλάτος ἡ Κελτική· συνάγεται γὰρ εἰς ἰσθμὸν ἐλαττόνων μὲν ἢ τρισχιλίων σταδίων, πλειόνων δ' ἢ διςχιλίων. μετὰξὺ δὲ ἐστὶ ράχης ὀρεινῇ πρὸς ὀρθὰς τῇ Πυρήνῃ, τὸ καλούμενον Κέμμενον ὄρος· τελευτᾷ δὲ 15 τοῦτο εἰς μεσαίτατα τὰ Κελτῶν πεδία. τῶν δὲ Ἀλπεων, αἱ ἐστὶν ὄρη σφόδρα ὑψηλὰ ποιοῦντα περιφερῆ γραμμὴν, τὸ μὲν κυριὸν ἐστραπτει πρὸς τὰ λεχθέντα τῶν Κελτῶν πεδία καὶ τὸ Κέμμενον ὄρος, τὸ δὲ κοίλον πρὸς τὴν Αἰγυσιτικὴν καὶ τὴν Ἰταλίαν. ἔθνη δὲ κατέχει 20 πολλὰ τὸ ὄρος τοῦτο Κελτικά πλὴν τῶν Αἰγύων· οὗτοι δ' ἑτεροεθναῖς μὲν εἰσι, παραπλήσιοι δὲ τοῖς βίοις· νέμονται δὲ μέρος τῶν Ἀλπεων τὸ συνάπτον τοῖς Ἀπεννίνοις ὄρεσι, μέρος δὲ καὶ τῶν Ἀπεννίνων ὄρων κατέχουσι. ταῦτα δ' ἐστὶν ὀρεινὴ ράχης διὰ τοῦ μήκους 25 ὅλου τῆς Ἰταλίας διαπεφυκνῖα ἀπὸ τῶν ἄρκτων ἐπὶ μεσημβρίαν, τελευτῶσα δ' ἐπὶ τὸν Σικελικὸν πορθμόν.

29

Τῆς δ' Ἰταλίας ἐστὶ τὰ μὲν πρῶτα μέρη τὰ ὑποπίπτοντα ταῖς Ἀλπεσι πεδία μέχρι τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀδρίου καὶ τῶν πλησίον τόπων, τὰ δ' ἐξῆς ἄκρα στενὴ καὶ μα- 30 κρὰ χερρονησιαζούσα, δι' ἧς, ὡς εἶπον, ἐπὶ μήκος τέταται τὸ Ἀπέννινον ὄρος ὅσον ἑπτακισχιλίων, πλάτος

δ' ἀνώμαλον. ποιεῖ δὲ τὴν Ἰταλίαν χειρρόνησον τό τε
 Τυρρηνικὸν πέλαγος ἀρξάμενον ἀπὸ τοῦ Αἰγυστικοῦ
 καὶ τὸ Αὐσόνιον καὶ ὁ Ἀδρίας.

- Μετὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Κελτικὴν τὰ πρὸς 30
 ἔω λοιπὰ ἐστὶ τῆς Εὐρώπης, ἃ δίχα τέμνεται τῷ Ἰστροῦ
 ποταμῷ. φέρεται δ' οὗτος ἀπὸ τῆς ἐσπέρας ἐπὶ τὴν ἔω
 καὶ τὸν Εὐξείνιον πόντον ἐν ἀριστερᾷ λιπὼν τὴν τε
 Γερμανίαν ὅλην ἀρξάμενην ἀπὸ τοῦ Ῥήνου καὶ τὸ Γε-
 τικὸν πᾶν καὶ τὸ τῶν Τυρρεγίων καὶ Βασταρνῶν καὶ
 10 Σαυροματῶν μέχρι Ταναΐδος ποταμοῦ καὶ τῆς Μαιώ-
 τιδος λίμνης, ἐν δεξιᾷ δὲ τὴν τε Θράκην ἅπασαν καὶ C.129
 τὴν Ἰλλυρίδα, λοιπὴν δὲ καὶ τελευταίαν τὴν Ἑλλάδα.
 πρόκεινται δὲ νῆσοι τῆς Εὐρώπης ὥς ἔφαμεν, ἔω μὲν
 στηλῶν Γάδειρά τε καὶ Καττιτερίδες καὶ Βρεττανικαί,
 15 ἐντὸς δὲ στηλῶν αἱ τε Γυμνήσαι καὶ ἄλλα νησιδία
 Φοινίκων καὶ τὰ τῶν Μασσαλιωτῶν καὶ Αἰγύων καὶ
 αἱ πρὸ τῆς Ἰταλίας μέχρι τῶν Αἰόλου νήσων καὶ τῆς
 Σικελίας, ὅσαι τε περὶ τὴν Ἠπειρώτιν καὶ Ἑλλάδα καὶ
 μέχρι Μακεδονίας καὶ τῆς Θρακίας χειρρόνησον.
 20 Ἀπὸ δὲ τοῦ Ταναΐδος καὶ τῆς Μαιώτιδος ἐστὶ τὰ 31
 ἐντὸς τοῦ Ταύρου συνεχῆ, τοῦτοις δ' ἐξῆς τὰ ἐκτός.
 διαιρουμένης γὰρ αὐτῆς ὑπὸ ὄρους τοῦ Ταύρου δίχα
 διατείνοντος ἀπὸ τῶν ἁκρῶν τῆς Παμφυλίας ἐπὶ τὴν
 ἑσπέραν θάλατταν κατ' Ἰνδοὺς καὶ τοὺς ταύτη Σκύθας,
 25 τὸ μὲν πρὸς τὰς ἄρκτους νινευκὸς τῆς ἡπείρου μέρος
 καλοῦσιν οἱ Ἕλληνες ἐντὸς τοῦ Ταύρου, τὸ δὲ πρὸς
 μισημβρίαν ἐκτός· τὰ δὲ συνεχῆ τῇ Μαιώτιδι καὶ τῷ
 Ταναΐδι μέρη τὰ ἐντὸς τοῦ Ταύρου ἐστὶ. τούτων δὲ
 τὰ πρῶτα μέρη τὰ μεταξὺ τῆς Κασπίας θαλάττης ἐστὶ
 30 καὶ τοῦ Εὐξείνιου πόντου, τῇ μὲν ἐπὶ τὸν Τάναϊν καὶ
 τὸν ὠκεανὸν τελευταῖα τὸν τε ἔω καὶ τὸν τῆς Ῥο-
 κανίας θαλάττης, τῇ δ' ἐπὶ τὸν ἰσθμὸν, καθ' ὃ ἔγγυ-

ταῦτα εἶσιν ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Πόντου ἐπὶ τὴν Κα-
 σπίαν. ἔπειτα ἐντὸς τοῦ Ταύρου τὰ ὑπὲρ τῆς Τρκα-
 νίας μέχρι πρὸς τὴν κατὰ Ἰνδοὺς καὶ Σκύθας τοὺς
 πρὸς τὴν αὐτὴν θάλατταν καὶ τὸ Ἰμαῖον ὄρος. ταῦτα
 δ' ἔχουσι τὰ μὲν οἱ Μαιώται καὶ οἱ μεταξὺ τῆς Τρκα- 5
 νίας καὶ τοῦ Πόντου μέχρι τοῦ Καυκάσου καὶ Ἰβήρων
 καὶ Ἀλβανῶν, Σαυρομάται καὶ Σκύθαι καὶ Ἀχαιοὶ καὶ
 Ζυγοὶ καὶ Ἠνδιόχοι, τὰ δ' ὑπὲρ τῆς Τρκανίας θαλάτ-
 τῃς Σκύθαι καὶ Τρκανοὶ καὶ Παρθυαῖοι καὶ Βάκτριοι
 καὶ Σογδιανοὶ καὶ τάλλα τὰ ὑπερκαίμενα μέρη τῶν 10
 Ἰνδῶν πρὸς ἄρκτον. πρὸς νότον δὲ τῆς Τρκανίας θα-
 λάττῃς ἐκ μέρους καὶ τοῦ ἰσθμοῦ παντὸς μεταξὺ ταύ-
 τῃς καὶ τοῦ Πόντου τῆς τε Ἀρμενίας ἣ πλείστη καίται
 καὶ Κολχίς καὶ Καππαδοκία σύμπασα μέχρι τοῦ Εὐξεί-
 νου πόντου καὶ τῶν Τιβαρανικῶν ἔθνων, εἰς δὲ ἡ ἐν- 15
 τὸς Ἄλιος χῆρος λεγομένη, περιέχουσα πρὸς μὲν τῷ
 Πόντῳ καὶ τῇ Προποντίδι Παφλαγῶνας τε καὶ Βιθυ-
 νούς καὶ Μυσοὺς καὶ τὴν ἐφ' Ἑλλησπόντῳ λεγομένην
 Φρυγίαν, ἣς ἐστὶ καὶ ἡ Τρωάς, πρὸς δὲ τῷ Αἰγαίῳ καὶ
 τῇ ἐφεξῆς θαλάττῃ τὴν τε Αἰολίδα καὶ τὴν Ἰωνίαν καὶ 20
 Κασίαν καὶ Λυκίαν, ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ τὴν τε Φρυ-
 γίαν, ἣς ἐστὶ μέρος ἢ τε τῶν Γαλλοφραικῶν λεγομένην
 Γαλατία καὶ ἡ Ἐπίκτητος, καὶ Λυκάονας καὶ Λυδοὺς.
 32 Ἐφεξῆς δὲ τοῖς ἐντὸς τοῦ Ταύρου εἴτε τὰ ὄρη κα-
 τέχοντες Παροπαμισάδαι καὶ τὰ Παρθυαίων τε καὶ 25
 Μήδων καὶ Ἀρμενίων καὶ Κιλικῶν ἔθνη καὶ Κατάονες
 καὶ Πισίδαι. μετὰ δὲ τοὺς ὁρείους ἐστὶ τὰ ἐκτὸς τοῦ
 Ταύρου. πρώτη δ' ἐστὶ τούτων ἡ Ἰνδική, ἔθνος μέγι-
 στον τῶν πάντων καὶ εὐδαιμονίστατον, τελευτῶν πρὸς
 τε τὴν ἐφ' αὐτὴν θάλατταν καὶ τὴν νοτίαν τῆς Ἀτλαντικῆς. 30

ἐν δὲ τῇ νοτιά ταύτῃ θαλάττῃ πρόκειται τῆς Ἰνδικῆς
 νῆσος οὐκ ἑλάττωσιν τῆς Βρεττανικῆς ἢ Ταπροβάνῃ·
 μετὰ δὲ τὴν Ἰνδικὴν ἐπὶ τὰ ἐσπέρια νεύουσιν, ἐν δεξιᾷ
 δ' ἔχουσι τὰ ὕψη χώρα ἐστὶ συχνή, φανύλως οἰκουμένη
 διὰ λυκράτεια ὑπ' ἀνθρώπων τελέως βαρβάρων οὐχ
 ὁμοεθνῶν· καλοῦσι δ' Ἀριανούς, ἀπὸ τῶν ὄρων δια-
 τείνοντας μέχρι Γεδρωσίας καὶ Καρμανίας. ἔτι δὲ
 εἰσι πρὸς μὲν τῇ θαλάττῃ Πέρσαι καὶ Σούσιοι καὶ Βα-
 βυλώνιοι καθήκοντες ἐπὶ τὴν κατὰ Πέρσας θάλατταν
 10 καὶ τὰ περιοικοῦντα τούτους ἔθνη μικρά, πρὸς δὲ τοῖς
 ὄρεσιν ἢ ἐν αὐτοῖς τοῖς ὄρεσι Παρθυατοὶ καὶ Μῆδοι
 καὶ Ἀρμένιοι καὶ τὰ τούτοις πρόσχωρα ἔθνη καὶ ἡ Με-
 σοποταμία. μετὰ δὲ τὴν Μεσοποταμίαν τὰ ἐντὸς Εὐ-
 φράτον· ταῦτα δ' ἐστὶν ἢ τε εὐδαίμων Ἀραβία πᾶσα,
 15 ἀφοριζομένη τῷ τε Ἀραβίῳ κόλπῳ παντὶ καὶ τῷ Παρ-
 σικῷ, καὶ ὕσιν οἱ Σκηνῖται καὶ οἱ Φύλαρχοι κατέχου-
 σιν οἱ ἐπὶ τὸν Εὐφράτην καθήκοντες καὶ τὴν Συρίαν·
 εἰθ' οἱ πέραν τοῦ Ἀραβίου κόλπου μέχρι Νείλου, Αἰ-
 θιοπῆς τε καὶ Ἀραβες, καὶ οἱ μετ' αὐτοὺς Αἰγύπτιοι
 20 καὶ Σύροι καὶ Κίλικες οἱ τε ἄλλοι καὶ οἱ Τραχειῶται
 λεγόμενοι, τελευταῖοι δὲ Πάμφυλοι.

Μετὰ δὲ τὴν Ἀσίαν ἐστὶν ἡ Αἰθιὴ συνεχὴς οὖσα 23
 τῇ τε Αἰγύπτῳ καὶ τῇ Αἰθιοπίᾳ, τὴν μὲν καθ' ἡμῶς
 ἥونا ἐκ' εὐθείας ἔχουσα, σχεδόν τι μέχρι στηλῶν ἀπὸ
 25 Ἀλεξανδρείας ἀρξάμενην, πλὴν τῶν Σύρτειων καὶ εἰ-
 πού τις ἄλλη κόλπων ἐπιστροφὴ μετρία καὶ τῶν ταύ-
 την ποιοούντων ἀκρωτηρίων ἐξοχή· τὴν δὲ παρωκεί-
 ντιν ἀπὸ τῆς Αἰθιοπίας μέχρι τινός, ὥς ἂν παράλλη-
 λον οὖσαν τῇ προτέρᾳ, μετὰ δὲ ταῦτα συναγομένην
 30 ἀπὸ τῶν νοτίων μερῶν εἰς ὀξείαν ἄκραν, μικρὸν ἔξω
 στηλῶν προπεπωκυῖαν καὶ ποιούσαν τραπέζιον πως
 τὸ σχῆμα. ἐστὶ δ', ὥσπερ οἱ τε ἄλλοι δηλοῦσι καὶ δὴ

καὶ Γναῖος Πείσων ἡγεμῶν γενόμενος τῆς χώρας διη-
γεῖτο ἡμῖν, *λοικνῖα παρδαλῇ*· κατάστικτος γὰρ ἐστὶν
οἰκήσεις περιεχομέναις ἀνύδρω καὶ ἐρήμῳ γῇ· κα-
λοῦσι δὲ τὰς τοιαύτας οἰκήσεις αὐάσεις οἱ Αἰγύπτιοι.
τοιαύτη δὲ οὐσα ἔχει τινὰς ἄλλας διαφορὰς τριχῇ διαι- 5
Q.131 ρουμένης· τῆς μὲν γὰρ καθ' ἡμᾶς παραλίας εὐδαίμων
ἐστὶν ἢ πλείστη σφόδρα, καὶ μάλιστα ἡ Κυρηναία καὶ
ἡ περὶ Καρχηδόνα [μέχρι] Μαυρουσίων καὶ τῶν Ἡρα-
κλείων στηλῶν· οἰκεῖται δὲ μετρίως καὶ ἡ παρωχεα-
νίτις, ἡ δὲ μέση φαύλως ἢ τὸ σίλφιον φέρουσα, ἐρημος 10
ἢ πλείστη καὶ τραχεῖα καὶ ἀμμοῦδης. τὸ δ' αὐτὸ πέ-
πουθε καὶ ἡ ἐπ' εὐθείας ταύτη διὰ τε τῆς Αἰθιοπίας
διήκουσα τῆς τε Τρωγλοδυτικῆς καὶ τῆς Ἀραβίας καὶ
τῆς Γεδρωσίας τῆς τῶν Ἰχθυοφάγων. νέμεται δ' ἔθνη
τὴν Αἰβύην τὰ πλείστα ἄγνωστα· οὐ πολλὴν γὰρ ἐφο- 15
δινέσθαι συμβαίνει στρατοπέδοις οὐδ' ἄλλοφύλοις
ἀνδράσιν, οἱ δ' ἐπιχώριοι καὶ ὀλίγοι παρ' ἡμᾶς ἀφι-
κνοῦνται πόρρωθεν, καὶ οὐ πιστὰ οὐδὲ πάντα λέγου-
σιν· ὁμως δ' οὖν τὰ λεγόμενα τοιαυτὰ ἐστὶ. τοὺς μὲν
μεσημβρινωτάτους Αἰθίοπας προσαγορεύουσι, τοὺς 20
δ' ὑπὸ τούτοις τοὺς πλείστους Γαράμαντας καὶ Φα-
ρουσίους καὶ Νιγρίτας, τοὺς δ' ἔτι ὑπὸ τούτοις Γαι-
τούλους, τοὺς δὲ τῆς θαλάττης ἐγγὺς ἢ καὶ ἀπτομένους
αὐτῆς πρὸς Αἰγύπτω μὲν Μαρμαρίδας μέχρι τῆς Κυ-
ρηναίας, ὑπὲρ δὲ ταύτης καὶ τῶν Σύρτειων Ψύλλους 25
καὶ Νασαμῶνας καὶ τῶν Γαιτούλων τινὰς, εἰτ' Ἀσβύ-
στας καὶ Βυζακίους μέχρι τῆς Καρχηδονίας. πολλὴ δ'
ἐστὶν ἡ Καρχηδονία· συνάπτουσι δ' οἱ νομάδες αὐτῇ·
τούτων δὲ τοὺς γνωριμωτάτους τοὺς μὲν Μασυλίους
τοὺς δὲ Μασαισυλίους προσαγορεύουσιν· ὕστατοι δ' 30
εἰσὶ Μαυρούσιοι. πᾶσα δ' ἡ ἀπὸ Καρχηδόνης μέχρι
στηλῶν ἐστὶν εὐδαίμων, θηριοτρόφος δέ, ὥσπερ καὶ

ἡ μασόγαια πᾶσα, οὐκ ἀπεικὸς δὲ καὶ νομάδας λεχθῆ-
 ναί τινας αὐτῶν, οὐ δυναμένους γεωργεῖν διὰ τὸ πλη-
 θος τῶν θηρίων τὸ παλαιόν· οἱ δὲ νῦν ἄμα τῇ ἐμπι-
 ρίᾳ τῆς θήρας διαφέροντες, καὶ τῶν Ῥωμαίων προσ-
 λαμβανόντων πρὸς τοῦτο διὰ τὴν σπουδὴν τὴν περὶ
 τὰς θηριομαχίας, ἀμφοτέρων περιγίνονται καὶ τῶν
 θηρίων καὶ τῆς γεωργίας. τοσαῦτα καὶ περὶ τῶν ἡπεί-
 ρων λέγουμεν.

Λοιπὸν εἰπεῖν περὶ τῶν κλιμάτων, ὅπερ καὶ αὐτὸ 34
 10 ἔχει καθολικὴν ὑποτύπωσιν, ὁρμηθεῖσιν ἐκ τῶν γραμ-
 μῶν ἐκείνων, ἃ στοιχεῖα ἐκαλέσαμεν, λέγω δὲ τῆς τε τοῦ
 μήκος ἀφοριζούσης τὸ μέγιστον καὶ τῆς τοῦ πλάτος,
 μάλιστα δὲ τῆς τοῦ πλάτος. τοῖς μὲν οὖν ἀστρονομικοῖς
 ἐπὶ πλέον τοῦτο ποιητέον, καθάπερ Ἰκπαρχος ἐποίη-
 13 σεν, ἀνέγραφε γάρ, ὥς αὐτὸς φησι, τὰς γινομένας ἐν
 τοῖς οὐρανίοις διαφορὰς καθ' ἕκαστον τῆς γῆς τόπον
 τῶν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς τεταρτημορίῳ τεταγμένων, λέγω C. 132
 δὲ τῶν ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ μέχρι τοῦ βορείου πόλου.
 τοῖς δὲ γεωγραφοῦσιν οὔτε τῶν ἔξω τῆς καθ' ἡμᾶς οί-
 20 κουμένης φροντιστέον, οὔτ' ἐν αὐτοῖς [τοῖς] τῆς οἰκου-
 μένης μέρεσι τὰς τοιαύτας καὶ τοσαύτας διαφορὰς πα-
 ραδεκτέον τῷ πολιτικῷ· περισκελεῖς γάρ εἰσιν. ἀλλ'
 ἀρκεῖ τὰς σημειώδεις καὶ ἀπλουστεράς ἐκθίσθαι τῶν
 ὑπ' αὐτοῦ λεχθεῖσων, ὑποθεμένοις, ὥσπερ ἐκεῖνος,
 25 εἶναι τὸ μέγεθος τῆς γῆς σταδίων εἰκοσι πέντε μυριά-
 δων καὶ δισχιλίων, ὥς καὶ Ἐρατοσθένης ἀποδίδωσιν·
 οὐ μεγάλη γάρ παρὰ τοῦτ' ἔσται διαφορὰ πρὸς τὰ φαι-
 νόμενα ἐν τοῖς μεταξὺ τῶν οἰκήσεων διαστήμασιν. εἰ
 δὴ τις εἰς τριακόσια ἑξήκοντα τμήματα τέμνῃ τὸν μέ-
 30 γιστον τῆς γῆς κύκλον, ἔσται ἑπτακοσίων σταδίων
 ἕκαστον τῶν τμημάτων· τοῦτ' ὅτ' ἡμεῖς χρῆται μέτρῳ πρὸς
 τὰ διαστήματα [τά] ἐν τῷ λεχθέντι διὰ Μερόνης μεσημ-

βρινῶ λαμβάνεσθαι μέλλοντα. ἐκεῖνος μὲν δὴ ἄρχεται ἀπὸ τῶν ἐν τῷ ἰσημερινῷ οἰκούντων, καὶ λοιπὸν αἰεὶ δι' ἑξακοσίων σταδίων τὰς ἐφεξῆς οἰκήσεις ἐπιὼν κατὰ τὸν λεχθέντα μεσημβρινὸν περιάται λίγειν τὰ παρ' ἑκάστοις φαινόμενα· ἡμῖν δ' οὐκ ἐντεῦθεν ἀρ-
κτέον, καὶ γὰρ εἰ οἰκήσιμα ταῦτά ἐστιν, ὥσπερ οἰονταί τινες, ἰδίᾳ γέ τις οἰκουμένη αὕτη ἐστί, διὰ μέσης τῆς ἀοικήτου διὰ καῦμα οτενὴ τεταμένη, οὐκ οὔσα μέρος τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης· ὁ δὲ γεωγράφος ἐπισκοπεῖ ταύτην μόνην τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην. αὕτη δ' 10 ἀφορίζεται πέρασι νοτίῳ μὲν τῷ διὰ τῆς Κινναμωμοφόρου παραλλήλῳ, βορείῳ δὲ τῷ διὰ Ἰέρνης· οὔτε δὲ τὰς τοσαύτας οἰκήσεις ἐπιτέον ὅσας ὑπαγορεύει τὸ λεχθὲν μεταξὺ διάστημα, οὔτε πάντα τὰ φαινόμενα θετέον, μεμνημένοις τοῦ γεωγραφικοῦ σχήματος. ἀρ-
κτέον δ', ὥσπερ Ἰππαρχος, ἀπὸ τῶν νοτίων μερῶν.

35 Φησὶ δὴ τοῖς οἰκοῦσιν ἐπὶ τῷ διὰ τῆς Κινναμωμοφόρου παραλλήλῳ, ὅς ἀπέχει τῆς Μερῆς τρισχιλλίους σταδίους πρὸς νότον, τούτου δ' ὁ ἰσημερινὸς ὀκτακισχιλλίους καὶ ὀκτακοσίους, εἶναι τὴν οὐ-
κῆσιν ἐγγυτάτω μέσην τοῦ τε ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ
θερινοῦ τροπικοῦ τοῦ κατὰ Σύνηνην· ἀπέχειν γάρ τὴν Σύνηνην πεντακισχιλλίους τῆς Μερῆς· παρὰ δὲ τούτοις πρώτοις τὴν μικρὰν ἄρκτον ὅλην ἐν τῷ ἀρ-
κτικῷ περιέχεσθαι καὶ αἰεὶ φαίνεσθαι· τὸν γὰρ ἐπ' 25 ἄκρας τῆς οὐράς λαμπρὸν ἀστὴρα, νοτιώτατον ὄντα, ἐπ' αὐτοῦ ἰδρῦσθαι τοῦ ἀρκτικοῦ κύκλου ὥστ' ἐφ-
άπτεσθαι τοῦ ὀρίζοντος. τῷ δὲ λεχθέντι μεσημβρινῷ

Q.133 παρὰλληλός πως παράκειται ἴωθεν ὁ Ἀράβιος κόλπος· τοῦτον δ' ἐμβασις εἰς τὸ ἕξω πέλαγος ἡ Κινναμωμοφό-
ρος ἐστίν, ἐφ' ἧς ἡ τῶν ἐλεφάντων γέγονε θήρα τὸ παλαιόν. ἐκπίπτει δ' ὁ παρὰλληλος οὗτος τῇ μὲν ἐπὶ 30

τοὺς νοτιωτέρους μικρόν τῆς Ταπροβάνης ἢ ἐπὶ τοὺς
 ἰσχυατοὺς οἰκοῦντας, τῇ δ' ἐπὶ τὰ νοτιώτατα τῆς Λιβύης.

Τοῖς δὲ κατὰ Μερόην καὶ Πτολεμαίδα τὴν ἐν τῇ 36
 Τρωγλοδυτικῇ ἢ μεγίστῃ ἡμέρᾳ ὥρων ἰσημερινῶν
 5 ἔστι τρισκαίδεκα· ἔστι δ' αὕτη ἡ οὐκῆσις μίση πῶς τοῦ
 τε ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ δι' Ἀλεξανδρείας παρὰ χιλοῦς
 καὶ ὀκτακοσίου τοὺς πλειονάζοντες πρὸς τῷ ἰσημε-
 ρινῷ· διήκει δ' ὁ διὰ Μερόης παράλληλος τῇ μὲν δι'
 ἀγνωρίστων μερῶν, τῇ δὲ διὰ τῶν ἄκρων τῆς Ἰνδικῆς.
 10 ἐν δὲ Συήνῃ καὶ Βερεινίῃ τῇ ἐν τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ καὶ
 τῇ Τρωγλοδυτικῇ κατὰ θερινὰς τροπὰς ὁ ἥλιος κατὰ
 κορυφῆς γίνεται, ἡ δὲ μακροτάτῃ ἡμέρᾳ ὥρων ἰσημε-
 ρινῶν ἔστι τρισκαίδεκα καὶ ἡμιωρίου, ἐν δὲ τῷ ἄρκτικῷ
 φαίνεται καὶ ἡ μεγάλη ἄρκτος ὅλη σχεδόν τι πλὴν τῶν
 15 σκελῶν καὶ τοῦ ἄκρου τῆς οὐρᾶς καὶ ἐνὸς τῶν ἐν τῷ
 πλινθίῳ ἀστέρων. ὁ δὲ διὰ Συήνης παράλληλος τῇ
 μὲν διὰ τῆς τῶν Ἰχθυοφάγων τῶν κατὰ τὴν Γεδρωσίαν
 καὶ τῆς Ἰνδικῆς διήκει, τῇ δὲ διὰ τῶν νοτιωτέρων Κυ-
 ρήνης πεντακισχιλίοις σταδίοις παρὰ μικρόν.

20 Ἀπασὶ δὲ τοῖς μεταξὺ κειμένοις τοῦ τε τροπικοῦ 37
 καὶ τοῦ ἰσημερινοῦ κύκλου μετακίπτουσιν αἱ σκιαὶ ἐφ'
 ἑκάτερα, πρὸς τε ἄρκτους καὶ μεσημβρίαν, τοῖς δ' ἀπὸ
 Συήνης ἐκ τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ πρὸς ἄρκτους πί-
 πτουσιν αἱ σκιαὶ κατὰ μεσημβρίαν· καλοῦνται δ' οἱ μὲν
 25 ἀμφίσκιοι οἱ δ' ἑτερόσκιοι. ἔστι δέ τις καὶ ἄλλη δια-
 φορά τοῖς ὑπὸ τῷ τροπικῷ, ἣν προείπομεν ἐν τῷ περὶ
 τῶν ζωνῶν λόγῳ. αὐτὴ τε γάρ ἐστιν διάμμος καὶ σιλ-
 φιοφόρος καὶ ξηρά, τῶν νοτιωτέρων μερῶν εὐνύδρων
 τε καὶ εὐνάρκων ὄντων.

30 Ἐν δὲ τοῖς [τοῦ] δι' Ἀλεξανδρείας καὶ Κυρήνης 38
 νοτιωτέροις ὅσον τετρακοσίοις σταδίοις, ὅκου ἡ με-
 γίστη ἡμέρα ὥρων ἐστὶν ἰσημερινῶν δεκαεπτάρων,

κατὰ κορυφήν γίνεται ὁ ἄρκτουρος μικρόν ἐκκλίνων
 πρὸς νότον. ἐν δὲ τῇ Ἀλεξανδρείᾳ ὁ γνώμων λόγον
 ἔχει πρὸς τὴν ἰσημερινὴν σκιάν, ὃν ἔχει τὰ πέντε πρὸς
 τρία. Καρχηδόνας δὲ νοτιώτεροί εἰσι χιλίοις καὶ τρια-
 κοσίοις σταδίοις, εἰπερ ἐν Καρχηδόσι ὁ γνώμων λόγον δ
 ἔχει πρὸς τὴν ἰσημερινὴν σκιάν, ὃν ἔχει τὰ ἔνδεκα
 πρὸς τὰ ἑπτά. διήκει δ' ὁ παράλληλος οὗτος τῇ μὲν
 διὰ Κυρήνης καὶ τῶν νοτιωτέρων Καρχηδόνας ἐνακο-
 σίοις σταδίοις μέχρι Μαυρουσίας μέσης, τῇ δὲ δι' Ἀλ-
 C. 134 γύπτου καὶ Κοίλης Συρίας καὶ τῆς ἄνω Συρίας καὶ 10
 Βαβυλωνίας καὶ Σουσιᾶδος Περσίδος Καρμανίας Γα-
 δρωσίας τῆς ἄνω μέχρι τῆς Ἰνδικῆς.

39 Ἐν δὲ τοῖς περὶ Πτολεμαῖδα τὴν ἐν τῇ Φοινίκῃ καὶ
 Σιδῶνα καὶ Τύρον ἡ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὥρων ἰση-
 μερινῶν δεκατεττάρων καὶ τετάρτου· βορειώτεροι δ' 15
 εἰσὶν οὗτοι Ἀλεξανδρείας μὲν ὥς χιλίοις ἑξακοσίοις
 σταδίοις, Καρχηδόνας δὲ ὥς ἑξακοσίοις. ἐν δὲ τῇ Πε-
 λοποννήσῳ καὶ περὶ τὰ μέσα τῆς Ῥοδίας καὶ περὶ Ξάν-
 θου τῆς Ἀνχίας ἡ τὰ μικρῶ νοτιώτερα καὶ εἰς τὰ Συ-
 ρακοσίων νοτιώτερα τετρακοσίοις σταδίοις, ἐνταῦθα 20
 ἡ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὥρων ἰσημερινῶν δεκατεττά-
 ρων καὶ ἡμίσεως· ἀπέχουσι δ' οἱ τόποι οὗτοι Ἀλεξαν-
 δρείας μὲν τρισχιλίους ἑξακοσίους τετραράκοντα . . . .
 διήκει δ' ὁ παράλληλος οὗτος κατ' Ἐρατοσθένη διὰ
 Καρίας Ἀνχαονίας Καταονίας Μηθίας Κασπίων πυ- 25
 λῶν Ἰνδῶν τῶν κατὰ Καύκασον.

40 Ἐν δὲ τοῖς περὶ Ἀλεξάνδρειαν μέρεσι τῆς Τρωά-
 δος, κατ' Ἀμφίπολιν καὶ Ἀπολλωνίαν τὴν ἐν Ἠπείρῳ,
 καὶ τοὺς Ῥώμης μὲν νοτιωτέρους βορειοτέρους δὲ Νια-
 πόλεως, ἡ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὥρων ἰσημερινῶν δεκα- 30

πέντε· ἀπέχει δὲ ὁ παράλληλος οὗτος τοῦ μὲν δι' Ἀλεξανδρείας τῆς πρὸς Αἰγύπτῳ ὡς ἑπταχισιλίους σταδίους πρὸς ἄρκτον, τοῦ δ' ἰσημερινοῦ ὑπὲρ δισμυρίους ὀκταχισιλίους ὀκτακοσίους, τοῦ δὲ διὰ Ῥόδου τρισχιλίους τετρακοσίους, πρὸς νότον δὲ Βυζαντίου καὶ Νικαίας καὶ τῶν περὶ Μασσαλίαν χιλίους πεντακοσίους, μικρὸν δ' ἄρκτικώτερός ἐστιν ὁ διὰ Λυσιμαχείας, ὃν φησιν Ἐρατοσθένης διὰ Μυσίας εἶναι καὶ Παφλαγονίας καὶ τῶν περὶ Σινώπην καὶ Τρκαλίαν 10 καὶ Βάκτρα.

Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸ Βυζάντιον ἡ μεγίστη ἡμέρα 11 ὥρῶν ἐστὶν ἰσημερινῶν δεκαπέντε καὶ τετάρτου, ὃ δὲ γνώμων πρὸς τὴν σκιὰν λόγον ἔχει ἐν τῇ θερινῇ τροπῇ ὃν τὰ ἑκατὸν εἴκοσι πρὸς τετταράκοντα δύο λείποντα 15 πέμπτῳ. ἀπέχουσι δ' οἱ τόποι οὗτοι τοῦ διὰ μέσης τῆς Ῥοδίας περὶ τετραχισιλίους καὶ ἑνακοσίους, τοῦ δ' ἰσημερινοῦ ὡς τρισμυρίους τριακοσίους. εἰσπλεύσασι δ' εἰς τὸν Πόντον καὶ προελθοῦσιν ἐπὶ τὰς ἄρκτους ὅσον χιλίους καὶ τετρακοσίους ἡ μεγίστη ἡμέρα γίνεται 20 ὥρῶν ἰσημερινῶν δεκαπέντε καὶ ἡμίσεως· ἀπέχουσι δ' οἱ τόποι οὗτοι ἴσον ἀπὸ τε τοῦ πόλου καὶ τοῦ ἰσημερινοῦ κύκλου, καὶ ὁ ἄρκτικὸς κύκλος κατὰ κορυφὴν αὐτοῖς ἐστὶν, ἴφ' οὗ κεῖται ὁ τ' ἐν τῷ τραχήλῳ τῆς Κασσιέπειας καὶ ὁ ἐν τῷ δεξιῷ ἀγκῶνι τοῦ Περσείως 25 μικρῷ βορειότερος ὢν.

Ἐν τε τοῖς ἀπέχουσι Βυζαντίου πρὸς ἄρκτον ὅσον 12 τρισχιλίους ὀκτακοσίους ἡ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὥρῶν ἰσημερινῶν δεκαεῖς· ἡ οὖν δὴ Κασσιέπεια ἐν τῷ ἄρ- C. 135 κτικῷ φέρεται. εἰσὶ δ' οἱ τόποι οὗτοι περὶ Βορυσθένη 30 καὶ τῆς Μαιώτιδος τὰ νότια· ἀπέχουσι δὲ τοῦ ἰσημερινοῦ περὶ τρισμυρίους τετραχισιλίους ἑκατόν. ὁ δὲ κατὰ τὰς ἄρκτους τόπος τοῦ ὀριζοντος ἐν ὅλαις σχεδόν

τι ταῖς θειναῖς νύξι παραυγάζεται ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἀπὸ δύσεως ἕως καὶ ἀνατολῆς ἀντικειμενισταμένου τοῦ φωτός. ὁ γὰρ θεινὸς τροπικὸς ἀπέχει ἀπὸ τοῦ ὀρίζοντος ἑνὸς ὡδίου ἡμισυ καὶ δωδέκατον· τοσοῦτον οὖν καὶ ὁ ἥλιος ἀφίσταται τοῦ ὀρίζοντος κατὰ τὸ μεσονύκτιον. καὶ παρ' ἡμῖν δὲ τοσοῦτον τοῦ ὀρίζοντος ἀποσχὼν πρὸ τοῦ ὀρθρου καὶ μετὰ τὴν ἑσπέρου ἤδη καταυγάζει τὸν περὶ τὴν ἀνατολὴν ἢ τὴν δύσιν αἶρα. ἐν δὲ ταῖς χειμεριναῖς ὁ ἥλιος τὸ πλεῖστον μεταωρίζεται πῆχεις ἑννία. φησὶ δ' Ἐρατοσθένης τούτους τῆς Με- 10 ρόης διέχριν μικρῶ πλείους ἢ δισμυρίους τρισχιλίους. διὰ γὰρ Ἑλλησπόντου εἶναι μυρίους ὀκτακισχιλίους, εἴτα πεντακισχιλίους εἰς Βυρυσθίνην. ἐν δὲ τοῖς ἀπέχουσι τοῦ Βυζαντίου σταδίους περὶ ἑξακισχιλίους τριακοσίους, βορειοτέροις οὖσι τῆς Μακρόνιδος, κατὰ τὰς 15 χειμερινὰς ἡμέρας μεταωρίζεται τὸ πλεῖστον ὁ ἥλιος ἐπὶ πῆχεις ἑξ, ἣ δὲ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὥρων ἰσημερινῶν δεκαεπτὰ.

- 43 Τὰ δ' ἐπέκεινα ἤδη πλησιάζοντα τῇ ἀοικήτῃ διὰ ψυχὸς οὐκέτι χρήσιμα τῷ γεωγράφῳ ἐστίν. ὁ δὲ βου- 20 λόμενος καὶ ταῦτα μαθεῖν καὶ ὅσα ἄλλα τῶν οὐρανίων Ἰππαρχος μὲν εἰρηκεῖν ἡμεῖς δὲ παραλείκομεν διὰ τὸ τροπότερα εἶναι τῆς νῦν προκειμένης πραγματείας, παρ' ἐκείνου λαμβανέτω. τρανότερα δ' ἐστὶ καὶ τὰ περὶ τῶν περισκίων καὶ ἀμφισκίων καὶ ἑτεροσκίων, ἃ 25 φησι Ποσειδώνιος. ὅμως γε καὶ τούτων τό γε τοσοῦτον ἐκμνηστῆρον ὥστε τὴν ἐπίνοιαν διασαφῆσαι καὶ πῇ χρησίμον πρὸς τὴν γεωγραφίαν καὶ πῇ ἄχρηστον. ἐπεὶ δὲ περὶ τῶν ἀφ' ἡλίου σκίων ὁ λόγος ἐστίν, ὁ δ' ἥλιος πρὸς αἰσθησιν κατὰ παραλλήλου φέρεται καθ' 30 οὐ καὶ ὁ κόσμος, παρ' οἷς καθ' ἐκάστην κόσμου περιστροφὴν ἡμέρα γίνεται καὶ νύξ, ὅτι μὲν ὑπὲρ γῆς τοῦ

ἡλίου φερομένου ὅτε δ' ὑπὸ γῆν, παρὰ τοῖτοις οὔτε
 ἀμφίσκιοι ἐπινοοῦνται καὶ οἱ ἑτερόσκιοι. ἀμφίσκιοι
 μὲν ὅσοι κατὰ μέσον ἡμέρας τοτὲ μὲν ἐπὶ τὰδε πιπτού-
 σας ἔχουσι τὰς σκιάς, ὅταν ὁ ἥλιος ἀπὸ μεσημβρίας τῷ
 5 γινώμονι προσπίπτῃ τῷ ὀρθῷ πρὸς τὸ ὑποκαίμενον
 ἐπίπεδον, τοτὲ δ' εἰς τὸναντίον, ὅταν ὁ ἥλιος εἰς τοῦ-
 ναντίον περιστῇ (τοῦτο δὲ συμβέβηκε μόνοις τοῖς
 μεταξὺ τῶν τροπικῶν οἰκοῦσιν), ἑτερόσκιοι δ' ὅσοις ἡ
 ἐπὶ τὴν ἄρκτον αἰεὶ πίπτουσιν ὥσπερ ἡμῖν, ἡ ἐπὶ τὰ
 10 νότια ὥσπερ τοῖς ἐν τῇ ἑτέρᾳ εὐκράτῳ ζώνῃ οἰκοῦσι· C. 136
 τοῦτο δὲ συμβαίνει πᾶσι τοῖς ἐλάττωνα ἔχουσι τοῦ τρο-
 πικοῦ τὸν ἀρκτικόν. ὅταν δὲ τὸν αὐτὸν ἡ μεξίονα,
 ἀρχὴ τῶν περισκίων ἐστὶ μέχρι τῶν οἰκούντων ὑπὸ
 τῷ πόλῳ. τοῦ γὰρ ἡλίου καθ' ὅλην τὴν τοῦ κόσμου
 15 περιστροφὴν ὑπὲρ γῆς φερομένου, δῆλον ὅτι καὶ ἡ
 σκιά κύκλῳ περινεχθήσεται περὶ τὸν γινώμονα· καθ'
 ὃ δὴ καὶ περισκίους αὐτοὺς ἐκάλεσεν, οὐδὲν ὄντας
 πρὸς τὴν γεωγραφίαν· οὐ γάρ ἐστιν οἰκήσιμα ταῦτα
 τὰ μέρη διὰ ψυχρῶς, ὥσπερ ἐν τοῖς πρὸς Πυθίαν λόγοις
 20 εἰρήκαμεν. ὥστ' οὐδὲ τοῦ μεγέθους τῆς οἰκῆτου ταύ-
 τῃς φροντιστέον ἐκ τοῦ λαβεῖν, ὅτι οἱ ἔχοντες ἀρκτι-
 κὸν τὸν τροπικὸν ὑποπιπτῶσιν τῷ γραφομένῳ κύ-
 κλῳ ὑπὸ τοῦ πόλου τοῦ ζωδιακοῦ κατὰ τὴν τοῦ κό-
 σμου περιστροφὴν, ὑποκαίμενον τοῦ μεταξὺ διαστή-
 25 ματος τοῦ τε ἡμερινοῦ καὶ τοῦ τροπικοῦ τεττάρων
 ἑξηκοστῶν τοῦ μεγίστου κύκλου.

Ἀποδεδωκόσι δ' ἡμῖν τὸν πρῶτον τύπον τῆς γεω-
 γραφίας οἰκειός ἐστιν ὁ ἐφεξῆς λόγος περὶ τῶν καθ'

ἕκαστα· καὶ γὰρ ὑπεσχόμεθα οὕτως καὶ δοκεῖ μέχρι
νῦν ὀρθῶς ἢ πραγματεία μεμερίσθαι. ἀρκίον δὲ πάλιν
ἀπὸ τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν μερῶν αὐτῆς τούτων
ἀφ' ὧν περ καὶ πρότερον κατὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας.

2 Πρῶτον δὲ μέρος αὐτῆς ἐστὶ τὸ ἱσπερίον, ὡς ἔφα- 5
μεν, ἢ Ἰβηρία. ταύτης δὴ τὸ μὲν πλεον οἰκεῖται φαν-
C. 137 λως· ὅρη γάρ καὶ δρυμούς καὶ πιδία λεπτὴν ἔχοντα
γῆν οὐδὲ ταύτην ὁμαλῶς εὐυδρον οἰκοῦσι τὴν πολλήν·
ἡ δὲ πρόσβορρος ψυχρά τέ ἐστι τελέως πρὸς τῇ τραχύ-
τητι καὶ παρωκεαντί, προσειληφύτα τὸ ἄμικτον κύν- 10
επίπικτον τοῖς ἄλλοις, ὥσθ' ὑπερβάλλει τῇ μοχθη-
ρίᾳ τῆς οἰκήσεως. ταῦτα μὲν δὴ τὰ μέρη τοιαῦτα, ἡ δὲ
νότιος πᾶσα εὐδαίμων σχεδόν τι καὶ διαφερόντως ἡ
ἔξω στηλῶν· ἐστὶ δὲ δῆλον ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα ὑπο-
γράψασιν ἡμῖν πρότερον τὸ τε σχῆμα καὶ τὸ μέγεθος. 15

3 Ἔοικε γάρ βύρση τεταμένη κατὰ μῆκος μὲν ἀπὸ
τῆς ἱσπερας ἐπὶ τὴν ἰω τὰ πρόσθια ἔχουσα μέρη πρὸς
τῇ ἑφ, κατὰ πλάτος δ' ἀπὸ τῶν ἄρκτων πρὸς νότον.
ἔχει δὲ σταδίων ἑξακισχιλίων ὕμou τὸ μῆκος, πλάτος
δὲ πεντακισχιλίων τὸ μέγιστον, ἐστὶ δ' ὅπου πολὺ 20
ἑλαττον τῶν τρισχιλίων καὶ μάλιστα πρὸς τῇ Πυρρήνῃ
τῇ ποιούσῃ τὴν ἑφᾶν πλευράν· ὅρος γάρ διηνηκὲς ἀπὸ
νότου πρὸς βορρᾶν τεταμένον ὀρίζει τὴν Κελτικὴν
ἀπὸ τῆς Ἰβηρίας. οὔσης δὲ καὶ τῆς Κελτικῆς ἀνωμάλου
τὸ πλάτος καὶ τῆς Ἰβηρίας, τὸ στενώτατον τοῦ πλάτους 25
ἑκατέρας ἀπὸ τῆς ἡμετέρας θαλάττης ἐπὶ τὸν ὠκεανόν
ἐστὶ τὸ ἐν Πυρρήνῃ πλησιάζον μάλιστα ἐφ' ἑκάτερον
αὐτῆς τὸ μέρος καὶ ποιῶν κόλπους τοὺς μὲν ἐπὶ τῷ
ὠκεανῷ τοὺς δὲ ἐπὶ τῇ καθ' ἡμᾶς θαλάττῃ· μεῖζους
δὲ τοὺς Κελτικούς, οὓς δὴ καὶ Γαλατικούς καλοῦσι, 30
στενώτερον τὸν ἰσθμὸν ποιῶντας παρὰ τὸν Ἰβηρι-
κόν. καὶ δὴ τὸ μὲν ἑφῶν πλευρόν τῆς Ἰβηρίας ἢ Πυ-

ρήνη ποιεί, τὸ δὲ νότιον ἢ τε καθ' ἡμᾶς θάλαττα ἀπὸ
 τῆς Πυρήνης μέχρι στηλῶν καὶ ἡ ἐκτὸς τὸ ἐξῆς μέχρι
 τοῦ ἱεροῦ καλουμένου ἀκρωτηρίου· τρίτον ἐστὶ τὸ
 ἐσπίριον πλευρὸν παράλληλόν πως τῇ Πυρήνῃ, τὸ
 5 ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀκρωτηρίου μέχρι τῆς πρὸς Ἀρτάβοις
 ἄκρας ἦν καλοῦσι Νέριον· τέταρτον δὲ τὸ ἐνθένδε
 μέχρι τῶν βορείων ἄκρων τῆς Πυρήνης.

Ἀνολαβόντες δὲ λέγωμεν τὰ καθ' ἕκαστα ἀπὸ 4
 τοῦ ἱεροῦ ἀκρωτηρίου ἀρχάμενοι. τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ
 10 δυτικώτατον οὐ τῆς Εὐρώπης μόνον ἀλλὰ καὶ τῆς οί-
 κουμένης ἀπάσης σημεῖον. περατοῦται μὲν γὰρ ὑπὸ
 τῶν δυτῶν ἡπείρων ἢ οἰκουμένη πρὸς δύσιν, τοῖς τε
 τῆς Εὐρώπης ἄκροις καὶ τοῖς πρώτοις τῆς Αἰβύης, ὧν
 τὰ μὲν Ἰβηριεῖς ἔχουσι τὰ δὲ Μαυρούσιοι. προὔχει δὲ
 15 τὰ Ἰβηρικὰ ὅσον χιλοῖς καὶ πεντακοσίοις σταδίοις
 κατὰ τὸ λεχθὲν ἀκρωτηρίου. καὶ δὴ καὶ τὴν προσιχῇ
 τούτῳ χώραν τῇ Λατίνῃ φωνῇ καλοῦσι Κούνεον, σφῆ-
 να σημαίνειν βουλόμενοι. αὐτὸ δὲ τὸ ἄκρον καὶ προ-
 πεπτωκὸς εἰς τὴν θάλατταν Ἀρτεμίδωρος εἰκάζει
 20 πλοῖω, γενόμενος, φησὶν, ἐν τῷ τόπῳ, προσλαμβάνειν C.138
 δὲ τῷ σχήματι νησίδια τρία, τὸ μὲν ἐμβόλου τάξιν ἔχον
 τὰ δὲ ἐπωτίδων, ὑφόρμους ἔχοντα μετρίους. Ἡρα-
 κλείους δ' οὐδ' ἱερὸν ἐνταῦθα δεικνυσθαι (ψεύσασθαι
 δὲ τοῦτο Ἐφορον) οὔτε βωμόν, οὐδ' ἄλλου τῶν θεῶν,
 25 ἀλλὰ λίθους συγκεισθαι τρεῖς ἢ τέτταρας κατὰ πολ-
 λούς τόπους, οὓς ὑπὸ τῶν ἀφικνουμένων στρέφεισθαι
 κατὰ τι πάτριον καὶ μεταφέρεισθαι σπονδοποιησαμέ-
 νων· θύειν δ' οὐκ εἶναι νόμιμον, οὐδὲ νύκτωρ ἐπιβαί-
 νειν τοῦ τόπου, θεοὺς φασκόντων κατέχειν αὐτὸν ἐν
 30 τῷ τότε χρόνῳ, ἀλλὰ τοὺς ἐπὶ θίαν ἤκοντας ἐν κόμῃ
 πλησίον νυκτερεύειν, εἰτ' ἐπιβάλλειν ἡμέρας ὕδωρ
 ἐπιφερομένους διὰ τὴν ἀνυδρίαν.

5 Ταῦτα μὲν οὖν οὕτως ἔχειν ἐγγωρεῖ καὶ δεῖ πιστεύειν· ἃ δὲ τοῖς πολλοῖς καὶ χυδαίοις ὁμοίως εἰρτηκεν, οὐ πάνυ. λέγειν γάρ δὴ φησι Ποσειδώνιος τοὺς πολλοὺς μᾶζω δύνειν τὸν ἥλιον ἐν τῇ παρωικανίτιδι (καὶ) μετὰ φόφου παραπλησίως ὡσάνει σίζοντος τοῦ πελά- 5 γους κατὰ σβίσιν αὐτοῦ διὰ τὸ ἐμπίπτειν εἰς τὸν βυθόν. ψεῦδος δ' εἶναι καὶ τοῦτο καὶ τὸ παραχρῆμα νύκτα ἀκολουθεῖν μετὰ τὴν δύσιν· οὐ γάρ παραχρῆμα, μικρὸν δ' ὕστερον, καθάπερ καὶ ἐν ταῖς ἄλλοις πελάγ- 10 γεισι τοῖς μεγάλοις. ὅπου μὲν γάρ εἰς ὄρη δύεται, πλείω τὸν μετὰ δύσιν χρόνον τῆς ἡμέρας συμβαίνειν ἐκ τοῦ παραφωτισμοῦ, ἐκεῖ δὲ πλείω μὲν οὐκ ἐπακολουθεῖν, μή μὲντοι μηδὲ παραχρῆμα συνάπτειν τὸ σκότος, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς μεγάλοις πεδίοις. τὴν δὲ τοῦ μεγέ- 15 θους φαντασίαν αὐξισθαι μὲν ὁμοίως κατὰ τε τὰς δύσεις καὶ τὰς ἀνατολὰς ἐν τοῖς πελάγεσι διὰ τὸ τὰς ἀναθυμιάσεις πλείους ἐκ τῶν ὑγρῶν ἀναφύρεσθαι· διὰ δὲ τούτων ὥς δι' ὑάλων κλωμένην τὴν ὄψιν πλατυτέρας δέχισθαι τὰς φαντασίας, καθάπερ καὶ διὰ νέφους ξη- 20 ροῦ καὶ λεπτοῦ βλέπουσαν δυόμενον ἢ ἀνατέλλοντα τὸν ἥλιον ἢ τὴν σελήνην, ἥνίκα καὶ ἐνερειυθὲς φαίνεσθαι τὸ ἄστρον. τὸ δὲ ψεῦδος ἐλέγξει φησὶ τριακονθ' ἡμέρας διατρέψας ἐν Γαδεύροις καὶ τηρήσας τὰς δύ- 25 σεis. ὁ δὲ γε Ἀρτιμίδωρος ἑκατοντακλασίονα φησι δύεσθαι τὸν ἥλιον καὶ αὐτίκα νύκτα καταλαμβάνειν. ὥς μὲν οὖν αὐτός εἶδε τοῦτο ἐν τῷ ἱερῷ ἀκρωτηρίῳ, οὐχ ὑποληπτέον προσέχοντας τῇ ἀποφάσει αὐτοῦ· ἐφη γάρ νύκτωρ μηδένα ἐπιβαίνειν, ὥστ' οὐδὲ δυομένου ἡλίου οὐδεὶς ἂν ἐπιβαίνοι, εἴπερ εὐθύς ἢ νύξ καταλαμ- 30 βάνει. ἀλλ' οὐδ' ἐν ἄλλῳ τόπῳ τῆς παρωικανίτιδος· καὶ γὰρ τὰ Γάδειρα ἐκί τῷ ὠκεανῷ, καὶ ὁ Ποσειδώνιος ἀντιμαρτυρεῖ καὶ ἄλλοι πλείους.

Τῆς δὲ συνεχοῦς τῷ ἱερῷ ἀκρωτηρίῳ παραλίας ⁶
 ἢ μὲν ἐστὶν ἀρχὴ τοῦ ἐσπερίου πλευροῦ τῆς Ἰβηρίας
 μέχρι τῆς ἐκβολῆς τοῦ Τάγου ποταμοῦ, ἢ δὲ τοῦ νοτίου
 μέχρι ἄλλου ποταμοῦ τοῦ Ἄνα καὶ τῆς ἐκβολῆς αὐτοῦ.
 5 φέρεται δ' ἀπὸ τῶν ἐφ' ὧν μερῶν ἐκάτερος, ἀλλ' ὁ μὲν
 ἐπ' εὐθείας εἰς τὴν ἐσπέραν ἐκδίδωσι πολὺ μείζων ὢν
 θαλάσσης, ὁ δ' Ἄνας πρὸς νότον ἐπιστρέφει τὴν μισο-
 ποταμίαν ἀφορίζων, ἣν Κελτικοὶ νέμονται τὸ πλεον
 καὶ τῶν Λυσιτανῶν τινὲς ἐκ τῆς παραλίας τοῦ Τάγου
 10 μετοικισθέντες ὑπὸ Ῥωμαίων· ἐν δὲ τοῖς ἄνω μέρεσι
 καὶ Καρπητιανοὶ καὶ Ὀρητιανοὶ καὶ Ὀσσετώνων συχνοὶ
 νέμονται. αὕτη μὲν οὖν ἡ χώρα μετρίως ἐστὶν εὐδαί-
 μων, ἢ δ' ἐφαξίης πρὸς ἑὸν κειμένη καὶ νότον ὑπερβολὴν
 οὐκ ἀπολείπει πρὸς ἅπασαν κρινομένη τὴν οἰκουμένην
 15 ἀρετῆς χάριν καὶ τῶν ἐκ γῆς καὶ θαλάττης ἀγαθῶν.
 αὕτη δ' ἐστὶν ἣν ὁ Βαίτις διαρρεῖ ποταμός, ἀπὸ τῶν
 αὐτῶν μερῶν τὴν ἀρχὴν ἔχων ἀφ' ὧν περ καὶ ὁ Ἄνας
 καὶ ὁ Τάγος, μέσος πῶς ἀμφοῖν τούτων ὑπάρχων κατὰ
 μέγεθος· παραπλησίως μέντοι τῷ Ἄνα κατ' ἀρχὰς ἐπὶ
 20 τὴν ἐσπέραν θυεῖς εἰτ' ἐπιστρέφει πρὸς νότον καὶ κατὰ
 τὴν αὐτὴν ἐκδίδωσι τούτῳ παραλίαν, καλοῦσι δ' ἀπὸ
 μὲν τοῦ ποταμοῦ Βαιτικὴν, ἀπὸ δὲ τῶν ἐνοικούντων
 Τουρδητιανίαν· τοὺς δ' ἐνοικούντας Τουρδητιανούς τε
 καὶ Τουρδούλους προσαγορεύουσιν, οἱ μὲν τοὺς αὐ-
 25 τοῖς νομίζοντας οἱ δ' ἑτέρους· ὧν ἐστὶ καὶ Πολύβιος
 συνοίκους φήσας τοῖς Τουρδητιανοῖς πρὸς ἄρκτον τοὺς
 Τουρδούλους· νυνὶ δ' ἐν αὐτοῖς οὐδεὶς φαίνεται διο-
 ρισμός, σοφώτατοι δ' ἐξετάζονται τῶν Ἰβήρων οὗτοι
 καὶ γραμματικῇ χρῶνται καὶ τῆς παλαιᾶς μνήμης
 30 ἔχουσι συγγράμματα καὶ ποιήματα καὶ νόμους ἐμμέ-
 τρους ἐξακισχιλίων ἐπῶν, ὧς φασί· καὶ οἱ ἄλλοι δ'
 Ἰβήρης χρῶνται γραμματικῇ, οὐ μὲν δ' ἰδέα· οὐδὲ γὰρ

διαφέρουσα τῶν ἄλλων, ἀνδρεία δὲ τῶν ἐνοικούντων
τῇ περὶ τὰς ναυτιλίας καὶ φιλῆς πρὸς Ῥωμαίους τοσαύ-
την ἐπιδοσιν εἰς πᾶσαν εὐτυχίαν ἔσχειν ὥστε καίπερ
ἐσχάτη ἰδρυμένη τῆς γῆς ὀνομαστοτάτη τῶν ἀπασῶν
5 ἔστιν. ἀλλὰ περὶ μὲν ταύτης ἐροῦμεν, ὅταν καὶ περὶ
τῶν ἄλλων νήσων λέγωμεν.

Ἐπιξῆς δ' ἔστιν ὁ Μενεσθῆως καλούμενος λιμὴν 9
καὶ ἡ κατὰ Ἄσταν ἀναχύσις καὶ Νάβρισσαν. λέγονται
δὲ ἀναχύσεις αἱ πληρούμεναι τῇ θαλάττῃ κοιλάδες ἐν
10 ταῖς πλημμυρίσι καὶ ποταμῶν δίκην ἀνάπλους εἰς τὴν
μεσόγειαν ἔχουσαι καὶ τὰς ἐκ' αὐταῖς πόλεις. εἴτ' εὐ-
θύς αἱ ἐκβολαὶ τοῦ Βαίτιος διχῇ σχιζόμεναι· ἡ δὲ ἀπο-
λαμβανομένη νῆσος ὑπὸ τῶν στομάτων ἑκατόν, ὡς δ'
ἐνιοὶ καὶ πλείονων σταδίων, ἀφορίζει παραλίαν. ἐνταῦ-
15 θα δὲ πού καὶ τὸ μαντεῖον τοῦ Μενεσθῆως ἔστί, καὶ
ὁ τοῦ Καϊπῆωνος ἰδρύται πύργος ἐπὶ πέτρας ἀμφι-
πλύστου, θαυμασίως κατεσκευασμένος, ὥσπερ ὁ Φά-
ρος, τῆς τῶν πλοιζομένων σωτηρίας χάριν. ἥ τε γὰρ
ἐκβαλλομένη χούς ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ βραχέα ποιεῖ καὶ
20 χοιραδάθης ἔστιν ὁ πρὸ αὐτοῦ τόπος, ὥστε δεῖ σημείου
τινὸς ἐπιφανοῦς. ἐντεῦθεν δ' ὁ τοῦ Βαίτιος ἀνάπλους
ἔστί καὶ πόλις Ἐβούρα καὶ τὸ τῆς Φωσφόρου ἱερὸν, ἣν
καλοῦσι Λοῦκιμ δουβίαν· εἴθ' οἱ τῶν ἀναχύσεων τῶν
ἄλλων ἀνάπλοι, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ Ἄνας ποταμός, δι-
25 στομος καὶ οὗτος, καὶ ὁ ἐξ αὐτῶν ἀνάπλους· εἴθ' ὕστα-
τον τὸ ἱερὸν ἀκρωτήριον, διέχον τῶν Γαδείρων ἐλάτ-
τους ἢ δισχιλίους σταδίους· τινὲς δ' ἀπὸ μὲν τοῦ ἱεροῦ
ἀκρωτηρίου ἐπὶ τὸ τοῦ Ἄνα στόμα ἐξήκοντα μίλια φα-
σιν, ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὸ τοῦ Βαίτιος στόμα ἑκατόν, εἴτα
30 εἰς Γάδειρα ἑβδομήκοντα.

C. 141

Τῆς δ' οὖν ἐντὸς τοῦ Ἄνα παραλίας ὑπερκείσθαι 2
συμβαίνει τὴν Τουρῶνταναν, ἣν ὁ Βαίτις διαρρεῖ πο-

ταμός. ἀφορίζει δὲ αὐτὴν πρὸς μὲν τὴν ἑσπέραν καὶ ἄρκτον ὁ Ἄνας ποταμός, πρὸς δὲ τὴν ἑω Καρπητανῶν τέτινες καὶ Ὀρητανοί, πρὸς νότον δὲ Βαστητανῶν οἱ μεταξὺ τῆς Κάλπης καὶ τῶν Γαδίρων στενὴν νεμόμενοι παραλίαν, καὶ ἡ ἑξῆς θαλάττα μέχρι Ἄνα. καὶ οἱ Βαστητανοὶ δὲ οὕς εἶπον τῇ Τουρθητανίᾳ πρόσκεινται καὶ οἱ ἔξω τοῦ Ἄνα καὶ οἱ πολλοὶ τῶν προσχώρων. μέγας δ' οὐ πλείον ἔστι τῆς χώρας ταύτης ἐπὶ μῆκος καὶ πλάτος ἢ δισχίλιοι στάδιοι. πόλεις δ' ὑπερβύλλουσαι τὸ πλῆθος· καὶ γὰρ διακοσίας φασί· γνωριμώταται δὲ αἱ ἐπὶ τοῖς ποταμοῖς ἰδρυμέναι καὶ ταῖς ἀναχύσεσι καὶ τῇ θαλάττῃ διὰ τὰς χρείας. πλείστον δ' ἢ τε Κόρδυβα ἤϋξεται, Μαρκέλλου κτίσμα, καὶ δόξη καὶ δυνάμει καὶ ἡ τῶν Γαδιτανῶν πόλις, ἡ μὲν διὰ τὰς ναυτιλίας καὶ διὰ τὸ προσθέσθαι Ῥωμαίοις κατὰ συμμαχίας, 15 ἡ δὲ χώρας ἀρετῇ καὶ μεγέθει, προσλαμβάνοντος καὶ τοῦ ποταμοῦ Βαίτιος μέγα μέρος· ὥκησάν τε ἔξ ἀρχῆς Ῥωμαίων τε καὶ τῶν ἐπιχωρίων ἄνδρες ἐπίλεκτοι· καὶ δὴ καὶ πρώτην ἀποικίαν ταύτην εἰς τοὺςδε τοὺς τόπους ἔστειλαν Ῥωμαῖοι. μετὰ δὲ ταύτην καὶ τὴν τῶν 20 Γαδιτανῶν ἡ μὲν Ἰσκαλὶς ἐπιφανής, καὶ αὐτὴ ἀποικος Ῥωμαίων· νυνὶ δὲ τὸ μὲν ἐμπόριον συμμένει, τῇ τιμῇ δὲ καὶ τῷ ἐποικῆσαι νειωστὶ τοὺς Καίσαρος στρατιώτας ἡ Βαίτις ὑπερέχει καίπερ οὐ συνοικουμένη λαμπρῶς.

2 Μετὰ δὲ ταύτας Ἰτάλικα καὶ Ἰλῖπα ἐπὶ τῷ Βαίτι, 25 Ἀστιγίς δ' ἀπωτέρω καὶ Κάρμων καὶ Ὀβούλκων, ἔτι δὲ ἐν αἷς οἱ Πομπηίου παῖδες κατεπολεμήθησαν, Μοῦνδα καὶ Ἀτέγονα καὶ Οὔρσων καὶ Τοῦκκας καὶ Οὐλλία καὶ Αἰγούνα· ἅπασαι δ' αὗται Κορδύβης οὐκ ἄπωθεν. τρόπον δέ τινα μητρόπολις κατέστη τοῦ τοῦ- 30 που τοῦτου Μοῦνδα· διέχει δὲ Καρτηίας ἡ Μοῦνδα σταδίου * χιλίους καὶ τετρακοσίους, εἰς ἣν ἐφυγεν ἡτή-

θεῖς ὁ Γνατος, εἰτ' ἐκπλεύσας ἐνθεν καὶ ἐκβὰς εἰς τινα
 ὑπερκειμένην θαλάττης ὄρεινὴν διεφθάρη. ὁ δ' ἀδελ-
 φὸς αὐτοῦ Σέξτος ἐκ Κορθύβης σωθεὶς καὶ μικρὸν ἐν
 τοῖς Ἰβήρσι πολιμήσας χρόνον ὕστερον Σικελίαν ἀπέ-
 5 στησεν, εἰτ' ἐκπείσων ἐνθενδε εἰς τὴν Ἀσίαν ἀλούς
 ὑπὸ τῶν Ἀντωνίου στρατηγῶν ἐν Μιδαίῳ κατέστρεψε
 τὸν βίον. ἐν δὲ τοῖς Κελτικοῖς Κονίστοργίς ἐστι γνω-
 ριμωτάτη· ἐπὶ δὲ ταῖς ἀναχύσεσιν ἡ Ἄστα, εἰς ἣν οἱ
 Γαδιτανοὶ συνίσαι μάλιστα, ὑπερκειμένην τοῦ ἐπι-
 10 νέου τῆς νήσου σταδίου οὐ πολὺ κλείους τῶν ἑκατὸν.

Παροικεῖται δὲ ὑπὸ κλείστων ὁ Βατίς καὶ ἀνα- 3
 πλεῖται σχιδόν τι ἐπὶ χιλίους καὶ διακοσίους σταδίους
 ἐκ θαλάττης μέχρι Κορθύβης καὶ τῶν μικρὸν ἐπάνω
 τόπων. καὶ δὴ καὶ ἐξείργασται περιττῶς ἢ τε παραπο- C. 142
 15 ταμία καὶ τὰ ἐν τῷ ποταμῷ νησίδια. πρόσεστι δὲ καὶ τὸ
 τῆς ὄψεως τερπνόν, ἄλσει καὶ ταῖς ἄλλαις φυτουρ-
 γίαις ἐκπεικονημένων τῶν χωρίων. μέχρι μὲν οὖν
 Ἰσπάλιος ὑλκάσιν ἀξιολόγοις ὁ ἀνάπλους ἐστὶν ἐπὶ στα-
 δίους οὐ πολὺ λείποντας τῶν πεντακοσίων, ἐπὶ δὲ τὰς
 20 ἄνω πόλεις μέχρι Ἰλίπας ταῖς ἐλάττωσι, μέχρι δὲ Κορ-
 θύβης τοῖς ποταμίοις σκάφισι, πηκτοῖς μὲν τὰ νῦν τὸ
 παλαιὸν δὲ καὶ μονοξύλοις· τὸ δ' ἄνω τὸ ἐπὶ Καστλώ-
 νος οὐκ ἐστὶ πλόιμον· παράλληλοι δὲ τινες ῥάχεις ὄρων
 παρατείνουσι τῷ ποταμῷ μᾶλλον τε καὶ ἥττον αὐτῷ
 25 συνάπτουσαι πρὸς βορρῶν, μετάλλων πλήρεις. πλει-
 στος δ' ἐστὶν ἄργυρος ἐν τοῖς κατὰ Ἰλιπαν τόποις καὶ
 τοῖς κατὰ Σισάπωνα τόν τε παλαιὸν λεγόμενον καὶ τὸν
 νέον· κατὰ δὲ τὰς Κωτίνας λεγόμενας χαλκός τε ἄμα
 γιννᾶται καὶ χρυσός. ἐν ἀριστερᾷ μὲν οὖν ἐστὶ τοῖς
 30 ἀναπλέουσι τὰ ὄρη ταῦτα, ἐν δεξιᾷ δὲ πεδίον μέγα καὶ
 ὑψηλὸν καὶ εὐκαρπον καὶ μεγαλόδενδρον καὶ εὐβοτον.
 ἔχει δὲ καὶ ὁ Ἄνας ἀνάπλου, οὔτε δὲ τηλικούτοις

σκάφεισιν οὐτ' ἐκὶ τοσοῦτον. ὑπέρκειται δὲ καὶ αὐτοῦ μεταλλείας ἔχοντα ὄρη, καθήκει δὲ ταῦτα πρὸς τὸν Τάγον. τὰ μὲν οὖν τὰς μεταλλείας ἔχοντα χωρὶς ἀνάγκη τραχέα τε εἶναι καὶ παράλυπρα, ὁλίπερ καὶ τὰ τῇ Καρπητανίᾳ συνάπτοντα καὶ ἐπὶ μᾶλλον τοῖς Καλτί-βηρσι. τοιαύτη δὲ καὶ ἡ Βαιτουρία ξηρὰ ἔχουσα πεδιάς τὰ παρήκοντα τῷ Ἀνα.

- 4 Αὐτὴ δ' ἡ Τουρδητανία θαυμαστῶς εὐτυχεῖ· παμφόρου δ' οὔσης αὐτῆς, ὡσαύτως δὲ καὶ πολυφόρου, διπλασιάζεται τὰ εὐτυχήματα τὰντα τῷ ἔκκομισμῷ· τὸ 10 γὰρ περιττεῦον τῶν καρπῶν ἀπεμπολεῖται ἡμίσει τῷ πλήθει τῶν ναυκληρῶν. ποιοῦσι δὲ τοῦτο οἷ τε ποταμοὶ καὶ αἱ ἀναχύσεις, ὥς εἰπον, ἐμφερεῖς τοῖς ποταμοῖς οὔσαι καὶ ἀναπλιόμεναι παραπλησίως ἐκ θαλάττης οὐ μικροῖς μόνον ἀλλὰ καὶ μεγάλοις σκάφεισιν εἰς τὰς 15 ἐν τῇ μεσογαίᾳ πόλεις. ἅπασα γὰρ ἐστὶ πεδιάς ἢ ὑπὲρ τῆς παραλίας ἐπὶ πολὺ τῆς μεταξὺ τοῦ τε ἱεροῦ ἁκρωτηρίου καὶ στηλῶν. ἐνταῦθα δὲ πολλαχοῦ κοιλάδες εἰς τὴν μεσόγαιαν ἐκ τῆς θαλάττης ἀνέχουσι φάραγξι μετρίαις ἢ καὶ ρεῖθροισι τοικυῖται ποταμίους, ἐκτεταμέναι 20 ἐπὶ πολλοὺς σταδίους· ταύτας δὲ πληροῦσιν αἱ τῆς θαλάττης ἐπιβάσεις κατὰ τὰς πλημμυρίδας, ὥστ' ἀναπλίσθαι μῆδὲν ἥττον ἢ τοὺς ποταμούς, ἀλλὰ καὶ βέλτιον·

- C. 143 τοῖς γὰρ κατὰ πλοῖς τοῖς ποταμίους, ἀντικόπτοντος μὲν οὐδενός, ἐπουρῖζοντος δὲ τοῦ πελάγους καθάπερ 25 τοῦ ποταμίου ρεύματος διὰ τὴν πλημμυρίδα. αἱ δ' ἐπιβάσεις μεζους εἶσιν ἐνταῦθα ἢ ἐν τοῖς ἄλλοις τόποις, ὅτι εἰς πόρον συνωθουμένη στενὸν ἢ θάλαττα ἐκ μεγόλου πελάγους, ὃν ἡ Μαυρουσία ποιεῖ πρὸς τὴν Ἰβηρίαν, ἀνακοπὰς λαμβάνει καὶ φέρεται πρὸς τὰ εἰκοντα 30 μέρη τῆς γῆς εὐπετῶς. εἶναι μὲν οὖν τῶν τοιούτων κοιλάδων κινουῦνται κατὰ τὰς ἀμπώτεις, τινὰς δ' οὐ

παντάπασιν ἐπιλείπει τό ὕδωρ, εἶναι δὲ καὶ νήσους ἀπολαμβάνουσιν ἐν ἑαυταῖς. τοιαῦται μὲν οὖν εἰσιν αἱ ἀναχύσεις αἱ μεταξὺ τοῦ τε ἱεροῦ ἀκρωτηρίου καὶ τῶν στηλῶν, ἐπίδοσιν ἔχουσαι σφοδρότεραν παρὰ τὰς ἐν 5 τοῖς ἄλλοις τόποις· ἡ τοιαύτη δ' ἐπίδοσις ἔχει μὲν τε καὶ πλεονέκτημα πρὸς τὰς χρεῖας τῶν πλοιομένων· πλείους γὰρ καὶ μείζους ποιεῖ τὰς ἀναχύσεις, πολλάκις καὶ ἐπὶ ὅκτω σταδίοις ἀναπλειομένης, ὥστε τρόπον τινά πάσαν πλωτὴν κατέχεται τὴν γῆν καὶ εὐπετῇ 10 πρὸς τε τὰς ἐξαγωγὰς τῶν φορτίων καὶ τὰς εἰσαγωγὰς. ἔχει δέ τι καὶ ὀχληρόν· αἱ γὰρ ἐν τοῖς ποταμοῖς ναυτιλῆαι διὰ τὴν σφοδρότητα τῆς πλημμυρίδος ἰσχυρότερον τῇ φύσει τῶν ποταμῶν ἀντιπνέουσιν κίνδυνον οὐ μικρόν τοις ναυκληρίοις ἐπιφέρουσι κατακομιζομένοις 15 τε ὁμοίως καὶ ἀνακομιζομένοις. αἱ δὲ ἀμπώτεις ἐν ταῖς ἀναχύσεισιν εἰσι βλαβεραί· ταῖς γὰρ πλημμυρίσιν ἀνὰ λόγον καὶ αὐταὶ παροξύνονται, διὰ τε τό τάχος καὶ ἐπὶ ξηρᾷ πολλάκις ἐγκατέλιπον τὴν ναῦν. τὰ τε βροχήματα εἰς τὰς νήσους διαβαίνοντα τὰς πρὸ τῶν ἀναχύ- 20 σεων τοτὲ μὲν οὖν καὶ ἐπεκλύσθη τοτὲ δὲ ἀπελήφθη βιαζόμενα δ' ἐπανελθεῖν οὐκ ἰσχυσεν ἀλλὰ διεφθάρη· τὰς δὲ βοῦς φασὶ καὶ τετηρηκυίας τὸ συμβαῖνον περιμένειν τὴν ἀναχώρησιν τῆς θαλάττης καὶ τότε ἀπαίρειν εἰς τὴν ἡκειρον.

25 Καταμαθόντες δ' οὖν τὴν φύσιν τῶν τόπων οἱ 5 ἄνθρωποι καὶ τὰς ἀναχύσεις ὁμοίως ὑπουργοῦν τοῖς ποταμοῖς δυναμένης πόλεις ἔκτισαν ἐκ' αὐτῶν καὶ ἄλλας κατοικίας, καθάπερ ἐπὶ τῶν ποταμῶν· τούτων δ' ἐστὶν ἡ τε Ἄστα καὶ Νάβρισσα καὶ Ὀνοβα καὶ Ὀσσό- 30 νοβα καὶ Μαῖνοβα καὶ ἄλλαι πλείους. προσλαμβάνουσι

δὲ καὶ διώρυγες ἰσθ' ὅπου γέγονυται τῷ πολλαχόθεν
 εἶναι καὶ πολλαχόσε τὴν κομιδὴν καὶ πρὸς ἀλλήλους
 καὶ πρὸς τοὺς ἔξω. καὶ αἱ σύρροισι δὲ ὡσαύτως ὠφε-
 λουσι κατὰ τὰς ἐπὶ πολὺ πλήμας διαχεομένας ἐπὶ τῶν
 διειργόντων ἰσθμῶν τοὺς πόρους καὶ πλωτοὺς ἀπερ- 5
 γαζομένας, ὥστε πορθμεύεσθαι καὶ ἐκ τῶν ποταμῶν
 εἰς τὰς ἀναχύσεις κἀκεῖθεν δεῦρο. ἅπαντα δ' ἡ ἔμπο-
 C.144 ρία πρὸς τὴν Ἰταλίαν ἴσθι καὶ τὴν Ῥώμην, ἔχουσα τὸν
 πλοῦν [τόν τε] μέχρι τῶν στηλῶν ἀγαθόν (πλήν εἰ τίς
 ἴσθι περὶ τὸν πορθμὸν δυσκολία) καὶ τὸν πελάγιον 10
 τὸν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς θαλάττῃ. διὰ γὰρ εὐδίου κλίμα-
 τος οἱ δρόμοι συντελοῦνται καὶ μάλιστα τῷ πελαγί-
 ζοντι· τοῦτο δὲ πρόσφορόν ἐστι ταῖς ἐμπορικαῖς ὁλκά-
 σιν. ἔχουσι δὲ καὶ οἱ ἄνεμοι τάξιν οἱ πελάγιοι· πρόσ-
 ἴσθι δὲ καὶ ἡ νῦν εἰρήνη, τῶν λησστηρίων καταλυθέν· 15
 τῶν, ὥσθ' ἡ σύμπασα ὑπάρχει ῥησιγῶν τοῖς πλοῖζο-
 μένοις. Ἰδίου δὲ τί φησι Ποσειδώνιος τηρῆσαι κατὰ τὸν
 ἀνάχλουν τὸν ἐκ τῆς Ἰβηρίας, ὅτι οἱ εὐροὶ κατ' ἐκεῖνο
 τό πέλαγος ἕως τοῦ Σαρδῶν κόλπου πνύοιεν ἱτησίαι·
 διό καὶ τρισὶ μῆσιν εἰς Ἰταλίαν κατὰραι μόλις παραδιε- 20
 νεχθεῖς περὶ τε τὰς Γυμνησίας νήσους καὶ περὶ Σαρ-
 δόνα καὶ τὰ ἄλλα ἀπαντικρὺ τούτων μέρη τῆς Αἰβύης.
 6 Ἐξάγεται δ' ἐκ τῆς Τουρθητανίας οἷός τε καὶ οἶ-
 νος πολὺς καὶ ἔλαιον οὐ πολὺ μόνον ἀλλὰ καὶ κάλλι-
 στον· καὶ κηρός δὲ καὶ μέλι καὶ κίττα ἐξάγεται καὶ κόκ- 25
 κος πολλή καὶ μέλιτος οὐ χείρων τῆς Σινωπικῆς γῆς. τὰ
 τε ναυπήγια συνιστάσιν αὐτόθι ἐξ ἐπιχωρίας ὕλης,
 αἷλις τε ὀρυκτοὶ παρ' αὐτοῖς εἰσι καὶ ποταμῶν ἀλμυ-
 ρῶν ρεύματα οὐκ ὀλίγα· οὐκ ὀλίγη δὲ οὐδὲ ἐκ τῶν
 ὕψων ταριχεῖα οὐκ ἐνθεν μόνον ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἄλλης 30
 τῆς ἐκτὸς στηλῶν παραλίας, οὐ χείρων τῆς Ποντικῆς.
 πολλή δὲ καὶ ἰσθῆς πρότερον ἤρχετο, νῦν δὲ ἔρια μάλ-

λον τῶν κοραξῶν. καὶ ὑπερβολὴ τίς ἐστὶ τοῦ κάλ-
 λους· ταλαντιαίους γοῦν ὠνοῦνται τοὺς κριοὺς εἰς τὰς
 ὀχλείας. ὑπερβολὴ δὲ καὶ τῶν λεπτῶν ὑφασμάτων, ἅκρ
 οἱ Σαλτιγίται κατασκευάζουσιν. ἄφθονος δὲ καὶ βε-
 σσημάτων εὐπορία παντοίων καὶ κυνηγισίων. τῶν δ'
 ὀλεθρίων θηρίων σπάνις κλήν τῶν γεωρῶν λαγι-
 δίων, οὓς ἔνιοι λεβηρίδας προσαγορεύουσι· λυμαίνον-
 ται γὰρ καὶ φυτὰ καὶ σπέρματα ῥιζοφαγοῦντες· καὶ
 τοῦτο συμβαίνει καθ' ὅλην τὴν Ἰβηρίαν σχεδόν, δια-
 10 τίνει δὲ καὶ μέχρι Μασσαλίας, ὅχλει δὲ καὶ τὰς νήσους.
 οἱ δὲ τὰς Γυμνησίας οἰκοῦντες λέγονται πρὸςβεύσα-
 σθαί ποτε πρὸς Ῥωμαίους κατὰ χώρας αἰτήσιν· ἐκβάλ-
 λισθαι γὰρ ὑπὸ τῶν ζώων τούτων, ἀντέχειν μὴ θυνά-
 μενοι διὰ τὸ πλῆθος. πρὸς μὲν οὖν τὸν τοσοῦτον ἴσως
 15 κόλιμον, ὅς οὐκ αἰεὶ συμβαίνει, φορὰ δὲ τιμὴ λοιμικῇ
 καθάπερ ὄφρων καὶ μυῶν τῶν ἀρουραίων, χρεία τῆς
 τοσαύτης ἐπικουρίας, πρὸς δὲ τὸ μέτριον ἐξεύρηται
 πλείους θῆραι· καὶ δὴ καὶ γαλαῖς ἀγρίας ἃς ἡ Λιβύη
 φέροι τρέφουσιν ἐπίτηδες, ἃς φριμάσαντες παριῶσιν εἰς
 20 τὰς ὀκάς· αἱ δ' ἐξέλκουσιν ἔξω τοῖς ὄνυξιν οὓς ἂν κα-
 ταλάβωσιν, ἢ φεύγειν ἀναγκάζουσιν εἰς τὴν ἐπιθά-
 νειαν, ἐκπιδόντας δὲ θηρεύουσιν οἱ ἐφεστῶτες. τὴν δὲ C. 145
 ἀφθονίαν τῶν ἐκκομιζομένων ἐκ τῆς Τουρθητανίας
 ἐμφανίζει τὸ μέγεθος καὶ τὸ πλῆθος τῶν ναυκληρίων·
 25 ὀλκάδες γὰρ μέγισται παρὰ τούτων πλέουσιν εἰς Λι-
 καιάρχειαν καὶ τὰ Ὠστια τῆς Ῥώμης ἐπίνειον· τὸ δὲ
 πλῆθος μικροῦ δεῖν ἐνάμιλλον τοῖς Λιβυκοῖς.

Τοιαύτης δὲ τῆς μεσογαίας οὔσης τῆς ἐν τῇ Τουρ- 7
 θητανίᾳ, καὶ τὴν παράλιον ἐνάμιλλον εὖροι τις ἂν τοῖς
 30 ἐκ θαλάττης ἀγαθοῖς· τὰ τε γὰρ ὅστρεαίδη πάντα καὶ

κογχοειδῇ καὶ τοῖς πλήθεσιν ὑπερβάλλει καὶ τοῖς μεγέ-
 θεσι καθόλου κατὰ τὴν ἔξω θαλάτταν πᾶσαν, ἐνταῦθα
 δὲ διαφερόντως, ἅτε καὶ τῶν πλημμυρίδων καὶ τῶν
 ἀμπώτεων ἐνταῦθα αὐξομένων, ἃς εἰκὸς αἰτίας εἶναι
 καὶ τοῦ πλήθους καὶ τοῦ μεγέθους διὰ τὴν γυμνασίαν. ὅ-
 ὡς δ' αὐτὸς ἔχει καὶ περὶ τῶν κητέων ἀπάντων, ὀρύ-
 γων τε καὶ φαλαυνῶν καὶ φυσητήρων, ὧν ἀναφυσή-
 σάντων φαίνεται τις νεφώδους ὄψις κίονος τοῖς πόρ-
 ρωθιν ἀφοραῶσι· καὶ οἱ γόγγροι δὲ ἀποθηριούνται πολὺ
 τῶν παρ' ἡμῖν ὑπερβεβλημένοι κατὰ τὸ μέγεθος, καὶ αἱ 10
 σμύραιναι καὶ ἄλλα πλεῖω τῶν τοιοῦτων ὄφρων. ἐν δὲ
 Καρτηρία κήρυκας δεκακοιτῶλους καὶ κορφύρας φασίν·
 ἐν δὲ τοῖς ἔξωτέροις τόποις καὶ μείζους ὀγδοήκοντα
 μῶν τὴν ομύρουναν καὶ τὸν γόγγρον, ταλαντιαῖον δὲ
 τὸν πολύποδα, διπλήρεις δὲ τὰς τευθίδας καὶ τὰ παρα- 15
 πλήσια. πολὺς δὲ καὶ ὁ θύννος συνειλαύνεται διῦρο
 ἀπὸ τῆς ἄλλης τῆς ἔξωθεν παραλίας πίων καὶ καχύς.
 τρέφεται δὲ βαλαῖωφ δρυῖνι φυομένη κατὰ τῆς θαλάτ-
 της χαμαιζήλω τινὶ παντάπασιν, ἀδρότατον δ' ἐκφε-
 ρούση καρπὸν· ἥπερ καὶ ἐν τῇ γῇ φύεται πολλή κατὰ 20
 τὴν Ἰβηρίαν, ῥίζας μὲν ἔχουσα μεγάλας ὥς ἂν τελείας
 δρυός, ἔξαιφομένη δὲ θάμνου ταπεινῆς ἦιτον· τοσοῦ-
 τον δ' ἐκφέρει καρπὸν ὥστε μετὰ τὴν ἀκμὴν πλήρη τὴν
 παραλίαν [βαλαίνου] εἶναι τὴν τε ἐντὸς καὶ τὴν ἐκτὸς
 στηλῶν, ἣν ἐκβάλλουσιν αἱ κλήμαι· ἡ δ' ἐντὸς στηλῶν 25
 ἰλάττων αἰεὶ καὶ μᾶλλον εὐρίσκειται. λέγει δ' ὁ Πολύβιος
 καὶ μέχρι τῆς Λατινῆς ἐκπίπτειν τὴν βάλανον ταύτην, εἰ
 μὴ ἤρα (φησί) καὶ ἡ Σαρδὼ φέρει καὶ ἡ πλησιόχωρος
 ταύτη· καὶ οἱ θύννοι δ' ὅσων πλέον συνεγγιζοῦσι ταῖς
 οἰήλαις ἔξωθεν φερόμενοι, τοσοῦδ' ἰσχυαίνονται πλέον 30
 τῆς τροφῆς ἐπιλεικούσης· εἶναι τε παρὰ θαλάττιον ὅν
 τὸ ζῶον τοῦτο· ἠδεοθαι γὰρ τῇ βαλαίνωφ καὶ πιαίνε-

σθαι διαφερόντως ὑπ' αὐτῆς, φορᾶς τε τῆς βαλάνου
γενομένης φορὰν καὶ τῶν θύνων εἶναι.

Τοσοῦτοις δὲ τῆς προειρημένης χώρας ἀγαθοῖς κε- 8
χορηγημένης, οὐχ ἥκιστα, ἀλλὰ καὶ μάλιστα ἀποδέξαιτ' C.146
5 ἂν τις καὶ θαυμάσῃς τὸ περὶ τὰς μεταλλείας εὐφυές·
ἅπαντα μὲν γάρ μεστή τῶν τοιούτων ἐστὶν ἡ τῶν Ἰβή-
ρων χώρα. οὐ πᾶσα δ' εὐκαρπος οὐδ' εὐδαίμων οὕτως
καὶ μάλιστα ἡ τῶν μετάλλων εὐποροῦσα. σπάνιον δ'
ἐν ἀμφοτέροις εὐευχεῖν, σπάνιον δὲ καὶ τὸ τὴν αὐτὴν
10 ἐν ὀλίγῳ χωρὶς παντοίοις πληθύνειν μετάλλοις. ἡ δὲ
Θουρδητανία καὶ ἡ προσεχῆς αὐτῇ λόγον οὐδένα ἄξιον
καταλείπει περὶ τήνδε τὴν ἀρετὴν τοῖς ἐπαινέειν βου-
λομένοις. οὔτε γάρ χρυσός, οὐκ ἄργυρος, οὐδὲ δὴ χαλ-
κός, οὐδὲ σίδηρος οὐδαμοῦ τῆς γῆς οὔτε τοσοῦτος οὐδ'
15 οὕτως ἀγαθός ἐξήτασται γεννώμενος μέχρι νῦν. ὁ δὲ
χρυσὸς οὐ μεταλλεύεται μόνον ἀλλὰ καὶ σύρεται· κα-
ταφέρουσι δ' οἱ ποταμοὶ καὶ οἱ χεῖμαρροι τὴν χρυσίτιν
ἄμμον, πολλachu καὶ ἐν τοῖς ἀνύδροις τόποις οὕσαγ,
ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ἀφανὴς ἐστίν, ἐν δὲ τοῖς ἐπικλύστοις
20 ἀπολάμπει τὸ τοῦ χρυσοῦ ψῆγμα· καὶ τοὺς ἀνύδρους
δὲ φορητῶ ἐπικλύζοντες ὕδατι σιελπνόν ποιοῦσι τὸ
ψῆγμα, καὶ φρίατα δ' ὀρύσσοντες καὶ ἄλλας τέχνας
ἐπινοοῦντες πλύσει τῆς ἁμμου τὸν χρυσὸν ἐκλαμ-
βάνουσι, καὶ πλείω τῶν χρυσορυχείων ἐστὶ νῦν
25 τὰ χρυσοπλῦσια προσαγορευόμενα. ἀξιοῦσι δὲ Γα-
λάται [κράτισ]τα παρ' ἑαυτοῖς εἶναι τὰ μέταλλα τὰ
τε ἐν τῷ Κεμμένῳ ὄρει καὶ τὰ ὑπ' αὐτῇ κείμενα
τῇ Πυρήνῃ· τὸ μέντοι πλεον τάντεῦθεν εὐδοκιμεῖ.
ἐν δὲ τοῖς ψήγμασι τοῦ χρυσοῦ φασὶν εὐρίσκεισθαι
30 ποτε καὶ ἡμιλιτριαίας βάλους ἃς καλοῦσι πάλας, μι-
κρὰς καθάρσεως δεομένας. φασὶ δὲ καὶ λίθων σχι-
ζομένων εὐρίσκειν βωλάρια θηλαῖς ὅμοια· ἐκ δὲ τοῦ

χρυσοῦ ἐφομένου καὶ καθαιρομένου στυπτηριῶδε τιμὴ
 γῇ τὸ κάθαμα ἤλεκτρον εἶναι· κάλιν δὲ τούτου κα-
 θεφομένου, μίγμα ἔχουτος ἀργύρου καὶ χρυσοῦ, τὸν
 μὲν ἀργυρον ἀποκαίεσθαι τὸν δὲ χρυσὸν ὑπομένειν·
 εὐδιάχυτος γάρ ὁ τύπος καὶ λιπώδης· διὰ τοῦτο καὶ τῷ
 ἀχύρῳ τήκεται μᾶλλον ὁ χρυσός, ὅτι ἡ φλόξ μαλακὴ
 οὕσα συμμέτρως ἔχει πρὸς τὸ εἶκον καὶ διαχεόμενον
 φασίδως, ὁ δὲ ἀνθραξ ἱκαναλίσκει πολὺ ὑπερτήκων τῇ
 οφοδρότητι καὶ ἐξαίρων. ἐν δὲ τοῖς φεῖθροις σύρεται
 καὶ πλύνεται πλησίον ἐν σκάφαις, ἣ ὀρύττεται φρέαρ, 10
 ἣ δὲ ἀνενεχθεῖσα γῇ πλύνεται. τὰς δὲ τοῦ ἀργύρου κα-
 μένους ποιοῦσιν ὑψηλάς, ὥστε τὴν ἐκ τῶν βώλων λι-
 γνὴν μετῴρον ἐξαίρεσθαι· βαρεῖα γάρ ἐστι καὶ ὀλέ-
 θριος. τῶν δὲ χαλκουργείων τινὰ καλεῖται χρυσεία, ἐξ
 ὧν τεκμαίρονται χρυσὸν ἐξ αὐτῶν ὀρύττεσθαι πρό- 15
 τερων.

9 Ποσειδάωνος δὲ τὸ πλῆθος τῶν μετάλλων ἐπαινῶν
 C. 147 καὶ τὴν ἀρετὴν οὐκ ἀπέχεται τῆς συνήθους δηγορίας,
 ἀλλὰ συνενθουσιᾷ ταῖς ὑπερβολαῖς· οὐ γὰρ ἀπιστεῖν
 τῷ μύθῳ φησὶν ὅτι τῶν θρυμῶν ποτὶ ἐμπρησθέντων ἡ 20
 γῇ τακείσα, ἅτε ἀργυρεῖς καὶ χρυσεῖς, εἰς τὴν ἐπιφά-
 νειαν ἐξέξει διὰ τὸ πᾶν ὄρος καὶ πάντα βουνὸν ὕλην
 εἶναι νομίσματος ὑπὸ τινος ἀφθόνου τύχης σεσωρευ-
 μένην. καθόλου δ' αὖν εἶπε (φησὶν) ἰδὼν τις τοὺς τό-
 πους θησαυροὺς εἶναι φύσει αἰνάους ἢ ταμίειον 25
 ἡγεμονίας ἀνέκλεικτον· οὐ γὰρ πλουσία μόνον ἀλλὰ
 καὶ ὑπόπλοτος ἦν (φησὶν) ἡ γῶρα, καὶ παρ' ἐκείνοις
 ὡς ἀληθῶς τὸν ὑποχθόνιον τόπον οὐχ ὁ Ἄιδης ἀλλ' ὁ
 Πλούτων κατοικεῖ. τοιαῦτα μὲν οὖν ἐν ὥραϊσιν σχήματι
 εἴρηκε περὶ τούτων, ὡς αὖν ἐκ μεταλλου καὶ αὐτὸς 30
 πολλῷ χρώμενος τῷ λόγῳ. τὴν δ' ἐπιμέλειαν φράζων
 τὴν τῶν μεταλλευόντων παρατίθησι τὸ τοῦ Φαληρέως,

ὅτι φησὶν ἐκεῖνος ἐπὶ τῶν Ἀττικῶν ἀργυρείων, οὕτω
 συντόμως ὀρύττειν τοὺς ἀνθρώπους ὥς ἂν προσδο-
 κῶντων αὐτὸν ἀνάξιν τὸν Πλούτωνα· καὶ τούτων
 οὖν ἐμφανίζει παραπλησίαν τὴν σπουδὴν καὶ τὴν φι-
 3 λεργίαν, σχολιάς τιμνόντων καὶ βαθείας τὰς σύριγγας
 καὶ πρὸς τοὺς ἐν αὐταῖς ἀπαντιῶντας ποταμούς πολ-
 λάκις τοῖς Αἰγυπτίοις ἀναντιλύντων κοχλίσαις. * τὸν
 δόλον οὐ ταύτῃ εἶναι τούτοις τε καὶ τοῖς Ἀττικοῖς, ἀλλ'
 ἐκείνοις μὲν αἰνίγματι τοικέναι τὴν μεταλλείαν· ὅσα
 10 μὲν γὰρ ἀνέλαβον (φησὶν) οὐκ ἔλαβον, ὅσα δὲ εἶχον,
 ἀπέβαλον· τούτοις δ' ὑπεράγαν λυσίτελεν, τοῖς μὲν
 χαλκουργοῖς τέταρτον μέρος ἐξάγουσι τῆς γῆς τὸν χαλ-
 κόν, τῶν δὲ ἀργυρεούτων τοῖν ἰδιωτῶν ἐν τρισὶν
 ἡμέραις Εἰςβοτκόν τάλαντον ἐξαίρουσι. τὸν δὲ καττι-
 15 τερον οὐκ ἐπιπολῆς εὐρίσκεισθαι φησιν, ὥς τοὺς ἱστο-
 ρικοὺς θρυλεῖν, ἀλλ' ὀρύττεσθαι· γεννᾶσθαι δ' ἐν τε
 τοῖς ὑπὲρ τοὺς Λυσιτανοὺς βαρβάροις καὶ ἐν ταῖς Κατ-
 τιτερίσι νήσοις, καὶ ἐκ τῶν Βρετανικῶν δὲ εἰς τὴν
 Μασσαλίαν κομίζεσθαι. ἐν δὲ τοῖς Ἀρτάβοις, οἱ τῆς
 20 Λυσιτανίας ὕστατοι πρὸς ἄρκτον καὶ δύσιν εἰσὶν, ἔξαν-
 θεῖν φησιν τὴν γῆν ἀργύρῳ, καττιτέρῳ, χρυσῷ λευκῷ
 (ἀργυρομιγῆς γὰρ ἐστὶ), τὴν δὲ γῆν ταύτην φέρειν τοὺς
 ποταμούς· τὴν δὲ σκαλίσαι τὰς γυναῖδας διαμώσας πλύ-
 νειν ἐν ἡθητηροῖς πλεκτοῖς εἰς κίστην. οὗτος μὲν περὶ
 25 τῶν μετάλλων τοιαῦτ' εἶρηκε.

Πολύβιος δὲ τῶν περὶ Καρχηδόνα νέαν ἀργυ- 10
 ρείων μνησθεὶς μέγιστα μὲν εἶναι φησι, διέχειν δὲ τῆς
 πόλεως ὅσον εἰκοσι σταδίους, περιμεληφότα κύκλον τε-
 τρακοσίων σταδίων, ὅπου τέτταρας μυριάδας ἀνθρώ-
 30 πων μένειν τῶν ἐργαζομένων, ἀναφέροντας τότε τῷ C. 148
 δῆμῳ τῶν Ρωμαίων καθ' ἑκάστην ἡμέραν δισμυρίας καὶ
 πεντακισχιλίας δραχμὰς. τὴν δὲ κατεργασίαν τὴν μὲν

ἄλλην ἰῶ (μακρὰ γὰρ ἴσται), τὴν δὲ συρτὴν βῶλον τὴν ἀργυρεῖν φησι κόπτεσθαι καὶ κοσκίνοις εἰς ὕδωρ διατιᾶσθαι· κόπτεσθαι δὲ πάλιν τὰς ὑποστάσεις, καὶ πάλιν διηθουμένης ἀποχρισμένων τῶν ὑδάτων κόπτεσθαι· τὴν δὲ πέμπτην ὑπόστασιν χωνευθεῖσαν, ἀπο- 5 χυθέντος τοῦ μολύβδου, καθαρὸν τὸν ἀργυρον ἐξάγειν. ἴσται δὲ καὶ νῦν τὰ ἀργυρεῖα, οὐ μέντοι δημόσια οὔτε ἐνταῦθα οὔτε ἐν τοῖς ἄλλοις τόποις, ἀλλ' εἰς ἰδιωτικὰς μεθέστηκε κτήσεις· τὰ δὲ χρυσεῖα δημοσιεύεται τὰ πλείω. ἐν δὲ καὶ Κασσιῶνι καὶ ἄλλοις τόποις 10 ἰδιὸν ἴσται μέταλλον ὀρυκτοῦ μολύβδου· παραμειμκται δέ τι καὶ τοῦτο τοῦ ἀργύρου μικρόν, οὐχ ὥστε λυσίτελεῖν ἀποκαθαίρειν αὐτόν.

- 11 Οὐ πολὺ δ' ἄπωθεν τοῦ Κασσιῶνος ἴσται καὶ τὸ ὄρος ἐξ οὗ φεῖν φασὶ τὸν Βαῖτιν, ὃ καλοῦσιν Ἀργυ- 15 ροῦν διὰ τὰ ἀργυρεῖα τὰ ἐν αὐτῷ. Πολύβιος δὲ καὶ τὸν Ἄναν καὶ τοῦτον ἐκ τῆς Κελτιβηρίας φεῖν φησι, διέχοντας ἀλλήλων ὅσον ἑνακοσίους σταδίους· αὐξηθέντες γὰρ οἱ Κελτιβηρες ἐποίησαν καὶ τὴν πλησιόχωρον πᾶσαν ὁμώνυμον ἑαυτοῖς. ἰοίκασι δ' οἱ παλαιοὶ 20 καλεῖν τὸν Βαῖτιν Ταρτησσόν, τὰ δὲ Γάδιρα καὶ τὰς πρὸς αὐτὴν νήσους Ἐρύθειαν· διόπερ οὕτως εἰπεῖν ὑπολαμβάνουσι Στησίχορον περὶ τοῦ Γερουῆνος βουκόλου διότι γεννηθεῖη „σχεδὸν ἀντιπέρας κλεινᾶς „Ἐρυθρίας Ταρτησσοῦ ποταμοῦ παρὰ παγὰς ἀπείρο- 25 „νας ἀργυρορρίζους, ἐν κευθμῶνι πέτρας.“ δεῖν δὲ οὕτων ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ πόλιν ἐν τῷ μεταξύ χώρῳ κατοικεῖσθαι πρότερον φασίν, ἣν καλεῖσθαι Ταρτησσὸν ὁμώνυμον τῷ ποταμῷ, καὶ τὴν χώραν Ταρτησσίδα, ἣν νῦν Τουρδοῦλοι νέμονται. καὶ Ἐρατοσθένους 30 δὲ τὴν συνεχῆ τῇ Κάλπῃ Ταρτησσίδα καλεῖσθαι φησι καὶ Ἐρύθειαν νήσον ἐνθαίμονα. πρὸς ὃν Ἀρτιμίδω-

ρος ἀντιλέγων καὶ ταῦτα ψευδῶς λέγεσθαι φησιν ὑπ' αὐτοῦ καθάπερ καὶ τὸ ἀπὸ Γαδελῶν ἐπὶ τὸ ἱερὸν ἀκρωτήριον διάστημα ἀπέχειν ἡμερῶν πέντε πλοῦν, οὐ πλειόνων ὄντων ἢ χιλίων καὶ ἑπτακοσίων σταδίων, καὶ τὸ 5 τὰς ἀμπεύεις μέχρι δεῦρο περατοῦσθαι ἀντὶ τοῦ κύκλου περὶ πάσαν τὴν οἰκουμένην συμβαίνειν, καὶ τὸ τὰ προσαρκτικά μέρη τῆς Ἰβηρίας εὐπαροδωτέρα εἶναι πρὸς τὴν Κελτικὴν ἢ κατὰ τὸν ὠκεανὸν πλέουσι, καὶ ὅσα δὴ ἄλλα εἰρηκε Πυθίᾳ πιστεύσας.

- 10 Ὁ δὲ ποιητὴς πολύφωνός τις ὢν καὶ πολνίστωρ C.149
12
δίδωσιν ἀφορμὰς ὥς οὐδὲ τούτων ἀνήκους ἐστὶ τῶν τόπων, εἴ τις ὀρθῶς συλλογίζεσθαι βούλοιτο ἀπ' ἀμφοῖν, τῶν τε χειρὸν λεγομένων περὶ αὐτῶν καὶ τῶν ἀμεινον καὶ ἀληθέστερον. χειρὸν μὲν, ὅτι πρὸς δύοσιν
15 ἰσχύατι ἤκονεν αὐτῇ, ὅπου, καθάπερ αὐτός φησιν, εἰς τὸν ὠκεανὸν ἐμπίπτει „λαμπρὸν φάος ἡλίοιο, ἔλκον „νύκτα μέλαιναν ἐπὶ ζεῖδωρον ἄρουραν.“ ἡ δὲ νύξ ὅτι δύνσφημον καὶ τῷ Ἄιδῃ πλησιάζον, ὃ δὲ Ἄιδης τῷ Τάρταρῳ, εἰκάσθαι ἂν τις ἀκούοντα περὶ Ταρτησσοῦ τὸν
20 Τάρταρον ἐκείθεν παρονομάσαι τὸν ἰσχατον τῶν ὑποχθονίων τόπων, προσθεῖναι δὲ καὶ μῦθον τὸ ποιητικὸν σῶζοντα. καθάπερ καὶ τοὺς Κιμμερίους εἰδὼς ἐν βορείοις καὶ ζοφεροῖς οἰκήσαντας τόποις τοῖς κατὰ τὸν Βόσπορον ἰδρυσεν αὐτοὺς πρὸς τῷ Ἄιδῃ, τάχα καὶ
25 κατὰ τι κοινὸν τῶν Ἰωνῶν ἰχθὺς πρὸς τὸ φύλον τοῦτο· καὶ γὰρ καθ' Ὅμηρον ἢ μικρὸν πρὸ αὐτοῦ λέγουσι τὴν τῶν Κιμμερίων ἔφοδον γενέσθαι τὴν μέχρι τῆς Αἰολίδος καὶ τῆς Ἰωνίας. ταῖς δὲ Κυανταῖς ἐποίησε παραπλησίως τὰς Πλαγκτίας, αἱ τοὺς μύθους ἀπὸ τινων
30 ἱστοριῶν ἐνάγων. χαλεπὰς γὰρ τινας μυθεύει πέτρος,

9. ποσι πιστεύσας: δι' ἀλαστορίαν. 18. ποσι πλησιάζον: δηλον

καθάπερ τὰς Κυανίας φασίν, ἐξ οὗ καὶ Συμπληγάδες
καλοῦνται· διόπερ καὶ τὸν Ἰάσονος παρέρθηκε δι' αὐ-
τῶν πλοῦν· καὶ ὁ κατὰ τὰς στήλας δὲ πορθμὸς καὶ ὁ
κατὰ Σικελίαν ὑπηγόρευον αὐτῷ τὸν περὶ τῶν Πλαγ-
κτῶν μῦθον. πρὸς μὲν δὴ τὸ χεῖρον ἀπὸ τῆς τοῦ Ταφ-
τάρου μυθοποιίας αἰνέταιτο τις ἂν τὴν τῶν τόπων
μνήμην τῶν περὶ Ταρτησσόν.

- 13 Πρὸς δὲ τὸ βέλτιον ἐκ τούτων· ἥ τε γάρ Ἡρα-
κλέους στρατιὰ μέχρι δεῦρο προελθοῦσα καὶ τῶν Φοι-
νίκων ὑπέγραψεν αὐτῷ πλοῦτόν τινα καὶ ῥαθυμίαν 10
τῶν ἀνθρώπων· οὗτοι γὰρ Φοῖνιξιν οὕτως ἐγένοντο
σφόδρα ὑποχείριοι ὥστε τὰς πλείους τῶν ἐν τῇ Τουρ-
θητανίᾳ πόλεων καὶ τῶν πλησίων τόπων ὑπ' ἐκείνων
νῦν οἰκίσθαι. καὶ ἡ τοῦ Ὀδυσσεύς δὲ στρατιὰ δοκεῖ
μοι δεῦρο γενηθεῖσα καὶ ἱστορηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ παρα- 15
δοῦναι πρόφασιν, ὥστε καὶ τὴν Ὀδύσσειαν καθάπερ
καὶ τὴν Ἰλιάδα ἀπὸ τῶν συμβάντων μεταγαγεῖν εἰς
ποιήσιν καὶ τὴν συνήθη τοῖς ποιηταῖς μυθοποιᾶν. οὐ
γὰρ μόνον οἱ κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν τόποι καὶ
ἄλλοι τινὲς τῶν τοιούτων σημεία ὑπογράφουσιν, ἀλλὰ 20
καὶ ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ Ὀδύσσεια πόλις δείκνυται καὶ Ἀθη-
νᾶς ἱερὸν καὶ ἄλλα μυρία ἴχνη τῆς τε ἐκείνου πλάνης
καὶ ἄλλων τῶν ἐκ τοῦ Τρωικοῦ πολέμου [περι]γενο-
μένων ἐπ' ἰσῆς κακώσαντος τοὺς τε πολιορκηθέντας καὶ
C 150 τοὺς ἐλόντας τὴν Τροίαν· καὶ γὰρ οὗτοι Καδμείαν νί- 25
κην ἐτύγγανον ἡρμένοι, τῶν τε οἰκῶν αὐτοῖς κατε-
φθαρμένων καὶ τῶν λαφύρων ὀλίγων εἰς ἕκαστον ἐλη-
λυθότων· συνέβη [δὴ] τοῖς περιλειφθεῖσιν ἀπελθοῦ-
σιν ἐκ τῶν κινδύνων κατὰ ληστείας τρέπασθαι, τοῖς
μεν διὰ τὸ ἐκπεπορθῆσθαι τοῖς δὲ διὰ τὴν αἰσχύνην, 30

ἐκάστου προλαβόντος „αἰσχρόν τοι δηρὸν τε μένειν“
 ἄνευ τῶν οἰκείων „κινεῖόν τε νείεσθαι“ παρ’ αὐτοὺς
 πάλιν. ἥ τε τοῦ Αἰνείου παραδέδοται πλάνη καὶ Ἄν-
 τήνορος καὶ ἡ τῶν Ἑνιτέων· ὡσαύτως καὶ ἡ Διομήδους
 5 τε καὶ Μενελάου καὶ ἄλλων πλειόνων. ὁ τοίνυν ποιη-
 τὴς τὰς τοσαύτας αἰτιατάς ἐπὶ τὰ ἱεράτα τῆς Ἰβηρίας
 ἱστορηκώς, πυνθανόμενος δὲ καὶ πλοῦτον καὶ τὰς ἄλ-
 λας ἀρετάς (οἱ γὰρ Φοίνικες ἰδὴ λούουν τοῦτο) ἐνταῦθα
 τὸν τῶν εὐσειβῶν ἔπλασε χῶρον καὶ τὸ Ἠλύσιον πε-
 10 θλόν, οὐ φησιν ὁ Πρωτεύς ἀποικῆσειν τὸν Μενέλαον
 „ἀλλὰ α’ ἐς Ἠλύσιον πεθλόν καὶ πείρατα γαίης ἀθά-
 „νατοι πέμψουσιν, ὅθι ξανθὸς Ῥαδάμανθυς· τῇ περ
 „ῥηίστη βιοτὴ πέλει ἀνθρώποισιν· οὐ νικητὸς οὐτ’
 „ἄρ χειμῶν πολὺς οὐδὲ ποτ’ ὕμβρος, ἀλλ’ αἰεὶ ξεφύ-
 15 „ροιο λιγὺ πνέοντας ἀήτας ὠκιστὰς ἀνίσχιν ἀναψύ-
 „ζειν ἀνθρώπους.“ τὸ τε γὰρ εὐάερον καὶ τὸ εὐπνουν
 τοῦ ξεφύρου ταύτης ἐστὶ τῆς χώρας οἰκίον ἐσπερίου τε
 καὶ ἀλεινῆς οὔσης, τὸ τε ἐπὶ τοῖς πέρασιν τῆς γῆς ἐφ’
 οἷς καὶ τὸν Ἀἰδὸν μεμυθεῦσθαι ἔφαμεν, ὃ τε Ῥαδά-
 20 μανθυς παρατεθεὶς ὑπογράφει τὸν πλησίον τῷ Μίνω
 τόπον, περὶ οὐ φησὶν „ἐνθ’ ἦτοι Μίνωα ἰδὸν Διὸς
 „ἀγλαὸν υἱόν, χρύσειον σκήπτρον ἔχοντα, θεμιστεύ-
 „οντα νέκυσσι.“ καὶ οἱ μετὰ ταῦτα δὲ ποιηταὶ παρα-
 πλησία θρυλοῦσι, τήν τε ἐπὶ τὰς Γηρνόνου βύας στρα-
 25 τείαν καὶ τήν ἐπὶ τὰ μῆλα τῶν Ἑσπερίδων τὰ χρύσια
 ὡσαύτως, καὶ μακάρων τινὰς νήσους πατονομάζον-
 τες, ἃς καὶ νῦν δεικνυμένας ἴομεν οὐ πολὺ ἄπωθεν
 τῶν ἄκρων τῆς Μαυρουοῖας τῶν ἀντικειμένων τοῖς
 Γαδείροις.
 30 Τοὺς δὲ Φοίνικας λέγω μηνυτάς· καὶ τῆς Ἰβηρίας 14

5. ποῖ Μενελάου· καὶ Ὀδυσσεύς 26. ποῖ ὡσαύτως· στρα-
 τείαν

καὶ τῆς Λιβύης τὴν ἀρίστην οὗτοι κατέσχον πρὸ τῆς
 ἡλικίας τῆς Ὀμήρου καὶ διετέλεσαν κύριοι τῶν τόπων
 C. 151 ὄντες, μέχρι οὐ Ῥωμαῖοι κατέλυσαν αὐτῶν τὴν ἡγε-
 μονίαν. τοῦ δ' Ἰβηρικοῦ πλούτου καὶ ταῦτα μαρτύ-
 ρια· Καρχηδόνιοι μετὰ τοῦ Βάρκα στρατεύσαντες κα- 5
 τέλαβον, ὥς φασιν οἱ συγγραφεῖς, φάτναις ἀργυραῖς
 καὶ πίδασι χρωμένους τοὺς ἐν τῇ Τουρδητανίᾳ. ὑπο-
 λάβοι δ' ἂν τις ἐκ τῆς πολλῆς εὐδαιμονίας καὶ μακραί-
 ωνας ὀνομασθῆναι τοὺς ἐνθάδε ἀνθρώπους, καὶ μά-
 λιστα τοὺς ἡγεμόνας, καὶ διὰ τοῦτο Ἀνακρίοντα μὲν 10
 οὕτως εἰπεῖν „ἔγωγ' οὗτ' ἂν Ἀμαλθίης βουλοίμην
 „κίρας οὗτ' ἔτι πεντήκοντά τι καὶ ἑκατὸν Ταρτησ-
 „σοῦ βασιλεύσαι,“ Ἡρόδοτον δὲ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ βα-
 σιλέως καταγράψαι καλίσαντα Ἀργανθώνιον.

- 15 Τῇ δὲ τῆς χώρας εὐδαιμονία καὶ τὸ ἥμερον καὶ τὸ 15
 πολιτικὸν συνηκολούθησε τοῖς Τουρδητανοῖς, καὶ τοῖς
 Κελτικοῖς δὲ διὰ τὴν γειτνίασιν, ὥς δ' εἶρηκε Πολύ-
 βιος διὰ τὴν συγγένειαν· ἀλλ' ἐκείνοις μὲν ἦττον· τὰ
 πολλὰ γὰρ κωμῆδὺν ζῶσιν. οἱ μὲντοι Τουρδητανοὶ καὶ
 μάλιστα οἱ περὶ τὸν Βαίτιν τελείως εἰς τὸν Ῥωμαίων 20
 μεταβέβληνται τρόπον οὐδὲ τῆς διαλέκτου τῆς σφετέ-
 ρας ἔτι μεμνημένοι. Λατῖνοι τε οἱ πλείστοι γεγονόσι
 καὶ ἐκείκους εἰλήφασι Ῥωμαῖους, ὥστε μικρὸν ἀπέ-
 χουσι τοῦ πάντες εἶναι Ῥωμαῖοι. αἱ τε νῦν συνηρισμέ-
 ναι πόλεις, ἧ τι ἐν τοῖς Κελτικοῖς Παξανγούστα καὶ ἡ 25
 ἐν τοῖς Τουρδούλοις Λύγουστα Ἠμίριτα καὶ ἡ περὶ
 τοὺς Κελτίβηρας Καισαρανγούστα καὶ ἄλλαι ἐναι κα-
 τοικίαι, τὴν μεταβολὴν τῶν λεχθεῖσων πολιτειῶν ἐμ-

14. πρὸς Ἀργανθώνιον· ἡ γὰρ οὕτως δέξαιτ' ἂν τις ἢ ἴσον
 ταύτῃ τὸ Ἀνακρίοντος, ἢ κοινότερον οὕτως „Ταρτησοῦ πολὺν
 χρόνον βασιλεύσαι.“ ἴστωι δὲ Ταρτησὸν εἶναι νῦν Καρχηδῶνα πρὸς
 ἀγορεύουσι.

φανίζουσι. καὶ δὴ τῶν Ἰβήρων ὅσοι ταύτης εἰσὶ τῆς
 ἰδέας τογαῖτοι λέγονται· ἐν δὲ τούτοις εἰσὶ καὶ οἱ Κελ-
 τιβήρεις οἱ πάντων νομισθέντες ποτὲ θηριωδέστατοι.
 ταῦτα μὲν περὶ τούτων.

- 5 Ἀπὸ δὲ τοῦ ἱεροῦ πάλιν ἀκρωτηρίου τὴν ἀρχὴν 3
 λαμβάνουσιν ἐπὶ θάτερον μέρος τῆς παραλίας τὸ πρὸς
 τὸν Τάγον κόλπος ἐστίν· ἔπειτα ἄκρα τὸ Βαρβάριον
 καὶ αἱ τοῦ Τάγου ἐκβολαὶ πλησίον, ἐφ' ἃς εὐθυπλοῖα
 . . . . . σταδίοι δ' εἰσὶ δέκα· ἐνταῦθα δὲ καὶ ἀναχύσεις,
 10 ὧν μία ἐπὶ κλείους ἢ τετρακοσίους σταδίους ἀπὸ τοῦ
 λεχθέντος πύργου, καθ' ἣν ὑδρεύονται εἰς πον λακ-
 καῖα. ὁ δὲ Τάγος καὶ τὸ πλάτος ἔχει τοῦ στόματος εἰ-
 κοσί πον σταδίων καὶ τὸ βάθος μέγα, ὥστε μυριαγω-
 γοῖς ἀναπλεῖσθαι. δύο δ' ἀναχύσεις ἐν τοῖς ὑπερκαι-
 15 μένοις ποιεῖται πεδίους, ὅταν αἱ πλημαὶ γίνωνται, ὥστε C.152
 πελαγίζειν μὲν ἐπὶ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα σταδίους
 καὶ ποιεῖν πλωτὸν τὸ πεδίον, ἐν δὲ τῇ ἐπάνω ἀναχύσει
 καὶ νησίον ἀπολαμβάνειν ὅσον τριάκοντα σταδίων τὸ
 μήκος, πλάτος δὲ μικρὸν ἀπολείπον τοῦ μήκους, εὐ-
 20 αλὲς καὶ εὐάμπελον. κεῖται δ' ἡ νῆσος κατὰ Μόρωνα
 πόλιν εὐ κειμένην ἐν ὄρει τοῦ ποταμοῦ πλησίον, ἀφει-
 οτῶσαν τῆς θαλάττης ὅσον πεντακοσίους σταδίους,
 ἔχουσαν δὲ καὶ χώραν ἀγαθὴν τὴν περὶ καὶ τοὺς ἀνά-
 25 πλους εὐπετεῖς μέχρι μὲν πολλοῦ καὶ μεγάλους σκά-
 φισι, τὸ δὲ λοιπὸν τοῖς ποταμίοις· καὶ ὑπὲρ τὸν Μό-
 ρωνα δ' ἔτι μακρότερος ἀνάπλους ἐστί. ταύτῃ δὲ τῇ
 πόλει Βροῦτος ὁ Καλλαῖκός προσαγορευθεὶς ὁρμητη-
 ρίῳ χρωόμενος ἐπολέμησε πρὸς τοὺς Λυσιτανούς καὶ
 κατέστρεψε τούτους. τοῖς δὲ τοῦ ποταμοῦ πλευροῖς
 30 ἐπετείχισα τὴν Ὀλυσιπῶνα, ἵν' ἔχοι τοὺς ἀνάπλους
 ἐλευθέρους καὶ τὰς ἀνακομιδὰς τῶν ἐπιτηδείων, ὥστε
 καὶ τῶν περὶ τὸν Τάγον πόλεων αὐταὶ κράτισται. πο-

λύιχθυσ δ' ὁ ποταμὸς καὶ ὀστρίων πλήρης. φεῖ δ' ἔχων
τὰς ἀρχὰς ἐκ Κελτιβήρων διὰ Ξεττώνων καὶ Καρπη-
τανῶν καὶ Λυσιτανῶν ἐπὶ δύσιν ἰσημερινὴν, μέχρι
ποσοῦ παράλληλος ὦν τῷ τε Ἄννα καὶ τῷ Βαίτι, μετὰ
δὲ ταῦτα ἀφιστάμενος ἐκείνων ἀποκλινόντων πρὸς τὴν δ
νότιον παραλίαν.

- 2 Οἱ δὲ ὑπερκείμενοι τῶν λεχθέντων μερῶν Ὁρητα-
νοὶ μὲν εἰσι νοτιώτατοι καὶ μέχρι τῆς παραλίας διή-
κοντες ἐκ μέρους τῆς ἐντὸς στηλῶν, Καρπητιανοὶ δὲ
μετὰ τοὺτους πρὸς ἄρκτους, εἰτὰ Ξέττωνες καὶ Βακ- 10
καῖοι, δι' ὧν ὁ Δούριος φεῖ κατ' Ἀκούτειαν πόλιν
τῶν Βακκαίων ἔχων διαβάσιν, Καλλαῖχοι δ' ὕστατοι,
τῆς ὀρεινῆς ἐπέχοντες πολλήν· διὸ καὶ δυσμαχώτατοι
ὄντες τῷ τε καταπολεμήσαντι τοὺς Λυσιτανούς αὐτοὶ
παφίσχον τὴν ἐπωνυμίαν, καὶ νῦν ἤδη τοὺς πλείστους 13
τῶν Λυσιτανῶν Καλλαῖκούς καλεῖσθαι παρεσκεύασαν.
τῆς μὲν οὖν Ὁρητανίας κρατιστεύουσά ἐστι πόλις Κα-
στουλῶν καὶ Ὁρία.

- 3 Τοῦ δὲ Τάγυι τὰ πρὸς ἄρκτον ἢ Λυσιτανία ἐστὶ
μέγιστον τῶν Ἰβηρικῶν ἔθνων καὶ πλείστοις χρόνοις 20
ὑπὸ Ῥωμαίων πολεμηθέν. περιέχει δὲ τῆς χώρας ταύ-
της τὸ μὲν νότιον πλευρὸν ὁ Τάγος, τὸ δ' ἐσπίριον καὶ
τὸ ἀρκτικὸν ὁ ὠκεανός, τὰ δ' ἰωθινόν οἷ τε Καρπητα-
νοὶ καὶ οἱ Ξέττωνες καὶ Βακκαῖοι καὶ Καλλαῖχοι, τὰ
γνώριμα ἔθνη· τὰλλα δὲ οὐκ ἄξιον ὀνομάζειν διὰ τὴν 25
μικρότητα καὶ τὴν ἀδοξίαν· ὑπεναντίως δὲ τὰ νῦν
ἔθνη καὶ τοὺτους Λυσιτανούς ὀνομάζουσιν. ὁμοροὶ
δ' εἶσιν ἐκ τοῦ πρὸς ἰω μέρους οἱ μὲν Καλλαῖχοι τῷ
C.153 τῶν Ἀστούρων ἔθνεϊ καὶ τοῖς [Κελτ]ίβηρσιν, οἱ δ' ἄλ-
λοι τοῖς Κελτίβηρσι. τὸ μὲν οὖν μήκος τρισχιλίων στα- 30

δίων, τὸ δὲ πλάτος πολὺ ἑλαττον, ὃ ποιεῖ τὸ ἰωθινὸν
 πλευρὸν εἰς τὴν ἀντικειμένην παραλίαν· ὑψηλὸν δ'
 ἐστὶ τὸ ἰωθινὸν καὶ τραχὺ, ἡ δὲ ὑποκειμένη χώρα πε-
 διὰς πᾶσα καὶ μίχοι θαλάττης πλην ὀλίγων ὄρων οὐ
 5 μεγάλων· ἥ δὲ καὶ τὸν Ἀριστοτέλη φησὶν ὁ Ποσειδών-
 νιος οὐκ ὀρθῶς αἰτιασθαι τὴν παραλίαν τῶν πλημμυ-
 ρίδων καὶ τῶν ἀμπώτεων· παλιρροεῖν γὰρ φάναι τὴν
 θάλατταν διὰ τὸ τὰς ἀκτὰς ὑψηλὰς τε καὶ τραχεῖας εἶ-
 ναι δεχομένας τε τὸ κύμα σκληρῶς καὶ ἀνταποδιδού-
 10 σας. τὰναντία γὰρ τῇ Ἰβηρίᾳ θινώδεις εἶναι καὶ τα-
 πεινὰς τὰς πλείστας, ὀρθῶς λίγων.

Ἡ δ' οὖν χώρα περὶ ἧς λέγομεν εὐδαίμων τέ ἐστι 4
 καὶ διαρρεῖται ποταμοῖς μεγάλοις τε καὶ μικροῖς, ἅπα-
 σιν ἐκ τῶν ἰωθινῶν μερῶν, παραλλήλοις τῷ Τάγρῳ·
 15 ἔχουσι δὲ καὶ ἀνάπλους οἱ πλείους καὶ ψῆγμα τοῦ χρυ-
 σοῦ πλείστον. γνωριμώτατοι δὲ τῶν ποταμῶν ἐφεξῆς
 τῷ Τάγρῳ Μούνδας ἀνάπλους ἔχων μικροὺς καὶ ὅα-
 κούα ὡσαύτως· μετὰ δὲ τούτους Δούριος μακρόθεν
 τε ῥέων παρὰ Νομαντίαν καὶ πολλὰς ἄλλας τῶν Κελ-
 20 τιβήρων καὶ Ὑακκαίων κατοικίας, μεγάλοις τ' ἀνα-
 πλειόμενος σκάφεισιν ἐπὶ ὀκτακοσίους σχεδὸν τε στα-
 δίους. εἰτ' ἄλλοι ποταμοὶ καὶ μετὰ τούτους ὁ τῆς Λή-
 θης, ὃν τινὲς Λιμαίαν οἱ δὲ Βελιῶνα καλοῦσι· καὶ οὗ-
 25 τος δ' ἐκ Κελτιβήρων καὶ Ὑακκαίων ῥεῖ καὶ ὁ μετ'
 αὐτὸν Βαῖνις (οἱ δὲ Μίνιον φασί) πολὺ μέγιστος τῶν
 ἐν Λυσιτανίᾳ ποταμῶν ἐκὶ ὀκτακοσίους καὶ αὐτὸς ἀνα-
 πλειόμενος σταδίους. Ποσειδώνιος δὲ ἐκ Καντάβρων
 αὐτὸν ῥεῖν φησί· πρόκειται δὲ τῆς ἐκβολῆς αὐτοῦ νῆ-
 30 σος καὶ χηλαὶ δύο ὄρμους ἔχουσαι. ἐπαινεῖν δ' ἄξιον
 τὴν φύσιν, ὅτι τὰς ὄχθας ὑψηλὰς ἔχουσιν οἱ ποταμοὶ

καὶ ἱκανὰς δέχεσθαι τοῖς φείθοις τὴν θάλατταν πλημ-
 μυροῦσαν, ὥστε μὴ ὑπερχεῖσθαι μηδ' ἐπιπολάζειν ἐν
 τοῖς πεδίοις. τῆς μὲν οὖν Βρούτου στρατείας ὄρος οὐ-
 τος, περαιτέρω δ' εἰσὶν ἄλλοι πλείους ποταμοὶ παράλ-
 ληλοι τοῖς λεχθεῖσιν. 5

- 5 Τῶτατοι δ' οἰκοῦσιν Ἀρταβροὶ περὶ τὴν ἄκραν ἣ
 καλεῖται Νέριον, ἣ καὶ τῆς ἐσπερίου πλευρᾶς καὶ τῆς
 βορείου πύρας ἐστί. περιρικοῦσι δ' αὐτὴν [καὶ] Κελτι-
 κοί, συγγενεῖς τῶν ἐπὶ τῷ Ἀνα. καὶ γὰρ τούτους καὶ
 Τουρδούλους στρατεύσαντας ἐκείσε στασιάζει φασὶ 10
 μετὰ τὴν διάβασιν τοῦ Λιμαία ποταμοῦ· πρὸς δὲ τῇ
 στάσει καὶ ἀποβολῇ τοῦ ἡγεμόνος γενομένης, κατα-
 μέναι σχεδασθέντας αὐτόθι· ἐκ τούτου δὲ καὶ τὸν
 C.154 ποταμοῦ Λήθης προσαγορευθῆναι. ἔχουσι δὲ οἱ Ἀρ-
 ταβροὶ πόλεις συχνὰς ἐν κόλπῳ συνοικουμένας, ὧν οἱ 15
 πλείοντες καὶ χρώμαυοι τοῖς τόποις Ἀρτάβρων λιμένα
 προσαγορεύουσιν· οἱ δὲ νῦν τοὺς Ἀρτάβρους Ἀρο-
 τρίβας καλοῦσιν. Ἰθὴν μὲν οὖν περὶ τριάκοιτα τὴν
 χώραν νίμεται τῇ μετὰξὺ Τάγου καὶ τῶν Ἀρτάβρων·
 εὐδαίμονος δὲ τῆς χώρας ὑπαρχούσης κατὰ τε καρποὺς 20
 καὶ βοσκήματα καὶ τὸ τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ τῶν
 παραπλησίωυ πλῆθος, ὅμως οἱ πλείους αὐτῶν τὸν
 ἀπὸ τῆς γῆς ἀφέντες βίον ἐν ληστηρίοις διετέλουν καὶ
 συνεχεῖ κολίμῳ πρὸς τε ἀλλήλους καὶ τοὺς ὁμόρους
 αὐτοῖς διαβαίνοντες τοῦ Τάγου, ἕως ἐπαύσαν αὐτοὺς 25
 Ῥωμαῖοι ταπεινώσαντες καὶ κώμας ποιήσαντες τὰς πό-
 λεις αὐτῶν τὰς πλείστας, ἐνός δὲ καὶ συνοικίζοντες
 βίλτιον. ἤρχου δὲ τῆς ἀνομίας ταύτης οἱ ὄρεινοί, κα-
 θ' ἅπερ εἰκός· λυπρὰν γὰρ νεμόμενοι καὶ μικρὰ κεκτη-
 μένοι τῶν ἀλλοτρίωυ ἐπιθύμουν, οἱ δὲ ἀμυνόμε- 30
 νοι τούτους ἄκυροι τῶν ἰδίωυ ἔργων καθίσταντο ἐξ
 ἀνάγκης, ὥστ' ἀντὶ τοῦ γεωργεῖν ἐπολέμουν καὶ οὗτοι,

καὶ συνέβαινε τὴν χώραν ἀμελουμένην στείραν οὖσαν
τῶν ἐμφύτων ἀγαθῶν οἰκίσθαι ὑπὸ ληστῶν.

Τοὺς δ' οὖν Λυσιτανοὺς φασιν ἐνιδρευτικούς 6
ἐξερευνητικούς δέξιν κούφους εὐεξελέκτους· ἀσπίδιον
5 δ' αὐτοὺς δέκουν ἔχειν τὴν διάμετρον, κοίλον εἰς τὸ
πρόσθεν, τελαμῶσιν ἐξηρητημένον· οὔτε γὰρ πόρπακας
οὔτ' ἀντιλαβὰς ἔχει. . . . παραξίφιν πρὸς τοῦτοις ἢ
κοπίς. λινοθώρακες οἱ πλείους· σπάνιοι δὲ ἄλυσιδω-
τοῖς χρώνται καὶ τριλοφίαις, οἱ δ' ἄλλοι νευρίνοις κρά-
10 νεσιν· οἱ πεζοὶ δὲ καὶ κνημίδας ἔχουσιν, ἀκόντια δ'
ἕκαστος πλείω· τινὲς δὲ καὶ δόρατι χρώνται· ἐπιδορα-
τίδες δὲ χάλκισαι. ἐνίους δὲ τῶν προσοικούντων τῷ
Λουρίῳ ποταμῷ λακωνικῶς διάγειν φασίν, ἁλειπτη-
ροῖς χρωμένους δις καὶ πυρίαις ἐκ λίθων διαπύρων,
15 ψυχρολουτροῦντας καὶ μονοτροφοῦντας καθαρῶς καὶ
λιτῶς. Θυτικὸν δ' εἰσὶ Λυσιτανὸν τὰ τε σπλάγχνα ἐπι-
βλέπουσιν οὐκ ἐκτείνοντες· προσεπιβλέπουσι δὲ καὶ
τὰς ἐν τῇ πλευρᾷ φλέβας, καὶ ψηλαφῶντες δὲ τεκμαί-
ρονται. σπλαγχνεύονται δὲ καὶ δι' ἀνθρώπων αἶχμα-
20 λώτων καλύπτοντες σάγοις· εἶθ' ὅταν πληγῇ τὰ σπλάγ-
χνα ὑπὸ τοῦ ἱεροσκοποῦ, μαντεύονται πρῶτον ἐκ τοῦ
πτώματος. τῶν δ' ἀλόντων τὰς χεῖρας ἀποκόπτοντες
τὰς δεξιὰς ἀνατιθέασιν.

Ἄκαντες δ' οἱ ὄρειοι λιτοὶ ὑδροπότοι χαμαιῶ- 7
25 ναι βαθεῖαν κατακεχυμένοι τὴν κόμην γυναικῶν δί-
κην· μετρωσάμενοι δὲ τὰ μέτωπα μάχονται. τραγοφα- C. 155
γοῦσι δὲ μάλιστα, καὶ τῷ Ἄρει τράγον θύουσι καὶ τοὺς
αἶχμαλώτους καὶ ἵππους· ποιοῦσι δὲ καὶ ἑκατόμβας
ἐκάστου γένους ἑλληνικῶς. τελοῦσι δὲ καὶ ἀγῶνας
30 γυμνικούς καὶ ὀπλιτικούς καὶ ἱππικούς, πυγμῇ καὶ

20. αὐτὰ τὰ ὑπὸ 29. post ἑλληνικῶς: ὡς καὶ Πίνδαρος
φησι „πάντα θύειν ἑκατόν.“

δρόμῳ καὶ ἀκροβολισμῷ καὶ τῇ σπαιρηδὸν μάχῃ. οἱ δ' ὄρειοι τὰ δύο μέρη τοῦ ἔτους δρυοβαλάνῳ χρῶνται ξηράναιτες καὶ κόφαντες, εἶτα ἀλίσσαντες καὶ ἀρτοποιησάμενοι ὥστ' ἀποτίθεισθαι εἰς χρόνον. χρῶνται δὲ καὶ ζύθῃ· οἷνῳ δὲ σπανίζονται, τὸν δὲ γινόμενον ταχύ ὁ ἀναλίσκουσι κατευωχούμενοι μετὰ τῶν συγγενῶν· ἀντ' ἐλαίου δὲ βουτύρῳ χρῶνται. καθήμενοί τε δειπνοῦσι περὶ τοὺς τοίχους καθέδρας οἰκοδομητὰς ἔχοντες, προκάθηνται δὲ καθ' ἡλικίαν καὶ τιμὴν· περιφορητὸν δὲ τὰ δείπνον. ξυλίνουσι δὲ ἀγγελοῖς χρῶνται, κα- 10 θάπερ καὶ οἱ Κελτοί. καὶ παρὰ πότον ὄρχοῦνται πρὸς αὐλὸν καὶ σάλπιγγα χορεύοντες, ἀλλὰ καὶ ἀναλλόμενοι καὶ ὀκλαζόντες· ἐν Βασιτητανίᾳ δὲ καὶ γυναῖκες ἀνομιξάνδράσιν ἀντιλαμβάνόμενοι τῶν χειρῶν. μελανεῖμονες ἅπαντες τὸ πλεόν ἐν οἶκοις, ἐν οἴκερ καὶ 15 σιμβαδοκοιτοῦσι, αἱ γυναῖκες δ' ἐν ἐνδύμασι καὶ ἀνδρίναις ἰσθῆσιν διαγούσιν. ἀντὶ δὲ νομίσματος οἱ λίαν ἐν βᾶθι φορτίων ἀμοιβῇ χρῶνται ἢ τοῦ ἀργυροῦ ἐλάσματος ἀποτέμνοντες διδῶσι. τοὺς δὲ θανατουμένους καταπετροῦσι, τοὺς δὲ πατραλοίας ἔξω τῶν ὄρων κα- 20 ταλεύουσι. γαμοῦσι δ' ὥσπερ οἱ Ἕλληνες. τοὺς δὲ ἀφρώστους, ὥσπερ οἱ Ἀσσύριοι τὸ παλαιόν, προτιθέασιν εἰς τὰς ὁδοὺς τοῖς πεπειραμένοις τοῦ πάθους ὑποθήκης χάριν. διφθερίνοισι τε κλοίοις ἐχρῶντο ἕως ἐπὶ Βρούτου διὰ τὰς πλημμυρίδας καὶ τὰ τεύαγγη, νυνὶ δὲ 25 καὶ τὰ μονόξυλα ἤδη σπάνια. ἄλλες πορφυροὶ, τριφθέναις δὲ λευκοί. ἴσθι δὲ τῶν ὀρειῶν ὁ βλὸς οὗτος, ὥσπερ ἴφην, λέγω τοὺς τὴν βόρειον πλευρὰν ἀφορρίζοντας τῆς Ἰβηρίας, Καλλαϊκούς καὶ Ἀστουρας καὶ Καντάβρους μέχρι Ὑασκῶνων καὶ τῆς Πυρήνης· ὁμοειδεῖς 30

γὰρ ἀπάντων οἱ βίοι. ὅκνω δὲ τοῖς ὀνόμασι πλεονάζειν
φεύγων τὸ ἀηδὲς τῆς γραφῆς, εἰ μὴ τινι πρὸς ἡδονῆς
ἔστιν ἀκούειν Πλευταύρους καὶ Βαρδυήτας καὶ Ἀλλό-
τριγας καὶ ἄλλα χεῖρω καὶ ἀσημότερα τούτων ὀνόματα.

5 Τὸ δὲ δυσήμερον καὶ ἀγριώδες οὐκ ἐκ τοῦ πολέ- 8
μειν συμβέβηκε μόνον ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἔκτοπισμόν·
καὶ γὰρ ὁ πλοῦς ἐπ' αὐτοὺς μακρὸς καὶ αἱ ὁδοί, δυσσε-
πίμικτοι δ' ὄντες ἀποβιβλήκασιν τὸ κοινωνικὸν καὶ τὸ
φιλόανθρωπον. ἦττον δὲ νῦν τοῦτο πάσχουσι διὰ τὴν C. 136
10 εἰρήνην καὶ τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐπιδημίαν· ὅσοις δ' ἦ-
τον τοῦτο συμβαίνει, χαλεπώτεροί εἰσι καὶ θηριω-
δέστεροι. τοιαύτης δ' οὐδης καὶ ἀπὸ τῶν τόπων λυ-
πρότητος ἐνίοις καὶ τῶν ὁρῶν, εἰκὸς ἐπιτείνεσθαι τὴν
τοιαύτην ἀτοπίαν. ἀλλὰ νῦν, ὥς εἶπον, πέπανται πο-
15 λεμοῦντα πάντα· τοὺς τε γὰρ ἀνέχοντας ἔτι νῦν μά-
λιστα τὰ ληστήρια Καντάβρους καὶ τοὺς γεικονεύοντας
αὐτοῖς κατέλυσεν ὁ Σεβαστὸς Καίσαρ, καὶ ἀντὶ τοῦ
πορθεῖν τοὺς τῶν Ῥωμαίων συμμάχους στρατεύουσι
νῦν ὑπὲρ τῶν Ῥωμαίων οἳ τε Κωνιακοὶ καὶ οἱ πρὸς
20 ταῖς πηγαῖς τοῦ Ἰβήρος οἰκοῦντες Πληντουῖσοι. ὁ δ' ἔ-
κείνῳ διαδεξάμενος Τιβέριος τριῶν ταγμάτων στρα-
τιωτικὸν ἐπιστήσας τοῖς τόποις, τὸ ἀποδειχθὲν ὑπὸ
τοῦ Σεβαστοῦ Καίσαρος, οὐ μόνον εἰρηνηκοὺς ἀλλὰ
καὶ πολιτικοὺς ἤδη τινὰς αὐτῶν ἀπεργασάμενος τυγ-
25 χάνει.

Λοιπὴ δ' ἐστὶ τῆς Ἰβηρίας ἥ τε ἀπὸ τῶν στηλῶν 4
μέχρι τῆς Πυρρήνης καθ' ἡμᾶς παραλία καὶ ἡ ταύτης
ὑπερκειμένη μεσόγαια πᾶσα, τὸ μὲν πλάτος ἀνώμαλος
τὸ δὲ μῆκος μικρῷ πλείονων ἢ τετρακισχιλίων στα-
30 δίων· τὸ δὲ τῆς παραλίας ἔτι πλεον καὶ δισχιλίοις στα-
δίοις εἰρηται. φασὶ δὲ ἀπὸ μὲν Κάλπης τοῦ κατὰ στή-
λας ὁρους ἐπὶ Καρχηδόνα νέαν δισχιλίους καὶ διακο-

αίους σταδίους· οἰκίσθαι δὲ τὴν ἥονα ταύτην ὑπὸ Βασιτανῶν οὓς καὶ Βαστούλους καλοῦσιν, ἐκ μέρους δὲ καὶ ὑπὸ Ὠρητανῶν. ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὸν Ἰβηρα ἄλλους τοσούτους σχεδόν τι (ταύτην δ' ἔχειν Ἐθητάνους), ἐν τὸς δὲ τοῦ Ἰβηρος μέχρι Πυρήνης καὶ τῶν Πομπηίου ἀναθημάτων χιλίους καὶ ἑξακοσίους· οἰκῆν δὲ Ἐθητανῶν τε ὀλίγους καὶ λοιπὸν τοὺς προσαγορευομένους Ἰνδικήτας μεμιρισμένους τέτραχα.

- 2 Κατὰ μέρος δὲ ἀπὸ Κάλκης ἀρξαμένοις χάρις ἐστὶν ὀρεινὴ τῆς Βασιτανίας καὶ τῶν Ὠρητανῶν θα- 10
σαιαν ὕλην ἔχουσα καὶ μεγαλόδενδρον, διορξουσα τὴν παραλίαν ἀπὸ τῆς μεσογαίας. πολλαχοῦ δὲ κἀνταῦθά ἐστι χουσιτα καὶ ἄλλα μέταλλα. πόλις δ' ἐστὶν ἐν τῇ παραλίᾳ ταύτῃ πρώτη Μάλακα, ἴσον διέχουσα τῆς Κάλκης ὅσον καὶ τὰ Γάδιρα· ἐμπόριον δ' ἐστὶν τοῖς 15
ἐν τῇ περαιᾷ νομάσι, καὶ ταριχείας δὲ ἔχει μεγάλας. ταύτην τινὲς τῇ Μαιναίᾳ τὴν αὐτὴν νομίζουσιν, ἣν ὑστάτην τῶν Φωκαϊκῶν πόλεων πρὸς δ' ὕσει κειμένην παρειλήφαμεν, οὐκ ἐστὶ δέ· ἀλλ' ἐκείνη μὲν ἀπωτέρω τῆς Κάλκης ἐστί, κατεσκαμμένη, τὰ δ' ἔχνη σώζουσα 20
Ἑλληνικῆς πόλεως, ἣ δὲ Μάλακα πλησίον μᾶλλον, Φοινικὴ τῷ σχήματι. ἐφεξῆς δ' ἐστὶν ἡ τῶν Ἑξιτανῶν πόλις, ἐξ ἧς καὶ τὰ ταρίχη ἐπωνύμως λέγεται.

C.157

- 3 Μετὰ ταύτην Ἀβδηρα Φοινίκων κτίσμα καὶ αὐτῇ. ὑπὲρ δὲ τῶν τόπων ἐν τῇ ὀρεινῇ δεικνύται Ὀδύσσεια 25
καὶ τὸ ἱερὸν τῆς Ἀθηνᾶς ἐν αὐτῇ, ὡς Ποσειδωνίος τε εἰρηκε καὶ Ἀρτεμίδωρος καὶ Ἀσκληπιάδης ὁ Μυρλεανός, ἀνὴρ ἐν τῇ Τουρθητανίᾳ παιδεύσας τὰ γραμματικά καὶ περιήγησέν τινα τῶν ἔθνων ἐκδιδωκώς τῶν ταύτη. οὗτος δὲ φησὶν ὑπομνήματα τῆς πλάνης τῆς 30
Ὀδυσσεύς ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀθηνᾶς ἀσπίδας προσκαπαιταλιῦσθαι καὶ ἀκροστόλια. ἐν Καλλαίχοις δὲ τῶν

μετὰ Ταύκρου στροτευσάντων τινὰς οἰκῆσαι, καὶ
 ὑπάρξαι πόλεις αὐτόθι, τὴν μὲν καλουμένην Ἑλληνες
 τὴν δὲ Ἀμφίλοχοι, ὡς καὶ τοῦ Ἀμφιλόχου τελευτήσαν-
 5 τος δεῦρο καὶ τῶν συνόντων πλανηθέντων μέχρι τῆς
 μεσογαίας. καὶ τῶν μεθ' Ἡρακλέους δὲ τινὰς καὶ τῶν
 ἀπὸ Μεσσηνίας ἱστορηοθῆαι φησὶν ἐποικῆσαι τὴν Ἰβη-
 ρίαν, τῆς δὲ Κανταβρίας μέρος τι κατασχεῖν Λάκωνας
 καὶ οὗτος φησὶ καὶ ἄλλοι. ἐνταῦθα δὲ καὶ Ὠκέλλαν
 πόλιν Ὠκέλλα κτίσμα λέγουσι τοῦ μετὰ Ἀντήνορος καὶ
 10 τῶν παίδων αὐτοῦ διαβάντος εἰς τὴν Ἰταλίαν. καὶ ἐν
 τῇ Αἰβύῃ δὲ πεπιστευκασί τινες τοῖς τῶν Γαδειριτῶν
 ἐμπόροις προσέχοντες, ὡς καὶ Ἀρτεμίδωρος εἰρηκεν,
 ὅτι οἱ ὑπὲρ τῆς Μαυρουσίας οἰκοῦντες πρὸς τοῖς ἐσπε-
 ρίοις Λιθίοφι Λωτοφάγοι καλοῦνται, σιτούμενοι λω-
 15 τόν, πόαν τινὰ καὶ φῖξαν, οὐ δεόμενοι δὲ ποτοῦ, οὐδὲ
 ἔχοντες διὰ τὴν ἀνδρίαν, διατείνοντες καὶ μέχρι τῶν
 ὑπὲρ τῆς Κυρήνης τόπων. ἄλλοι τε πάλιν καλοῦνται
 Λωτοφάγοι τὴν ἑτέραν οἰκοῦντες τῶν πρὸ τῆς μικρᾶς
 Σύρτιος νήσων, τὴν Μήνιγγα.

20 Οὐ δὲ θαυμάζοι τις ἂν οὔτε τοῦ ποιητοῦ τὰ περὶ
 τὴν Ὀδυσεὺς πλάνην μυθογραφῆσαντες τοῦτον τὸν
 τρόπον, ὥστ' ἔξω οἰηλῶν ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ πελάγει τὰ
 πολλὰ διαθίσθαι τῶν λεγομένων περὶ αὐτοῦ (τὰ γὰρ
 ἱστορούμενα ἑγγύς ἦν καὶ [τοῖς] τόποις καὶ τοῖς ἄλλοις
 25 τῶν ὑπ' ἐκείνου πεπλασμένων, ὥστε οὐκ ἀπίθανον
 ἐποίει τὸ πλάσμα), οὔτ' εἰ τινες αὐταῖς τε ταύταις ταῖς
 ἱστορίαις πιστεύσαντες καὶ τῇ πολυμαθείᾳ τοῦ ποιη-
 τοῦ καὶ πρὸς ἐπιστημονικὰς ὑποθέσεις ἐτρεψαν τὴν
 Ὅμηρου ποιήσιν, καθάπερ Κράτης τε ὁ Μαλλώτης
 30 ἐποίησε καὶ ἄλλοι τινές. οἱ δ' οὕτως ἀγροίκως ἐδέξαντο
 τὴν ἐπιχείρησιν τὴν τοιαύτην ὥστε οὐ μόνον τὸν
 ποιητὴν σκαπανέως ἢ θεριοτοῦ δίκην ἐκ πάσης τῆς

τοιαύτης ἐπιστήμης ἐξέβαλον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀφαμένους
 τῆς τοιαύτης πραγματείας μαινομένους ὑπέλαβον·
 συνηγορίαν δὲ ἢ ἐπανόρθωσιν ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον εἰς
 τὰ λεχθέντα ὑπ' ἐκείνων εἰσινεγκεῖν οὐκ ἐθάρρησεν
 C. 138 οὔτε τῶν γραμματικῶν οὔτε τῶν περὶ τὰ μαθήματα^δ
 δεινῶν οὐδεὶς. καίτοι ἔμοιγε δοκεῖ δυνατόν εἶναι καὶ
 συνηγορῆσαι πολλοῖς τῶν λεχθέντων καὶ εἰς ἐπανόρ-
 θωσιν ἄγειν καὶ μάλιστα ταῦτα ὅσα Πυθίας παρεκρού-
 σαι τοὺς πιστεύσαντας αὐτῷ κατὰ ἄγνοιαν τῶν τε
 ἐσπερίων τόπων καὶ τῶν προσβόρων τῶν παρὰ τὸν¹⁰
 ὠκεανόν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴασθω λόγον ἔχοντα ἰδίον
 καὶ μακρόν.

6 Τῆς δὲ τῶν Ἑλλήνων κλάνης τῆς εἰς τὰ βάρβαρα
 ἔθνη νομῶσι τις ἂν αἴτιον τὸ διεσπᾶσθαι κατὰ μέρη
 μικρά καὶ δυναστείας ἐπικλοκῆν οὐκ ἐχούσας πρὸς¹⁵
 ἀλλήλους κατ' αὐθάδειαν, ὥστε ἐκ τούτου πρὸς τοὺς
 ἐπιόντας ἔξωθιν ἀσθενεῖς εἶναι. τοῦτο δὲ τὸ αὐθαδὲς
 ἐν δὴ τοῖς Ἴβηροι μάλιστα ἐπέτεινε προσλαβοῦσι καὶ
 τὸ πανουῆργον φῦσει καὶ τὸ μὴ ἀπλοῦν· ἐπιθετικοὶ γάρ
 καὶ ληστρικοὶ τοῖς βίοις ἐγένοντο τὰ μικρὰ τολμῶντες,²⁰
 μεγάλους δ' οὐκ ἐπιβαλλόμενοι διὰ τὸ μεγάλας μὴ κα-
 τασκευάζεσθαι δυνάμεις καὶ κοινωνίας. εἰ γὰρ δὴ
 συνασπίζεν ἰβούλοντο ἀλλήλοις, οὔτε Καρχηδονίοις
 ὑπῆρξεν ἂν καταστρέψασθαι ἐπιλθοῦσι τὴν πλείστην
 αὐτῶν ἐκ περιουσίας, καὶ ἔτι πρότερον Τυρίοις, εἴτα²⁵
 Κελτοῖς οἱ νῦν Κελτίβηρες καὶ Βήρωνες καλοῦνται,
 οὔτε τῷ ληστῇ Οὐριάθῳ καὶ Σιρτωρίῳ μετὰ ταῦτα
 καὶ ἑτίνες ἕτεροι δυναστείας ἐπιθύμησαν μεζονος.
 Ῥωμαῖοί τε τῷ κατὰ μέρη πρὸς τοὺς Ἴβηρας πολεμεῖν
 καθ' ἑκάστην διὰ ταύτην τὴν δυναστείαν πολὺν τινα³⁰
 διετίλυσαν χρόνον, ἄλλοι' ἄλλους καταστρεφόμενοι
 τίως ἕως ἅπαντας ὑποχειρίους ἔλαβον διακοσιοστῷ

σχεδόν τι εἴτῃ ἢ μακρότερον. ἐκάνειμι δὲ ἐπὶ τὴν πε-
ριήγησιν.

Μετὰ τοίνυν Ἀβδηρα ἔστι Καρχηδών ἡ νῆα, κτί- 6
σμα Ἀσδρούβα τοῦ διαδιξαμένου Βάρκαν τὸν Ἀντίβα
3 πατέρα, κρατίστη πολὺ τῶν ταύτῃ πόλεων· καὶ γὰρ
ἐρυμνὴ τ' ἔστι καὶ τείχει κατισκυασμένῳ καλῶς καὶ
λίμφοι καὶ λίμνη κεκόσμηται καὶ τοῖς τῶν ἀργυρίων
μετάλλοις, περὶ ὧν εἰρήκαμεν· πάνταυθα δὲ καὶ ἐν
τοῖς πλησίον τόποις πολλή ἡ ταριχεύα· καὶ ἔστι τοῦτο
10 μέγιστον ἐμπόριον τῶν μὲν ἐκ θαλάττης τοῖς ἐν τῇ με-
σογαίᾳ, τῶν δ' ἐκείθεν τοῖς ἔξω πᾶσιν. ἡ δ' ἐνθενδε
μῆκει τοῦ Ἰβηρος παραλία κατὰ μίσον πως τό διάστη-
μα ἔχει τὸν Σούκρωνα ποταμὸν καὶ τὴν ἐκβολὴν αὐ-
τοῦ καὶ πόλιν ὁμώνυμον· φεῖ δὲ ἐκ τοῦ συνεχοῦς ὁρους
15 τῇ ὑπερκειμένη φάξει τῆς τε Μαλάκας καὶ τῶν περὶ
Καρχηδόνα τόπων, κρατὸς πελῆ, παράλληλος δὲ πως C.159
τῷ Ἰβηρι, μικρὸν δὲ [ἐλαττον] διέχει τῆς Καρχηδόνης
ἢ τοῦ Ἰβηρος. μεταξὺ μὲν οὖν τοῦ Σούκρωνος καὶ τῆς
Καρχηδόνης τρία πολίχνια Μασσαλιωτῶν ἔστιν οὐ
20 πολὺ ἄπωθεν τοῦ ποταμοῦ· τούτων δ' ἔσσι γνωριμώ-
τατον τὸ Ἡμεροσκοπεῖον ἔχον ἐπὶ τῇ ἄκρῃ τῆς Ἐφισίας
Ἀρτέμιδος ἱερὸν οφόδρα τιμώμενον, φ' ἐχρήσατο Σερ-
τώριος ὁρμητηρίῳ κατὰ θάλατταν· ἐρυμνὸν γάρ ἐστι
καὶ ληστρικόν, κάτοικτον δὲ ἐκ πολλοῦ τοῖς προσπλί-
25 ούσι, καλεῖται δὲ [καὶ] Διάνιον, οἷον Ἀρτεμίσιον, ἔχον
σιδηρεῖα εὐφυῆ πλησίον καὶ νησιδία Πλανησίαν καὶ
Πλουμβαρίαν καὶ λιμνοθάλατταν ὑπερκειμένην, ἔχου-
σαν ἐν κύκλῳ σταδίους τετρακοσίους· εἰδ' ἢ τοῦ Ἡρα-
30 κλέους νῆσος ἡδὴ πρὸς Καρχηδόνα, ἣν καλοῦσι Σκομ-
βραρίαν ἀπὸ τῶν ἀλιοκομένων σκόμβρων, εἰς ὧν τὸ

ἄριστον σκηνάζεται γάρ· εἰκοσι δὲ διέχει σταδίους καὶ τέτταρας τῆς Καρχηδόνης. πάλιν δ' ἐπὶ θάτερα τοῦ Σούκρωνος ἰόντι ἐπὶ τὴν ἐκβολὴν τοῦ Ἰβηρος Σάγουντον κτίσμα Ζακυνθίων, ἣν Ἀντίβας κατασκάψας παρὰ τὰ συγκαίμενα πρὸς Ῥωμαίους τὸν δεύτερον αὐτοῖς ἐξῆψε πόλεμον πρὸς Καρχηδονίους. πλησίον δὲ πόλεις εἰσὶ Χερρόνησός τε καὶ Ὀλίαστρον καὶ Καρταλίας· ἐπ' αὐτῇ δὲ τῇ διαβάσει τοῦ Ἰβηρος Δέρτωσσα κατοικία. οἶσι δὲ ὁ Ἰβηρ ἀπὸ Καντάβρων ἔχων τὰς ἀρχὰς ἐπὶ μεσημβρίαν διὰ πολλοῦ πεδίου παράλληλος τοῖς Πυρη- 10 ναίοις ὄρεσι.

- 7 Μίταξυ δὲ τῶν τοῦ Ἰβηρος ἐκτροπῶν καὶ τῶν ἄκρων τῆς Πυρήνης, ἐφ' ὧν ἰδρύνται τὰ ἀναθήματα τοῦ Πομπηίου, πρώτη Τυρράκων ἐστὶ πόλις, ἀλλέμενος μὲν ἐν κόλπῳ δὲ ἰδρυμένη καὶ κατασκευασμένη τοῖς ἄλλοις ἱκανῶς καὶ οὐχ ἥττον εὐάνδρουσα νυνὶ τῆς Καρχηδόνης. πρὸς γὰρ τὰς τῶν ἡγεμόνων ἐπιδημίας εὐφυῶς ἔχει, καὶ ἐστὶν ὥσπερ μητρόπολις οὐ τῆς ἐν- 15 τὸς Ἰβηρος μόνον ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκτὸς τῆς πολλῆς. αἱ τε Γυμνήσται νῆσοι προκείμεναι πλησίον καὶ ἡ Ἐβυσσος, 20 ἀξιόλογοι νῆσοι, τὴν θέσιν εὐκαιρον τῆς πόλεως ὑπαγορεύουσιν. Ἑρατοσθένης δὲ καὶ ναύσταθμον ἔχειν φησὶν αὐτὴν, οὐδὲ ἀγκυροβολίοις σφόδρα εὐτυχούσαν, ὥς ἀντιλέγων εἶρηκεν Ἀρτεμίδωρος.

- 8 Καὶ ἡ σύμπασα δ' ἀπὸ στηλῶν σπανίζεται λιμέσι 25 μέχρι δαῦρο, ἐνταῦθα δ' ἤδη τὰ ἐξῆς εὐλίμενα καὶ χώρα ἀγαθὴ τῶν τε Λιγυανῶν καὶ Λαρτολαιητῶν καὶ ἄλλων τοιούτων μέχρι Ἐμπορίου. αὐτὸ δ' ἐστὶ Μασσαλιωτῶν κτίσμα, ὅσον τετταράκοντα διέχον τῆς Πυρήνης σταδίους καὶ τῶν μεθορίων τῆς Ἰβηρίας πρὸς 30 τὴν Κελτικὴν· καὶ αὕτη δ' ἐστὶ πᾶσα ἀγαθὴ καὶ εὐλί- 35 160 μενος. ἐνταῦθα δ' ἐστὶ καὶ ἡ Ῥύδη πολίχνη, Ἐμπορι-

τῶν κτίσμα, τινὲς δὲ Ῥοδίων φασί· κἀνταῦθα δὲ καὶ ἐν
 τῷ Ἐμπορίῳ τὴν Ἀρτεμιν τὴν Ἐφεσίαν τιμῶσιν· ἱεροῦ-
 μιν δὲ τὴν αἰτίαν ἐν τοῖς περὶ Μασσαλίαν. ᾧκουν δ'
 οἱ Ἐμπορίται πρότερον νησίον τι προκείμενον, ὃ νῦν
 5 καλεῖται παλαιὰ πόλις, νῦν δ' οἰκοῦσιν ἐν τῇ ἡπείρῳ.
 διπολις δ' ἐστὶ τείχει διωρισμένη, πρότερον τῶν Ἰνδι-
 κητῶν τινὰς προσοίκους ἔχουσα, οἱ καίπερ ἰδίᾳ πολι-
 τεύόμενοι κοινόν ὅμως περίβολον ἔχειν ἐβούλοντο πρὸς
 τοὺς Ἑλλήνας ἀσφαλείας χάριν, τῷ χρόνῳ δ' εἰς τὸ
 10 πολίτευμα συνηλθον μικτόν τι ἐκ τε βαρβάρων καὶ Ἑλ-
 ληνικῶν νομίμων, ὅπερ καὶ ἐκ' ἄλλων πολλῶν συνέβη.

Ῥεῖ δὲ καὶ ποταμός πλησίον, ἐκ τῆς Πυρρήνης ἔχων 9
 τὰς ἀρχάς, ἥ δὲ ἐκβολὴ λιμὴν ἐστὶ τοῖς Ἐμπορίταις. λι-
 νουργοὶ δὲ ἱκανῶς οἱ Ἐμπορίται· χώραν δὲ τὴν μεσό-
 15 γαιαν ἔχουσι τὴν μὲν ἀγαθὴν τὴν δὲ σπαρτοφόρον τῆς
 ἀχρηστοτέρας καὶ ἱλείας σχοίνου, καλοῦσι δὲ Ἰουγκά-
 ριον πεδίου· τινὲς δὲ καὶ τῶν τῆς Πυρρήνης ἄκρων νί-
 μονται [τὰ] μέχρι τῶν ἀναθημάτων τοῦ Πομπηίου,
 δι' ὧν βαδίζουσιν εἰς τὴν ἔξω καλουμένην Ἰβηρίαν ἐκ
 20 τῆς Ἰταλίας καὶ μάλιστα τὴν Βαιτικὴν. αὕτη δ' ἡ ὁδὸς
 ποτὲ μὲν πλησιάζει τῇ θαλάττῃ ποτὲ δ' ἀφέστηκε, καὶ
 μάλιστα ἐν τοῖς πρὸς ἐσπέραν μέρεσι. φέρεται δὲ ἐπὶ
 Ταρράκωνα, ἀπὸ τῶν ἀναθημάτων τοῦ Πομπηίου διὰ
 τοῦ Ἰουγκαρίου πεδίου καὶ Βετέρων καὶ τοῦ Μαραθῶ-
 25 νος καλουμένου πεδίου τῇ Λατίνῃ γλώττῃ, φέροντος
 πολὺ τὸ μαραθον· ἐκ δὲ τοῦ Ταρράκωνος ἐπὶ τὸν πό-
 ρον τοῦ Ἰβηρος κατὰ Δίρτωσσαν πόλιν· ἐνταῦθεν διὰ
 Σαγούντου καὶ Σαιτάβιος πόλιος ἐναχθεῖσα κατὰ μι-
 κρὸν ἀφίσταται τῆς θαλάττης, καὶ συνάπτει τῷ Σπαρ-

9. ροι χάριν· διπλοῦν δὲ τοῦτον τείχει μίση διωρι-
 σμένον.

ταρῶ ὥς ἂν Σχοινοῦντι καλουμένῳ πεδίῳ· τοῦτο δ' ἔστι μέγα καὶ ἄνδρον, τὴν σχοινοπλοικὴν φύον σπάρτον ἔξαγωγήν ἔχουσιν εἰς πάντα τόπον καὶ μάλιστα εἰς τὴν Ἰταλίαν. πρότερον μὲν οὖν διὰ μέσου τοῦ πεδίου καὶ Ἐγελάστας συνίσβαινεν εἶναι τὴν ὁδὸν χαλεπὴν καὶ πολλήν, νυνὶ δὲ ἐπὶ τὰ πρὸς θαλότῃ μέρη πεποιθήκασιν αὐτήν, ἐπιψάφουσιν μόνον τοῦ Σχοινοῦντος, εἰς ταῦτό δὲ τείνουσαν τῇ προτέρᾳ, τὰ περὶ Καστλῶνα καὶ Ὀβούλκωνα, δι' ὧν εἰς τε Κορδύβην καὶ εἰς Γάδιμα ἡ ὁδός, τὰ μέγιστα τῶν ἐμπορίων. διέ- 10
χει δὲ τῆς Κορδύβης ἡ Ὀβούλκων περὶ τριακοσίους σταδίους. φασὶ δ' οἱ συγγραφεῖς ἔλθειν Καίσαρα ἐκ Ῥώμης ἑπτὰ καὶ εἰκοσιν ἡμέραις εἰς τὴν Ὀβούλκωνα καὶ τὸ στρατόπεδον τὸ ἐνταῦθα, ἥνικα ἱμελλε συνά- 15
πτειν τὸν περὶ τὴν Μοῦνδαν πόλεμον.

C. 161
10

Ἡ μὲν δὲ παραλία πᾶσα ἡ ἀπὸ στηλῶν μέχρι τῆς μεθορίας τῆς Ἰβήρων καὶ Κελτῶν τοιαύτη. ἡ δ' ὑπερ-
κειμένη μεσόγαια (λέγω δὲ τὴν ἐντὸς τῶν τε Πυρη-
ναίων ὄρων καὶ τῆς προσαρχίου πλευρᾶς μέχρι Ἀστυ-
ρων) διυτὴν μάλιστα ὄριοι διερίζεται. τοιούτων δὲ τὸ μὲν 20
παράλληλόν ἐστι τῇ Πυρρήνῃ, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν Καν-
τάβρων ἔχον, τελευτὴν δ' ἐπὶ τὴν καθ' ἡμᾶς θάλατ-
ταν· καλοῦσι δὲ τοῦτο Ἰδουβίδαν· ἕτερον δ' ἀπὸ τοῦ
μέσου διήκον ἐκὶ τὴν δύσιν, ἐκκλινον δὲ πρὸς νότον
καὶ τὴν ἀπὸ στηλῶν παραλίαν· ὃ κατ' ἀρχάς μὲν γιῶ- 25
λοφόν ἐστι καὶ ψιλόν, διεξίσι δὲ τὸ καλούμενον Σπαρ-
τάριον πεδίον, εἰτα συνάπτει τῷ δρυμῷ τῷ ὑπερκει-
μένῳ τῆς τε Καρχηδονίας καὶ τῶν περὶ τὴν Μάλακαν
τόπων· καλεῖται δὲ Ὀροσπίδα. μεταξὺ μὲν δὲ τῆς Πυ-
ρρήνης καὶ τῆς Ἰδουβίδας ὁ Ἰβηρ εἶναι ποταμός, παράλ- 30
ληλος τοῖς ὄρεσιν ἀμφοτέροις, πληρούμενος ἐκ τῶν ἐν-
ταῦθεν καταφερομένων ποταμῶν καὶ τῶν ἄλλων ὑδά-

των. ἐκὶ δὲ τῷ Ἰβηρι πόλις ἐστὶ Καίσαραυγοῦστα κα-
 λουμενή καὶ Κίλσα κατοικία τις ἔχουσα γεφύρας λιθί-
 νης διάβασιν. συνοικεῖται δὲ ὑπὸ πλειόνων ἔθνων ἢ
 χώρα, γνωριμωτάτου δὲ τοῦ τῶν Ἰακκητανῶν λεγομέ-
 5 νου. τοῦτο δ' ἀρξάμενον ἀπὸ τῆς παρωφείας τῆς κατὰ
 τὴν Πυρήνην εἰς τὰ πεδία πλατύνεται καὶ συνάπτει
 τοῖς περὶ Ἰλέρδαν καὶ Ὀσκαν χωρίοις, τοῖς τῶν Ἰλεργι-
 τῶν οὐ πολὺ ἄπωθεν τοῦ Ἰβηρος. ἐν δὲ ταῖς πόλεσι
 ταύταις ἐπολέμει τὸ τελευταῖον Σιρτώριος καὶ ἐν Κα-
 10 λαγούρι Ἰασκῶνων πόλει καὶ τῆς παραλλίας ἐν Ταρ-
 ράκωνι καὶ ἐν τῷ Ἡμεροσκοπέῳ μετὰ τὴν ἐκ Κελτι-
 βήρων Ἰκπτωσιν, ἐτελεύτα δ' ἐν Ὀσκα. καὶ Ἰλέρδα
 ὕστερον Ἀφράνιος καὶ Πετρήσιος οἱ τοῦ Πομπηίου
 στρατηγοὶ καταπολεμηθήσαν ὑπὸ Καίσαρος τοῦ θεοῦ.
 15 διέχει δὲ ἡ Ἰλέρδα τοῦ μὲν Ἰβηρος ὥς ἐπὶ δύνειν ἴσθι
 σταδίους ἑκατὸν ἐξήκοντα, Ταρράκωνος δὲ πρὸς νότον
 περὶ τετρακοσίους ἐξήκοντα, πρὸς ἄρκτον δὲ Ὀσκας
 πεντακοσίους τετραράκοντα. διὰ τούτων δὲ τῶν με-
 ρῶν ἢ ἐκ Ταρράκωνος ἐπὶ τοὺς ἐσχατοὺς ἐπὶ τῷ ὠκεία-
 20 νῷ Ἰάσκωνας τοὺς κατὰ Πομπήλων καὶ τὴν ἐπ'
 αὐτῷ τῷ ὠκείανῳ Οἰασῶνα πόλιν ὁδὸς ἐστὶ σταδίων
 δισχιλίῳ τετρακοσίων πρὸς αὐτὰ τὰ τῆς Ἀκνιτανίος
 ὄρια καὶ τῆς Ἰβηρίας. Ἰακκητάνοι δ' εἰσὶν ἐν οἷς τότε
 μὲν Σιρτώριος ἐπολέμει πρὸς Πομπήιον, ὕστερον δ' ὁ
 25 τοῦ Πομπηίου υἱὸς Σέξτος πρὸς τοὺς Καίσαρος στρα-
 τηγούς. ὑπέρχεται δὲ τῆς Ἰακκητανίας πρὸς ἄρκτον
 τὸ τῶν Ἰασκῶνων ἔθνος, ἐν ᾧ πόλις Πομπήλων ὥς
 ἂν Πομπηιοπόλις.

Αὐτῆς δὲ τῆς Πυρήνης τὸ μὲν Ἰβηρικὸν πλευρὸν 11
 30 εὐδενδρὸν ἐστὶ παντοδαπῆς ὕλης καὶ τῆς αἰθαλοῦς, C.162
 τὸ δὲ Κελτικὸν ψιλόν, τὰ δὲ μέσσα περιέχει καλῶς οἰ-
 κίσθαι δυναμένους αὐλῶνας. ἔχουσι δ' αὐτοὺς Κερ-

ρητανοὶ τὸ πλεον τοῦ Ἰβηρικοῦ φύλου, παρ' οἷς πέρ-
ναι διάφοροι συντίθενται ταῖς Κανταβρिकाῖς ἐνάμιλ-
λοι, πρόσοδον οὐ μικρὰν τοῖς ἀνθρώποις παρέχουσαι.

- 12 Ὑπερβαλόντι δὲ τὴν Ἰδουβίδα· ἡ Κελτιβηρία πα-
ραχρῆμα πολλὴ καὶ ἀνώμαλος, τὸ μὲν [τοι] πλεον αὐ- 5
τῆς ἐστὶ τραχὺ καὶ ποταμόκλυστον· διὰ γὰρ τούτων ὅ-
τε Ἄνας φέρεται καὶ ὁ Τάγος καὶ οἱ ἐφεξῆς ποταμοὶ οἱ
πλείους οἱ ἐπὶ τὴν ἐσπερίαν θάλατταν καταφερόμενοι,
τὴν ἀρχὴν ἔχοντες ἐκ τῆς [Κελτ]ιβηρίας· ὧν ὁ Δούριος
φέρεται παρὰ τὴν Νομαντίαν καὶ τὴν Σεργοιντίαν, ὁ 10
δὲ Βαίτις ἐκ τῆς Ὀροσπέδας τὰς ἀρχὰς ἔχων διὰ τῆς
Ὠρητανίας εἰς τὴν Βαιτικὴν φεῖ. οἰκοῦσι δ' ἐκ μὲν τῶν
πρὸς ἄρκτον μερῶν τοῖς Κελτίβηροι Βήρωνες Καντά-
βροις ὅμοιοι τοῖς Κορίσκοις, καὶ αὐτοὶ τοῦ Κελτικοῦ
στόλου γεγονότες, ὧν ἐστὶ πόλις Ὑαρία κατὰ τὴν τοῦ 15
Ἰβηρος διάβασιν κειμένη· συνεχεῖς δ' εἰσὶ καὶ Βαρδυή-
ταις, οὓς οἱ νῦν Βαρδούλους καλοῦσιν· ἐκ δὲ τοῦ ἐσπε-
ρίου τῶν τε Ἀστύρων τινὲς καὶ τῶν Καλλαδικῶν καὶ
Ἑακκαίων, ἔτι δὲ Ἑεττῶνων καὶ Καρπητανῶν· ἐκ δὲ
τῶν νοτίων Ὠρητανοὶ τε καὶ ὅσοι ἄλλοι τὴν Ὀροσπέ- 20
δαν οἰκοῦσι Βαστητανῶν τε καὶ Ἐδητανῶν· πρὸς ἧω δὲ
Ἰδουβίδα.

- 13 Αὐτῶν τε τῶν Κελτιβήρων εἰς τέτταρα μέρη διη-
ρημένων οἱ κράτιστοι μάλιστα πρὸς ἧω εἰσὶ καὶ πρὸς
νότον οἱ Ἀρουάκοι, συνάπτοντες Καρπητανοῖς καὶ ταῖς 25
τοῦ Τάγου πηγαῖς· πόλις δ' αὐτῶν ὀνομαστοτάτη Νο-
μαντία. Ἰδιεξαν δὲ τὴν ἀρετὴν τῇ Κελτιβηρικῇ πολέ-
μῳ τῷ πρὸς Ῥωμαίους εἰκοσαετὶ γενομένῳ· πολλὰ
γὰρ στρατιύματα σὺν ἡγεμόσιν ἐφθάρη, τὸ δὲ τελευ-
ταῖον οἱ Νομαντινοὶ πολιορκούμενοι ἀπεκατέρθησαν 30
πλὴν ὀλίγων τῶν ἐνδόντων τὸ τεῖχος. καὶ οἱ Λούσων-
ες δὲ ἐφόρ' εἰσι, συνάπτοντες καὶ αὐτοὶ ταῖς τοῦ Τάγου

πηγαίς. τῶν δ' Ἀρουαίων ἐστὶ καὶ Σεγήδα πόλις καὶ
 Παλλαντία. διέχει δὲ Νομαντία τῆς Καισαραυγούστας,
 ἣν ἔφαμεν ἐπὶ τῇ Ἰβηρὶ ἰδρῦσθαι, σταδίους ἐπὶ ὀκτα-
 κοσίους. καὶ Σεγοβρίγα δ' ἐστὶ τῶν Κελτιβήρων πόλις
 5 καὶ Βίλβιλις, περὶ ἧς Μέλκελλος καὶ Σερτώριος ἐπολέ-
 μησαν. Πολύβιος δὲ τὰ τῶν Ἰακκαίων καὶ τῶν Κελ-
 τιβήρων ἔθνη καὶ χωρία διεξιὼν συλλέγει ταῖς ἄλλαις
 πόλεσι καὶ Σεγεσάμαν καὶ Ἰντερκατίαν. φησὶ δὲ Πο-
 σειδώνιος Μάρκον Μάρκελλον πράξασθαι φόρον ἐκ
 10 τῆς Κελτιβηρίας τάλαντα ἑξακόσια, ἐξ οὗ τεκμηρίεσθαι
 πάρεστιν ὅτι καὶ πολλοὶ ἦσαν οἱ Κελτιβήρες καὶ χρη-
 μάτων εὐποροῦντες, καίπερ οἰκοῦντες χώραν παρά-
 λυπον. Πολυβίου δ' εἰπόντος τριακοσίας αὐτῶν κα- C. 163
 ταλῦσαι πόλιν Τιβέριον Γράκχον, κωμωδῶν φησι
 15 τοῦτο τῷ Γράκχῳ χαρίσασθαι τὸν ἄνδρα, τοὺς πύρ-
 ρους καλοῦντα πόλεις, ὥσπερ ἐν ταῖς θριαμβικαῖς πομ-
 παῖς. καὶ ἴσως οὐκ ἄπιστον τοῦτο λέγει· καὶ γὰρ οἱ
 στρατηγοὶ καὶ οἱ συγγραφεῖς ῥαδίως ἐπὶ τοῦτο φέρον-
 ται τὸ ψεῦσμα καλλωπίζοντες τὰς πράξεις, ἐπεὶ καὶ οἱ
 20 φάσκοντες πλείους ἢ χιλίας τὰς τῶν Ἰβήρων ὑπάρξαι
 πόλεις ἐπὶ τοῦτο φέρεσθαι μοι δοκοῦσι, τὰς μεγάλας
 κόμας πόλεις ὀνομάζοντες. οὗτε γὰρ ἡ τῆς χώρας φύ-
 σις πόλεων (ἐπιδακτικῇ πολλῶν ἐστὶ διὰ τὴν λυπρότητα
 ἢ διὰ τὸν ἐκτοπισμὸν καὶ τὸ ἀνήμερον, οὗθ' οἱ βίοι
 25 καὶ πράξεις αὐτῶν (ἔξω τῶν κατὰ τὴν παραλίαν τὴν
 καθ' ἡμᾶς) ὑπαγορεύουσι τοιοῦτον οὐδέν· ἄγριοι γὰρ
 οἱ κατὰ κόμας οἰκοῦντες· τοιοῦτοι δ' οἱ πολλοὶ τῶν
 Ἰβήρων· αἱ δὲ πόλεις ἡμερουσίν οὐδ' αὐταὶ ῥαδίως,
 30 ὅταν πλειονάξῃ τὸ τὰς ὕλας ἐπὶ κακῷ τῶν πλησίων
 οἰκοῦν.

Μετὰ δὲ τοὺς Κελτιβήρας πρὸς νότον εἰσὶν οἱ τό 14
 ὅρος οἰκοῦντες τὴν Ὀροσπίδαν καὶ τὴν περὶ τὸν Σού-

κρωνα χώραν Ἐθητανοί, μέχρι Καρχηδόνας, καὶ Βασιγη-
τανοὶ καὶ Ὀρητανοί, σχεδὸν δέ τι καὶ μέχρι Μαλακάας.

- 15 Πελτασταὶ δ' ἅπαντες, ὡς εἰπεῖν, ὑπῆρξαν οἱ
Ἴβηρες καὶ κοῦφοι κατὰ τὸν ὀπλισμὸν διὰ τὰς ληστιῆς,
οἷους ἔφαμεν τοὺς Λυσιτανοὺς, ἀκοντίζω καὶ σφενδόνη 5
καὶ μαχαίρα χρώμενοι· ταῖς δὲ πέλαις δυνάμεισι παρε-
μέμικτο καὶ ἱππεία, δεδιδαγμένων ἱππῶν ὀρειβατεῖν
καὶ κατοκλάζεισθαι ῥαδίως ἀπὸ προστάγματος, ὅτε τοῦ-
του ὅλοι φέρει δ' ἡ Ἰβηρία δορκάδας πολλὰς καὶ ἱπ-
πους ἀγρίους. ἔστι δ' ὅπου καὶ αἱ λίμναι πληθύνουσιν 10
ὄρνέσις. εἰσὶ δὲ κύκνοι καὶ τὰ παραπλήσια, πολλὰ δὲ καὶ
ᾠτίδες· κάστορας φέρουσι μὲν οἱ ποταμοί, τὸ δὲ καστό-
ριον οὐκ ἔχει τὴν αὐτὴν δυνάμιν τῷ Ποντικῷ· ἴδιον γὰρ
τῷ Ποντικῷ παρίσσι τὸ φαρμακῶδες, καθάπερ ἄλλοις 15
πολλοῖς. ἱππὶ, φησὶν ὁ Ποσειδώνιος, καὶ ὁ Κύπριος 15
χαλκὸς μόνος φέρει τὴν καθμείαν λίθον καὶ τὸ χαλκαν-
θὲς καὶ τὸ σπόδιον. ἴδιον δ' εἰρηκεῖν Ἰβηρία ὁ Ποσει-
δώνιος καὶ τὸ τὰς κορώνας μελαίνας εἶναι καὶ τὸ τοὺς
ἱπποὺς τῶν Κελτιβήρων ὑποφάρους ὄντας, ἱππιδᾶν
εἰς τὴν ἔω μεταχθῶσιν Ἰβηρίαν, μεταβάλλειν τὴν 20
χρῶαν. ἰοικέναι δὲ τοῖς Παρθικοῖς· καὶ γὰρ ταχεῖς
εἶναι καὶ εὐδρόμους μᾶλλον τῶν ἄλλων.

- 16 Καὶ τῶν ῥιζῶν τῶν εἰς βαφὴν χρησίμων πλήθος.
ἑλαίας δὲ πέρι καὶ ἀμπέλου καὶ συκῆς καὶ τῶν παρὰ-
C. 164 πλησίον φντῶν ἢ καθ' ἡμᾶς Ἰβηρικὴ παραλία πάντων 25
εὐπορεῖ, συκὴ δὲ καὶ . . . τῶν ἐκτός ἢ μὲν παρωκια-
ντικὴς ἢ πρόσβορρος ἀμοιρεῖ διὰ τὰ ψύχη, ἢ δ' ἄλλη τὸ
πλέον διὰ τὴν ὀλιγορίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ μὴ
πρὸς διαγωγὴν ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς ἀνάγκην καὶ ὁρμὴν
θηριώδη μετὰ ἔθους φανύλου ζῆν· εἰ μὴ τις οἰεται πρὸς 30
διαγωγὴν ζῆν τοὺς οὕτω λουομένους ἐν δεξαμεναῖς
παλαιουμένῳ, καὶ τοὺς ὀδόντας σμηχομένους καὶ αὐ-

τούς καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν, καθάπερ τοὺς Καντά-
 βρους φασὶ καὶ τοὺς ὁμόρους αὐτοῖς. καὶ τοῦτό τε καὶ
 τό χαμευνεῖν κοινόν ἐστι τοῖς Ἰβηρσι πρὸς τοὺς Κελ-
 τοὺς. ἔτι οἱ δὲ τοὺς Καλλαϊκοὺς ἀθέτους φασί, τοὺς δὲ
 5 Κελτίβηρας καὶ τοὺς προσβόρρους τῶν ὁμόρων αὐτοῖς
 ἀνωνύμῳ τινὶ θεῷ [θύειν] ταῖς πανσελήνοις νύκτωρ
 πρὸ τῶν πυλῶν, πανοικίους τε χορεύειν καὶ παννυχί-
 ζειν. τοὺς δὲ ὕέττωνας, ὅτε πρῶτον εἰς τό τῶν Ῥω-
 μαίων παρήλθον στρατόπεδον, ἰδόντας τῶν ταξιαρχῶν
 10 τινας ἀνακάμπτοντας ἐν ταῖς ὁδοῖς περιπάτου χάριν,
 μαίναν ὑπολαβόντας ἡγεῖσθαι τὴν ὁδὸν αὐτοῖς ἐπὶ τὰς
 σκηνάς, ὥς δέον ἢ μένειν καθ' ἡσυχίαν ἰδρυθέντας ἢ
 μάχεσθαι.

Τῆς δὲ βαρβαρικῆς ιδέας καὶ τὸν τῶν γυναικῶν 17
 15 ἐνέων κόσμον θεῖη τις ἄν, ὃν εἰρηκεῖν Ἀρτεμίδωρος·
 ὅπου μὲν γὰρ περιτραχήλια σιδηρᾷ φορεῖν αὐτὰς φη-
 σιν ἔχοντα κόρακας καμπτομένους ὑπὲρ κορυφῆς καὶ
 προπίπτοντας πρὸ τοῦ μετώπου κολύ, κατὰ τοῦ-
 των δὲ τῶν κοράκων, ὅτε βούλονται, κατασπᾶν τό κά-
 20 λυμμα ὥστε ἔμπετασθὲν σκιάδιον τῷ προσώπῳ παρί-
 χειν, καὶ νομίζειν κόσμον· ὅπου δὲ τυμπάνιον περι-
 κείσθαι πρὸς μὲν τῷ ἐνέῳ περιπερὲς καὶ σφίγγον τὴν
 κεφαλὴν μέχρι τῶν καρποῖδων, εἰς ὕψος δὲ καὶ κλά-
 τος ἐξυπτιασμένον κατ' ὀλίγον· ἄλλας δὲ τὰ προκόμια
 25 φιλοῦν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστ' ἀποστέλλειν τοῦ μετώπου
 μᾶλλον· τὰς δ' ὅσον ποδιαζον τό ὕψος ἐπιθεμένας στυ-
 λίσκον περιπλέκειν αὐτῷ τὴν χαίτην, εἰτα καλύπτειν
 μελαίνῃ περιστέλλειν. πρὸς δὲ τῇ ἀηθείᾳ τῇ τοιαύτῃ
 πολλὰ καὶ ἐώραται καὶ μεμύθευται περὶ πάντων κοινῇ
 30 τῶν Ἰβηρικῶν ἔθνων, διαφερόντως ἢ τῶν προσβόρ-
 ρων, οὐ μόνον τὰ πρὸς ἀνδρείαν ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς
 ὁμοτητα καὶ ἀπόνοιαν θηριώδη. καὶ γὰρ τέκνα μητρίδας

ἔκτεινεν πρὶν ἀλῶναι κατὰ τὸν πόλεμον τὸν ἐν Καν-
 τάβροις, καὶ παιδίον δὲ δεδεμένον αἰχμαλώτων τῶν
 γονέων καὶ ἀδελφῶν ἔκτεινε πάντας κλειεύσαντος τοῦ
 πατρὸς σιδήρου κυριεύσαν, γυνὴ δὲ τοὺς συναλόντας.
 κληθεὶς δὲ τις εἰς μεθυσκομένους ἔβαλεν αὐτὸν εἰς 5
 C.165 πυρᾶν. κοινὰ δὲ καὶ ταῦτα πρὸς τὰ Κελτικά ἔθνη καὶ
 τὰ Θράκια καὶ Σκυθικά, κοινὰ δὲ καὶ [τὰ] πρὸς ἀν-
 δρίαν τὴν τε τῶν ἀνδρῶν καὶ τὴν τῶν γυναικῶν.
 γεωργοῦσιν αὐταὶ τεκοῦσαι τε διακονοῦσι τοῖς ἀνδρά-
 σιν ἐκείνους ἀνθ' ἑαυτῶν κατακλίσασαι· ἐν τε τοῖς ἔρ- 10
 γοις πολλὰκις αὐταὶ καὶ λούουσι καὶ σπαργανοῦσιν
 ἀποκλίσασαι πρὸς τι ρεῖθρον. ἐν δὲ τῇ Αἰγυπτίῃ φη-
 σὶν ὁ Ποσειδῶνιος διηγῆσασθαι τὸν ξένον ἑαυτῷ Χαρ-
 μόλειον Μασσαλιώτην ἄνδρα, ὅτι μισθώσαιτο ἄνδρας
 ὁμοῦ καὶ γυναῖκας ἐπὶ σκαφητόν, ὠδύνασα δὲ μία τῶν 15
 γυναικῶν ἀπέλθοι ἀπὸ τοῦ ἔργου πλησίον, τεκοῦσα δ'
 ἱπανέλθοι ἐπὶ τοῦργον ἀντίκα, ὅπως μὴ ἀκολέσειε τὸν
 μισθόν· αὐτὸς δὲ ἐπιπόνως ἰδὼν ἐργαζομένην, οὐκ
 εἰδὼς τὴν αἰτίαν πρότερον ὀψὲ μάθοι καὶ ἀφείλῃ δοῦς
 τὸν μισθόν· ἢ δ' ἔκκομισασα τὸ νήπιον πρὸς τι κρη- 20
 νίον, λούσασα καὶ σπαργανώσασα οἷς εἶχε διασώσειεν
 οἰκαδε.

- 18 Οὐκ ἴδιον δὲ τῶν Ἰβήρων οὐδὲ τοῦτο σὺνδυο ἔφ'
 ἱππων κομίζεσθαι, κατὰ δὲ τὰς μάχας τὸν ἑτερον πε-
 ζὸν ἀγωνίζεσθαι. οὐδὲ τό τῶν μυῶν πλῆθος ἴδιον, ἀφ' 25
 οὗ καὶ λοιμικαὶ νόσοι πολλάκις ἠκολούθησαν. συνέβη
 δ' ἐν τῇ Κανταβρία τοῦτο τοῖς Ῥωμαίοις, ὥστε καὶ
 μισθοὺς ἄρνεσθαι μυοθηροῦντας πρὸς μέτρον ἀπο-
 δειχθέν, [καὶ] δημοῶζοντο μόλις· προσελάμβανι δὲ καὶ
 ἄλλων σπάνις καὶ σίτου· ἐπισιζόντο δὲ ἐκ τῆς Ἀκχι- 30
 τανίας χαλεπῶς διὰ τὰς δυσχωρίας. τῆς δ' ἀπονοίας
 καὶ τοῦτο λέγεται τῆς Καντάβρων, ὅτι ἀλόντες τινὲς

ἀναπειρηγότες ἐπὶ τῶν σταυρῶν ἐπαιάνιζον. τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα τῶν ἡθῶν ἀγριότητός τινος παραδείγματ' ἂν εἴη· τὰ δὲ τοιαῦτα ἦττον μὲν ἰσως πολιτικά, οὐ θηριώδη δέ, οἷον τὸ παρὰ τοῖς Καντάβροις τοὺς ἄνδρας δ διδόναι ταῖς γυναίξιν προῦκα [καὶ] τὸ τὰς θυγατέρας κληρονόμους ἀπολιπέσθαι τοὺς τε ἀδελφούς ὑπὸ τούτων ἐκδίδοσθαι γυναίξιν· ἔχει γάρ τινα γυναικοκρατίαν· τοῦτο δ' οὐ πάνυ πολιτικόν. Ἰβηρικὸν δὲ καὶ τὸ ἐν ἔθῃ [εἶναι] παρατίθεσθαι τοξικόν ὃ συντιθέασιν 10 ἐκ βοτάνης σιλίνφ προσομοίας ἄκονον, ὥστ' ἔχειν ἐν ἐτοίμῳ πρὸς τὰ ἀβούλητα, καὶ τὸ κατασπένδειν αὐτοὺς οἷς ἂν προσθῶνται, ὥστε ἀποθνήσκειν αὐτοὺς ὑπὲρ αὐτῶν.

Τινὲς μὲν οὖν εἰς τέτταρα μέρη διηρῆσθαι φασί 19 τὴν χώραν ταύτην, καθάπερ εἶπομεν, ἄλλοι δὲ πενταμερῇ λέγουσιν. οὐκ ἔστι δὲ τὰκριβὲς ἐν τούτοις ἀποδίδοναι διὰ τὰς μεταβολὰς καὶ τὴν ἀδοξίαν τῶν τόπων. C. 166 ἐν γὰρ τοῖς γνωρίμοις καὶ ἐνδόξοις αἷ τε μεταναστάσεις γνωρίμοι καὶ οἱ μερισμοὶ τῆς χώρας καὶ αἱ μεταβολαὶ τῶν ὀνομάτων καὶ εἰ τι ἄλλο παραπλήσιον· θρυλεῖται γὰρ ὑπὸ πολλῶν καὶ μάλιστα τῶν Ἑλλήνων, ὅσα δὲ καὶ βάρβαρα καὶ ἐκτετοπισμένα καὶ μικρόχωρα καὶ διεσπασμένα, τούτων ὑπομνήματα οὕτ' ἀσφαλὴ ἔστιν οὔτε πολλὰ· ὅσα δὲ δὴ πόρρω τῶν Ἑλλήνων ἐπιτείνει 25 τὴν ἄγνοιαν. οἱ δὲ τῶν Ῥωμαίων συγγραφεῖς μιμουνται μὲν τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πολὺ· καὶ γὰρ ἂν λέγουσι παρὰ τῶν Ἑλλήνων μεταφέρουσιν, ἐξ ἑαυτῶν δ' οὐ πολὺ μὲν προσφέρονται τὸ φιλειδημον ὥσθ', ὁπόταν ἑλλειψις γένηται παρ' ἑκείνων, οὐκ ἔστι πολὺ 30 τὸ ἀνακληροῦμενον ὑπὸ τῶν ἱτέρων, ἄλλως τε καὶ τῶν

21. ποιεῖ Ἕλληνας: οἱ λαλῶντες πάντων γερόναςιν.
STRABO I

ὀνομάτων, ὅσα ἐνδοξότατα, τῶν πλείστων ὄντων Ἑλληνικῶν· ἐπεὶ καὶ Ἰβηρίαν ὑπὸ μὲν τῶν προτέρων καλεῖσθαι πᾶσαν τὴν ἔξω τοῦ Ῥοδανοῦ καὶ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ ὑπὸ τῶν Γαλατικῶν κόλπων σφισσόμενου, οἱ δὲ νῦν ὄριον αὐτῆς τίθενται τὴν Πυρρήνην, συνωνύμως τε τὴν αὐτὴν Ἰβηρίαν λέγουσι καὶ Ἰσπανίαν· [ἄλλοι δ' Ἰβηρίαν] μόνην ἐκάλουν τὴν ἐντὸς τοῦ Ἰβηρος· οἱ δ' ἐτι πρότερον αὐτοὺς τοὺτους Ἰγλήτας, οὐ πολλὴν χώρην νεμομένους, ὥς φησιν Ἀσκληπιάδης ὁ Μυρλιατικός. Ῥωμαῖοι δὲ τὴν σύμπασαν καλίσαντες συνωνύμως Ἰβηρίαν τε καὶ Ἰσπανίαν τὸ μὲν αὐτῆς μέρος εἶπον τὴν ἐκτὸς τὸ δὲ ἕτερον τὴν ἐντὸς· ἄλλοτε δ' ἄλλως διαιροῦσι πρὸς τοὺς καιροὺς πολιτευόμενοι.

- 20 Νυνὶ δὲ τῶν ἐπαρχιῶν τῶν μὲν ἀποδειχθεῖσων τῷ δήμῳ τε καὶ τῇ συγκλήτῳ τῶν δὲ τῷ ἡγεμόνι τῶν 15 Ῥωμαίων, ἡ μὲν Βαιτικὴ πρόσκειται τῷ δήμῳ, καὶ πέμπεται στρατηγὸς ἐπ' αὐτὴν ἔχων ταμίαν τε καὶ πρεσβευτήν· ὄριον δ' αὐτῆς τεθείκασι πρὸς ἡμᾶς πλησίον Κασσιλῶτος. ἡ δὲ λοιπὴ Καίσαρός ἐστι· πέμπονται δ' ὑπ' αὐτοῦ δύο πρεσβευταί, στρατηγικός τε καὶ ὑπάτι- 20 κός, ὁ μὲν στρατηγικός ἔχων σὺν αὐτῷ πρεσβευτήν, δικαιοδοτήσων Λυσιτανοῖς τοῖς παρακειμένοις τῇ Βαιτικῇ καὶ διατείνουσι μέχρι τοῦ Δουρίου ποταμοῦ καὶ τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ· καλοῦσι γὰρ οὕτω τὴν χώραν ταύτην ἰδίως ἐν τῷ παρόντι. ἐνταῦθα δ' ἐστὶ καὶ ἡ Αὐ- 25 γούστα Ἰμερίτα. ἡ [δὲ] λοιπὴ (αὕτη δ' ἐστὶν ἡ πλείστη τῆς Ἰβηρίας) ὑπὸ τῷ ὑπατικῷ ἡγεμόνι στρατιάν τε ἔχοντι ἀξιόλογον τριῶν πονταγμάτων καὶ πρεσβευτὰς τρεῖς, ὧν ὁ μὲν δύο ἔχων τάγματα παραφρουρεῖ τὴν πέραν τοῦ Δουρίου πᾶσαν ἐπὶ τὰς ἄρκτους, ἣν οἱ μὲν 30 πρότερον Λυσιτανοὺς εἶλον οἱ δὲ νῦν Καλλαϊκοὺς C.167 καλοῦσι· συνάπτει δὲ τοῦτοις τὰ προσάρκτια μέρη

μετά τῶν Ἀστύρων καὶ τῶν Καντάβρων. οἷε δὲ διὰ
 τῶν Ἀστύρων Μέλσος ποταμός, καὶ μικρὸν ἀπώτερον
 πόλις Νολγᾶ, καὶ πλησίον ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ ἀνάχυσις
 ὀρίζουσα τοὺς Ἀστυρας ἀπὸ τῶν Καντάβρων· τὴν δ'
 5 ἐξῆς παρόριον μέχρι Πυρήνης ὁ δεύτερος τῶν προ-
 σβευτῶν μετὰ τοῦ ἐτέρου τάγματος ἐπισκοπεῖ· ὁ δὲ
 τρίτος τὴν μεσόγαίαν, συνέχει δὲ τὰ τῶν [τογάτων] ἤδη
 λεγομένων ὡς ἂν εἰρηνικῶν καὶ εἰς τὸ ἡμέρον καὶ τὸν
 Ἰταλικὸν τύπον μεταχειμένων ἐν τῇ τηβεννικῇ ἐσθῆτι.
 10 οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ Κελτίβηρας καὶ οἱ τοῦ Ἰβηρος πλησίον
 ἐκατέρωθεν οἰκοῦντες μέχρι τῶν πρὸς θαλάττῃ μερῶν.
 αὐτοὺς δὲ ὁ ἡγεμὼν διαχειμάζει μὲν ἐν τοῖς ἐπιθαλασ-
 τιαίοις μέρεισι καὶ μάλιστα τῇ Καρχηδόνι καὶ τῇ Ταρ-
 ράκῃ δικαιοδοτῶν, θέρους δὲ περιείσιν ἐφορῶν αἰ
 15 τινὰ τῶν δομένων ἐπανορθώσεως. εἰσὶ δὲ καὶ ἐπίτρο-
 ποι τοῦ Καίσαρος, ἱππικοὶ ἄνδρες, οἱ διανέμοντες τὰ
 χρήματα τοῖς στρατιώταις εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ βίου.

Τῶν δὲ προκειμένων νήσων τῆς Ἰβηρίας τὰς μὲν 3
 Πιτυούσας δύο καὶ τὰς Γυμνησίας δύο (καλοῦσι καὶ
 20 Βαλιαρίδας) προκείμεθαι συμβαίνει τῆς μεταξὺ Ταρρά-
 κωνος καὶ Σούκρωνος παραλίας, ἵφ' ἧς ἰδρύται τὸ
 Σάγουντον· εἰσὶ δὲ καὶ πελάγαια, * μᾶλλον αἱ Πιτυούσ-
 σαι καὶ πρὸς ἐσπέραν κεκλιμέναι τῶν Γυμνησίων. κα-
 λεῖται δ' αὐτῶν ἡ μὲν Ἐβουσσος πόλιν ἔχουσα ὁμώνυ-
 25 μον· κύκλος δὲ τῆς νήσου τετρακόσιοι στάδιοι, παρῶ-
 μαλος τὸ πλάτος καὶ τὸ μῆκος· ἡ δὲ Ὀφιοῦσσα ἱερὸς
 καὶ πολὺ ἐλάττω τούτης πλησίον κείμενη. τῶν δὲ
 Γυμνησίων ἡ μὲν μείζων ἔχει δύο πόλεις, Πάλμαν καὶ
 Πολιντίαν, τὴν μὲν πρὸς ἑω κείμενην τὴν Πολιντίαν,
 30 τὴν δ' ἐτέρα πρὸς δύσιν. μῆκος δὲ τῆς νήσου μικρὸν
 ἀπολείπον τῶν ἑξακοσίων σταδίων, πλάτος δὲ διακο-
 σίων· Ἀρτεμίδωρος δὲ διπλάσιον εἶρηκε καὶ τὸ πλά-

τος καὶ τὸ μῆκος. ἡ δ' ἐλάττων ὥς [διακοσίους] ἑβδο-
 μήκοντα τῆς Πολεντίας διέχει σταδίου· κατὰ μέγεθος
 μὲν οὖν πολὺ τῆς μεζονος ἀπολείπεται, κατὰ δὲ τὴν
 ἀριτὴν οὐδὲν αὐτῆς χείρων ἐστίν· ἄμφω γὰρ εὐδαί-
 μονες καὶ εὐλίμενοι, χοιραδῶδεις δὲ κατὰ τὰ στόματα, 5
 ὥσπερ δεινὴ προσοχῆς τοῖς εἰσπλήουσι. διὰ δὲ τὴν ἀρι-
 τὴν τῶν τόπων καὶ οἱ κατοικοῦντες εἰρηναῖοι, καθά-
 περ καὶ οἱ κατὰ τὴν Ἑβουσον. κακούργων δὲ τινων ὀλί-
 γων κοινωνίας συστησαμένων πρὸς τοὺς ἐν τοῖς πελά-
 γισι ληστὰς, διβλήθησαν ἅπαντες, καὶ διέβη Μίτιλ- 10
 λος ἐπ' αὐτοὺς ὁ Βαλιαρικὸς προσαγορευθεὶς, ὅστις
 καὶ τὰς πόλεις ἐκτίσει. διὰ δὲ τὴν αὐτὴν ἀριτὴν ἐπι-
 βουλευόμενοι, καίπερ εἰρηναῖοι ὄντες, ὅμως σφεινδο-
 νῆται ἄριστοι λέγονται· καὶ τοῦτ' ἤσκησαν, ὥς φασι,
 διαφερόντως ἐξ ὅτου Φοίνικας κατέσχον τὰς νήσους. 15

Ἡ 168 οὖτοι δὲ καὶ ἐνδύσαι λέγονται πρῶτοι τοὺς ἀνθρώπους
 χιτῶνας κλατυσήμεους· . . . . . ἄλυστοι δ' ἐπὶ τοὺς ἀγῶ-
 νας ἐξήσαν, αἰγίδα περὶ τῇ χειρὶ ἔχοντας· ἡ πεπυρα-
 κτωμένον ἀκόντιον, σπάνιον δὲ καὶ λολογχωμένον σι-
 δῆρον μικρὸν. σφεινδόντας δὲ περὶ τῇ κεφαλῇ τρεῖς με- 20
 λαγκρανίνας ἢ τριχίνας ἢ νιυρίνας, τὴν μὲν μακρό-
 κωλον πρὸς τὰς μακροβολίας, τὴν δὲ βραχύκωλον
 πρὸς τὰς ἐν βραχεὶ βολάς, τὴν δὲ μέσην πρὸς τὰς μέ-
 σας. ἡσχοῦντο δ' ἐκ παιδων οὕτως ταῖς σφεινδόνταις
 ὥσπερ οὐδ' ἄλλως τοῖς παισὶν ἄρτον ἐδίδοσαν ἄνευ τοῦ 25
 τῇ σφεινδόνῃ τυχεῖν. διόπερ ὁ Μίτελλος προσπλέων
 πρὸς τὰς νήσους δέρεεις ἔτιμινεν ὑπὲρ τῶν καταστρω-

20. ποὶ τρεῖς μελαγκρανίνας. σχεῖνον εἶδος, ἐξ οὗ κλέ-
 κεται τὸ σχεῖν· καὶ Φιλῆτης γὰρ ἐν Ἑρηνείᾳ „λεγγυλῆος δὲ χι-
 τῶν πεπυρακτωμένους· ἐμφὶ δ' ἀρμὴ ἐξ ἧς ἐκλείπει κόμμα μελαγ-
 κρῆνιον“ ὡς σχεῖνον ἐκπερίον.

μάτων σκέπην πρὸς τὰς σφειδόνους. εἰσήγαγε δὲ ἐποί-
κους τρισχιλίους τῶν ἐκ τῆς Ἰβηρίας Ῥωμαίων.

Πρὸς δὲ τῇ εὐκαρίᾳ τῆς γῆς καὶ τὸ μῆδεν τῶν σι- 2
νομένων θηρίων εὐρίσκεισθαι βραδίως ἐνταῦθα πρόσ-
5 στικ· οὐδὲ γάρ τοὺς λαγιδεῖς ἐπιχωρίους εἶναι φασιν,
ἀλλὰ κομισθέντων ἐκ τῆς περαιᾶς ὑπὸ τινος ἄρρε-
νος καὶ θηλείας γενέσθαι τὴν ἐπιγονήν, ἣ τοσαύτη
κατ' ἀρχὰς ὑπῆρχεν ὥστε καὶ οἰκους ἀνατρέπειν ἐκ τῆς
ὑπονομῆς καὶ δένδρα, καὶ ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους, ὥσπερ
10 εἶπον, ἀναγκασθῆναι καταφυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους.
νῦν μίντοι τὸ εὐμεταχείριστον τῆς θήρας ἐπικρατεῖν
οὐκ ἔσ' τὴν βλάβην, ἀλλὰ λυσιτελεῶς οἱ ἔχοντες καρ-
ποῦνται τὴν γῆν.

Αὗται μὲν οὖν ἐντὺς στηλῶν τῶν Ἡρακλείων κα- 3
15 λουμένων. πρὸς αὐταῖς δὲ δύο νησιδία, ὧν θάτερον
Ἥρας νῆσου ὀνομάζουσι· καὶ θή τινες καὶ ταύτας στη-
λας καλοῦσιν. ἔξω δὲ στηλῶν τὰ Γάδιρα, περὶ ὧν το-
σοῦτον μόνον εἰρήκαμεν ὅτι τῆς Κάλπης διέχει περὶ
ἐκτακοσίους καὶ πεντήκοντα σταδίους, τῆς δὲ ἐκβολῆς
20 τοῦ Βαίτιδος πλησίον ἱδρύται· πλείους δ' εἰσὶ λόγοι
περὶ αὐτῆς. οὗτοι γάρ εἰσιν οἱ ἄνδρες οἱ τὰ πλείστα
καὶ μέγιστα ναυκλήρια στέλλοντες εἰς τε τὴν καθ'
ἡμᾶς θάλατταν καὶ τὴν ἐκτός, οὔτε μεγάλην οἰκοῦν-
τες νῆσον οὔτε τῆς περαιᾶς νεμόμενοι πολλήν οὔτ'
25 ἄλλων εὐποροῦντες νήσων, ἀλλὰ πλὴν οἰκοῦντες τὴν
θάλατταν, ὀλίγοι δ' οἰκουροῦντες ἢ ἐν Ῥώμῃ διατρέ-
βοντες. ἐπεὶ πλήθει γε οὐδεμιᾶς ἂν ἀπολείπεσθαι δό-
ξειε τῶν ἔξω Ῥώμης πόλεων· ἤκουσα γοῦν ἐν μιᾷ τῶν Q.169
καθ' ἡμᾶς τιμῆσεων πεντακοσίους ἄνδρας τιμηθέντας
30 ἐπικικοῦς Γαδιτανούς, ὅσους οὐδένας οὐδὲ τῶν Ἰτα-
λιωτῶν πλὴν τῶν Πατακίνων. τοσοῦτοι δ' ὄντες νῆ-
σον ἔχουσιν οὐ πολὺ μείζονα τῶν ἑκατὸν σταδίων τό

μήκος, πλάτος δ' ἴσθ' ὅπου καὶ σταδιαῖον. πόλιν δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν ὤκουσαν παντάπασι μικράν, προσέκτισε δ' αὐτοῖς Βάλβος Γαδιτανὸς ὁ θριαμβεύσας ἄλλην ἤν νίαν καλοῦσι, τὴν δ' ἐξ ἀμφοῖν Διδύμην, οὐ πλειόνων εἰκοσι σταδίων οὔσαν τὴν περίμετρον, οὐδὲ ταύτην στενοχωρουμένην· ὀλίγοι γὰρ οἰκουροῦσιν ἐν αὐτῇ διὰ τὸ πάντας θαλαττεύειν τὸ πλείον, τοὺς δὲ καὶ τὴν περαιάν οἰκεῖν, καὶ μάλιστα τὴν ἐπὶ τῆς προκειμένης νησίδος διὰ τὴν εὐφυΐαν, ἣν ὥσπερ ἀντίπολιν πεποιήκασιν τῇ Διδύμῃ χαίροντες τῷ τόπῳ. ὀλίγοι δὲ 10 κατὰ σύγκρισιν καὶ ταύτην οἰκοῦσι καὶ τὸ ἐπίνειον, ὃ κατεσκευάσιν αὐτοῖς Βάλβος ἐν τῇ περαιᾷ τῆς ἡπείρου. κεῖται δ' ἐπὶ τῶν ἑσπερίων τῆς νήσου μερῶν ἡ πόλις, προσεχὲς δ' αὐτῇ τελευταῖον ἴσθι τὸ Κρόνιον πρὸς τῇ νησίδι· τὸ δ' Ἡράκλειον ἐπὶ θάτερα τέτραπται τὰ 15 πρὸς ἴω, καθ' ὃ δὴ μάλιστα τῇ ἡπείρῳ τυγχάνει συνάπτουσα ἡ νῆσος ὅσον σταδιαῖον πορθμὸν ἀπολείκουσα. καὶ λέγουσι μὲν διέχειν τῆς κόλως δώδεκα μίλια τὸ ἱερὸν, ἴσον κοιοῦντες τὸν τῶν ἄθλων καὶ τὸν τῶν μιλίων ἀριθμὸν· ἴσθι δὲ μείζον καὶ σχεδὸν τι τοσαῦτον ὅσον ἑστὶ τὸ τοῦ μήκους τῆς νήσου· μήκος δ' ἴσθι τῆς νήσου τὸ ἀπὸ τῆς δύσεως ἐπὶ τὴν ἀνατολήν.

Ἐφύθειαν δὲ τὰ Γάδαιρα ἰοικε λέγειν ὁ Φιρεκύδης, ἐν ᾗ τὰ περὶ τὸν Γηρυόνην μυθεύουσιν, ἄλλοι δὲ τὴν παραβεβλημένην ταύτῃ τῇ πόλει νῆσον πορθμῷ 25 αταδιαῖφ διειργημένην, τὸ εὐβοτον ὁρῶντες, ὅτι τῶν νεμομένων αὐτόθι προβάτων τὸ γάλα ὄρον οὐ ποιεῖ. τυροκοιοῦσί τι πολλῷ ὕδατι μίξαντες διὰ τὴν πιότητα, ἐν πεντήκοντά τι ἡμέραις πνέγεται τὸ ζῶον, εἰ μὴ τις ἀποσχάξῃ τι τοῦ αἵματος. ξηρὰ δὲ ἴσθιν ἦν νέμονται 30 βοτάνην, ἀλλὰ πιαίνει ἀφόδρα· τεκμαίρονται δ' ἐκ τοῦ[του] πεπλάσθαι τὸν μῦθον τὸν περὶ τὰ βουκόλια

τοῦ Γηρυόου· .... κοινῇ μέντοι συνώκισται πᾶς ὁ αἰγιαλός.

Περὶ δὲ τῆς κτίσεως τῶν Γαδεύρων τοιαῦτα λέ-
γοντες μέμνηται Γαδιτανοὶ χρησμοῦ τινος, ὃν γενέ-
σθαι φασὶ Τυρίοις κελεύοντα ἐπὶ τὰς Ἡρακλείους στή-
λας ἀποικίαν πέμψαι· τοὺς δὲ πεμφθέντας κατασκο-
πῆς χάριν, ἐπειδὴ κατὰ τὸν πορθμὸν ἐγένοντο τὸν
κατὰ τὴν Κάλπην, νομίσαντας τέρμονας εἶναι τῆς οὐ-
κουμένης καὶ τῆς Ἡρακλείους στρατείας τὰ ἄκρα ποι-
οῦντα τὸν πορθμὸν, ταῦτα δ' αὐτὰ καὶ στήλας ὀνομά-
ξιν τό λόγιον, κατασχεῖν εἰς τι χωρίον ἐντὸς τῶν στε-
νῶν, ἐν ᾧ νῦν ἔστιν ἡ τῶν Ἐξιτανῶν πόλις· ἐνταῦθα
δὲ θύσαντας μὴ γενομένων καλῶν τῶν λερείων ἀνα-
κάμψαι πάλιν. χρόνῳ δ' ὕστερον τοὺς πεμφθέντας
15 προσελθεῖν ἔξω τοῦ πορθμοῦ περὶ χιλίους καὶ πεντακο-
σίους σταδίους εἰς νῆσον Ἡρακλείους ἱερὰν κειμένην
κατὰ πόλιν Ὀνόβαν τῆς Ἰβηρίας, καὶ νομίσαντας ἐν-
ταῦθα εἶναι τὰς στήλας θύσαι τῷ θεῷ, μὴ γενομένων
δὲ πάλιν καλῶν τῶν λερείων ἐπανελθεῖν οἴκαδε. τῷ
20 δὲ τρίτῳ στόλῳ τοὺς ἀφικομένους Γάδειρα κτίσαι καὶ
ἰδρύσασθαι τό ἱερὸν ἐπὶ τοῖς ἐσπείροις τῆς νήσου, τὴν δὲ
πόλιν ἐπὶ τοῖς ἐσπερείοις. διὰ δὲ τοῦτο τοὺς μὲν δοκεῖν
τὰ ἄκρα τοῦ πορθμοῦ τὰς στήλας εἶναι, τοὺς δὲ τὰ Γά-
δειρα, τοὺς δ' εἰς πορρωτέρου τῶν Γαδεύρων ἔξω προ-
25 κτεῖσθαι. ἔνιοι δὲ στήλας ὑπέλαβον τὴν Κάλπην καὶ
τὴν Ἀβίλυκα, τὸ ἀντικείμενον ὄρος τῆς Λιβύης, ὃ φη-
σιν Ἐρατοσθένης ἐν τῷ Μεταγνώφῳ νομαδικῷ ἔθνει
ἰδρῦσθαι· οἱ δὲ τὰς πλησίον ἑκατέρου νησιδας, ὧν τὴν
ἐτέραν Ἴβρας νῆσον ὀνομάζουσιν. Ἀρτεμίδωρος δὲ τὴν
30 μὲν τῆς Ἰβρας νῆσον καὶ ἱερὸν λέγει αὐτῆς, ἄλλην δὲ
φησιν εἶναι τινα, οὐδ' Ἀβίλυκα ὄρος οὐδὲ Μεταγνώ-
νιον ἔθνος. καὶ τὰς Πλαγκτάς [δὲ] καὶ τὰς Συμπληγά-

δας ἐνθάδε μεταφέρουσί τινες, ταύτας εἶναι νομίζοντες
 στηλας, ἃς Πένδαρος καλεῖ πύλας Γαδειρίδας, εἰς ταύτας
 ὑστάτας ἀφίχθαι φάσκων τὸν Ἡρακλῆα. καὶ Δικαίαρ-
 χος δὲ καὶ Ἑρατοσθένης καὶ Πολύβιος καὶ οἱ πλείστοι
 τῶν Ἑλλήνων περὶ τὸν πορθμὸν ἀποφαίνουσι τὰς στη- 5
 λας. οἱ δὲ Ἰβηριεῖς καὶ Λίβυες ἐν Γαδερίοις εἶναι φασίν·
 οὐδὲν γὰρ εἰκίναι στηλαῖς τὰ περὶ τὸν πορθμὸν. οἱ δὲ
 τὰς ἐν τῷ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Γαδερίοις χαλκᾷς ὀκταπή-
 χυς, ἐν αἷς ἀναγράφεται τὸ ἀνάλωμα τῆς κατασκευῆς
 τοῦ ἱεροῦ, ταύτας λέγεσθαι φασιν· ἐφ' ἃς ἐρχόμενοι 10
 οἱ τελέσαντες τὸν πλοῦν καὶ θύοντες τῷ Ἡρακλεῖ δια-
 βοηθῆναι παρεσκευάσαν, ὥς τοῦτ' εἶναι καὶ γῆς καὶ
 θαλάττης τὸ πέρας. τοῦτον δ' εἶναι πιθανώτατον καὶ
 Ποσειδώνιος ἡγεῖται τὸν λόγον, τὸν δὲ χρησμὸν καὶ
 τοὺς πολλοὺς ἀποστόλους ψεῦσμα Φοινικικόν. περὶ 15
 μὲν οὖν τῶν ἀποστόλων τί ἂν τις δυσχυρίσαιτο πρὸς
 ἕλιχον ἢ πίστιν, οὐδετέρως παρόλογον [οὔν]; τὸ δὲ
 τὰς νησίδας ἢ τὰ ὄρη μὴ φάσκειν εἰκίναι στηλαῖς,
 ἀλλὰ ζητεῖν ἐπὶ τῶν κυρίως λεγομένων στηλῶν τοὺς
 τῆς οἰκουμένης ὄρους ἢ τῆς στρατείας τῆς Ἡρακλείους 20
 ἔχει μὲν τινα νοῦν· ἔθος γὰρ παλαιὸν ὑπῆρχε τὸ τίθε-
 σθαι τοιοῦτους ὄρους, καθάπερ οἱ Ῥηγίνοι τὴν στυ-
 λίδα ἔθεσαν τὴν ἐπὶ τῷ πορθμῷ κειμένην, πυργίον τι,
 καὶ ὁ τοῦ Πελώρου λεγόμενος πύργος ἀντίκειται ταύτῃ
 τῇ στυλίδι· καὶ οἱ Φιλαίνων λεγόμενοι βωμοὶ κατὰ μέ- 25
 σην που τὴν μεταξὺ τῶν σύρτιων γῆν· καὶ ἐπὶ τῷ
 ἰσθμῷ τῷ Κορινθιακῷ μνημονεύεται στηλὴ τις ἰδρυμέ-
 νη πρότερον, ἣν ἴστησαν κοινῇ οἱ τὴν Ἀστικὴν σὺν τῇ
 Μεγαρίδι κατασχόντες Ἴωνες ἐξελαθέντες ἐκ τῆς Πε-
 λοποννήσου καὶ οἱ κατασχόντες τὴν Πελοπόννησον, 30
 ἐπιγράψαντες ἐπὶ μὲν τοῦ πρὸς τῇ Μεγαρίδι μέρους
 „τάδ' οὐχὶ Πελοπόννησος ἀλλ' Ἴωνία,“ ἐκ δὲ Θασίου

„τάδ' ἐστὶ Πελοπόννησος οὐκ Ἰωνία.“ Ἀλέξανδρος δὲ τῆς Ἰνδικῆς στρατείας ὄρια βωμούς ἐθετο ἐν τοῖς τόποις εἰς οὓς ὑστάτους ἀφίκετο τῶν πρὸς τὰς ἀνατολαῖς Ἰνδοῦν, μιμούμενος τὸν Ἡρακλέα καὶ τὸν Διόνυσον. ἦν μὲν δὴ τὸ ἔθος τοῦτο.

Ἀλλὰ καὶ τοὺς τόπους εἰκὸς ἐστὶ μεταλαμβάνειν 6 τὴν αὐτὴν προσηγορίαν, καὶ μάλιστα ἐπειδὴν ὁ χρόνος διαφθείρῃ τοὺς τεθέντας ὄρους. οὐ γὰρ νῦν οἱ Φιλαίνων βωμοὶ μένουσιν, ἀλλ' ὁ τόπος μετελήφθη τὴν 10 προσηγορίαν. οὐδὲ ἐν τῇ Ἰνδικῇ στήλας φασὶν ὕραθῆναι κειμένας οὐδ' Ἡρακλέους οὔτε Διονύσου· καὶ λεγομένων μέντοι καὶ δεικνυμένων τόπων τινῶν οἱ Μακεδόνες ἐπίστανται τοὺς εἶναι στήλας, ἐν οἷς τι σημεῖον εὗρισκον ἢ τῶν περὶ τὸν Διόνυσον ἱστορου- 16 μένων ἢ τῶν περὶ τὸν Ἡρακλέα. κἀνταῦθα δὴ τοὺς μὲν πρώτους οὐκ ἂν ἀπιστήσαι τις ὄροις χρήσασθαι χειροκμήτοις τισὶ βωμοῖς ἢ πύργοις ἢ στυλίσιν ἐπὶ τῶν τόπων, εἰς οὓς ὑστάτους ἦκον τοὺς ἐπιφανιστάτους (ἐπιφανίστατοι δὲ οἱ πορθμοὶ καὶ τὰ ἐπικείμενα ὄρη 20 καὶ αἱ νησίδες πρὸς τὸ ἀποδηλοῦν ἰσχυρίας τε καὶ ἀρχὰς τόπων), ἐκλιπόντων δὲ τῶν χειροκμήτων ὑπομνημάτων μετενεχθῆναι τοῦνομα εἰς τοὺς τόπους, εἴτε τὰς νησίδας τις βούλεται λέγειν εἴτε τὰς ἄκρας τὰς ποιούσας τὸν πορθμὸν. τοῦτο γὰρ ἤδη διορίσασθαι χαλεπὸν 25 ποτέροις χρὴ προσάφαι τὴν ἐκίκλησιν, διὰ τὸ ἀμφοτέροις εἰκέναι τὰς στήλας. λέγω δὲ εἰκέναι, διότι ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἱδρύνται τόποις, οἷ σαφῶς τὰς ἰσχυρίας ὑπαγορεύουσι, καθ' ὃ καὶ στόμα εἰρηται ὁ πορθμὸς καὶ οὗτος καὶ ἄλλοι πλείους· τὸ δὲ στόμα πρὸς μὲν εἰς- 30 πλουν ἀρχὴ ἐστὶ, πρὸς δὲ ἐκπλουν ἰσχυρον. τὰ οὖν ἐπὶ τῷ στόματι νησίδια ἔχοντα τὸ εὐπερίγραφόν τε καὶ σημειῶδες οὐ φανύλως στήλαις ἀπεικάζοι τις ἂν· ὥς δ'

αὐτως καὶ τὰ ὄρη τὰ ἐπικείμενα τῷ πορθμῷ καὶ ἐξοχὴν
 τινα τοιαύτην ἐμφαίνοντα οἷαν αἱ στελλίδες ἢ αἱ στη-
 C.172 λαι. καὶ ὁ Πίνδαρος οὕτως ἂν ὀρθῶς λέγοι πύλας Γα-
 θείδας, εἰ ἐπὶ τοῦ στόματος νοοῖτο αἱ στηλῆαι· πυ-
 λαις γὰρ ἴσκει τὰ στόματα. τὰ δὲ Γάθαιρα οὐκ ἐν τοι- 5
 οὔτοις ἴδρυται τόποις ὥστε ἀποδηλαῦν ἐσχατιάν, ἀλλ'
 ἐν μέσῃ πως κεῖται μεγάλη παραλίη κολπώδει. τὸ δὲ
 ἐκ' αὐτὰς ἀναφέρειν τὰς ἐν τῷ Ἡρακλείῳ στηλάς τῷ
 ἐνθάδε ἦττον εὐλογον, ὥς ἐμοὶ φαίνεται· οὐ γὰρ ἐμ-
 πόρων ἀλλ' ἡγεμόνων μᾶλλον ἀρξάντων τοῦ ὀνόμα- 10
 τος τούτου, κρατῆσαι πιθανὸν τὴν δόξαν, καθάπερ
 καὶ ἐπὶ τῶν Ἰνδικῶν στηλῶν. ἄλλως τε καὶ ἡ ἐπιγραφὴ
 ἦν φασιν, οὐκ ἀφίδρυμα ἱερὸν δηλοῦσα ἀλλὰ ἀναλώ-
 ματος κεφάλαιον, ἀντιμαρτυρεῖ τῷ λόγῳ· τὰς γὰρ
 Ἡρακλείους στηλάς μνημεῖα εἶναι δεῖ τῆς ἐκείνου με- 15
 γαλουργίας, οὐ τῆς Φοινίκων δαπάνης.

7 Φησὶ δὲ ὁ Πολύβιος κρήνην ἐν τῷ Ἡρακλείῳ τῷ
 ἐν Γαθείροις εἶναι πότιμον, βαθμῶν ὀλίγων κατάβασιν
 ἔχουσαν εἰς τὸ ὕδωρ, ἣν ταῖς παλιρροαῖς τῆς θα-
 λάττης ἀντιπαθεῖν, κατὰ μὲν τὰς πλήμας ἐκλείπουσαν 20
 κατὰ δὲ τὰς ἀμπώτεϊς πληρουμένην. αἰτιᾶται δ' ὅτι τὸ
 πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ βάθους εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς
 ἐκπίπτον, καλυφθείσης μὲν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ κύματος
 κατὰ τὰς ἐπιβάσεις τῆς θαλάττης, ἐργεταὶ τῶν οἰκείων
 τοιούτων ἐξόδων· ἀναστρέφον δὲ εἰς τὸ ἐντὸς ἐμφράτ- 25
 ται τοὺς τῆς πηγῆς πόρους καὶ ποιεῖ λειψυδρίαν· γυ-
 μνωθείσης δὲ πάλιν, εὐθυπορῆσαν ἐλευθεροὶ τὰς φλέ-
 βας τῆς πηγῆς ὥστ' ἀναβλύειν εὐπόρως. Ἀρτεμίδωρος
 δὲ ἀντειπὼν τούτῳ καὶ ἅμα παρ' αὐτοῦ τινα θεῖς αἰ-
 τίαν, μνησθεὶς δὲ καὶ τῆς Σιλανοῦ δόξης τοῦ συγγραφέ- 30
 ως, οὐ μοι δοκεῖ μνήμης ἄξια εἰπεῖν, ὥς ἂν ἰδιώτης περὶ
 ταῦτα καὶ αὐτὸς καὶ Σιλανός. Ποσειδάωνιος δὲ ψευδῇ

λέγων τὴν ἱστορίαν εἶναι ταύτην δύο φησὶν εἶναι φρέ-
 ατα ἐν τῇ Ἡρακλείῳ καὶ τρίτον ἐν τῇ πόλει· τῶν δ' ἐν
 τῇ Ἡρακλείῳ τὸ μὲν μικρότερον ὑδρευομένων συνε-
 χῶς αὐθωρὸν καὶ ἐκλείπειν καὶ διαλειπόντων τῆς
 ὑδρείας πληροῦσθαι πάλιν, τὸ δὲ μῆζον δι' ὅλης τῆς
 ἡμέρας τὴν ὑδρείαν ἔχον, μειούμενον μέντοι, καθά-
 περ καὶ τὰλλα φρέατα πάντα, νύκτωρ πληροῦσθαι
 μηκέτι ὑδρευομένων· ἐπειδὴ δὲ συμπέμπει κατὰ τὸν
 τῆς συμπληρώσεως καιρὸν ἢ ἄμπῳτις πολλάκις, πε-
 10 πιστεῦσθαι κινῶς ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων τὴν ἀντιπά-
 θειαν, ὅτι μὲν οὖν ἡ ἱστορία πεπιστευται, καὶ οὗτος
 εἴρηκε καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς παραδόξοις θρυλουμένην
 παρειλήφαμεν. ἡκούομεν δὲ καὶ φρέατα εἶναι, τὰ C.173
 μὲν πρὸ τῆς πόλεως ἐν τοῖς κήποις τὰ δὲ ἐντός, διὰ
 15 δὲ τὴν μοχθηρίαν τοῦ ὕδατος κατὰ τὴν πόλιν δεξα-
 μενάς ἐπιπολάζειν τοῦ λακκαίου ὕδατος· εἰ μέντοι
 καὶ τούτων τι τῶν φρεάτων ἐπιδείκνυσται τὴν τῆς ἀν-
 τιπαθίας ὑπόνοιαν, οὐκ ἴσμεν. τὰς δ' αἰτίας, εἴ-
 περ συμβαίνει ταῦτα οὕτως, ὥς ἐν χαλεποῖς ἀποδέ-
 20 χισθαι δεῖ. εἰκὸς μὲν γὰρ οὕτως ἔχειν ὡς ὁ Πολύβιος
 φησιν, εἰκὸς δὲ καὶ τῶν φλεβῶν τινὰς τῶν πηγαίων
 νοτισθείσας ἔξωθεν χαννοῦσθαι καὶ παρέκχουσιν εἰς
 τὰ πλάγια μᾶλλον διδόναι τοῖς ὕδασιν ἢ ἀναθλίβειν
 κατὰ τὸ ἀρχαῖον ρεῖθρον εἰς τὴν κρήνην· νοτίζεσθαι
 25 δ' ἀναγκαῖον ἐπικλύσαιτος τοῦ κύματος. εἰ δ', ὥσπερ
 Ἀθηνόδωρός φησιν, εἰσπνοῇ τε καὶ ἐκπνοῇ τὸ συμ-
 βαῖνον περὶ τὰς πλημμυρίδας καὶ περὶ τὰς ἄμπῳτις
 ἴοικεν, εἶναι ἂν τινὰ τῶν ρεόντων ὑδάτων, ἃ κατ'
 ἄλλους μὲν πόρους ἔχει τὴν ἐκρυσιν κατὰ φύσιν εἰς
 30 τὴν ἐπιφάνειαν, ὧν δὴ τὰ στόματα πηγὰς καὶ κρήνας
 καλοῦμεν, κατ' ἄλλους δὲ πόρους συνέλκεται πρὸς τὸ
 τῆς θαλάττης βᾶθος· καὶ συνεξαίρουτα μὲν ἐκείνην

ᾧστε πλημμυρεῖν, ὅταν οἶον ἢ ἐκπνοή γίνηται, τὸ οἰ-
κεῖον ἀπολείπει φεῖθρον, πάλιν δ' ἀναχωρεῖ πρὸς τὸ
οἰκεῖον φεῖθρον, ὅταν κακίην λάβῃ τὴν ἀναχώρησιν.

- 8 Οὐκ οἶδα δὲ πῶς κατ' ἄλλα δεινούς ἀποφαίνων
ὁ Ποσειδῶνιος τοὺς Φοίνικας ἐνταῦθα μωρίαν μᾶλλον 5
ἢ δριμύτητα αὐτῶν κατέγνωνκεν. ἡμέρα μὲν γὰρ καὶ
νῦξ τῇ τοῦ ἡλίου περιφορᾷ μετρεῖται τοτὲ μὲν ὑπὸ γῆς
ὄντος τοτὲ δὲ ὑπὲρ γῆς φαινομένου· φησί δὲ τὴν τοῦ
ὠκεανοῦ κίνησιν ὑπέχειν ἀστροειδῇ περίοδον, τὴν μὲν
ἡμερήσιον ἀποδοιδούσαν, τὴν δὲ μηνιαίαν, τὴν δ' ἐνι- 10
αυσιαίαν συμπαθῶς τῇ σελήνῃ· ὅταν γὰρ αὕτη ζῳδίου
μείγιθος ὑπερέχῃ τοῦ ὀρίζοντος, ἄρχισθαι διοιδεῖν τὴν
θάλατταν καὶ ἐπιβαίνειν τῆς γῆς αἰσθητῶς μέχρι με-
σουρανήσεως· ἐκκλίναντος δὲ τοῦ ἄστρου, πάλιν ἀνα-
χωρεῖν τὸ πέλαιος κατ' ὀλίγον ἕως ἂν ζῳδίου ὑπερέχῃ 15
τῆς δύσεως ἢ σελήνῃ, εἰτα μένειν τοσοῦτον ἐν τῇ αὐτῇ
καταστάσει χρόνον ὅσον ἡ σελήνῃ συνάπτει πρὸς αὐ-
τὴν τὴν δύσιν, καὶ ἔτι μᾶλλον τοσοῦτον ὅσον κινή-
θεισα ὑπὸ γῆς ζῳδίου ἀπόσχοι ἂν τοῦ ὀρίζοντος· εἰτ'
ἐπιβαίνειν πάλιν ἕως τοῦ ὑπὸ γῆν μεσουρανήματος· 20
εἰτ' ἀναχωρεῖν ἕως ἂν πρὸς τὰς ἀνατολὰς περιχωρή-
σασα ἡ σελήνῃ ζῳδίου τοῦ ὀρίζοντος ἀπόσχη, μένειν
δὲ μέχρι ἂν ζῳδίου ὑπὲρ γῆς μετεωρισθῇ, καὶ πάλιν
C.174 ἐπιβαίνειν· ταύτην μὲν εἶναι λέγει τὴν ἡμερήσιον πε-
ρίοδον. τὴν δὲ μηνιαίαν, ὅτι μέγισται μὲν αἱ παλίοι- 25
ροίαι γίνονται περὶ τὰς συνόδους, εἰτα μειοῦνται
μέχρι διχοτόμου· πάλιν δ' αὖξονται μέχρι πανσελήνου,
καὶ μειοῦνται πάλιν ἕως διχοτόμου φθινάδος· εἰθ'
ἕως τῶν συνόδων αἱ ἀνξήσεις· πλιονάζειν δὲ καὶ
χρόνον καὶ τάχει τὰς αὖξήσεις. τὰς δ' ἐνιαυσιαίας παρὰ 30
τῶν ἐν Γαδίροις πυθίσθαι φησί, λεγόντων ὡς κατὰ
θερινὰς τροπὰς μάλιστα αὖξοιντο καὶ αἱ ἀναχωρήσεις

καὶ αἱ ἐπιβάσεις. εἰκάξει δ' αὐτὸς ἀπὸ τῶν τροπῶν
 μειοῦσθαι μὲν ἕως ἰσημερίας, αὐξεῖσθαι δὲ ἕως χειμε-
 ρινῶν τροπῶν· εἴτα μειοῦσθαι μέχρι ἱαρινῆς ἰσημε-
 ρίας· εἴτ' αὐξεῖσθαι μέχρι θερινῶν τροπῶν. τῶν δὲ πε-
 5 ριόδων τούτων οὐσῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ νύκτα,
 τὸν συνάμφω χρόνον δις μὲν ἐπιβαينوῦσης τῆς θα-
 λάττης δις δὲ ἀναχωρούσης, τεταγμένως δὲ καὶ τῶν
 ἡμερησίων χρόνων καὶ τῶν νυκτερινῶν, πῶς οἶόν τε
 κολλάκις μὲν συμβαίνειν κατὰ τὰς ἀμπώταις τὴν πλή-
 10 ρωσιν τοῦ φρέατος, μὴ κολλάκις δὲ τὴν λειψυδρίαν;
 ἢ κολλάκις μὲν, μὴ ἰσάκις δέ; ἢ καὶ ἰσάκις μὲν, τοὺς
 δὲ Γαδιερίτας ταῦτα μὲν μὴ ἱκανοὺς γενέσθαι τηρῆσαι
 τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα, τὰς δ' ἐνιαυσίους περιό-
 δους ἐκ τῶν ἅπαλ' συμβαινόντων κατ' ἔτος τηρῆσαι;
 15 ἀλλὰ μὴν ὅτι γε πιστεύει αὐτοῖς, δηλὸν ἐξ ὧν καὶ
 προσηκάζει γίνεσθαι τὰς μειώσεις καὶ πάλιν αὐξήσεις
 ἀπὸ τροπῶν ἐπὶ τροπὰς τε ἐτίρας κἀκεῖθεν πάλιν ἐπα-
 νόδους. καὶ μὴν οὐδ' ἐκαίνο εἰκός, ὅτι τηρητικοὶ ὄν-
 τες τὰ μὲν συμβαίνοντα οὐκ εἶδον, τοῖς δὲ μὴ συμβαί-
 20 νουσιν ἐπίστευσαν.

Φησὶ δ' οὖν Σέλευκον τὸν ἀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θα- 9
 λάττης καὶ ἀνωμαλίαν τινὰ ἐν τούτοις καὶ ὁμαλότητα
 λέγειν κατὰ τὰς τῶν ζῳδίων διαφορὰς· ἐν μὲν γὰρ τοῖς
 ἰσημερινοῖς ζῳδίοις τῆς σεληνῆς οὐσῆς ὁμαλῆξιν τὰ
 15 κᾶθη, ἐν δὲ τοῖς τροπικοῖς ἀνωμαλίαν εἶναι καὶ πλή-
 θει καὶ τάχει, τῶν δ' ἄλλων ἑκάστου κατὰ τοὺς συνει-
 γισμοὺς εἶναι τὴν ἀναλογίαν. αὐτὸς δὲ κατὰ τὰς δι-
 ρινὰς τροπὰς περὶ τὴν κανσείληνόν φησιν ἐν τῷ Ἡρα-
 κλείῳ γενόμενος τῷ ἐν Γαδιέροις πλείους ἡμέρας μὴ
 20 δύνασθαι συνεῖναι τὰς ἐνιαυσίους διαφορὰς. περὶ

μέντοι τὴν σύνοδον ἐκείνου τοῦ μηνὸς τηρῆσαι μεγά-
 λην παραλλαγὴν ἐν Ἰλίᾳ τῆς τοῦ Βαίτιος ἀνακοπῆς
 παρὰ τὰς ἐμπροσθεν, ἐν αἷς οὐδὲ ἕως ἡμῶν τὰς
 Q.175 ὄχθας ἔβριχε· τότε δ' ὑπερχεῖσθαι τὸ ὕδωρ ὥσθ'
 ὑδρυνεῖσθαι τοὺς στρατιώτας αὐτόθι (δείχει δ' Ἰλίπα 5
 τῆς θαλάττης περὶ ἐπτακοσίους σταδίους)· τῶν δ' ἐπὶ
 θαλάττῃ πεδίων καὶ ἐπὶ τριάκοντα σταδίους εἰς βά-
 θος καλυπτομένων ὑπὸ τῆς πλημμυρίδος, ὥστε καὶ
 νήσους ἀπολαμβάνεσθαι, τὸ τῆς κρηπίδος ὕψος τῆς τε
 τοῦ νεῶ τοῦ ἐν τῷ Ἡρακλείῳ καὶ τῆς τοῦ χώματος, ὃ 10
 τοῦ λιμένος πρόκειται τοῦ ἐν Γαδίροις, οὐδ' ἐπὶ δέκα
 πήχαις καλυπτόμενον ἀναμετρήσαι φησι· καὶ προσθῆ
 δέ τις τὸ διπλάσιον τούτου κατὰ τὰς γενομένας ποτὲ
 παραννήσεις, [οὐδ'] οὕτω παρασχεῖν αὐτὴν ἔμφασιν,
 ἣν ἐν τοῖς πεδίοις παρέχεται τὸ μέγεθος τῆς πλημμυ- 15
 ρίδος. τοῦτο μὲν δὴ τὸ πάθος κοινὸν ἱστορεῖται κατὰ
 πᾶσαν τὴν κύκλῳ παρωικανίτιν, τὸ δὲ τοῦ Ἰβήρος
 ποταμοῦ καινὸν καὶ ἰδιὸν φησιν οὗτος· πλημμυρεῖν
 γὰρ ἐσθ' ὅπου καὶ χωρὶς ὄμβρων καὶ χιόνων, ἐπειδὴ
 τὰ βόρεια πνεύματα πλεονάσῃ, αἰτίαν δ' εἶναι τὴν λί- 20
 μνην δι' ἧς δεῖ· συνεκβάλλεσθαι γὰρ τὸ λιμναῖον ὑπὸ
 τῶν ἀνέμων.

- 10 Ἱστορεῖ δὲ καὶ δένδρον ἐν Γαδίροις ὅζους ἔχον
 καμυτομένους εἰς ἔδαφος, πολλάκις δὲ φύλλα ξιφοειδῆ
 πηχυαῖα τὸ μήκος, πλάτος δὲ τετραδάκτυλα. περὶ δὲ 25
 νῆαν Καρχηδόνα δένδρον ἐξ ἀκάνθης φλοιὸν ἀφίνα
 ἐξ οὗ ὑφάσματα γίνεται κάλλιστα. τῷ μὲν οὖν ἐν Γα-
 δίροις καὶ ἡμεῖς οἶδαμιν ὅμοιον ἐν Αἰγύπτῳ κατὰ τὴν
 τῶν κλάδων κατάκαμψιν, τοῖς δὲ φύλλοις ἀνόμοιον
 οὐδὲ καρπὸν ἔχον· τοῦτο δ' ἔχειν φησί. τὰ δ' ἀκάν- 30
 θινὰ ὑφαίνεται καὶ ἐν Καππαδοκίᾳ, φέρει δ' οὐ δέν-
 δρον τὴν ἀκανθὰν ἐξ ἧς ὁ φλοιός, ἀλλὰ χαμαιζηλος ἡ

βοτάνῃ. τῷ δὲ δένδρῳ τῷ ἐν Γαδείροις καὶ τοῦτο προσιστόρηται ὅτι κλάδον μὲν ἀποκλωμένου γάλα ῥίξῃ, ῥίξῃς δὲ τεμνομένης μιλτάδες ὑγρὸν ἀναφίρεται. τοσαῦτα καὶ περὶ Γαδείρων.

- 5 Αἱ δὲ Καττιτιρίδες δέκα μὲν εἰσι, καίνται δ' ἐγγύς 11
ἀλλήλων πρὸς ἄρκτον ἀπὸ τοῦ τῶν Ἀρτάβρων λιμένος
πελάγῃ· μία δ' αὐτῶν Ἰρημός ἐστι, τὰς δ' ἄλλας οἰ-
κοῦσιν ἄνθρωποι μελάγχλαινοι, ποδήρεις ἐνδιδυκό-
τις τοὺς χιτῶνας, ξωσμένοι περὶ τὰ στέρνα, μετὰ
10 ῥάβδων περιπατοῦντες, ὅμοιοι ταῖς τραγικαῖς Ποιναῖς.
ζῶσι δ' ἀπὸ βοσκημάτων νομαδικῶς τὸ πλεόν. μέ-
ταλλα δὲ ἔχοντες καττιτέρου καὶ mollibδου κέραμον
ἀντὶ τούτων καὶ τῶν διερμάτων διαλλάττονται καὶ ἄλλας
καὶ χαλκῶματα πρὸς τοὺς ἑμπερούς. πρότερον μὲν
15 οὖν Φοίνικες μόνοι τὴν ἐμπορίαν ἐστελλον ταύτην ἐκ
τῶν Γαδείρων κρύπτοντες ἅπασιν τὸν πλοῦν· τῶν δὲ
Ῥωμαίων ἐπακολουθοῦντων ναυκλήρω τινί, ὅπως καὶ Q. 176
αὐτοὶ γνοίεν τὰ ἐμπόρια, φθόνῳ ὁ ναύκληρος ἰκὼν
εἰς τέναγος ἐξέβαλε τὴν ναῦν, ἐπαγαγὼν δ' εἰς τὸν αὐ-
20 τὸν ὕλεθρον καὶ τοὺς ἐπομένους αὐτὸς ἐσώθη διὰ ναυ-
αγίου, καὶ ἀπέλαβε δημοσίᾳ τὴν τιμὴν ὣν ἀπέβαλε
φορτίων. οἱ Ῥωμαῖοι δὲ ὁμῶς περὶωμένοι πολλάκις
ἐξέμαθον τὸν πλοῦν· ἐπειδὴ δὲ καὶ Πόπλιος Κράσσος
διαβὰς ἐπ' αὐτοὺς ἔγνω τὰ μέταλλα ἐκ μικροῦ βάθους
25 ὄρνιτόμενα καὶ τοὺς ἄνδρας εἰρηναίους, ἐκ περιου-
σίας ἤδη τὴν θάλατταν ἐργάζισθαι ταύτην τοῖς ἐθέ-
λουσιν ἐπέδειξε καίπερ οὖσαν πλείω τῆς διειργούσης
τὴν Βρεττανικὴν. καὶ περὶ μὲν Ἰβηρίας καὶ τῶν προ-
κειμένων νήσων ταῦτα.

- 1 Ἐφεξῆς δ' ἴσθιν ἡ ὑπὲρ τῶν Ἀλπειῶν Κελτική. ταύτης δὲ καὶ τὸ σχῆμα ὑπογίγραται πρότερον τυπω-
 δῶς καὶ τὸ μέγεθος· νυνὶ δὲ λεκτέον τὰ καθ' ἕκαστα. 5
 οἱ μὲν δὲ τριχῇ διήρουν Ἀκυτανούς καὶ Βέλγας κα-
 λοῦντες καὶ Κέλτας, τοὺς μὲν Ἀκυτανούς τελείως
 ἐξηλλαγμένους οὐ τῇ γλώττῃ μόνον ἀλλὰ καὶ τοῖς σώ-
 μασιν ἐμφερεῖς Ἰβήρσι μᾶλλον ἢ Γαλάταις, τοὺς δὲ
 λοιποὺς Γαλατικούς μὲν τὴν ὄψιν, ὁμογλαίτους δ' οὐ 10
 πάντας, ἀλλ' ἰσχύοντες μικρὸν παραλλάττοντας ταῖς γλώτ-
 ταις· καὶ πολιτεία δὲ καὶ οἱ βίοι μικρὸν ἐξηλλαγμένοι
 εἰσίν. Ἀκυτανούς μὲν οὖν καὶ Κέλτας ἔλεγον τοὺς
 πρὸς τῇ Πυρρήνῃ, διωρισμένους τῷ Κεμμένῳ ὄρει.
 εἰρηται γὰρ ὅτι τὴν Κελτικὴν ταύτην ἀπὸ μὲν τῆς δὴ 15
 σεως ὀφείλει τὰ Πυρρηναῖα ὄρη, προσαπιτόμενα τῆς ἑκα-
 C.177 τέρωθεν θαλάττης τῆς τε ἐντὸς καὶ τῆς ἐκτός· ἀπὸ δὲ
 τῶν ἀνατολῶν ὁ Ῥήνος παράλληλος ὢν τῇ Πυρρήνῃ·
 τὰ δ' ἀπὸ τῶν ἄρκτων καὶ τῆς μεσημβρίας τὰ μὲν ὁ
 ὠκεανὸς περιεβλήφην ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν βορείων 20
 ἄκρων τῆς Πυρρηνῆς μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥήνου,
 τὰ δ' ἐξ ἐναντίας ἢ κατὰ Μασσαλίαν καὶ Νάρβωνα
 θάλαττα καὶ αἱ Ἀλπεῖς ἀπὸ τῆς Αἰγυπτιακῆς ἀρξάμεναι
 μέχρι τῶν πηγῶν τοῦ Ῥήνου. τῇ δὲ Πυρρήνῃ πρὸς ὁρ-
 θὰς ἤχται Κεμμένον ὄρος διὰ μέσων τῶν πεδίων, καὶ 25
 παύεται κατὰ μέσα πλησίον Λουγδούνον, περὶ δισχι-
 λλίους ἑκταθὲν σταδίους. Ἀκυτανούς μὲν τοῖσιν ἔλε-
 γον τοὺς τὰ βόρεια τῆς Πυρρήνῆς μέρη κατέχοντας καὶ
 τοῦ Κεμμένου μέχρι πρὸς τὸν ὠκεανὸν τὰ ἐντὸς Γα-
 ρούνα ποταμοῦ, Κέλτας δὲ τοὺς ἐπὶ θάτερα μέρη κα- 30
 θήκοντας καὶ τὴν κατὰ Μασσαλίαν καὶ Νάρβωνα θά-
 λατταν, ἀπτομένους δὲ καὶ τῶν Ἀλπεινῶν ὄρων ἐνίων,

Βέλγας δ' ἔλεγον τοὺς λοιποὺς τε τῶν παρωικαντικῶν
 μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥήνου καὶ τινὰς τῶν παροι-
 κούντων τὸν Ῥήνον καὶ τὰς Ἀλπεις. οὕτω δὲ καὶ ὁ
 θεὸς Καῖσαρ ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν εἰρηκεν. ὁ δὲ Σε-
 5 βασιτὸς Καῖσαρ τετραγῇ διελὼν τοὺς μὲν Κέλτας τῆς
 Ναρβωνίτιδος ἐπαρχίας ἀπέφηνεν, Ἀκυιτανοὺς δ' οὐσ-
 περ καὶ κείνος, προσέθηκε δὲ τετταρασκαίδεκα ἔθνη
 τῶν μεταξὺ τοῦ Γαροῦνα καὶ τοῦ Ἀίγληρος ποταμοῦ
 νεμομένων· τὴν δὲ λοιπὴν διελὼν δίχα τὴν μὲν Λουγ-
 10 δούνω προσώρισε μέχρι τῶν ἄνω μερῶν τοῦ Ῥήνου,
 τὴν δὲ τοῖς Βέλγαις. ὅσα μὲν οὖν φυσικῶς διώρισταί
 δεῖ λίσγειν τὸν γεωγράφον καὶ ὅσα ἔθνικῶς, ὅταν ἡ καὶ
 μνήμης ἄξια, ὅσα δ' οἱ ἡγιμόνες πρὸς τοὺς καιροὺς
 πολιτευόμενοι διατάττουσι ποικίλως, ἀρκαὶ καὶ ἐν κε-
 15 φαλαίῳ τις εἴπῃ, τοῦ δ' ἀκριβοὺς ἄλλοις παραχω-
 ρητέον.

Ἀπασα μὲν οὖν ἐστὶν αὕτη ποταμοῖς κατάρρητος 2
 ἢ χώρο, τοῖς μὲν ἐκ τῶν Ἀλπεων καταφερομένοις τοῖς
 δ' ἐκ τῆς Κεμμένης καὶ τῆς Πυρήνης, καὶ τοῖς μὲν εἰς
 20 τὸν ὠκεανὸν ἐκβάλλουσι τοῖς δὲ εἰς τὴν ἡμετέραν θά-
 λατταν. δι' ὧν δὲ φέρονται χωρίων, πεδία ἐστὶ τὰ
 πλεῖστα καὶ γεωλοφίαι διάρρους ἔχουσαι πλωτοῦς. οὕ-
 τως δ' εὐφυῶς ἴσχει τὰ ῥεῖθρο πρὸς ἄλληλα ὥστ' ἐξ
 ἑκατέρας τῆς θαλάττης εἰς ἑκατέραν καταχομιζέσθαι,
 25 πορευομένων τῶν φορτίων ἐπ' ὀλίγον καὶ διὰ πε-
 δίων εὐμαρῶς, τὸ δὲ πλεον τοῖς ποταμοῖς, τοῖς μὲν
 ἀναγομένων τοῖς δὲ καταγομένων. ἔχει δέ τι πλειο-
 νέκτημα πρὸς τοῦτο ὁ Ῥοδανός· καὶ γὰρ πολλαχό-
 θεν ἐστὶ σύρρους, ὥσπερ εἰρηται, καὶ συνάπτει πρὸς
 30 τὴν ἡμετέραν θάλατταν κρείττω τῆς ἐκτὸς οὖσαν, καὶ
 διὰ χώρας διεξίσει τῆς εὐδαιμονεστάτης τῶν ταύτη. C. 178
 τοὺς γὰρ αὐτοὺς ἐκφέρει καρποὺς ἢ Ναρβωνίτις ἁπα-
 STRABO I. 16

σα ὥσπερ ἡ Ἰταλία. προϊόντι δ' ἐπὶ τὰς ἄρκτους καὶ τὸ Κέμμενον ὄρος ἢ μὲν ἐλαιόφυτος καὶ συκοφόρος ἐκλείπει, τάλλα δὲ φύεται. καὶ ἡ ἄμπελος δὲ προϊούσιν οὐ ῥαδίως τελειοφορεῖ· ἢ δ' ἄλλη πᾶσα σίτον φέρει πολὺν καὶ κέγχρον καὶ βάλανον καὶ βοσκήματα παντοία, ἄργον δ' αὐτῆς οὐδὲν πλὴν εἴ τι ἔλισι κειώλνται καὶ ὄρυμοις· καίτοι καὶ τοῦτο συνοικεῖται πολυνανθρώπια μᾶλλον ἢ ἐπιμελεία. καὶ γὰρ τοκάδες αἱ γυναῖκες καὶ τρέφειν ἀγαθαί, οἱ δ' ἄνδρες μαχηταὶ μᾶλλον ἢ γεωργοί· νῦν δ' ἀναγκάζονται γεωργεῖν καταθίμενοι τὰ ὄπλα. κοινῇ μὲν οὖν ταῦτα λέγομεν περὶ πάσης τῆς ἐκτὸς Κελτικῆς, περὶ δὲ τῶν τεταρτημορίων ἐκάστου διαλαβόντες λέγωμεν νυνὶ μεμνημένοι τυπωδῶς, καὶ πρῶτον περὶ τῆς Νορβωνίτιδος.

- 3 Ταύτης δὲ τὸ σχῆμα παραλληλόγραμμον πῶς ἴσιν, ἐκ μὲν τῆς ἰσπίρας γραφόμενον τῇ Πυρήνῃ πρὸς δὲ τὰς ἄρκτους τῷ Κεμμένῳ· τὰς δὲ λοιπὰς τὴν μὲν νότιον ἢ θάλαττα ποιεῖ μεταξὺ Πυρήνης καὶ Μασσαλίας, τὴν δ' ἰωδιὴν αἱ Ἀλπεις ἐκ μέρους καὶ τὸ μεταξὺ διάστημα τῶν Ἀλπεων ἐκ εὐθείας αὐταῖς ληφθὲν καὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Κεμμένου τῶν καθηκουσῶν ἐπὶ τὸν Ῥοδανὸν καὶ ποιουσῶν ὀρθὴν γωνίαν πρὸς τὴν λεχθεῖσαν ἀπὸ τῶν Ἀλπεων εὐθείαν. τῷ δὲ νοτίῳ πρόσκειται παρὰ τὸ λεχθὲν σχῆμα ἡ ἐφεξῆς παραλία, ἣν ἔχουσιν οἱ τε Μασσαλιῶται καὶ οἱ Σάλυες μέχρι Αἰγύων ἐπὶ τὰ πρὸς Ἰταλίαν μέρη καὶ τὸν Ὑάρον ποταμόν. οὗτος δ' ἴσιν, ὡς εἶπον πρότερον, ὄριον τῆς Νορβωνίτιδος καὶ τῆς Ἰταλίας· ὑπάρχει δὲ θέρους μὲν μικρός, χειμῶνος δὲ καὶ μέχρι ἑπτὰ σταδίων πλατυνόμενος. ἐντεῦθεν μὲν οὖν ἡ παραλία παρατείνει 30 μέχρι τοῦ ἱεροῦ τῆς Πυρηναίας Ἀφροδίτης· τοῦτο δ' ἴσιν ὄριον ταύτης τε τῆς ἑπαρχίας καὶ τῆς Ἰβηρικῆς.

ἔνιοι δὲ τὸν τόπον ἐν ᾧ ἐστὶ τὰ Πομπηίου τρόπαια
 ὄριον Ἰβηρίας ἀποφαίνουσι καὶ τῆς Κελτικῆς. ἐστὶ δ'
 ἐνθεν μὲν εἰς Νάρβωνα μίλια ἐξήκοντα τρία, ἐκείθεν
 δὲ εἰς Νέμανσον ὀγδοήκοντα ὀκτώ, ἐκ Νεμανσίου δὲ
 5 διὰ Οὐγέρινου καὶ Ταρούσκωνος εἰς τὰ θερμὰ ὕδατα
 τὰ Σέξτια καλούμενα, ἅπερ πλησίον Μασσαλίας ἐστὶ,
 πεντήκοντα τρία, ἐντεῦθεν δὲ εἰς Ἀντίπολιν καὶ τὸν
 Ἰάρον ποταμὸν ἐβδομήκοντα τρία, ὥστε τὰ σύμπαντα
 γίνεται μίλια διακόσια ἐβδομήκοντα ἑπτά. ἔνιοι δ' ἀπὸ
 10 τοῦ Ἀφροδισίου μέχρι τοῦ Ἰάρου σταδίου ἀνέγρα-
 ψαν δισχιλίους ἑξακοσίους, οἱ δὲ καὶ διακοσίους προσ-
 τιθέασιν· οὐ γὰρ ὁμολογεῖται περὶ τῶν διαστημάτων.
 κατὰ δὲ τὴν ἑτέραν ὁδὸν τὴν διὰ Ὑοκοντίων καὶ τῆς
 Κοττίου μέχρι μὲν Οὐγέρινου καὶ Ταρούσκωνος κοινῇ C.179
 15 ὁδὸς ἢ ἀπὸ Νεμανσίου, ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς Ὑο-
 κοντίων ὄρους καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀναβάσεως τῶν Ἀλ-
 πειῶν διὰ Δρουεντίας καὶ Καβαλλάνος μίλια ἐξήκοντα
 τρία· πάλιν δ' ἐντεῦθεν ἐπὶ τοὺς ἑτέρους ὄρους τῶν
 Ὑοκοντίων πρὸς τὴν Κοττίου μίλια ἑκατὸν ἐνὸς δι-
 20 οντα ἑκ' Ἐβρόδουνον κώμην· εἰτ' ἄλλα τοσαῦτα διὰ
 Βριγαντίου κώμης καὶ Σκιγγομάγου καὶ τῆς τῶν Ἀλ-
 πειῶν ὑπερθέσεως ἐπὶ Ὀκελον, τὸ πέρας τῆς Κοττίου
 γῆς· ἢ ἀπὸ Σκιγγομάγου δὲ ἤδη Ἰταλία λέγεται· ἐστὶ
 δὲ ἐνθίνδε ἐπὶ Ὀκελον μίλια εἰκοσιοκτώ.

25 Κτίσμα δ' ἐστὶ Φωκαίων ἢ Μασσαλία, καίται δ' ἄ-
 λαι χωρίου πετρῶδους· ὑποπέπτωκε δ' αὐτῆς ὁ λιμὴν
 θιατροειδὲς πέτρα βλεπούση πρὸς νότον. τετείχισται
 δὲ καὶ αὕτη καλῶς καὶ ἡ πόλις σύμπασα μέγισθος ἔχου-
 σα ἀξιόλογον. ἐν δὲ τῇ ἄκρᾳ τὸ Ἐφέσιον ἱδρύται καὶ τὸ
 30 τοῦ Δελφινίου Ἀκόλλωνος ἱερὸν· τοῦτο μὲν κοινὸν
 Ἰώνων ἀπάντων, τὸ δὲ Ἐφέσιον τῆς Ἀρτέμιδος ἐστὶ
 νιῶς τῆς Ἐφεσίας. ἀπαίρουσι γὰρ τοῖς Φωκαεῦσιν ἐκ

τῆς οἰκείας λόγιον ἐκπαιδεύειν φασιν ἡγεμόνι χρῆσασθαι τοῦ πλοῦ παρὰ τῆς Ἐφισίας Ἀρτέμιδος λαβοῦσι· τοὺς μὲν δὴ προσαχθέντας τῇ Ἐφίσῃ ζητεῖν ὄντινα τρόπον ἐκ τῆς θεοῦ πορίσαιντο τὸ προσταχθέν. Ἀριστάρχῃ δὲ τῶν ἐντέμων σφόδρα γυναικῶν παραστήναι κατ' ὄναρ τὴν θεὸν καὶ κελεύσαι συναπαίρειν τοὺς Φωκαεῖσιν ἀφίδρυμά τι τῶν ἱερῶν λαβούσῃ· γινομένου δὲ τούτου καὶ τῆς ἀποικίας λαβούσης τέλος, τό τε ἱερὸν ἰδρύσασθαι καὶ τὴν Ἀριστάρχην τιμῆσαι διαφερόντως ἱέρειαν ἀποδείξαντας, ἐν τε ταῖς ἀποίκιοις πόλεσι παν- 10 ταχοῦ τιμᾶν ἐν τοῖς πρώτοις ταύτην τὴν θεὸν καὶ τοῦ ξοάνου τὴν διάθεσιν τὴν αὐτὴν καὶ τὰλλα νόμιμα φυλάττειν τὰ αὐτὰ ἄπερ ἐν τῇ μητροπόλει νενόμιαται.

- Ἡ Διοικουῦνται δ' ἀριστοκρατικῶς οἱ Μασσαλιῶται πάντων εὐνομώτατα, ἀνδρῶν ἑξακοσίων καταστήσαν- 15 τες συνέδριον διὰ βίου ταύτην ἐχόντων τὴν τιμὴν, οὓς τιμούχους καλοῦσι. πεντεκαίδεκα δ' εἰσὶ τοῦ συνεδρίου προεστῶτες, τούτοις δὲ τὰ πρόχειρα διοικεῖν δέδοται. πάλιν δὲ τῶν παντεκαίδεκα προκάθηνται τρεῖς οἱ πλείστον ἰσχύοντες, τούτων δὲ εἷς· τιμούχος δ' οὐ 20 γίνεται μὴ τέκνα ἔχων μηδὲ διὰ τριγωνίας ἐκ πολιτῶν γαιγονῶς. οἱ δὲ νόμοι Ἰωνικοί, πρόκεινται δὲ δημοσίᾳ. χώραν δ' ἔχουσιν ἐλαιόφυτον μὲν καὶ κατάμπελον, σίτῃ δὲ λυπροτέραν διὰ τὴν τραχύτητα, ὥστε πεποι- 25 θότες τῇ θαλάττῃ μᾶλλον ἢ τῇ γῇ τὸ πρὸς ναυτιλίας 25 C. 180 εὐφυνὲς εἶλοντο μᾶλλον. ὕστερον μέντοι ταῖς ἀνδραγα- θαῖς ἰσχυσαν προσλαβεῖν τινα τῶν πέριξ παθίων ἀπὸ τῆς αὐτῆς δυνάμεως ἀφ' ἧς καὶ τὰς πόλεις ἔκτισαν, ἐπιτειχίσματα τὰς μὲν κατὰ τὴν Ἰβηρίαν τοῖς Ἰβηρσιν, οἷς καὶ τὰ ἱερὰ τῆς Ἐφισίας Ἀρτέμιδος παρέδωκαν τὰ 30 πάτρια ὥστε ἑλληνιστὶ θύειν, τὴν δὲ Ῥόην Ἀγάθην τοῖς περὶ τὸν ποταμὸν οἰκοῦσι τὸν Ῥοδανὸν βαρβά-

ροις, τὸ δὲ Ταυροέντιον καὶ τὴν Ὀλβίαν καὶ Ἀντίπολιν
 καὶ Νίκαιαν τῷ τῶν Σαλύνων ἔθνεϊ καὶ τοῖς Λίγυσι
 τοῖς τὰς Ἰλπεις οἰκοῦσιν. εἰσὶ δὲ καὶ νεώσοικοι παρ'
 αὐτοῖς καὶ ὀπλοθήκη· πρότερον δὲ καὶ πλοίων εὐπο-
 5 ρία καὶ ὀπλων καὶ ὀργάνων τῶν τε πρὸς τὰς ναυτιλίας
 χρησίμων καὶ τῶν πρὸς πολιορκίας, ἀφ' ὧν πρὸς τε
 τοὺς βαρβάρους ἀντίσχον καὶ Ῥωμαίους ἐκτίσαντο
 φίλους, καὶ πολλὰ καὶ αὐτοὶ χρήσιμοι κατέστησαν ἐκεί-
 νοις κάκεινοι προσέλαβον τῆς αὐξήσεως αὐτῶν. Σίξ-
 10 τιος γοῦν ὁ καταλύσας τοὺς Σάλυας, οὐ πολὺ ἄπωθεν
 τῆς Μασσαλίας κτίσας πόλιν ὁμώνυμον ἑαυτοῦ τε καὶ
 τῶν ὑδάτων τῶν θερμῶν, ὧν τινὰ μεταβιβληκέναι
 φασὶν εἰς ψυχρά, ἐνταῦθά τε φρουρὰν κατήκισε Ῥω-
 μαίων, καὶ ἐκ τῆς παρολίας τῆς εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀγού-
 15 σης ἀπὸ Μασσαλίας ἀνίστειλε τοὺς βαρβάρους, οὐ δυ-
 ναμένων τῶν Μασσαλιωτῶν ἀνίστρεφιν αὐτοῖς τελέως.
 οὐδ' αὐτὸς δὲ πλεον ἰσχυσεῖν ἀλλ' ἢ τοσοῦτον μόνον
 ὅσον κατὰ μὲν τὰ εὐλόγητα ἀπὸ τῆς θαλάττης ἀπείλ-
 θειν τοὺς βαρβάρους ἐπὶ δώδεκα σταδίους, κατὰ δὲ
 20 τοὺς τραχῶνας ἐπὶ ὀκτώ· τὴν δὲ λειψθεῖσαν ὑπ' ἐκεί-
 νων τοῖς Μασσαλιώταις παραδίδωκεν. ἀνάκειται δ'
 ἐν κόλῳ συχνὰ τῶν ἀκροθινίων, ἃ ἔλαβον καταναυμα-
 χοῦντες αἰὲ τοὺς ἀμφισβητοῦντας τῆς θαλάττης ἀδί-
 κως. πρότερον μὲν οὖν εὐτύχουν διαφερόντως περὶ τε
 25 τὰλλα καὶ περὶ τὴν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν, ἥς πολλὰ
 ἂν τις λάβοι σημεῖα· καὶ δὴ καὶ τὸ ξόανον τῆς Ἀρτέμι-
 δος τῆς ἐν τῷ Ἀβεντίνῳ οἱ Ῥωμαῖοι τὴν αὐτὴν διάθε-
 σιν ἔχον τῷ παρὰ τοῖς Μασσαλιώταις ἀνέθισαν. κατὰ
 δὲ τὴν Πομπηίου πρὸς Καίσαρα στάσιν τῷ κροτηθέντι
 30 μέρει προσθέμενοι τὴν πολλὴν τῆς ὑδάιμονίας ἀπέβα-
 λον, ὅμως δ' οὖν ἰχνη λείπεται τοῦ παλαιοῦ ξήλου παρὰ
 τοῖς ἀνθρώποις καὶ μάλιστα περὶ τὰς ὀργανοποιίας

- καὶ τὴν ναυτικὴν παρασκευὴν. ἐξημερουμένων δ' αἱ
 τῶν ὑπάρχειμένων βαρβάρων καὶ ἀντὶ τοῦ πολέμου
 τετραμμένων ἤδη πρὸς πολιτείας καὶ γεωργίας διὰ τὴν
 τῶν Ῥωμαίων ἐπικράτειαν, οὐδ' αὐτοῖς ἔτι τούτοις
 C. 181 συμβαίνοι ἂν περὶ τὰ λεχθέντα τοσαύτη σπουδῇ. δηλοῖ
 δὲ τὰ καθιεστηκότα νυνὶ πάντες γὰρ οἱ χαρίεντες πρὸς
 τὸ λῆγειν τρέπονται καὶ φιλοσοφεῖν, ὥσθ' ἡ πόλις μι-
 κρὸν μὲν πρότερον τοῖς βαρβάροις ἀνέιτο παιδευτή-
 ριον, καὶ φιλέλληνας κατεσκεύαζε τοὺς Γαλάτας ὥστε
 καὶ τὰ συμβόλαια ἐλληνιστὶ γράφειν, ἐν δὲ τῷ πα- 10
 ρόντι καὶ τοὺς γνωριμωτάτους Ῥωμαίων πέπεικεν
 ἀντὶ τῆς εἰς Ἀθήνας ἀποδημίας ἐκείσι φοιτᾶν φιλομα-
 θεῖς ὄντας. ὁρῶντες δὲ τούτους οἱ Γαλάται καὶ ἄμα
 εἰρήνην ἄγοντες, τὴν σχολὴν ἄσμενοι πρὸς τοὺς τοιού-
 τους διατίθενται βίους οὐ κατ' ἄνδρα μόνον ἀλλὰ καὶ 15
 δημοσίᾳ· σοφιστὰς γοῦν ὑποδέχονται τοὺς μὲν ἰδίᾳ,
 τοὺς δὲ πόλεις κοινῇ μισθοῦμεναι, καθάπερ καὶ λα-
 τρούς. τῆς δὲ λιτότητος τῶν βίων καὶ τῆς σωφροσύνης
 τῶν Μασσαλιωτῶν οὐκ ἐλάχιστον ἂν τις θείῃ τοῦτο
 τιμῆριον· ἡ γὰρ μεγίστη προῖξ αὐτοῖς ἐστὶν ἑκατὸν 20
 χρυσοῦ καὶ εἰς ἰσθῆτα πάντα καὶ πάντα εἰς χρυσοῦν
 κόσμον· πλεον δ' οὐκ ἔξιστι. καὶ ὁ Καίσαρ δὲ καὶ οἱ
 μετ' ἐκείνον ἡγεμόνες πρὸς τὰς ἐν τῷ πολέμῳ γεινη-
 θείσας ἁμαρτίας ἐμετρίασαν μεμνημένοι τῆς φιλίας
 καὶ τὴν αὐτονομίαν ἐφύλαξαν, ἣν ἐξ ἀρχῆς εἶχαν ἡ πό- 25
 λις, ὥστε μὴ ὑπακούειν τῶν εἰς τὴν ἐπαρχίαν πεμπο-
 μένων σιροτηγῶν μήτε αὐτὴν μήτε τοὺς ὑπηκόους.
 περὶ μὲν Μασσαλίας ταῦτα.
- 6 Ἄμα δ' ἡ τε τῶν Σαλῦων ὁρίσινῃ πρὸς ἄρκτον ἀπὸ
 τῆς ἐσπέρας κλίνει μᾶλλον καὶ τῆς θαλάττης ἀφίστα- 30
 ται κατὰ μικρόν, καὶ ἡ παραλία παρὰ τὴν ἐσπέρον πε-
 ριναύει· μικρὸν δ' ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν Μασσαλιωτῶν

προελθοῦσα ὅσον εἰς ἑκατὸν σταδίους ἐπὶ ἄκραν εὐμε-
 γέθη πλησίον λατομιῶν τινων ἐντεῦθεν ἄρχεται κολ-
 κοῦσθαι καὶ ποιεῖν τὸν Γαλατικὸν κόλπον πρὸς τὸ
 Ἀφροδισίον τὸ τῆς Πυρρήνης ἄκρον· καλοῦσι δ' αὐτὸν
 5 καὶ Μασσαλιωτικόν. ἔστι δ' ὁ κόλπος διπλοῦς· ἐν γὰρ
 τῇ αὐτῇ περιγραφῇ δύο κόλπους ἀφορίζον ἐκκεῖται τὸ
 Σήτιον ὄρος, προσλαβὼν καὶ τὴν Βλάσκωνα νῆσον
 πλησίον ἰδρυμένην· τῶν δὲ κόλπων ὁ μὲν μείζων ἰδίως
 καὶ ἄλλῃ καλεῖται Γαλατικός, εἰς ὃν ἐξερεύγεται τὸ τοῦ
 10 Ῥοδανοῦ στόμα, ὁ δ' ἐλάττω ὁ κατὰ Νάρβωνα ἔστι
 μέχρι Πυρρήνης. ἡ μὲν οὖν Νάρβων ὑπάρχειται τῶν
 τοῦ Ἀτακος ἐκβολῶν καὶ τῆς λίμνης τῆς Ναρβωνίτι-
 δος, μέγιστον ἐμπόριον τῶν ταύτην, πρὸς δὲ τῷ Ῥοδα-
 νῷ πόλις ἔστι καὶ ἐμπόριον οὐ μικρὸν Ἀρελάτε· ἴσον
 15 δὲ πῶς διέχει τὰ ἐμπόρια ταῦτα ἀλλήλων τε καὶ τῶν
 εἰρημένων ἄκρων, ἡ μὲν Νάρβων τοῦ Ἀφροδισίου τὸ
 δ' Ἀρελάτε τῆς Μασσαλίας. ἑκατέρωθεν δὲ τῆς Νάρ-
 βωνος ἄλλοι ποταμοὶ ῥέουσιν οἱ μὲν ἐκ τῶν Κεμμένων C. 161
 ὀρεῶν οἱ δ' ἐκ τῆς Πυρρήνης, πόλεις ἔχοντες εἰς ἃς ἀνά-
 20 πλους οὐ πολὺς ἔστι μικροῖς πλοίοις. ἐκ μὲν τῆς Πυ-
 ρρήνης ὅ τε Ῥουσκίνων καὶ ὁ Ἰλίβρις, πόλιν ἔχων
 ὁμώνυμον ἑκάτερος αὐτῶν· τοῦ δὲ Ῥουσκίνωνος καὶ
 λίμνη πλησίον ἔστι καὶ χωρίον ὕψυδρον μικρὸν ὑπὲρ
 τῆς θαλάττης, ἀλυκίδων μιστὸν, τὸ τοὺς ὀρυκτοὺς
 25 κιστρεῖς ἔχον· δύο γὰρ ἡ τρεῖς ὀρυζάντι πόδας καὶ κα-
 θέντι τριόδοντα εἰς ὕδωρ ἰλυώδες ἔστι περιπεῖραι τὸν
 ἰχθὺν ἀξιόλογον τὸ μέγεθος· τρέφεται δὲ ἀπὸ τῆς ἰλύος
 καθάπερ αἱ ἰχθύλιες. οὗτοι μὲν ἐκ τῆς Πυρρήνης ῥέου-
 σιν οἱ ποταμοὶ μεταξὺ Νάρβωνος καὶ τοῦ Ἀφροδισίου.
 30 ἐπὶ θάλατρα [δὲ] μέρη τῆς Νάρβωνος ἐκ τοῦ Κεμμένου
 φέρονται πρὸς τὴν θάλατταν, εἰς οὐπὲρ καὶ ὁ Ἀταξ ὁ
 τε Ὀρβις καὶ ὁ Ἀραυρις. τούτων ἐφ' οὐ μὲν Βαίτερρα

πόλις ἀσφαλὴς ἴδρυται πλησίον τῆς Νάρβωνος, ἐφ' οὗ
δὲ Ἀγάθη κτίσμα Μασσαλιωτῶν.

- 7 Ἐν μὲν οὖν ἔχει παράδοξον ἡ προσηρημένη παρα-
λία τὸ περὶ τοὺς ὄρυκτοὺς ἰχθῦς, ἕτερον δὲ μείζον τοῦ-
του σχεδόν τι τὸ λεχθησόμενον. μεταξὺ γὰρ τῆς Μασ- 5
σαλίας καὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥοδανοῦ πεδίον ἐστὶ τῆς
θαλάττης διέχον εἰς ἑκατὸν σταδίους, τοσοῦτον δὲ καὶ
τὴν διάμετρον, κυκλοτερὲς τὸ σχῆμα· καλεῖται δὲ Λι-
θῶδες ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος. μιστὸν γάρ ἐστι λίθων
χειροπληθῶν ὑποπεφυκυῖαν ἔχόντων αὐτοῖς ἄγρωσιν, 10
ἀφ' ἧς ἄφθονοι νομαὶ βοσκήμασιν εἰσιν· ἐν μέσῳ δ'
ὔδατα καὶ ἀλγκίδες συνίστανται καὶ ἄλλες. ἅπαντα μὲν
οὖν καὶ ἡ ὑπερκειμένη χώρα προσήνεμός ἐστι, διαφε-
ρόντως δ' εἰς τὸ πιδίον τοῦτο τὸ μιλαμβόρειον καται-
γίζει πνεῦμα βίαιον καὶ φρικῶδες· φασὶ γοῦν σύφε- 15
σθαι καὶ κυλινδεῖσθαι τῶν λίθων ἐνίοις, καταπλάσθαι
δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῶν ὀχημάτων καὶ γυμνοῦ-
σθαι καὶ ὀπλων καὶ ἐσθῆτος ὑπὸ τῆς ἐμπνοῆς. Ἀριστο-
τέλης μὲν οὖν φησιν ὑπὸ σεισμῶν τῶν καλουμένων
βρασιῶν ἐκκισόντας τοὺς λίθους εἰς τὴν ἐπιφάνειαν 20
συντολίσθαι εἰς τὰ κοῖλα τῶν χωρίων. Ποσειδώνιος
δὲ λίμνην οὖσαν παγῆναι μετὰ κλυδασμοῦ, καὶ διὰ
τοῦτο εἰς κλείοντας μερισθῆναι λίθους, καθάπερ τοὺς
ποταμίους κάχληκας καὶ τὰς ψήφους τὰς αἰγιαλίτιδας,
ὁμοίους δὲ καὶ λείους καὶ ἰσομεγέθεις [πρὸς] τῇ ὁμοιό- 25
τητι· καὶ τὴν αἰτίαν ἀποδιδώκασιν ἀμφοτέροι. πιθανὸς
μὲν οὖν ὁ κατ' ἀμφοῖν λόγος· ἀνάγκη γὰρ τοὺς οὕτω
συνεσιῶτας λίθους οὐ κατ' ἑαυτοὺς ἢ ἐξ ὑγροῦ παγέν-
τας μεταβαλεῖν, [ἢ] ἐκ πετρῶν μεγάλων ῥήγματα συν-
εχῇ λαβουσῶν ἀποκριθῆναι. τὸ μέντοι δυσαπολόγη- 30

C. 183 τον Αἰσχύλος καταμαθὼν ἢ κατ' ἄλλου λαβὼν εἰς μὴ-
θον ἐξετόπισε. φησὶ γοῦν Προμηθεὺς κατ' αὐτῷ κα-

θηγούμενος Ἡρακλεῖ τῶν ὁδῶν τῶν ἀπὸ Καυκάσου
 πρὸς τὰς Ἑσπερίδας „ἤξεις δὲ Λιγύων εἰς ἀτάρβητον
 „στρατόν, ἐνθ' οὐ μάχης, σάφ' οἶδα, καὶ θοῦρός περ
 „ὦν μέμψαι· πέφρωται γάρ σε καὶ βέλη λιπεῖν ἐνταῦθ'·
 5 „ἐλίσθαι δ' οὐ τιν' ἐκ γαίης λίθον ἔξεις, ἐκεῖ πᾶς χῶ-
 „ρός ἐστι μαλθακός. ἰδὼν δ' ἀμμηχανοῦντά σε Ζεὺς
 „οἶκτεται, νιφέλην δ' ὑποσχών νιφάδι γογγύλων πέ-
 „τρων ὑπόσκιον θήσει χθόν', οἷς ἐκίετα σύ βαλὼν
 „διώσει ραδίως Λίγυν στρατόν.“ ὥσπερ οὐ χρεῖτον
 10 ὄν, φησὶν ὁ Ποσειδῶνιος, εἰς αὐτοὺς τοὺς Λίγυας ἐμ-
 βαλεῖν τοὺς λίθους καὶ καταχῶσαι πάντας ἢ τοσοῦτων
 δειόμενον ποιῆσαι λίθων τὸν Ἡρακλεῖα. τὸ μὲν οὖν το-
 σοῦτων ἀναγκαῖον ἦν, εἰπερ καὶ πρὸς ὄχλον καμπλη-
 θῇ· ὥστε ταύτῃ γε κιθανώτερος ὁ μυθογράφος τοῦ
 15 ἀνασκαιυάζοντος τὸν μῦθον. ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα πεπρω-
 σθαι φήσας ὁ ποιητὴς οὐκ ἐπ' ἀμέμφισθαι φιλαίτιώς.
 καὶ γὰρ ἐν τοῖς περὶ τῆς προνοίας καὶ τῆς ἐμαρμένης
 λόγοις εὖροι τις ἂν πολλὰ τοιαῦτα τῶν ἀνθρωπίνων
 καὶ τῶν φύσει γινομένων, ὥστ' ἐπ' αὐτῶν φάναι πολὺ
 20 χρεῖτον εἶναι τόδε ἢ τόδε γενέσθαι, ὅλον εὐομβρον
 εἶναι τὴν Αἰγυπτον, ἀλλὰ μὴ τὴν Αἰθιοπίαν ποτίζειν
 τὴν γῆν· καὶ τὸν Πάριν εἰς Σπάρτην πλείοντα ναυα-
 γίῳ περιπεσεῖν, ἀλλὰ μὴ τὴν Ἑλένην ἀρπάσαντα δίκας
 εἶσαι τοῖς ἀδικηθεῖσις ὕστερον, ἤνίκα τοσοῦτον ἀπείρ-
 25 γαστο φθόρον Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων· ὅπερ Εὐριπί-
 δης ἀνήνιγκεν εἰς τὸν Δία „Ζεὺς γάρ κακὸν μὲν
 „Τρωσὶ κῆμα δ' Ἑλλάδι θέλων γενέσθαι ταῦτ' ἐβού-
 „λευσεν πατήρ.“

Περὶ δὲ τῶν τοῦ Ῥοδανοῦ στομάτων Πολύβιος 8
 30 μὲν ἐπιτιμᾷ Τιμαίῳ φήσας εἶναι μὴ πεντάστομον ἀλλὰ
 δίστομον· Ἀρταμίδωρος δὲ τρίστομον λέγει. Μάριος
 δὲ ὕστερον ὁρῶν τυφλόστομον γινόμενον ἐκ τῆς προσ-

χάσεως καὶ δυσείσβολον καινὴν ἔτιμε διώρυχα, καὶ
 ταύτῃ διεξάμενος τὸ πλεόν τοῦ ποταμοῦ Μασσαλιώ-
 ταις ἔδωκεν ἀριστεῖον κατὰ τὸν πρὸς Ἀμβρωνας καὶ
 Τωνγενοὺς πόλεμον· ἐξ οὗ πλοῦτον ἠνέγκαντο πολὺν,
 τέλη πραττόμενοι τοὺς ἀναπλέοντας καὶ τοὺς καταγο-
 μένους· ὁμῶς οὖν ἐτι μένει δυσείσπλοα διὰ τε τὴν λα-
 βρότητα καὶ τὴν πρόσχωσιν καὶ τὴν ταπεινότητα τῆς
 C.184 χώρας, ὥστε μὴ καθορᾶσθαι μηδ' ἔγγυς ἐν ταῖς δυσαι-
 ρίαις. διόπερ οἱ Μασσαλιῶται πύργους ἀνέστησαν ση-
 μεία, ἐξοικιούμενοι πάντα τρόπον τὴν χώραν· καὶ δὴ 10
 καὶ τῆς Ἐφισίας Ἀρτέμιδος κἀνταῦθα ἰδρύσαντο ἱερόν,
 χωρίον ἀπολαβόντες ὃ ποιεῖ νῆσον τὰ στόματα τοῦ
 ποταμοῦ. ὑπέρχεται δὲ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥοδανοῦ
 λιμνοθάλαττα, καλοῦσι δὲ στομαλίμνην, ὁστράκια
 δ' ἔχει πάμπολλα καὶ ἄλλως εὖοφει. ταύτην δ' ἐνιοι 15
 συγκατηρῆθησαν τοῖς στόμασι τοῦ Ῥοδανοῦ, καὶ μά-
 λιστα οἱ φήσαντες ἐκτάστομον αὐτόν, οὔτε τοῦτ' εὖ
 λέγοντες οὔτ' ἐκαίνο· ὅρος γάρ ἐστι μεταξὺ τὸ διαιρῶν
 ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὴν λίμνην. ἡ μὲν οὖν ἀπὸ τῆς Πυ-
 ρρήνης ἐπὶ Μασσαλίαν παραλία τοιαύτη καὶ τοσαύτη τις. 20
 9 Ἡ δ' ἐπὶ τὸν Ὑάρον ποταμὸν καὶ τοὺς ταύτῃ Αἰ-
 γνας τὰς τε τῶν Μασσαλιωτῶν ἔχει πόλεις Ταυροέν-
 τιον καὶ Ὀλβίαν καὶ Ἀντίπολιν καὶ Νίκαιαν καὶ τὸ
 ναύσταθμον τὸ Καίσαρος τοῦ Σεβαστοῦ, ὃ καλοῦσι
 Φόρον Ἰούλιον. ἰδρύται δὲ τοῦτο μεταξὺ τῆς Ὀλβίας 25
 καὶ τῆς Ἀντιπόλεως, διέχον Μασσαλίας εἰς ἑξακοσίους
 σταδίους. ὃ δὲ Ὑάρος μέσος ἐστὶ τῆς Ἀντικύλειος καὶ
 Νικαίας, τῆς μὲν ὅσον εἰκοσι τῆς δὲ ἑξήκοντα σταδίου
 διάχων· ὥσθ' ἡ Νίκαια τῆς Ἰταλίας γίνεται κατὰ τὸν
 νῦν ἀποδεδειγμένον ὅρον καὶ περ οὕσα Μασσαλιωτῶν· 30
 ἐπιτείχισαν γάρ τὰ κτίσματα ταῦτα τοῖς ὑπερχειμένοις
 βαρβάροις οἱ Μασσαλιῶται τὴν γε θάλατταν ἔλανθ-

ραι εχεα βουλόμενοι, τῆς χώρας ὑπ' ἐκείνων κρατου-
 μέντης· ὀρεινὴ γάρ ἐστι καὶ ἐρυμνὴ, πρὸς μὲν τῇ Μασ-
 σαλίᾳ πλάτος τι μέτριον καταλείπουσα τῶν ἐπιπέδων
 χωρίων, προΐοντι δὲ ἐπὶ τὴν ἑω παντάπασιν ἀποθλί-
 5 βουσα πρὸς τὴν θάλατταν καὶ μόλις αὐτὴν πορεύσι-
 μον ἐώσα τὴν ὁδόν. κατέχουσι δὲ τὰ μὲν πρῶτα Σά-
 λυες, τὰ δὲ τελευταία πρὸς τὴν Ἰταλίαν συνάπτοντες
 Λίγυες, περὶ ὧν λεχθήσεται μετὰ ταῦτα. νυνὶ δὲ το-
 σοῦτον προσθετέον ὅτι τῆς μὲν Ἀντιπόλεως ἐν τοῖς
 10 τῆς Ναρβωνίτιδος μέρεσι κειμένης, τῆς δὲ Νίκαιας ἐν
 τοῖς τῆς Ἰταλίας, ἢ μὲν Νίκαια ὑπὸ τοῖς Μασσαλιώταις
 μένει καὶ τῆς ἐπαρχίας ἐστίν, ἢ δ' Ἀντίπολις τῶν Ἰτα-
 λιωτῶν ἐξετάζεται, κριθεῖσα πρὸς τοὺς Μασσαλιώ-
 τας καὶ ἐλευθερωθεῖσα τῶν παρ' ἐκείνων προσταγ-
 15 μάτων.

Πρόκεινται δὲ τῶν στενωπῶν τούτων ἀπὸ Μασσα- 10
 λίας ἀρξαμένοις αἱ Στοιχάδες νῆσοι, τρεῖς μὲν ἀξιόλο-
 γοι δύο δὲ μικραί· γεωργοῦσι δ' αὐτάς Μασσαλιῶται.
 τὸ δὲ παλαιὸν καὶ φρουρὰν εἶχον ἰδρυμένην αὐτόθι
 20 πρὸς τὰς τῶν ληστηρίων ἐφόδους, εὐποροῦντες καὶ
 λιμένων. μετὰ δὲ τὰς Στοιχάδας ἡ Πλανασία καὶ Αἴ- C. 185
 ρων ἔχουσαι κατοικίας. ἐν δὲ τῇ Αἴρῳ καὶ ἡρφόν
 ἐστὶ τὸ τοῦ Αἴρῳνος· κείται δ' αὕτη πρὸ τῆς Ἀντιπό-
 λεως. ἄλλα δ' ἐστὶ νησιῖδια οὐκ ἄξια μνήμης, τὰ μὲν
 25 πρὸ τῆς Μασσαλίας αὐτῆς τὰ δὲ πρὸ τῆς ἄλλης τῆς
 λεχθείσης ἡόνος. τῶν δὲ λιμένων ὁ μὲν κατὰ τὸν ναύ-
 σταθμον ἀξιόλογος καὶ ὁ τῶν Μασσαλιωτῶν, οἱ δ'
 ἄλλοι μέτριοι· τούτων δ' ἐστὶ καὶ ὁ Ὀξύβιος καλούμε-
 νοι λιμὴν, ἐκῶνυμος τῶν Ὀξυβίων Λιγύων. περὶ μὲν
 30 τῆς παραλίας ταῦτα λέγομεν.

Τὴν δ' ὑπερκειμένην αὐτῆς χώραν μόλις τὰ γεω- 11
 γραφίᾳ τὰ τε ὄρη τὰ περικείμενα καὶ οἱ ποταμοί, δια-

σιρόντως δὲ ὁ Ῥοδανὸς μέγιστός τε ὢν καὶ πλείστον
 ἀνάπλουον ἔχων ἐκ πολλῶν πληρούμενος φειμάτων·
 λικτίον οὖν ἐφεξῆς περὶ τούτων. ἀπὸ Μασσαλίας τοίνυν
 ἀρξαμένοις καὶ προποῦσιν ἐπὶ τὴν μεταξὺ χώραν τῶν
 τε Ἀλπειων καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ μέχρι μὲν τοῦ Δρουνιτία 5
 ποταμοῦ Σάλυς οἰκοῦσιν ἐπὶ κιντακοσίους σταδίους·
 κορθμεῖον δὲ διαβάσιν εἰς Καβαλλίωνα πόλιν ἣ ἐφεξῆς
 χώρα πᾶσα Καυάρων ἐστὶ μέχρι τῶν τοῦ Ἰσαρος συμ-
 βολῶν πρὸς τὸν Ῥοδανόν· ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸ Κέμμε-
 νον συνάπτεται πῶς τῷ Ῥοδανῷ· μήκος τὸ μέχρι διῦρου 10
 ἀπὸ τοῦ Δρουνιτία σταδίων ἐστὶν ἑπτακοσίων. οἱ μὲν
 οὖν Σάλυς ἐν αὐτοῖς τὰ τε πεδία καὶ τὰ ὑπερκειμένα
 ὄρη κατοικοῦσι, τῶν δὲ Καυάρων ὑπέρχονται ὁσόν-
 τιός τε καὶ Τρικόροις καὶ Ἰκόνιοι καὶ Μίδυλλοι. μεταξὺ
 δὲ τοῦ Δρουνιτία καὶ τοῦ Ἰσαρος καὶ ἄλλοι ποταμοὶ 15
 ῥέουσιν ἀπὸ τῶν Ἀλπειων ἐπὶ τὸν Ῥοδανόν, δύο μὲν
 οἱ περιρρόντες πόλιν Καυάρων κοινῇ ρεῖσθω συμ-
 βάλλοντες εἰς τὸν Ῥοδανόν, τρίτος δὲ Σούλγας ὁ κατὰ
 Οὐνδαλον πόλιν μισγόμενος τῷ Ῥοδανῷ, ὅπου Γναῖος
 Ἀηνόβαρβος μεγάλη μάχῃ πολλὰς ἐτρέψατο Κελτῶν 20
 μυριάδας. εἰσὶ δὲ ἐν τῷ μεταξὺ πόλεις καὶ Ἀύνειων καὶ
 Ἀραυσίων καὶ Ἀερία, τῷ ὄντι (φησὶν Ἀρτεμίδωρος)
 αἰρία διὰ τὸ ἐφ' ὕψους ἰδρῦσθαι μεγάλου. ἡ μὲν οὖν
 ἄλλη πᾶσα ἐστὶ πεδιάς καὶ εὐβοτος, ἡ δ' ἐκ τῆς Ἀερίας
 εἰς τὴν Ἀύνειωνα ὑπερθέσεις ἔχει στενὰς καὶ ὑλῶδεις. 25
 καθ' ὃ δὲ συμπέπτουσιν ὁ Ἰσαρ ποταμὸς καὶ ὁ Ῥοδανὸς
 καὶ τὸ Κέμμενον ὄρος, Κόιντος Φάβιος Μάξιμος Αἰ-
 μιλιανὸς οὐχ ὅλαις τρισὶ μυριάσιν εἰκοσι μυριάδας
 Κελτῶν κατέκοψε, καὶ ἐστῆσι τρόπαιον αὐτόθι λευκοῦ
 λίθου καὶ νεῶς δύο, τὸν μὲν Ἀρεῖως τὸν δ' Ἡρακλῆους. 30

ἀπὸ δὲ τοῦ Ἰσαρος εἰς Ὑμένναν τὴν τῶν Ἀλλοβρίγων
 μητρόπολιν κειμένην ἐπὶ τῷ Ῥοδανῷ στάδιοι εἰσι τρια-
 κόσιοι εἰκοσι. πλησίον δ' ὑπέρκειται τῆς Ὑμέννης τὸ C.186
 Λοῦγδουνον, ἐφ' οὗ συμμίσγουσιν ἀλλήλοις ὁ τε Ἄραρ
 5 καὶ ὁ Ῥοδανός· στάδιοι δ' εἰσὶν ἐπ' αὐτὸ πεζῇ μὲν περὶ
 διακοσίους διὰ τῆς Ἀλλοβρίγων, ἀνάπλω δὲ μικρῷ
 πλείους. Ἀλλόβριγες δὲ μυριάσι πολλαῖς πρότερον
 μὲν ἰσχυράτερον, νῦν δὲ γεωργοῦσι τὰ πεδία καὶ τοὺς
 πύλῳνας τοὺς ἐν ταῖς Ἀλπεσι· καὶ οἱ μὲν ἄλλοι κωμη-
 10 δὸν ζῶσιν, οἱ δ' ἐπιφανέστατοι τὴν Ὑμένναν ἔχοντες,
 κώμην πρότερον οὖσαν μητρόπολιν δ' ὁμῶς τοῦ Ἰ-
 θνους λεγομένην, κατασκευάσασθαι πόλιν ἰδρυταὶ δ' ἐπὶ
 τῷ Ῥοδανῷ. φέρεται δ' ἀπὸ τῶν Ἀλπεων οὗτος πολὺς
 καὶ σφοδρὸς, ὅς γε καὶ διὰ λίμνης ἐξιών τῆς Ἀημέννης
 15 φανερόν δεικνυσι τὸ ρεῖθρον ἐπὶ κολλοὺς σταδίους.
 κατελθὼν δὲ εἰς τὰ πεδία τῆς χώρας τῆς Ἀλλοβρίγων
 καὶ Σεγοσιανῶν συμβάλλει τῷ Ἄραρι κατὰ Λοῦγδου-
 νον πόλιν τῶν Σεγοσιανῶν. ρεῖ δὲ καὶ ὁ Ἄραρ ἐκ τῶν
 Ἀλπεων ὀρέων Σηκοανούς τε καὶ Αἰδονούς καὶ Αἰγ-
 20 κασίους, παραλαβὼν δ' ὕστερον τὸν Λοῦβιν ἐκ τῶν
 αὐτῶν ὀρέων φεράμενον πλωτόν, ἐπικρατήσας τῷ ὀνό-
 ματι καὶ γινόμενος ἐξ ἀμφοῖν Ἄραρ συμμίσγει τῷ Ῥο-
 δανῷ. πάλιν δ' ἐπικρατήσας ὁ Ῥοδανός εἰς τὴν Ὑμέ-
 νναν φέρεται. συμβαίνει δὲ καὶ ἀρχὰς μὲν τοὺς τρεῖς
 25 ποταμούς φέρισθαι πρὸς ἄρκτον, εἰτα πρὸς δύσιν·
 εἰς ἔν δ' ἤδη συμπεσὸν ρεῖθρον πάλιν ἄλλην καμ-
 πὴν λαβὼν νότιον φέρεται τὸ ρεῖμμα μέχρι τῶν ἐκβο-
 λῶν, δεξιόμενον καὶ τοὺς ἄλλους ποταμούς, κάκειθεν
 ἤδη τὴν λοιπὴν ποιεῖται μέχρι τῆς θαλάττης ῥύσιν.
 30 ἡ μὲν οὖν μεταξὺ τῶν Ἀλπεων καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ τοι-
 αύτη τις.

Τὴν δ' ἐπὶ θάτερα μέρη τοῦ ποταμοῦ ὕδλκαι νί- 12

μονται τὴν πλείστην, οὗς Ἀρηκομισκούς προσαγο-
 ρεῖν οὖσι. τούτων δ' ἐπίνειον ἢ Νάρβων λέγεται, δι-
 καιότερον δ' ἂν καὶ τῆς ἄλλης Κελτικῆς λέγοιτο· το-
 σοῦτον ὑπερβίβληται τῷ πλήθει τῶν χρωμένων τῷ
 ἔμπορίῳ. οἱ μὲν οὖν ὕδῳ καὶ γειτονιούσι τῷ Ῥοδανῷ, 5
 τοὺς Σάλλας ἔχοντες ἀντιπαρήκοντας αὐτοῖς ἐν τῇ πε-
 ραίᾳ καὶ τοὺς Κανάρους. ἐπικρατεῖ δὲ τὸ τῶν Κανά-
 ρων ὄνομα, καὶ πάντας οὕτως ἤδη προσαγορεύουσι
 τοὺς ταύτῃ βαρβάρους, οὐδὲ βαρβάρους εἶναι ὄντας,
 ἀλλὰ μετακειμένους τὸ πλεον εἰς τὸν τῶν Ῥωμαίων τύ- 10
 πον καὶ τῇ γλώττῃ καὶ τοῖς βίοις, τινὰς δὲ καὶ τῇ πολι-
 τείᾳ. ἄλλα δ' ἐστὶν ἄδοξα ἔθνη καὶ μικρά, παρακεί-
 μενα τοῖς Ἀρηκομισκοῖς μέχρι Πυρρήνης. μητρόπολις
 δὲ τῶν Ἀρηκομισκῶν ἐστὶ Νέμαυσος, κατὰ μὲν τὸν ἀλ-
 λότριον ὄχλον καὶ τὸν ἔμπορικὸν πολὺ Νάρβωνος λει- 15
 κομένη, κατὰ δὲ τὸν πολιτικὸν ὑπερβάλλουσα· ὑψη-
 λούς γάρ ἔχει κώμας τέτταρας καὶ εἴκοσι τῶν ὁμο-
 ἐθνῶν εὐανδρία διαφερούσας, συντελούσας εἰς αὐτήν,
 C. 187 ἔχουσα καὶ τὸ καλούμενον Λάτιον, ὥστε τοὺς ἀξιωθέν-
 τας ἀγορανομίας καὶ ταμείας ἐν Νιμαύσῳ Ῥωμαίους 20
 ὑπάρχειν· διὰ δὲ τοῦτο οὐδ' ὑπὸ τοῖς προστάγμασι
 τῶν ἐκ τῆς Ῥώμης στρατηγῶν ἐστὶ τὸ ἔθνος τοῦτο.
 Ἰδρυταὶ δ' ἢ πόλις κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐκ τῆς Ἰβηρίας
 εἰς τὴν Ἰταλίαν, θέρους μὲν εὐβατον οὖσαν χειμῶνος
 δὲ καὶ ἑαρος πηλώδη καὶ ποταμόκλυστον. τινὰ μὲν οὖν 25
 τῶν ῥιυμάτων πορθμείοις περᾶται, τινὰ δὲ γειφύραις
 ταῖς μὲν ξύλων πεποιημέναις ταῖς δὲ λίθων. ποιοῦσι
 δὲ τὰς ἐκ τῶν ὑδάτων δυσκολίας οἱ χεῖμαρροι καὶ
 μέχρι τοῦ θέρους ἔσθ' ὅτι ἐκ τῶν Ἀλπεων καταφερό-
 μενοι μετὰ τὴν ἀπότηξιν τῶν χιόνων. τῆς δ' ὁδοῦ τῆς 30
 λεχθείσης ἢ μὲν εὐθύς ἐπὶ τὰς Ἀλπεὺς ἐστὶ, καθάπερ
 εἰπομεν, ἢ σύντομος διὰ Ὑοκοντίων· ἢ δὲ διὰ τῆς πα-

πολλὰς τῆς Μασσαλιωτικῆς καὶ τῆς Αἰγυπτιακῆς μα-
 χροτέρα μὲν, τὰς δ' ὑπερθέσεις τὰς εἰς τὴν Ἰταλίαν
 εὐμαριστεράς ἔχει, ταπεινουμένων ἐνταῦθα ἤδη τῶν
 ὁρῶν. διίχει δ' ἡ Νίμαυρος τοῦ μὲν Ροδανοῦ περὶ ἑκα-
 6 τὸν σταθίους, καθ' ὃ ἐν τῇ περαίᾳ πολέχνιον ἔστι Τα-
 ρούοκων, τῆς δὲ Νάρβωνος ἑπτακοσίους εἰκοσι. πρὸς
 δὲ τὸ Κίμμενον ὄρος συνάπτοντες, ἐπιλαμβάνοντες δὲ
 καὶ τὸ νότιον πλευρὸν αὐτοῦ μέχρι τῶν ἀκρωτηρίων
 οἰκοῦσι τῶν τε Ὑολκῶν οἱ Τεκτόσαγες καλούμενοι καὶ
 10 ἄλλοι τινές. περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἐροῦμεν ὕστερον.
 Οἱ δὲ Τεκτόσαγες καλούμενοι τῇ Πυρρήνῃ πλησιά- 13
 ζουσιν, ἐφάπτονται δὲ μικρά καὶ τοῦ προσαρκτίου
 πλευροῦ τῶν Κιμμένων, πολύχρυσόν τε νέμονται γῆν.
 τοῖκαοι δὲ καὶ θυναστεύσαι ποτε καὶ εὐανδρῆσαι το-
 15 σοῦτον ὥστε στάσιως ἐμπιστούσης ἐξελάσαι πολὺ πλῆ-
 θος ἐξ αὐτῶν ἐκ τῆς οἰκείας· κοινωνῆσαι δὲ τούτοις
 καὶ ἄλλους ἐξ ἄλλων ἔθνων· τούτων δ' εἶναι καὶ τοὺς
 κατασχόντας τὴν Φρυγίαν τὴν ὁμορον τῇ Καππαδο-
 κίᾳ καὶ τοῖς Παφλαγόσι· τούτου μὲν οὖν ἔχομεν τε-
 20 κμήριον τοὺς ἔτι καὶ νῦν λεγομένους Τεκτόσαγας. τριῶν
 γὰρ ὄντων ἔθνων, ἐν ἐξ αὐτῶν τὸ περὶ Ἀγκυραν πό-
 λιν Τεκτοσαγῶν λέγεται, τὰ δὲ λοιπὰ δύο ἔστι Τρόκμοι
 καὶ Τολιοτοβῳγιοι· τούτους δ' ὅτι μὲν ἐκ τῆς Κελτι-
 κῆς ἀπρὸς ἴσθησαν μηνύει τὸ πρὸς τοὺς Τεκτόσαγας
 25 σύμφυλον, ἐξ ὧν δὲ χωρίων ὠρμήθησαν οὐκ ἔχομεν
 φράζειν· οὐ γὰρ παρελήφαμεν οἰκοῦντάς τινας νυνὶ
 Τρόκμους ἢ Τολιοτοβωγίους [οὔτ'] ἐκτός τῶν Ἀλπεων
 οὔτ' ἐν αὐταῖς οὔτ' ἐντός· εἰκός δ' ἐκλειοπίνειν διὰ
 τὰς ἀθρόας ἀπαναστάσεις, καθάπερ καὶ ἐπ' ἄλλων
 30 συμβαίνει πλειόνων· ἔπει καὶ τὸν ἄλλον Βρέννον τὸν
 ἐπιθόντα ἐπὶ Δελφούς Πραῦσον τινὲς φασιν· οὐδὲ
 τοὺς Πραῦσους δ' ἔχομεν εἰπεῖν ὅπου γῆς ᾤκησαν

C.168 πρότερον. καὶ τοὺς Τεκτόσαγας δὲ φασὶ μετασχεῖν
 τῆς ἐπὶ Δελφοὺς στρατείας, τοὺς τε θησαυροὺς τοῖς
 εὐριθέντας παρ' αὐτοῖς ὑπὸ Καίπλωνος τοῦ στρατη-
 γοῦ τῶν Ῥωμαίων ἐν πόλει Τολώσση τῶν ἑκείθεν χρη-
 μάτων μέρος εἶναι φασί, προσθεῖναι δὲ τοὺς ἀνθρώ- 5
 πους καὶ ἐκ τῶν ἰδίων οἰκῶν ἀνιροῦντας καὶ ἐξίλα-
 σκομένους τὸν θεόν· προσαφάμενον δ' αὐτῶν τὸν
 Καίπωνα διὰ τοῦτο ἐν δυστυχήμασι καταστρέφει τὸν
 βίον, ὡς ἱερόσυλον ἐκβληθέντα ὑπὸ τῆς πατρίδος, δια-
 δόχους δ' ἀπολιπόντα παῖδας, αἳ συνέβη καταπορνεύ- 10
 θείσας, ὡς εἴρηκε Τιμαγένης, αἰσχροῦς ἀπολέσθαι· πε-
 θανώτερος δ' ἐστὶν ὁ Ποσειδωνίου λόγος· τὰ μὲν γὰρ
 εὐριθέντα ἐν τῇ Τολώσση χρήματα μυρίων πον καὶ
 πεντακισχιλίων ταλάντων γενέσθαι φησί, τὰ μὲν ἐν
 σηκοῖς ἀποκειμένα τὰ δ' ἐν λίμναις ἱεραῖς, οὐδεμίαν 15
 κατασκευὴν ἔχοντα, ἀλλ' ἀργὸν χρυσὸν καὶ ἄργυρον·
 τὸ δ' ἐν Δελφοῖς ἱερὸν κατ' ἐκείνους ἤδη τοὺς χρόνους
 ὑπάρχει κενὸν τῶν τοιούτων, σισυλημένον ὑπὸ τῶν
 Φωκίων κατὰ τὸν ἱερὸν πόλεμον· εἰ δὲ καὶ τι εὐρίφθη,
 διανείμασθαι πολλοὺς· οὐδὲ σωθῆναι δὲ αὐτοὺς εἰκὸς 20
 εἰς τὴν οἰκίαν, ἀθλίως ἀπαλλάξαντας μετὰ τὴν ἐκ
 Δελφῶν ἀποχώρησιν καὶ σκεδασθέντας ἄλλους ἐπ'
 ἄλλα μέρη κατὰ διχοστασίαν. ἀλλ', ὥσπερ ἐκεῖνός τε
 εἴρηκε καὶ ἄλλοι πλείους, ἡ χώρα πολύχρυσος οὕσα
 καὶ δεισιδαιμόνων ἀνθρώπων καὶ οὐ πολυτελῶν τοῖς 25
 βίοις πολλαχοῦ ἔσχε θησαυροὺς· μάλιστα δ' αὐτοῖς αἱ
 λίμναι τὴν ἀσυλλαν παρείχον, εἰς αἳ καθέισαν ἀργύ-
 ρου ἢ καὶ χρυσοῦ βάρη. οἱ γοῦν Ῥωμαῖοι κρατήσαντες
 τῶν τόπων ἀπέδοντο τὰς λίμνας δημοσίᾳ καὶ τῶν ὠνη-
 σαμένων πολλοὶ μύλους εὖρον σφυρηλάτους ἀργυ- 30

ροῦς. ἐν δὲ τῇ Τολώσῃ καὶ τὸ ἱερὸν ἦν ἅγιον, τιμώ-
μενον σφόδρα ὑπὸ τῶν περιούκων, καὶ τὰ χρήματα
ἐπλεόνασε διὰ τοῦτο πολλῶν ἀνατιθέντων καὶ μηδε-
νὸς προσάπτεσθαι θαρροῦντος.

- 5 Ἰδρυται δ' ἡ Τολώσσα κατὰ τὸ στενωτάτον τοῦ 14
ἰσθμοῦ τοῦ διέργοντος ἀπὸ τῆς κατὰ Νάρβωνα θα-
λάττης τὸν ὠκεανόν, ὅν φησι Ποσειδώνιος ἐλάττω
τῶν τρισχιλίων σταδίων. ἄξιον δ' ἀντὶ πάντων ἐπιση-
μήνασθαι πάλιν ὅπερ εἰπομεν πρότερον, τὴν ὁμολο-
10 γίαν τῆς χώρας πρὸς τε τοὺς ποταμούς καὶ τὴν θάλατ-
ταν τὴν τ' ἐκτὸς ὁμοίως καὶ τὴν ἐντὸς· εὖροι γάρ ἄν
τις ἐπισημῆσαι οὐκ ἐλάχιστον μέρος τοῦθ' ὑπάρχον τῆς
τῶν τόπων ἀρετῆς, λέγω δὲ τὸ τὰς χρείας ἐκπλήκει-
15 σθαι τὰς τοῦ βίου μετὰ ὁρσιώνης ἅπασι πρὸς ἅπαντας
καὶ τὰς ὠφελείας ἀνείσθαι κοινάς, μάλιστα δὲ νῦν, C. 189
ἡνίκα ἄγοντες σχολὴν ἀπὸ τῶν ὅπλων ἐργάζονται τὴν
χώραν ἐπιμελῶς, καὶ τοὺς βίους κατασκευάζονται πο-
λιτικούς· ὥστε ἐπὶ τῶν τοιούτων κἂν τὸ τῆς προνοίας
ἔργον ἐπιμαρτυρεῖσθαι τις ἂν δόξειεν, οὐχ ὅπως ἐτυ-
20 χεν, ἀλλ' ὥς ἂν μετὰ λογισμοῦ τινος διακειμένων τῶν
τόπων. ὁ μὲν γὰρ Ροδανὸς πολὺν τε ἔχει τὸν ἀνάπλουον
καὶ μεγάλους φορτίους καὶ ἐπὶ πολλὰ μέρη τῆς χώρας
διὰ τὸ τοὺς ἐμπέτοντας εἰς αὐτὸν ποταμούς ὑπάρχειν
πλωτοὺς καὶ διαδέχεσθαι τὸν φόρτον κλειστόν. ὁ δ'
25 Ἄραρ ἐκδέχεται καὶ ὁ Δουβίς ὁ εἰς τοῦτον ἐμβάλλων,
εἴτα πεζεύεται μέχρι τοῦ Σηκοάνα ποταμοῦ, κἀντεῦθεν
ἤδη καταφέρεται εἰς τὸν ὠκεανόν καὶ τοὺς Ἀηξοβίους
καὶ Καλέτους, ἐκ δὲ τούτων εἰς τὴν Βρεττανικὴν ἐλάτ-
των ἢ ἡμερήσιος δρόμος ἐστίν. ἐκεῖ δ' ἐστὶν ὄξυς καὶ
30 δυσανάπλους ὁ Ροδανός, τινὰ τῶν ἐντεῦθεν φορτίων
πεζεύεται μᾶλλον ταῖς ἄρμαμάξαις, ὅσα εἰς Ἀρσίρ-
ρους κομίζεται καὶ τὸν Αἰγῆρα ποταμόν, καίπερ τοῦ

Ῥοδανοῦ καὶ τούτοις πλησιάζοντος ἐκ μέρους· ἀλλ' ἡ ὁδὸς πεδιάς οὐσα καὶ οὐ πολλὴ περὶ ὀκτακοσίους σταδίους ἐπάγεται μὴ χρήσασθαι τῷ ἀνάπλω διὰ τὸ πεζεύεσθαι ἥκον· ἐντεῦθεν δ' ὁ Αἰγὴρ εὐφυῶς ἐκδέχεται· φεῖ δὲ ἐκ τῶν Κεμμένων εἰς τὸν ὠκεανόν. ἐκ δὲ 5 Νάρβωνος ἀναπλεῖται μὲν ἐπὶ μικρόν τῷ Ἀτακι, πεζεύεται δὲ πλέον ἐπὶ τὸν Γαρούνα ποταμόν, καὶ τοῦθ' ὅσον ὀκτακοσίων ἢ ἐπτακοσίων σταδίων· φεῖ δὲ καὶ ὁ Γαρούνας εἰς τὸν ὠκεανόν. ταῦτα μὲν ὑκλρ τῶν νεμομένων τὴν Ναρβωντίν ἐπικράτειαν λέγομεν, οὓς 10 οἱ πρότερον Κέλτας ἀνόμαζον· ἀπὸ τούτων δ' οἶμαι καὶ τοὺς σύμπαντας Γαλάτας Κελτοὺς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων προσαγορευθῆναι διὰ τὴν ἐπιφάνειαν, ἣ καὶ προσλαβόντων πρὸς τοῦτο καὶ τῶν Μασσαλιωτῶν διὰ τὸ πλησιόχωρον. 15

- 2 Ἐξῆς δὲ περὶ τῶν Ἀκυτανῶν λεκτέον καὶ τῶν προσωρισμένων αὐτοῖς ἔθνων τιτταρισκαίδικα Γαλατικῶν τῶν μεταξὺ τοῦ Γαρούνα κατοικούντων καὶ τοῦ Αἰγῆρος, ὧν ἔνια ἐπιλαμβάνει καὶ τῆς τοῦ Ῥοδανοῦ ποταμίας καὶ τῶν πεδίων τῶν κατὰ τὴν Ναρβωντίν. 20 ἀπλῶς γὰρ εἰπεῖν, οἱ Ἀκυτανοὶ διαφέρουσι τοῦ Γαλατικοῦ φύλου κατὰ τε τὰς τῶν σωμάτων κατασκευάς καὶ κατὰ τὴν γλῶτταν, δοίκασι δὲ μᾶλλον Ἰβηρσιν. ὀφίονται δὲ τῷ Γαρούνα ποταμῷ ἐντὸς τούτου καὶ τῆς Πυρήνης οἰκοῦντες. ἔστι δὲ ἔθνη τῶν Ἀκυτανῶν 25 πλείω μὲν τῶν εἰκοσι, μικρά δὲ καὶ ἄδοξα τὰ πολλά, [τά] μὲν παρωκεανιτικά τὰ δὲ εἰς τὴν μεσόγειαν καὶ τὰ ἄκρα τῶν Κεμμένων ὁρῶν μέχρι Τικτοσάγων ἀνέ-
C. 190 χοντα. ἔπειδὴ δὲ μικρὰ μερὶς ἦν ἡ τοσαύτη, προσέθε-
σαν καὶ τὴν μεταξὺ τοῦ Γαρούνα καὶ τοῦ Αἰγῆρος. 30 παράλληλοι δὲ πῶς εἰσιν οἱ ποταμοὶ τῇ Πυρήνῃ καὶ δύο ποιοῦσι παραλληλόγραμμα πρὸς αὐτὴν χωρίω.

ὀριζόμενα κατὰ τὰς ἄλλας πλευρὰς τῷ τε ὠκεανῷ καὶ
 τοῖς Κεμμένιοις ὄρεσι· δισχίσαν δ' ὁμοῦ τε σταδίων
 ἔστιν ὁ πλοῦς ἐκατέρων τῶν ποταμῶν. ἐκβάλλει δ' ὁ
 μὲν Γαρούνας τρεῖς ποταμοὺς αὐξηθεὶς εἰς τὸ μεταξὺ
 5 Βιτουρίγων τε τῶν Ὀλσικῶν ἐπικαλουμένων καὶ Σαν-
 τόνων, ἀμφοτέρων Γαλατικῶν ἔθνων· μόνον γὰρ δὴ
 τὸ τῶν Βιτουρίγων τούτων ἔθνος ἐν τοῖς Ἀκυιτανοῖς
 ἀλλόφυλον ἴδρυται, καὶ οὐ συντελεῖ αὐτοῖς, ἔχει δὲ ἐμ-
 πόριον Βουρδύγαλα ἐπικείμενον λιμνοθαλάττῃ τινί,
 10 ἣν ποιοῦσιν αἱ ἐκβολαὶ τοῦ ποταμοῦ. ὁ δὲ Ἀίγης με-
 ταξὺ Πικτόνων τε καὶ Ναμνιτῶν ἐκβάλλει. πρότερον
 δὲ Κορβιλῶν ὑπῆρχεν ἐμπόριον ἐπὶ τούτῳ τῷ ποταμῷ,
 περὶ ἧς εἰρηκε Πολύβιος, μνησθεὶς τῶν ὑπὸ Πυθίου
 μυθολογηθέντων, ὅτι Μασσαλιωτῶν μὲν τῶν συμμι-
 15 ξάντων Σκιπίωνι οὐδεὶς εἶχε Ἀίγειν οὐδὲν μνήμης
 ἄξιον ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ Σκιπίωνος περὶ τῆς Βρειτα-
 νικῆς, οὐδὲ τῶν ἐκ Νάρβωνος οὐδὲ τῶν ἐκ Κορβιλῶ-
 νος, αἵπιοι ἦσαν ἄρισται πόλεις τῶν ταύτῃ, Πυθίας
 δ' ἰθάρρησι τοσαῦτα ψεύσασθαι. τῶν δὲ Σαντόνων
 20 πόλις ἔστι Μεθιολάνιον. ἔστι δ' ἡ μὲν παρωκεαντικὴ
 τῶν Ἀκυιτανῶν ἀμυώδης ἢ πλείστη καὶ λεπτή, κέγχρω
 τρέφουσα, τοῖς δὲ ἄλλοις καρποῖς ἀφορωτέρα. ἐνταῦ-
 θα δ' ἔστι καὶ ὁ κόλπος ὁ ποιῶν τὸν ἰσθμὸν πρὸς τὸν
 ἐν τῇ Ναρβωνίτιδι παραλίᾳ Γαλατικὸν κόλπον, ὁμώ-
 25 νυμος ἐκείνῳ καὶ αὐτός. ἔχουσι δὲ Τάρβελλοι τὸν κόλ-
 πον, παρ' οἷς ἔστι τὰ χρυσεῖα σπουδαιότατα πάντων·
 ἐν γὰρ βόθροισι ὀρυχθεῖσιν ἐπὶ μικρὸν εὐρίσκονται καὶ
 χειροπληθεῖς χρυσοῦ πλάκες ἴσθ' ὅτι μικρὰς ἀποκα-
 θάρσεως δεόμεναι. τὸ δὲ λοιπὸν ψῆγμα ἔστι καὶ βῶ-
 30 λοι, καὶ αὗται κατεργασίαν οὐ πολλὴν ἔχουσαι. ἡ δὲ
 μεσόγειος καὶ ὄρεινὴ βελτίω γῆν ἔχει, πρὸς μὲν τῇ Πυ-
 ρήνῃ τὴν τῶν Κωνσινῶν, ὅ ἔστι συνηλύδων, ἐν ἡ πό-

λις Δουγδουννον καὶ τὰ τῶν Ὀνησιῶν θερμὰ κάλλιστα
ποτισμωτάτου ὕδατος· καλὴ δὲ καὶ ἡ τῶν Λύσκιων.

2 Τὰ δὲ μεταξὺ τοῦ Γαρούνα καὶ τοῦ Αἰγῆρος ἔθνη
τὰ προσκείμενα τοῖς Ἀκυιτανοῖς ἐστὶν Ἕλλοι μὲν ἀπὸ
τοῦ Ῥοδανοῦ τὴν ἀρχὴν ἔχοντες, Ἕελλᾶιοι δὲ μετὰ
τούτους, οἱ προσωρίζοντό ποτε Ἀρμένιοις, νῦν δὲ
ταῖτονται καθ' ἑαυτοὺς· εἰτα Ἀρμένιοι καὶ Λεμονίκες
καὶ Πετροκόριοι· πρὸς δὲ τούτοις Νιτιόβριγες καὶ Κα-
δοῦρκοι καὶ Βιτούριγες οἱ Κούβοι καλούμενοι· πρὸς
δὲ τῷ ὠκισμῷ Σάντονοί τε καὶ Πίκτονες, οἱ μὲν τῷ 10
Γαρούνα παροικοῦντες, ὡς εἰπομεν, οἱ δὲ τῷ Αἰγῆρι.
C. 191 Ῥουτηνοὶ δὲ καὶ Γαβαλιεῖς τῇ Ναρθωνίτιδι πλησιᾶ-
ζουσι. παρὰ μὲν οὖν τοῖς Πετροκόριοις σιδηρουργαῖά
ἐστὶν ἄσπετα καὶ τοῖς Κούβοις Βιτούριξι, παρὰ δὲ τοῖς
Καδοῦρκοις λινουργαῖαι, παρὰ δὲ τοῖς Ῥουτηνοῖς ἀργυ- 15
ρῖαι· ἔχουσι δ' ἀργυρεῖα καὶ οἱ Γαβαλιεῖς. δειδῶκασι
δὲ Λάτιον Ῥωμαῖοι καὶ τῶν Ἀκυιτανῶν τισι, καθ' ἅπασιν
Λύσκιος καὶ Κωνσάναις.

3 Ἀρμένιοι δὲ ἴθρυνται μὲν ἐπὶ τῷ Αἰγῆρι· μητρο-
πολις δ' αὐτῶν ἐστὶ Νεμωσσὸς ἐπὶ τῷ ποταμῷ κειμένη. 20
φύλεις δ' οὗτος παρὰ Κήνοβον, τὸ τῶν Καρνονύτων ἐμ-
κόριον κατὰ μέσον που τὸν πλοῦν συνοικοῦμενον, ἐκ-
βάλλει πρὸς τὸν ὠκισμὸν. τῆς δυναμείως δὲ τῆς προ-
τερον Ἀρμένιοι μέγα τεκμήριον παρέρχονται τὸ πολλὰ-
κις πολιμῆσαι πρὸς Ῥωμαίους, τότε μὲν μυριάσιν 15- 25
κοσι πάλιν δὲ διακλασίαις. τοσαύταις γὰρ πρὸς Καί-
σαρα τὸν θεὸν διηγωνίσαντο μετὰ Ἑερκιγγετόριγος,
πρότερον δὲ καὶ εἰκοσι πρὸς Μάξιμον τὸν Αἰμιλιανόν,
καὶ πρὸς Δομίτιον δ' ὡσαύτως Ἀγνόβαρβον. πρὸς
μὲν οὖν Καίσαρα περὶ τὴν Γαργουσίαν πόλιν τῶν Ἀρμένι- 30
ων ἐφ' ὑψηλοῦ ὄρους κειμένην συνέστησαν οἱ ἀγῶ-
νις, ἐξ ἧς ἦν ὁ Ἑερκιγγετόριξ· καὶ περὶ Ἀλγούαν πό-

λιν Μανδουβίων, ἔθνους ὁμόρου τοῖς Ἀρσίοις, καὶ
 ταύτην ἐφ' ὑψηλοῦ λόφου κειμένην περιεχομένην δ'
 ὄρεσι καὶ ποταμοῖς δυσὶν, ἐν ᾗ καὶ ἰάλω ὁ ἡγεμὼν καὶ
 ὁ πόλεμος τέλος ἔσχε· πρὸς δὲ Μάξιμον Αἰμιλιανὸν
 5 κατὰ τὴν συμβολήν τοῦ τ' Ἰσαρος καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ,
 καθ' ἣν καὶ τὸ Κέιμειον ὄρος πλησιάζει τῷ Ῥοδανῷ·
 πρὸς δὲ Δομίτιον κατωτέρω ἔτι κατὰ τὴν συμβολήν
 τοῦ τε Σούλγα καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ. διατείναν δὲ τὴν ἀρ-
 χὴν οἱ Ἀρσίοι καὶ μέχρι Νάρβωνος καὶ τῶν ὄρων
 10 τῆς Μασσαλιώτιδος, ἐκράτουν δὲ καὶ τῶν μέχρι Πυρή-
 νης ἔθνων καὶ μέχρι ὠκεανοῦ καὶ Ῥήνου. Βιτυῖτον δὲ
 τοῦ πρὸς τὸν Μάξιμον καὶ τὸν Δομίτιον πολεμήσαν-
 τος ὁ πατήρ Λουέριος τοσοῦτον πλούτῳ λέγεται καὶ
 τρυφῇ διανεγεῖν, ὥστε ποτὲ ἐπίδειξιν ποιοῦμενος
 15 τοῖς φίλοις τῆς εὐπορίας ἐπ' ἀπῆνης φέρεσθαι διὰ πε-
 δίου, χρυσοῦ νόμισμα καὶ ἀργύρου δειρὸ κακέϊσε δια-
 σπαίρων, ὥστε συλλέγειν ἐκείνους ἀκολουθοῦντας.

Μετὰ δὲ τὴν Ἀκυτανὴν μερίδα καὶ τὴν Ναρβῶ- 3
 νιτιν ἢ ἐφεξῆς ἔστι μέχρι τοῦ Ῥήνου παντὸς ἀπὸ τοῦ
 20 Ἀλγερὸς ποταμοῦ καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ, καθ' ὃ συνόπτει
 πρὸς τὸ Λούγδουνον ἀπὸ τῆς πηγῆς κατενεχθεὶς ὁ
 Ῥοδανός. ταύτης δὲ τῆς χώρας τὰ μὲν ἄνω μέρη τὰ
 πρὸς τὰς πηγὰς τῶν ποταμῶν, τοῦ τε Ῥήνου καὶ τοῦ
 Ῥοδανοῦ, μέχρι μέσων σχεδόν τι τῶν πεδίων ὑπὸ τῷ
 25 Λουγδούνῳ τέτακται, τὰ δὲ λοιπὰ καὶ παρωκεανιτικὰ
 ὑπ' ἄλλῃ τέτακται μερίδι, ἣν ἰδίως Βέλγαις προσέ-
 μουσιν· ἡμεῖς δὲ κοινότερον τὰ καθ' ἕκαστα δηλώ-
 σομεν.

Αὐτὸ μὲν δὴ τὸ Λούγδουνον ἐκτισμένον ὑπὸ λό- C. 192
 30 φῳ κατὰ τὴν συμβολήν τοῦ τε Ἰσαρος τοῦ ποταμοῦ
 καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ κατέχουσιν Ῥωμαῖοι. εὐάνδρει δὲ μᾶ-
 λιστα τῶν ἄλλων πλὴν Νάρβωνος· καὶ γὰρ ἐμπορίῳ

χαρίζεται καὶ τὸ νόμισμα χαράττοισιν ἐνταῦθα τὸ τε
 ἀργυροῦν καὶ τὸ χρυσοῦν οἱ τῶν Ῥωμαίων ἡγεμόνες.
 τὸ τε ἱερὸν τὸ ἀναδιεχθὲν ὑπὸ πάντων κοινῇ τῶν Γα-
 λατῶν Καίσαρι τῷ Σεβαστῷ πρὸ ταύτης ἰδρύται τῆς
 πόλεως ἐπὶ τῇ συμβολῇ τῶν ποταμῶν· ἔστι δὲ βωμὸς 5
 ἀξιόλογος ἐπιγραφὴν ἔχων τῶν ἔθνων ἐξήκοντα τὸν
 ἀριθμὸν καὶ εἰκόσις τούτων ἑκάστου μία καὶ ἄλλος
 [ἄνδριάς] μέγας. προκάθεται δὲ τοῦ ἔθνους τοῦ Σε-
 γοσιανῶν ἡ πόλις αὕτη, κειμένου μεταξὺ τοῦ Ῥοδανοῦ
 καὶ τοῦ Αἰγῆρος· τὰ δ' ἐξῆς ἔθνη τὰ συντείνοντα πρὸς 10
 τὸν Ῥήνον, τὰ μὲν ὑπὸ τοῦ Δούβιος ὀρίζεται τὰ δ' ὑπὸ
 τοῦ Ἀραρος. οὗτοι μὲν οὖν, ὥς ἰσθῆται πρότερον, ἀπὸ
 τῶν Ἀλπιῶν καὶ αὐτοὶ κατενεχθέντες ἐκίτ' εἰς τὴν ἑλ-
 θρον συμπεσόντες εἰς τὸν Ῥοδανὸν κοταφέρονται· ἄλ-
 λος δ' ἐστὶν ὁμοίως ἐν ταῖς Ἀλπίσι τὰς πηγὰς ἔχων, Ση- 15
 κοόνας ὄνομα. ῥίξ δ' εἰς τὸν ὠκεανὸν παρόλληλος τῷ
 Ῥήνῳ διὰ ἔθνη ὁμωνύμου, συνάπτοντος τῷ Ῥήνῳ
 τὰ πρὸς ἑω, τὰ δ' εἰς τὰναντία τῷ Ἀραρι, ὅθεν αἱ κάλ-
 λισται ταριχίται τῶν ὑέων κρεῶν εἰς τὴν Ῥώμην κα-
 τακομίζονται. μεταξὺ μὲν οὖν τοῦ Αἰγῆρος καὶ τοῦ 20
 Ἀραρος οἰκεῖ τὸ τῶν Αἰδούων ἔθνος, πόλιν ἔχον Κα-
 βυλλίνου ἐπὶ τῷ Ἀραρι καὶ φρούριον Βίβρακτα. οἱ δὲ
 Αἰδουοὶ καὶ συγγενεῖς Ῥωμαίων ὠνομάζοντο καὶ πρῶ-
 τοι τῶν ταύτῃ προσῆλθον πρὸς τὴν φίλιαν καὶ συμμα-
 χίαν. πέραν δὲ τοῦ Ἀραρος οἰκοῦσιν οἱ Σηκοανοί, διά- 25
 φοροὶ καὶ τοῖς Ῥωμαίοις ἐκ πολλοῦ γεγονότες καὶ τοῖς
 Αἰδούοις, οἱ πρὸς Γερμανοὺς προσεχώρουν πολλάκις
 κατὰ τὰς ἐφόδους αὐτῶν τὰς ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν, καὶ ἐπι-
 δείκνυντό γε οὐ τὴν τυχοῦσαν δύναμιν, ἀλλὰ καὶ κοι-
 τωνοῦντες αὐτοῖς ἐποίουν μεγάλους καὶ ἀφιστάμενοι 30
 μικροὺς· πρὸς δὲ τοὺς Αἰδούους καὶ διὰ ταῦτα μὲν,
 ἀλλ' ἐπέτεινε τὴν ἑλθραν ἢ τοῦ ποταμοῦ ἕρις τοῦ δι-

εργοντος αὐτούς, ἑκατέρου τοῦ ἔθνους ἰδιον ἀξιούν-
τος εἶναι τὸν Ἄραρα καὶ αὐτῷ προσῆκειν τὰ διαγω-
γικὰ τέλη· νυνὶ δ' ὑπὸ τοῖς Ῥωμαίοις ἅπαντ' ἐστὶ.

Τὴν δ' ἐπὶ τῷ Ῥήνῳ πρῶτοι τῶν ἀπάντων οἰκοῦ- 8
5 σιν Ἑλλήττιοι, παρ' οἷς εἰσὶν αἱ πηγαὶ τοῦ ποταμοῦ
ἐν τῷ Ἀδοῦλα ὄρει. τοῦτο δ' ἐστὶ μέρος τῶν Ἀλπειων,
ὅθεν καὶ ὁ Ἀδοῦας εἰς τὰναντία μέρη ρεῖ τὰ πρὸς τὴν
ἐντὸς Κελτικὴν καὶ πληροὺς τὴν Ἀρίον λίμνην, πρὸς
ἣ ἐκτισται τὸ Κῶμον, εἰτ' ἐνθύνδει εἰς τὸν Πάδον συμ-
10 βάλλει, περὶ ᾧ ὕστερον ἐροῦμεν. καὶ ὁ Ῥήνος δὲ εἰς
ἑλὴ μεγάλα καὶ λίμνην ἀναχέεται μεγάλην, ἥς ἐφά- C.193
πτονται καὶ Ῥαιτοὶ καὶ Βενδολικοὶ τῶν Ἀλπειων τινὲς
καὶ τῶν ὑπεραλπειων. φησὶ δὲ τὸ μῆκος αὐτοῦ στα-
δίων ἑξακισχιλίων Ἀσίνιος, οὐκ ἐστὶ δέ· ἀλλ' ἐπ' εὐ-
15 θείας μὲν τοῦ ἡμέτερου ἡλέγον ἂν ὑπερβάλλοι, τοῖς δὲ
σκολιώμασι καὶ χίλιοι προστεθέντες ἱκανῶς ἂν ἔχουσιν·
καὶ γὰρ ὁξὺς ἐστὶ, διὰ τοῦτο δὲ καὶ δυσγεφύρωτος καὶ
διὰ πεδίων ὕψις φέρεται τὸ λοιπὸν καταβάς ἀπὸ
τῶν ὄρων· πῶς οὖν οἶόν τε μένειν δεῦν καὶ βλαῖον, εἰ
20 τῷ ὕψισμῳ προσδοῖται καὶ σκολιότητος πολλὰς καὶ
μακράς· φησὶ δὲ καὶ δίστομον εἶναι μεμφάμενος τοὺς
πλείω λέγοντας· ἐγκυκλοῦνται μὲν δὴ τίνα χώραν ταῖς
σκολιότησι καὶ οὗτος καὶ ὁ Σηκοάνας, οὐ τοσαύτην
[δὲ]. ἀμφοτέροι δὲ ρέουσιν ἐπὶ τὰς ἄρκτους ἀπὸ τῶν
25 νοτίων μερῶν· πρόκειται δ' αὐτῶν ἡ Βρεττανικὴ, τοῦ
μὲν Ῥήνου καὶ ἐγγύθεν ὥστε καθορᾶσθαι τὸ Κάντιον,
ὅπερ ἐστὶ τὸ ἑῶν ἄκρον τῆς νήσου, τοῦ δὲ Σηκοάνα
μικρόν ἀπωτέρω· ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸ ναυπήγιον συνε-
στήσατο Καῖσαρ ὁ θεὸς πλείων εἰς τὴν Βρεττανικὴν.
30 τοῦ δὲ Σηκοάνα τὸ πλεόμενον ὑπὸ τῶν ἐκ τοῦ Ἄραρος
δεχομένων τὰ φορτία μικρῶ πλείον ἐστὶν ἢ τὸ τοῦ Αἰγῆ-
ρος καὶ τὸ τοῦ Γαρῦνα· τὸ δὲ ἀπὸ Λουγδούνου μέχρι

τοῦ Σηκοᾶνα χιλίων σταδίων ἴσιν, ἑλαττον δ' ἢ δι-
 πλάσιον τούτου (τὸ) ἀπὸ τῶν ἐσβολῶν τοῦ Ῥοδανοῦ
 μέχρι Λουγδούνου. φασὶ δὲ καὶ πολυχρῦσους τοὺς
 Ἐλεητιεῖς, μηδὲν μέντοι ἦττον ἐπὶ ληστείαν τραπέ-
 σθαι τὰς τῶν Κίμβρων εὐπορίας ἰδόντας· ἀφανισθῆ-
 ναι δ' αὐτῶν τὰ δι' οὐ φύλιν τριῶν ὄντων κατὰ στρα-
 τείας. ὅμως δ' ἐκ τῶν λοιπῶν τὸ τῶν ἐπιγόνων πλη-
 θος ἰδήλωσιν ὁ πρὸς Καίσαρα τὸν θεὸν πόλεμος, ἐν
 ᾧ περὶ τετταράκοντα μυριάδες σωμάτων διεφθάρη-
 σαν, τοῖς δὲ λοιποῖς σώζεσθαι μεθήκεν εἰς ὀκτακισχι-
 λίους, ὅπως μὴ τοῖς Γερμανοῖς ὁμόροις οὖσιν ἰσηρον
 τὴν χώραν ἀφῇ.

4 Μετὰ δὲ τοὺς Ἐλεητιεῖς Σηκοανοὶ καὶ Μεδιο-
 ματρικοὶ κατοικοῦσι τὸν Ῥήνον, ἐν οἷς ἴδρυται Γερμα-
 νικὸν ἔθνος περαιωθὲν ἐκ τῆς οἰκίας Τρίβοκχοι. ἐν δὲ 15
 τοῖς Σηκοανοῖς ἴσιν τὸ ὄρος ὁ Ἰουράσιος, διορίζει δ'
 Ἐλεητιεῖς καὶ Σηκοανούς. ὑπὲρ οὖν τῶν Ἐλεητιῶν
 καὶ τῶν Σηκοανῶν Αἰδοῦοι καὶ Αἰγγονες οἰκοῦσι ἀρὸς
 δύοσιν, ὑπὲρ δὲ τῶν Μεδιοματρικῶν Λεῦκοι καὶ τῶν
 Αἰγγόνων τι μέρος. τὰ δὲ μεταξὺ ἔθνη τοῦ τε Αἰγῆρος 20
 καὶ τοῦ Σηκοᾶνα ποταμοῦ τὰ πέραν τοῦ Ῥοδανοῦ τε
 καὶ τοῦ Ἀραρος παράκειται πρὸς ἄρκτον τοῖς τε Ἀλλό-
 βριξι καὶ τοῖς περὶ τὸ Λούγδουνον· τούτων δ' ἐπιφα-
 νίστατόν ἐστι τὸ τῶν Ἀρμείνων καὶ τὸ τῶν Καρνού-
 των, δι' ὧν ἀρφαὶν ἐνεχθεὶς ὁ Αἰγῆρ εἰς τὸν ὠκεανόν 25
 ἔξεισι. διάγραμμα δ' ἴσιν εἰς τὴν Βρεττανικὴν ἀπὸ τῶν
 ποταμῶν τῆς Κελτικῆς εἰκοσι καὶ τριακῆσιοι στάδιοι·
 C.194 ὑπὸ γὰρ τὴν ἄμπωτιν ἀφ' ἰσπίρας ἀναχθέντες τῇ ὑστε-
 ραίᾳ περὶ ὀγδόην ὥραν καταίρουσιν εἰς τὴν νῆσον.
 μετὰ δὲ τοὺς Μεδιοματρικοὺς καὶ Τρίβοκχους παροι- 30

κοῦσι τὸν Ῥήνον Τρηῖροι, καθ' οὓς πεποιήται το
 ξυῖγμα ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων νυνὶ τῶν στρατηγούντων
 τὸν Γερμανικὸν πόλεμον. πέραν δὲ ᾤκουν Οὐβιοὶ
 κατὰ τοῦτον τὸν τόπον, οὓς μετήγαγεν Ἀργιάπας
 6 ἐκόντας εἰς τὴν ἐντὸς τοῦ Ῥήνου. Τρηῖροις δὲ συνε-
 χεῖς Νέρσιοι, καὶ τοῦτο Γερμανικὸν ἔθνος· τελευτατοὶ
 δὲ Μενάπιοι πλησίον τῶν ἐκβολῶν ἐφ' ἑκάτερα τοῦ πο-
 ταμοῦ κατοικοῦντες ἔλη καὶ θρυμοὺς οὐχ ὑψηλῆς ἀλλὰ
 πυκνῆς ὕλης καὶ ἀκανθώδους. κατὰ τούτους δ' ἴδρυν-
 10 ται Σούγαμβροὶ Γερμανοί. πάσης δ' ὑπέρκειται τῆς
 ποταμίας ταύτης οἱ Σόηβοι προσαγορευόμενοι Γερμα-
 νοὶ καὶ δυνάμει καὶ πλήθει διαφέροντες τῶν ἄλλων,
 ὑφ' ὧν οἱ ἐξελαυνόμενοι κατέφειγον εἰς τὴν ἐντὸς τοῦ
 Ῥήνου νυνὶ· καὶ ἄλλοι δὲ κατ' ἄλλους τόπους δυνά-
 15 στεύουσι καὶ διαδέχονται τὰ ζώπυρα τοῦ πολέμου τῶν
 πρώτων αἰεὶ καταλυομένων.

Τῶν δὲ Τρηῖρων καὶ Νερσίων Σένονες καὶ Ῥή- 5
 μοι πρὸς ἰσπέραν οἰκοῦσιν, ἔτι δ' Ἀτρεβάτιοι καὶ
 Ἐβουράωνες· τοὺς Μενάπιοις δ' εἰσὶ συνεχεῖς ἐπὶ τῇ
 20 θαλάττῃ Μορίνοι καὶ Βελλουάκοι καὶ Ἀμβιανοὶ καὶ
 Σουεσίωνες καὶ Κάλιτοι μέχρι τῆς ἐκβολῆς τοῦ Ση-
 κοάνα ποταμοῦ. ἑμφερὲς δ' ἐστὶ τῇ τῶν Μενάπιων
 ἢ τε τῶν Μορίνων καὶ ἢ τῶν Ἀτρεβατίων καὶ Ἐβουρά-
 25 ωνων· ὅλη γὰρ ἐστὶν οὐχ ὑψηλῶν δένδρων πολλή μὲν
 οὐ τοσαύτη δὲ ὅσῃν οἱ συγγραφεῖς εἰρήκασι, τετρακισ-
 χιλίων σταδίων, καλοῦσι δ' αὐτὴν Ἀρδουένναν· κατὰ
 δὲ τὰς πολεμικὰς ἐφόδους συμπλέκοντες τὰς τῶν θά-
 μνων λῦγους βατώδεις οὕσας ἀπέφραττον τὰς παρό-
 30 δους. ἐστὶ δ' ὅπου καὶ σκόλοπας κατέπηκτον, αὐτοὶ δὲ
 κατέδυνον εἰς τὰ βάθη πανοίχοι, νησίδια ἔχοντες ἐν
 τοῖς ἔλεσι· ἐν μὲν οὖν ταῖς ἐπομβρίαις ἀσφαλεῖς τὰς
 καταφυγὰς εἶχον, ἐν δὲ τοῖς αὐχμοῖς ἠλίσκοντο ῥαδίως.

νυνὶ δ' ἅπαντες οἱ ἐντὸς Ῥήνου καθ' ἡσυχίαν ὄντες ὑπακούουσι Ῥωμαίων. περὶ δὲ τὸν Σηκοῦναν ποταμόν εἰσι καὶ οἱ Παρίσιοι, νῆσον ἔχοντες ἐν τῷ ποταμῷ καὶ πόλιν Λουκοτολίαν, καὶ Μέλδοι καὶ Αἰξόδιοι, παρωκιανῆται οὗτοι. ἀξιολογώτατον δ' ἐστὶν ἔθνος τῶν ταύτη' Ῥήμοι, καὶ ἡ μητρόπολις αὐτῶν Λουρικορτόρα μάλιστα συνοικεῖται καὶ δέχεται τοὺς τῶν Ῥωμαίων ἡγυμόνας.

Μετὰ δὲ τὰ λεχθέντα ἔθνη τὰ λοιπὰ Βελγῶν ἐστὶν ἔθνη τῶν παρωκιανιτῶν, ὧν' ἐνέμεται μὲν εἰσιν οἱ ναυ- 10
μαχήσαντες πρὸς Καίσαρα· ἔτοιμοι γὰρ ἦσαν κωλύειν τὸν εἰς τὴν Βρειτανικὴν πλοῦν χρώμενοι τῷ ἔμπορῳ. κατεναυμάχησε δὲ φθδίως, οὐκ ἐμβόλοις χρώμενος (ἦν C. 196 γὰρ παχία τὰ ξύλα) ἀλλ' ἀνέμῳ φερομένων ἐπ' αὐτὸν κατέσπων οἱ Ῥωμαῖοι τὰ ἐστία δορυδρεπάνους· ἦν γὰρ 15
σχύτινα διὰ τὴν βίαν τῶν ἀνέμων· ἀλύσεις δ' ἔεινον ἀντὶ κύλων. πλατύπυγα δὲ ποιοῦσι καὶ ὑψίπρυμα καὶ ὑπόπρωρα διὰ τὰς ἀμπώτεις, δορυτῆς ὕλης ἧς ἐστὶν εὐπορία· διόπερ οὐ συνάγουσι τὰς ἀρμονίας τῶν σανίδων, ἀλλ' ἀραιώματα καταλείπουσι· ταῦτα 20
δὲ βρῦοις διανάττουσι τοῦ μὴ κατὰ τὰς νεωχίας καπυροῦσθαι τὴν ὕλην μὴ νοτιζομένην, τοῦ μὲν βρῦου νοτιωτέρου ὄντος τῇ φύσει, τῆς δὲ δορυὸς ξηρᾶς καὶ ἀλιποῦς. τούτους οἶμαι τοὺς ἐνέμετους οἰκιστὰς εἶναι τῶν κατὰ τὸν Ἀδρίαν· καὶ γὰρ οἱ ἄλλοι πάντες σχιδόν 25
τι οἱ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ Κελτοὶ μετανέστησαν ἐκ τῆς ὑπὲρ τῶν Ἀλπεων γῆς, καθάπερ καὶ οἱ Βόιοι καὶ Σέρονες· διὰ δὲ τὴν ὁμωνυμίαν Παφλαγόνας φασὶν αὐτοὺς. λέγω δ' οὐκ ἰσχυρίζομενος· ἀρκεῖ γὰρ περὶ τῶν τοιούτων τὸ εἶδος. Ὀσίωμοι δ' εἰσὶν, οὓς [Ωσ]τιμῖους 30
ὀνομάζει Πυθίας, ἐπὶ τινος προπεπτωκυίας ἱκανῶς ἄκρας εἰς τὸν ὠκεανὸν οἰκοῦντες, οὐκ ἐπὶ τοσοῦτον δὲ

ἐφ' ὅσον ἐκείνος φησι καὶ οἱ πιστεύσαντες ἐκείνῳ. τῶν δὲ μεταξὺ ἐθνῶν τοῦ τε Σηκοάνα καὶ τοῦ Αἰγῆρος οἱ μὲν τοῖς Σηκοανοῖς οἱ δὲ τοῖς Ἀρεῖργοις ὁμοροῦσι.

Τὸ δὲ σύμπαν φύλον, ὃ νῦν Γαλλικόν τε καὶ Γα-
 6 λατικὸν καλοῦσιν, ἀρειμάνιον ἐστὶ καὶ θυμικόν τε καὶ
 ταχύ πρὸς μάχην, ἄλλως δὲ ἀπλοὺν καὶ οὐ κακότηδες.
 διὰ δὲ τοῦτο ἐρεθισθέντες μὲν ἄθροοι συνίσσι πρὸς
 τοὺς ἀγῶνας καὶ φανερώς καὶ οὐ μετὰ περισκέψεως,
 ὥστε καὶ εὐμεταχείριστοι γίνονται τοῖς καταστρατη-
 10 γεῖν ἐθέλουσι· καὶ γὰρ ὅτε βούλεται καὶ ὅπου καὶ
 ἀφ' ἧς ἐτυχε προφάσεως παροξύνας τις αὐτοὺς ἐτοί-
 μους ἔσχε πρὸς τὸν κίνδυνον, πλήν βίας καὶ τόλ-
 μης οὐδὲν ἔχοντας τὸ συναγωνιζόμενον. παρακui-
 σθέντες δὲ εὐμαρῶς ἐνδιδόασι πρὸς τὸ χρήσιμον,
 15 ὥστε καὶ παιδείας ἤπιεσθαι καὶ λόγων. τῆς δὲ βίας
 τὸ μὲν ἐκ τῶν σωμάτων ἐστὶ μεγάλων ὄντων, τὸ δ'
 ἐκ τοῦ πλήθους· συνίσσι δὲ κατὰ πλήθος ὁσδίως
 διὰ τὸ ἀπλοὺν καὶ αὐθέκαστον, συναγανακτούντων
 τοῖς ἀδικεῖσθαι δοκοῦσιν αἰ τῶν πλησίων. νυνὶ μὲν
 20 οὖν ἐν εἰρήνῃ πάντες εἰσὶ δεδουλωμένοι καὶ ζῶντες
 κατὰ τὰ προστάγματα τῶν ἐλόντων αὐτοὺς Ῥωμαίων,
 ἀλλ' ἐκ τῶν παλαιῶν χρόνων τοῦτο λαμβάνομεν περὶ
 αὐτῶν καὶ τῶν μέχρι νῦν συμμενόντων παρὸ τοῖς
 Γερμανοῖς νομίμων. καὶ γὰρ τῇ φύσει καὶ τοῖς πολι- C.196
 25 τεύμασιν ἐμφερεῖς εἰσὶ καὶ συγγενεῖς ἀλλήλοις οὗτοι,
 ὁμορὸν τε οἴκουσι χώρην διοριζομένην τῇ Ῥήνῃ πο-
 ταμῷ καὶ παραπλήσια ἔχουσιν τὰ κλειστά. ἀρκτικῶ-
 τέρα δ' ἐστὶν ἡ Γερμανία, κρινομένων τῶν τε νοτίων
 μερῶν πρὸς τὰ νότια καὶ τῶν ἀρκτικῶν πρὸς τὰ ἀρ-
 30 κτικά. διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὰς μεταναστάσεις αὐτῶν ὁσ-
 δίως ὑπάρχειν συμβαίνει, φερομένων ἀγελήδων καὶ
 πανστρατιᾷ, μᾶλλον δὲ καὶ πανοικίων ἑξαιρόντων,

ὅταν ὑπ' ἄλλων ἐκβάλλωνται κρείττονων. οἳ τε Ῥωμαῖοι πολὺ βῆλον τούτους ἐχειρώσαντο ἢ τοὺς Ἰβήρας· καὶ γὰρ ἤρξαντο πρότερον καὶ ἐπαύσαντο ὕστερον ἐκείνοις πολεμοῦντες, τούτους δ' ἐν τῇ μεταξὺ χρονῷ πάντας κατέλυσαν, τοὺς ἀνὰ μέσον Ῥήνου καὶ τῶν Πυρηναίων ὁρῶν σύμπαντας. ἄθροοι γὰρ καὶ κατὰ πλῆθος ἐμπέκοντες ἄθροοι κατελύοντο, οἳ δ' ἐταμίειον καὶ κατεκερμάτιζον τοὺς ἀγῶνας, ἄλλοτε ἄλλοι καὶ κατ' ἄλλα μέρη λησιρικῶς πολεμοῦντες. εἰσὶ μὲν οὖν μαχηταὶ πάντες τῇ φύσει, κρείττους δ' ἐπύοται ἢ πεῖσσι, καὶ ἴσσι Ῥωμαίοις τῆς ἐπικείας ἀρίστη παρὰ τούτων. αἶψά δὲ οἱ προσβορρότεροι καὶ παρωκιστῆται μαχισώτεροι.

- 3 Τούτων δὲ τοὺς Βέλγας ἀρίστους φασίν, εἰς πεντεκαίδεκα ἔθνη διηρημένους, τὰ μεταξὺ τοῦ Ῥήνου καὶ τοῦ Αἰγῆρος παρικοῦντα τὸν ὠκεανόν, ὥστε μόνους ἀντίχειν πρὸς τὴν τῶν Γερμανῶν ἐφοδόν, Κίμβρων καὶ Τευτόνων. αὐτῶν δὲ τῶν Βελγῶν Βελλοάκους ἀρίστους φασί, μετὰ δὲ τούτους Σουισσίωνας. τῆς δὲ πολυανθρωπίας σημεῖον· εἰς γὰρ τριάκοντα μυριάδας ἐξετάζεσθαι φασὶ τῶν Βελγῶν πρότερον τῶν δυναμένων φέρειν ὅπλα. εἰρηται δὲ καὶ τὸ τῶν Ἑλετητίων πλῆθος καὶ τὸ τῶν Ἀρβέρνων καὶ τὸ τῶν συμμάχων, ἐξ ὧν ἡ πολυανθρωπία φαίνεται καὶ ὅπερ εἶπον ἡ τῶν γυναικῶν ἀρετὴ πρὸς τὸ τέκτειν καὶ ἐκτρέφειν τοὺς παῖδας. σαγηνοροῦσι δὲ καὶ κομοτροφοῦσι καὶ ἀναξυρίσι χρῶνται περιτεταμέναις, ἀντὶ δὲ χιτῶνων οχιστοὺς χειριδωτοὺς φέρουσι μέχρι αἰδοίων καὶ γλουτῶν. ἡ δ' ἐρία τραχὺ μὲν ἀκρόμαλλος δέ, ἀφ' ἧς τοὺς δασεῖς σάγους ἐξυφαίνουσιν οὓς λαίνας καλοῦσιν· οἳ μάντοι Ῥωμαῖοι καὶ ἐν τοῖς προσβορροτάτοις ὑποδιφθέρους τρέφουσι ποίμνας ἱκανῶς ἀστειίας ἐρίας.

ὀπλισμός δὲ σύμμετρος τοῖς τῶν σωμάτων μεγέθεσι,
 μάχαιρα μακρὰ παρηρητημένη παρὰ τὸ δεξιὸν πλευρόν,
 καὶ θυρεὸς μακρὸς καὶ λόγχαι κατὰ λόγον καὶ μάδαρις,
 πάλτου τι εἶδος. χρωῖνται δὲ καὶ τόξοις ἔνιοι καὶ σφιν-
 5 δόναϊς· ἔστι δέ τι καὶ γρόσφω ἰοικός ξύλον, ἐκ χειρὸς
 οὐκ ἐξ ἀγκύλης ἀφιέμενον, τηλεβολώτερον καὶ βέλους, C.197
 ᾧ μάλιστα καὶ πρὸς τὰς τῶν ὀρνέων χρωῖνται θήρας.
 χαμευνοῦσι δὲ καὶ μέχρι νῦν οἱ πολλοὶ καὶ καθιζόμε-
 νοι δειπνοῦσιν ἐν στιβάσι. τροφή δὲ πλείστη μετὰ γά-
 10 λακτος καὶ κρεῶν παντοίων. μάλιστα δὲ τῶν υἱέων
 καὶ νέων καὶ ἀλίστων. αἱ δ' ὕες καὶ ἀγραυλοῦσιν ὕψι
 τε καὶ ἄλκῃ καὶ τάχει διαφέρουσαι· κίνδυνος γοῦν
 ἔστι τῷ ἀήθει προσιόντι, ὡσαύτως καὶ λύκῳ. τοὺς δ'
 οἰκους ἐκ σανίδων καὶ γέρρων ἔχουσι μεγάλους θολο-
 15 ιδεῖς, ὄροφον πολὺν ἐπιβάλλοντες. οὕτως δ' ἔστι θα-
 ψιλή καὶ τὰ ποίμνια καὶ τὰ ὑοφόρβια ὥστε τῶν σάγων
 καὶ τῆς ταριχείας ἀφθονίαν μὴ τῇ Ῥώμῃ χορηγεῖσθαι
 μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς πλείστοις μέρεσι τῆς Ἰταλίας.
 ἀριστοκρατικαὶ δ' ἦσαν αἱ πλείους τῶν πολιτειῶν· ἕνα
 20 δ' ἡγεμόνα ἡγοῦντο κατ' ἐνιαυτὸν τὸ παλαιόν, ὥς δ'
 αὐτῶς εἰς πόλεμον εἰς ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀπεδείκνυτο
 στρατηγός· νυνὶ δὲ προσέχουσι τοῖς τῶν Ῥωμαίων
 προστάγμασι τὸ πλῆρον. ἴδιον δὲ τὸ ἐν τοῖς συνεδρίοις
 συμβαῖνον· ἐὰν γάρ τις θεωρυβῇ τὸν λέγοντα καὶ ὑπο-
 25 κρούσῃ, προσιῶν ὁ ὑπηρέτης ἰσκασμένος τὸ ξίφος κε-
 λεύει σιγᾶν μετ' ἀπειλῆς, μὴ πανομένου δέ, καὶ δεύ-
 τερον καὶ τρίτον ποιεῖ τὸ αὐτό, τελευταῖον δὲ ὑφαίρει
 τοῦ σάγου τοσοῦτον ὅσον ἄχρηστον ποιῆσαι τὸ λοιπόν
 τὸ δὲ περὶ τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας, τὸ διηλλά-
 30 χθαι τὰ ἔργα ὑπεναντίως τοῖς παρ' ἡμῖν, κοινόν κα
 πρὸς ἄλλους συχνοὺς τῶν βαρβάρων ἔστι.

Παρὰ πᾶσι δ' ὥς ἐπείκαν τρία φύλα τῶν τιμωμέ- 4

νων διαφερόντως ἰστέ, βάρδοι τε καὶ ῥάτις καὶ δρυΐ-
 δαι· βάρδοι μὲν ὑμνῆται καὶ ποιηταί, ῥάτις δὲ ἱερο-
 ποιὸι καὶ φυσιολόγοι, δρυΐδαι δὲ πρὸς τῇ φυσιολογίᾳ
 καὶ τὴν ἠθικὴν φιλοσοφίαν ἀσχοῦσι· δικαιοτάτοι δὲ
 νομίζονται καὶ διὰ τοῦτο πιστεύονται τὰς τε ἰδιωτικὰς ὁ
 κρίσεις καὶ τὰς κοινὰς, ὥστε καὶ πολέμους διήτων πρό-
 τερὸν καὶ παρατάττεσθαι μέλλοντας ἔκτανον, τὰς δὲ
 φονικὰς δίκας μάλιστα τούτοις ἐπετίτραπτο δικάζειν.
 . . . ὅταν τε φορὰ τούτων ἦ, φορὰν καὶ τῆς χώρας νο-
 μίζουσιν ὑπάρχειν. ἀφθάρτους δὲ λέγουσι καὶ οὗτοι 10
 καὶ [οἱ] ἄλλοι τὰς ψυχὰς καὶ τὸν κόσμον, ἐπικρατήσιν
 δέ ποτε καὶ πῦρ καὶ ὕδωρ.

5 Τῷ δ' ἀπλῷ καὶ θυμικῷ πολὺ τὸ ἀνόητον καὶ
 ἀλαζονικὸν πρόσισι καὶ τὸ φιλόκοσμον· χρυσοφο-
 ροῦσί τε γάρ, περὶ μὲν τοῖς τραχήλοις στρεπτά ἔχοντας 15
 περὶ δὲ τοῖς βραχίοσι καὶ τοῖς καρποῖς ψέλια, καὶ τὰς
 ἰσθμίας βαπτὰς φοροῦσι καὶ χρυσοπάστους οἱ ἐν ἀξιώ-
 ματι. ὑπὸ τῆς τοιαύτης δὲ κουφότητος ἀφόρητοι μὲν
 νικῶντες, ἐκπλαγεῖς δ' ἡττηθέντες ὀρώνται. πρόσισι
 δὲ τῇ ἀνοίᾳ καὶ τὸ βάρβαρον καὶ τὸ ἔκφυλον, ὃ τοῖς 20
 προσβόροισι ἰθύνει παρακολουθεῖ πλείστον, τὸ ἀπὸ
 α. 198 τῆς μάχης ἀπιόντας τὰς κεφαλὰς τῶν πολεμίων ἑξά-
 πταιν ἐκ τῶν ἀνέμων τῶν ἵππων, κομίσαντας δὲ προσ-
 πατταλεύειν τοῖς προπυλαίοις. φησὶ γοῦν Ποσειδῶνιος
 αὐτὸς ἰδεῖν ταύτην τὴν θεῖαν πολλαχοῦ, καὶ τὸ μὲν 25
 πρῶτον ἀηθρῆσθαι, μετὰ δὲ ταῦτα φέρειν πρῶτος διὰ
 τὴν συνήθειαν. τὰς δὲ τῶν ἐνδόξεων κεφαλὰς κεδρουν-
 τες ἐπιδείκνυνον τοῖς ξένοις, καὶ οὐδὲ πρὸς ἰσοστάσιον
 χρυσὸν ἀπολυτροῦν ἤξιουν. καὶ τούτων δ' ἔκτανον
 αὐτοὺς Ῥωμαῖοι καὶ τῶν κατὰ τὰς θυσίας καὶ μαντείας 30
 ὑπεναντίων τοῖς παρ' ἡμῖν νομίμοις. ἄνθρωπον γάρ
 κατεσπρισμένον παῖσαντες εἰς νῶτον μαχαίρᾳ ἱμαν-

τεύοντο ἐκ τοῦ σφαδασμοῦ. ἴθουν δὲ οὐκ ἄνεν δρυ-
δῶν. καὶ ἄλλα δὲ ἀνθρωποθυσιῶν ἰδὴ λέγεται· καὶ
γὰρ κατετόξευόν τινας καὶ ἀνισταύρουν ἐν τοῖς ἱεροῖς
καὶ κατασκευάσαντες κολοσσὸν χόρτου καὶ ξύλων, ἐμ-
5 βαλόντες εἰς τοῦτον βροχήματα καὶ θηρία παντοῖα καὶ
ἀνθρώπους, ὥλοκαύτουν.

Ἐν δὲ τῷ ᾠκιστῇ φησὶν εἶναι νῆσον μικράν οὐ 6
πάνυ πηλαγίαν, προκειμένην τῆς ἐκβολῆς τοῦ Λίγης ποταμοῦ· οἰκεῖν δὲ ταύτην τὰς τῶν Σαμνιτῶν γυναῖ-
10 κας, Διονύσῃ κατεχομένας καὶ ἱλασκομένας τὸν θεὸν
τοῦτον τελεταῖς τε καὶ ἄλλαις ἱεροποιαῖς ἐξηλλαγμέ-
ναις. οὐκ ἐπιβαίνειν δὲ ἄνδρα τῆς νήσου, τὰς δὲ γυναῖ-
κας αὐτάς κλειούσας κοινώνειν τοῖς ἀνδράσι καὶ πάλιν
ἐπανεῖναι. ἴθος δ' εἶναι κατ' ἐνιαυτὸν ἅπαξ τὸ ἱερὸν
15 ἀποστεγάζεσθαι καὶ στεγάζεσθαι πάλιν αὐθιμηρόν
πρὸ δύσεως, ἐκάστης φορτίον ἐπιφερούσης· ἥς δ' ἂν
ἐκπύσῃ τὸ φορτίον, διασπᾶσθαι ταύτην ὑπὸ τῶν ἄλ-
λων· φερούσας δὲ τὰ μέρη περὶ τὸ ἱερὸν μετ' εὐασμοῦ
μὴ παύεσθαι πρότερον, πρὶν παύσωνται τῆς λύττης·
20 αἱ δὲ συμβαίνειν ὥστε τινὰ ἐμπίπτειν τὴν τοῦτο πει-
σομένην. τοῦτον δ' εἰς μυθωδέστερον εἴρηκεν Ἀρτι-
μίδωρος τὸ περὶ τοὺς κόρακας συμβαίνειν. λιμένα γὰρ
τινα τῆς παρωκεανίτιδος ἱστορεῖ δύο κοράκων ἐκονο-
μαζόμενον, φαίνεσθαι δ' ἐν τούτῳ δύο κόρακας τὴν
25 δεξιὰν πτέρυγα παράλευκον ἔχοντας· τοὺς οὖν περὶ
τινων ἀμφισβητοῦντας, ἀφικομένους δεῦρο ἐφ' ὕψη-
λου τόκου σανίδα θέντας ἐπιβάλλειν ψαιστά, ἐκάτερον
χωρὶς· τοὺς δ' ὄρνεις ἐπιπτάντας τὰ μὲν ἐσθλύνει τὰ δὲ
σκορπίζειν· οὐ δ' ἂν σκορπισθῇ τὰ ψαιστά, ἐκείνων
30 νικᾶν. ταῦτα μὲν οὖν μυθωδέστερα λέγει, περὶ δὲ τῆς
Δήμητρος καὶ Κόρης πιστότερα, ὅτι φησὶν εἶναι νῆσον
πρὸς τῇ Βρεττανικῇ, καθ' ἣν ὅμοια τοῖς ἐν Σαμοθράκῃ

περὶ τὴν Δήμητρα καὶ τὴν Κόρην ἱεροποιεῖται. καὶ
 τοῦτο δὲ τῶν κιστευομένων ἐστίν, ὅτι ἐν τῇ Κελτικῇ
 φύτῃ δένδρον ὁμοίον συκῇ, καρπὸν δ' ἐκφέρει πα-
 C 199 ραπλήσιον κιοκράνῳ κορινθιουργεῖ. ἐπιτηθεὶς δ'
 οὗτος ἀφήσιν ὁπὸν θανάσιμον πρὸς τὰς ἐπιχρίσαις 6
 τῶν βελῶν. καὶ τοῦτο δὲ τῶν θρυλουμένων ἐστίν, ὅτι
 πάντες Κελτοὶ ἡδόνικοί τε εἰσι καὶ οὐ νομίζεται παρ'
 αὐτοῖς αἰσχρὸν τὸ τῆς ἀκμῆς ἀφαιδεῖν τοὺς νέους.
 Ἐφορος δὲ ὑπερβάλλουσάν τι τῷ μεγέθει λέγει τὴν
 Κελτικὴν, ὥστε ἥσκαρ νῦν Ἰβηρίας καλοῦμεν ἐκείνοις 10
 τὰ πλεῖστα προσνέμειν μέχρι Γαδείρων, φιλέλληνας
 τε ἀποφαίνει τοὺς ἀνθρώπους, καὶ πολλὰ ἰδίως λέγει
 περὶ αὐτῶν οὐκ ἰσικότε τοῖς νῦν. ἴδιον δὲ καὶ τοῦτο·
 ἀσκεῖν γὰρ αὐτοὺς μὴ καχεῖς εἶναι μηδὲ προγαστορας,
 τὸν δ' ὑπερβαλλόμενον τῶν νέων τὸ τῆς ζωῆς μέτρον 15
 ζημιοῦσθαι. ταῦτα μὲν περὶ τῆς ὑπὲρ τῶν Ἀλλεων
 Κελτικῆς.

3 Ἡ δὲ Βρετανικὴ τρίγωνος μὲν ἐστὶ τῷ σχήματι,
 παραβέβληται δὲ τὸ μέγιστον αὐτῆς πλευρὸν τῇ Κελ-
 τικῇ, τοῦ μήκους οὐδ' ὑπερβάλλον οὐτ' ἑλλείπον· 20
 ἐστὶ γὰρ ὅσον τετρακισχιλίων καὶ τριακοσίων ἢ τετρα-
 κοσίων σταδίων ἑκάτερον, τὸ τε Κελτικὸν τὸ ἀπὸ τῶν
 ἐκβολῶν τοῦ Ῥήνου μέχρι πρὸς τὰ βόρεια τῆς Πυρρήνης
 ἄκρα τὰ κατὰ Ἀκυτανίαν, καὶ τὸ ἀπὸ Καντίου τοῦ
 καταντικρὺ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥήνου, ἐσθινωτάτου 25
 σημείου τῆς Βρετανικῆς, μέχρι πρὸς τὸ ἐσπέριον
 ἄκρον τῆς νήσου τὸ κατὰ τὴν Ἀκυτανίαν καὶ τὴν Πυ-
 ρρήνην ἀντικείμενον. τοῦτο μὲν δὴ τοῦλάχιστον διά-
 στημα ἀπὸ τῆς Πυρρήνης ἐπὶ τὸν Ῥήνον ἐστίν, ἐπὶ τὸ
 μέγιστον εἰρηται ὅτι καὶ πεντακισχιλίων σταδίων 30
 ἐστίν· ἀλλ' εἰκὸς εἶναι τινα σύνναυσιν ἐκ τῆς παραλ-
 λήλου θίσειως τῷ καταμῇ πρὸς τὸ ὄρος, ἀμφοτέρωθεν

ἐπιστροφῆς τινος γινομένης κατὰ τὰς πρὸς τὸν ὠκεανὸν ἐσχατίας.

Τέταρα δ' ἐστὶ διάρματα, οἷς χρῶνται συνήθως 2
ἐπὶ τὴν νῆσον ἐκ τῆς ἡπείρου, τὰ ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν
5 τῶν ποταμῶν, τοῦ τε Ῥήνου καὶ τοῦ Σηκοόνα καὶ τοῦ
Αἰγῆρος καὶ τοῦ Γαρούνα. τοῖς δ' ἀπὸ τῶν περὶ τὸν
Ῥήνον τόπων ἀναγομένοις οὐκ ἀπ' αὐτῶν τῶν ἐκβο-
λῶν ὁ πλοῦς ἐστίν, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ὁμορουμένων τοῖς
Μιναπίοις Μορίνων, παρ' οἷς ἐστὶ καὶ τὸ Ἴτιον, ᾧ
10 ἐχρήσατο ναυστάθμῳ Καῖσαρ ὁ θεός, διαίρων εἰς τὴν
νῆσον· νύκτωρ δ' ἀνήχθη, καὶ τῇ ὑστεραίᾳ κατήρε
περὶ τετάρτην ὥραν τριακοσίους καὶ εἰκοσι σταδίους
τοῦ διαύλου ταλίσας· κατέλαβεν δ' ἐν ἀρούραις τὸν
οἶτον. ἐστὶ δ' ἡ πλείστη τῆς νήσου πεδιάς καὶ κατὰ-
15 ὄρυμος, πολλὰ δὲ καὶ γαῖωλα τῶν χωρίων ἐστί, φέροι
δὲ οἶτον καὶ βοσκήματα καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ σί-
δηρον· ταῦτά [τε] δὴ κομίζεται ἐξ αὐτῆς καὶ δέσματα καὶ
ἀνδράποδα καὶ κύνας εὐφρεῖς πρὸς τὰς κυνηγεσίας· C.200
Κελτοὶ δὲ καὶ πρὸς τοὺς πολέμους χρῶνται καὶ τούτοις
20 καὶ τοῖς ἐπιχωρίοις. οἱ δὲ ἄνδρες εὐμηκίστεροι τῶν
Κελτῶν εἰσὶ καὶ ἥσσον ξανθότριχες, χαυνότεροι δὲ
τοῖς σώμασι. σημεῖον δὲ τοῦ μεγέθους· ἀντίπαιδας
γὰρ εἰδομεν ἡμεῖς ἐν Ῥώμῃ τῶν ὑψηλοτάτων αὐτόθι
ὑπερέχοντας καὶ ἡμιποδίῳ, βλαιοῦς δὲ καὶ τὰλλα οὐκ
25 εὐγράμμους τῇ συστάσει. τὰ δ' ἐθνη τὰ μὲν ὅμοια τοῖς
Κελτοῖς τὰ δ' ἀπλούστερα καὶ βαρβαρώτερα, ὥστ'
ἐνίοις γάλακτος εὐποροῦντας μὴ τυροποιεῖν διὰ τὴν
ἀπειρίαν, ἀπείρους δ' εἶναι καὶ κηπείας καὶ ἄλλων
γεωργικῶν. δυναστεῖαι δ' εἰσὶ παρ' αὐτοῖς. πρὸς δὲ
30 τοὺς πολέμους ἀπῆναις χρῶνται τὸ πλέον, καθάπερ
καὶ τῶν Κελτῶν Ἰνιοί. πόλεις δ' αὐτῶν εἰσιν οἱ ὄρυ-
μοί· περιφράξαντες γὰρ δένδροις καταβεβλημένοις

ἐνρυχωρῇ κύκλον ἐνταῦθα καὶ αὐτοὶ καλυβοποιοῦνται καὶ τὰ βοσκήματα κατασταθμεύουσιν οὐ πρὸς πολὺν χρόνον. ἔκομβροι δ' εἰσὶν οἱ αἴρες μᾶλλον ἢ νιφειτῶ-
δεις· ἐν δὲ ταῖς αἰθρίαις ὑμέλιη κατέχει πολὺν χρόνον,
ὥστε δι' ἡμέρας ὅλης ἐπὶ τρεῖς μόνον ἢ τέτταρας ὥρας
τὰς περὶ τὴν μεσημβρίαν ὁρᾶσθαι τὸν ἥλιον. τοῦτο
δὲ καὶ τοῖς Μορίνοις συμβαίνει καὶ τοῖς Μιναπίοις
καὶ ὅσοι τούτων πλησιόχωροι.

- 3 Δις δὲ διέβη Καῖσαρ εἰς τὴν νῆσον ὁ θεός, ἐπα-
νῆλθε δὲ διὰ ταχέων οὐδὲν μέγα διαπραξάμενος οὐδὲ 10
προελθὼν ἐπὶ πολὺ τῆς νήσου, διὰ τε τὰς ἐν τοῖς Κελ-
τοῖς γινομένας στάσεις τῶν τε βαρβάρων καὶ τῶν οἰ-
κίων στρατιωτῶν, καὶ διὰ τὸ πολλὰ τῶν πλοίων ἀπο-
λέσθαι κατὰ τὴν πανσέληνον αὐξησιν λαβουσῶν τῶν
ἀμπατέων καὶ τῶν πλημμυρίδων. δύο μέντοι ἢ τρεῖς 15
νίκας ἐνίκησε τοὺς Βρεττανούς, καίπερ δύο τάγματα
μόνον περαιώσας τῆς στρατιᾶς, καὶ ἀπήγαγεν ὀμηρά
τε καὶ ἀνδράποδα καὶ τῆς ἄλλης λείας πλήθος. νυνὶ
μέντοι τῶν δυναστῶν τινες τῶν αὐτόθι πρεσβεύουσι
καὶ θεραπείαις κατασκευασάμενοι τὴν πρὸς Καῖσαρα 20
τὸν Σεβαστὸν φιλίαν, ἀναθήμιατά τε ἀνέθηκαν ἐν τῇ
Καπιτωλίῳ καὶ οἰκίαν σχεδὸν τε παρεσκευάσαν τοῖς
Ῥωμαίοις ὅλην τὴν νῆσον· τέλη τε οὕτως ὑπομένουσι
βαρῆα τῶν τε εἰσαγομένων εἰς τὴν Κελτικὴν ἐκεῖθεν
καὶ τῶν ἐξαγομένων ἐνθ' ἐνδε (ταῦτα δ' εἰσὶν ἐλιφάν- 25
τινα ψάλια καὶ περιανχένια καὶ λυγγούρια καὶ ὑαλᾶ
σκιυῆ καὶ ἄλλος ῥῶπος τοιοῦτος), ὥστε μηδὲν δεῖν
φρουρᾶς τῆς νήσου· τοῦλάχιστον μὲν γὰρ ἐνὸς τάγ-
ματος χοῦροι ἂν καὶ ἱππικοῦ τινος, ὥστε καὶ φόρους
ἀπάγεσθαι παρ' αὐτῶν, εἰς ἴσον δὲ καθίσταται ἂν τὸ 30

с. 201 ἀνάλωμα τῇ στρατιᾷ τοῖς προσφερομένοις χρήμασιν·
ἀνάγκη γὰρ μειοῦσθαι τὰ τέλη φόρων ἐπιβαλλομέ-

νων, ἅμα δὲ καὶ κινδύνους ἀπαντᾶν τινὰς βίας ἱπα-
γομένης.

Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι περὶ τὴν Βρετανικὴν νῆσοι 4
μικραί· μεγάλη δ' ἡ Ἰέρνη πρὸς ἄρκτον αὐτῇ παρα-
6 βεβλημένη, προμήκης μᾶλλον [ἢ] πλατος ἔχουσα. περὶ
ἧς οὐδὲν ἔχομεν λέγειν σαφὲς πλὴν ὅτι ἀγριώτεροι
τῶν Βρετανῶν ὑπάρχουσιν οἱ κατοικοῦντες αὐτήν,
ἀνθρωποφάγοι τε ὄντες καὶ πολυφάγοι, τοὺς τε πατέ-
ρας τελευτήσαντας κατεσθίειν ἐν καλῷ τιθέμενοι καὶ
10 φανερώς μίσγεσθαι ταῖς τε ἄλλαις γυναῖξί καὶ μητράσι
καὶ ἀδελφαῖς. καὶ ταῦτα δ' οὕτω λέγομεν ὥς οὐκ ἔχον-
τες ἀξιοπίστους μάρτυρας· καίτοι τό γε τῆς ἀνθρωπο-
φαγίας καὶ Σκυθικὸν εἶναι λέγεται, καὶ ἐν ἀνάγκαις
πολιορκητικαῖς καὶ Κελτοὶ καὶ Ἰβηρις καὶ ἄλλοι πλεί-
15 οὺς ποιῆσαι τοῦτο λέγονται.

Περὶ δὲ τῆς Θούλης ἐστὶ μᾶλλον ἀσαφής ἡ ἱστορία 5
διὰ τὸν ἑκτοπισμόν· ταύτην γὰρ τῶν ὀνομαζομένων
ἀρκτικωτάτην τιθέασιν. ἃ δ' εἰρηκε Πυθίας περὶ τε
ταύτης καὶ τῶν ἄλλων τῶν ταύτῃ τόπων ὅτι μὲν πέ-
20 πλασται, φανερόν ἐκ τῶν γνωριζομένων χωρίων· κα-
τέψυσται γὰρ αὐτῶν τὰ πλείστα, ὥσπερ καὶ πρότερον
εἴρηται, ὥστε δηλὸς Ἰατὶν ἐψευσμένος μᾶλλον περὶ
τῶν ἑκτετοπισμένων. πρὸς μέντοι τὰ οὐράνια καὶ τὴν
μαθηματικὴν θεωρίαν ἱκανῶς δόξει κειροῦσθαι τοῖς
25 πράγμασι... τοῖς τῇ κατεψυγμένῃ ζώῃ πληγαιάζουσι
τὸ τῶν καρπῶν εἶναι τῶν ἡμέρων καὶ ἔσρων τῶν μὲν
ἀφορίαν παντελῆ τῶν δὲ σπάνιν, κέγχρω δὲ καὶ
ἀγριοῖς λαχάνοις καὶ καρποῖς καὶ ῥίζαις τρέφεσθαι·
παρ' οἷς δὲ σίτος καὶ μέλι γίνεταί, καὶ τὸ πόμα ἐντεῦ-
30θεν ἔχειν· τὸν δὲ αἶτον, ἐπειδὴ τοὺς ἡλίους οὐκ ἔχουσι
καθαροὺς, ἐν οἴκοις μεγάλοις κόπτουσι, συγκομιαθίν-

των δευρο τῶν σταχύων· αἱ γὰρ ἄλως ἄχρηστοι γίνονται διὰ τὸ ἀνῆλιον καὶ τοὺς ὄμβρους.

6 Μετὰ δὲ τὴν ὑπὲρ τῶν Ἀλπειων Κελτικὴν καὶ τὰ Ἰθνη τὰ ἔχοντα τὴν χώραν ταύτην περὶ αὐτῶν τῶν Ἀλπειων λεκτίον καὶ τῶν κατοικούντων αὐτάς, ἔπειτα περὶ τῆς συμπαύσης Ἰταλίας, φυλάττουσιν ἐν τῇ γραφῇ τὴν αὐτὴν τάξιν ἥν περ δίδωσιν ἡ τῆς χώρας φύαις. ἔρχονται μὲν οὖν αἱ Ἀλπεῖς οὐκ ἀπὸ Μονοίκου λιμένος, ὡς εἰρήκασιν εἰναι, ἀλλ' ἀπὸ τῶν αὐτῶν χωρίων ἀφ' ὧν περ καὶ τὰ Ἀπέννινα ὄρη κατὰ Γύνουαν ἐμπό- 10 ριον Αἰγύων καὶ τὰ καλούμενα Σαβάτων ἑσθὰ, ὅπερ c. 202 ἴσθι τεναγῇ· τὸ μὲν γὰρ Ἀπέννινον ἀπὸ Γενοῦας, αἱ δὲ Ἀλπεῖς ἀπὸ τῶν Σαβάτων ἔχουσι τὴν ἀρχήν· σταδιοὶ δ' εἰσὶ μεταξὺ Γενοῦας καὶ Σαβάτων διακόσιοι πρὸς τοῖς ἑξήκοντα· μετὰ δὲ τριακοσίους πρὸς τοῖς 15 ἑβδομήκοντα Ἀλβίγγανόν ἐστι πόλις, οἱ δ' ἐνοικοῦντες Αἰγυῖας Ἰγγαυνοὶ καλοῦνται· ἐντεῦθεν δ' εἰς Μονοίκου λιμένα τετρακόσιοι καὶ ὀγδοήκοντα. ἐν τῇ τῇ μεταξὺ πόλιν εὐμεγέθους Ἀλβιον Ἰντεμέλιον καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἰντεμέλιοι καὶ δὴ καὶ σημείων τίθενται 20 τοῦ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν Σαβάτων εἶναι ταῖς Ἀλπεσιν ἐκ τῶν ὀνομάτων τούτων· τὰ γὰρ Ἀλπεῖα καλεῖσθαι πρότερον Ἀλβια, καθάπερ καὶ Ἀλπεινά. καὶ γὰρ νῦν ἐκὶ τὸ ἐν τοῖς Ἰάποσιν ὄρος ὑψηλὸν συνάπτει πῶς τῇ Ὀκρᾷ καὶ ταῖς Ἀλπεσιν Ἀλβιον λέγεσθαι, ὡς ἂν μέχρι 25 δευρο τῶν Ἀλπειων ἐκτεταμένων.

2 Τῶν οὖν Αἰγύων τῶν μὲν ὄντων Ἰγγαύνων τῶν δὲ Ἰντεμελίων, εἰκότως τὰς ἐποικίας αὐτῶν ἐπὶ τῇ θαλάττῃ τὴν μὲν ὀνομάζεσθαι Ἀλβιον Ἰντεμέλιον οἷον Ἀλπειον, τὴν δὲ ἐπιτεταμμένως μᾶλλον Ἀλβίγγανον. 30 Πολύβιος δὲ προστίθῃσι τοῖς δυοῖ φύλοις τῶν Αἰγύων τοῖς λεχθεῖσι τὸ τε τῶν Ὀξυβίων καὶ τὸ τῶν Δεκνητῶν.

ὅλως δὲ ἡ παραλία αὕτη πᾶσα μέχρι Τυρρηνίας ἐκ
 Μονοίκου λιμένος προσεχῆς τέστι καὶ ἀλίμενος πλὴν
 βραχέων ὄρμων καὶ ἀγκυροβολίων. ὑπέρκεινται δὲ οἱ
 τῶν ὄρων ἐξάισιοι κρημνοὶ στενὴν ἀπολείποντες πρὸς
 5 θαλάττῃ πάροδον. κατοικοῦσι δὲ Λίγυες ζῶντες ἀπὸ
 θρεμμάτων τὸ πλεόν καὶ γάλακτος καὶ κριθίνου πό-
 ματος, νιμόμενοι τὰ τε πρὸς θαλάττῃ χωρία καὶ τὸ
 πλεόν τὰ ὄρη. ἔχουσι δ' ὕλην ἐνταῦθα καμπόλλην
 ναυπηγήσιμον καὶ μεγαλόδενδρον, ὥστ' ἐνίων τοῦ πᾶ-
 10 χους τὴν διάμετρον ὅκτω ποδῶν εὐρίσκεισθαι· πολλὰ
 δὲ καὶ τῇ ποικιλίᾳ τῶν θύλων οὐκ ἔστι χεῖρω πρὸς τὰς
 τραπεζοποιίας. ταῦτά τε δὴ κατὰγουσιν εἰς τὸ ἐμπό-
 ριον τὴν Γένουαν καὶ θρέμματα καὶ δέρματα καὶ μέλι,
 ἀντιφορτίζονται δὲ ἔλαιον καὶ οἶνον τὸν ἐκ τῆς Ἰτα-
 15 λίας· ὁ δὲ παρ' αὐτοῖς ὀλίγος ἐστί, πιττίτης αὐστηρός.
 ἐνταῦθεν δὲ εἰσιν οἱ γίννοι λεγόμενοι ἵπποι τε καὶ
 ἡμίονοι, καὶ οἱ λιγυστινοὶ τε χιτῶνες καὶ σάγαι· πλει-
 ονάζει δὲ καὶ τὸ λιγγούριον παρ' αὐτοῖς, ὃ τινες ἡλεκ-
 τρον προσαγορεύουσι. στρατεύονται δ' ἱππεῖς μὲν οὐ
 20 πᾶν, ὀπλῖται δὲ ἀγαθοὶ καὶ ἀκροβολισταί· ἀπὸ δὲ
 τοῦ χαλκάσπιδας εἶναι τεκμαίρονται τινες Ἑλλήνας
 αὐτοὺς εἶναι.

Ὁ δὲ τοῦ Μονοίκου λιμὴν ὄρμος ἐστὶν οὐ μεγά- 3
 λαις οὐδὲ πολλαῖς ναυσὶν, ἔχων ἱερὸν Ἡρακλίδους Μο-
 25 νοίκου καλουμένου· ἔοικε δὲ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος καὶ
 μέχρι δεῦρο διατείνειν ὁ Μασσαλιωτικὸς παράπλους·
 διέχει δ' Ἀντιπόλεως μικρῶ πλείους ἢ διακοσίους στα-
 δίους. τοῖντεῦθεν δ' ἤδη μέχρι Μασσαλίας καὶ μι- C.203
 κρόν προσωτέρω τὸ τῶν Σαλύων ἔθνος οἰκεῖ τὰς Ἀλ-
 30 πεις τὰς ὑπερκειμένας καὶ τινα τῆς αὐτῆς παραλίας
 ἀναμῖξ τοῖς Ἑλλήσι. καλοῦσι δὲ τοὺς Σάλवास οἱ μὲν
 παλαιοὶ τῶν Ἑλλήνων Λίγυας καὶ τὴν χώραν, ἣν ἔχου-

σιν οἱ Μασσαλιῶται, Αἰγυστικὴν, οἱ δ' ὕστερον Κελ-
 τολίγυας ὀνομάζουσι, καὶ τὴν μέχρι Ἀσενίωνος καὶ τοῦ
 Ῥοδανοῦ πεδιάδα τούτοις προσνέμουσιν, ἀφ' ἧς οὐ
 πειρὴν μόνον ἀλλὰ καὶ ἱππικὴν ἰστέλλον στρατιάν, εἰς
 δέκα μέρη διηρημένοι. πρώτους δ' ἔχειρῶσαντο Ῥω-
 μαῖοι τούτους τῶν ὑπεραλείων Κελτῶν, πολὺν χρό-
 νον πολεμήσαντες καὶ τούτοις καὶ τοῖς Αἰγυσιν, ἀπο-
 κικλιμένοι τὰς εἰς τὴν Ἰβηρίαν παρόδους τὰς διὰ τῆς
 παραλίας. καὶ γὰρ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν
 ἐλθόντο καὶ τοσοῦτον ἰσχυρὸν ὥστε μόλις στρατοπέδοις 10
 μεγάλοις κορυπτήν εἶναι τὴν ὁδόν. ὀγδοηκοστὸν δ'
 ἔτος πολεμοῦντες διεπράξαντο μόλις ὥστ' ἐπὶ δώδεκα
 σταδίοις τὸ πλάτος ἀνίστασθαι τὴν ὁδὸν τοῖς ὁδεύουσι
 δημοσίᾳ. μετὰ ταῦτα μέντοι κατέλυσαν ἅπαντας καὶ
 διετάξαν αὐτοὶ τὰς πολιτείας, ἐπιστήσαντες φόβον. 15

4 Μετὰ δὲ τοὺς Σάλवास Ἀλβιεῖς καὶ Ἀλβίοικοι καὶ
 Ὀκοῦντιοι νύμονται τὰ προσάρκτια μέρη τῶν ὄρων.
 παρατείνουσι δὲ οἱ Ὀκοῦντιοι μέχρι Ἀλλοβρίγων, ἔχον-
 τες αὐλῶνας ἐν βάθει τῆς ὄρεινῆς ἀξιολόγους καὶ οὐ
 χείρους ὧν ἔχουσιν ἑκαῖνοι. Ἀλλοβρίγες μὲν οὖν καὶ 20
 Αἰγυεῖς ὑπὸ τοῖς στρατηγοῖς τάττονται τοῖς ἀφικνου-
 μένοις εἰς τὴν Ναρβωννίτιν, Ὀκοῦντιοι δέ, καθάπερ
 τοὺς Ὀόλκας ἔφαμεν τοὺς περὶ Νέμαυσον, τάττονται
 καθ' αὐτούς. τῶν δὲ μεταξὺ τοῦ Ὑάρου καὶ τῆς Γε-
 νοῦας Αἰγύων οἱ μὲν ἐπὶ τῇ θαλάττῃ τοῖς Ἰταλιώταις 25
 εἰσὶν οἱ αὐτοί, ἐπὶ δὲ τοὺς ὄρεινους πέμπεται τις ὑπαρ-
 χος τῶν ἱππικῶν ἀνδρῶν, καθάπερ καὶ ἐπ' ἄλλους τῶν
 τελέως βαρβάρων.

5 Μετὰ δὲ Ὀκοκοντίους Ἰκόνιοι καὶ Τρικόριοι καὶ
 μετ' αὐτοὺς Μέδουλλοι, οἵπερ τὰς ὑψηλοτάτας ἔχουσι 30
 κορυφάς· τὸ γοῦν ὀρθιώτατον αὐτῶν ὕψος σταδίων
 ἑκατὸν ἔχειν φασὶ τὴν ἀνάβασιν, κἀνθίνδε πάλιν τὴν

ἐπὶ τοὺς ὄρους τοὺς τῆς Ἰταλίας κατάβασιν. ἄνω δ' ἐν
 τισι κοίλοις χωρίοις λίμνη τε συνίσταται μεγάλη καὶ
 πηγαὶ δύο οὐ πολὺ ἄπωθεν ἀλλήλων, ὧν ἐκ μὲν τῆς
 ἐτέρας εἰσιν ὁ Δρουνεντίας ποταμὸς χαλαδρωῶδης, ὃς
 ἐπὶ τὸν Ῥοδανὸν καταράττει, καὶ ὁ Δουρίας εἰς τὴν ἄν-
 τία· τῷ γὰρ Πάδῳ συμμίσγει κατενιχθεὶς διὰ Σαλασ-
 σῶν εἰς τὴν ἐντὸς τῶν Ἀλπεων Κελτικὴν· ἐκ δὲ τῆς ἐτέ-
 ρας πολὺ ταπεινότερος τούτων τῶν χωρίων ἀναδίδω-
 σιν αὐτὸς ὁ Πάδος πολὺς τε καὶ ὀξύς, προτῶν δὲ γίνε-
 10 ται μείζων καὶ πρῶτος· ἐκ πολλῶν γὰρ λαμβάνει C.204
 τὴν αὐξησιν ἐν τοῖς πεδίοις ἤδη γενόμενος καὶ πλατύ-
 νεται· τῇ οὖν διαχύσει περισπᾷ καὶ ἀμβλύνει τὸν
 ῥοῦν· εἰς δὲ τὴν Ἀδριατικὴν θάλατταν ἐκπίπτει μέ-
 γιστος γενόμενος τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπῃν ποταμῶν
 15 πλήν τοῦ Ἰοτροῦ. ὑπέρκεινται δ' οἱ Μίδουλλοι μά-
 λιότα τῆς συμβολῆς τοῦ Ἰοαρος πρὸς τὸν Ῥοδανόν.

Ἐπὶ δὲ θάτερα μέρη τὰ πρὸς τὴν Ἰταλίαν κεκλι- 6
 μένα τῆς λεχθείσης ὀρεινῆς Ταυρίνοι τε οἰκοῦσι Λι-
 γυστικὸν ἔθνος καὶ ἄλλοι Λίγυες. τούτων δ' ἑστὶ καὶ
 20 ἡ τοῦ Δόννου λεγομένη γῆ καὶ ἡ τοῦ Κοττίου. μετὰ
 δὲ τούτους καὶ τὸν Πάδον Σαλασσοί· ὑπὲρ δὲ τούτων
 ἐν ταῖς κορυφαῖς Κέντρωνες καὶ Κατόριγες καὶ Ὑάρα-
 γροι καὶ Ναντιουᾶται καὶ ἡ Δημέννα λίμνη, δι' ἧς ὁ
 Ῥοδανὸς φέρεται, καὶ ἡ πηγὴ τοῦ ποταμοῦ. οὐκ ἄπω-
 25 θεὶν δὲ τούτων οὐδὲ τοῦ Ῥήνου αἱ πηγαί, οὐδ' ὁ Ἀδού-
 λας τὸ ὕψος, ἐξ οὗ ῥεῖ καὶ ὁ Ῥήνος ἐπὶ τὰς ἄρκτους καὶ
 ὁ Ἀδούας εἰς τὴν ἄνταντία ἐμβάλλων εἰς τὴν Ἀάριον λί-
 μνην τὴν πρὸς τῷ Κώμῳ. ὑπέρκεινται δὲ τοῦ Κώμου
 πρὸς τῇ ῥίζῃ τῶν Ἀλπεων Ἰδρυμένον τῇ μὲν Ῥαιτοὶ καὶ
 30 Ὑέννῳνες ἐπὶ τὴν ἔω κεκλιμένοι, τῇ δὲ Ληπόντιοι καὶ
 Τριδεντίνοι καὶ Στόνοι καὶ ἄλλα πλεῖω μικρὰ ἔθνη
 κατέχοντα τὴν Ἰταλίαν ἐν τοῖς πρόσθεν χρόνοις λη-

στρικά καὶ ἄπορα· νυνὶ δὲ τὰ μὲν ἐξέφθορται τὰ δ' ἡμέρωσι τελέως, ὥστε τὰς δι' αὐτῶν ὑπερβολὰς τοῦ ὄρους πρότερον οὕσας ὀλίγας καὶ δυσπερότους νυνὶ πολλαχόθεν εἶναι καὶ ἀσφαλεῖς ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ εὐβάτους, ὥς ἐνεστι, διὰ τὴν κατασκευὴν. προσέθηκε δὲ γὰρ ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ τῇ καταλύσει τῶν ληστῶν τὴν κατασκευὴν τῶν ὁδῶν ὅσην οἶόν τ' ἦν· οὐ γὰρ δυνατόν πανταχοῦ βιάσασθαι τὴν φύσιν διὰ πετρῶν καὶ κρημνῶν ἑξαισίων, τῶν μὲν ὑπερκειμένων τῆς ὁδοῦ τῶν δ' ὑποπιπτόντων, ὥστε καὶ μικρὸν ἐκβάσιν ἄφυ- 10 κτον εἶναι τὸν κίνδυνον, εἰς φάραγγας ἀβύσσους τοῦ πτώματος ὄντος. οὕτω δὲ ἐστὶ στενὴ κατὰ τι αὐτοῦ ἡ ὁδὸς ὥστ' ἐλιγγὸν φέρειν τοῖς περὶ βαδίζουσι καὶ σὺ- τοῖς καὶ ὑποσυγίοις τοῖς ἀήθεσι· τὰ δ' ἐπιχώρια κομίζε- τοὺς φόρτους ἀσφαλῶς. οὕτ' οὖν ταῦτα ἰσχύμα 15 οὐδ' οἱ κατολισθάνουσαι πλάκες τῶν κρυστάλλων ἄνωθεν ἐξαίσιαι, συνοδίαν ὅλην ἀπολαμβάνειν δύνα- μιν καὶ συνιξωθῆναι εἰς τὸς ὑποπιπτούσας φάραγγας. πολλὰ γὰρ ἀλλήλαις ἐπικεῖνται πλάκες, πάγων ἐπὶ πάγοις γεινομένων τῆς χιόνης κρυσταλλωδῶν καὶ τῶν 20 ἐκπολῆς αἰεὶ ῥαδίως ἀκολυομένων ἀπὸ τῶν ἐντός πρὶν διαλυθῆναι τελέως ἐν τοῖς ἡλίοις.

C. 206

7

Ἡ δὲ τῶν Σαλασσῶν πολλὴ μὲν ἐστὶν ἐν αὐλῶνι βαθεῖ τῶν ὁρῶν ἀμφοτέρωθεν κλειόντων τὸ χωρίον, μέρος δὲ τι αὐτῶν ἀνστίνει καὶ πρὸς τὸς ὑπερκειμέ- 25 νας κορυφάς. τοῖς οὖν ἐκ τῆς Ἰταλίας ὑπερτιθεῖσιν τὰ ὄρη διὰ τοῦ λεχθέντος αὐλῶνός ἐστιν ἡ ὁδός. εἴτα σχίζεται δίχα· καὶ ἡ μὲν διὰ τοῦ Ποινίνου λεγομένου φέρεται ζεύγισιν οὐ βατὴ κατὰ τὰ ἄκρα τῶν Ἀλπεων, ἡ δὲ διὰ Κεντρῶνων δυσμικωτέρα. ἔχει δὲ καὶ χρυσία 30 ἢ τῶν Σαλασσῶν, ἃ κατεῖχον ἰσχύοντες οἱ Σολασσοὶ πρότερον, καθόπερ καὶ τῶν παρόδων ἦσαν κύριοι.

προσελάμβανε δὲ πλείστον εἰς τὴν μεταλλείαν αὐτοῖς
 ὁ Δουρίας ποταμὸς εἰς τὰ χρυσοπλύσια, διόπερ ἐπὶ
 πολλοὺς τόπους σχίζοντες εἰς τὰς ἱσοχειίας τὸ ὕδωρ
 το κοινὸν ρεῖθρον ἱκείνουν, τοῦτο δ' ἐκείνοις μὲν
 5 συνέφερε πρὸς τὴν τοῦ χρυσοῦ θήραν, τοὺς δὲ γεωρ-
 γοῦντας τὰ ὑπ' αὐτοῖς πεδία τῆς ἀρδείας στερομένους
 ἑλύπει, τοῦ ποταμοῦ δυναμένου ποιεῖν τὴν χώραν
 διὰ τὸ ὑπερδέξιον ἔχειν τὸ ρεῖθρον, ἐκ δὲ ταύτης τῆς
 αἰτίας πόλειμοι συνεχεῖς ἦσαν πρὸς ἀλλήλους ἀμφοτέ-
 10 ροις τοῖς ἔθνεσι, κρατησάντων δὲ Ῥωμαίων τῶν μὲν
 χρυσουργίων ἐξέπισον καὶ τῆς χώρας οἱ Σαλασσοί,
 τὰ δ' ὄρη κατέχοντες ἀκμὴν τὸ ὕδωρ ἐπώλουν τοῖς δη-
 μοσιῶναις τοῖς ἐργολαβήσασι τὰ χρυσεῖα· καὶ πρὸς
 τούτους δ' ἦσαν αἰεὶ διαφοραὶ διὰ τὴν πλειονεξίαν τῶν
 15 δημοσιωνῶν, οὕτω δὲ συνέβαινε τοὺς στρατηγιῶντας
 αἰεὶ τῶν Ῥωμαίων καὶ πεμπομένους ἐπὶ τοὺς τόπους
 εὐπορίῳ προφάσειν ἀφ' ὧν πολิเมήσουσι, μέχρι μὲν
 δὴ τῶν νεωστὶ χρόνων τοτὶ μὲν πολιμουμένοι τοτὶ δὲ
 καταλυόμενοι τὸν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμον ἰσχυρον
 20 ὅμως, καὶ πολλὰ κατέβλοπτον τοὺς δι' αὐτῶν ὑπερ-
 βάλλοντας τὰ ὄρη κατὰ τὸ ληστρικὸν ἔθος· οἷ γε καὶ
 Δέκιμον Βροντίον φηγύντα ἐκ Μουτίνης ἐπαῖξαντο
 δραχμὴν κατ' ἄνδρα· Μισσαάλας δὲ πλησίον αὐτῶν
 χειμαδεύων τιμὴν ξύλων κατέβαλε τῶν τε καυσίμων
 25 καὶ τῶν πετεινῶν ἀκοντισμάτων τῶν γυμναστικῶν.
 ἰσχύλησαν δὲ ποτε καὶ χρήματα Καίσαρος οἱ ἄνδρες
 οὗτοι καὶ ἐπέβαλον χρημνοὺς στρατοπέδοις, πρόφασιν
 ὥς ὁδοποιοῦντες ἢ γεφυροῦντες ποταμούς, ὕστερον
 μέντοι κατεστρέφατο αὐτοὺς ἄρδην ὁ Σεβαστὸς καὶ
 30 πάντας ἐλαφροπώλησε, κομισθέντας εἰς Ἐπορεδίαν
 Ῥωμαίων ἀποικίαν, ἣν συνήκισαν μὲν φρουράν εἶναι
 βουλόμενοι τοῖς Σαλασσοῖς, ὀλίγον δ' ἀντέχειν ἐδύ-

ναντο οἱ αὐτόθι, ἵως ἡφανίσθη τὸ ἔθνος. τῶν μὲν οὖν ἄλλων σωμάτων τρεῖς μυριάδες ἐξητάσθησαν ἐπὶ C.206 τοῖς ἑξασιχιλίοις, τῶν δὲ μαχίμων ἀνδρῶν ἑκτακισχιλίοι· πάντας δ' ἐπώλησε Τιρέντιος Ὑάρρων ἐπὶ δόρυ καταστραφάμενος αὐτοὺς στρατηγός· τρισχιλίους δὲ Ῥωμαίων πέμψας ᾤκισε τὴν πόλιν Αἰγυῶσταν ὁ Καίσαρ, ἐν ᾧ ἱστοροπείδευσε χωρίον ὁ Ὑάρρων, καὶ νῦν εἰρήνην ἔχει πᾶσα ἡ πλησιόχωρος μέχρι τῶν ἄκρων ὑπερβολῶν τοῦ ὕφους.

- 8 Ἐξῆς δὲ τὰ πρὸς ἑω μέρη τῶν ὁρῶν καὶ τὰ ἐπιστρέ- 10
φοντα πρὸς νότον· Ραιτοὶ καὶ Ὑινδολικοὶ κατέχουσι
συνάπτοντας Ἑλεθητίους καὶ Βοῖους· ἐπικαίονται γὰρ
τοῖς ἐκαίνων πεδίοις. οἱ μὲν οὖν Ραιτοὶ μέχρι τῆς Ἰτα-
λίας καθήκουσι τῆς ὑπὲρ Οὐήρωνος καὶ Κώμου. καὶ ὁ
γε Ραιτικὸς οἶκος τῶν ἐν τοῖς Ἰταλικοῖς ἐπαινουμένων 15
οὐκ ἀπολείπεσθαι δοκῶν ἐν ταῖς τούτων ὑπωρεῖαις
γίνεται· διατείνουσι δὲ καὶ μέχρι τῶν χωρίων δι' ὧν
ὁ Ῥήνος φέρεται· τούτου δ' εἰσὶ τοῦ φύλου καὶ Ἀη-
πόντιοι καὶ Καμουνοὶ. οἱ δὲ Ὑινδολικοὶ καὶ Νωρικοὶ
τὴν ἐκτὸς παρῳρείαν κατέχουσι τὸ πλεον μετὰ Βριύ- 20
νων καὶ Γεναύων, ἥδη τούτων Ἰλλυριῶν. ἅπαντες
δ' οὗτοι καὶ τῆς Ἰταλίας τὰ γειτοναῦντα μέρη κατέ-
τραχον αἱ καὶ τῆς Ἑλεθητίων καὶ Σηκοανῶν καὶ Βοίων
καὶ Γερμανῶν. ἱταμῶτατοι δὲ τῶν μὲν Ὑινδολικῶν
ἐξητάζοντο Λικάττιοι καὶ Κλουτηνάτιοι καὶ Ὑέννω- 25
ναι, τῶν δὲ Ραιτῶν Ρουκάντιοι καὶ Κωτουάντιοι. καὶ
οἱ Ἑστίωνες δὲ τῶν Ὑινδολικῶν εἰσὶ καὶ Βριγάντιοι,
καὶ πόλεις αὐτῶν Βριγάντιον καὶ Καμβόδουνον καὶ ἡ
τῶν Λικαττίων ὠοπερ ἀκρόπολις Δαμασία. τῆς δὲ
πρὸς τοὺς Ἰταλιώτας τῶν ληστῶν τούτων χαλιπότητος 30
λέγεται τι τοιοῦτον ὥς, ἐπειδὴν ἔλῃσι κόμην ἢ πόλιν
οὐ μόνον ἡβηδὸν ἀνδροφονοῦντας, ἀλλὰ καὶ μέχρι τῶν

νηπίων προσδόντας τῶν ἀρρένων, καὶ μὴδ' ἐνταῦθα πανομένους, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐγκύους γυναῖκας κτείνοντας ὅσας φαίεν οἱ μάντις ἀρρενοκτεῖν.

Μετὰ δὲ τούτους οἱ ἑγγὺς ἤδη τοῦ Ἀδριατικοῦ 9
 5 μυχοῦ καὶ τῶν κατὰ Ἀκυληίαν τόπων οἰκοῦσι, Νωρικῶν τε τινες καὶ Κάρνοι· τῶν δὲ Νωρικών εἰσι καὶ οἱ Ταυρίσκοι. πάντας δ' ἔκαυσε τῶν ἀνέδην καταδρομῶν Τιβέριος καὶ ὁ ἀδελφός αὐτοῦ Δρούσος θειρεῖα μὲθ', ὥστ' ἤδη τρίτον καὶ τριακοστὸν ἔτος ἐστὶν ἐξ οὗ καθ' 10
 ἡσυχίαν ὄντες ἀπειτακτοῦσι τοὺς φόρους. κατὰ πᾶσαν δὲ τὴν τῶν Ἀλπεων ὄρεινὴν ἴσται μὲν καὶ γιῶλοφα χωρία καλῶς γεωργεῖσθαι δυνάμενα καὶ αὐλῶνις εὖ συνεκτισμένοι, τὸ μὲντοι πλεον καὶ μάλιστα περὶ τὰς κορυφάς, περὶ ὃ δὴ καὶ συνίσταντο οἱ λησταί, λυπρὸν 15
 καὶ ἄκαρπον διὰ τε τὰς πάχνας καὶ τὴν τραχύτητα τῆς γῆς. κατὰ σπάνιν οὖν τροφῆς τε καὶ ἄλλων ἐφείδοντο ἴσθ' ὅτι τῶν ἐν τοῖς πεδίοις, ἐν' ἔχουσιν χορηγούς· ἀν- 20
 20 Ἀπέννινον ὄρος, λίμνην ἔχον ἐξείσταν εἰς τὸν Ἀιησί-
 νον ποταμόν, ὃς παραλαβὼν Ἀταγιν ἄλλου ποταμόν εἰς τὸν Ἀδρίαν ἐκβάλλει. ἐκ δὲ τῆς αὐτῆς λίμνης καὶ ἄλλος ποταμός εἰς τὸν Ἰστρον ρεῖ, καλούμενος Ἰσάρας. καὶ γὰρ ὁ Ἰστρος τὰς ἀρχάς ἀπὸ τούτων λαμβάνει τῶν 25
 ὄρων πολυσχιδῶν ὄντων καὶ πολυκεφάλων. μέχρι μὲν γὰρ δεῦρο ἀπὸ τῆς Αἰγυπτιακῆς συνεχῇ τὰ ὑψηλὰ τῶν Ἀλπεων δίδεινε καὶ ἐνὸς ὄρους φαντασίαν παρῆχεν, εἰτ' ἀνεθίεντα καὶ ταπεινωθέντα ἐξαίρεται πάλιν εἰς 30
 πλείω μέρη καὶ πλείους κορυφάς. πρώτη δ' ἐστὶ τού-
 30 των ἡ τοῦ Πήνου πύραυ καὶ τῆς λίμνης κεκλιμένη πρὸς ἑὸν ὅχλις μετρίως ὑψηλή, ὅπου αἱ τοῦ Ἰστροῦ πηγαὶ πλησίον Σοήβων καὶ τοῦ Ἐρκυνίου δρυμοῦ· ἄλλαι δ'

ἰσὶν ἐπιστρέφουσαι πρὸς τὴν Ἰλλυρίδα καὶ τὸν Ἀδρίαν, ὧν ἐστὶ τὸ τε Ἀπέννινον ὄρος τὸ λιχθὲν καὶ τὸ Τοῦλλον καὶ Φλιγαδία, τὰ ὑπάρχοντα τῶν Ἑνδολικῶν, ἐξ ὧν ὁ Δούρας καὶ Κλάνης καὶ ἄλλοι πλείους χαλαρῶδεις ποταμοὶ συμβάλλουσιν εἰς τὸ τοῦ Ἰστρου ῥεῖθρον.

- 10 Καὶ οἱ Ἰάποδες δὲ ἤδη τοῦτο ἐπέμικτον Ἰλλυριοῖς καὶ Κελτοῖς ἔθνος περὶ τούτους οἰκαῦσι τοὺς τόπους, καὶ ἡ Ὀκρα πλησίον τούτων ἐστίν. οἱ μὲν οὖν Ἰάποδες πρότερον εὐανδροῦντες καὶ τοῦ θρους ἐφ' ἑκάτερον 10 τὴν οὐκείην ἔχοντες καὶ τοῖς λεσητηρίοις ἐπικρατοῦντες, ἐκπικρόντηται τελέως ὑπὸ τοῦ Σεβαστοῦ Καίσαρος καταπολεμηθέντες. πόλεις δ' αὐτῶν Μέτουλον Ἀρουπίνοι Μονήτιον Ἐνδων, μεθ' οὓς ἡ Σιγιστική πόλις ἐν πεδίῳ, παρ' ἣν ὁ Σάος παραρρεῖ ποταμὸς ἐκδι- 15 δοὺς εἰς τὸν Ἰστρον. κεῖται δὲ ἡ πόλις εὐφυῶς πρὸς τὸν κατὰ τῶν Δακῶν κόλεμον· ἡ δ' Ὀκρα τὸ ταπεινότατον μέρος τῶν Ἀλπειῶν ἐστὶ καθ' ὃ συνάπτουσι τοῖς Κάρνοις, καὶ δι' οὗ τὰ ἐκ τῆς Ἀκυληίας φορτία κομίζουσιν ἄρμαμάξαις εἰς τὸν καλούμενον Ναύπορ- 20 τον, σταδίων ὁδὸν οὐ πολὺ πλείονων ἢ τετρακοσίων· ἐκείθεν δὲ τοῖς ποταμοῖς κατάγεται μέχρι τοῦ Ἰστρου καὶ τῶν ταύτῃ χωρίων. παραρρεῖ γάρ δὴ τὸν Ναύπορτον [Κορκόρας] ποταμὸς ἐκ τῆς Ἰλλυρίδος φερόμενος πλωτός, ἐκβάλλει δ' εἰς τὸν Σάον, ὥστ' ἐνμαρῶς 25 εἰς τὴν Σιγιστικὴν κατάγεται καὶ τοὺς Παννονίους καὶ Ταυρίσκους. συμβάλλει δ' εἰς τὸν Σάον κατὰ τὴν πόλιν καὶ ὁ Κόλαπις· ἀμφοτέρω δ' εἰσὶ πλωτοί, φέουσι δ' ἀπὸ τῶν Ἀλπειῶν. ἔχουσι δ' αἱ Ἀλπεῖς καὶ ἱπ- 30 πους ἀγρίους καὶ βέας. φησὶ δὲ Πολύβιος καὶ Ἰδιόμορ- 30
 3.208 φόν τι γενναῖσθαι ἔφον ἐν αὐταῖς ἰλαφοσιδὲς τὸ σχῆμα πλὴν αὐχένος καὶ τριχώματος, ταῦτα δ' ἰοικέναι κά-

πρω, ὑπὸ δὲ τῷ γενεῖφ πυρῆνα ἴσχειν ὅσον σπιθαμιαῖον ἀκρόκομον, πωλικῆς κέρκου τὸ πᾶχος.

Τῶν δ' ὑπερθέσεων τῶν ἐκ τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν 11
 ἔξω Κελτικὴν καὶ τὴν προσάρκτιον ἢ διὰ Σαλασσῶν
 5 ἔστιν ἄγουσα ἐπὶ Λούγδουνον· διττὴ δ' ἐστίν, ἡ μὲν
 ἀμαξεύεσθαι δυναμένη διὰ μήκους πλείονος ἢ διὰ Κιν-
 τρώνων, ἡ δὲ ὀρθία καὶ στενὴ, σύντομος δέ, ἢ διὰ τοῦ
 Ποινίνου. τὸ δὲ Λούγδουνον ἐν μέσῳ τῆς χώρας ἐστίν
 ὥσπερ ἀκρόπολις, διὰ τε τὰς συμβολὰς τῶν ποταμῶν
 10 καὶ διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι πᾶσι τοῖς μέρεσι. διόπερ καὶ
 Ἀγρίππας ἐντεῦθεν τὰς ὁδοὺς ἔτεμε, τὴν διὰ τῶν Κεμ-
 μένων ὁρῶν μέχρι Σαντόνων καὶ τῆς Ἀκυτανίας, καὶ
 τὴν ἐπὶ τὸν Ῥήνον, καὶ τρίτην τὴν ἐπὶ τὸν ὠκεανόν,
 τὴν πρὸς Βελλοάκοις καὶ Ἀμβιανοῖς, τετάρτη δ' ἐστίν
 15 ἐπὶ τὴν Ναρβωνντίν καὶ τὴν Μασσαλιωτικὴν παρα-
 λίαν. ἐστὶ δὲ καὶ ἐν ἀριστερᾷ ἀφαισι τὸ Λούγδουνον
 καὶ τὴν ὑπερκειμένην χώραν ἐν αὐτῷ τῷ Ποινίνῳ
 πάλιν ἐκτροπὴ διαβάanti τὸν Ῥοδανὸν ἢ τὴν λίμνην τὴν
 Αἰμίναν εἰς τὰ Ἑλσητίων πεδία, ἀντιῦθεν εἰς Ση-
 20 κοανοὺς ὑπέρθεσις διὰ τοῦ Ἰόρα ὅρους καὶ εἰς Αἰγγο-
 ρας· διὰ τε τούτων ἐπ' ἄμφω καὶ ἐπὶ τὸν Ῥήνον καὶ
 ἐπὶ τὸν ὠκεανὸν δίοδοι σχίζονται.

Ἔτι φησὶ Πολύβιος ἰφ' ἑαυτοῦ κατ' Ἀκυληίαν 12
 μάλιστα ἐν τοῖς Ταυρίσκοις τοῖς Νωρικοῖς εὐρεθῆναι
 25 χρυσεῖον οὕτως εὐφυὲς ὥστ' ἐπὶ δύο πόδας ἀποσύραντι
 τὴν ἐκπολὴς γῆν εὐθύς ὀρυκτὸν εὐρίσκεισθαι χρυσόν,
 τὸ δ' ὀρυγμα μὴ πλείονων ὑπάρχειν ἢ πεντεκαίδεκα
 ποδῶν, εἶναι δὲ τοῦ χρυσοῦ τὸν μὲν αὐτόθεν καθα-
 ρὸν κυάμονος μέγεθος ἢ θέρμου, τοῦ ὀγδόου μέρους
 30 μόνον ἀφεισθέντος, τὸν δὲ δεῖσθαι μὲν χωνείας πλείο-
 νος σφόδρα δὲ λυσιτελοῦς. συνεργασαμένων δὲ τοῖς
 βαρβάροις τῶν Ἰταλιωτῶν ἐν διμήνῳ, παροχορῆμα τὸ

χρυσίον εὐανότερον γινέσθαι τῷ τρίτῳ μέρει καθ' ὅλην τὴν Ἰταλίαν, αἰσθημένους δὲ τοὺς Ταυρίσκους μονοπωλεῖν ἐκβαλόντας τοὺς συναρξαζομένους. ἀλλὰ νῦν ἅπαντα τὰ χρυσεῖα ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐστί. πάντα ὑθα δ', ὥσπερ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, φέρουσιν οἱ ποταμοὶ χρυ-
 σοῦ ψῆγμα πρὸς τῷ ὄρυκτι, οὐ μέντοι τοσοῦτον. ὁ δ' αὐτὸς ἀνὴρ περὶ τοῦ μεγέθους τῶν Ἀλπεων καὶ τοῦ ὕψους λέγων παραβάλλει τὰ ἐν τοῖς Ἑλλήσιν ὄρη τὰ μέγιστα, τὸ Ταῦγιτον τὸ Λύκαιον Παρνασσὸν Ὀλυμ-
 πον Πήλιον Ὅσσαν, ἐν δὲ Θράκῃ Αἴμον Ῥοδόπην 10
 C.209 Δοῦνακα· καὶ φησιν ὅτι τούτων μὲν ἕκαστον μικροῦ δεῖν αὐθιμερὸν ἐνζώνοις ἀναβῆναι δυνατόν, αὐθι-
 μερὸν δὲ καὶ περιελθεῖν, τὰς δ' Ἀλπεῖς οὐδ' ἂν πεμ-
 πταλὸς ἀναβαίῃ τις· τὸ δὲ μῆκος ἐστὶ δισχιλίων καὶ
 διακοσίων σταδίων τὸ παρῆκον παρὰ τὰ πεδία. τέτα- 15
 ρας δ' ὑπερβάσις ὀνομάζει μόνον· διὰ Λιγύων μὲν τὴν ἑγγιστα τῷ Τυρρηνικῷ πελάγει, εἴτα τὴν διὰ Ταυ-
 ρίνων ἣν Ἀντίβας διήλθιν, εἴτα τὴν διὰ Σαλασσῶν, τετάρτην δὲ τὴν διὰ Ραιτῶν, ἀπάσας κρημνώδεις. λί-
 μνας δὲ εἶναι φησιν ἐν τοῖς ὄρεσι πλείους μὲν, τρεῖς δὲ 20
 μεγάλας· ὧν ἡ μὲν Βήνακος ἔχει μῆκος πεντακοσίων σταδίων, πλάτος δὲ [ἑκατὸν] τριάκοντα, ἔκρη δὲ ποτα-
 μὸς Μίγκιος· ἡ δ' ἑξῆς Λάριος τετρακοσίων, πλάτος δὲ στενωπέρα τῆς πρότερον, ἑξήσι δὲ ποταμὸν τὸν Ἀδούαν· τρίτη δὲ Ὑερβανὸς μῆκος ἑγγὺς τριακοσίων 25
 σταδίων, πλάτος δὲ τριάκοντα, ποταμὸν δὲ ἑξήσι μέ-
 γαν Τικίνον· πάντες δ' ἕως τὸν Πάδον συρρέουσι το-
 σαῦτα καὶ περὶ τῶν ὄρων ἔχομεν λέγειν τῶν Ἀλπεινῶν.

- Μετὰ δὲ τὴν ὑπώρειαν τῶν Ἀλπειῶν ἀρχὴ τῆς νῦν **1**
 Ἰταλίας. οἱ γὰρ παλαιοὶ τὴν Οἰνωτρίαν ἐκάλουν Ἰτα-
 5 λίαν ἀπὸ τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ μέχρι τοῦ Ταραντί-
 νου κόλπου καὶ τοῦ Ποσειδωνιάτου διήκουσαν, ἐπι-
 κρατήσαν δὲ τοῦνομα καὶ μέχρι τῆς ὑπώρειας τῶν Ἀλ-
 πειῶν προὔβη. προσέλαβε δὲ καὶ τῆς Λιγυστικῆς τὰ
 μέχρι Ὑάρου ποταμοῦ καὶ τῆς ταύτης θαλάττης ἀπὸ τῶν
 10 ὁρίων τῶν Τυρρηνικῶν καὶ τῆς Ἰστρίας μέχρι Πόλας.
 εἰκάσαι δ' ἂν τις εὐτυχήσαντας τοὺς πρώτους ὀνομα- **C.210**
 σθέντας Ἰταλοὺς μεταδοῦναι καὶ τοῖς πλησιοχώροις,
 εἰθ' οὕτως ἐπίδοσιν λαβεῖν μέχρι τῆς Ῥωμαίων ἐπικρα-
 τείας. ὅψι δὲ ποτε, ἀπ' οὗ μετίδωκαν Ῥωμαῖοι τοῖς
 15 Ἰταλιώταις τὴν ἰσπολιτείαν, ἔδοξε καὶ τοῖς ἐντὸς Ἀλ-
 πειῶν Γαλάταις καὶ Ἑνετοῖς τὴν αὐτὴν ἀπονείμει τι-
 μὴν, προσαγορευῆσαι δὲ καὶ Ἰταλιώτας πάντας καὶ Ῥω-
 μαίους, ἀποικίας τε πολλὰς στείλαι, τὰς μὲν πρότερον
 τὰς δ' ὕστερον, ὧν οὐ ῥᾷδιον εἰπεῖν ἀμείνους εἶναι.
- 20** Ἐνὶ μὲν οὖν σχήματι σύμπασαν τὴν νῦν Ἰταλίαν **2**
 οὐ ῥᾷδιον περιλαβεῖν γεωμετρικῶς, καίτοι φασὶν ἄκραν
 εἶναι τρίγωνον ἐκκειμένην πρὸς νότον καὶ χειμερινὰς
 ἀνατολάς, κορυφουμένην δὲ πρὸς τῷ Σικελικῷ πορθ-
 μῷ, βάσιν δ' ἔχουσιν τὰς Ἀλπεῖς· (συγχωρῆσαι μὲν
 25 οὖν δεῖ τὴν βάσιν,) συγχωρῆσαι δὲ καὶ τῶν πλευρῶν
 μίαν τὴν ἐπὶ τὸν πορθμὸν τελεντῶσαν, κλυζομένην δὲ
 ὑπὸ τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους. τρίγωνον δὲ ἰδίως τὸ
 εὐθύγραμμον καλεῖται σχῆμα· ἰνταῦθα δὲ καὶ ἡ βάσις
 καὶ ἡ πλευρὰ περιφερεῖς εἰσιν, ὥστε, εἰ φημι δεῖν
 30 συγχωρεῖν, περιφερογράμμου σχήματος θετεῖον καὶ
 τὴν βάσιν καὶ τὴν πλευρὰν, συγχωρητέον δὲ καὶ τὴν
 λόξωσιν ταύτης τῆς πλευρᾶς τὴν ἐπὶ τὰς ἀνατολάς,

τάλλα δ' οὐχ ἱκανῶς εἰρήκασιν, ὑποθέμενοι μίαν πλευ-
 ράν ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀδρίου μέχρι τοῦ πορθμοῦ.
 πλευρὰν γὰρ λέγομεν τὴν ἀγώνιον γραμμὴν, ἀγώ-
 νιος δ' ἐστὶν ὅταν ἢ μὴ συννεύῃ πρὸς ἄλληλα τὰ μέρη
 ἢ μὴ ἐπὶ πολὺ. ἢ δὲ ἀπὸ Ἀρμίνου ἐπὶ τὴν ἄκραν τὴν δ
 Ἰαπυγίαν καὶ ἢ ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἄκραν
 πᾶρ πολὺ τι συννεύουσιν. ὁμοίως δ' ἔχειν οἶμαι καὶ
 τὴν ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀδρίου καὶ τὴν ἀπὸ τῆς Ἰαπυ-
 γίας· συμπέπτουσai γὰρ ἐπὶ τοὺς περὶ Ἀρμίνον καὶ
 Ράβεινναν τόπους γωνίαν ποιοῦσιν, εἰ δὲ μὴ γωνίαν, 10
 περιφέρειαν γε ἀξιόλογον· ὥστ', εἰ ἄρα, τοῦτ' ἂν εἴη
 μία πλευρὰ ὁ παράπλους ὁ ἀπὸ τοῦ μυχοῦ ἐπὶ τὴν Ἰα-
 πυγίαν, οὐκ εὐθεία· τὸ δὲ λοιπὸν τὸ ἐνθένδε ἐπὶ τὸν
 πορθμὸν ἄλλην ἂν ὑπογράφοι πλευρὰν, οὐδὲ ταύτην
 εὐθείαν. οὕτω δὲ τετράπλευρον μᾶλλον ἢ τρίπλευρον 15
 φαίη τις ἂν τὸ σχῆμα, τρίγωνον δ' οὐδοποῶσούν, πλὴν
 εἰ καταχρῶμενος. βέλτιον δ' ὁμολογεῖν, ὅτι τῶν ἀγε-
 ωμετρητῶν σχημάτων [οὐκ] εὐπερίγραφος ἢ ἀποδόσις.

3 Κατὰ μέρος δ' οὕτως εἰπεῖν δυνατόν, ὅτι τῶν
 μὲν Ἀλπειων περιφερῆς ἢ ὑπώρειά ἐστι καὶ κολπώ- 20
 δης, τὰ κοίλα ἔχουσα ἐστραμμένα πρὸς τὴν Ἰαλλίαν·
 τοῦ δὲ κόλπου τὰ μὲν μίσα πρὸς τοῖς Σαλασσοῖς ἐστί,
 C. 211 τὰ δ' ἄκρα ἐπιστραφὴν λαμβάνει, τὰ μὲν μέχρι τῆς
 Ὀκρας καὶ τοῦ μυχοῦ τοῦ κατὰ τὸν Ἀδρίαν, τὰ δ' εἰς
 τὴν Λιγυστικὴν παραλίαν μέχρι Γενούας τοῦ τῶν 25
 Λιγύων ἑμπορίου, ὅπου τὰ Ἀπέννινα ὄρη συνάπτει
 ταῖς Ἀλπεσιν. ὑπόκειται δ' εὐθὺς πεδίων ἀξιόλογον,
 πᾶρισόν πως ἔχον τὸ πλάτος καὶ τὸ μήκος, σταδίων
 ἑκατὸν καὶ δισχιλίων· τὸ δὲ μεσημβρινὸν αὐτοῦ πλει-
 ρὸν κλίσσεται τῇ τε τῶν Ἑνετῶν παραλίᾳ καὶ τοῖς Ἀπεν- 30
 νίνοις ὄρεσι τοῖς περὶ Ἀρμίνον καὶ Ἀγκῶνα καθή-
 κουσι. ταῦτα γὰρ ἀρξάμενα ἀπὸ τῆς Λιγυστικῆς εἰς

τὴν Τυρρηνίαν ἐμβαίνει, στενὴν παραλίαν ἀπολεί-
 ποντα· εἰτ' ἀναχωροῦντα εἰς τὴν μισόγαίαν κατ' ὀλί-
 γον, ἐκείδαν γένηται κατὰ τὴν Πισάτιν, ἐπιστρέφει
 πρὸς ἑω καὶ πρὸς τὸν Ἀδρίαν ἕως τῶν περὶ Ἀρίμινον
 5 καὶ Ἀγκῶνα τόπων, συνάπτοντα ἐπ' εὐθείας τῇ τῶν
 Ἑνετῶν παραλίᾳ. ἡ μὲν οὖν ἐντὸς Ἀλπιων Κελτικῇ
 τούτοις κλείεται τοῖς ὄρεσι, καὶ ἔστι τῆς μὲν παραλίας
 τὸ μήκος ὅσον τριακοσίων σταδίων ἐπὶ τοῖς ἑξακισχι-
 λίοις (μετὰ) τῶν ὁρῶν, μικρὸν δ' ἔλαττον τὸ πλάτος
 10 τῶν (δισ)χιλίων. ἡ λοιπὴ δ' Ἰταλία στενὴ καὶ παραμῆ-
 κης ἔστι, κορυφουμένη διχῶς, τῇ μὲν πρὸς τὸν Σικελι-
 κὸν πορθμὸν τῇ δὲ πρὸς τὴν Ἰαπυγίαν, σφιγγομένη
 δ' ἐκατέρωθεν, τῇ μὲν ὑπὸ τοῦ Ἀδρίου τῇ δ' ὑπὸ τοῦ
 Τυρρηνικοῦ πελάγους. ἔστι δ' ὁμοίον τὸ σχῆμα τοῦ
 15 Ἀδρίου καὶ τὸ μέγεθος τῇ Ἰταλίᾳ τῇ ἀφοριζομένῃ τοῖς
 τε Ἀπεννίνοις ὄρεσι καὶ τῇ θαλάττῃ ἐκατέρω μὲχρι τῆς
 Ἰαπυγίας καὶ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ κατὰ τὸν Ταραντίνον
 καὶ τὸν Ποσειδωνιάτην κόλπον· τὸ τε γὰρ πλάτος τὸ
 μέγιστον ἀμφοῖν ἔστι περὶ χιλίους καὶ τριακοσίους στα-
 20 δίους, τὸ δὲ μήκος ἔλαττον (οὐ) πολὺ τῶν ἑξακισχι-
 λίων. ἡ λοιπὴ δ' ἔστιν ὅσῃν κατέχουσι Βρέττιοι καὶ
 Λευκανῶν τινές. φησὶ δὲ Πολύβιος περὶ μὲν εἶναι
 τὴν παραλίαν τὴν ἀπὸ Ἰαπυγίας μὲχρι πορθμοῦ καὶ
 τρισχιλίων σταδίων, κλύεσθαι δ' αὐτὴν τῷ Σικελικῷ
 25 πελάγει, πλῆοντι δὲ καὶ πεντακοσίων δίουσαν. τὰ δὲ
 Ἀπέννινα ὄρη συνάψαντα τοῖς περὶ Ἀρίμινον καὶ
 Ἀγκῶνα τόποις καὶ ἀφορίσαντα τὸ ταύτῃ πλάτος τῆς
 Ἰταλίας ἀπὸ θαλάττης ἐπὶ θάλατταν ἐπιστροφὴν λαμ-
 βάνει πάλιν, καὶ τέμνει τὴν χώραν ὅλην ἐπὶ μήκος. μέ-
 30 χοι μὲν δὲ Πευκετίων καὶ Λευκανῶν οὐ πολὺ ἀφίστα-
 ται τοῦ Ἀδρίου· συνάψαντα δὲ Λευκανοῖς ἐπὶ τὴν ἐτέ-
 ραν θάλατταν ἀποκλίνει μᾶλλον καὶ λοιπὸν διὰ μέσων

τῶν Λευκανῶν καὶ Βρεττῶν διεξιόντα τελευτᾷ πρὸς
τὴν Λευκόπειραν τῆς Ῥηγίνης καλουμένην. τυπωδῶς
μὲν οὖν εἰρηται περὶ τῆς νῦν Ἰταλίας ἀπάσης ταῦτα·
πειρασόμεθα δὲ ἀναλαβόντες εἰπεῖν περὶ τῶν καθ'
ἕκαστα, καὶ πρῶτον περὶ τῶν ὑπὸ ταῖς Ἀλπεσιν. 3

C. 212

4

Ἔστι δὲ πιδίον σφόδρα εὐδαιμον καὶ γεωλοφίαις
εὐχάρποις πιποιχιλμένον. διαιρεῖ δ' αὐτὸ μέσον πῶς
ὁ Πάδος, καὶ καλεῖται τὸ μὲν ἐντὸς τοῦ Πάδου τὸ δὲ
πίραν· ἐντὸς μὲν ὕσον ἐστὶ πρὸς τοῖς Ἀπεννίνοις ὄρεσι
καὶ τῇ Αἰγυστικῇ, πίραν δὲ τὸ λοιπόν. οἰκεῖται δὲ τὸ 10
μὲν ὑπὸ τῶν Αἰγυστικῶν ἔθνων καὶ τῶν Κελτικῶν,
τῶν μὲν ἐν τοῖς ὄρεσιν οἰκούντων τῶν δ' ἐν τοῖς πε-
δίοις, τὸ δ' ὑπὸ τῶν Κελτῶν καὶ Ἑνετῶν. οἱ μὲν οὖν
Κελτοὶ τοῖς ὑπεραλπίοις ὁμοιοθνεῖς εἰσι, περὶ δὲ τῶν
Ἑνετῶν διττός ἐστι λόγος. οἱ μὲν γὰρ καὶ αὐτοὺς φα- 15
σιν εἶναι Κελτῶν ἀποίκους τῶν ὁμωνύμων παρωσια-
νιτῶν, οἱ δ' ἐκ τοῦ Τρωικοῦ πολέμου μετ' Ἀντήνορος
σωθῆναι δευρὸ φασι τῶν ἐκ τῆς Παφλαγονίας Ἑνετῶν
τίνάς· μαρτύριον δὲ τούτου προφέρονται τὴν περὶ τῆς
ἱπποτροφίας ἐπιμίλειαν, ἣ νῦν μὲν τελέως ἐκτέλειται, 20
πρότερον δ' ἐτιμᾶτο παρ' αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ ξή-
λου τοῦ κατὰ τὰς ἡμιονίτιδας ἵππους. τούτου δὲ καὶ
Ὅμηρος μίμνηται „ἔξ Ἑνετῶν, ὅθεν ἡμιόνων γένος
ἡγροτεράων.“ καὶ Διονύσιος ὁ τῆς Σικελίας τύραν-
νος ἐντιυθεῖν τὸ ἱπποτροφικὸν συνειστήσατο τῶν ἀθλη- 25
τῶν ἵππων, ὥστε καὶ ὄνομα ἐν τοῖς Ἑλλήσι γενέσθαι
τῆς Ἑνετικῆς πωλείας καὶ πολὺν χρόνον εὐδοκιμῆσαι
τὸ γένος.

5 Ἀπασα μὲν οὖν ἡ χώρα ποταμοῖς πληθύει καὶ
ἔλσει, μάλιστα δ' ἡ τῶν Ἑνετῶν· πρόσσιτι δὲ ταύτῃ 30
καὶ τὰ τῆς θαλάττης πάθη. μόνα γὰρ ταῦτα τὰ μέρη
σχεδὸν τι τῆς καθ' ἡμᾶς θαλάττης ὁμοιοπαθεῖ τῷ ὁμοί-
ῳ

ανῶ καὶ παραπλησίως ἐκείνῳ ποιεῖται τὰς τε ἀμπώτεις καὶ τὰς πλημμυρίδας, ὑφ' ὧν τὸ πλεον τοῦ πεδίου λιμνοθαλάττης γίνεται μεστόν. διώρυξι δὲ καὶ παραχώμασι, καθάπερ ἢ κατὰ λεγομένην χώρα τῆς Αἰγύπτου, διωχέτεται, καὶ τὰ μὲν ἀνέφυκται καὶ γεωργεῖται τὰ δὲ διάπλους ἔχει· τῶν δὲ πόλεων αἱ μὲν νησιζουσιν αἱ δ' ἐκ μέρους κλύζονται, ὅσαι δὲ ὑπὲρ τῶν ἰσίων ἐν τῇ μεσογαίᾳ κεῖνται τοὺς ἐκ τῶν ποταμῶν ἀνάπλους θανμαστοὺς ἔχουσι, μάλιστα δ' ὁ Πάδος· μέγιστός τε γὰρ 10 ἔστι καὶ πληροῦται πολλάκις ἐκ τε ὕμβρων καὶ χιόνων, διαχέομενος δ' εἰς πολλὰ μέρη κατὰ τὰς ἐκβολὰς τυφλὸν τὸ στόμα ποιεῖ καὶ δυσείσβολός ἐστιν· ἢ δ' ἱμπερία περιγίνεται καὶ τῶν χαλιπωτάτων.

Τὸ μὲν οὖν ἀρχαίον, ὥσπερ ἔφη, ὑπὸ Κελτῶν 6 15 περιφκεῖτο τῶν πλείστων ὁ ποταμός. μέγιστα δ' ἦν τῶν Κελτῶν ἔθνη Βοῖοι καὶ Ἰνσουβροὶ καὶ οἱ τὴν Ῥωμαίων ποτὲ ἐξ ἐφόδου καταλαβόντες Σίνονες μετὰ Γαισατῶν. τοὺτους μὲν οὖν ἐξέφθειραν ὕστερον τελλεῶς Ῥωμαῖοι, τοὺς δὲ Βοῖους ἐξήλασαν ἐκ τῶν τόπων. C. 213 20 μεταστάντες δ' εἰς τοὺς περὶ τὸν Ἰστρὸν τόπους μετὰ Ταυρίσκων ὄκουν πολεμοῦντες πρὸς Λακούς, ἕως ἀπώλοντο πανθνεῖ· τὴν δὲ χώραν οὖσαν τῆς Ἰλλυρίδος μηλόβοτον τοῖς περιοικοῦσι κατέλιπον. Ἰνσουβροὶ δὲ καὶ νῦν εἰσὶ. Μεδιολάνιον δ' ἔσχον μητρόπολιν, 25 πάλαι μὲν κώμην (ἅπαντες γὰρ ὄκουν κωμηδόν), νῦν δ' ἀξιόλογον πόλιν, πέραν τοῦ Πάδου, συνάπτουσαν πρὸς ταῖς Ἀλπεσι. πλησίον δὲ καὶ Ὑήρων, καὶ αὕτη πόλις μεγάλη. ἐλάττους δὲ τούτων Βριξία καὶ Μάντιουα καὶ Ρήγιον καὶ Κῶμον· αὕτη δ' ἦν μὲν κατοικία με- 30 τρία, Πομπήιος δὲ Στράβων ὁ Μάγνου κατῆρ καωθεῖσαν ὑπὸ τῶν ὑπερκειμένων Ῥαιτῶν συνήκισεν· εἶτα Γάιος Σκιπίων τρισχιλλούς προσέθηκεν· εἶτα ὁ 19·

θεὸς Καίσαρ πεντακισχιλλούς ἐπισυνέκρινεν, ὥς οἱ πεντακόσιοι τῶν Ἑλλήνων ὑπῆρξαν οἱ ἐπιφανέστατοι· τούτοις δὲ καὶ πολιτείας ἔδωκε καὶ ἐνέγραψεν αὐτοὺς εἰς τοὺς συνοίκους· οὐ μὲν τοι ᾤκησαν αὐτόθι, ἀλλὰ καὶ τοῦνομά γε τῷ κτίσματι ἐκείνοι κατέλιπον· Νεο-5 κωμῖται γάρ ἐκλήθησαν ἅπαντες, τοῦτο δὲ μεθερμηνεύθην Νοβουμκώμουμ λέγεται. ἔγγυς δὲ τοῦ χωρίου τούτου λίμνη Λάριος καλουμένη· πληροὶ δ' αὐτὴν ὁ Ἀδοίας ποταμός· εἰς τὴν ἔξουσιν εἰς τὸν Πάδον· τὰς δὲ πηγὰς ἰσχηκεν ἐν τῷ Ἀδούλα ὄρει, ὅπου καὶ ὁ Ῥήνος. 10

7 Αὗται μὲν οὖν πολὺ ὑπὲρ τῶν ἑλῶν ᾤκηνται, πλησίον δὲ τὸ Πατάσιον, παρῶν ἀρίστη τῶν ταύτῃ πόλεων, ἣ γε νῦν ὀτι λέγεται τιμήσασθαι πεντακοσίους ἱππικούς ἄνδρας, καὶ τὸ παλαιὸν δὲ ἰστὶν δώδεκα μυριάδας στρατιάς. δηλοὶ δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῆς πεμ- 15 πομένης κατασκευῆς εἰς τὴν Ῥώμην κατ' ἐμπορίαν τῶν τε ἁλλων καὶ ἐσθῆτος παντοδαπῆς τὴν εὐανδρίαν τῆς πόλεως καὶ τὴν εὐτεχνίαν. ἔχει δὲ θαλάττης ἀνάπλουν ποταμῷ διὰ τῶν ἑλῶν φερομένῳ σταδίων πεντήκοντα καὶ διακοσίων ἐκ λιμένος μεγάλου· καλεῖται δ' ὁ λι- 20 μὴν Μιδόακος ὁμωνύμως τῷ ποταμῷ. ἐν δὲ τοῖς ἑλασι μεγίστη μὲν ἴστι Ῥάβεννα, ξυλοπαγῆς ὅλη καὶ διάρρυτος, γειφύραις καὶ πορθμίοις ὁδευομένη. δέχεται δ' οὐ μικρὸν τῆς θαλάττης μέρος ἐν ταῖς πλημμυρίσιν, ὥστε καὶ ὑπὸ τούτων καὶ ὑπὸ ποταμῶν ἐκχυζόμενον 25 τὸ βορβορῶδες πᾶν ἵεται τὴν δυσασρίαν. οὕτως γοῦν ὑγιεινὸν ἐξήτασται τὸ χωρίον ὥστε ἐνταῦθα τοὺς μονομάχους τρέφειν καὶ γυμνάζειν ἀπέδειξαν οἱ ἡγεμόνας. ἴστι μὲν οὖν καὶ τοῦτο θαυμαστὸν τῶν ἐνθάδε τὸ ἐν ἑλεί τοὺς ἀέρας ἀβλαβεῖς εἶναι, καθάπερ καὶ ἐν 30

C. 214 Ἀλεξανδρεία τῇ πρὸς Αἰγύπτῳ τοῦ θέρους ἡ λίμνη τὴν μοχθηρίαν ἀποβάλλει διὰ τὴν ἀνάβασιν τοῦ ποταμοῦ

καὶ τὸν τῶν τελευμάτων ἀφανισμόν. ἀλλὰ καὶ τὸ περὶ
 τὴν ἄμπελον πάθος θαυμάζειν ἄξιον· φύει μὲν γὰρ
 αὐτὴν τὰ ἐλη καὶ ποιεῖ ταχὺ καὶ πολὺν ἀποδιδούσαν
 καρπὸν, φθείρεται δὲ ἐν ἑτεσι τέτταρσιν ἢ πέντε. ἴστι
 5 δὲ καὶ τὸ Ἀλτίνον ἐν ἔλει, παραπλήσιον ἔχον τῇ Ρα-
 σέννη τὴν θέσιν. μετὰ δὲ Βούτριον τῆς Ρασέννης
 πόλισμα καὶ ἡ Σπῖνα, νῦν μὲν κωμὸν πάλαι δὲ Ἑλ-
 ληνὸς πόλις ἑνδοξος. θησαυρὸς γοῦν ἐν Δελφοῖς Σπι-
 νητῶν δεικνύται, καὶ τὰλλα ἱστορεῖται περὶ αὐτῶν ὡς
 10 θαλασσοκρατησάντων. φασὶ δὲ καὶ ἐπὶ θαλάττῃ ὑπάρ-
 ξαι, νῦν δ' ἴσθιν ἐν μεσογαίᾳ τὸ χωρίον περὶ ἐνεή-
 κοντα τῆς θαλάττης σταδίου ἀπέχον. καὶ ἡ Ράεινα
 δὲ Θετταλῶν εἰρηται κτίσμα· οὐ φέροντες δὲ τὰς τῶν
 Τυρρηνῶν ὕβρεις ἰδέξαντο ἰκόντες τῶν Ὀμβρικῶν τι-
 15 νῆας, οἳ καὶ νῦν ἔχουσι τὴν πόλιν, αὐτοὶ δ' ἀπεχώρη-
 σαν ἐπ' οἴκου. αὐταὶ μὲν οὖν ἐπὶ πλεον περιέχονται
 τοῖς ἔλεσιν ὥστε καὶ κλύεσθαι.

Ὀπιτέργιον δὲ καὶ [Κων]ορδία καὶ Ἀτρία καὶ Ὀι- 8
 κεία καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολισμάτια ἦττον μὲν ὑπὸ τῶν
 20 ἑλῶν ἐνοχλεῖται, μικροῖς δ' ἀνάπλοισι πρὸς τὴν θάλατ-
 ταν συνῆπται. τὴν δ' Ἀτρίαν Ἰπιφανὴ γενέσθαι πόλιν
 φασίν, ἀφ' ἧς καὶ τοῦνομα τῷ κόλπῳ γενέσθαι τῷ
 Ἀδρία μικρὰν μετὰθασιν λαβόν. Ἀκυληία δ', ἥπερ μᾶ-
 λιστα τῷ μυχῷ πλησιάζει, κτίσμα μὲν ἔστι Ρωμαίων
 25 ἐπιτειχισθὲν τοῖς ὑπερκείμενοις βαρβάροις, ἀναπλεῖ-
 ται δὲ ὀλκάσι κατὰ τὸν Νατίσωνα ποταμὸν ἐπὶ πλεί-
 στους ἑξήκοντα σταδίους. ἀνείηται δ' ἐμπόριον [τοῖς
 τε Ἑνετοῖς καὶ] τοῖς περὶ τὸν Ἰστρον τῶν Ἰλλυριῶν
 ἔθνεσι· κομίζουσι δ' οὗτοι μὲν τὰ ἐκ θαλάττης, καὶ
 30 οἶνον ἐπὶ ξυλίνων πίθων ἄρμαμάξαις ἀναθέντες καὶ
 ἔλαιον, ἱκεῖνοι δ' ἀνδράποδα καὶ βοσκήματα καὶ δέφ-
 ματα. ἄξω δ' ἔστι τῶν Ἑνετικῶν ὄρων ἡ Ἀκυληία. διο-

ρίζονται δὲ ποταμῷ ῥέοντι ἀπὸ τῶν Ἀλπειῶν ὄρων, ἀνάπλουν ἔχοντι καὶ διοκοσίῳν σταδίων ἐπὶ τοῖς χιλί-
οις εἰς Νωρηίαν πόλιν, περὶ ἣν Γνατος Κάρβων ουμ-
βαλὼν Κίμβροις οὐδὲν ἔπραξεν. ἔχῃ δὲ ὁ τόπος οὗτος
χρυσιοπλῦσια εὐφυῆ καὶ σιδηρουργία. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ
μνηστῷ τοῦ Ἀδρίου καὶ ἱερὸν τοῦ Διομήδους ἐστὶν ἄξιον
μνήμης, τὸ Τίμανον· λιμένα γάρ ἔχει καὶ ἄλσος ἐκ-
πριπὲς καὶ πηγὰς ἐκ τῶ ποταμίου ὕδατος εὐθύς εἰς τὴν
θάλατταν ἐκπίπτοντος, πλατεῖ καὶ βαθεῖ ποταμῷ. Πο-
λύβιος δ' εἰρηκε πλὴν μιᾶς τὰς ἄλλας ἄλμυροῦ ὕδατος, 10
καὶ δὴ καὶ τοὺς ἐπιχωρίους πηγὴν καὶ μητέρα τῆς θα-
λάττης ὀνομάζειν τὸν τόκον. Ποσειδώνιος δὲ φησι πο-
ταμὸν τὸν Τίμανον ἐκ τῶν ὄρων φερόμενον καταπί-
πτειν εἰς βίρεθρον, εἰδ' ὑπὸ γῆς ἐνεχθέντα περὶ ἑκα-
τὸν καὶ τριάκοντα σταδίους ἐπὶ τῇ θαλάττῃ τὴν ἐκβο- 15
λὴν ποιεῖσθαι.

- 9 Τῆς δὲ τοῦ Διομήδους δυναστείας περὶ τὴν θά-
λατταν ταύτην αἱ τε Διομήδαιοι νῆσοι μαρτύρια καὶ τὰ
περὶ Δαυνίου καὶ τὸ Ἄργος τὸ Ἰππιον ἱστορούμενα·
περὶ ὧν ἱροῦμεν ἴφ' ὅσον πρὸς ἱστορίαν χρήσιμον, τὰ
δὲ πολλὰ τῶν μυθιομένων ἢ κατεφυσμένων ἄλλως
εἶναι δεῖ, οἷον τὰ περὶ Φαίδοντα καὶ τὰς Ἡλιάδας τὰς
ἀπαιγνυρούμενας περὶ τὸν Ἡριδανόν, τὸν μηδαμοῦ
γῆς ὄντα, κλησίον δὲ τοῦ Πάδου λεγόμενον, καὶ τὰς
Ἡλεκτρίδας νήσους τὰς πρὸ τοῦ Πάδου καὶ μελεαγρί- 25
δας ἐν αὐταῖς· οὐδὲ γὰρ τούτων οὐδὲν ἐστὶν ἐν τοῖς
τόποις. τῷ δὲ Διομήδῃ παρὰ τοῖς Ἑνετοῖς ἀποδιδιγ-
μῆναι τινας ἱστοροῦνται τιμαί· καὶ γὰρ θύεται λευ-
κὸς ἵππος αὐτῷ, καὶ δύο ἄλσῃ τὸ μὲν Ἥρας Ἀργείας
δείκνυται τὸ δ' Ἀρτέμιδος Αἰτωλίδος. προσμυθιέουσιν 30
δ', ὥς εἰκός, τὸ ἐν τοῖς ἄλσισι τούτοις ἡμεροῦσθαι τὰ
θηρία καὶ λύκοις ἐλάφους συναγιστάζεσθαι, προσιόν-

- των δὲ τῶν ἀνθρώπων καὶ καταφώντων ἀνέχεσθαι, τὰ
δὲ διωκόμενα ὑπὸ τῶν κυνῶν, ἐπειδὴν καταφύγη δεῦ-
ρο, μηκέτι διώκεσθαι. φασὶ δὲ τινὰ τῶν πάντων γνωριζό-
μενον ὥς εἰη φιλέγγυος καὶ σκωπτόμενον ἐπὶ τούτῳ πε-
δορι τυχεῖν κυνηγέταις λύκον ἐν τοῖς δικτύοις ἔχουσιν· εἰ-
πόντων δὲ κατὰ παιδιάν, εἰ ἐγγυᾶται τὸν λύκον ἐφ' ᾧ τε
τὰς ζημίας αἷς εἰργασται διαλύσειν, ἀφήσειν αὐτὸν ἐκ
τῶν λένων, ὁμολογῆσαι. ἀφιεθόντα δὲ τὸν λύκον ἵπ-
πων ἀγέλην ἀπελάσαντα ἀκαυτηριάστων (κανὴν προσ-
10 αγαγεῖν πρὸς τὸν τοῦ φιλέγγυου σταθμόν· τὸν δ' ἀπο-
λαβόντα τὴν χάριν καυτηριάσαι τε τὰς ἵππους λύκον,
καὶ κληθῆναι λυκοφόρους, τάχει μᾶλλον ἢ κάλλει δια-
φερούσας· τοὺς δ' ἀπ' ἐκείνου διαδεξαμένους τό τε καυ-
τήριον φυλάξαι καὶ τοῦτομα τῷ γένει τῶν ἵππων, ἔθος
15 δὲ ποιῆσαι θήλειαν μὴ ἐξαλλοτριοῦν, ἵνα μένοι παρὰ
μύνοις τὸ γνήσιον γένος, ἐνδόξου γενομένης ἐνθένδε
ἐκπέιουσ. νυνὶ δέ, ὥσπερ ἔφαμεν, πᾶσα ἐκλείπειν ἢ
τοιαύτη ἄσκησις. μετὰ δὲ τὸ Τίμανον ἢ τῶν Ἰστροίων
ἔστι παραλία μέχρι Πόλας, ἣ πρόσκειται τῇ Ἰταλίᾳ.
20 μετὰ δὲ φρούριον Τεργέστε Ἀκυλίας διέχον ἑκατὸν
καὶ ὀγδοήκοντα σταδίους· ἣ δὲ Πόλα ἰδρύεται μὲν ἐν
κόλῳ λιμενοειδὲς νησίδια ἔχοντι εὖορμα καὶ εὐκαρπα,
κτίσμα δ' ἐστὶν ἀρχαῖον Κόλχων τῶν ἐπὶ τὴν Μήδειαν
ἐκπεμφθέντων, διαμαρτόντων δὲ τῆς πράξεως καὶ κα-
25 ταγνόντων ἑαυτῶν φυγὴν „τὸ μὲν φυγάδων κεν ἐνέ-
„σπυι Γραικὸς“ ὥς Καλλίμαχος εἰρηκεν „ἀτὰρ κείνων
„γλῶσσ' ὀνόμηκε Πόλας.“ τὰ μὲν δὴ πέραν τοῦ Πά-
δου χωρία οἳ τι Ἑνετοὶ νέμονται καὶ οἱ (Ἰστροί) μέχρι
Πόλας. ὑπὲρ δὲ τῶν Ἑνετῶν Κάρνοι καὶ Κινόμανοι καὶ
30 Μεδόακοι καὶ Ἰνσουβροί, ὧν οἱ μὲν πολέμιοι τοῖς Ῥω-
μαίοις ὑπῆρξαν, Κινόμανοι δὲ καὶ Ἑνετοὶ συνεμάχουν

καὶ πρὸ τῆς Ἀντίβα στρατείας, ἤνικα Βοθούς καὶ Ἰν-
 σούβρους ἐπολέμουν, καὶ μετὰ ταῦτα.

- 10 Οἱ δ' ἐντὸς τοῦ Πάδου κατέχουσι μὲν ἅπασαν
 ὁσὴν ἐγκυκλοῦται τὰ Ἀπέννινα ὄρη πρὸς τὰ Ἀλπεια
 μέχρι Γενούας καὶ τῶν Σαβάτων, κατέχον δὲ Βόιοι καὶ 5
 Αἴγυες καὶ Σέοντες καὶ Γαιζᾶται τὸ πλεόν· τῶν δὲ
 Βοίων ἐξελαθίντων, ἀφανισθέντων δὲ καὶ τῶν Γαι-
 ζαιῶν καὶ Σενόνων, λείπεται τὰ Λιγυστικὰ φύλα καὶ
 τῶν Ῥωμαίων αἱ ἀποικίαι. τοῖς δὲ Ῥωμαίοις ἀναμέμι-
 χται καὶ τὸ τῶν Ὀμβρικῶν φύλον, ἔστι δ' ὅπου καὶ 10
 Τυρρηνῶν. ταῦτα γὰρ ἄμφω τὰ ἔθνη πρὸ τῆς τῶν
 Ῥωμαίων ἐπὶ πλεόν αὐξήσεως εἶχε τινα πρὸς ἀλλήλα
 περὶ πρωταίων ἁμύλλαν, καὶ μέσον ἔχοντα τὸν Τίβεριν
 ποταμὸν φερόντως ἐπιδιδέβαινεν ἀλλήλοις. καὶ εἰ ποῦ τι-
 νας ἐκστρατείας ἐποιοῦντο ἐπ' ἄλλους οἱ ἕτεροι, καὶ 15
 τοῖς ἑτέροις ἱεὶς ἦν μὴ ἀκολέπιδαι τῆς εἰς τοὺς αὐ-
 τοὺς τόπους ἐξόδου· καὶ δὴ καὶ τῶν Τυρρηνῶν στεί-
 λαντων στρατιὰν εἰς τοὺς περὶ τὸν Πάδον βαρβάρους
 καὶ πρᾶξαντων εὖ, ταχύ δὲ πάλιν ἐκπιδόντων διὰ τὴν
 τρυφήν, ἐπιστράτευσαν οἱ ἕτεροι τοῖς ἐκβαλοῦσιν· εἰτ' 20
 ἐκ διαδοχῆς τῶν τόπων ἀμφισβητοῦντες πολλὰς τῶν
 κατοικιῶν τὰς μὲν Τυρρηνικὰς ἐποίησαν τὰς δ' Ὀμ-
 βρικὰς· πλείους δὲ τῶν Ὀμβρικῶν, οἳ ἐγγυτέρω ἦσαν
 οἱ δὲ Ῥωμαῖοι παραλαβόντες καὶ πέμψαντες ἐποίκους
 πολλαχοῦ συνεφύλαξαν καὶ τὰ τῶν προεποικησάντων 25
 γένη. καὶ νῦν Ῥωμαῖοι μὲν εἰσιν ἅπαντες, οὐδὲν δ' ἦν-
 τον Ὀμβροὶ τε τινὲς λέγονται καὶ Τυρρηνοί, καθάπερ
 Ἐνετοὶ καὶ Αἴγυες καὶ Ἰνσουβροὶ.

- 11 Πόλεις δ' εἰσὶν ἐντὸς τοῦ Πάδου καὶ περὶ τὸν Πά-
 δον ἐπιφανεῖς Πλακεντία μὲν καὶ Κρεμῶνη πλησιαί- 30
 τатаὶ κατὰ μέσην ποῦ τὴν χώραν, μεταξὺ δὲ τούτων
 τε καὶ Ἀριμίνου Πάρμα καὶ Μοντινή καὶ Βονωνία

πλησίον ἤδη Ῥαβέννης καὶ μικρὰ πολίσματα ἀνὰ μέσον
 τούτων δι' ὧν ἡ εἰς Ῥώμην ὁδός, Ἀγκαρά Ῥήγιον
 Λέπιδον Μακροὶ Κάμποι, ὅπου πανήγυρις συντελε-
 ται κατ' ἔτος, Κλάτερνα Φόρον Κορινθίλιον, Φαειν- C.217
 5 τίς δὲ [καὶ] Καισάρια πρὸς τῷ Σάπι ποταμῷ καὶ τῷ
 Ῥουβίκωνι ἤδη συνάπτουσι τῷ Ἀρίμινῳ. τὸ δὲ Ἀρίμι-
 νον Ὀμβρων ἐστὶ κατοικία, καθάπερ καὶ ἡ Ῥάβεννα·
 δίδεσθαι δ' ἐποίκους Ῥωμαίους ἑκατέρω. ἔχει δὲ τὸ
 Ἀρίμινον λιμένα καὶ ὁμώνυμον ποταμόν. ἀπὸ δὲ Πλα-
 10 κεντίας εἰς Ἀρίμινον στάδιοι χίλιοι τριακόσιοι. ὑπὲρ
 δὲ Πλακεντίας ἐπὶ μὲν τοὺς ὄρους τῆς Κοττίου γῆς
 Τικίνον ἐν τριάκοντα ἑξὶ μιλίοις πόλις, καὶ ὁμώνυμος ὁ
 παραρρέων ποταμός· συμβάλλων τῷ Πάδῳ, καὶ Κλα-
 σιδίδιον καὶ Διέρθων καὶ Ἀκκαιοστατιέλλαι μικρὸν ἐν
 15 παρόδῳ. ἡ δ' εὐθεία εἰς Ὑκελον παρὰ τὸν Πάδον καὶ
 τὸν Δουρίαν ποταμόν βαρυσφώδης ἡ κολλή, πλεί-
 ους καὶ ἄλλους ἔχουσα ποταμούς, ὧν καὶ τὸν Δρουεν-
 τίαν, μιλίων ἐστὶ περὶ [ἑκατὸν] ἑξήκοντα. ἐντεῦθεν δὲ
 ἤδη τὰ Ἀλπια ὕψη καὶ ἡ Κελτική. ἴσθι δὲ ἡ Διέρθων
 20 πόλις ἀξιόλογος κειμένη κατὰ μέσην τὴν ὁδὸν τὴν ἀπὸ
 Γενούας εἰς Πλακεντίαν, ἑκατέρας διέχουσα σταδίους
 τετρακοσίους· κατὰ δὲ ταύτην τὴν ὁδὸν καὶ Ἀκκαιο-
 στατιέλλαι. ἀπὸ δὲ Πλακεντίας εἰς μὲν Ἀρίμινον εἰρη-
 25 ται· εἰς δὲ Ῥάβενναν κατάπλους τῷ Πάδῳ διεννύμε-
 ρων καὶ νυκτῶν. πολὺ δὲ καὶ τῆς ἐντὸς τοῦ Πάδου κα-
 τεύχεται ὑπὸ ἑλῶν, δι' ὧν Ἀντίβας χαλεπῶς διήλθε
 πρὸ τῶν ἐπὶ Τυρρηνίαν· ἀλλ' ἀνέψυξε τὰ πεδία ὁ Σκαῦ-

19. ποὶ Κελτική· πρὸς δὲ τοῖς ὄρεσιν ἐστὶ πόλις τοῖς ὕψοις
 κειμένη τοῖς Δούνης Δούνα· ἐνταῦθα δὲ κρημνιστὸν οἰκοῦσιν. εὐαν-
 δρεῖ δ' ὅμως ἡ χώρα καὶ τὸ στρατιωτικὸν ἐντεῦθεν τὸ πλέον ἐστὶ
 καὶ τὸ τῶν ἱππεῶν πλήθος, ἐξ ὧν καὶ ἡ σύγκλητος λαμβάνει τὴν
 σύνταξιν.

ρος διώρυγας πλωτὰς ἀπὸ τοῦ Πάδου μέχρι Πάρμης
 ἄγων. κατὰ γὰρ Πλακεντίαν ὁ Τρεβιάς ουμβάλλων
 τῷ Πάδῳ καὶ ἐτι πρότερον ἄλλοι πλείους κληροῦσι πέ-
 ραν τοῦ μετρίου. οὗτος δὲ ὁ Σκαῦρος ἐστὶν ὁ καὶ τὴν
 Αἰμιλίαν ὁδὸν στρώσας τὴν διὰ Πισῶν καὶ Λούνης 5
 μέχρι Σαβάτων κἀντεῦθεν διὰ Λέρθωνος· ἄλλη δ'
 ἐστὶν Αἰμιλία διαδεχομένη τὴν Φλαμινίαν. συννυπά-
 τευσαν γάρ ἀλλήλοις Μάρκος Αἰκίδος καὶ Γάιος Φλα-
 μίνιος· καθιελόντες δὲ Αἰγυας ὁ μὲν τὴν Φλαμινίαν
 ἱστρώσειν ἐκ' Ῥώμης διὰ Τυρρηνῶν καὶ τῆς Ὀμβρικῆς 10
 μέχρι τῶν περὶ Ἀρίμινον τόπων, ὁ δὲ τὴν ἐξῆς μέχρι
 Βονωνίας κἀκεῖθεν εἰς Ἀκυληίαν παρὰ τὰς ῥίζας τὰς
 τῶν Ἀλπεων ἐγκυκλούμενος τὰ ἔλη. ὅριον δὲ τῆς χώ-
 ρας ταύτης, ἣν ἐντὸς Κελτικὴν καλοῦμεν, πρὸς τὴν
 λοιπὴν Ἰταλίαν τό τε Ἀπέννινον ὄρος τὸ ὑπὲρ τῆς Τυρ- 15
 ρηνίας ἀπιδίδεικτο καὶ ὁ Αἰσίς ποταμός, ὕστεραν δὲ ὁ
 Ῥουβίκων, εἰς τὸν Ἀδρίαν ἐκδιδόντες ἀμφοτέρω.

C. 218

12

Τῆς δ' ἀριτῆς τῶν τόπων τεκμήριον ἢ τ' εὐαν-
 δρία καὶ τὰ μεγέθη τῶν πόλεων καὶ ὁ πλοῦτος, οἷς πᾶ-
 σιν ὑπερβέβληνται τὴν ἄλλην Ἰταλίαν οἱ ταύτη Ῥω- 20
 μαῖοι. καὶ γὰρ ἡ γεωργουμένη γῆ πολλοὺς καὶ παντοί-
 ους ἐκφέρει καρπούς, καὶ αἱ ὕλαι τοσαύτην ἔχουσι βά-
 λανον ὥστε ἐκ τῶν ἐντεῦθεν ὑποφορβίων ἡ Ῥώμη τρέ-
 φεται τὸ πλεον. ἔστι δὲ καὶ κίχροφόρος διαφερόντως
 διὰ τὴν εὐνδρίαν· τοῦτο δὲ λιμοῦ μέγιστόν ἐστιν ἄκος· 25
 πρὸς ἅπαντας γὰρ καιροὺς αἴρων ἀντέχει καὶ οὐδέποτε
 ἐπιλείπειν δύναται, καὶ τοῦ ἄλλου σίτου γίνηται οπά-
 νης. ἔχει δὲ καὶ πιττουργεῖα θαυμαστά. τοῦ δ' οἴνου τὸ
 πλῆθος μηνύουσιν οἱ πίθοι· ξύλινοι γὰρ μεζους οἴ-
 κων εἰσὶ· προσλαμβάνει δὲ πολὺ ἢ τῆς πίττης εὐπορία 30
 πρὸς τὸ εὐκώητον. ἰδίαν δὲ τὴν μὲν μαλακὴν οἱ περὶ
 Μοντινὴν τόποι καὶ τὸν Σκουλαίναν ποταμόν φέ-

ρουσι πολὺ πασσῶν καλλίστην, τὴν δὲ τραχείαν ἢ Λι-
γυστική καὶ ἡ τῶν Ἰνσουβρων, ἐξ ἧς τὸ κλέον τῆς οὐ-
κατίας τῶν Ἰταλιωτῶν ἀμπέχεται, τὴν δὲ μέσην οἱ
περὶ Πατάξιον, ἐξ ἧς οἱ τάπητες οἱ πολυτελεῖς καὶ γαν-
5 σάπαι καὶ τὸ τοιοῦτον εἶδος πᾶν, ἀμφέμαλλον τε καὶ
ἱτερόμαλλον. τὰ δὲ μέταλλα νυνὶ μὲν οὐχ ὁμοίως ἐν-
ταῦθα σπουδάζεται διὰ τὸ λυσιτελέστερα ἴσως εἶναι τὰ
ἐν τοῖς ὑπεραλπίοις Κελτοῖς καὶ τῇ Ἰβηρίᾳ, πρότερον
δὲ ἐσκουδάξτετο, ἐπεὶ καὶ ἐν ὕερκέλλοις χρυσωρυχείον
10 ἦν· κώμη δ' ἐστὶ πλησίον Ἰκτουμούλων, καὶ ταύτης
κώμης, ἄμφω δ' εἰσὶ περὶ Πλακεντίαν. αὕτη μὲν δὴ ἡ
πρώτη μερὶς τῆς Ἰταλίας μέχρι δεῦρο περιωδεύσθω.

Δευτέρα δὲ λεγέσθω ἡ Λιγυστική ἢ ἐν αὐτοῖς τοῖς 2
Ἀπεννίνοις ὄρεσι, μεταξὺ ἰδρυμένη τῆς νῦν λεχθείσης
15 Κελτικής καὶ τῆς Τυρρηνίας, οὐδὲν ἔχουσα περιηγή-
σεως ἄξιον, πλὴν ὅτι κωμηδὸν ζῶοι, τραχείαν γῆν
ἀροῦντες καὶ σκάκτοντες, μᾶλλον δὲ λατομοῦντες, ὥς
φησι Ποσειδώνιος. [εὐάνδραι δ' ὅμως ἡ χώρα καὶ τὸ
στρατιωτικὸν ἐντεῦθεν τὸ πλέον ἐστὶ καὶ τὸ τῶν (π-
20 πικῶν πλήθος, ἐξ ὧν καὶ ἡ σύγκλητος λαμβάνει τὴν
σύνταξιν.) τρίτοι δ' εἰσὶ συνεχεῖς τούτοις οἱ Τυρρηνοί,
τὰ πεδία ἔχοντες τὰ μέχρι τοῦ ποταμοῦ τοῦ Τιβέριδος,
κλυζόμενοι τὰ μὲν πρὸς ἱώ μάλιστα μέρη τῷ ποταμῷ
μέχρι τῆς ἐκβολῆς αὐτοῦ, κατὰ δὲ θάτερα τῷ Τυρρη-
25 νικῶ καὶ Σαρδῶνι κελάγῃ. φεῖ δὲ ἐκ τῶν Ἀπεννίνων
ὄρων ὁ Τίβερις, πληροῦται δ' ἐκ πολλῶν ποταμῶν,
μέρος μὲν τι δι' αὐτῆς φερόμενος τῆς Τυρρηνίας, τὸ
δ' ἐφεξῆς διορίζων ἀπ' αὐτῆς πρῶτον μὲν τὴν Ὀμβρι-
κήν, εἴτα τοὺς Σαβίνους καὶ Λατίνους τοὺς πρὸς τῇ
30 Ρώμῃ μέχρι τῆς παραλίας. καραβέβληνται δὲ πῶς τῷ
ποταμῷ μὲν καὶ τοῖς Τυρρηνοῖς κατὰ πλάτος, ἀλλήλοις
δὲ κατὰ μήκος· ἀνέχουσι δὲ πρὸς τὰ Ἀπέννινα ὄρη τὰ C. 219

πλησιάζοντα τῷ Ἀδρίᾳ πρώτοι μὲν οἱ Ὀμβρικοί, μετὰ δὲ τούτους Σαβίνοι, τελευταῖοι δ' οἱ τὴν Λατίνην ἔχοντες, ἀρξάμενοι πάντες ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ. ἡ μὲν οὖν τῶν Λατίνων χώρα μεταξὺ κεῖται τῆς τε ἀπὸ τῶν Ὀστίων παραλλῆλως μέχρι πόλεως Σινοίσεως καὶ τῆς Σαβίνης (τὰ δ' Ὄστια ἐστὶν ἐπὶ νεῖον τῆς Ρώμης, εἰς δ' ἐκδίδωσιν ὁ Τίβερις παρ' αὐτὴν ῥυεῖς), ἐκτείνεται δ' ἐπὶ μῆκος μέχρι τῆς Καρπανίας καὶ τῶν Σαυνιτικῶν ὄρων· ἡ δὲ Σαβίνη μεταξὺ τῶν Λατίνων κεῖται καὶ τῶν Ὀμβρικῶν, ἐκτείνεται δὲ καὶ αὐτὴ πρὸς τὰ Σαυνιτικὰ ὄρη, καὶ μᾶλλον συνάπτει τοῖς Ἀπεννίνους τοῖς κατὰ ὕψους τε καὶ Πελίγνους καὶ Μαρσούς· οἱ δ' Ὀμβρικοὶ μέσοι μὲν κεῖνται τῆς τε Σαβίνης καὶ τῆς Τυρρηνίας, μέχρι δ' Ἀρμίνου καὶ Ραβέντης προέασιν, ὑπερβάλλοντες τὰ ὄρη. Τυρρηνοὶ δὲ καύονται ὑπ' αὐτοῖς τοῖς ὄρεσι τοῖς περικλείουσιν ἐκ τῆς Λιγυστικῆς εἰς τὸν Ἀδρίαν, ἀπὸ τῆς οἰκίας ἀρξάμενοι θαλάττης καὶ τοῦ Τιβέριδος. τὰ καθ' ἕκαστα δὲ διέξιμεν ἀπ' αὐτῶν τούτων ἀρξάμενοι.

- 2 Οἱ Τυρρηνοὶ τοίνυν παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις Ἐτροῦσχοι καὶ Τούσχοι προσαγορεύονται. οἱ δ' Ἕλληνες οὕτως ὠνόμασαν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ Τυρρηνοῦ Ἄττος, ὥς φασι, τοῦ στείλαντος ἐκ Λυδίας ἐποίκους δεῦρο. ἐπὶ γάρ λιμου καὶ ἀφορίας ὁ Ἄττις, εἰς τῶν ἀπογόνων Ἡρακλέους καὶ Ὀμφάλης, θυεῖν παίδων ὄντων, κλήρω Ἀυδὸν μὲν κατέσχε, τῷ δὲ Τυρρηνοῖ τὸν πλείων συστήσας λαὸν ἐξέστειλεν. ἐλθὼν δὲ τὴν τε χώραν ἀφ' ἑαυτοῦ Τυρρηνίαν ἐκάλεσε καὶ δώδεκα πόλεις ἐκτίσεν, οἰκιστὴν ἐπιστήσας Τάρκωνα, ἀφ' οὗ Ταρχυνία ἢ πόλις, ὃν διὰ τὴν ἐκ παίδων σύνεσιν πολλὸν γεγεννησθαι μυθιούουσι. τότε μὲν οὖν ὑφ' ἐνὶ ἡγεμόνι ταπτόμενοι μέγα ἰσχυρον, χρόνους δ' ὕστερον διαλυθῆναι τὸ σύ-

στήμα εἰκός καὶ κατὰ πόλεις διασπασθῆναι βίᾳ τῶν
 πλησιοχώρων εἰζαντας· οὐ γάρ ἂν χώραν εὐδαίμονα
 ἀφέντες τῇ θαλάττῃ κατὰ ληστειάν ἐπέθεντο ἄλλοι
 πρὸς ἄλλα τραπόμενοι πελάγῃ, ἐπεὶ, ὅπου γε συμπνιύ-
 5 σαιεν, ἱκανοὶ ἦσαν οὐκ ἀμύνασθαι μόνον τοὺς ἐπιχει-
 ρούντας αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ ἀντεπιχειρεῖν καὶ μακρὰς
 σιρατείας ποιῆσθαι. μετὰ δὲ τὴν τῆς Ῥώμης κτίσιν
 Δημάρτος ἀφικνίεται λαὸν ἄγων ἐκ Κορίνθου, καὶ
 δεξαμένων αὐτὸν Ταρκυνικῶν γεννᾷ Λουκούμωνα ἐξ
 10 ἐπιχωρίας γυναικός. γενόμενος δὲ Ἄγκω Μαρκίῳ τῷ
 βασιλεῖ τῶν Ῥωμαίων φίλος, ἐβασίλευσεν οὗτος καὶ
 μετωνομάσθη Λεύκιος Ταρκύνιος Πρίσκος. ἐκόσμησε C.220
 δ' οὖν τὴν Τυρρηνίαν καὶ αὐτὸς καὶ ὁ πατήρ πρότε-
 ρον, ὁ μὲν εὐπορία δημιουργῶν τῶν συνακολουθη-
 15 σάντων οἰκοθεν, ὁ δὲ ταῖς ἐκ τῆς Ῥώμης ἀφορμαῖς.
 λέγεται δὲ καὶ ὁ Θριαμβικὸς κόσμος καὶ ὑπατικὸς καὶ
 ἀπλῶς ὁ τῶν ἀρχόντων ἐκ Ταρκυνίων δεῦρο μετα-
 νεχθῆναι καὶ ῥάβδοι καὶ πελέκεις καὶ σάλπιγγες καὶ
 ἱεροποιᾶι καὶ μαντικῇ καὶ μουσικῇ, ὅση δημοσία
 20 χρῶνται Ῥωμαῖοι. τούτου δ' υἱὸς ἦν ὁ δεύτερος Ταρ-
 κύνιος ὁ Σούπερβος, ὅσπερ καὶ τελευταῖος βασιλεύ-
 σας ἐξέπεσε. Πορσίνας δ', ὁ τῶν Κλουσίνων βασι-
 λεύς, πόλεως Τυρρηνίδος, κατάγειν αὐτὸν ἐπιχειρήσας
 δι' ὅπλων, ὥς οὐχ οἷός τε ἦν, καταλυσάμενος τὴν
 25 ἐχθραν ἀπῆλθε φίλος μετὰ τιμῆς καὶ δωρεῶν μεγάλων.

Περὶ μὲν τῆς ἐπιφανείας τῶν Τυρρηνῶν ταῦτα 3
 καὶ ἐτι τὰ τοῖς Καίρειτανοῖς πραχθέντα . . . καὶ γὰρ τοὺς
 ἰλόντας τὴν Ῥώμην Γαλάτας κατεπολέμησαν ἀπιοῦσιν
 ἐπιθήμενοι κατὰ Σαβίνους, καὶ ἃ παρ' ἐκόντων ἔλαβον
 30 Ῥωμαίων ἐκείνοι λάφυρα ἄκοντας ἀφείλοντο· πρὸς δὲ
 τούτοις τοὺς καταφυγόντας παρ' αὐτοὺς ἐκ τῆς Ῥώ-
 μης ἔσωσαν καὶ τὸ ἀθάνατον πύρ καὶ τὰς τῆς Ἑστίας

ίερείας. οἱ μὲν οὖν Ῥωμαῖοι διὰ τοὺς τότε φαύλως διοικούντας τὴν πόλιν οὐχ ἱκανῶς ἀπομνημονεῦσαι τὴν χάριν αὐτοῖς δοκοῦσι· πολιτεῖαν γὰρ δόντες οὐκ ἀνέγραφαν εἰς τοὺς πολίτας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς μὴ μετέχοντας τῆς ἰσονομίας εἰς τὰς δέλους ἐξώριζον 5 τὰς Καίρειανών, παρὰ δὲ τοῖς Ἑλλήσιν εὐδοκίμησιν ἡ πόλις αὕτη διὰ τε ἀνδρείαν καὶ δικαιοσύνην· τῶν τε γὰρ λησθηρίων ἀπέσχετο καίπερ δυναμένη πλείστον, καὶ Πυθοῖ τὸν Ἀγυλλαίων καλούμενον ἀνέθηκε θησαυρόν. Ἀγυλλα γὰρ ὠνομάζετο τὸ πρότερον ἢ νῦν 10 Καίρεα, καὶ λέγεται Πελασγῶν κτίσμα τῶν ἐκ Θειταλίας ἀφικμένων· τῶν δὲ Λυδῶν, οἵπερ Τυρρηνοὶ μετωνομάσθησαν, ἐπιστρατευσάντων τοῖς Ἀγυλλαίοις, προσιών τῷ τείχει τις ἐπυνθάνετο τοῦνομα τῆς πόλεως, τῶν δ' ἀπὸ τοῦ τείχους Θειταλῶν τινος ἀντὶ τοῦ 15 ἀποκρίνασθαι προσαγορεύσαντος αὐτὸν „χαῖρε,“ δεξάμενοι τὸν οἶωνόν οἱ Τυρρηνοὶ τοῦτον ἀλοῦσαν τὴν πόλιν μετωνόμασαν. ἡ δὲ οὕτω λαμπρὰ καὶ ἐπιφανὴς πόλις νῦν ἔχνη σῶζει μόνον, εὐανθεὶ δ' αὐτῆς μᾶλλον τὰ πλησίον θερμά, ἃ καλοῦσι Καίρειανά, διὰ τοὺς 20 φοιτῶντας θεραπείας χάριν.

4 Τοὺς δὲ Πελασγοὺς, ὅτι μὲν ἀρχαῖον τι φύλον κατὰ τὴν Ἑλλάδα πάσαν ἐπιπολάσαν καὶ μάλιστα πα-
C.221 ρὰ τοῖς Αἰολεῦσι τοῖς κατὰ Θειταλίαν, ὁμολογοῦσιν ἅπαντες σχεδόν τι νομίζειν δέφθωιν Ἐφορος τὸ ἀνέ- 25 καθεν Ἀρχάδας ὄντας ἐλίσθαι στρατιωτικὸν βίον, εἰς δὲ τὴν αὐτὴν ἀγωγὴν προτρέποντας πολλοὺς ἅπασι τοῦ ὀνόματος μεταδοῦναι καὶ πολλὴν ἐπιφάνειαν κτήσασθαι καὶ παρὰ τοῖς Ἑλλήσι καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις, παρ' ὅσους ποτὲ ἀφικόμενοι τετυχήκασι. καὶ γὰρ τῆς 30 Κρήτης ἐποικοὶ γεγὼνασιν, ὥς φησιν Ὅμηρος· λέγει γοῦν Ὀδυσσεὺς πρὸς Πηνελόπην „ἄλλη δ' ἄλλων

„γλώσσα μεμιγμένη· ἐν μὲν Ἀχαιοί, ἐν δ' Ἐπειόκρητες
 „μεγαλήτορες, ἐν δὲ Κύνωνες, Δωριεῖς τε τριχάικες,
 „διότι Πελαγοί.“ καὶ τὸ Πελασγικὸν Ἄργος ἢ Θεττα-
 λία λέγεται, τὸ μεταξύ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Πηνειοῦ καὶ
 5 τῶν Θερμοπυλῶν ἕως τῆς ὄρεινῆς τῆς κατὰ Πίνδον, διὰ
 τὸ ἐκάρξαι τῶν τόπων τούτων τοὺς Πελασγούς. τὸν τε
 Δία τὸν Δωδωναῖον αὐτὸς ὁ ποιητὴς ὀνομάζει Πελασ-
 γικόν „Ζεῦ ἄνα, Δωδωναίε, Πελασγικέ.“ πολλοὶ δὲ
 καὶ τὰ Ἰππειρωτικὰ ἔθνη Πελασγικά εἰρήκασιν, ὥς καὶ
 10 μέχρι δεῦρο ἐπαρξάιτων· Πελασγούς τε πολλοὺς καὶ
 τῶν ἡρώων ὄνομα καλέσαντες, οἱ ὕστερον ἀπ' ἐκείνων
 πολλὰ τῶν ἔθνων ἐπώνυμα πεποιήκασιν· καὶ γὰρ τὴν
 Αἰσβον Πελασγίαν εἰρήκασιν, καὶ τοῖς ἐν τῇ Τρωάδι
 Κίλιξιν Ὅμηρος εἰρήκε τοὺς ὁμόρους Πελασγούς „Ἰπ-
 15 „πόθοος δ' ἄγε φύλα Πελασγῶν ἐγχεσιμῶρων, τῶν οἱ
 „Λάρισαν ἱριβῶλακα ναιετάασκον.“ τῷ δ' Ἐφύρῳ τοῦ
 ἔξ' Ἀρχαδίας εἶναι τὸ φύλον τοῦτο ἤρξεν Ἰσίδοδος. φησὶ
 γάρ „υἱεῖς ἐξεγένοντο Λυκάονος ἀντιθέοιο, ὃν ποτε
 „τίκτε Πελασγός.“ Αἰσχύλος δ' ἐκ τοῦ περὶ Μυκῆνας
 20 Ἄργους φησὶν ἐν Ἰκέτισι καὶ Δαναΐσι τὸ γένος αὐτῶν.
 καὶ τὴν Πελοπόννησον δὲ Πελασγίαν φησὶν Ἐφορος
 κληθῆναι, καὶ Εὐριπίδης δ' ἐν Ἀρχελαῶ φησὶν ὅτι
 „Δαναὸς ὁ πεντήκοντα θυγατέρων πατήρ ἐλθὼν ἐς
 „Ἄργος ὥκισ' Ἰνάχου πόλιν, Πελασγιώτας δ' ὀνομα-
 25 „σμένους τὸ πρὶν Δαναοὺς καλεῖσθαι νόμον ἔθηκ' ἀν'
 „Ἑλλάδα.“ Ἀντικλείδης δὲ πρῶτους φησὶν αὐτοὺς τὰ
 περὶ Ἀθηναίων καὶ Ἰμβρον κτίσαι, καὶ δὴ τούτων τινὰς
 καὶ μετὰ Τυρρηνοῦ τοῦ Ἄττος εἰς τὴν Ἰταλίαν συνά-
 ραι. καὶ οἱ τὴν Ἀθίδα συγγράψαντες ἱστοροῦσι περὶ
 30 τῶν Πελασγῶν ὥς καὶ Ἀθήνησι γενομένων, διὰ δὲ

τὸ κλανήτας εἶναι καὶ δίκην ὀρνέων ἐπιφοιτᾶν ἐφ' οὓς ἔτυχε τόπους Πιλαργοὺς ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν κληθῆναι.

Q. 222
6

Τῆς δὲ Τυρρηνίας μῆκος μὲν τὸ μέγιστον εἶναι φασὶ τὴν παραλίαν ἀπὸ Λούνης μέχρι Ῥατίων διαχιλίων που καὶ πεντακοσίων σταδίων, πλάτος δὲ τοῦ ἡμίσους ἔλαττον τὸ πρὸς τοῖς ὄρεσιν. εἰς μὲν οὖν Πίσας ἀπὸ Λούνης πλείους τῶν τετρακοσίων σταδίων εἰσίν, ἐντεῦθεν δ' εἰς Ὑολατίφρας διακόσιοι ὀγδοήκοντα, πάλιν δ' ἐνθύνει εἰς Ποπλώνιον διακόσιοι 10 ἑβδομήκοντα, ἐκ δὲ Ποπλώνιου εἰς Κόσαν ἐγγὺς ὀκτακόσιοι, οἱ δὲ ἑξακόσιοι φασί . . . . Πολύβιος δ' οὐκ εὖ καὶ τοὺς πάντας χιλίους τριακοσίους τριᾶκοντα λέγει. τούτων δ' ἡ μὲν Λοῦνα πόλις ἐστὶ καὶ λιμὴν, καλοῦσι δ' οἱ Ἕλληνες Σιλήνης λιμένα καὶ πόλιν. ἡ μὲν οὖν πόλις 15 οὐ μεγάλη, ὁ δὲ λιμὴν μέγιστός τε καὶ κάλλιστος, ἐν αὐτῷ περιέχων πλείους λιμένας ἀγχιβαθεῖς πάντας, οἷον ἂν γένοιτο ὀρμητήριον θαλαττοκρατησάντων ἀνθρώπων τοσαύτης μὲν θαλάττης τοσοῦτον δὲ χρόνον. περικλείεται δ' ὁ λιμὴν ὄρεσιν ὑψηλοῖς, ἀφ' ὧν τὰ πελάγη 20 κατοπτεύεται καὶ ἡ Σαρδὼ καὶ τῆς ἡόνος ἑκατέρωθεν πολὺ μέρος. μέταλλα δὲ λίθου λευκοῦ τε καὶ ποικίλου γλαυκίζοντος τοσαῦτά τ' ἐστὶ καὶ τηλικαῦτα, μονολίθους ἐκδιδόντα πλάκας καὶ στύλους, ὥστε τὰ πλείστα τῶν ἐκπρικῶν ἔργων τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ ταῖς ἄλλαις 25 πόλεσιν ἐντεῦθεν ἔχειν τὴν χορηγίαν· καὶ γὰρ εὐεξάγωγός ἐστιν ἡ λίθος, τῶν μετᾶλλων ὑπερκειμένων τῆς θαλάττης πλεσίον, ἐκ δὲ τῆς θαλάττης διαδεχομένου τοῦ Τιβέριος τὴν κομιδὴν· καὶ τὴν ξυλείαν τὴν εἰς τὰς οἰκοδομὰς σελμάτων εὐθυτάτων καὶ εὐρηκιστάτων ἡ 30 Τυρρηνία χορηγεῖ τὴν πλείστην, τῷ ποταμῷ κατὰγουσα ἐκ τῶν ὀρέων εὐθύς. [πρὸς δὲ τοῖς ὄρεσι τοῖς

ὑπερκειμένοις τῆς Λούνης ἐστὶ πόλις Λοῦκα.] μεταξὺ
 δὲ Λούνης καὶ Πίσης ὁ Μάκρας ἐστὶ *χωρίον, ᾧ πέριτι
 τῆς Τυρρηνίας καὶ τῆς Αἰγυπτιακῆς κέχρηται τῶν συγ-
 γραφέων πολλοί. ἡ δὲ Πίσσα κτίσμα μὲν ἐστὶ τῶν ἐν
 5 Πελοποννήσῳ Πισατῶν, οἳ μετὰ Νέστορος ἐπὶ Ἴλιον
 στρατεύσαντες κατὰ τὸν ἀνάπλου ἐπλανήθησαν, οἳ
 μὲν εἰς τὸ Μεταπόντιον οἳ δ' εἰς τὴν Πιοᾶτιν, ἅπαντες
 Πύλιοι καλούμενοι. διελθὼν δὲ ποταμῶν κεῖται μεταξὺ
 κατ' αὐτὴν τὴν συμβολήν, Ἄρνου τε καὶ Αὔσαρος, ὧν
 10 ὁ μὲν ἐξ Ἄρρητιος φέρεται πολὺς, οὐχὶ πᾶς, ἀλλὰ τριχῇ
 σχισθεὶς, ὁ δ' ἐκ τῶν Ἀπινίνων ὁρῶν· συμπισδόντες
 δ' εἰς ἕν ρεῖθραν μετεωρίζουσιν ἀλλήλους ταῖς ἀντι-
 κοπαῖς ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε τοὺς ἐπὶ τῶν ῥόνων ἐστῶτας
 ἀμφοτέρων μηδέντερον ὑπὸ θατίρου καθορᾶσθαι, ὥστ'
 15 ἀνάγκη δυσανάπλωτα ἐκ θαλάττης εἶναι· στάδιοι δ'
 εἰσὶ τοῦ ἀνάπλου περὶ εἰκοσι. μυθεύουσι δ', ὅτι πρῶ-
 τον ἐκ τῶν ὁρῶν οἱ ποταμοὶ κατεφέροντο οὗτοι, κω-
 λυομένους ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων μὴ συμπισδόντες εἰς ἕν
 κατακλύζοιεν τὴν χώραν, ὑποσχίσθαι μὴ κατακλύσειν,
 20 καὶ φυλάξαι τὴν πίστιν. δοκεῖ δ' ἡ πόλις εὐτυχῆσαι C. 228
 ποτα, καὶ νῦν οὐκ ἄδοξε διὰ τε εὐκαρπίαν καὶ τὰ λι-
 θουργεῖα καὶ τὴν ὕλην τὴν ναυπηγήσιμον, ἥ τὸ μὲν
 παλαιὸν ἐχρῶντο πρὸς τοὺς κατὰ θάλατταν κινδύνους·
 καὶ γὰρ μαχιμώτεροι Τυρρηνῶν ὑπῆρξαν, καὶ παρώ-
 25 ξυναν αὐτοὺς οἱ Αἰγυπιοὶ πονηροὶ γίγτοντες παρὰ πλει-
 ράν ὄντας· νῦν δὲ τό πλέον εἰς τὰς οἰκοδομὰς ἀναλί-
 σκεται τὰς ἐν Ῥώμῃ καὶ ταῖς ἑκαταλίαι βασιλείαι κατα-
 σκαυαζομένων Περσικά.

Τῶν δὲ ὕδατι στρατανῶν ἡ μὲν χώρα κλύζεται τῇ 6
 30 θαλάττῃ, τό δὲ κτίσμα ἐν φάραγγι βαθύτα λόφος ἐστὶν
 ὑψηλὸς περίκρημνος πάντῃ τὴν κορυφὴν ἐπὶ πείδος, ἐφ'
 ἣ ἰδρυται τό τεῖχος τῆς πόλεως. ἡ δ' ἐπ' αὐτὴν ἀνάβα-
 ΣΤΡΑΒΟ I. 20

σις πεντεκαίδεκα σταδίων ἐστὶν ἀπὸ τῆς βάσεως, ὅξεια
 πᾶσα καὶ χαλεπή. ἐνταῦθα συνίστησαν τινὲς τῶν Τυρ-
 ρηνῶν καὶ τῶν προγεγραμμένων ὑπὸ Σύλλα· πληρώ-
 σαντες δὲ τέτταρα τάγματα στρατιᾶς διατῆ χρόνον ἐπο-
 λιορκήθησαν, εἰθ' ὑπόσπονδοι παρεχώρησαν τοῦ τό- 5
 που. τὸ δὲ Ποπλῶνιον ἐπ' ἄκρας ὑψηλῆς ἰδρυταὶ κα-
 τερωγνίας εἰς τὴν θάλατταν καὶ χειρρονησιζούσης.
 πολιορκίαν καὶ αὐτὸ διδεδυμένον περὶ τοὺς αὐτοὺς και-
 ρούς. τὸ μὲν οὖν πολίχμιον πᾶν ἐρημὸν ἐστὶ πλὴν τῶν
 ἱερῶν καὶ κατοικιῶν ὀλίγων, τὸ δ' ἐπίνειον οἰκεῖται 10
 βέλτιον, πρὸς τῇ ῥίζῃ τοῦ ὄρους λιμένιον ἔχον καὶ
 νεωσοίκους δύο· καὶ δοκεῖ μοι μόνῃ τῶν Τυρρηνίδων
 τῶν παλαιῶν αὕτη πόλειον ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ ἰδρυ-
 σθαι· αἴτιον δ' ἐστὶ τὸ τῆς χώρας ἀλίμενον· διόπερ
 παντάπασιν ἐφευγον οἱ κτίσται τὴν θάλατταν ἢ προε- 15
 βάλλοντο ἐρύματα πρὸ αὐτῆς, ὥστε μὴ λάφυρον ἔτοι-
 μον ἔκχεσθαι τοῖς ἐκπλεύσασιν. ἐστὶ δὲ καὶ θυνηνο-
 σκοπεῖον ὑπὸ τῇ ἄκρᾳ. κατοπτέυεται δ' ἀπὸ τῆς πό-
 λεως πόρρωθεν μὲν καὶ μόλις ἢ Σαρδῶ, ἑγγυτέρω δ' ἢ
 Κύρνος ἐξήκοντά πωρς διέχουσα τῆς Σαρδόνος στα- 20
 δίους, πολὺ δὲ μᾶλλον τούτων ἢ Αἰθαλία, [ἥ] προσε-
 χεστέρα τῇ ἡπείρῳ ἐστὶν ὅσον τριακοσίους διέχουσα
 σταδίους, ὅσους καὶ τῆς Κύρνον διέχει. ἄριστον δ'
 ἀφ' ἡπείρου τοῦτο τὸ χωρίον ἐστὶν ἐπὶ τὰς τρεῖς τὰς λε- 25
 χθείσας νήσους, εἰδομεν δὲ καὶ ταύτας ἡμεῖς ἀναβάν-
 τες ἐπὶ τὸ Ποπλῶνιον καὶ μεταλλά τινα ἐν τῇ χώρᾳ
 ἐκλειμμένα. εἰδομεν δὲ καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὸν
 σιδήρον τὸν ἐκ τῆς Αἰθαλίας κομιζόμενον· οὐ γὰρ δύ-
 νηται συλλυπαίνεσθαι καμινευόμενος ἐν τῇ νήσῳ, κο- 30
 μίζεται δ' εὐθὺς ἐκ τῶν μεταλλῶν εἰς τὴν ἡπείρον, 30
 τοῦτό τε δὴ παράδοξον ἡ νήσος ἔχει καὶ τὸ τὰ ὀρύγματα
 C.221 ἀνακληροῦσθαι πάλιν τῷ χρόνῳ τὰ μεταλλευθέντα,

καθάπερ τοὺς πλαταμῶνάς φασι τοὺς ἐν Ρόδῳ καὶ τὴν
ἐν Πάρῳ πέτραν τὴν μάρμαρον καὶ τὰς ἐν Ἰνδοῖς
ἄλλας, ὥς φησι Κλείταρχος. οὐτ' οὖν Ἐρατοσθένης
ὁρθῶς ὁ φήσας μὴ καθορᾶσθαι μήτε τὴν Κύρνον ἐκ
6 τῆς ἡπείρου μήτε τὴν Σαρδῶνα, οὐτ' Ἀρταμίδωρος ὁ
φήσας ἐν χιλίοις εἶναι καὶ διακοσίοις σταδίοις πελαγίας
ἀμφοτέρως. καὶ γὰρ εἰ τιςιν, ἡμῖν γε οὐκ ἂν ὑπῆρξαν
ὁραταὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἰφ' ὅσον σαφεῖς ἰωρῶντο, καὶ μά-
λιστα ἡ Κύρνος. ἴστι δὲ κατὰ τὴν Αἰθαλίαν λιμὴν Ἀρ-
10 γῶος ἀπὸ τῆς Ἀργουῆς, ὥς φασιν. ἐκεῖσε γὰρ πλεῦσαι
τὴν τῆς Κίρκης οἰκησιν ζητοῦντα τὸν Ἰάσονα, τῆς Μη-
δείας ἐθελούσης ἰδεῖν τὴν θεάν· καὶ δὴ καὶ τῶν ἀπο-
στειγγισμάτων παγέντων, ἃ ἐποιοῦν οἱ Ἀργοναῦται,
διαμένειν ἔτι καὶ νῦν διαποικίλους τὰς ἐπὶ τῆς ῥόνος
15 ψήφους. αἱ δὲ τοιαῦται μυθοποιαὶ τεκμήρια τῶν λε-
γομένων ὑφ' ἡμῶν εἰσίν, ὅτι οὐ πάντα Ὅμηρος αὐτὸς
ἐπλαττειν, ἀλλ' ἀκούων θρυλουμένων τῶν τοιούτων
πολλῶν αὐτὸς προσετίθει μήκη διαστημάτων καὶ ἐκτο-
πισμῶν· καὶ καθάπερ τὸν Ὀδυσσεῖα εἰς τὸν ὠκεανὸν
20 ἐξέβαλε, παραπλησίως καὶ τὸν Ἰάσονα, γενομένης καὶ
τούτῳ πλάνης τινὸς κακείνῳ, καθάπερ καὶ Μενελάῳ.
περὶ μὲν οὖν τῆς Αἰθαλίας τοσαῦτα.

Ἡ δὲ Κύρνος ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων καλεῖται Κορ- 7
σῖκα. οἰκεῖται δὲ φαύλως τραχεῖά τε οὖσα καὶ τοῖς
25 πλείστοις μέρεσι δύσβατος τιλῶς ὥστε τοὺς κατέχον-
τας τὰ ὄρη καὶ ἀπὸ λησθηρίων ζῶντας ἀγριωτέρους
εἶναι θηρίων. ὁπότεν γοῦν ὁρμήσωσιν οἱ τῶν Ῥω-
μαίων στρατηγοὶ καὶ προσπεισόντες τοῖς ἐφύμασι πολὺ
πλήθος ἔλωσι, τῶν ἀνδραπόδων ὁρᾶν ἔστιν ἐν τῇ
30 Ῥώμῃ καὶ θαυμάζειν ὅσον ἐμφαίνεται τό θηριώδης καὶ
τὸ βοσκηματώδης ἐν αὐτοῖς· ἥ γὰρ οὐχ ὑπομένουσι
ζῆν ἢ ζῶντες ἀπαθελὰ καὶ ἀναισθησίᾳ τοὺς ἀνησαμέ-
20·

νους ἐπιτρίβουσιν, ὥστε καίπερ τό τυχὸν καταβαλοῦ-
 σιν ὑπὲρ αὐτῶν ὁμῶς μεταμέλειν. ἔστι δ' ὁμῶς οἰκῆ-
 σιμά τινα μέρη καὶ πόλεις καὶ Βλησίτων τε καὶ
 Χάραξ καὶ Ἐνικονίαι καὶ Θάπανες. μῆκος δὲ τῆς νήσου
 φησὶν ὁ χωρογράφος μίλια ἑκατὸν ἐξήκοντα, πλάτος δὲ
 ἑβδομήκοντα. Σαρδόνος δὲ μῆκος διακόσια εἰκοσι,
 πλάτος δὲ ἐννῆκοντα ὀκτώ, καὶ ἄλλους δὲ Κύρνου μὲν
 περίμετρος περὶ (τρὶς)χιλίους λέγεται καὶ διακοσίους
 σταδίους, τῆς δὲ Σαρδόνος καὶ τετρακισχιλίους. ἔστι
 δὲ αὐτῆς τό πολύ μέρος τραχύ καὶ οὐκ εἰρηναῖον, πολὺ 10
 δὲ καὶ χεῖραν ἔχον εὐδαίμονα τοῖς πᾶσι, σίτω δὲ καὶ
 διαφερόντως. πόλεις δ' εἰσὶ μὲν πλείους, ἀξιόλογοι δὲ
 C. 225 Χάραλις καὶ Σοῦλχοι. τῇ δ' ἀρετῇ τῶν τόπων ἀντιτά-
 τεται τις καὶ μοχθηρία· νοσιρὰ γὰρ ἡ νῆσος τοῦ θε-
 ρους καὶ μάλιστα ἐν τοῖς εὐκαρπούσι χωρίοις· τὰ δ' 15
 αὐτὰ ταῦτα καὶ πορθεῖται συνεχῶς ὑπὸ τῶν ὀρεῶν
 οἱ καλοῦνται Διαγησβεῖς, Ἰολαεῖς πρότερον ὀνομαζό-
 μενοι. λέγεται γὰρ Ἰόλαος ἄγων τῶν παίδων τινὰς τοῦ
 Ἡρακλέους ἔλθειν δεῦρο καὶ συνοικῆσαι τοῖς τὴν νή-
 σον ἔχουσι βαρβάροις· Τυρρηνοὶ δ' ἦσαν· ὕστερον δὲ 20
 Φοίνικες ἐπικράτησαν οἱ ἐκ Καρχηδόνης, καὶ μετὰ
 τούτων Ῥωμαίοις ἐπολέμουν· καταλυθέντων δὲ ἐκεί-
 νων πάνθ' ὑπὸ Ῥωμαίοις ὑπῆρξε. τέτταρα δ' ἐστὶ τῶν
 ὀρεῶν ἔθνη, Πάρατοι Σοσσινάτοι Βάλαροι Ἀκύνιτες,
 ἐν σπηλαίοις οἰκοῦντες, εἰ δέ τινα ἔχουσι γῆν σπόρι- 25
 μον, οὐδὲ ταύτην ἐπιμελῶς σπείροντες, ἀλλὰ τὰς τῶν
 ἐργαζομένων καθαρπάζοντες, τοῦτο μὲν τῶν αὐτόθι
 τοῦτο δ' ἐπιπλέοντες τοῖς ἐν τῇ περὰ, Πισάταις μά-
 λιστα. οἱ δὲ πεμπόμενοι στρατηγοὶ τὰ μὲν ἀντέχουσι,
 πρὸς ᾧ δ' ἀπανδῶσιν, ἐπειδὴν μὴ λυσitelῇ τρέφειν 30
 συνεχῶς ἐν τόποις νοσιροῖς στρατόπεδον. λείπεται δὲ
 στρατηγεῖν τέχνας τινὰς· καὶ δὴ τηρήσαντες ἔθος τε

τῶν βαρβάρων (πανηγυρίζουσι γὰρ ἐπὶ πλείους ἡμέρας ἀπὸ τῆς λεηλασίας), ἐπιτίθενται τότε καὶ χειροῦνται πολλοὺς. γίνονται δ' ἐνταῦθα οἱ τρεῖς φύοντες αἰγείαν ἀντ' ἐφίας κριοί, καλούμενοι δὲ μονόσμωνες, ὧν ταῖς δορατὲς θωρακίζονται. χρῶνται δὲ πέλιτῃ καὶ ξιφιδίῳ.

Ἀπὸ πάσης δὲ τῆς μεταξὺ Ποπλωνίου καὶ Πίσσης 8
 Ἰκανῶς αἱ νῆσοι κατοπιεῦνται· ἐπιμήκεις δ' εἰσὶ καὶ
 παράλληλοι σχεδὸν αἱ τρεῖς ἐπὶ νότον καὶ Λιβύην τε-
 10 τραμμέναι· πολὺ μέντοι τῷ μεγέθει λείπεται τῶν ἄλ-
 λων ἢ Αἰθάλια. ἀπὸ τε τῆς Λιβύης τὸ ἐγγυτάτω διάγραμμα
 φησιν ὁ χωρογράφος εἰς τὴν Σαρδῶνίᾳ τριακόσια.
 μετὰ δὲ τὸ Ποπλώνιον Κόσαι πόλις μικρὸν ὑπὲρ τῆς
 θαλάττης· ἔστι δ' ἐν κόλπῳ βουνὸς ὑψηλός, ἐφ' οὗ τὸ
 15 κτίσμα· ὑπόκειται δ' Ἰφρακλίου λιμὴν καὶ πλησίον
 λιμνοθάλαττα καὶ παρὰ τὴν ἄκραν τὴν ὑπὲρ τοῦ κόλ-
 που θυνοσκοπεῖον, ἀκολουθεῖ γὰρ ὁ θύννος οὐ τῇ
 βαλάνῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ πορφύρᾳ παρὰ γῆν, ἀρ-
 ξάμενος ἀπὸ τῆς ἔξω θαλάττης μέχρι καὶ Σικελίας ἀπὸ
 20 δὲ τῶν Κοσῶν εἰς Ὠστια παραπλεύουσι κορίχνια ἔστι
 Γραεῖσχοι καὶ Πύργοι καὶ Ἀλσιων καὶ Φριγῆνα. εἰς
 μὲν δὴ Γραεῖσχους στάδιοι τριακόσιοι, ἐν δὲ τῷ με-
 ταξὺ τόπος ἔστι καλούμενος Ῥηγισεῖλλα· ἱστορεῖται δὲ
 γενέσθαι τοῦτο βασιλεῖον Μάλεω τοῦ Πιλασγοῦ, ὃν
 25 φασὶ δυναστεύσαντα ἐν τοῖς τόποις μετὰ τῶν συνοί-C.226
 κων Πελασγῶν ἀπελθεῖν ἐνθεν εἰς Ἀθήνας· τούτου
 δ' εἰσὶ τοῦ φύλου καὶ οἱ τὴν Ἀγυλλαν κατεσχηκότας.
 ἀπὸ δὲ Γραεῖσκων εἰς Πύργους μικρὸν ἐλάττους τῶν
 ἑκατὸν ὀγδοήκοντα, ἔστι δ' ἐπίνειον τῶν Καιρετανῶν
 30 ἀπὸ τριάκοντα σταδίων. ἔχει δὲ Εὐληθυσίας ἱερὸν, Πε-
 λασγῶν ἱδρυμα, πλούσιόν ποτε γινόμενον· ἐσὺλῃσι δ'
 αὐτὸ Διονύσιος ὁ τῶν Σικελιωτῶν τύραννος κατὰ τὸν

πλοῦν τὸν ἐπὶ Κύβινον. ἀπὸ δὲ τῶν Πύργων εἰς Ὠστια διακοσίοι ἐξήκοντα· ἐν δὲ τῷ μεταξύ τὸ Ἄλσιον καὶ ἡ Φρεγγίνο. περὶ μὲν τῆς παραλίας τῆς Τυρρηνικῆς ταῦτα.

- 9 Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ πόλεις πρὸς ταῖς εἰρημέναις δ' Ἀρρήτιόν τε καὶ Περουσία καὶ Ὑολσίνιοι καὶ Σούτριον· πρὸς δὲ ταύταις πολέχλαι συχναί, Βλήφα τε καὶ Φεραι-
τινον καὶ Φαλέριοι καὶ Φαλίσκον καὶ Νεπήτα καὶ Στα-
τωικά καὶ ἄλλαι πλείους, αἱ μὲν ἐξ ἀρχῆς συνεσταῖσαι,
τινὲς δὲ τῶν Ῥωμαίων οἰκισάντων ἢ ταπεινωσάντων, 10
καθάπερ τοὺς ὕμνους πολεμήσαντας πολλάκις καὶ τὰς
Φιδήνας. ἔνιοι δ' οὐ Τυρρηνούς φασι τοὺς Φαλερίους
ἀλλὰ Φαλίσκους, ἴδιον ἔθνος· τινὲς δὲ καὶ τοὺς Φα-
λίσκους πόλιν ἰδιόγλωσσον· οἱ δὲ Λίκουμφαλίσκον
λέγουσιν ἐπὶ τῇ Φλαμινίᾳ ὁδῷ κείμενον μεταξύ Ὀκρί- 15
κλων καὶ Ῥώμης. ὑπὸ δὲ τῷ Σωράκτῳ ὄρει Φερωνία
πόλις ἐστίν, ὁμῶνυμος ἐπιχωρίᾳ τινὶ δαίμονι τιμωμένῃ
σφόδρα ὑπὸ τῶν περιοίκων, ἥς τέμινός ἐστιν ἐν τῷ
τόκῳ θαυμαστὴν ἱεροποιῖαν ἔχον· γυμνοῖς γὰρ ποσὶ
διεξίσιν ἀνθρακίαν καὶ σποδιάν μεγάλην οἱ κατεχό- 20
μενοι ὑπὸ τῆς δαίμονος ταύτης ἀπαθεῖς, καὶ συνέρχε-
ται κληθὸς ἀνθρώπων ἅμα τῆς τε πανηγύρεως χάριν,
ἣ συντελεῖται κατ' ἔτος, καὶ τῆς λεχθείσης θιάς. μά-
λιστα δ' ἐστὶν ἐν μεσογαίᾳ τὸ Ἀρρήτιον πρὸς τοῖς ὄρι-
σιν. ἀπέχει γοῦν τῆς Ῥώμης χιλίους καὶ διακοσίους 25
σταδίους, τὸ δὲ Κλούσιον ὀκτακοσίους· ἐγγὺς δὲ τού-
των ἐστὶ καὶ ἡ Περουσία. προσλαμβάνουσι δὲ πρὸς
τὴν εὐδαιμονίαν τῆς χώρας καὶ λίμναι μεγάλαι τε καὶ
πολλαὶ οὔσαι· καὶ γὰρ πλέονται καὶ τρέφουσιν ὄθον
πολύ καὶ τῶν πτηνῶν τὰ λιμναῖα· τύφη τε καὶ πάπυ- 30
ρος ἀνθήλη τε πολλή κατακομίζεται ποταμοῖς εἰς τὴν
Ῥώμην, οὓς ἐκιδόουσιν αἱ λίμναι μέχρι τοῦ Τιβέριως·

- ὧν ἔστιν ἢ τε Κιμνία καὶ ἡ περὶ Ὀλοσινίους καὶ ἡ
 περὶ Κλούσιον καὶ ἡ ἐγγυτάτω τῆς Ρώμης καὶ τῆς θα-
 λάττης Σαβάτα· ἀπωτάτω δὲ καὶ δὴ πρὸς Ἀρρητῶν ἡ
 Τρασουμίνηνα, καθ' ἣν αἱ ἐκ τῆς Κελτικῆς εἰς τὴν
 5 Τυρρηνίαν εἰσβολαὶ στρατοπέδοις, αἰσπερ καὶ Ἀννί-
 βασις ἐχρήσατο, οὖσιν οὖσων, ταύτης τε καὶ τῆς ἐπ' Ἀρι-
 μίνου διὰ τῆς Ὀμβρικῆς. βελτίων μὲν οὖν ἡ ἐπ' Ἀρι-
 μίνου· ταπεινοῦται γὰρ ἐνταῦθα ἱκανῶς τὰ ὄρη· φρου- C 227
 ρομένων δὲ τῶν παρόδων τούτων ἐπιμελῶς, ἤναγ-
 10 κάσθη τὴν χαλεπωτέραν εἰλίσθαι, καὶ ἐκράτησεν ὅμως
 νικῆσας μάχας μεγάλας Φλαμίνιον. πολλὴ δὲ καὶ τῶν
 θερμῶν ὑδάτων ἀφθονία κατὰ τὴν Τυρρηνίαν· οὐχ
 ἦττον δ' εὐανδροῖ τῶν ἐν Βαλαῖς, ἃ διωνόμασται πολὺ
 πάντων μάλιστα.
- 15 Τῇ δὲ Τυρρηνίᾳ παραβέβληται κατὰ τὸ πρὸς ἑω 10
 μέρος ἡ Ὀμβρικὴ, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν Ἀπεννίνων λα-
 βούσα, καὶ ἐτι περαιτέρω μέχρι τοῦ Ἀδρίου. ἀπὸ γὰρ
 δὴ Ραβέννης ἀρξάμενοι κατέχουσιν οὗτοι τὰ πλησίον
 καὶ ἐφεξῆς Σάρσιναν Ἀρίμινον Σήναν καὶ Μάρινον.
 20 αὐτοῦ δ' ἔστι καὶ ὁ Αἰσις ποταμὸς καὶ τὸ Κίγγουλον
 ὄρος καὶ Σεντίνον καὶ Μέταυρος ποταμὸς καὶ τὸ ἱερὸν
 τῆς Τύχης. περὶ γὰρ τούτους τοὺς τόπους ἔστι τὰ
 ὅρια τῆς Ἰταλίας τῆς πρότερον καὶ τῆς Κελτικῆς κατὰ
 τὸ πρὸς τὴν θαλάττην ταύτην μέρος, καίπερ μετατιθέν-
 25 των πολλάκις τῶν ἡγεμόνων. πρότερον μὲν γε τὸν
 Αἰσιν ἐποιοῦντο ὄριον, πάλιν δὲ τὸν Ρουβίκωνα πο-
 ταμόν. ἔστι δ' ὁ μὲν Αἰσις μεταξὺ Ἀγκωνος καὶ Σή-
 νας, ὁ δὲ Ρουβίκων μεταξὺ Ἀρίμινου καὶ Ραβέννης,
 ἅμφω δ' ἐκπίπτουσιν εἰς τὸν Ἀδρίαν. πυνὶ δὲ συμπά-
 30 σης τῆς μέχρι Ἀλπεων ἀποδειχθείσης Ἰταλίας, τούτους

μὲν τοὺς ὄρους εἰάν δεῖ, τὴν δ' Ὀμβρικὴν καθ' [αὐτ]ὴν
 οὐδὲν ἦτιον μέχρι καὶ Ῥανέννης ὁμολογοῦσιν ἅπαντες
 διατείνειν· οἰκεῖται γάρ ὑπὸ τούτων. εἰς μὲν δὲ Ἀρί-
 μιτον ἐνθύνει περὶ τριακοσίους φασίν, ἐκ δὲ Ἀριμίνου
 τὴν ἐπὶ Ῥώμης ἰόντι κατὰ τὴν Φλαμινίαν ὁδὸν διὰ τῆς 5
 Ὀμβρικῆς ἅπασα ἡ ὁδὸς ἴσθι μέχρι Ὀκρίκων καὶ τοῦ
 Τιβέριως σταδίων πεντήκοντα καὶ τριακοσίων ἐπὶ τοῖς
 χιλίοις. τοῦτο μὲν δὲ μήκος, τὸ δὲ πλάτος ἐνώμαλόν
 ἴσθι. πόλις δ' εἰσὶν αἱ ἐντὸς τῶν Ἀπεννίνων ὁρῶν
 ἄξια λόγου κατ' αὐτὴν μὲν τὴν Φλαμινίαν ὁδὸν οἷον 10
 Ὀκρίκοι πρὸς τῷ Τιβέρι καὶ *λαροῦνι καὶ Ναυρία,
 δε' ἧς οἶε ὁ Νὰρ ποταμός, συμβάλλων τῷ Τιβέρι μι-
 κρόν ὑπὲρ Ὀκρίκων, πλωτὸς οὐ μεγάλοις σκάφεσιν·
 εἰτα Κάρσουλοι καὶ Μησανία, παρ' ἣν οἶε ὁ Τενίας,
 καὶ οὗτος ἐλάττωσι σκάφεσι κατὰ γων ἐπὶ τὸν Τίβεριον 15
 τὰ ἐκ τοῦ πεδίου. καὶ ἄλλαι δ' εἰσὶ κατοικίαι διὰ τὴν
 ὁδὸν πληθυνόμεναι μᾶλλον ἢ διὰ πολιτικὸν σύστημα,
 Φόρον Φλαμίνιον καὶ Νουκερία ἢ τὰ ξύλινα ἀγγεῖα
 ἐργαζομένη καὶ Φόρον Σεμπρωιον. ἐν δεξιᾷ δὲ τῆς
 ὁδοῦ βαδίζοντι ἐκ τῶν Ὀκρίκων εἰς Ἀρίμιτον Ἰντί- 20
 ραμνά ἴσθι καὶ Σπολήτιον καὶ Αἰσίον καὶ Καμέρτης,
 ἐν αὐτοῖς τοῖς ὁρίζουσι τὴν Πικεντίνην ὄρεσι. κατὰ δὲ
 θάτερα μέρη Ἀμερία τε καὶ Τοῦδερ εὐερχῆς πόλις,
 καὶ Εἰοπέλλον καὶ Ἰγούιον, πλησίον τοῦτο ἤδη τῶν
 ὑπερβολῶν τοῦ ὄρους. ἅπασα δ' εὐδαίμων ἡ χώρα, μι- 25
 κροτέρω δ' ὀρειοτέρω, λειψὴ μᾶλλον ἢ πυρρὰ τοὺς ἀνθρώ-
 πους τρέφουσα· ὀρεινὴ δὲ καὶ ἡ Σαβίνη ἐφεξῆς οὐσα
 ταύτῃ, παραβεβλημένη τὸν αὐτὸν τρόπον ὄνπερ αὕτη
 τῇ Τυρρηνικῇ· καὶ τῆς Λατίνης δὲ ὅσα πλησιάζει τού-
 τοις τε καὶ τοῖς Ἀπεννίνους ὄρεσι τραχύτερά ἴσθιν. 30
 ἄρχεται μὲν οὖν τὰ δύο ἔθνη ταῦτα ἀπὸ τοῦ Τιβέριως
 καὶ τῆς Τυρρηνίας, ἐκτείνεται δὲ ἐπὶ τὰ Ἀπέννινα ὄρη

πρὸς τῷ Ἀδρίᾳ λοξὰ παρεμβάλλοντα, ἣ δὲ Ὀμβρικὴ καὶ παραλλάττουσα, ὡς εἴρηται, μέχρι τῆς θαλάττης. περὶ μὲν οὖν τῶν Ὀμβρικῶν ἱκανῶς εἴρηται.

Σαβῖνοι δὲ στενὴν οἰκοῦσι χώραν, ἐπὶ μῆκος δὲ 3
5 διήκουσαν καὶ χιλίων σταδίων ἀπὸ τοῦ Τιβέριως καὶ Νωμεντοῦ πόλεως μέχρι Ὀυστίνων. πόλεις δ' ἔχουσιν ὀλίγας καὶ τεταπεινωμένας διὰ τοὺς συνεχεῖς πολέμους, Ἀμίτερον καὶ Ρεᾶτε, ᾧ πλησιάζει κώμη Ἰντεροκρέα καὶ τὰ ἐν Κωτιλίαις ψυχρὰ ὕδατα, ἀφ' ὧν 10 καὶ πίνουνσι καὶ ἐγκαθίζοντες θεραπεύονται νόσους. Σαβίνων δ' εἰσὶ καὶ οἱ Φόρουλοι, πύρραι πρὸς ἀπόστασιν μᾶλλον ἢ κατοικίαν εὐφρεῖς. Κύρις δὲ νῦν μὲν κωμῖον ἐστίν, ἣν δὲ πόλις ἐκίστημος, ἐξ ἧς ᾤρηθητο οἱ τῆς Ῥώμης βασιλεύσαντες Τίτος Τάτιος καὶ Νου- 15 μᾶς Πομπήλιος· ἐντεῦθεν δὲ καὶ Κυρίτας ὀνομάζουσιν οἱ δημηγοροῦντες τοὺς Ῥωμαίους. Τρηβουλὰ τε καὶ Ἡρητὸν καὶ ἄλλαι κατοικίαι τοιαῦται κῶμαι μᾶλλον ἢ πόλεις ἐξετάζουσιν· ἅν. ἅπαντα δ' αὐτῶν ἡ γῆ διαφερόντως ἱλαίφφυτός ἐστι καὶ ἀμπελόφυτος, βάλανόν 20 τε ἐκφέρει πολλήν· σπουδαία δὲ καὶ βοσκήμασι τοῖς τε ἄλλοις, καὶ δὴ τὸ τῶν ἡμιόνων γένος τῶν Ῥεατίνων διωνόμασται θαυμαστικῶς. ὡς δ' εἰπεῖν, ἅπαντα ἡ Ἰταλία θρεμμάτων τε ἀρίστη τροφὸς καὶ καρπῶν ἐστίν, ἄλλα δ' εἶδη κατὰ ἄλλα μέρη τῶν πρωτείων τυγχάνει. 25 ἔστι δὲ καὶ παλαιότατον γένος οἱ Σαβῖνοι καὶ αὐτόχθονες· τούτων δ' ἄποικοι Πικεντινοὶ τε καὶ Σαυννῆται, τούτων δὲ Λευκανοί, τούτων δὲ Βρέττιοι. τὴν δ' ἀρχαιότητα τεκμήριον ἂν τις ποιήσαιο ἀνδρείας καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ἀφ' ἧς ἀντίσχον μέχρι πρὸς τὸν πα- 30 ρόντα χρόνον. φησὶ δ' ὁ συγγραφεὺς Φάβιος Ῥωμαίους αἰσθέσθαι τοῦ πλούτου τότε πρῶτον, ὅτε τοῦ ἔθνους τούτου κατέστησαν κύριοι. ἱστῶνται δὲ δι' αὐ-

τῶν ἢ Σαλαρία ὁδὸς οὐ πολλή οὔσα, εἰς ἣν καὶ ἡ Νω-
μεντανὴ συμπέπτει κατὰ Ἡρητόν τῆς Σαβίνης κώμην
ὑπὲρ τοῦ Τιβέριως κειμένην, ἀπὸ τῆς αὐτῆς πύλης
ἀρχομένη τῆς Κολλίνης.

2 Ἐξῆς δ' ἡ Λατίνη κεῖται, ἐν ᾗ καὶ ἡ τῶν Ῥωμαίων πό-
λεις, πολλὰς συνειληφύια καὶ τῆς μὴ Λατίνης πρό-
τερον. Αἰκοὶ γὰρ καὶ Ὀόλσκοι καὶ Ἑρνικοὶ Ἀβοριγινεῖς
τε οἱ περὶ αὐτὴν τὴν Ῥώμην καὶ Ῥούτουλοι οἱ τὴν ἀρ-
χαίαν Ἀρδέαν ἔχοντες καὶ ἄλλα συστήματα μείζω καὶ
C.229 ἐλάττω τὰ περιοικούντα τοὺς τότε Ῥωμαίους ὑπῆρξαν, 10
ἢ νῦν αὖ πρῶτον ἔχτιστο ἡ πόλις· ὧν ἕνια κατὰ κώμας
αὐτονομεῖσθαι συνέβαινεν ὑπ' οὐδενὶ κοινῷ φύλῳ
τεταγμένα. φασὶ δὲ Αἰνείαν μετὰ τοῦ πατρὸς Ἀγχίσου
καὶ τοῦ παιδὸς Ἀσκανίου κατάραντας εἰς Λαυρεντιὸν
τῆς πλησίον τῶν Ὠαίων καὶ τοῦ Τιβέριως ἡόνος, με- 15
κρόν ὑπὲρ τῆς θαλάττης, ὅσον ἐν τέταρσι καὶ εἰκοσι
σταδίοις, κτίσαι πόλιν. ἐπιθρόντα δὲ Λατίνον τὸν τῶν
Ἀβοριγίνων βασιλεὺς τῶν οἰκούντων τὸν τόπον τοῦ-
τον, ὅπου νῦν ἡ Ῥώμη ἐστὶ, συμμάχοις χρήσασθαι
τοῖς περὶ τὸν Αἰνείαν ἐπὶ τοὺς γειτονεύοντας Ῥουτού- 20
λους τοὺς Ἀρδέαν κατέχοντας (στάδιοι δ' εἰσὶν ἀπὸ
τῆς Ἀρδέας εἰς τὴν Ῥώμην ἑκατὸν ἐξήκοντα), νικῆ-
σαντα δ' ἀπὸ τῆς θυγατρὸς Λαυινίας ἐπώνυμον κτίσαι
πλησίον πόλιν. πάλιν δὲ τῶν Ῥουτούλων συμβαλόντων
εἰς μάχην, τὸν μὲν Λατίνον πεσεῖν, τὸν δὲ Αἰνείαν 25
νικήσαντα βασιλεῦσαι καὶ Λατίνους καλέσαι τοὺς ὑφ'
αὐτῷ. καὶ τούτου δὲ τελευτήσαντος καὶ τοῦ πατρὸς,
τὸν Ἀσκάνιον Ἄλβαν κτίσαι ἐν τῷ Ἄλβανῳ ὄρει, διέ-
χονται τῆς Ῥώμης τοσοῦτον ὅσον καὶ ἡ Ἀρδέα. ἐνταῦθα
Ῥωμαῖοι σὺν τοῖς Λατίνοις διὰ θυόουσιν, ἅπανα ἢ συν- 30
αρχία ἀθροισθεῖσα· τῇ πόλει δ' ἐφιστάσιν ἄρχοντα

πρὸς τὸν τῆς Θυσίας χρόνον τῶν γνωρίμων τινὰ νέων,
 ὕστερον δὲ τετρακοίοις ἔτεσιν ἱστορεῖται τὰ περὶ
 Ἀμόλλιον καὶ τὸν ἀδελφὸν Νουμίτορα, τὰ μὲν μυθώ-
 δη τὰ δ' ἐγγυτέρω πίστεως. διεδέξαντο μὲν γὰρ τὴν
 5 τῆς Ἀλβας ἀρχὴν ἀμφότεροι παρὰ τῶν ἀπογόνων τοῦ
 Ἀσκανίου, διατείνουσιν μέχρι τοῦ Τιβέριως· παραγ-
 κωνισάμενος δ' ὁ νεώτερος τὸν πρῶτον ἤρχεν ὁ
 Ἀμόλλιος, υἱοῦ δ' ὕιτος καὶ θυγατὶς τῇ Νουμίτορι,
 τὸν μὲν ἐν κυνηγίᾳ δολοφονεῖ, τὴν δέ, ἵνα ἄτεκνος
 10 διαμείνῃ, τῆς Ἑστίας ἱερειαν κατέστησε παρθενίας
 χάριν· καλοῦσι δ' αὐτὴν Πίαν Σελβίαν. εἰτα φθορὰν
 φωράσας, διδύμων αὐτῇ παίδων γενομένων, τὴν μὲν
 εἰρήνῃ ἀντὶ τοῦ κτείνειν χαριζόμενος τῷ ἀδελφῷ, τοὺς
 δ' ἐξέθηκε πρὸς τὸν Τιβερὶν κατὰ τι πάτριον. μυθι-
 15 σται μὲν οὖν ἐξ Ἀριως γενέσθαι τοὺς παῖδας, ἐκτεθέν-
 τας δ' ὑπὸ λυκαίνης ὁραθῆναι σκυλακιστομένους. Φαν-
 στύλον δὲ τινὰ τῶν περὶ τὸν τόπον συφορβῶν ἀνελό-
 μανον ἐκθρέψαι (δεῖ δ' ὑπολαβεῖν τῶν δυνατῶν τινὰ,
 ὑπηκόων δὲ τῷ Ἀμολλίῳ, λαβόντα ἐκθρέψαι), καλέ-
 20 σαι δὲ τὸν μὲν Πρωῦλον τὸν δὲ Πῶμον. ἀνδρωθέντας
 δ' ἐπιθέσθαι τῷ Ἀμολλίῳ καὶ τοῖς παισὶ· καταλυθέν-
 των δ' ἐκείνων καὶ τῆς ἀρχῆς εἰς τὸν Νουμίτορα περι-
 στάσης, ἀπειθόντας οἴκαδε κτίσαι τὴν Πῶμην ἐν τό-
 ποις οὐ πρὸς αἵρεσιν μᾶλλον ἢ πρὸς ἀνάγκην ἐπιτη-
 25 θείοις. οὔτε γὰρ ἔρυντόν τὸ ἔδαφος οὔτε χώραν οἱ-
 κίαν ἔχον τὴν περίεξ ὅση πόλει πρόσφορος, ἀλλ' οὐδ'
 ἀνθρώπους τοὺς συνοικήσοντας· οἱ γὰρ ὄντες ὥκουν
 καθ' αὐτούς, συνάπτοντές πως τοῖς τεύχεσι τῆς κτι-
 ζομένης πόλεως, οὐδὲ τοῖς Ἀλβανοῖς πάνυ προσέχον-
 30 τες. Κολλατία δ' ἦν καὶ Ἀντίμναι καὶ Φιδῆναι καὶ
 Λαβικὸν καὶ ἄλλα τοιαῦτα τότε μὲν πόλιν, νῦν δὲ

κῶμαι, κτήσεις ιδιωτῶν, ἀπὸ τριάκοντα ἢ μικρὰ πλειόνων τῆς Ῥώμης σταδίων. μετὰ γοῦν τοῦ πέμπτου καὶ τοῦ ἑκτοῦ αἰῶνος τῶν τὰ μέλια διασημαινόντων τῆς Ῥώμης καλεῖται τόπος Φῆστοι· τοῦτον δ' ὄριον ἀποφαίνουσι τῆς τότε Ῥωμαίων γῆς, οἷον δ' ἐρομνήμονες θυσίαν ἐπιτιλοῦσιν ἐνταῦθά τε καὶ ἐν ἄλλοις τόποις πλείοσιν ὡς ὁρίοις αὐθημερόν, ἣν καλοῦσιν Ἀμβρασίαν. γινομένης δ' οὖν στάσεως φασὶ κατὰ τὴν κτίσιν ἀναιρεθῆναι τὸν Ῥῶμον. μετὰ δὲ τὴν κτίσιν ἀνθρώπους σύγκλυδας ὁ Ῥωμύλος ἤθροισεν, ἀποδίδας 10 αἰσλὸν τι τέμενος μετὰ τῆς ἀκρᾶς καὶ τοῦ Καπετωλίου, τοὺς δ' ἐκεί καταφυύγοντας τῶν ἀστυγαιτόνων πολίτας ἀποφαίνων. ἐπιγαμίας δὲ τοῦτοις οὐ τυγχάνων ἐπηγγείλατο ἓνα ἀγῶνα ἱππικὸν τοῦ Ποσειδῶνος ἱερὸν, τὸν καὶ νῦν ἐπιτιλούμενον. συνελθόντων δὲ 15 κολλῶν, κλείστων δὲ Σαβίνων, ἐκέλευσε τὰς παρθένους ἀρκάσαι τὰς ἀφειγμένας τοῖς διομένοις γάμου· μετὰ δὲ τὴν ὕβριν Τίτος Τάτιος δι' ὅπλων ὁ βασιλεὺς τῶν Κυριτῶν ἐπὶ κοινωνίᾳ τῆς ἀρχῆς καὶ πολιτείας συνέβη πρὸς τὸν Ῥωμύλον· δολοφονηθέντος δ' 20 ἐν Λαβινίῳ τοῦ Τατίου, μόνος ἤρξεν ἐκόντων τῶν Κυριτῶν ὁ Ῥωμύλος. μετὰ δὲ τοῦτον διεδίδετο τὴν ἀρχὴν Νουμᾶ Πομπιλίου κόλῃτης τοῦ Τατίου, παρ' ἐκόντων λαβὼν τῶν ὑπηκόων.

- 3 Αὕτη μὲν οὖν ἡ μάλιστα πιστινομένη τῆς Ῥώμης 25 κτίσις ἐστίν. ἄλλη δὲ τις προτέρη καὶ μυθώδης Ἀρκαδικὴν λέγουσα γενέσθαι τὴν ἀποικίαν ὑπ' Εὐάνδρου. τοῦτο δ' ἐπιξηνωθῆναι τὸν Ἡρακλῆα ἐλαύνοντα τὰς Γηρυόνου βούς· πυθόμενον δὲ τῆς μητρὸς Νικοστράτης τὸν Εὐάνδρον (εἶναι δ' αὐτὴν μαντικῆς ἱμπερον), ὅτι τῷ 30

Ἡρακλεῖ πεπρωμένον ἦν τελίσαντι τοὺς ἄθλους θεῷ γενίσθαι, φράσαι τε πρὸς τὸν Ἡρακλῆα ταῦτα καὶ τέμενος ἀναδελῆσαι καὶ θῦσαι θυσίαν Ἑλληνικὴν, ἣν καὶ νῦν ἐτι φυλάττεσθαι τῷ Ἡρακλεῖ. καὶ ὁ γε Κόλλιος, ὁ δὲ τῶν Ῥωμαίων συγγραφεὺς, τοῦτο τίθεται σημεῖον τοῦ Ἑλληνικὸν εἶναι κτίσμα τὴν Ῥώμην, τὸ παρ' αὐτῇ τὴν πατρίον θυσίαν Ἑλληνικὴν εἶναι τῷ Ἡρακλεῖ. καὶ τὴν μητέρα δὲ τοῦ Εὐάνδρου τιμᾶσι Ῥωμαῖοι, μίαν τῶν νυμφῶν νομίσαντες, Καρμίντην μετονομασθίδισαν.

- 10 Οἱ δ' οὖν Λατίνοι κατ' ἀρχὰς μὲν ἦσαν ὀλίγοι, καὶ C. 231
 οἱ πλείους οὐ προσελχόν Ῥωμαίοις· ὕστερον δὲ κατα-
 πλαγνέοντας τὴν ἀρετὴν τοῦ τε Ῥωμύλου καὶ τῶν μετ'
 ἐκείνων βασιλέων ὑπήκοοι πάντες ὑπήρξαν. καταλυ-
 θέντων δὲ τῶν τε Αἰκῶν καὶ τῶν Ὀλόσκων καὶ Ἐρνί-
 15 κων, ἐτι δὲ πρότερον Ῥουτούλων τε καὶ Ἀβοριγίνων,
 ἡ τούτων χώρα Λατίνῃ προσηγόρευται πᾶσα. ἦν δὲ
 τῶν Ὀλόσκων τὸ Πωμιντίνον πιδίον, ὁμορον τοῖς Λα-
 τίνοις, καὶ πόλις Ἀπίολα, ἣν κατέσκαψε Ταρκύνιος
 Πρίσκος. Αἰκοὶ δὲ γειτονεύοντες μάλιστα τοῖς Κυ-
 20 ρίταις, καὶ τούτων δ' ἐκεῖνος τὰς πόλεις ἐξεπόρθησεν·
 ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ τὴν Σελίσσαν εἰλε τὴν μητράπολιν τῶν
 Ὀλόσκων. Ἑρνικοὶ δὲ πλησίον ὄκουν τῷ τε Λανοίφρ
 καὶ τῇ Ἀλβα καὶ αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ· οὐκ ἄπωθεν δ' οὐδ'
 Ἀρκία καὶ Τελλῆναι καὶ Ἀντιον. Ἀλβανοὶ δὲ κατ'
 25 ἀρχὰς μὲν ὠμονόουν τοῖς Ῥωμαίοις ὁμόγλωττοί τε
 ὄντες καὶ Λατίνοι, βασιλευόμενοι δ' ἐκάτεραι χω-
 ρὲς ἐτύγχανον· οὐδὲν δ' ἦττον ἐπιγαμίαι τε ἦσαν πρὸς
 ἀλλήλους καὶ ἰσὰ κοινὰ τὰ ἐν Ἀλβα καὶ ἄλλα δίκαια
 30 κατεσκάφη πλὴν τοῦ ἱεροῦ, οἱ δ' Ἀλβανοὶ κολῆται

15. πρὸς Ἀβοριγίνων: πρὸς δὲ τούτοις Ῥαικῶν, καὶ Ἀργυροῦσκων δὲ τινες καὶ Πρεφίρων

Ῥωμαίων ἐκρίθησαν. καὶ τῶν ἄλλων δὲ τῶν περιουκί-
δων πόλεων αἱ μὲν ἀνηγρέθησαν αἱ δὲ ἐταπεινώθησαν
ἀπειθοῦσαι, τινὲς δὲ καὶ ἠϋξήθησαν διὰ τὴν εὐνοίαν.
νυνὶ μὲν οὖν ἡ παραλία μέχρι πόλεως Σινοέσσης ἀπὸ
τῶν Ὠσίων Λατίνη καλεῖται, πρότερον δὲ μέχρι τοῦ 5
Κιρκαίου μόνον ἐσχήκει τὴν ἐπίδοσιν· καὶ τῆς μεσο-
γαίας δὲ πρότερον μὲν οὐ πολλή, ὕστερον δὲ καὶ μέχρι
Καρπαντίας διέτρενε καὶ Σαυνιτῶν καὶ Πελλήνων καὶ
ἄλλων τῶν τὸ Ἀπέννινον κατοικούντων.

5 Ἀπασα δ' ἐστὶν εὐδαίμων καὶ καμφόρος, πλὴν 10
ὀλίγων χωρίων τῶν κατὰ τὴν παραλίαν ὅσα ἐλώδη καὶ
ροσιρά, οἷα τὰ τῶν Ἀρδιατῶν καὶ τὰ μεταξὺ Ἀντίου
καὶ Λανουίου μέχρι Πωμεντίνου καὶ τινων τῆς Σητινῆς
χωρίων καὶ τῆς περὶ Ταφρακίαν καὶ τὸ Κιρκαῖον ἢ εἰ
τινα ὀρεινὰ καὶ πετρώδη· καὶ ταῦτα δ' οὐ τελείως ἀργὰ 15
οὐδ' ἄχρηστα, ἀλλὰ νομὰς παρέχει θαψιλεῖς ἢ ὕλην ἢ
καρπούς τινας ἐλείους ἢ πετραίους· τὸ δὲ Καίκουβον
ἐλώδες ὃν εὐοινοτάτην ἄμπελον τρέφει τὴν δεινδρι-
τιν. πόλις δ' ἐπὶ θαλάττῃ μὲν τῶν Λατίνων εἰσὶ τὰ
τε Ὠστία, πόλις ἀλίμενος διὰ τὴν πρόσχωσιν ἣν ὁ 20
Τίβερις παρασκευάζει πληρούμενος ἐκ πολλῶν ποτα-
μῶν· παρακινδύνως μὲν οὖν ὁρμίζονται μετώρα ἐν
τῷ σάλῳ τὰ ναυκλήρια, τὸ μὲντοι λυσιτελὲς νικᾷ· καὶ

C.232 γὰρ ἡ τῶν ὑπηρετικῶν σκαφῶν εὐπορία τῶν ἐκδεχο-
μένων τὰ φορτία καὶ ἀντιφορτιζόντων ταχὺν ποιεῖ 25
τὸν ἀπόπλουν πρὶν ἢ τοῦ ποταμοῦ ἄψασθαι, καὶ μέ-
ρους ἀποκουφισθέντος εἰσπλεῖ καὶ ἀνάγεται μέχρι τῆς
Ῥώμης, σταδίους ἑκατὸν ἐνενήκοντα. κτίσμα δ' ἐστὶ
τὰ Ὠστία Ἀγκυον Μαρκίου. αὕτη μὲν ἡ πόλις τοιαύτη.
ἐξῆς δ' ἐστὶν Ἀντιον, ἀλίμενος καὶ αὕτη πόλις· ἴδρυ- 30
ται δ' ἐπὶ πέτραις, διέχει δὲ τῶν Ὠσίων περὶ διακοσί-
ους ἐξήκοντα σταδίους. νυνὶ μὲν οὖν ἀνέιται τοῖς ἡγε-

μόσιν εἰς σχολὴν καὶ ἄνεσιν τῶν πολιτικῶν, ὅτε λά-
 βοιεν καιρὸν, καὶ διὰ τοῦτο κατρωκοδόμηνται πολυτε-
 λεις οἰκῆσεις ἐν τῇ πόλει συχνὰ πρὸς τὰς τοιαύτας
 ἐπιδημίας. καὶ πρότερον δὲ ταῦς ἐκέκτηντο καὶ ἐκοι-
 νῶνουν τῶν λησθηρίων τοῖς Τυρρηνοῖς, καίπερ ἤδη
 Ῥωμαίοις ὑπακούοντες. διόπερ καὶ Ἀλέξανδρος πρό-
 τερον ἐγκαλῶν ἐπίστειλε, καὶ Δημήτριος ὕστερον,
 τοὺς ἀλόντας τῶν ληστῶν ἀναπέμπων τοῖς Ῥωμαίοις,
 χαρίζεσθαι μὲν αὐτοῖς ἐφη τὰ σώματα διὰ τὴν πρὸς
 10 τοὺς Ἕλληνας συγγένειαν, οὐκ ἄξιον δὲ τοὺς αὐτοὺς
 ἄνδρας στρατηγεῖν τε ἅμα τῆς Ἰταλίας καὶ ληστήρια
 ἐκπέμπειν, καὶ ἐν μὲν τῇ ἀγορᾷ Διοσκυρῶν ἱερὸν
 ἰδρυσμένους τιμᾶν οὓς πάντες σωτήρας ὀνομάζου-
 σιν, εἰς δὲ τὴν Ἑλλάδα πέμπειν τὴν ἐκείνων πατρίδα
 15 τοὺς λεηλατήσοντας. ἐπαιυσαν δ' αὐτοὺς Ῥωμαὶ τῆς
 τοιαύτης ἐκτεηδεύσεως. ἀνὰ μέσον δὲ τούτων τῶν κό-
 λων ἴστί τὸ Λατίνιον, ἔχον κοινὸν τῶν Λατίνων ἱερὸν
 Ἀφροδίτης· ἐπιμελοῦνται δ' αὐτοῦ διὰ προπόλων Ἀρ-
 δεῖται· εἰτα Λαυριντόν. ὑπέρκειται δὲ τούτων ἡ Ἀρ-
 20 δεῖα κατοικία Ρουτούλων ἐν ἑβδομήκοντα σταδίοις ἀπὸ
 τῆς θαλάττης. ἴστί δὲ καὶ ταύτης πλησίον Ἀφροδίσιον,
 ὅπου πανηγυρίζουσι Λατίνοι. Σαυνῖται δ' ἐπόρθησαν
 τοὺς τόπους καὶ λείπεται μὲν ἔχνη πόλεων, ἔνδοξα δὲ
 διὰ τὴν Ἀλνείου γέγονεν ἐπιδημίαν καὶ τὰς ἱεροποιίας,
 25 [ἄς] ἐξ ἐκείνων τῶν χρόνων παραδεδοῦσθαι φασί.

Μετὰ δὲ Ἄντιον τὸ Κίρκαιον ἴστί ἐν διακοσίοις 6
 καὶ ἐνενηκοντα σταδίοις ὄρος νησιζον θαλάττῃ τε καὶ
 ἕλεσι· φασί δὲ καὶ πολύρριζον εἶναι, τάχα τῷ μύθῳ
 τῷ περὶ τῆς Κίρκης συνοικειοῦντες. ἔχει δὲ πολίχνιον
 30 καὶ Κίρκης ἱερὸν καὶ Ἀθηνᾶς βωμόν, δείκνυσθαι δὲ
 καὶ φιάλην τινὰ φασιν Ὀδυσσεώς. μετὰ δὲ ὁ τε Στό-
 ρας ποταμὸς καὶ ἐκ' αὐτῷ ὕφορμος. εἰπετα προσεχῆς

αίγιαλός λιβί, πρὸς αὐτῷ μόνον τῷ Κιρκαίῳ λιμένιον
 ἔχων. ὑπέρκειται δ' ἐν τῇ μεσογαίᾳ τὸ Πωμεντίνον πε-
 διον· τὴν δὲ συνεχὴ ταύτη πρότερον Αὔσονες ᾤκουν,
 C.2330 ἵππερ καὶ τὴν Καμπανίαν ἔχον, μετὰ δὲ τούτους
 Ὀσχοι· καὶ τούτοις δὲ μετὴν τῆς Καμπανίας, νῦν δ' ὅ
 ἄπαντα Λατίνων ἐστὶ μέχρι Σινοίσεως, ὥς εἰπον. ἴδιον
 δέ τι τοῖς Ὀσχοις καὶ τῷ τῶν Αὐσόνων ἴδναι συμβέ-
 βηκε· τῶν μὲν γὰρ Ὀσκων ἐκλειποτόων ἡ διάλεικτος
 μένει παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις, ὥστε καὶ κοιήματα σκηνο-
 βατεῖσθαι κατὰ τινὰ ἀγῶνα πάτριον καὶ μιμολογεῖ- 10
 σθαι· τῶν δ' Αὐσόνων οὐδ' ἅπαξ οἰκησάντων ἐκ τῇ
 Σικελικῇ θαλάττῃ, τὸ πέλαγος ὁμῶς Αὐσόνιον καλεῖ-
 ται. ἔξῃς δ' ἐν ἑκατὸν σταδίοις τῷ Κιρκαίῳ Ταρρακίνα
 ἐστὶ, Τραχίνη καλουμένη πρότερον ἀπὸ τοῦ συμβιβη-
 κότος. πρόκειται δὲ αὐτῇς μέγα ἔλος ὃ ποιοῦσι δύο 15
 ποταμοί· καλεῖται δ' ὁ μείζων Οὐφης. ἐνταῦθα δὲ
 συνάπτει τῇ θαλάττῃ πρῶτον ἡ Ἀπκία ὁδός, ἰστρο-
 μένη μὲν ἀπὸ τῆς Ῥώμης μέχρι Βρεντεσίου, πλείστον
 δ' ὀδινομένη, τῶν δ' ἐκ τῇ θαλάττῃ πόλιων τούτων
 Ἰφαπτομένη μόνον, τῆς τε Ταρρακίνης καὶ τῶν ἐφεξῆς 20
 Φορμιῶν τε καὶ Μιντούρης καὶ Σινοίσεως, καὶ τῶν
 ἰσχάτων Τάραντός τε καὶ Βρεντεσίου. πλησίον δὲ τῆς
 Ταρρακίνης βαδίζοντι ἐπὶ τῆς Ῥώμης παραβέβληται τῇ
 ὁδῷ τῇ Ἀπκίᾳ διωρυξὶ ἐπὶ πολλοὺς τόπους πληρουμένη
 τοῖς ἑλλείοις τε καὶ τοῖς ποταμίοις ὕδασι· πλείται δὲ μά- 25
 λιστα μὲν νύκτωρ, ὥστ' ἐμβάντας ἀφ' ἐσπέρας ἐκβαί-
 νειν πρῶτας καὶ βαδίζειν τὸ λοιπὸν τῇ ὁδῷ, ἀλλὰ καὶ
 μεθ' ἡμέραν· θυμουλκεὶ δ' ἡμιώνιον. ἔξῃς δὲ Φορ-
 μίαι Λακωνικὸν κτίσμα ἰστίν, Ὀρμίαι λεγόμενον πρό-
 τερον διὰ τὸ εὐορμον. καὶ τὸν μεταξὺ δὲ κόλπον ἐκατ- 30
 νοι Καιάταν ὠνόμασαν· τὰ γὰρ κοῖλα πάντα καίεταις οἱ
 Λάκωνες προσαγορεύουσιν· ἔνιοι δ' ἐπώνυμον τῆς

Αἰνείου τροφουὶ τὸν κόλπον φασίν. ἔχει δὲ μῆκος στα-
 δίων ἑκατὸν ἀρξάμενος ἀπὸ Ταρρακίνης μέχρι τῆς
 ἄκρας τῆς ὁμωνύμου· ἀνιῶγέ τ' ἐνταῦθα σπήλαια
 ὑπερμεγέθη, κατοικίας μεγάλας καὶ πολυτελεῖς δε-
 5 δεγμένα· ἐνταῦθεν δ' ἐπὶ τὰς Φορμίας τετταράκοντα.
 ταύτης δ' ἀνὰ μίσον εἰσὶ καὶ Σινοίσσης αἱ Μιντοῦρ-
 ναι, σταδίους ἑκατέρας διέχουσαι περὶ ὄγδοήκοντα.
 διαρρεῖ δὲ Λεῖρις ποταμός, Κλάνις δ' ἐκαλεῖτο πρότε-
 ρον· φέρεται δ' ἄνωθεν ἐκ τῶν Ἀπεννίνων ὄρων καὶ
 10 τῆς Ὀηστίνης παρὰ Φοργέλλας κόρην (πρότερον δ' ἦν
 πόλις ἑνδοξος), ἐκπίπτει δ' εἰς ἄλσος ἱερὸν τιμώμε-
 νον περιτιῶς ὑπὸ τῶν ἐν Μιντοῦρναϊς ὑποκείμενον τῇ
 κόλῃ. τῶν δὲ σπηλαίων ἐν ὧσι μάλιστα πρόκεινται
 δύο νῆσοι πελάγαι, Πανδατερία τε καὶ Ποιτία, μικραὶ
 15 μὲν οἰκούμεναι δὲ καλῶς, οὐ πολὺν ἅπ' ἀλλήλων διέ-
 χουσαι, τῆς ἡπείρου δὲ πεντήκοντα ἐπὶ τοῖς διακοσίοις.
 ἔχεται δὲ τοῦ Καϊάτου κόλπου τὸ Καίκουβον, τοῦτον
 δὲ Φοῦνδοι, πόλις ἐν τῇ ὁδῷ τῇ Ἀππία κειμένη. πάν- C.234
 τες δ' εἰσὶν οἱ τόποι οὔτοι σφόδρα εὖοινοι· ὁ δὲ Καί-
 20 κουβος καὶ ὁ Φοῦνδανὸς καὶ ὁ Σητίνος τῶν διωνομα-
 σμένων εἰσὶ, καθάπερ ὁ Φάλεινος καὶ ὁ Ἀλβανός καὶ
 ὁ Στατανός. ἡ δὲ Σινόισσα ἐν κόλπῳ ἱδρυται, ἅψ' οὐ
 καὶ τοῦνομα· σίνος γάρ ὁ κόλπος· πλησίον ἐστὶ δ' αὐ-
 τῆς θερμά λοντρά κάλλιστα, ποιοῦντα πρὸς νόσους
 25 ἐνδας. αὗται μὲν αἱ ἐπὶ θαλάττῃ τῶν Λατίνων πόλεις.
 Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ πρώτῃ μὲν ὑπὲρ τῶν Ὠστίων ἔ-
 στίν ἡ Ρώμη, καὶ μόνη γε ἐπὶ τῷ Τιβέρι κείται· περὶ
 ἧς ὅτι πρὸς ἀνάγκην οὐ πρὸς αἵρεσιν ἐπιτίσται εἰρη-
 ται· προσθετίον δ' ὅτι οὐδ' οἱ μετὰ ταῦτα προσκί-
 30 σαντές τινα μέρη κύριοι τοῦ βελτίονος ἦσαν, ἀλλ'

ἰδοῦλειον τοῖς προὔποκειμένοις. οἱ μὲν γὰρ πρῶτοι τὸ
 Καπιτώλιον καὶ τὸ Παλάτιον καὶ τὸν Κυρῖνον λόφον
 ἐτείχισαν, ὅς ἦν οὕτως εὐεπίβατος τοῖς ἔξωθεν ὥστ' ἐξ
 ἐφόδου Τίτος Τάτιος εἶλεν ἐπιλθόν, ἥνικα μετῆται τὴν
 τῶν ἀρπαγείων παρθένων ὕβριν· Ἄγκος δὲ Μάρκιος 5
 προσλαβὼν τὸ Καίλιον ὄρος καὶ τὸ Ἀβεντῖνον ὄρος καὶ
 τὸ μεταξὺ τούτων πεδίον, διηρημένα καὶ ἀπ' ἀλλήλων
 καὶ ἀπὸ τῶν προτειχισμένων, προσέθηκεν ἀναγκαί-
 ως· οὔτε γὰρ οὕτως ἐρυμνοὺς λόφους ἔξω τείχους εἶσαι
 τοῖς βουλομένοις ἐπιτειχίσματα καλῶς εἶχεν, οὔθ' ὅλον 10
 ἐκπληρῶσαι τὸν κύκλον ἰσχυσε τὸν μέχρι τοῦ Κυρί-
 νου. ἤλεγξε δὲ Σέρειος τὴν ἑκλειψιν· ἀνεκλήρωσε γὰρ
 προσθεὶς τὸν τε Ἡσκυλῖνον λόφον καὶ τὸν Ὑμινάιν.
 καὶ ταῦτα δ' εὐέφοδα τοῖς ἔξωθεν ἐσσι· διόπερ τάφρον
 βαθεῖαν ὀρύξαντες εἰς τὸ ἐντὸς ἐδείξαντο τὴν γῆν, καὶ 15
 ἐξέτειναν ὅσον ἑξαστάδιον χώμα ἐπὶ τῇ ἐντὸς ὀφρὺι
 τῆς τάφρου, καὶ ἐπέβαλον τεῖχος καὶ πύργους ἀπὸ τῆς
 Κολλίνης πύλης μέχρι τῆς Ἡσκυλίνης. ὑπὸ μέσῳ δὲ
 τῷ χώματι τρίτη ἐστὶ πύλη ὁμώνυμος τῷ Ὑμινάλι
 λόφῳ. τὸ μὲν οὖν ἔρυμα τοιοῦτόν ἐστι τὸ τῆς πόλεως, 20
 ἐρυμάτων ἑτέρων διόμεινον. καὶ μοι δοκοῦσιν οἱ πρῶ-
 τοι τὸν αὐτὸν λαβεῖν διαλογισμὸν περὶ τε σφῶν αὐτῶν
 καὶ περὶ τῶν ὕστερον, διότι Ῥωμαῖοις προσῆκεν οὐκ
 ἀπὸ τῶν ἐρυμάτων ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ὀπλων καὶ τῆς οἰ-
 κίας ἀρετῆς ἔχαιν τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν ἁλλήν εὐπο- 25
 ρίαν, προβλήματα νομίζοντες οὐ τὰ τεῖχη τοῖς ἀνδράσιν
 ἀλλὰ τοὺς ἀνδρας τοῖς τεύχεσι. κατ' ἀρχάς μὲν οὖν ἄλλο-
 τρίας τῆς κύκλῳ χώρας οὔσης ἀγαθῆς τε καὶ πολλῆς,
 τοῦ δὲ τῆς πόλεως ἐδάφους εὐεπιχειρήτου, τὸ μακαρι-
 σθησόμενον οὐδὲν ἦν τοπικὸν εὐκλήρημα· τῇ δ' ἀρετῇ 30
 καὶ τῷ πότῳ τῆς χώρας οἰκίας γεινομένης, ἐφάνη συν-
 δρομή τις ἀγαθῶν ἅπασαν εὐφυῖαν ἐπερβάλλουσα, δι'

ἦν ἐπὶ τοσοῦτον αὐξηθεῖσα ἡ πόλις ἀντέχει τοῦτο μὲν
 τροφῇ τοῦτο δὲ ξύλοις καὶ λίθοις πρὸς τὰς οἰκοδομίας,
 αἷς ἀδιαλείπτους ποιοῦσιν αἱ συμπτώσεις καὶ ἐμπρή-
 σεις καὶ μεταπράσεις, ἀδιαλείπτου καὶ εὐταὶ οὔσαι· καὶ
 5 γὰρ αἱ μεταπράσεις ἐκούσιοί τινες συμπτώσεις ἐσὶ,
 καταβαλλόντων καὶ ἀνοικοδομοῦντων πρὸς τὰς ἐπι-
 θυμίας ἑτέρα ἐξ ἑτέρων. πρὸς ταῦτ' οὖν τό τε τῶν πε-
 τάλων πλῆθος καὶ ἡ ὕλη καὶ οἱ κατακαυόμενοι ποτα-
 μοὶ θαυμαστὴν παρέχουσι τὴν ὑποχορηγίαν, πρῶτος
 10 μὲν Ἀνίων ἐξ Ἄλβας ῥέων τῆς πρὸς Μαρσοῦς Λατίνης
 πόλεως διὰ τοῦ ὑπ' αὐτῇ πεδίου μέχρι τῆς πρὸς τὸν
 Τίβεριν συμβολῆς, ἐπειθ' ὁ Νᾶρ καὶ ὁ Τεινίας οἱ διὰ
 τῆς Ὀμβρικής εἰς τὸν αὐτὸν καταφερόμενοι ποταμὸν
 τὸν Τίβεριν, διὰ δὲ Τυρρηνίας καὶ τῆς Κλουσίνης ὁ
 15 Κλάνις. ἐπιμελήθη μὲν οὖν ὁ Σιβαστός Καῖσαρ τῶν
 τοιούτων ἐλαττωμάτων τῆς πόλεως, πρὸς μὲν τὰς ἐμ-
 πρήσεις συντάξας στρατιωτικὸν ἐκ τῶν ἀπικλυθεῖ-
 τῶν τὸ βοηθῆσον, πρὸς δὲ τὰς συμπτώσεις τὰ ὑψη-
 λὰ καὶ τῶν καινῶν οἰκοδομημάτων καθιλιῶν, καὶ κωλύσας
 20 ἐξαίρειν ποδῶν ἑβδομήκοντα τὸ πρὸς ταῖς ὁδοῖς ταῖς
 δημοσίαις. ἀλλ' ὅμως ἐπέλειπεν ἂν ἡ ἐκανόρθωσις, εἰ
 μὴ τὰ μέταλλα καὶ ἡ ὕλη καὶ τό τῆς πορθμίας εὐμε-
 ταχίστον ἀντίχε.

Ταῦτα μὲν οὖν ἡ φύσις τῆς χώρας παρέχεται τὰ 8
 25 εὐτυχήματα τῇ πόλει, προσέθεσαν δὲ Ῥωμαῖοι καὶ τὰ
 ἐκ τῆς προνοίας. τῶν γὰρ Ἑλλήνων περὶ τὰς κτίσεις
 εὐστοχῆσαι μάλιστα δοξάντων, ὅτι κάλλους ἐστοχέ-
 ζοντο καὶ ἱερωνότητος καὶ λιμένων καὶ γῶρας εὐφροδῶς,
 οὗτοι προϋνόησαν μάλιστα τὴν ὀλιγώρησαν ἐκεῖναι,
 30 στρώσεις ὁδῶν καὶ ὑδάτων εἰσαγωγῆς καὶ ὑπονόμων
 τῶν δυναμένων ἐκκλῆναι τὰ λύματα τῆς πόλεως εἰς
 τὸν Τίβεριν. ἰσθρῶσαν δὲ καὶ τὰς κατὰ τὴν χώραν

ὁδοὺς, προσθίντες ἐκκοπὰς τε λόφων καὶ ἐγχεύσεις
 κοιλάδων, ὥστε τὰς ἀρμαμάξας δέχισθαι πορθμείων
 φορτία· οἱ δ' ὑπόνομοι συννόμῳ λίθῳ κατακαμφθέν-
 τες ὁδοὺς ἀμάξαις χόρτου πορευτὰς ἐνίας ἀπολελοί-
 πασι. τοσοῦτον δ' ἐστὶ τὸ εἰσαγώγιμον ὕδωρ διὰ τῶν
 ὑδραγωγίων, ὥστε ποταμοὺς διὰ τῆς πόλεως καὶ τῶν
 ὑπονόμων φεῖν, ἄκασαν δὲ οἰκίαν σχεδὸν δεξαμενὰς
 καὶ σίφωνας καὶ κρουνοὺς ἔχειν ἀφθόνοους, ἃν πλεί-
 στην ἐπιμέλειαν ἐποιήσατο Μάρκος Ἀγρίππας, πολ-
 λοις καὶ ἄλλοις ἀναθήμασι κοσμήσας τὴν πόλιν. ὥς δ' 10
 εἰπεῖν, οἱ παλαιοὶ μὲν τοῦ κάλλους τῆς Ῥώμης ὀλιγά-
 C. 236 ρουν, πρὸς ἄλλοις μεῖζοσι καὶ ἀναγκαιοτέροις ὄντες·
 οἱ δ' ὕστερον καὶ μάλιστα οἱ νῦν καὶ καθ' ἡμᾶς οὐδὲ
 τούτου καθυστέρησαν, ἀλλ' ἀναθημάτων πολλῶν καὶ
 καλῶν ἐκλήρωσαν τὴν πόλιν. καὶ γὰρ Πομπήιος καὶ 15
 ὁ θεὸς Καίσαρ καὶ ὁ Σεβαστὸς καὶ οἱ τούτου πατέρες
 καὶ οἱ φίλοι καὶ γυνὴ καὶ ἀδελφὴ πᾶσαν ὑπηρεβάλοντο
 σπουδὴν καὶ δαπάνην εἰς τὰς κατασκευὰς· τούτων δὲ
 τὰ πλείστα ὁ Μάρτιος ἔχει κάμπος πρὸς τῇ φύσει προσ-
 λαβὼν καὶ τὸν ἐκ τῆς προνοίας κόσμον. καὶ γὰρ τὸ μὲν 20
 γεθὸς τοῦ πεδίου θαυμαστὸν ἅμα καὶ τὰς ἀρματοδρο-
 μίας καὶ τὴν ἄλλην ἱππασίαν ἀκώλυτον παρέχον τῷ
 τοσοῦτῳ πλήθει τῶν σφαίρα καὶ κρίκῳ καὶ παλαίστρῃ
 γυμναζομένων· καὶ τὰ περικείμενα ἔργα καὶ τὸ ἰδα-
 φος ποῖον δι' ἔτους καὶ τῶν λόφων στεφάναι τῶν 25
 ὑπὲρ τοῦ ποταμοῦ μέχρι τοῦ φείθρου σκηνογραφικὴν
 ὄψιν ἐκιδεικνύμεναι δυσάπᾶλλακτον παρέχουσι τὴν
 θέαν. πλησίον δ' ἐστὶ τοῦ πεδίου τούτου καὶ ἄλλο πε-
 δίον καὶ στοὰὶ κύκλῳ πεμπληθεῖς καὶ ἄλσῃ καὶ θέατρα
 τρία καὶ ἀμφιθέατρον καὶ ναοὶ πολυτελεῖς καὶ συνεχεῖς 30
 ἀλλήλοισι, ὥς πάρεργον ἂν δόξαιεν ἀποφαίνειν τὴν
 ἄλλην πόλιν. διόπερ ἱεροπρεπέστατον νομίσαντες τοῦ-

τον τὸν τόπον καὶ τὰ τῶν ἐπιφανιστάτων μνῆματα ἐν-
 ταῦθα κατεσκεύασαν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. ἀξιολο-
 γώτατον δὲ τὸ Μανσώλειον καλούμενον, ἐπὶ κρηπίδος
 ὑψηλῆς λευκολίθου πρὸς τῷ ποταμῷ χάμα μέγα, ἄχρι
 5 κορυφῆς τοῖς ἀειθαλέσι τῶν δένδρων συνηριφές· ἐπ’
 ἄκρῳ μὲν οὖν εἰκὼν ἐστὶ χαλκῇ τοῦ Σιβαστοῦ Καίσα-
 ρος, ὑπὸ δὲ τῷ χάματι θῆκαί εἰσιν αὐτοῦ καὶ τῶν συγ-
 γινῶν καὶ οἰκείων, ὅπισθεν δὲ μέγα ἄλσος περιπάτους
 θαυμαστοὺς ἔχον· ἐν μέσῳ δὲ τῷ πεδίῳ ὁ τῆς καὶ-
 10 στρας αὐτοῦ περίβολος καὶ οὗτος λίθου λευκοῦ, κύκλῳ
 μὲν περικείμενον ἔχων σιδηροῦν περίφραγμα, ἐντὸς
 δ’ αἰγίφοις κατάφυτος. πάλιν δ’ εἴ τις εἰς τὴν ἀγορὰν
 παρελθὼν τὴν ἀρχαίαν ἄλλην ἐξ ἄλλης ἰδοι παραβε-
 βλημένην ταύτη καὶ βασιλικὰς στοὰς καὶ ναοὺς, ἰδοι δὲ
 15 καὶ τὸ Καπιτώλιον καὶ τὰ ἐνταῦθα ἔργα καὶ τὰ ἐν τῷ
 Παλατίῳ καὶ τῷ τῆς Λιβίας περιπάτῳ, ῥαδίως ἐκλά-
 θοιτ’ ἂν τῶν ἔξωθεν, τοιαύτη μὲν ἡ Ρώμη.

Τῶν δ’ ἄλλων τῆς Λατίνης πόλειων τὰς μὲν ἐτέ- 9
 ροις γνωρίσμασι τὰς δὲ ὁδοὺς ἀφορίσαιτ’ ἂν τις ταῖς
 20 γνωριμωτάταις, ὅσαι διὰ τῆς Λατίνης ἰστρωνται· ἡ
 γὰρ ἐπὶ ταύταις ἡ παρὰ ταύταις ἡ μεταξὺ ἰδρυνται.
 γνωριμώταται δὲ τῶν ὁδῶν ἡ τὴν Ἀππία καὶ ἡ Λατίνη
 καὶ ἡ Ὑαλερία, ἡ μὲν τὰ πρὸς θάλατταν ἀφορίζουσα, 237
 μέση τῆς Λατίνης μέχρι Σινοέσσης, ἡ δὲ τὰ πρὸς τῇ
 25 Σαβίνῃ μέχρι Μαρσῶν, μέση δ’ αὐτῶν ἡ Λατίνη ἡ
 συμπέπουσα τῇ Ἀππίᾳ κατὰ Κασιλινον, πόλιν διέ-
 χουσαν Καπυῆς ἐννιακαίδεκα σταδίου. ἄρχεται δὲ
 ἀπὸ τῆς Ἀππίας, ἐν ἀριστερᾷ ἀπ’ αὐτῆς ἐκτριπομένη
 πλησίον Ρώμης, εἴτα διὰ τοῦ Τουσκληανοῦ ὄρους ὑπερ-
 30 βᾶσα μεταξὺ Τούσκλου πόλειως καὶ τοῦ Ἀλβανοῦ ὄρους
 κάτεισιν ἐπὶ Ἀλγιδον πολίχνιον καὶ Πικτὰς πανδοχεῖα.
 εἴτα συμπέπτει καὶ ἡ Λαβικανή, ἀρχομένη μὲν ἀπὸ τῆς

Ἡσυχλίνης πύλης ἀφ' ἧς καὶ ἡ Πραινεστίνη, ἐν ἀρι-
 στερᾷ δ' ἀφείσα καὶ ταύτην καὶ τὸ πεδίον τὸ Ἡσυχλι-
 νον πρόεισιν ἐπὶ πλείους τῶν ἑκατὸν καὶ εἰκοσι στα-
 δίων, καὶ πλησιάσασα τῷ Λαβικῷ παλαιῷ κτίσματι
 κατισπασμένῃ, κειμένῃ δ' ἐφ' ὕψους, τοῦτο μὲν καὶ 5
 τὸ Τοῦσχλον ἐν δεξιῶς ἀπολείπει, τελευτᾷ δὲ πρὸς
 τὰς Πικτίας καὶ τὴν Λατίνην· διέχει δὲ τῆς Ρώμης τὸ
 χωρίον τοῦτο διακοσίους καὶ δέκα σταδίου. εἰδ' ἐξῆς
 μὲν ἐκ' αὐτῆς τῆς Λατίνης εἰσὶν ἐπίσημοι κατοικίαι
 καὶ πόλεις Φαιεντίνον, Φρουσινών, παρ' ἣν ὁ Κόσας 10
 ρεῖ ποταμός, Φαβρατερία, παρ' ἣν ὁ Τρηῆρος ρεῖ, Ἀκυ-
 νον μεγάλη πόλις, παρ' ἣν ὁ Μέλπις ρεῖ ποταμός μέ-
 γας, Ἰντεράμνιον ἐν συμβολῇ δυεῖν ποταμῶν κείμενον
 Αἰφιδός τε καὶ ἑτέρου, Καστνον καὶ αὕτη πόλις ἀξιόλο-
 γος, ὑστάτῃ τῶν Λατίνων· τὸ γὰρ Τίανον τὸ καλού- 15
 μενον Σιδικίνον ἐφεξῆς κείμενον ἐκ τοῦ ἐπιθέτου δη-
 λούται διότι τῶν Σιδικίνων ἐστίν. οὗτοι δὲ Ὅσχοι,
 Καμπανῶν ἔθνος ἐκλειοπός, ὥστε λέγεται ἂν τῆς
 Καμπανίας καὶ αὕτη, μέγιστη οὖσα τῶν ἐκ τῇ Λατίνῃ
 πόλεων. καὶ ἡ ἐφεξῆς ἡ τῶν Καληνῶν καὶ αὕτη ἀξιό- 20
 λογος, συνάπτουσα τῷ Κασιλίνῳ.

- 10 Ἐφ' ἑκάτερα δὲ τῆς Λατίνης ἐν δεξιᾷ μὲν εἰσὶν αἱ
 μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Ἀππίας Σητία τε καὶ Σιγνία, φέ-
 ρουσαι οἶνον ἢ μὲν τῶν πολυτελῶν ἕνα ἢ δὲ τὸν σιαλ-
 τικώτατον κοιλίας τὸν Σιγνίνον λεγόμενον. πρὸς δὲ 25
 ταύταις ἐστὶ Πρίβερνον καὶ Κόρα καὶ Σύνεσσα * Τρα-
 πόντιόν τε καὶ Βέλτραι καὶ Ἀλέτριον· ἐτι δὲ Φρεγγέ-
 λαι, παρ' ἣν ὁ Αἰτρίς ρεῖ ὁ εἰς τὰς Ἀλντιούρνας ἐκδι-
 δοῦς, νῦν μὲν κώμη, πόλις δὲ ποτε γεγονυῖα ἀξιόλογος
 καὶ τὰς πολλὰς τῶν ἄρτι λεχθεῖσων περιοικίδας πρότε- 30
 ρον ἰσχυκυία, αἳ νῦν εἰς αὐτὴν συνέρχονται ἀγορὰς
 τε ποιοῦμεναι καὶ ἱεροποιίας τινάς· κατισκάφη δ' ὑπὸ

- Ῥωμαίων ἀποστάσα. πλείσται δ' εἰσὶ καὶ τούτων καὶ
 τῶν ἐν τῇ Λατίνῃ καὶ τῶν ἑπείκεινα ἐν τῇ Ἑρνίκῳ τε
 καὶ Αἰκῶν καὶ Ὑόλσκων ἰδρυμέναι, Ῥωμαίων δ' εἰσὶ
 κτίσματα. ἐν ἀριστερᾷ δὲ τῆς Λατίνης αἱ μεταξὺ αὐτῆς C. 238
 5 καὶ τῆς Ὑαλερίας, Γάβιοι μὲν ἐν τῇ Πραινιστίνῃ ὁδοῖ
 καίμην, λατόμιον ἔχουσα ὑπουργὸν τῇ Ῥώμῃ μάλιστα
 τῶν ἄλλων, δείχουσα τὸ ἴσον τῆς Ῥώμης τε καὶ Πραι-
 νιστοῦ, περὶ ἑκατὸν σταδίους· εἴθ' ἡ Πραινιστός, περὶ
 ἧς αὐτίκα ἐροῦμεν· εἴθ' αἱ ἐν τοῖς ὄρειοι τοῖς ὑπὲρ
 10 Πραινιστόν, ἧ τε τῶν Ἑρνίκων κολλέχνη Καπίτουλον
 καὶ Ἀναγνία πόλις ἀξιόλογος, καὶ Κερεᾶτε καὶ Σῶρα,
 παρ' ἣν ὁ Αἰτρὶς παριζιῶν εἰς Φρεγιέλλας ῥεῖ καὶ Μιν-
 τούρνας. ἵππειο ἄλλα τινὰ καὶ ὕναφρον, ὅθεν τὸ
 κάλλιστον ἔλαιον· ἡ μὲν οὖν πόλις ἴφ' ὕψους κεῖται,
 15 παραρρεῖ δὲ τὴν τοῦ λόφου ῥέξαν ὁ Ἑουλτούρνος, ὃς
 καὶ παρὰ τὸ Κασιλῖνον ἐνιχθεὶς ἐκδίδωσι κατὰ τὴν
 ὁμώνυμον αὐτῇ πόλιν. Αἰοιερνία δὲ καὶ Ἀλλιφοὶ ἤδη
 Σαυνιτικαὶ πόλεις εἰσὶν, ἡ μὲν ἀνθηρημένη κατὰ τὸν
 Μαρσικὸν πόλεμον ἡ δ' ἐτι συμμίνουσα.
- 20 Ἡ Ὑαλερία δ' ἀρχεται μὲν ἀπὸ Τιβούρων, ἄγει δ' 11
 ἐπὶ Μαρσούς καὶ Κορφένιον τὴν τῶν Πελίγνων μη-
 τρώπολιν. εἰσὶ δ' ἐν αὐτῇ Λατῖναι πόλεις Ὑαρία τε καὶ
 Καρσίολοι καὶ Ἄλβα, πλησίον δὲ καὶ πόλις Κούκυλον.
 ἐν ὅφει δ' εἰσὶ τοῖς ἐν Ῥώμῃ Τίβουρά τε καὶ Πραιν-
 25 στός καὶ Τοῦσκλον. Τίβουρα μὲν, (ἐν) ἡ τὸ Ἡρώ-
 κλειον καὶ ὁ καταράκτης, ὃν ποιεῖ κλωτὸς ὣν ὁ Ἀνίων
 ἀφ' ὕψους μεγάλου καταπίπτων εἰς φάραγγα βαθύαν
 καὶ καταλθὴ πρὸς αὐτῇ τῇ πόλει. ἐντεῦθεν δὲ διέξισι
 πεδῖον εὐκαρπώτατον παρὰ τὰ μέταλλα τοῦ λίθου τοῦ
 30 Τιβουρτίνου καὶ τοῦ ἐν Γαβίοις τοῦ καὶ ἱερῦθρου λεγο-
 μένου, ὥστε τὴν ἐκ τῶν μετάλλων ἐξαγωγήν καὶ τὴν
 πορθμεῖαν εὐμαρῇ τελίως εἶναι, τῶν πλείστων ἔργων

τῆς Ῥώμης ἐντεῦθεν κατασκευαζομένων. ἐν δὲ ταῖς πε-
 διῶσι τούτων καὶ τὰ Ἀλβουλα καλούμενα ῥεῖ ὕδατα ψυ-
 χρὰ ἐκ πολλῶν πηγῶν, πρὸς ποικίλας νόσους καὶ πίν-
 νουσι καὶ ἐγκαθημένοις ὑγιεινά· τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ
 Λαβανά, οὐκ ἄπωθεν τούτων ἐν τῇ Νωμιντανῇ καὶ 5
 τοῖς περὶ Ἡρητὸν τόποις. Πραινιστός δ' ἐστὶν ὅπου
 τὸ τῆς Τύχης ἱερὸν ἐπίσημον χρηστηριάζον. ἀμφοτέ-
 ραι δ' αἱ πόλεις αὗται τῇ αὐτῇ προσιδρυμέναι τυγχά-
 νουσιν ὀρεινῇ, διέχουσι δ' ἀλλήλων ὅσον σταδίους
 ἑκατόν, τῆς δὲ Ῥώμης Πραινιστός μὲν καὶ διπλάσιον, 10
 Τιβουρα δ' ἑλαττον. φασὶ δ' Ἑλληνίδας ἀμφοτέρως·
 Πραινιστὸν γοῦν Πολυστέφανον καλεῖσθαι πρότερον.
 ἱερυμνὴ μὲν οὖν ἑκατέρα, πολὺ δ' ἱερυμνοτέρα Πραι-
 νιστός· ἄκραν γὰρ ἔχει τῆς μὲν πόλεως ὑπερθεὶν ὄρος
 ὑψηλάν, ὀπισθεν δ' ἀπὸ τῆς συνεχοῦσης ὀρεινῆς αὐ- 15
 χίνι διεξυγμένον, ὑπεραίρον καὶ δυοὶ σταδίοις τοῦ-
 C.239 του πρὸς ὀρθίαν ἀνάβασιν. πρὸς δὲ τῇ ἱερυμνότητι
 καὶ διώρυξι κρυπταῖς διατίρηται πανταχόθεν μέχρι
 τῶν πεδίων ταῖς μὲν ὑδρείας χάριν ταῖς δ' ἐξόδων λα-
 θραίων, ὣν ἐν μιᾷ Μάριος πολιορκούμενος ἀπέθανε. 20
 ταῖς μὲν οὖν ἄλλαις πόλεσι πλεῖστον τὸ εὐερκὲς πρὸς
 ἀγαθοῦ τίθεται, Πραινιστίνοισι δὲ συμφορὰ γιγνέται
 διὰ τὰς Ῥωμαίων στάσεις. καταφεύγουσι γὰρ ἐκεῖσε οἱ
 νωτιστέραντες· ἐκπολιορκηθέντων δέ, πρὸς τῇ κακώ-
 σει τῆς πόλεως καὶ τὴν χώραν ἀπαλλοτριοῦσθαι συμ- 25
 βαίνει, τῆς αἰτίας μεταφισκομένης ἐπὶ τοὺς ἀναιτίους.
 ῥεῖ δὲ διὰ τῆς χώρας ὕδατος ποταμός. πρὸς ἑω δὲ τῆς
 Ῥώμης εἰσὶν αἱ λεχθεῖσαι πόλεις.

12 Ἐνδοσίῳ δὲ τῆς κατ' αὐτὰς ὀρεινῆς ἄλλη ῥάχις
 ἐστὶ, μεταξὺ αὐλῶνα καταλείπουσα τὸν κατὰ Ἀλγιδον, 30
 ὑψηλὴ μέχρι τοῦ Ἀλβανοῦ ὄρους. ἐπὶ ταύτης δὴ τὸ
 Τοῦσκλον ἱδρύται πόλις οὐ φαύλως κατεσκευασμένη·

κεκόσμηται δὲ ταῖς κύκλῳ φυντεῖαις καὶ οἰκοδομίαις,
 καὶ μάλιστα ταῖς ὑποπιπτούσαις ἐπὶ τὸ κατὰ τὴν Ῥώ-
 μην μέρος. τὸ γὰρ Τοῦσκλον ἐνταῦθα ἐστὶ λόφος εὐ-
 γεως καὶ εὐδρος, κορυφούμενος ἤρῆμα πολλαχοῦ καὶ
 5 δεχόμενος βασιλείων κατασκευὰς ἐκπρεπεστάτας. συν-
 εχὴ δ' ἐστὶ καὶ τὰ τῷ Ἀλβανῷ ὄρει ὑποπίπτοντα, τὴν
 αὐτὴν τε ἀρετὴν ἔχοντα καὶ κατασκευὴν. ἐφεξῆς δ'
 ἐστὶ πεδιά, τὰ μὲν πρὸς τὴν Ῥώμην συνάπτοντα καὶ τὰ
 προάστεια αὐτῆς, τὰ δὲ πρὸς τὴν θάλατταν· τὰ μὲν
 10 οὖν πρὸς τὴν θάλατταν ἥτιόν ἐστιν ὑγιεινά, τὰ δὲ
 ἄλλα εὐάγωγά τε καὶ παραπλησίως ἐξησκημένα. μετὰ
 δὲ τὸ Ἀλβανὸν Ἀρικία ἐστὶ πόλις ἐπὶ τῇ ὁδῷ τῇ
 Ἀπίας· στάδιοι δ' ἐστὶν ἐκ τῆς Ῥώμης ἑκατὸν ἐξή-
 κοντα· κοίλος δ' ἐστὶν ὁ τόπος, ἔχει δ' ὅμως ἐρυ-
 15 μὴν ἄκραν. ὑπέρεται δ' αὐτῆς τὸ μὲν Λανούτιον,
 πόλις Ῥωμαίων, ἐν δεξιᾷ τῆς Ἀπίας ὁδοῦ, ἀφ' ἧς
 ἔποπτος ἦ τε θάλαττά ἐστι καὶ τὸ Ἄντιον· τὸ δ' Ἀρε-
 μίσιον, ὃ καλοῦσι νέμος, ἐκ τοῦ ἐν ἀριστερᾷ μέρους
 τῆς ὁδοῦ τοῖς ἐξ Ἀρικίας ἀναβαίνουσιν. τῆς δ' Ἀρι-
 20 κίνης τὸ ἱερὸν λήγουσιν ἀφίδρυμά τι τῆς Ταυροπόλου·
 καὶ γὰρ τι βαρβαρικὸν κρατεῖ καὶ Σκυθικὸν περὶ τὸ
 ἱερὸν ἔθος. καθίσταται γὰρ ἱερεὺς ὁ γεννηθεὶς αὐτό-
 χειρ τοῦ ἱερωμένου πρότερον δραπέτης ἀνὴρ· ξιφῆρης
 οὖν ἐστὶν αἰὲ περισκοπῶν τὰς ἐπιθίσεις, ἔτοιμος ἀμύ-
 25 νεσθαι. τὸ δ' ἱερὸν ἐν ἄλσει, πρόκειται δὲ λίμνῃ πελα-
 γίζουσα, κύκλῳ δ' ὀρεινὴ συνεχὴς ὄφρως περιέκειται
 καὶ λίαν ὑψηλὴ καὶ τὸ ἱερὸν καὶ τὸ ὕδωρ ἀπολαμβά-
 νουσα ἐν κοίλῳ τόπῳ καὶ βαθεῖ. τὰς μὲν οὖν πηγὰς
 ὁρᾶν ἐστίν, ἐξ ὧν ἡ λίμνη πληροῦται· τούτων δ' ἐστὶν C. 240
 34 ἡ Ἥγερία καλουμένη, θαίμονός τις ἐπώνυμος· αἱ δ'
 ἀπορρύσεις ἐνταῦθα μὲν ἄθηλοι εἰσιν, ἐξω δὲ δεικνυ-
 ται πόρρω πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν ἀνέχουσαι.

13 Πλησίον δ' ἐστὶ τῶν χωρίων τούτων καὶ Ἀλβανὸν ὄρος πολὺ ὑπερκύπτειν τοῦ Ἀρτεμισίου καὶ τῶν περὶ αὐτὸ ὄφρυων, καίπερ ὑψηλῶν οὐσῶν καὶ ὀρθίων ἱκανῶς· ἔχει δὲ καὶ τοῦτο λίμνη πολὺ μείζων τῆς κατὰ τὸ Ἀρτεμισιον. προσωτέρω δὲ τούτων αἱ λεχθεῖσαι πρό- 5 τερον πόλεις τῆς Λατίνης εἰσὶ. μάλιστα δ' ἐν μεσογαίᾳ τῶν Λατίνων πόλεων ἐστὶν ἡ Ἄλβα ὁμορουῖσα Μαρσοῖς· ἰδρυταὶ δ' ἐφ' ὑψηλοῦ πάγου λίμνης Φουκίνας πλησίον, πελαγίας τὸ μέγεθος· χρῶνται δ' αὐτῇ μάλιστα μὲν Μαρσοὶ καὶ πάντες οἱ πλησιόχωροι. φασὶ δ' 10 αὐτὴν καὶ πληροῦσθαι ποτὶ μέχρι τῆς ὀρεινῆς καὶ ταπεινοῦσθαι πάλιν ὥστ' ἀναψύχειν τοὺς λιμνωθέντας τόπους καὶ γεωργεῖσθαι παρέχειν, εἴτε μεταστάσεις τῶν κατὰ βάθους ὑγρῶν σποράδην καὶ ἀδήλως γίνονται πάλιν δ' ἐπισυρρέουσιν, ἢ τελέως ἐκλείπουσιν αἱ 15 πηγαὶ καὶ πάλιν συνθλίβονται, καθάπερ ἐπὶ τοῦ Ἀμενάνου συμβαίνει· φασὶ τοῦ διὰ Κατάνης ῥέοντος· ἐκλείπει γὰρ ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ πάλιν ῥεῖ. ἐκ δὲ τῆς Φουκίνας εἶναι τὰς πηγὰς ἱστοροῦσι τοῦ Μαρκίου ὕδατος τοῦ τὴν Ῥώμην ποτιζοντος καὶ παρὰ τὰλλα 20 εὐδοκιμοῦντος ὕδατα. τῇ δὲ Ἄλβᾳ διὰ τὸ ἐν βάθει τῆς χώρας ἰδρυῖσθαι καὶ διὰ τὸ εὐεργὲς ἀντὶ φρουρᾶς ἐχρήσαντο πολλάκις Ῥωμαῖοι, τοὺς φυλακῆς διομένους ἐν ταῦθα καθείροντες.

14 Ἐπεὶ δ' ἀπὸ τῶν προσαλειπνῶν ἔθνων ἀρξάμενοι 25 καὶ τῶν πρὸς αὐτοῖς ὄραν τῶν Ἀπεννίνων, ἐπειθ' ὑπερβάντες ταῦτα τὴν ἐντὸς ἐπήλθομεν πᾶσαν, ὅση μεταξὺ κεῖται τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους καὶ τῶν Ἀπεννίνων ὄραν τῶν κεκλιμένων πρὸς τὸν Ἀδρίαν μέχρι Σαυνιτῶν (καὶ) Καμπανῶν, νῦν ἱκανιόντις δηλώσο- 30

μεν τὰ ἐν τοῖς ὄρεσι τούτοις οἰκοῦντα καὶ ταῖς ἰπω-
ρείαις τῆς τε ἐκτὸς μέχρι τῆς παραλίας τῆς Ἀδριατικῆς
καὶ τῆς ἐντός. ἀρκτέον δὲ πάλιν ἀπὸ τῶν Καλτικῶν
ὄρων.

- 6 Ἔστι δ' ἡ Πικαντίνη μετὰ τὰς τῶν Ὀμβρικῶν πό- 2
λεις τὰς μεταξὺ Ἀριμίνου καὶ Ἀγκῶνος. ὠρμηγνται δ'
ἐκ τῆς Σαβίνης οἱ Πικαντινοί, δρυκολάπτου τὴν ὁδὸν
ἡγησαμένου τοῖς ἀρχηγταῖς, ἀφ' οὗ καὶ τοῦνομα· πι-
κον γὰρ τὸν ὄρειν τούτον ὀνομάζουσι, καὶ νομίζουσιν
10 Ἀρεως ἱερὸν. οἰκοῦσι δ' ἀπὸ τῶν ὄρων ἀρξάμενοι
μέχρι τῶν πεδίων καὶ τῆς θαλάττης, ἐπὶ μῆκος ἡὔτη-
μένην ἔχοντες μᾶλλον ἢ πλάτος τὴν χώραν, ἀγαθὴν
πρὸς ἅπαντα, βελτίω δὲ τοῖς ξυλίνοις καρποῖς ἢ τοῖς
οἰτικοῖς. ἔστι δ' εὖρος μὲν τὸ ἀπὸ τῶν ὄρων ἐπὶ θάλατ- C. 241
15 ταν ἀνώμαλον τοῖς διαστήμασι· μῆκος δ' ἀπὸ Αἰσίου
ποταμοῦ μέχρι Κάστρου καράκλουν ἔχον σταδίων
ὀκτακοσίων. πόλεις δ' Ἀγκῶν μὲν Ἑλληνίς, Συρακου-
σίαν κτίσμα τῶν φυγόντων τὴν Διονυσίου τυραννίδα·
κεῖται δ' ἐπ' ἄκρας μὲν λιμένα ἐμπριελαμβανούσης τῇ
20 πρὸς τὰς ἄρκτους ἐκιστροφῇ, σφόδρα δ' εὖοινός ἐστι
καὶ κυροφόρος. πλησίον δ' αὐτῆς Αὔξουμον πόλις
μικρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης· εἴτα Σεπτέμπεδα καὶ
Ἄπνευεντία καὶ Ποτεντία καὶ Φέρμον Πικηνόν· ἐπί-
νειον δὲ ταύτης Κάστελλον. ἐφεξῆς δὲ τὸ τῆς Κύπρας
23 ἱερὸν, Τυρρηγῶν ἱδρυμα καὶ κτίσμα· τὴν δ' Ἥραν
ἐκεῖνοι Κύπραν καλοῦσιν· εἴτα Τρουεντίνος ποταμός
καὶ πόλις ἐπώνυμος· εἴτα Καστρονόουν καὶ ὁ Μα-
τρίνος ποταμός, ῥέων ἀπὸ τῆς Ἀδριανῶν πόλεως,
ἔχων ἐπίνειον τῆς Ἀδρίας ἐπώνυμον ἑαυτοῦ. ἔστι δ'
30 ἐν τῇ μεσογαίᾳ καὶ αὕτη καὶ τὸ Ἄσκλον τὸ Πικηνόν,
ἐρυμνότατον χωρίον καὶ . . . . ἔφ' ᾧ κεῖται τὸ τέλος,
καὶ τὰ περικείμενα ὄρη στρατοκείδοις οὐ βάσιμα. ὑπὲρ δὲ

τῆς Πικεντίνης Ὀηστῖνοι τε καὶ Μαρσοὶ καὶ Περίγνοι
 καὶ Μαρρουκῖνοι καὶ Φριντανοί, Σαννιτικόν ἔθνος,
 τὴν ὄρεινὴν κατέχουσιν ἐφαπτόμενοι μικρὰ τῆς θα-
 λάττης. ἔστι δὲ τὰ ἔθνη ταῦτα μικρὰ μὲν ἀνδρικότατα
 δὲ καὶ πολλάκις τὴν ἀρετὴν ταύτην ἐπιδεδειγμένα Ῥω- 5
 μαίοις, πρῶτον μὲν ἡνίκα ἐπολέμουν, δεύτερον δὲ ὅτε
 συνιστράτευσον, τρίτον δ' ὅτε διόμενοι τυχεῖν ἐλευ-
 θερίας καὶ πολιτείας μὴ τυγχάνοντες ἀπίστησαν καὶ τὸν
 Μαρσικὸν καλούμενον ἐξῆψαν πόλεμον, Κορφῖνιον,
 τὴν τῶν Περίγνων μητρόπολιν, κοινὴν ἅπασιν τοῖς Ἰτα- 10
 λιώταις ἀποδείξαντες πόλιν ἀντὶ τῆς Ῥώμης, ὁρμητή-
 ριον τοῦ πολέμου, μετονομασθεῖσαν Ἰταλικήν, καὶ ἐν-
 ταῦθα δὴ τοὺς συνεπομένους ἀθροίσαντες καὶ χειροτο-
 νήσαντες ὑπάτους καὶ στρατηγούς· δύο δ' ἔτη συνέμει-
 ναν ἐν τῷ πολέμῳ μέχρι διεπράξαντο τὴν κοινωνίαν 15
 περὶ ἧς ἐπολέμουν. Μαρσικὸν δὲ ὠνόμασαν τὸν πόλε-
 μον ἀπὸ τῶν ἀρχάντων τῆς ἀποστάσεως, καὶ μάλιστα
 ἀπὸ Πομπαιδίου. τὰ μὲν οὖν ἄλλα κωμηδὸν ζῶσιν, ἔχου-
 σι δὲ καὶ πόλεις ὑπὲρ μὲν τῆς θαλάττης τό τε Κορφί-
 νιον καὶ Σούλμωνα καὶ Μαρούιον καὶ Τιαντέαν τὴν τῶν 20
 Μαρρουκίωνων μητρόπολιν. ἐκ' αὐτῇ δὲ τῇ θαλάττῃ τό
 τε Ἄτιρνον, ὁμορον τῇ Πικεντίνῃ, ὁμώνυμον δὲ τῷ πο-
 ταμῷ τῷ διορίζοντι τὴν τε Ὀηστίνην καὶ τὴν Μαρρου-
 κίνην. οἶε γὰρ ἐκ τῆς Ἀμιτερνίνης, διὰ δὲ Ὀηστίνων,
 παραλιπὼν ἐν δεξιᾷ τοὺς Μαρρουκίους ὑπὲρ τῶν 25
 Περίγνων καιμένους, ζεύγματι πειρατός. τὸ δὲ πόλισμα
 c. 242 τὸ ἐπώνυμον αὐτοῦ Ὀηστίνων μὲν ἔστι, κοινῷ δ' ἐπι-
 νείφ' χρῶνται καὶ οἱ Περίγνοι καὶ οἱ Μαρρουκῖνοι· διέ-
 χει δὲ τὸ ζεύγμα τέτταρας καὶ εἴκοσι σταδίους ἀπὸ Κορ-
 φινίων. μετὰ δὲ Ἄτιρνον Ὀρτων ἐπίναιον Φριντανῶν, 30
 καὶ Βοῦκα καὶ αὐτῇ Φριντανῶν, ὁμορος Τιάνῃ τῇ

Ἀπούλφ. μεταξὺ δὲ Ὀρτωῶτος καὶ Ἀτέρνου ὁ Σάγρος ποταμὸς ὁρίζων τοὺς Φρεντανοὺς ἀπὸ τῶν Περίγνων, ὁ δὲ παράκλους ἀπὸ τῆς Πικεντίνης ἐπὶ τοὺς Ἀπούλους, οὓς οἱ Ἕλληνες Δαυνίους καλοῦσι, σταδίων ἐστὶν 5 ὅσον τετρακοσίων ἐνενηήκοντα.

Ἐξῆς δὲ μετὰ τὴν Λατίνην ἐστὶν ἡ τε Καμπανία 3 παρήκουσα τῇ θαλάττῃ, καὶ ὑπὲρ ταύτην ἡ Σαννίτις ἐν μεσογαίᾳ μέχρι Φρεντανῶν καὶ τῶν Δαυνίων, εἴτ' αὐτοὶ Δαύνιοι καὶ τὰλλα ἔθνη τὰ μέχρι τοῦ Σικελικοῦ 10 πορθμοῦ. πρῶτον δὲ περὶ τῆς Καμπανίας φητίον. ἔστι δ' ἀπὸ τῆς Σινοίσεως ἐπὶ μὲν τὴν ἐξῆς παραλίαν κόλπος εὐμεγέθης μέχρι Μισηνοῦ, κάκειθεν ἄλλος κόλπος πολὺν μείζων τοῦ προτέρου, καλοῦσι δ' αὐτὸν κρατῆρα, ἀπὸ τοῦ Μισηνοῦ μέχρι τοῦ Ἀθηναίου, δυεῖν 15 ἀκρωτηρίων, κολπούμενον. ὑπὲρ δὲ τούτων τῶν ῥόνων Καμπανία πᾶσα ἴδρνται, πεδῖον εὐδαιμονίστατον τῶν ἀπάντων· περικεῖνται δ' αὐτῇ γεωλοφαίαι τε εὐκαρποι καὶ ὄρη τὰ τε τῶν Σαννιτῶν καὶ τὰ τῶν Ὀσκων. Ἀντίοχος μὲν οὖν φησι τὴν χώραν ταύτην Ὀπι- 20 κοὺς οἰκῆσαι, τοίτους δὲ καὶ Αὔσονας καλεῖσθαι. Πολύβιος δ' ἐμφαίνει δύο ἔθνη νομίζων ταῦτα· Ὀπικοὺς γάρ φησι καὶ Αὔσονας οἰκεῖν τὴν χώραν ταύτην περὶ τὸν κρατῆρα. ἄλλοι δὲ λέγουσιν οἰκούντων Ὀπικῶν πρότερον καὶ Αὔσόνων· οἱ δ' ἐκείνους κατασχεῖν ὕστε- 25 ρον Ὀσκων τι ἔθνος, τούτους δ' ὑπὸ Κυμαίων, ἐκείνους δ' ὑπὸ Τυρρηνῶν ἐκπείσειν· διὰ γὰρ τὴν ἀρετὴν περιμάχητον γενέσθαι τὸ πεδῖον· δώδεκα δὲ πόλεις ἐγκατοικίσαντας τὴν οἶον κεφαλὴν ὀνομάσαι Καπύην. διὰ δὲ τὴν τρυφήν εἰς μαλακίαν τραπομένους καθά-

1. ποῖ Ἀπόλλφ. Ὀρτωτιόν ἐστιν ἐν τοῖς Φρεντανοῖς, πίτται ληστρικῶν ἀνθρώπων, οἱς αἱ οἰκῆσεις ἀπὸ τῶν ναυαγίων κήγγονται· καὶ τὰλλα θηριώδεις εἶναι.

περ τῆς περὶ τῶν Πάδων χώρας ἐξέστησαν, οὕτω καὶ ταύτης παραχωρῆσαι Σαυνήταις, τούτους δ' ὑπὸ Ῥωμαίων ἐκπεσεῖν. τῆς δ' εὐκαρκίας ἐστὶ σημεῖον τὸ σιτον ἐνταῦθα γίνεσθαι τὸν κάλλιστον, λέγω δὲ τὸν πύρινον, ἐξ οὗ καὶ ὁ χόνδρος κρείττων ὢν πάσης καὶ ὀρύξης καὶ ἐν ὀλίγῳ σιτικῆς τροφῆς. ἱστορεῖται δ' ἕνια τῶν πεδίων σπεύρεσθαι δι' ἑτους δις μὲν τῇ ζειᾷ, τὸ δὲ τρίτον ἐλῦμφ, τινὰ δὲ καὶ λαχανεύεσθαι τῇ τετάρτῃ σπόρῃ. καὶ μὴν τὸν οἶνον τὸν κράτιστον ἐντεῦθεν ἔχουσι Ῥωμαῖοι τὸν Φάλερνον καὶ τὸν Στατανὸν καὶ Καληνόν· ἤδη δὲ καὶ ὁ Συρρεντίνος ἐνάμιλλος καθίσταται τούτοις, νισοσι πειρασθεῖς ὅτι παλαιῶσιν δέχεται. ὥς δ' αὖτως εὐέλαιός ἐστι καὶ πᾶσα ἡ περὶ τὸ ἑνάφρον ὁμορον τοῖς πεδίοις ἐν.

4 Πόλις δ' ἐπὶ μὲν τῇ θαλάττῃ μετὰ τὴν Σινόισαν Αἰτερνον, ὅπου τὸ μνημα τὸ Σικκίωνος τοῦ πρώτου προσαγορευθέντος Ἀφρικανοῦ· διέτριψε γὰρ ἐνταῦθα τὰ τελευταῖον ἀφίς τὰς πολιτείας κατ' ἀπέχθειαν τὴν πρὸς τινας. παραρρεῖ δὲ ὁμώνυμος τῇ πόλει ποταμός. ὥς δ' αὖτως καὶ Ἰουλιτοῦρνος ὁμώνυμός ἐστι τῇ παρ' αὐτὸν πόλει ἐφεξῆς κειμένη· οἷδ' οὗτος διὰ ἑνάφρον καὶ τῆς Καμπανίας μέσης. ταύταις δ' ἐφεξῆς ἐστὶ Κύμη Χαλκιδέων καὶ Κυραίων καλαιότατον κτίσμα· πασῶν γάρ ἐστι πρεσβυτάτη τῶν τε Σικελικῶν καὶ τῶν Ἰταλιωτίδων. οἱ δὲ τὸν σιτόλον ἄγοντες, Ἰπποκλῆς ὁ Κυραῖος καὶ Μεγασθένης ὁ Χαλκιδεύς, 25 διαμολογήσαντο πρὸς σφᾶς αὐτούς, τῶν μὲν (τὴν) ἀποικίαν εἶναι τῶν δὲ τὴν ἐπωνυμίαν· ὅθεν νῦν μὲν προσαγορεύεται Κύμη, κτίσαι δ' αὐτὴν Χαλκιδεῖς δοκοῦσι. πρότερον μὲν οὖν ἡτύχαι (ἢ τε πόλις) καὶ τὸ 30 Φλεγραιὸν καλούμενον πεδίον, ἐν ᾧ τὰ περὶ τοὺς Γύγαντας μυθεύουσιν οὐκ ἄλλοθεν, ὥς εἰκός, ἀλλ' ἐκ

τοῦ περιμάχητον τὴν γῆν εἶναι δι' ἀρετὴν, ὕστερον
 δ' οἱ Καμπανοὶ κύριοι καταστάντες τῆς πόλεως ὕβρι-
 σαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους πολλά· καὶ δὴ καὶ ταῖς γυναι-
 ξιν αὐτῶν συνέκρησαν αὐτοί. ὅπως δ' οὖν εἰ σωζεται
 6 πολλά ἔχνη τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου καὶ τῶν ἱερῶν καὶ
 τῶν νομίμων. ὠνομάσθαι δ' ἐνιοὶ Κύμην ἀπὸ τῶν κυ-
 μάτων φασί· βασιῶδης γὰρ καὶ προσειχῆς ὁ πλησίον
 αἰγιαλός. εἰσι δὲ καὶ κητεῖαι παρ' αὐτοῖς ἄρισται. ἐν
 δὲ τῷ κόλῳ τοῦτω καὶ ὕλη τις ἴσθι θαμνώδης ἐπὶ πολ-
 10 λούς ἐκτεινόμενῃ σταδίους ἄνδρος καὶ ἀμμώδης, ἣν
 Γαλλιναρίαν ὕλην καλοῦσιν. ἐνταῦθα δὴ ληστήρια
 συνιστήσαντο οἱ Πομπηίου Σέξτου ναύαρχοι, καθ' ὃν
 καιρὸν Σικελίαν ἀπίστησεν ἐκεῖνος.

Πλησίον δὲ τῆς Κύμης τὸ Μισσηνὸν ἀκρωτήριον 3
 15 καὶ ἐν τῷ μεταξὺ Ἀχερουσία λίμνῃ, τῆς θαλάττης ἀνά-
 χυσίς τις τεναγώδης. κάμφαντι δὲ τὸ Μισσηνὸν λιμὴν
 εὐθύς ὑπὸ τῇ ἄκρᾳ, καὶ μετὰ τοῦτον ἐγκολπίζουσα
 ἦν εἰς βάθος, ἐν ᾗ αἱ Βαταὶ καὶ τὰ θερμὰ ὕδατα τὰ
 καὶ πρὸς τρυφὴν καὶ πρὸς θεραπείαν νόσων ἐπιτή- C. 244
 20 δεια. ταῖς δὲ Βαταῖς συνεχῆς ὁ τε Λοκρῖνος κόλπος καὶ
 ἐντὸς τούτου ὁ Ἄορνος χειρόνησον ποιῶν τὴν ἀπο-
 λαμβανομένην μέχρι Μισσηνοῦ γῆν ἀπὸ τῆς μεταξὺ
 Κύμης καὶ αὐτοῦ. λοιπὸς γὰρ ἴσθιν ὀλίγων σταδίων
 ἰσθμός διὰ τῆς διώρυγος ἐπ' αὐτὴν Κύμην καὶ τὴν
 25 πρὸς αὐτῇ θάλατταν. ἐμύθενον δ' οἱ πρὸ ἡμῶν ἐν τῷ
 Ἄορῳ τὰ περὶ τὴν νύκτιαν τὴν Ὀμηρικὴν· καὶ δὴ
 καὶ νεκυομαντικὸν ἱστοροῦσιν ἐνταῦθα γενέσθαι καὶ
 Ὀδυσσεῖα εἰς τοῦτ' ἀφικέσθαι. ἴσθι δ' ὁ μὲν Ἄορνος
 κόλπος ἀγχιβαθὴς καὶ ἀγτίστομος, λιμένος καὶ μέγι-
 30 θος καὶ φύσιν ἔχων, χρεῖαν δ' οὐ παρεχόμενος λιμένος

διὰ τὸ προκίεσθαι τὸν Λοκρῖνον κόλπον προσβραχῇ
 καὶ πολὺν. περικλείεται δ' [ὁ] Ἄορνος ὀφρύσιν ὄρ-
 θαῖς ὑπερκειμέναις πανταχόθεν πλὴν τοῦ εἰσπλου,
 νῦν μὲν ἡμέρας ἐκπεπονημέναις πρότερον δὲ συνηρε-
 φίσιν ἀγρίᾳ ὕλῃ μεγαλοδένδρῳ καὶ ἀβάτῳ, αἱ κατα-
 δεισιδαίμονίαν κατὰσκιον ἐποιοῦν τὸν κόλπον. προσε-
 μύθειον δ' οἱ ἐπιχώριοι καὶ τοὺς ὄρνεις τοὺς ὑπερπε-
 τὰς γινομένους καταπίπτειν εἰς τὸ ὕδωρ φθειρομέ-
 νους ὑπὸ τῶν ἀναφερομένων αἰρών, καθάπερ ἐν τοῖς
 Πλουτωνίοις. καὶ τοῦτο [τὸ] χωρίον Πλουτωνιόν τι 10
 ὑπελάμβανον καὶ τοὺς Κιμμερίους ἐνταῦθα λέγεσθαι.
 καὶ εἰσέπλιόν γε προθυσάμενοι καὶ ἱλασάμενοι τοὺς
 καταχθονίους δαίμονας, ὄντων τῶν ὑφηγουμένων τὰ
 τοιαῦτα ἱερίων ἡερολαβηκότων τὸν τόπον. Ἰοτι δὲ πηγὴ
 τις αὐτόθι ποτίμου ὕδατος ἐπὶ τῇ θαλάττῃ· τοῦτου δ' 15
 ἀπείχοντο πάντες τὸ τῆς Στυγὸς ὕδωρ νομίσαντες.
 καὶ τὸ μαντεῖον ἐνταῦθά που ἱδρύεται· τὸν τε Πυρι-
 φλεγέθοντα ἐκ τῶν θερμῶν ὑδάτων ἐκτρυφάροντο τῶν
 πλησίον τῆς Ἀχερουσίας. Ἐφορος δὲ τοῖς Κιμμερίοις
 προσοικιστῶν τὸν τόπον φησὶν αὐτοὺς ἐν καταγείοις 20
 οἰκίαις οἰκεῖν ἃς καλοῦσιν ἀργίλλας, καὶ διὰ τινων
 ὀρυγμάτων παρ' ἀλλήλους τι φοιτᾶν καὶ τοὺς ξένους
 εἰς τὸ μαντεῖον δέχεσθαι πολὺ ὑπὸ γῆς ἱδρυμένον· ζῆν
 δ' ἀπὸ μεταλλείας καὶ τῶν μαντευομένων, καὶ τοῦ βα-
 σιλέως ἀποδείξαντος αὐτοῖς συντάξεις. εἶναι δὲ τοῖς 25
 περὶ τὸ χρηστήριον ἔθος πάτριον μηδὲνα τὸν ἥλιον
 ὁρᾶν, ἀλλὰ τῆς νυκτὸς ἐξω πορεύεσθαι τῶν χασμάτων.
 καὶ διὰ τοῦτο τὸν ποιητὴν περὶ αὐτῶν εἰπεῖν ὥς ἄρα
 „οὐδέ ποτ' αὐτοὺς ἥλιος φαίδων ἐπιδέρεσται.“ ὅτε-
 30
 3133ρον δὲ διαφθαρεῖναι τοὺς ἀνθρώπους ὑπὸ βασιλέως 30
 τινός, οὐκ ἀποβάντος αὐτῷ τοῦ χρησμοῦ, τὸ δὲ μαν-
 τεῖον εἶτι συμμένειν μεθιστηκὸς εἰς ἕτερον τόπον. τοι-

αὐτὰ μὲν οἱ πρὸ ἡμῶν ἐμυθολόγουν, νυνὶ δὲ τῆς μὲν
 ὕλης τῆς περὶ τὸν Ἰορρὸν κοπίσεως ὑπὸ Ἀγρίππα, τῶν
 δὲ χωρίων κατοικοδομηθέντων, ἀπὸ δὲ τοῦ Ἰορροῦ
 διώρυγος ὑπονόμου τμηθείσης μέχρι Κύμης, ἅπαντ'
 5 ἐκείνα ἐφάνη μῦθος, τοῦ Κορκηίου τοῦ ποιήσαντος
 τὴν διώρυγα ἐκείνην τε καὶ ἐπὶ νῆαν πόλιν ἐκ Δικαι-
 αρχείας ἐπὶ ταῖς Βαλαῖς, ἐπακολουθήσαντός πως τῷ
 περὶ τῶν Κιμμερίων ἀρτίως λεχθέντι λόγῳ, τυχὸν ἴσως
 καὶ πάτριον νομίσαντος τῷ τόπῳ τούτῳ δι' ὀρυγμά-
 10 των εἶναι τὰς ὁδοὺς.

Ὁ δὲ Ἰορρὸς κόλπος πλατύνεται μέχρι Βαιῶν, 6
 χώματι εἰργόμενος ἀπὸ τῆς ἔξω θαλάττης ὅκτασταδίῳ
 τὸ μήκος, πλάτος δὲ ἁμαξίτου πλατείας, ὃ φασιν Ἡρα-
 κλῆα διαχῶσαι τὰς βοῦς ἐλαύνοντα τὰς Γηρυόνοιν· δε-
 15 χόμενον δ' ἐπικολῆς τὸ κύμα τοῖς χειμῶσιν ὥστε μὴ
 πιεῖν εὐεσθαι ὀσθίως Ἀγρίππας ἐπισκευάσεν. εἰσπλουν
 δ' ἔχει πλοίοις ἐλαφροῖς, ἐνορμίσασθαι μὲν ἄχρηστος,
 τῶν ὀστρίων δὲ θήραν ἔχων ἀφθονωτάτην. Ἰνιοὶ δὲ
 τοῦτον αὐτὸν τὴν λίμνην εἶναι τὴν Ἀχιρουσίαν φασίν,
 20 Ἀρτεμίδωρος δὲ αὐτὸν τὸν Ἰορρὸν. τὰς δὲ Βαλας ἑπω-
 νύμους εἶναι λέγουσι Βαίου τῶν Ὀδυσσεύως ἑταίρων
 τινός. ἔξης δ' εἰσὶν αἱ περὶ Δικαιαρχίαν ἀκταὶ καὶ
 αὐτὴ ἡ πόλις. ἦν δὲ πρότερον μὲν ἐπὶ νῆμιον Κυμαίων
 ἐκ' ὀφρύος ἰδρυμένον, κατὰ δὲ τὴν Ἀντίβα στρατείαν
 25 συνέφικισαν Ῥωμαῖοι καὶ μετωνόμασαν Ποτιόλους ἀπὸ
 τῶν φρεάτων· οἱ δ' ἀπὸ τῆς δυσωδίας τῶν ὑδάτων·
 ἅπαν [γὰρ] τὸ χωρίον ἐκεῖ μέχρι Βαιῶν καὶ τῆς Κυμαίας
 θείου πλήρῃς ἴστι καὶ πυρὸς καὶ θερμῶν ὑδάτων. τινὲς
 δὲ καὶ Φλέγραν διὰ τοῦτο τὴν Κυμαίαν νομίζουσι κλη-
 30 θῆναι, καὶ τῶν πεπτωκότων Γιγάντων τὰ κεράννια

22. ποῖ τινός; καὶ τὸν Μισσηνόν. 27. ποῖ Κυμαίας; ὅτι
 STRABO I.

τραύματα ἀναφέρειν τὰς τοιαύτας προχοὰς τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ ὕδατος. ἡ δὲ πόλις ἐμπόριον γαγένηται μέγιστον, χειροποιήτους ἔχουσα ὄρους διὰ τὴν εὐφύλιαν τῆς ἄμμου· σύμμετρος γάρ ἐστι τῇ τιτάνῳ καὶ κόλλησιν ἰσχυράν καὶ πῆξιν λαμβάνει. διόπερ τῇ χάλικι κα-
 5 ταμιζαντες τὴν ἀμμοκονίαν προβάλλουσι χῶματα εἰς τὴν θάλατταν, καὶ κολποῦσι τὰς ἀναπεπταμένας ἥ-
 νας ὥστ' ἀσφαλῶς ἐνορμίζεσθαι τὰς μεγίστας ὀλκιά-
 C.216δας. ὑπέρκειται δὲ τῆς πόλεως εὐθύς ἡ τοῦ Ἡφαίστου
 ἀγορά, πιδλὸν περικεκλιμένον διαπύροις ὄφρυνσι, κα- 10
 μινῶδεις ἔχουσας ἀναπνοὰς πολλαχοῦ καὶ βρωμῶδεις
 ἱκανῶς· τὸ δὲ πιδλὸν θεῖον πλήρῃς ἐστι συρτοῦ.

7 Μαιὰ δὲ Δικαιάρχειαν ἐστὶ Νεάπολις Κυμαίων
 (ὕστερον δὲ καὶ Χαλκιδαίς ἐπέκρησαν καὶ Πιθηκονο-
 σαίων τινὲς καὶ Ἀθηναίων, ὥστε καὶ Νεάπολις ἐκλήθη 15
 διὰ τοῦτο), ὅπου δεικνύται μνημα τῶν Σειρήνων μιᾶς
 Παρθενόπης, καὶ ἀγῶν συντελεῖται γυμνικὸς κατὰ
 μαντεῖαν. ὕστερον δὲ Καμπανῶν τινὰς ἐδέξαντο συνοί-
 κους διχοστατήσαντες, καὶ ἠναγκάσθησαν τοῖς ἐχθί-
 στοις ὡς οἰκιστάτοις χρῆσασθαι, ἐπειδὴ τοὺς οἰκίλους 20
 ἄλλοτρίους ἔσχον. μηνύει δὲ τὰ τῶν δημάρχων ὀνό-
 ματα τὰ μὲν πρῶτα Ἑλληνικὰ ὄντα, τὰ δ' ὕστερα τοῖς
 Ἑλληνικοῖς ἀναμῖξ τὰ Καμπανικὰ. πλεῖστα δ' ἔχνη τῆς
 Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς ἐνταῦθα σώζεται, γυμνασίαι τε καὶ
 ἐφηβεία καὶ φρατρίαι καὶ ὀνόματα Ἑλληνικὰ καίπερ 25
 ὄντων Ῥωμαίων. νυνὶ δὲ πεντητηρικὸς ἱερὸς ἀγῶν
 συντελεῖται παρ' αὐτοῖς μουσικὸς τε καὶ γυμνικὸς ἐπὶ
 πλείους ἡμέρας, ἐνάμιλλος τοῖς ἐπιφανεστάτοις τῶν
 κατὰ τὴν Ἑλλάδα. ἐστὶ δὲ καὶ ἐνθάδε διώρυξ κρυπτή,
 τοῦ μετὰξὺ ὄρους τῆς τε Δικαιαρχείας καὶ τῆς Νεαπό- 30
 λεως ὑπεργασθέντος ὁμοίως ὥσπερ ἐπὶ τὴν Κύμην,
 ὁδοῦ τε ἀνοιχθῆσης ἐναντίοις ζεύγεσι κορυπτής ἐπὶ

πολλους σταδίους· τὰ δὲ φῶτα ἐκ τῆς ἐπιφανείας τοῦ
 ὄρους, πολλαχόθιν ἐκκοπισῶν θυρίδων, διὰ βάθους
 πολλοῦ κατάργεται. ἔχει δὲ καὶ ἡ Νεάπολις θερμῶν
 ὑδάτων ἐκβολὰς καὶ κατασκευὰς λουτρῶν οὐ χείρους
 5 τῶν ἐν Βαταίς, πολὺ δὲ τῷ πλήθει λειπομένης· ἔκει
 γὰρ ἄλλη πόλις γιγνέται, συνφυκοδομημένων βασι-
 λείων ἄλλων ἐπ' ἄλλοις, οὐκ ἐλάττων τῆς Δικαιαρ-
 χείας. ἐπιτείνουσι δὲ τὴν ἐν Νεαπόλει διαγωγὴν τὴν
 Ἑλληνικὴν οἱ ἐκ τῆς Ῥώμης ἀναχωροῦντες δεῦρο ἡσυ-
 10 χίας χάριν τῶν ἀπὸ παιδείας ἐργασαμένων ἢ καὶ ἄλ-
 λων διὰ γῆρας ἢ ἀσθένειαν ποθοῦντων ἐν ἀνέσει ζῆν·
 καὶ τῶν Ῥωμαίων δ' ἔνιοι χαίροντες τῷ βίῳ τούτῳ,
 θεωροῦντες τὸ πλήθος τῶν ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀγωγῆς
 ἐπιδημούντων ἀνδρῶν, ἄσμενοι φιλοχωροῦσι καὶ ἑω-
 15 σιν αὐτόθι.

Ἐχόμενον δὲ φρούριόν ἐστιν Ἡράκλειον ἐκκειμέ- 8
 νην εἰς τὴν θάλατταν ἄκραν ἔχον, καταπνευομένην λιβί
 θαυμαστῶς ὥσθ' ὕμινην ποιεῖν τὴν κατοικίαν. Ὅσχοι C. 217
 δὲ εἶχον καὶ ταύτην καὶ τὴν Ἰφειδῆς Πομπηίαν ἣν πα-
 20 ραρρεῖ ὁ Σάρνος ποταμός, εἰτα Τυρρηνοὶ καὶ Πηλασ-
 γοί, μετὰ ταῦτα δὲ Σαυνίται· καὶ οὗτοι δ' ἐξέπισον ἐκ
 τῶν τόπων. Νώλης δὲ καὶ Νουκερίας καὶ Ἀχερρῶν,
 ὁμωνύμου κατοικίας τῆς περὶ Κρέμωνα, ἐπίνειόν ἐστιν
 ἡ Πομπηία, παρὰ τῷ Σάρνῳ ποταμῷ καὶ δεχομένῳ τὰ
 25 φορτία καὶ ἐκπέμποντι. ὑπέρχεται δὲ τῶν τόπων τού-
 των ὄρος τὸ Ὑέσειον, ἀγροῦς περιρικούμενον παγκά-
 λους πλὴν τῆς κορυφῆς· αὕτη δ' ἐπίπεδος μὲν πολὺ
 μέρος ἐστίν, ἄκαρπος δ' ὅλη, ἐκ δὲ τῆς ὄψεως τεφρώ-
 30 δης, καὶ κοιλάδας φαίνει σηραγγαῖδες πετρῶν αἰθα-
 λωδῶν κατὰ τὴν χροάν, ὥς ἂν ἐκβεβρωμένων ὑπὸ πυ-
 ρός, ὥς τεκμαίροιτ' ἂν τις τὸ χωρίον τοῦτο καίεσθαι
 πρότερον καὶ ἔχειν κρατῆρας πυρός, σβεσθῆναι δ' ἐπι-

λιπούσης τῆς ὕλης. τάχα δὲ καὶ τῆς εὐκαρπίας τῆς κύ-
κλω τοῦτ' αἰτιον, ὥσπερ ἐν τῇ Κατάνη, φασί, τὸ κατα-
τεφρωθὲν μέρος ἐκ τῆς σποδοῦ τῆς ἀνεπιχθείσης ὑπὸ
τοῦ Αἰτναίου πυρὸς εὐάμπελον τὴν γῆν ἐποίησεν. ἔχει
μὲν γὰρ τὸ λιπαίνον καὶ τὴν ἐκπυρρουμενὴν βῶλον καὶ 5
τὴν ἐκφείρουσαν τοὺς καρπούς· πλεονάζουσα μὲν οὖν
τῷ λίπαι πρὸς ἐκπύρρωσιν ἐπιτηδεία, καθάπερ ἡ Θειώ-
δης πᾶσα, ἐξικρασθεῖσα δὲ καὶ λαβοῦσα σβέσιν καὶ ἐκ-
τίφρωσιν εἰς καρπογονίαν μετέβαλε. συνεχὲς δὲ ἴσται
τῇ Πομπηίᾳ τὸ Συρραϊντὸν τῶν Καμπανῶν, ὅθεν πρό- 10
κειται τὸ Ἀθήναιον, ὃ τινες Σειρηνουσσῶν ἀκρωτή-
ριον καλοῦσιν· ἴσται δὲ ἐκ' ἑκρῶ μὲν Ἀθηναῶς ἱερὸν,
ἱδρυμα Ὀδυσσεύος. διάπλους δ' ἐνθύνδε βραχὺς εἰς
Κακρίας νῆσον. κάμφαντι δὲ τὴν ἄκραν νησιδὲς εἰσιν
ἱερῶι κειρωίδει ἧς καλοῦσι Σειρήνας. ἐκ δὲ τοῦ πρὸς 15
Συρραϊντὸν μέρους ἱερὸν τι δείκνυται καὶ ἀναθήματα
παλαιὰ τιμώντων τῶν πλησίον [τόν] τόπον. μέχρι μὲν
δεῦρο ἔχει τίλος ὁ κόλπος ὁ κρατὴρ προσαγορευόμε-
νος, ἀφοριζόμενος δυσὶν ἀκρωτηρίοις βλέπουνσι πρὸς
μισσημβρίαν, τῷ τε Μισσηνῷ καὶ τῷ Ἀθηναίῳ. ἅπας 20
δ' ἴσται κατεσκευασμένος τοῦτο μὲν ταῖς πόλεσιν ἃς
ἴφαιμεν, τοῦτο δὲ ταῖς οἰκοδομίαις καὶ φντεῖαις, αἱ με-
ταξὺ συνεχεῖς οὔσαι μιᾶς πόλεως ὅψιν κατέχονται.

9 Τοῦ μὲν οὖν Μισσηνοῦ πρόκειται νῆσος ἡ Προ-
χύτη, Πιθηκουσσῶν δ' ἴσταιν ἀπόσπασμα. Πιθηκούσ- 25
σας δ' Ἐρετριεῖς ᾤκισαν καὶ Χαλκιδαῖς, εὐτυχήσαντες
[δὲ] δι' εὐκαρπίαν καὶ διὰ τὰ χρυσία ἐξέλιπον τὴν νῆ-
σον κατὰ στάσιν, ὕστερον δὲ καὶ ὑπὸ σεισμῶν ἐξελα-
θίντες καὶ ἀναφυσημάτων πυρὸς καὶ θαλάττης καὶ
C.218 θειρῶν ὑδάτων· ἔχει γὰρ τοιαύτας ἀποφορὰς ἡ νῆσος, 30
ὑφ' ὧν καὶ οἱ πεμφθέντες παρὰ Ἰέρωνος τοῦ τυράννου
τῶν Συρακοσίων ἐξέλιπον τὸ κατασκευασθὲν ὑφ' ἑαν-

τῶν τεύχος καὶ τὴν νῆσον· ἐπελθόντες δὲ Νεαπολίται
 κατέσχον. ἔνταῦθεν καὶ ὁ μῦθος ὅτι φασὶ τὸν Τυφῶνα
 ὑποκείσθαι τῇ νήσῳ ταύτῃ, στρεφομένου δὲ τὰς φλό-
 γας ἀναφυσᾶσθαι καὶ τὰ ὕδατα, ἴσθι δ' ὅτι καὶ νησι-
 5 δας ἔχούσας ζέον ὕδωρ. πιθανώτερον δὲ Πίνδαρος
 εἰρηκεν ἐκ τῶν φαινομένων ὁρμηθεῖς, ὅτι πᾶς ὁ πόρος
 σῦτος ἀπὸ τῆς Κυμαίας ἀρξάμενος μέχρι τῆς Σικελίας
 διάπυρός ἐστι καὶ κατὰ βάθους ἔχει κοιλίας τινάς εἰς
 ἑν συναπτύσας πρὸς τε ἀλλήλας καὶ πρὸς τὴν ἡπει-
 10 ρον. διόπερ ἢ τι Αἴτνη τσαύτην ἔχειν δείκνυται φύ-
 σιν οἷαν ἱστοροῦσιν ἅπαντες, καὶ αἱ τῶν Λιπαράων
 νῆσοι καὶ τὰ περὶ τὴν Δικαιάρχειαν καὶ Νεάπολιν καὶ
 Βαίας χωρία καὶ αἱ Πιθηκουσσαι. ταῦτ' οὖν διανση-
 θεὶς τῷ παντὶ τόπῳ τούτῳ φησὶν ὑποκείσθαι τὸν Τυ-
 15 φῶνα „νῦν γε μὰν ταί θ' ὑπὲρ Κύμας ἀλιερκίης ὄχθαι
 „Σικελία τ' αὐτοῦ πιῖξει στέρνα λαχναίνοντα.“ καὶ Τί-
 μαιος δὲ περὶ τῶν Πιθηκουσσῶν φησιν ὑπὸ τῶν πα-
 λαιῶν πολλὰ παραδοξολογισθαι, μικρὸν δὲ πρὸ ἱαν-
 τοῦ τὸν Ἐπωπία λόφον ἐν μέσῃ τῇ νήσῳ τιναγέιντα
 20 ὑπὸ σεισμῶν ἀναβαλεῖν πῦρ καὶ τὸ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ
 τῆς θαλάττης ἔξωσαι ἐπὶ τὸ πέλαγος, τὸ δ' ἐκτεφρω-
 θέν τῆς γῆς μετεωρισμὸν λαβὼν κατασκήψαι πάλιν
 τυφωνοειδῶς εἰς τὴν νῆσον, καὶ ἐπὶ τρεῖς τὴν θάλατ-
 ταν ἀναχωρῆσαι σταδίους, ἀναχωρήσασαν δὲ μετ' οὐ
 25 πολὺ ὑποστρέψαι καὶ τῇ καλιρροΐᾳ κατακλύσαι τὴν
 νῆσον, καὶ γενέσθαι σβέσειν τοῦ ἐν αὐτῇ πυρός· ἀπὸ
 δὲ τοῦ ἤχου τοὺς ἐν τῇ ἡπείρῳ φυγεῖν ἐκ τῆς παραλλίας
 εἰς τὴν (ἄνω) Καμπανίαν. δοκεῖ δὲ τὰ θερμοῦ ὕδατα
 ἔνταῦθα θεραπεύειν τοὺς λιθιῶντας. αἱ δὲ Καπρέαι
 30 δύο πολίχνας ἔχον τὸ παλαιόν, ὕστερον δὲ μίαν. Νεα-
 πολίται δὲ καὶ ταύτην κατέσχον, πολέμῳ δὲ ἀποβαλόν-
 τες τὰς Πιθηκουσσας ἀπέλαβον πάλιν, δόντος αὐτοῖς

Καίσαρος τοῦ Σεβαστοῦ, τὰς δὲ Καπρίας ἰδιον ποιησαμένου κτῆμα καὶ κατοικοδομήσαντος. αἱ μὲν οὖν παράλιοι πόλεις τῶν Καμπανῶν καὶ αἱ προκείμεναι νῆσοι τοιαῦται.

10 Ἐν δὲ τῇ μισογαίᾳ Καπύη μὲν ἐστὶν ἡ μητρόπολις, κεφαλὴ τῷ ὄντι κατὰ τὴν ἐνυρότητα τοῦ ὀνόματος· τὰ γὰρ ἄλλα πόλινια νομίζοιτ' ἂν κατὰ τὴν σύγκρισιν πλὴν Τεάνου Σιδικίνου· καὶ γὰρ αὕτη ἀξιόλογος. κείται δ' ἐπὶ τῇ ὁδῷ τῇ Ἀππία αὕτη τε καὶ τῶν ἄλλων αἱ ἐπὶ Βρεντίσιον ἄγουσαι ἀπ' αὐτῆς, Καλατία 10 καὶ Καυθίδιον καὶ Βενεεντόν· ἐπὶ δὲ Ρώμης Κασιλίνον ἱδρύται ἐπὶ τῷ Βουλτούρῳ ποταμῷ, ἐν ᾗ πολισσομένοι Πραινεστίνων ἄνδρες τετραράκοντα καὶ πεντακόσιοι πρὸς ἀκμαζόντα Ἀντίβαν ἐπὶ τοσοῦτον ἀντίσχον, ὥσθ' ὑπὸ λιμοῦ διακοσίων δραχμῶν πραθέντος 15 μνός, ὁ μὲν πωλήσας ἀπέθανεν, ἐσώθη δ' ὁ πριάμενος. ἰδὼν δ' αὐτοὺς πλησίον τοῦ τείχους σπείροντας γογγύλην ἰθαύμαζεν, ὡς τοικεῖν, ὁ Ἀντίβας τῆς μακροθυμίας, εἰ ἐλπίζοιεν τέως ἀνθέξειν ἕως τελεσφορήσειεν ἡ γογγύλη· καὶ δὴ περιγενέσθαι πάντας φασὶ 20 πλὴν ἀνδρῶν ὀλίγων τῶν ἢ λιμῷ διαλυθέντων ἢ ἐν ταῖς μάχαις.

11 Πρὸς δὲ ταῖς ῥηθείσαις ἐτι καὶ αὗται Καμπαναὶ πόλεις εἰσὶν ὧν ἐμνήσθημεν πρότερον, Κάλης τε καὶ Τέανον Σιδικίνον, αἷς διορίζουσιν αἱ δύο Τύχαι ἐφ' ὧν ἑκάτερα ἱδρυμένα τῆς Λατίνης ὁδοῦ, καὶ ἐτι Σουέσσουλα καὶ Ἀτέλλα καὶ Νῶλα καὶ Νουκερία καὶ Ἀχέρραι καὶ Ἀβέλλα καὶ ἄλλαι ἐτι ἐλάττους τούτων κατοικίαι, ὧν ἑνὶας Σαυννιτιάς φασιν εἶναι. Σαυννίται δὲ πρότερον μὲν καὶ μέχρι τῆς Λατίνης τῆς περὶ Ἀρδίαν 30 ἐξοδίας ποιούμενοι, μετὰ δὲ ταῦτα αὐτὴν τὴν Καμπανίαν κορθεύοντες πολλὴν ἐκέκτηντο δύναμιν· καὶ

- γὰρ ἄλλως δισποτικῶς ἄρχεσθαι μιμαθηκότες ταχύ
 ὑπουργοῦν τοῖς προστάγμασι. νυνὶ δ' ἐκπαισίνονται
 τελείως ὑπὸ τε ἄλλων καὶ τό τελευταῖον ὑπὸ Σύλλα τοῦ
 μοναρχήσαντος Ῥωμαίων, ὃς ἐπειδὴ πολλὰς μάχαις
 5 καταλύσας τὴν τῶν Ἰταλιωτῶν ἐπανάστασιν τούτους
 σχεδὸν τι μόνους συμμένοντας ἑώρα καὶ ὁμοίως ὁρμῶν-
 τας, ὥστε καὶ ἐκ' αὐτὴν τὴν Ῥώμην ἐλθεῖν, συνίστη
 πρὸ τοῦ τέλους αὐτοῖς, καὶ τοὺς μὲν ἐν τῇ μάχῃ κατέ-
 κοψι κτελεύσας μὴ ζωγρεῖν τοὺς δὲ φέψαντας τὰ ὄπλα,
 10 περὶ τρισχιλίους ἄνδρας ἢ τετρακισχιλίους φασίν, εἰς
 τὴν δημοσίαν ἐκὺλιν τὴν ἐν τῷ Κάμπῳ καταγαγὼν
 εἰρξί· τρισὶ δὲ ὕστερον ἡμέραις ἐπιπέμψας στρατιώτας
 ἅπαντας ἀπέσφαξε, προγραφὸς τε ποιούμενος οὐκ
 ἐκαύσατο πρὶν ἢ πάντας τοὺς ἐν ὀνόματι Σαννιτῶν
 15 διέφθειριν ἢ ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐξέβαλε· πρὸς δὲ τοὺς
 αἰτιωμένους τὴν ἐπὶ τοσοῦτον ὀργὴν ἐφη καταμαθεῖν
 ἐκ τῆς πίρας, ὥς οὐδέ ποτ' ἂν εἰρήνην ἀγάγοι Ῥω-
 μαίων οὐδὲ εἰς, ἕως ἂν συμμένωσι καθ' ἑαυτοὺς Σαν-
 νίται. τοιγάρ τοι νυνὶ κῶμαι γεγόνασιν αἱ πόλεις· ἵναι
 20 δ' ἐκλελοιπασι τελείως, Βοιανὸν Αἰσιρνία Πάννα Τε-
 λισία συνεχῆς ὕενάφρη καὶ ἄλλαι τοιαῦται, ὧν οὐ-
 δεμίαν ἔξιον ἡγεῖσθαι πόλιν· ἡμεῖς δ' ἐπέξιμεν μέχρι
 τοῦ μετρίου διὰ τὴν τῆς Ἰταλίας δόξαν καὶ δύναμιν.
 Βενισαιντὸν δ' ὁμῶς συνίστηκεν εὐ καὶ ὕενουσία.
 25 Περὶ δὲ Σαννιτῶν καὶ τοιοῦτός τις λόγος φέρεται, 12
 διότι πολεμοῦντες Σαβῖνοι πολὺν χρόνον πρὸς τοὺς
 Ὀμβρικοὺς εὗξαντο, καθάπερ τῶν Ἑλλήνων τινές, τὰ
 γινόμενα τῷ ἔτι τούτῳ καθιεῖν, τικῆσαντες δὲ
 τῶν γενομένων τὰ μὲν κατέθυσαν τὰ δὲ καθεῖρυσαν·
 30 ἀφορίας δὲ γεινηθείσης, εἰπέ τις ὥς ἐχρῆν καθιεῖν
 καὶ τὰ τέχνα. οἱ δ' ἐποίησαν τοῦτο καὶ τοὺς γινομέ-
 νους τότε παῖδας Ἄρεως ἐπιφήμισαν, ἀνδρωθέντας δ'

ἱστειλαν εἰς ἀποικίαν, ἡγήσατο δὲ ταῦρος· ἐν δὲ τῇ
 τῶν Ὀπικῶν κατευνασθέντος (ἐτύγχανον δὲ κωμηδόν
 ζῶντες) ἐκβαλόντες ἐκείνους ἰδρύθησαν αὐτόθι καὶ
 τὸν ταῦρον ἱσφαγίασαν τῷ Ἄρει τῷ δόντι αὐτὸν ἡγε-
 μόνα κατὰ τὴν τῶν μάλιστα ἀπόφασιν. εἰκὸς δὲ διὰ 5
 τοῦτο καὶ Σαβέλλους αὐτοὺς ὑποχοριστικῶς ἀπὸ τῶν
 γονέων προσαγορευθῆναι, Σαυνίτας δ' ἀπ' ἄλλης αἰ-
 τίας, οὓς οἱ Ἕλληνες Σαυνίτας λέγουσι. τινὲς δὲ καὶ
 Λάκωνας συνοίκους αὐτοῖς γενέσθαι φασὶ καὶ διὰ
 τοῦτο καὶ φιλέλληνας ὑπάρξαι, τινὰς δὲ καὶ Πιτανάτας 10
 καλεῖσθαι. δοκεῖ δὲ καὶ Ταραντίνων πλάσμα τοῦτ'
 εἶναι, κολακιστῶν ὁμόρους καὶ μέγα δυναμένους
 ἀνθρώπους καὶ ἅμα ἐξοικειούμενων, οἳ γε καὶ ὅκτω
 μυριάδας ἱστειλὸν ποτε τῆς πεζῆς στρατίας, ἱππίας δ'
 ὀκτακισχιλίους. φασὶ δὲ νόμον εἶναι παρὰ τοῖς Σαυνί- 15
 ταις καλὸν καὶ προτρεπτικὸν πρὸς ἀρετὴν· οὐ γὰρ
 ἔστι διδόναι τὰς θυγατέρας οἷς ἂν ἐθέλωσιν, ἀλλὰ
 κρίνισθαι κατὰ ἔτος δέκα μὲν παρθένους δέκα δὲ τῶν
 νέων τοὺς ἀρίστους καὶ τὰς ἀρίστας· τούτων τῷ πρῶ-
 τῷ τὴν πρώτην δίδοσθαι, τῷ δευτέρῳ τὴν δευτέραν 20
 καὶ ἑξῆς οὕτως· ἴαν δ' ὁ λαβὼν τὸ γίρας μεταβαλόμε-
 νος γένηται ποιηρὸς, ἀτιμάζουσι καὶ ἀφαιροῦνται τὴν
 δοθεῖσαν. ἑξῆς δ' εἰσὶν Ἰρκίνοι, καὶ τοὶ Σαυνίται· τοῦ-
 νομα δ' ἔσχον ἀπὸ τοῦ ἡγησαμένου λύχον τῆς ἀποι-
 κίας· ἴρπον γὰρ καλοῦσιν οἱ Σαυνίται τὸν λύχον· συν- 25
 ἄπτουσι δὲ Λευκανοῖς τοῖς μεσογαίοις. περὶ μὲν Σαυ-
 νιτῶν ταῦτα.

- 13 Καμπανοῖς δὲ συνέβη διὰ τὴν τῆς χώρας εὐδαι-
 μονίαν ἐπ' ἴσον ἀγαθῶν ἀπολαῦσαι καὶ κακῶν. ἐπὶ
 τοσοῦτον γὰρ ἐξετρύφησαν ὥστ' ἐπὶ δειπνον ἐκάλουν 30
 πρὸς ζεύγη μονομάχων, ὀρῶντες ἀριθμὸν κατὰ τὴν
 τῶν [συν]δείκνων ἀξίαν. Ἀντίβα δ' ἐξ ἐνδόσεως λα-

βόντος αὐτοὺς, δεξάμενοι χειμαδίους τὴν στρατιὰν οὕτως ἐξεθήλυναν ταῖς ἡδοναῖς ὥσθ' ὃ Ἀννίβας ἔφη νι-
 5 κῶν κινδυνεύειν ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς γενέσθαι, γυναῖκας ἀντὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς στρατιώτας ἀπολαβῶν. Ῥω-
 5 μοιοι δὲ κρατήσαντες πολλοὺς κακοὺς ἐσωφρόνισαν αὐ-
 τοὺς, ὕστατα δὲ καὶ κατεκληρουῶν ἔχουσιν τὴν γῆν. νυνὶ μέντοι μετ' εὐπραγίας διάγουσι τοῖς ἐπὶ τοῖς ὁμοιοῦ-
 σαντες, καὶ τὸ ἀξίωμα φυλάττουσι τὸ ἀρχαῖον καὶ τῇ μεγέθει τῆς πόλεως καὶ κατ' εὐανδρίαν. μετὰ δὲ τὴν
 10 Καμπανίαν καὶ τὴν Σαυντίν ἐπὶ μὲν τῇ Τυρρηνικῇ θαλάττῃ τὸ τῶν Πικέντων ἔθνος οἰκεῖ, μικρὸν ἀπο-
 σπασμα τῶν ἐν τῇ Ἀδριατικῇ Πικεντίνων, ὑπὸ Ῥωμαίων μετρωκισμένον εἰς τὸν Ποσειδωνιάτην κόλπον, ὃς νῦν Παιοτανὸς καλεῖται, καὶ ἡ πόλις ἡ Ποσειδωνία Παι-
 15 στός, ἐν μέσῳ τῷ κόλῳ κειμένη. μετὰ δὲ τῶν Σι-
 ρηνουσσῶν καὶ τῆς Ποσειδωνίας Μαρκίνα, Τυρρηνῶν κτίσμα οἰκούμενον ὑπὸ Σαυνιτῶν. ἐντεῦθεν εἰς Πορ-
 πηίαν διὰ Νουκίρας οὐ πλείονων ἑκατὸν καὶ εἰκοσι-
 σταδίων ἐστὶν ὁ ἰσθμὸς. διήκουσι δ' οἱ Πίκεντες μέχρι
 20 τοῦ Σιλάριδος ποταμοῦ τοῦ ὀρίζοντος ἀπὸ ταύτης τῆς
 χώρας τὴν ἀρχαίαν Ἰταλίαν, ἔφ' οὗ τοῦτ' ἴδιον ἱστο-
 ροῦσιν περὶ τοῦ ὕδατος ὄντος ποτίμου, τὸ καθιέμενον
 εἰς αὐτὸ φυτὸν ἀπολιθοῦσθαι φυλάττον τὴν χροάν
 καὶ τὴν μορφήν. τῶν δὲ Πικέντων ὑπῆρχε μητροπόλις
 25 Πικεντία, νυνὶ δὲ κωμηδὸν ζῶσιν ἀπώσθεντες ὑπὸ
 Ῥωμαίων διὰ τὴν πρὸς Ἀννίβαν κοινωνίαν· ἀντὶ δὲ
 στρατείας ἡμεροδρομεῖν καὶ γραμματοφορεῖν ἀπε-
 δείχθησαν ἐν τῇ τότε δημοσίᾳ, καθάπερ καὶ Λευκανοὶ
 καὶ Βρέττιοι κατὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας· ἐπετείχισαν δ' αὐ-
 30 τοῖς Σάλερνον Ῥωμαῖοι φρουρὰς χάριν μικρὸν ὑπὲρ

τῆς θαλάττης· εἰσὶ δ' ἀπὸ Σιρηνουσσῶν ἐπὶ Σίλαριν
στάδιοι διακόσιοι ἐξήκοντα.

— 5 —

¹
C.252 Μετὰ δὲ τὸ στόμα τοῦ Σιλάριδος Λευκανία καὶ τὸ 3
τῆς Ἥρας ἱερὸν τῆς Ἀργῆας, Ἰάσονος ἱδρυμα, καὶ πλη-
σίον ἐν πεντήκοντα σταδίοις ἡ Ποσειδωνία. Συβαρι-
ται μὲν οὖν ἐπὶ θαλάττῃ τεῖχος ἔθιντο, οἱ δ' οἰκισθέν-
τες ἀνωτέρω μετέστησαν, ὕστερον δὲ Λευκανοὶ μὲν
ἐκείνους, Ῥωμαῖοι δὲ Λευκανοὺς ἀφείλοντο τὴν πόλιν. 10
ποιεῖ δ' αὐτὴν ἐπὶ νοσὸν ποταμὸς πλησίον εἰς Ἐλη ἀνα-
χιόμενος. ἐντεῦθεν δ' ἐκπλέοντι τὸν κόλπον νήσος
Λευκωσία, μικρὸν ἔχουσα πρὸς τὴν ἡπειρὸν διάπλουν,
ἐπ' αὐτῇ μιᾷ τῶν Σιρηνῶν, ἐκπεσούσης δι' οὗ μετὰ
τὴν μυθευομένην ῥίξιν αὐτῶν εἰς τὸν βυθόν. τῆς δὲ 15
νήσου πρόκειται τὸ ἀντακρωτήριον ταῖς Σιρηνούσ-
σαις ποιοῦν τὸν Ποσειδωνιάτην κόλπον. κάμψαντι δ'
ἄλλος συνεχὴς κόλπος, ἐν ᾧ πόλις ἦν οἱ μὲν κτίσαντες
Φωκαεῖς Ἰύλην οἱ δὲ Ἕλην ἀπὸ κρήνης τινὸς οἱ δὲ νῦν
Ἑλίαν ὀνομάζουσιν, ἐξ ἧς Παρμενίδης καὶ Ζήνων ἐγέ- 20
νοντο ἄνδρες Πυθαγόρειοι. δοκεῖ δέ μοι καὶ δι' ἐκεί-
νους καὶ εἶναι πρότερον εὐνομηθῆναι· διὸ καὶ πρὸς Λευ-
κανοὺς ἀντίστοχον καὶ πρὸς Ποσειδωνιάτας καὶ κριέττους
ἀπῆλσαν καί περ ἐνδείστεροι καὶ χῶρα καὶ πλῆθει σωμα-
των ὄντες. ἀναγκάζονται γοῦν διὰ τὴν λυπρότητα τῆς 25
γῆς τὰ πολλά θαλαπτονεῖν καὶ ταριχείας συνίστασθαι
καὶ ἄλλας τοιαύτας ἐργασίας. φησὶ δ' Ἀντίοχος Φω-
καίας ἀλούσης ὑπ' Ἀρπάγου τοῦ Κύρου στρατηγοῦ,
τοὺς δυναμένους ἐμβάντας εἰς τὰ σκάφη πανοικίους
πλεῖσαι πρῶτον εἰς Κύρνον καὶ Μασσαλίαν μετὰ Κρι- 30
οντιάδου, ἀποκρουσθέντας δὲ τὴν Ἑλίαν κτίσαι· δι-

31. ποιεῖ κτίσαι· ἐνιοὶ δὲ τοῦτομα ἀπὸ ποταμοῦ Ἑλίτης·

χει δὲ τῆς Ποσειδωνίας ὅσον διακοσίους σταδίους ἢ πό-
 λεις. μετὰ δὲ ταύτην ἀκρωτήριον Παλλίνουρος. πρὸ δὲ
 τῆς Ἑλεάτιδος αἱ Οἰνωτρίδες νῆσοι δύο ὑφόρμους
 ἔχουσαι. μετὰ δὲ Παλλίνουρον Πυξοῦς ἄκρα καὶ λιμὴν C. 253
 5 καὶ ποταμός· Ἐν γὰρ τῶν τριῶν ὄνομα· ὤκισε δὲ Μί-
 κυθος ὁ Μεσσήνης ἄρχων τῆς ἐν Σικελίᾳ, πάλιν δ'
 ἀπῆραν οἱ ἰδρυθέντες πλὴν ὀλίγων. μετὰ δὲ Πυξοῦντα
 Λᾶος κόλπος καὶ ποταμός καὶ πόλις, ἐσχάτη τῶν Λευ-
 κανίδων, μικρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης, ἀποικος Συβα-
 10 ριτῶν, εἰς ἣν ἀπὸ Ἑλῆς στάδιοι τετρακόσιοι· ὁ δὲ
 πᾶς τῆς Λευκανίας παράκλους ἑξακοσίων πεντήκοντα
 πλησίον δὲ τὸ τοῦ Δράκοντος ἥρπρον ἐνὸς τῶν Ὀδυσε-
 σείως ἐταίρων, ἐφ' οὗ ὁ χρησμός τοις Ἰταλιώταις ἐγένετο
 „Λάιον ἀμφὶ Δράκοντα πολὺν ποτε λαὸν ὀλίσσθαι.“
 15 ἐπὶ γὰρ ταύτην Λᾶον στρατεύσαντες οἱ κατὰ τὴν Ἰτα-
 λίαν Ἕλληνες ὑπὸ Λευκανῶν ἠτύχησαν ἑκατηθίντες
 τῷ χρησμῷ.

Κατὰ μὲν δὲ τὴν Τυρρηνικὴν παραλίαν ταύτ' 2
 ἴσσι τὰ τῶν Λευκανῶν χωρία, τῆς δ' ἐτέρας οὐχ ἤπτον-
 20 το θαλάττης πρότερον, ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτουν οἱ
 τὸν Ταραντῖνον ἔχοντες κόλπον. πρὶν δὲ τοὺς Ἕλλη-
 νας ἔλθειν οὐδ' ἤσαν πῶ Λευκανοί, Χῶνες δὲ καὶ Οἰ-
 νωτροὶ τοὺς τόπους ἐνέμοντο. τῶν δὲ Σαννιτῶν αὐξη-
 θέντων ἐπὶ πολὺ καὶ τοὺς Χῶνας καὶ τοὺς Οἰνωτροὺς
 25 ἐκβαλόντων, Λευκανοὺς δ' εἰς τὴν μερίδα ταύτην
 ἀποικισάντων, ἅμα δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων τὴν ἐκατέρω-
 θεν παραλίαν μέχρι πορθμοῦ κατεχόντων, πολὺν χρό-
 νον ἐπολέμουν οἱ τε Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι πρὸς ἀλ-
 λήλους. οἱ δὲ τῆς Σικελίας τύραννοι καὶ μετὰ ταῦτα
 30 Καρχηδόνιοι, τοτὲ μὲν περὶ τῆς Σικελίας πολεμοῦντες

πρὸς Ῥωμαίους τοτὲ δὲ περὶ αὐτῆς τῆς Ἰταλίας, ἅπαν-
 τας τοὺς ταύτῃ κακῶς διέθηκαν, μάλιστα δὲ τοὺς Ἑλ-
 ληνas, [οἱ] πρότερον μὲν γε καὶ τῆς μισογαίας πολλὴν
 ἀφῆρητο, ἀπὸ τῶν Τρωικῶν χρόνων ἀρξάμενοι, καὶ
 δὴ ἐπὶ τοσοῦτον ηὔξηνητο ὥστε τὴν μεγάλην Ἑλλάδα 5
 ταύτην ἔλεγον καὶ τὴν Σικελίαν· νυνὶ δὲ πλὴν Τάραν-
 τος καὶ Ῥηγίου καὶ Νεαπόλεως ἐκβεβηρωσθαι συμ-
 βέβηκεν ἅπαντα καὶ τὰ μὲν Λευκανοὺς καὶ Βρεττίλους
 κατέχειν τὰ δὲ Καμπανούς, καὶ τούτους λόγῳ, τὸ δ'
 ἀληθὲς Ῥωμαίους· καὶ γὰρ αὐτοὶ Ῥωμαῖοι γεγονόασιν, 10
 ὅμως δὲ τῷ πραγματευμένῳ τὴν τῆς γῆς περίοδον καὶ
 τὰ νῦν ὄντα λέγειν ἀνάγκη καὶ τῶν ὑπαρξάντων ἔνια,
 καὶ μάλιστα διὰ νῦν ἔνδοξα ἦ.

Τῶν δὲ Λευκανῶν οἱ μὲν ἀπτόμενοι τῆς Τυρρη-
 νικῆς θαλάττης ἱερῆται, οἱ δὲ τὴν μισογαίαν ἔχοντες 15
 εἰσὶν οἱ ὑπερσικούντες τοῦ Ταραντίνου κόλπου. οὕτω
 δ' εἰσὶ κακακωμένοι τελείως οὗτοι καὶ Βρεττίοι καὶ αὐ-
 τοὶ Σαυνῆται οἱ τούτων ἀρχηγέται, ὥστε καὶ διορίσαι
 C. 254 χαλεπὸν τὰς κατοικίας αὐτῶν· αἰτίον δ' ὅτι οὐδὲν ἐτι
 σύστημα κοινὸν τῶν ἔθνων ἑκάστου συμμένει, τὰ τε 20
 ἴδη διαλέκτων τε καὶ ὁλισμοῦ καὶ ἰσθῆτος καὶ τῶν
 παραπλησίων ἐκλέλοιπεν, ἄλλως τε ἄδοξοι παντάπασιν
 εἰσιν αἱ καθ' ἑκάστα καὶ ἐν μέρει κατοικίαι.

3 Ἐροῦμεν δὲ κοινῶς ἅ ἀαρσιλήψαμεν, οὐδὲν παρὰ
 τοῦτο ποιούμενοι τοὺς τὴν μισογαίαν οἰκοῦντας, Λευ- 25
 κανοὺς τε καὶ τοὺς προσεχεῖς αὐτοῖς Σαυνίτας. Πετη-
 λία μὲν οὖν μητρόπολις νομίζεται τῶν Λευκανῶν καὶ
 συνοικεῖται μέχρι νῦν ἱκανῶς. κτίσμα δ' ἐστὶ Φιλο-
 κτήτου φυγόντος τὴν Μελίβοιαν κατὰ στάσιν. ἱερὴν δ'
 ἐστίν, ὥστε καὶ Σαυνῆται ποτε Θουρίοις ἐπετείχισαν 30
 αὐτήν. Φιλοκτήτου δ' ἐστὶ καὶ ἡ παλαιὰ Κρίμισσα περὶ
 τοὺς αὐτοὺς τόπους. Ἀπολλόδωρος δ' ἐν τοῖς περὶ

μεῶν τοῦ Φιλοκτήτου μνησθεῖς λέγειν τινὰς φησιν, ὥς
 εἰς τὴν Κροτωνιάτιν ἀφικόμενος Κρίμισσαν ἄκραν
 οἰκίσαι καὶ Χῶνην πόλιν ὑπὲρ αὐτῆς, ἀφ' ἧς οἱ ταύτη
 Χῶνις ἐκλήθησαν, παρ' αὐτοῦ δὲ τινες σταλέντες εἰς
 5 Σικελίαν περὶ Ἐρυκα μετὰ Αἰγέσιου τοῦ Τρωῶς Αἰγε-
 σταν τειχίσαιεν. καὶ Γρουμαντὸν δὲ καὶ Ἑριτῖναι τῆς
 μεσσογαίας εἰσοὶ καὶ Καλάσαρνα καὶ ἄλλαι μικραὶ κατο-
 κίαι μέχρι ἑνεουσίας πόλειως ἀξιολόγουν· ταύτην δ'
 οἶμαι καὶ τὰς ἐφεξῆς ἐπὶ Καμπανίαν ἰόντι Σαννίτιδας
 10 εἶναι. ὑπὲρ δὲ τῶν Θουρίων καὶ ἡ Ταυριανὴ χώρα λε-
 γομένη ἰδρυται. οἱ δὲ Λευκανοὶ τὸ μὲν γένος εἰσοὶ Σαν-
 νίται, Ποσειδωνιατῶν δὲ καὶ τῶν συμμάχων κρατή-
 σαντες πολέμῳ κατέσχον τὰς πόλεις αὐτῶν. τὸν μὲν
 οὖν ἄλλον χρόνον ἐδημοκρατοῦντο, ἐν δὲ τοῖς πολλέ-
 15 μοις ἤρειτο βασιλεὺς ἀπὸ τῶν νεμομένων ἀρχάς· νῦν
 δ' εἰσοὶ Ῥωμαῖοι.

Τὴν δ' ἐξῆς παραλλαν Βρεῖττιοι μέχρι τοῦ Σικελι- 4
 κοῦ κατέχουσι πορθμοῦ σταδίων πεντήκοντα καὶ τρι-
 ακοσίων ἐπὶ τοῖς χιλλοῖς. φησὶ δ' Ἀντίοχος ἐν τῷ περὶ
 20 τῆς Ἰταλίας συγγράμματι ταύτην Ἰταλίαν κληθῆναι
 καὶ περὶ ταύτης συγγράφειν, πρότερον δ' Οἰνωτρίαν
 προσαγορεύεσθαι. ὅριον δ' αὐτῆς ἀποφαίνει πρὸς μὲν
 τῷ Τυρρηνικῷ πελάγει τὸ αὐτὸ ὅπερ καὶ τῆς Ὑβριτα-
 νίας ἴφαμεν, τὸν Λᾶον ποταμόν, πρὸς δὲ τῷ Σικελικῷ
 25 τὸ Μεταπόντιον. τὴν δὲ Ταραντίνην, ἡ συνεχὴς τῷ
 Μεταποντίῳ ἐστίν, ἐκτὸς τῆς Ἰταλίας ὀνομάζει, Ἰάπυ-
 γας καλῶν. ἔτι δ' ἀνώτερον Οἰνωτροὺς τε καὶ Ἰταλοὺς
 μόνους ἐφη καλεῖσθαι τοὺς ἐντὸς τοῦ ἰσθμοῦ πρὸς
 τὸν Σικελικὸν περικλιμένους πορθμόν. ἔστι δ' αὐτὸς ὁ 30
 30 ἰσθμὸς ἑκατὸν καὶ ἐξήκοντα στάδιοι μεταξὺ διελθὲν κόλ-
 πων, τοῦ τε Ἰπκωνιάτου, ὃν Ἀντίοχος Ναπητῖνον ἐ-
 ρηκε, καὶ τοῦ Σκυλλητικοῦ. περίπλους δ' ἐστὶ τῆς

ἀπολαμβανομένης χώρας πρὸς τὸν πορθμὸν ἐντὸς στά-
διοι δισχίλιοι. μετὰ δὲ ταῦτα ἐπεκτείνεσθαι φησι τοῦ-
νομα καὶ τὸ τῆς Ἰταλίας καὶ τὸ τῶν Οἰνωτρῶν μέχρι τῆς
Μεταποντίνης καὶ τῆς Σιριτίδος· οἰκῆσαι γὰρ τοὺς τό-
πους τούτους Χῶνας, Οἰνωτρικὸν ἔθνος κατακοσμοῦ- 5
μενον, καὶ τὴν γῆν ὀνομάσαι Χώνην. οὗτος μὲν οὖν
ἀπλουστέως εἴρηκε καὶ ἀρχαϊκῶς, οὐδὲν διορίσας περὶ
τῶν Λευκανῶν καὶ τῶν Βρεττίων. ἔστι δ' ἡ μὲν Λευκα-
νία μεταξὺ τῆς τε παραλλῆλης τῆς Τυρρηνικῆς καὶ τῆς Σι-
κελικῆς, τῆς μὲν ἀπὸ τοῦ Σιλάριδος μέχρι Λάου, τῆς δ' 10
ἀπὸ τοῦ Μεταποντίου μέχρι Θουρίων· κατὰ δὲ τὴν
ἡπειρον ἀπὸ Σαυνιτῶν μέχρι τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ ἀπὸ Θου-
ρίων εἰς Κηφίλλους πλησίον Λάου· στάδιοι δ' εἰς τοῦ
ἰσθμοῦ τριακόσιοι. ὑπὲρ δὲ τούτων Βρεττίοι χειρρόνη-
σον οἰκοῦντες· ἐν ταύτῃ δ' ἄλλη περιέληπται χειρρό- 15
νησος ἡ τὸν ἰσθμὸν ἔχουσα τὸν ἀπὸ Σκυλλητίου καὶ
τὸν Ἰππωνιάτην κόλπον. ἀνόρασται δὲ τὸ ἔθνος ὑπὸ
Λευκανῶν· βρεττίους γὰρ καλοῦσι τοὺς ἀποστάτας·
ἀπέστησαν δ', ὥς φασι, πομαίνοντες αὐτοῖς πρᾶτε-
ρον, εἰδ' ὑπὸ ἀνίσσεως ἐλευθεριάσαντες, ἥνικα ἐπε- 20
στράτευσε Δίων Διονυσίῳ καὶ ἐξετάραξεν ἅπαντας
πρὸς ἅπαντας. τὰ καθόλου μὲν δὴ ταῦτα περὶ Λευκα-
νῶν καὶ Βρεττίων λέγομεν.

- 6 Ἀπὸ δὲ Λάου πρώτη πόλις ἔστι τῆς Βρεττίας Τε-
μέση (Τέμψαν δ' οἱ νῦν καλοῦσιν) Λύσσων κτίσμα, 25
ὑστερον δὲ καὶ Αἰτωλῶν τῶν μετὰ Θόαντος, οὓς ἐξέ-
βαλον Βρεττίοι, Βρεττίους δὲ ἐπέτριψαν Ἀννίβας τε
καὶ Ῥωμαῖοι. ἔστι δὲ πλησίον τῆς Τεμέσης ἡρῶν ἀγρι-
ελοῖς συνηρητὴς Πολίτου τῶν Ὀδυσσεύς ἱταίων, ὃν
δολοφονηθέντα ὑπὸ τῶν βαρβάρων γενέσθαι βαρύ- 30
μην, ὥστε τοὺς περιοίκους δασμολογεῖν αὐτῷ κατὰ
τι λόγιον καὶ παροιμίαν εἶναι πρὸς τοὺς ἀηδεῖς, τὸν

ἤρφα τον ἐν Τιμίση λεγόντων ἐπικείσθαι αὐτοῖς. Λο-
 κρῶν δὲ τῶν Ἐπιξεφρυῶν ἐλόντων τὴν πόλιν, Εὐθυ-
 μον μυθεύουσι τὸν πύκτην καταβάντα ἐκ' αὐτὸν κρα-
 τῆσαι τῇ μάχῃ, καὶ βιάσασθαι παραλῦσαι τοῦ δασμοῦ
 5 τοὺς ἐπιχωρίους. ταύτης δὲ τῆς Τιμίσης φασὶ μεμνη-
 σθαι τὸν κοιητὴν, οὗ τῆς ἐν Κύπρῳ Ταμασσοῦ· λέγε-
 ται γὰρ ἀμφοτέρως. καὶ δείκνυται χαλκουργαῖα πλη-
 σίον, ἃ νῦν ἐκλείπεται. ταύτης δὲ συνεχῆς Τερτίνα,
 ἣν Ἀννίβας καθέλειν οὐ δυνάμενος φυλάττειν, ὅτε δὴ
 10 εἰς αὐτὴν καταπεφεύγει τὴν Βρεττίαν. εἰτα Κωσεντία
 μητρόπολις Βρεττίων· μικρὸν δ' ὑπὲρ ταύτης Πανδο-
 σία φρούριον ἐρυμνόν, περὶ ἣν Ἀλέξανδρος ὁ Μολο-
 τὸς διαφθάρη. ἐξηπάτησε δὲ καὶ τοῦτον ὁ ἐκ Δωδώνης
 χρησμὸς φυλάττεσθαι κελύων τὸν Ἀχέροντα καὶ τὴν
 15 Πανδοσίαν ..... δεικνυμένων γὰρ ἐν τῇ Θεσπρωτίᾳ
 ὁμωνύμων τούτοις, ἐνταῦθα κατίστρεψε τὸν βίον. τρι-
 κόρυφον δ' ἐστὶ τὸ φρούριον, καὶ παραρρεῖ ποταμὸς
 Ἀχέρων. προσηπάτησε δὲ καὶ ἄλλο λόγιον, „Πανδοσία
 „τρίκωλον, πολὺν ποτε λαὸν ὀλέσσεις.“ ἔδοξε γὰρ πο-
 20 λεμίων φθοράν, οὐκ οἰκείων δηλοῦσθαι. φασὶ δὲ καὶ
 βασιλείῳ ποτε γενέσθαι τῶν Οἰνωτρικῶν βασιλείων
 τὴν Πανδοσίαν. μετὰ δὲ τὴν Κωσεντίαν Ἰαπώνιον Λο-
 κρῶν κίσμα· Βρεττίους δὲ κατέχοντας ἀφείλοντο Ῥω-
 μαῖοι καὶ μετωνόμασαν Ὑβῶνα Ὑαλεντίαν. διὰ δὲ τὸ
 25 εὐλείμωννα εἶναι τὰ περικείμενα χωρία καὶ ἀνθηρὰ τὴν
 Κόφην ἐκ Σικελίας πεπιστεύκαοιν ἀφικνεῖσθαι δεῦρο
 ἀνθολογήσουσαν· ἐκ δὲ τούτου ταῖς γυναιξὶν ἐν ἰθαί
 γέγονεν ἀνθολογεῖν τε καὶ στεφανηπλοκεῖν, ὥστε ταῖς
 30 δ' ἐπίνιον, ὃ κατεσκεύασε ποτὶ Ἀγαθοκλῆς ὁ τύραν-

7. post ἀμφοτέρως: τὸ „ἐς Τιμίσην μετὰ χαλκόν“,

νος τῶν Σικελιωτῶν κρατήσας τῆς πόλεως. ἐνταῦθεν
 δ' ἐπὶ τὸν Ἡρακλεῖους λιμένα πλεύσασιν ἄρχεται ἐπι-
 στρέφειν τὰ ἄκρα τῆς Ἰταλίας τὰ πρὸς τῷ πορθμῷ
 πρὸς τὴν ἱσπέραν. ἐν δὲ τῷ παράπλῳ τούτῳ Μείδμα
 πόλις Λοκρῶν τῶν αὐτῶν, ὁμώνυμος κρήνη μεγάλη, ὃ
 πλησίον ἔχουσα ἐπίνειον καλούμενον Ἐμπόριον· ἐγ-
 γὺς δὲ καὶ Μίτανρος ποταμός καὶ ὕφορμος ὁμώνυμος.
 πρόκειται δὲ τῆς ῥόνος ταύτης αἱ τῶν Λιπαραιῶν νῆ-
 σοι διέχουσαι τοῦ πορθμοῦ σταδίους διακοσίους. οἱ δ'
 Αἰόλου φασίν, οὐ καὶ τὸν ποιητὴν μεμνήσθαι κατὰ 10
 τὴν Ὀδύσσειαν· εἰσὶ δ' ἐπὶ τὸν ἀριθμὸν ἐν ἀπόψει
 πάσαι καὶ τοῖς ἐκ τῆς Σικελίας καὶ τοῖς ἐκ τῆς ἡπείρου
 τοῖς κατὰ τὴν Μείδμαν ἀφορᾷσι· περὶ ὧν ἐροῦμεν,
 ὅταν περὶ τῆς Σικελίας λέγωμιν. ἀπὸ δὲ τοῦ Μιταύ-
 ρου ποταμοῦ ἕτερος· ἐκδέχεται δ' ἐνταῦθεν τὸ Σκύλ- 15
 λαιον, πέρα χειρρονησάουσα ὑψηλή, τὸν ἱσθμὸν ἀμ-
 C.257 φίδυμον καὶ ταπεινὸν ἔχουσα, δὴ Ἀναξίλαος ὁ τύραν-
 νος τῶν Ῥηγίνων ἐκτεταίχισι τοῖς Τυρρηνοῖς κατασκευ-
 άσας ναῦσταθμον, καὶ ἀφείλετο τοὺς ληστὰς τὸν διὰ
 τοῦ πορθμοῦ διάπλουν. πλησίον γάρ ἐστι καὶ ἡ Καί- 20
 νος διέχουσα τῆς Μείδμης σταδίους πεντήκοντα καὶ
 διακοσίους, ἣ τελευταία ποιοῦσα ἄκρα τὰ στενὰ τοῦ
 πορθμοῦ πρὸς τὴν ἐκ τῆς Σικελίας ἄκραν τὴν Πιλω-
 ριάδα· ἐστὶ δ' αὕτη μίλο τῶν τριῶν τῶν ποιουσῶν τρι-
 γωνον τὴν νῆσον, νεῦσι δὲ ἐπὶ θεινὰς ἀνατολάς, κα- 25
 θάπερ ἡ Καίνος πρὸς τὴν ἱσπέραν, ἀνταποστροφὴν
 τινα ἀπ' ἀλλήλων ποιουμένων αὐτῶν. ἀπὸ δὲ Καίνου
 μέχρι τοῦ Ποσειδωνίου, τῆς Ῥηγίνων στυλίδος, τοῦ
 πορθμοῦ διήκει στενωπὸς ὅσον ἑξαστάδιος, μικρῷ δὲ
 πλείον τὸ ἐλάχιστον διαπέραμα· ἀπὸ δὲ στυλίδος ἑκα- 30

τὸν εἰς Ῥήγιον, ἤδη τοῦ κορθμοῦ πλατυνομένου, προ-
οῦσι πρὸς τὴν ἕω καὶ πρὸς ἑω θάλατταν τὴν τοῦ Σι-
κελικοῦ καλουμένου πελάγους.

Κτίσμα δ' ἐστὶ τὸ Ῥήγιον Χαλκιδίων, οὓς κατὰ 6
5 χρησὸν δεκατεθέντας τῷ Ἀπόλλωνι δι' ἀφορίαν
ὑστερον ἐκ Δελφῶν ἀκοιῆσαι δι' ὃ φασὶ παραλα-
βόντας καὶ ἄλλους τῶν οἰκοθεν· ὥς δ' Ἀντίοχος φησι,
Ζαγκλαῖοι μετεπέμψαντο τοὺς Χαλκιδίους καὶ οἰκιστὴν
Ἀντίμνηστον συνέστησαν ἐκείνων. ἦσαν δὲ τῆς ἀποι-
10 κίας καὶ οἱ Μισσηνίων φυγάδες τῶν ἐν Πελοποννήσῳ
καταστασιασθέντες ὑπὸ τῶν μὴ βουλομένων δοῦναι
δίκας ὑπὲρ τῆς φθορᾶς τῶν παρθένων τῆς ἐν Αἰμναίς
γενομένης τοῖς Λακιδαιμονίοις, αἷς καὶ αὐτὰς ἐβιάσαν-
το περιφθείσας ἐπὶ τὴν Ἱερουργίαν, καὶ τοὺς ἐκίβοη-
15 θοῦντας ἀπέκτειναν. παραχωρήσαντες οὖν εἰς Μάχι-
στον οἱ φυγάδες κίμπουσιν εἰς θεοῦ, μεμφόμενοι τὸν
Ἀπόλλω καὶ τὴν Ἀρτεμιν εἰ τοιούτων τυγχάνοιεν ἀνθ'
ὧν τιμῶρουν αὐτοῖς, καὶ πυνθανόμενοι πῶς ἂν σω-
θεῖεν ἀπολωότες. ὁ δ' Ἀπόλλων ἐκέλευσε στέλλεσθαι
20 μετὰ Χαλκιδίων εἰς τὸ Ῥήγιον καὶ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ
χάριν ἔχειν· οὐ γὰρ ἀπολωλέναι αὐτοὺς ἀλλὰ σισφ-
σθαι μέλλοντάς γε δὴ μὴ συναφανισθῆσθαι τῇ πα-
τρίδι ἀλωσομένη μικρὸν ὑστερον ὑπὸ Σπαρτιατῶν· οἱ
δ' ὑπήκουσαν. διόπερ οἱ τῶν Ῥηγίων ἡγεμόνες μέχρι·
25 Ἀναξίλα τοῦ Μισσηνίων γένους αἰεὶ καθίσταντο. Ἀν-
τίοχος δὲ τὸ παλαιὸν ἅπαντα τὸν τόπον τοῦτον οἰκῆσαι
φησι Σικελούς καὶ Μοργήτας, διὰραι δ' εἰς τὴν Σικε-
λίαν ὑστερον ἐκβληθέντας ὑπὸ τῶν Οἰνωτρῶν. φασὶ
δέ τινες καὶ τὸ Μοργάντιον ἐντιῦθεν τὴν προσηγορίαν
30 ἀπὸ τῶν Μοργήτων ἔχειν. ἰσχυρεῖ δὲ μέγιστον ἢ τῶν C. 258
Ῥηγίων πόλις καὶ περιουκίδας ἰσχε συχνάς, ἐπιτείχι-
σμά τε ὑπῆρξεν αἰεὶ τῇ νήσῳ καὶ πάλαι καὶ νῦν στίλβ'.

ἡμῶν, ἦν ἡ Σέξτος Πομπήιος ἀπέστειλε τὴν Σικελίαν.
 ὠνομάσθη δὲ Ῥήγιον εἰδ', ὥς φησιν Αἰσχύλος, διὰ τὸ
 συμβᾶν πάθος τῇ χώρᾳ ταύτῃ· ἀπορραγῆναι γὰρ ἀπὸ
 τῆς ἡπείρου τὴν Σικελίαν ὑπὸ σεισμῶν ἄλλοι τε καὶ
 καί τις εἰρηκεῖν ἡμ' οὐ δὴ Ῥήγιον κικλήσκειται. 14
 κμαίρονται δ' ἀπὸ τῶν περὶ τὴν Αἰτνὴν συμπτωμάτων
 καὶ τῶν κατ' ἄλλα μέρη τῆς Σικελίας καὶ τῶν κατὰ Λι-
 πάραν καὶ τὰς περὶ αὐτὴν νήσους, εἰς δὲ τῶν κατὰ τὰς
 Πιθηκούσας καὶ τὴν προσαχὴ περαιὰν ἀπασαν οὐκ
 ἀπεικὸς ὑπάρχειν καὶ τοῦτο συμβῆναι. νυνὶ μὲν οὖν 15
 ἀνιφγμένων τῶν στομάτων, δι' ὧν τὸ πῦρ ἀναφυσά-
 ται καὶ μύδροι καὶ ὕδατα ἐκπίπτει, σπάνιόν τι σείεσθαι
 φασὶ τὴν περὶ τὸν πορθμὸν γῆν, τότε δὲ πάντων ἐμ-
 πειφραγμένων τῶν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν πόρων, ὑπὸ γῆς
 σφυρόμενον τὸ πῦρ καὶ τὸ πνεῦμα σειμούς· ἀπειργά- 16
 ζιτο σφοδρούς, μοχλειόμενοι δ' οἱ τόποι πρὸς τὴν
 βίαν τῶν ἀνέμων ὑπειξάν ποτε καὶ ἀναρραγέιντες ἐδέ-
 ξαντο τὴν ἐκατέρωθεν θάλατταν καὶ ταύτην καὶ τὴν
 μεταξὺ τῶν ἄλλων τῶν ταύτῃ νήσων. καὶ γὰρ ἡ Προ-
 χύτη καὶ Πιθηκούσαι ἀποσπάσματα τῆς ἡπείρου καὶ 17
 αἱ Καπρίαι καὶ ἡ Λευκωσία καὶ Σιρῆνες καὶ αἱ Οἰνω-
 τρίδες. αἱ δὲ καὶ ἐκ τοῦ πελάγους ἀνέδυσαν, καθάπερ
 καὶ νῦν πολλαχοῦ συμβαίνει· τὰς μὲν γὰρ πελαγίας ἐκ
 βυθοῦ μᾶλλον ἀνενιχθῆναι πιθανόν, τὰς δὲ προκει-
 μένας τῶν ἀκρωτηρίων καὶ πορθμῷ διηρημένας ἐν- 18
 ταῦθεν ἀπερρωγίνας δοκεῖν εὐλογώτερον. πλὴν εἴτε
 διὰ ταῦτα τοῦνομα τῇ πόλει γέγονεν, εἴτε διὰ τὴν ἐπι-
 φάνειαν τῆς πόλεως ὥς ἂν βασιλείον τῇ Λατίνῃ φωνῇ
 προσαγορευσάντων Σαννιτῶν διὰ τὸ τοὺς ἀρχηγέτας
 αὐτῶν κοινωνῆσαι Ῥωμαίοις τῆς πολιτείας καὶ ἐπὶ 19

πολύ χρήσασθαι τῇ Λατίνῃ διαλέκτῳ, πάρεστι σκοπεῖν, ὅποτέρως ἔχει τάληθός. ἐπιφανῆ δ' οὖν πόλιν οὖσαν καὶ πολλὰς μὲν πόλεις οἰκίσασαν πολλοὺς δ' ἄνδρας παρασχομένην ἀξίους λόγου, τοὺς μὲν κατὰ πολιτικὴν ἄρετὴν τοὺς δὲ κατὰ παιδείαν, κατασκάψαι Διονύσιον αἰτιασάμενον, ὅτι αἰτησαμένῳ κῶρην πρὸς γάμον τὴν τοῦ δημίου θυγατέρα προὔτειναν· ὁ δ' υἱὸς αὐτοῦ μέρος τι τοῦ κτίσματος ἀναλαβὼν Φοιβίαν ἐκάλεσεν. ἐπὶ Πύρρον δ' ἡ τῶν Καμπανῶν φρουρά παρασπονδηθεῖν-
 10 τας διέφθειρε τοὺς πλείστους· μικρὸν δὲ πρὸ τῶν Μαρσικῶν καὶ σισιαμοὶ κατήρειψαν πολὺ τῆς κατοικίας. Πομπήιον δ' ἐκβαλὼν τῆς Σικελίας ὁ Σεβαστός ΚατάρC.239 ὁρῶν λειπανδροῦσαν τὴν πόλιν συνοίκους ἰδὼκεν αὐτῇ τῶν ἐκ τοῦ στόλου τινάς, καὶ νῦν ἰκανῶς εὐανδρεῖ.

15 Ἀπὸ δὲ τοῦ Ῥηγίου πλέοντι πρὸς τῷ Λευκοπέτρῳ καλοῦσιν ἄκραν ἀπὸ τῆς χρόας ἐν πεντήκοντα σταδί-οις, εἰς ἣν τελευτᾶν φασὶ τὸ Ἀπέννινον ὄρος. ἐντεῦθεν δὲ Ἡράκλειον, ὃ δὴ τελευτατὸν ἀκρωτήριον [ὄν] νεῦει πρὸς μεσημβρίαν· κάμψαντι γάρ εὐθὺς ὁ πλοῦς λιβὶ
 20 μέχρι πρὸς ἄκραν Ἰαπυγίαν· εἴτ' ἐκκλίνει πρὸς ἄρκτον αἰεὶ καὶ μᾶλλον καὶ πρὸς τὴν ἑσπέρην ἐπὶ τὸν κόλπον τὸν Ἰόνιον. μετὰ δὲ τὸ Ἡράκλειον ἄκρα τῆς Λοκρίδος ἢ καλεῖται Ζεφυρίον, ἔχουσα τοῖς ἑσπериоις ἀνέμοις λιμένα, ἐξ οὗ καὶ τοῦνομα. εἰθ' ἡ πόλις οἱ Λοκροὶ οἱ
 25 Ἐπιζεφυριοὶ, Λοκρῶν ἀποικοὶ τῶν ἐν τῷ Κρισαίῳ κόλ-πῳ, μικρὸν ὑστέρῳ τῆς Κρότωνος καὶ Συρακουσσῶν κτίσεως ἀποικισθέντες ὑπὸ Εὐάνθους· Ἐφορος δ' οὐκ εὐ τῶν Ὀκουντίων Λοκρῶν ἀποίκους φήσας. ἔτη μὲν οὖν τρία ἢ τέτταρα ἔχουν ἐπὶ τῷ Ζεφυρίῳ· καὶ ἐστὶν
 30 ἕκαστη κρῆνη Λοκρία, ὅπου οἱ Λοκροὶ ἑστρατοπεδεύσαντο.

εἶτα μετήνεγκαν τὴν πόλιν συμπραξάντων καὶ Συρακουσσίων. ἅμα γὰρ οὗτοι ἐν οἷς ..... εἰσὶ δ' ἀπὸ Ῥηγίου μέχρι Λοκρῶν ἑξακόσιοι στάδιοι. ἰδρύται δ' ἡ πόλις ἐκ' ὀφρύος ἣν Ἐπῶπιν καλοῦσι.

- 8 Πρῶτοι δὲ νόμοις ἐγγράπτοις χρήσασθαι πεπι-
 στευμένοι εἰσὶ· καὶ πλεῖστον χρόνον εὐνομηθέντας
 Διονύσιος ἐκπισῶν ἐκ τῆς Συρακουσσίων ἀνομώτατα
 πάντων διεχρήσατο, ὅς γε προεγάρμει μὲν παραιοῖων
 εἰς τὸ δωμάτιον τὰς νυμφοστοληθείσας, συναγαγὼν δὲ
 τὰς ὥρας παρθένους περιστερὰς κολοπτέρους ἐν τοῖς 10
 συμποσίοις ἤφει, κἀκείνας ἐκέλευσε θηρεύειν γυνάς,
 τινὰς δὲ καὶ σανδάλια ὑποδουμένας ἄξυγα, τὸ μὲν ὑψη-
 λὸν τὸ δὲ ταπεινόν, περιδιώκειν· ἔφασαν τοῦ ἀπρε-
 ποῦς χάριν. δίκας μὲντοι ἔτισιν, ἐπειδὴ πάλιν εἰς τὴν
 Σικελίαν ἐπανήλθιν ἀναληφόμενος τὴν ἀρχήν· πα- 15
 ταλύναντες γὰρ οἱ Λοκροὶ τὴν φρουρὰν ἤλευθέρωσαν
 σφᾶς καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ τῶν παιδίων κύριοι
 κατέστησαν· δύο δ' ἦσαν αἱ θυγατέρες καὶ τῶν υἱῶν
 ὁ νεώτερος ἤδη μειράκιον· ἄτιρος γὰρ Ἀπολλοκράτης
 συνιστρατῆγαι τῷ πατρὶ τὴν κάθοδον. κολλὰ δὲ διο- 20
 μένῃ τῷ Διονυσίῳ καὶ τῷ καὶ Ταραντίνους ὑπὲρ αὐτοῦ
 προέσθαι τὰ σώματα ἐφ' οἷς ἂν ἐθιλήσωνσιν οὐκ ἔδο-
 C. 2600σαν, ἀλλὰ πολιορκίαν ὑπέμειναν καὶ πόρθησιν τῆς
 χώρας, τὸν δὲ θυμὸν εἰς τὰς θυγατέρας τὸν πλεῖστον
 εἴχεον· καταπορευθείσας γὰρ ἐστραγγάλησαν, εἶτα 25
 καύσαντες τὰ σώματα κατέλειπον τὰ ὅσα καὶ κατε-
 πόντωςαν. τῆς δὲ τῶν Λοκρῶν νομογραφίας μνησθεὶς
 Ἐφορος, ἣν Ζάλευκος συνέταξεν ἐκ τε τῶν Κρητικῶν
 νομίμων καὶ Λακωνικῶν καὶ ἐκ τῶν Ἀγριοπαγιτικῶν,
 φησὶν ἐν τοῖς πρώτοις καινίσαι τοῦτο τὸν Ζάλευκον 30
 ὅτι, τῶν πρότερον τὰς ζημίας τοῖς δικασταῖς ἐπιτρε-
 ψάντων ὀρῆζειν ἐφ' ἑκάστοις τοῖς ἀδικήμασιν, ἐκείνος

ἐν τοῖς νόμοις διώρισιν, ἡγούμενος τὰς μὲν γνώμας
 τῶν δικαστῶν οὐχὶ τὰς αὐτὰς εἶναι περὶ τῶν αὐτῶν,
 [τὰς δὲ ζημίας] δεῖν εἶναι τὰς αὐτὰς· ἐπαινεῖ [δὲ] καὶ τὸ
 ἀπλουστέως αὐτὸν περὶ τῶν συμβολαίων διατάξαι.
 5 Θουρίους δ' ὕστερον ἀκριβοῦν θέλοντας πέρα τῶν Λο-
 κρῶν ἐνδοξοτέρους μὲν γενέσθαι, χείρονας δέ· εὐνο-
 μείσθαι γὰρ οὐ τοὺς ἐν τοῖς νόμοις ἅπαντα φυλαττο-
 μένους τὰ τῶν συκοφαντῶν, ἀλλὰ τοὺς ἐμμένοντας
 τοῖς ἀπλῶς κειμένοις. τοῦτο δὲ καὶ Πλάτων εἰρηκεῖν
 10 ὅτι παρ' οἷς πλεῖστοι νόμοι καὶ δίκαι παρὰ τούτοις καὶ
 βίοι μοχθηροί, καθάπερ καὶ παρ' οἷς ἱατροὶ πολλοὶ καὶ
 νόσους εἰκὸς εἶναι πολλὰς.

Τοῦ δὲ Ἄλφηκος ποταμοῦ τοῦ διορίζοντος τὴν Ῥή- 9
 γίνην ἀπὸ τῆς Λοκρίδος βαθείαν φάραγγα διεξιόντος
 15 ἰδιὸν τι συμβαίνει τὸ περὶ τοὺς τέττιγας· οἱ μὲν γὰρ ἐν
 τῇ τῶν Λοκρῶν περαιᾷ φθίγγονται, τοῖς δ' ἀφώνοις
 εἶναι συμβαίνει· τὸ δ' αἰτιον εἰκάξουσιν ὅτι τοῖς μὲν
 παλίνσκιόν ἐστι τὸ χωρίον ὥστ' ἐνδρόσους ὄντας μὴ
 διαστέλλειν τοὺς ὑμένας, τοὺς δ' ἡλιαζομένους ξηροὺς
 20 καὶ κερατώδεις ἔχειν ὥστ' ἀπ' αὐτῶν εὐφυνῶς ἐκπέμ-
 πεισθαι τὸν φθόγγον. εἰδείνυτο δ' ἀνδριάς ἐν Λοκροῖς
 Εὐνόμου τοῦ κιθαρωδοῦ τέττιγα ἐπὶ τὴν κιθάραν κα-
 θήμενον ἔχων. φησὶ δὲ Τίμαιος Πυθίους ποτὲ ἀγωνι-
 ζομένους τοῦτόν τε καὶ Ἀρίστωνα Ῥηγίον ἐρίσαι περὶ
 25 τοῦ * κλήρου· τὸν μὲν δὴ Ἀρίστωνα δεῖσθαι τῶν Δελ-
 φῶν ἐαυτῷ συμπράττειν· ἱεροὺς γὰρ εἶναι τοῦ θεοῦ
 τοὺς προγόνους αὐτοῦ καὶ τὴν ἀποικίαν ἐνθ' ἐνδεῖ ἐστάλ-
 θαι· τοῦ δ' Εὐνόμου φήσαντος ἀρχὴν μηδὲ μεταίνα
 ἐκείνοις τῶν περὶ φωνὴν ἀγωνισμάτων, παρ' οἷς καὶ
 30 οἱ τέττιγες εἶναι ἄφωνοι τὰ εὐφθογγότατα τῶν ζῴων,
 ὅμως εὐδοκίμαται μηδὲν ἥττον τὸν Ἀρίστωνα καὶ ἐν ἑλ-
 πίδι τὴν νίκην ἔχειν, νικῆσαι μέντοι τὸν Εὐνομον καὶ

ἀναθεῖναι τὴν λεχθεῖσαν εἰκόνα ἐν τῇ πατρίδι, ἐπειδὴ
κατὰ τὸν ἀγῶνα μιᾶς τῶν χορδῶν φαιγίσης ἐκιστάς
C.261 ἐτίθει ἐκπληρώσει τὸν φθόγγον. τὴν δ' ὑπὲρ τῶν πό-
λεων τούτων μεσόγαίαν Βρεῖττιοι κατέχουσι· καὶ πόλις
ἐνταῦθα Αἰαμέρτιον καὶ ὁ δρυμός ὁ φέρων τὴν ἀρί-5
στην πίτταν τὴν Βρεττίαν, ὃν Σίλλαν καλοῦσιν, εὐδεν-
δρός τε καὶ εὐνδρος, μήκος ἑξακοσίων σταδίων.

- 10 Μετὰ δὲ Λοκροὺς Σάγρα, ὃν θηλυκῶς ὀνομά-
ζουσιν, ἐφ' οὗ βωμοὶ Διοσκοούρων, περὶ οὓς Λοκροὶ
μύριοι μετὰ Ῥηγίνων πρὸς δεκατρεις μυριάδας Κρο- 10
τωνιατῶν συμβαλόντες ἐνίκησαν· ἀφ' οὗ τὴν παροι-
μίαν πρὸς τοὺς ἀπιστοῦντας ἐκπείσειν φασιν „ἀληθέ-
„στερα τῶν ἐπὶ Σάγρα.“ προσμιμνητεύκασι δ' ἔτιοι καὶ
διότι αὐθήμερόν τοῦ ἀγῶνος ἐνιστώτος Ὀλυμπίᾳσιν
ἀπαγγελθεῖη τοῖς ἐκεῖ τό συμβάν, καὶ εὐραθείη τὸ τὰ- 15
χος τῆς ἀγγελίας ἀληθές. ταύτην δὲ τὴν συμφορὰν αἰ-
τίαν τοῖς Κροτωνιάταις φασὶ τοῦ μὴ πολὺν ἔτι συμβεῖ-
ναι χρόνον διὰ τὸ πλῆθος τῶν τότε πεσόντων ἀνδρῶν.
μετὰ δὲ τὴν Σάγραν Ἀχαιῶν κτίσμα Καυλωνία, πρό-
τερον δ' Ἀύλωνία λεγομένη διὰ τὸν προκείμενον αὐ- 20
λῶνα. ἔστι δ' ἱερὸς· οἱ γάρ ἔχοντες εἰς Σικελίαν
ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἐξέπεσον καὶ τὴν ἐκεῖ Καυλωνίαν
ἐκτίσαν. μετὰ δὲ ταύτην Σκυλλήτιον ἄποικος Ἀθη-
ναίων τῶν μετὰ Μενεσθείως (νῦν δὲ Σκυλάκιον κα-
λεῖται), Κροτωνιατῶν δ' ἐχόντων Διονύσιος Λοκροῖς 25
προσώρισιν. ἀπὸ δὲ τῆς πόλεως καὶ ὁ κόλπος Σκυλ-
λητικός ὠνόμασται, ποιῶν τὸν εἰρημίνον ἰσθμόν πρὸς
τὸν Ἰπκωνιάτην κόλπον. ἐπαίρησεν δ' ὁ Διονύσιος καὶ
διατειχίζειν τὸν ἰσθμόν στρατεύσας ἐπὶ Αἰτυκανοὺς, λό-
γῳ μὲν ὡς ἀσφαλείαν παρίξων ἀπὸ τῶν ἐκτός βαρβάρων 30
τοῖς ἐντός ἰσθμοῦ, τὸ δ' ἀληθὲς λύσαι τὴν πρὸς ἄλλῃ-

λους κοινωνίαν τῶν Ἑλλήνων βουλόμενος, ὥστ' ἄρχειν ἀδιῶς τῶν ἐντός· ἀλλ' ἐκώλυσαν οἱ ἐκτὸς εἰσελθόντες.

Μετά δὲ τὸ Σκυλλήτειον ἡ Κροτωνιάτις χώρα καὶ 11
 5 τῶν Ἰαπύγων ἄκραι τρεῖς, μετὰ δὲ ταύτας τὸ Λακί-
 νιον Ἥρας ἱερὸν, πλούσιόν ποτε ὑπάρξαν καὶ πολλῶν
 ἀναθημάτων μιστόν, τὰ διαγράμματα δ' οὐκ ἐνκρινῶς
 λέγεται· πλὴν ὥς γε ἐπὶ τὸ πολὺ σταδίου ἀπὸ πορθ-
 μοῦ μέχρι Λακινίου Πολύβιος ἀποδίδωσι χιλίους καὶ
 10 τριακοσίους, ἐντεῦθεν δὲ καὶ διάγραμμα εἰς ἄκραν Ἰα-
 πυγίαν ἑξακοσίους. τοῦτο μὲν οὖν στόμα λέγουσι
 τοῦ Ταραντίνου κόλπου. αὐτὸς δ' ὁ κόλπος ἔχει περί-
 πλουν ἀξιόλογον μιλίων διακοσίων τετραράκοντα, ὥς
 ὁ χωρογράφος φησί· τριακοσίαν ὀγδοήκοντα, ἄζω-
 15 νω, Ἀρτεμίδωρος· τοσοῦτοις δὲ καὶ λείπων . . τοῦ 262
 πλάτους τοῦ στόματος τοῦ κόλπου. βλέπει δὲ πρὸς
 ἀνατολὰς χειμερινὰς, ἀρχὴ δ' αὐτοῦ τὸ Λακίνιον· κάμ-
 ψαντι γὰρ εὐθύς αἱ τῶν Ἀχαιῶν πόλεις ἦσαν, αἱ νῦν
 οὐκ εἰσὶ πλὴν τῆς Ταραντίνων. ἀλλὰ διὰ τὴν δόξαν
 20 τινῶν ἄξιον καὶ ἐπὶ πλείον αὐτῶν μνησθῆναι.

Πρώτη δ' ἐστὶ Κρότων ἐν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα 12
 σταδίοις ἀπὸ τοῦ Λακινίου καὶ ποταμὸς Αἰσαρος καὶ
 λιμὴν καὶ ἄλλος ποταμὸς Νταϊθος, ᾧ τὴν ἐκωνυμίαν
 γενέσθαι φασὶν ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος, καταχθέντας
 25 γὰρ τινας τῶν ἀπὸ τοῦ Ἰλιακοῦ στόλου πλανηθέντων
 Ἀχαιῶν ἐκβῆναι λέγουσιν ἐπὶ τὴν κατάσχεσιν τῶν χω-
 ρίων, τὰς δὲ συμπλεούσας αὐτοῖς Τρωάδας καταμα-
 θούσας ἰσημα ἀνδρῶν τὰ πλοῖα ἐμπρῆσαι βαρυνού-
 νας τὸν πλοῦν, ὥστ' ἀναγκασθῆναι μένειν ἐκείνους,
 30 ἅμα καὶ τὴν γῆν σπουδαίαν ὀρεῶντας· εὐθύς δὲ καὶ

ἄλλων πλειόνων εἰσαφικνουμένων καὶ ζηλούντων ἐκεί-
 νους κατὰ τὸ ὁμόφυλον, πολλὰς κατοικίας γενέσθαι,
 ὧν αἱ πλείους ὁμώνυμοι τῶν ποταμῶν ἐγίνοντο. φησὶ
 δ' Ἀντίοχος, τοῦ θεοῦ χρήσαντος Ἀχαιοὺς Κρότωνα
 κτίζειν, ἀπελθεῖν Μύσκελλον κατασχεφόμενον τὸν δ'
 τόπον, ἰδόντα δ' ἐκτισμένην ἤδη Σύβαριν ποταμῷ τῷ
 πλησίον ὁμώνυμον κρῖναι ταύτην ἀμείνω· ἐπανερέ-
 σθαι δ' οὖν ἀπίοντα τὸν θεὸν εἰ λῶν εἴη ταύτην ἀντ'
 ἐκείνης κτίζειν, τὸν δὲ ἀνικεῖν (ἐτύχχανε δὲ ὑπόκυφος
 ὢν ὁ Μύσκελλος) „Μύσκελλε βραχύνωτε, παρέλκ' θεὸν 10
 „ἄλλο ματεύων κλαύματα θηρεύεις· δῶρον δ' ὅ τι δῶ
 „τις ἐκαινεῖν,“ ἐπανελθόντα δὲ κτίσαι τὸν Κρότωνα
 συμπράξαντος καὶ Ἀρχίου τοῦ τὰς Συρακούσας οἰκί-
 σαντος, προσπλεύσαντος κατὰ τύχην ἡνίκα ὥρμητο
 ἐπὶ τὸν τῶν Συρακουσσῶν οἰκισμὸν. φῶκον δὲ Ἰάπυ- 15
 γες τὸν Κρότωνα πρότερον, ὡς Ἐφορὸς φησι. δοκεῖ δ'
 ἡ πόλις τὰ τε πολέμια ἀσκήσαι καὶ τὰ περὶ τὴν ἀθλη-
 σιν· ἐν μιᾷ γοῦν Ὀλυμπιάδι οἱ τῶν ἄλλων προτιτρή-
 σαντες τῷ σταδίῳ ἐπὶ τὰς ἀνδρας ἅπαντες ὑπῆρξαν Κρο-
 τωνιάται, ὥστ' εἰκότως εἰρησθαι δοκεῖ διότι Κροτω- 20
 νιατῶν ὁ ἰσχυρὸς πρῶτος ἦν τῶν ἄλλων Ἑλλήνων· καὶ
 τὴν παροιμίαν δὲ ὑγιέστερον Κρότωνος λέγουσαν ἐν-
 τιϋθεῖν εἰρησθαί φασιν, ὡς τοῦ τόπου πρὸς ὑγίαν
 καὶ εὐξίαν ἔχοντός τι φορὸν. πλείστους οὖν Ὀλυμ-
 πιονίκας ἔσχε, καίπερ οὐ πολὺν χρόνον οἰκηθεῖσα διὰ 25
 τὸν φθόρον τῶν ἐπὶ Σάγγρα πεισόντων ἀνδρῶν το-
 263 σούτων τὸ πλῆθος· πρόσέλαβε δὲ τῇ δόξῃ καὶ τὸ τῶν
 Πυθαγορείων πλῆθος καὶ Μίλων, ἐπιφανέστατος μὲν

3. ποιεῖ ἐγίνοντο: καὶ ποταμὸς δὲ ὁ Νίαιθος ἀπὸ τοῦ
 πάθους τὴν προσωρινήν ἔσχε. 24. ποιεῖ φορὸν: διὰ το
 πλῆθος τῶν ἀθλητῶν.

- τῶν ἀθλητῶν γιγνῶς ὁμιλητῆς δὲ Πυθαγόρου δια-
 τρέψαντος ἐν τῇ πόλει πολὺν χρόνον. φασὶ δ' ἐν τῷ
 συσσιτίῳ ποτὲ τῶν φιλοσόφων κινήσαντος στύλου τὸν
 Μίλωνα ὑποδύντα σῶσαι ἅπαντας, ὑποσπάσαι δὲ καὶ
 5 ἑαυτὸν· τῇ δ' αὐτῇ ῥώμῃ πεποιθότα. εἰκὸς καὶ τὴν
 ἱστορουμένην ὑπὸ τινων εὐρίσθαι καταστροφὴν τοῦ
 βίου. λέγεται γοῦν ὁδοιπορῶν ποτε δι' ὕλης βαθύας
 παραβῆναι τὴν ὁδὸν ἐπὶ πλῆον, εἰδ' εὐρών ξύλον μέγα
 ἱσφηνωμένον, ἐμβαλὼν χεῖρας ἄμα καὶ πόδας εἰς τὴν
 10 διάστασιν βιάζεσθαι πρὸς τὸ διαστῆσαι τελείως· το-
 σοῦτον δ' ἴσχυσε μόνον ὥστ' ἐκπεσεῖν τοὺς σφήνας·
 εἰτ' εὐθύς ἐπισυμπιεσεῖν τὰ μέρη τοῦ ξύλου, ἀπολη-
 φθόντα δ' αὐτὸν ἐν τῇ τοιαύτῃ κἀγῃ θηρόβρωτον γε-
 νέσθαι.
- 15 Ἐφεξῆς δ' ἴσθιν [ἐν] διακοσίοις σταδίοις Ἀχαιῶν 13
 κτίσμα ἢ Σύβαρις δυεῖν ποταμῶν μεταξὺ, Κράθιδος
 καὶ Συβάριδος· οἰκιστῆς δ' αὐτῆς ὁ Ἰο[ος] Ἑλικεύς.
 τοσοῦτον δ' εὐτυχία διήνεγκεν ἡ πόλις αὕτη τὸ πα-
 λαιὸν ὥστε τεττάρων μὲν ἰθυῶν τῶν πλησίον ἐπήρξει,
 20 πέντε δὲ καὶ εἰκοσι πόλεις ὑπηκόους ἔσχε, τριάκοντα
 δὲ μυριάσιν ἀνδρῶν ἐπὶ Κροτωνιάτας ἱστράτευσεν,
 πεντήκοντα δὲ σταδίων κύκλον συνειπλήρουν οἰκοῦν-
 τες ἐπὶ τῷ Κράθιδι. ὑπὸ μέντοι τρυφῆς καὶ ὕβριως
 ἅπασαν τὴν εὐδαιμονίαν ἀφῆρέθησαν ὑπὸ Κροτωνια-
 25 τῶν ἐν ἡμέραις ἑβδομήκοντα· ἰλόντες γὰρ τὴν πόλιν
 ἐπήγαγον τὸν ποταμὸν καὶ κατέκλυσαν. ὕστερον δ' οἱ
 περιγεγόμενοι συνελθόντες ἐπύκουν ὀλίγοι· χρόνῳ
 δὲ καὶ οὗτοι διεφθάρησαν ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ ἄλλων
 Ἑλλήνων, οἳ συνοικήσαντες μὲν ἐκείνοις ἀφίκοιτο,
 30 καταφρονήσαντες δὲ αὐτῶν τοὺς μὲν διαχειρίσαντο
 . . . τὴν δὲ πόλιν εἰς ἕτερον τόπον μετέθηκαν πλησίον
 καὶ Θουρίους προσηγόρευσαν ἀπὸ κρήνης ὁμωνύμου.

ὁ μὲν οὖν Σύβαρις τοὺς πίνοντας ἱπποὺς ἀπ' αὐτοῦ
 πυρρικοὺς ποιεῖ· διὸ καὶ τὰς ἀγέλας ἀπείργουσιν ἀπ'
 αὐτοῦ· ὁ δὲ Κραῆτις τοὺς ἀνθρώπους ξανθοτριχεῖν καὶ
 λευκοτριχεῖν ποιεῖ λουομένους καὶ ἄλλα πολλὰ πάθη
 ἰᾶται. Θούριοι δ' εὐτυχήσαντες πολὺν χρόνον ὑπὸ δ
 Λευκανῶν ἡνδραποδίσθησαν, Ταραντίνων δ' ἀφελो-
 μένων ἐκείνους ἐπὶ Ῥωμαίους κατέφυγον, οἱ δὲ πέμ-
 ψαντες συνοίκους δλιγανδρούσι μετωνόμασαν Κωπιάς
 τὴν πόλιν.

- 14 Μετὰ δὲ Θουρίους Λαγαρία φρούριον, Ἐπειοῦ 10
 καὶ Φωκίων κτίσμα, ὅθεν καὶ ὁ Λαγαριτανὸς οἶκος,
 γλυκὺς καὶ ἀπαλὸς καὶ παρὰ τοῖς ἰατροῖς σφόδρα εὐδο-
 C.264 κιμῶν· καὶ ὁ Θουρίνος δὲ τῶν ἐν ὀνόματι οἶνων ἰστίη.
 εἰδ' Ἡράκλεια πόλις μικρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης, καὶ
 ποταμοὶ δύο πλωτοὶ Ἀκίρις καὶ Σίρις, ἐφ' οὗ πόλις ἦν 15
 ὁμώνυμος Τρωική· χρόνῳ δὲ τῆς Ἡρακλείας ἐντεινθέν
 οἰκισθείσης ὑπὸ Ταραντίνων, ἐπίνειον αὐτῇ τῶν Ἡρα-
 κλειωτῶν ὑπήρξε. διεῖχε δ' Ἡρακλείας μὲν τέτταρας
 καὶ εἰκοσι σταδίους, Θουρίων δὲ περὶ τριακοσίους
 τριάκοντα. τῆς δὲ τῶν Τρώων κατοικίας τεκμήριον 20
 ποιοῦνται τὸ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς Ἰλιάδος ξόανον ἰδρυμέ-
 νον αὐτόθι, ὅπερ καταμῦσαι μυθεύουσιν ἀποσπώμε-
 νων τῶν ἱκετῶν ὑπὸ Ἰώνων τῶν ἱλόντων τὴν πόλιν·
 τοὺτους γὰρ ἐπελθεῖν οἰκήτορας φεύγοντας τὴν Λυ-
 δῶν ἀρχήν, καὶ βίᾳ λαβεῖν τὴν πόλιν Χώνων οὖσαν, 25
 καλίσσαι δὲ αὐτὴν Πολύειον· δεικνυσθαι δὲ καὶ νῦν κα-
 ταμῦον τὸ ξόανον. Ἰταμὸν μὲν οὖν καὶ τὸ οὕτω μυ-
 θεύειν, ὥστε μὴ καταμῦσαι ἀναινόμενον, καθάπερ καὶ
 ἐν Ἰλίῳ ἀποστραφῆναι κατὰ τὸν Κασάνδρας βιασμόν,
 ἀλλὰ καὶ καταμῦον δεικνυσθαι· πολὺ δὲ Ἰταμώτερον 30
 τὸ τοσαῦτα ποιεῖν ἐξ Ἰλίου κίκομισμένα ξόανα, ὅσα
 φασὶν οἱ συγγραφεῖς· καὶ γὰρ ἐν Ῥώμῃ καὶ ἐν Λατινίῳ

καὶ ἐν Λουκερίᾳ καὶ ἐν Σιρίτιδι Ἰλιάς Ἀθηναῖα καλεῖται
ὡς ἐκεῖθεν κομισθεῖσα. καὶ τὸ τῶν Τρῳάδων δὲ τόλ-
μημα περιφέρεται πολλαχοῦ καὶ ἄπιστον φαίνεται καί-
περ δυνατόν ὄν. τινὲς δὲ καὶ Ῥοδίῳν κτίσμα φασὶ καὶ
5 Σιρίτιν καὶ τὴν ἐκ τοῦ Τράεντος Σύβαριν. φησὶ δ'
Ἀντίοχος τοὺς Ταραντίνους Θουρίοις καὶ Κλιανδρίδα
τῷ στρατηγῷ φυγάδι ἐκ Λακεδαιμόνος πολεμοῦντας
περὶ τῆς Σιρίτιδος συμβῆναι, καὶ συνοικῆσαι μὲν κοι-
νῇ, τὴν δ' ἀποικίαν κριθῆναι Ταραντίνων, Ἡράκλειαν
10 δ' ὕστερον κληθῆναι μεταβαλοῦσαν καὶ τοῦνομα καὶ
τὸν τόπον.

Ἐξῆς δ' ἐστὶ Μεταπόντιον, εἰς ἣν ἀπὸ τοῦ ἐπι- 15
νείου τῆς Ἡρακλείας εἰσὶ στάδιοι τετταράκοντα πρὸς
τοῖς ἑκατόν. Πυλίων δὲ λέγεται κτίσμα τῶν ἐξ Ἰλίου
15 πλευσάντων μετὰ Νέστορος, οὓς οὕτως ἀπὸ γαιωργίας
εὐτυχῆσαι φασιν ὥστε θέρους χρυσοῦν ἐν Δελφοῖς ἀνα-
θεῖναι. σημεῖον δὲ πόιουνται τῆς κτίσεως τὸν τῶν Νη-
λειδῶν ἑναγισμὸν· ἠφανίσθη δ' ὑπὸ Σαυνιτῶν. Ἀν-
τίοχος δὲ φησὶν ἐκλειφθέντα τὸν τόπον ἐποικῆσαι τῶν
20 Ἀχαιῶν τινὰς μεταπεμφθέντας ὑπὸ τῶν ἐν Συβάρι
Ἀχαιῶν, μεταπεμφθῆναι δὲ κατὰ μίσος τὸ πρὸς Τα-
ραντίνους τῶν Ἀχαιῶν τῶν ἐκπεσόντων ἐκ τῆς Λακω-
νικῆς, ἵνα μὴ Ταραντῖνοι γαιωνίῳτες ἐπικηδῆσαιεν τῷ
τόπῳ. οὖν δ' οὐσῶν πόλειον, τοῦ Μεταποντίου ἐγ-
25 γυτέρω [τῆς δὲ Σιρίτιδος ἀπωτέρω] τοῦ Τάραντος,
πεισθῆναι τοὺς ἀφικμένους ὑπὸ τῶν Συβαριτῶν τὸ
Μεταπόντιον κατασχεῖν· τοῦτο μὲν γὰρ ἔχοντας ἔβινC. 263
καὶ τὴν Σιρίτιν, εἰ δ' ἐκ τὴν Σιρίτιν τράποιντο, προσ-
θήσειν τοῖς Ταραντίνους τὸ Μεταπόντιον ἐν πλευραῖς
30 οὖσι. πολεμοῦντας δ' ὕστερον πρὸς τοὺς Ταραντίνους
καὶ τοὺς ὑπερχιμένους Οἰνωτραῦς ἐπὶ μέρει διαλυ-
θῆναι τῆς γῆς, ὅπερ γινέσθαι τῆς τότε Ἰταλίας ὄριον

καὶ τῆς Ἰαπυγίας. ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸν Μετάποντον
 μυθεύουσι καὶ τὴν Μελανίπην τὴν δεσμοῦν καὶ τὸν
 ἐξ αὐτῆς Βοιωτὸν. δοκεῖ δ' Ἀντίοχος τὴν πόλιν Μετα-
 πόντιον εἰρησθαι πρότερον Μέναν, παρωνομάσθαι
 δ' ὕστερον· τὴν τε Μελανίπην οὐ πρὸς τοῦτον ἀλλὰ
 πρὸς Δῶν κομισθῆναι ἐλέγχειν ἡρώον τοῦ Μετάβου
 καὶ Ἄσιον τὸν ποιητὴν φήσαντα ὅτι τὸν Βοιωτὸν „Δίου
 ἐν μεγάροις τέκεν εὐειδῆς Μελανίπη,“ ὥς πρὸς ἐκε-
 νον ἀχθεῖσαν τὴν Μελανίπην, οὐ πρὸς Μέναν.
 οἰκιστὴς δὲ τοῦ Μεταποντίου Δαύλιος ὁ Κρίσης τύ- 10
 ραντος γηγένηται τῆς περὶ Δελφούς, ὥς φησιν Ἐφο-
 ρος. ἔστι δὲ τις καὶ οὗτος λόγος ὡς ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ
 τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ τὸν συνοικισμὸν Λεύκιππος εἶη, χρη-
 σάμενος δὲ παρὰ τῶν Ταραντίνων τὸν τόπον εἰς ἡμέ-
 ραν καὶ νύκτα μὴ ἀποδοίη, μεθ' ἡμέραν μὲν λέγων 15
 πρὸς τοὺς ἀπαιτοῦντας ὅτι καὶ εἰς τὴν ἐφεξῆς νύκτα
 αἰτήσαιο καὶ λάβοι, νύκτωρ δ' ὅτι καὶ πρὸς τὴν ἐξῆς
 ἡμέραν. ἐφεξῆς δ' ἐστὶν ὁ Τάρας καὶ ἡ Ἰαπυγία, περὶ
 ὧν ἐροῦμεν, ὅταν πρότερον τὰς προκειμένας τῆς Ἰτα-
 λίας νήσους περιοδεύσωμεν κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρό- 20
 θεσιν· αἱ γὰρ τοῖς Ἰθυσιν ἐκάστοις τὰς γειτνιάσας
 προσκαταλέγοντες νήσους καὶ νῦν, ἐπειδὴ μέχρι τέλους
 ἐπειληλύθαμεν τὴν Οἰνωτρίαν, ἥνπερ καὶ Ἰταλίαν μό-
 νην ἀνόμαζον οἱ πρότερον, δίκαιοί ἐσμεν φυλάξαι τὴν
 αὐτὴν τάξιν, ἐπειθόντες τὴν Σικελίαν καὶ τὰς περὶ 25
 αὐτὴν νήσους.

- 2 Ἔστι δ' ἡ Σικελία τρίγωνος τῷ σχήματι, καὶ διὰ
 τοῦτο Τρινακρία μὲν πρότερον, Θρινακία δ' ὕστερον
 προσηγορεύθη μετονομασθεῖσα εὐφρονότερον. τὸ δὲ
 σχῆμα διορίζουσι τρεῖς ἄκραι, Πλωριάς μὲν ἡ πρὸς 30
 τὴν Καίνυν καὶ τὴν στευλίδα τὴν Ῥηγίνων ποιοῦσα τὸν
 πορθμὸν, Πάχυνος δὲ ἡ ἐκκειμένη πρὸς ἑω καὶ τῷ Σι-

κελικῶ κλυζομένη πελάγει, βλέπουσα πρὸς τὴν Πελο-
 πόννησον καὶ τὸν ἐπὶ Κρήτης πόρον· τρίτη δ' ἐστὶν
 ἡ προσεχὴς τῇ Λιβύῃ βλέπουσα πρὸς ταύτην ἄμα καὶ
 τὴν χειμερινὴν δύσιν, Λιλύβαιον. τῶν δὲ πλευρῶν, ὥς
 5 ἀφορίζουσιν αἱ τρεῖς ἄκραι, δύο μὲν εἰσι κοίλαι με-
 τρώς, ἡ δὲ τρίτη κυρτή, ἡ ἀπὸ τοῦ Λιλυβαίου καθή- 0.266
 κουσα πρὸς τὴν Πελωριάδα, ἥπερ μέγιστη ἐστί, στα-
 δίων χιλίων καὶ ἑπτακοσίων, ὡς Ποσειδώνιος εἰρηκε
 προσθεῖς καὶ εἴκοσι. τῶν δ' ἄλλων ἡ ἐπὶ Πάχυνον ἀπὸ
 10 τοῦ Λιλυβαίου μετῶν τῆς εἰρέας· ἐλαχίστη δὲ ἡ τῷ
 πορθμῷ καὶ τῇ Ἰταλίᾳ προσεχὴς, ἡ ἀπὸ τῆς Πελωριά-
 δος ἐπὶ τὸν Πάχυνον, σταδίων ὅσον χιλίων καὶ ἑκατὸν
 καὶ τριάκοντα. τὸν δὲ περίπλουν ὁ Ποσειδώνιος στα-
 δίων τετραρακοσίων ἐπὶ τοῖς τετρακισχιλίοις ἀποφαί-
 15 νει. ἐν δὲ τῇ χωρογραφίᾳ μετῶ λέγεται τὰ διαστήματα
 κατὰ μέρος διηρημένα μιλιασμῶ· ἐκ μὲν Πελωριάδος
 εἰς Μύλας εἴκοσι πέντε· τοσαῦτα δὲ καὶ ἐκ Μυλῶν εἰς
 Τυνδαρίδα· εἰτα εἰς Ἀγάθυρον τριάκοντα καὶ τὰ ἴσα
 εἰς Ἀλαισαν καὶ πάλιν ἴσα εἰς Κεφαλοίδιον· ταῦτα μὲν
 20 πολίχνια· εἰς δ' Ἰμέραν ποταμὸν δεκαοκτώ διὰ μέσης
 ῥέοντα τῆς Σικελίας· εἰτ' εἰς Πάνορμον τριάκοντα
 πέντε· δύο δὲ καὶ τριάκοντα εἰς τὸ τῶν Αἰγισταίων
 ἐμπόριον· λοιπὰ δὲ εἰς Λιλύβαιον τριάκοντα ὀκτώ.
 ἐντεῦθεν δὲ κάμψαντι ἐπὶ τὸ συνεχὲς πλευρὸν εἰς μὲν
 25 τὸ Ἡράκλειον ἐβδομήκοντα πέντε, ἐπὶ δὲ τὸ Ἀκραγαν-
 τίνων ἐμπόριον εἴκοσι, καὶ ἄλλα εἴκοσιν εἰς Καμάρι-
 ναν· εἰτ' ἐπὶ Πάχυνον πενήτηκοντα. Ἰνθεν πάλιν κατὰ
 τὸ τρίτον πλευρὸν εἰς μὲν Συρακούσας τριάκοντα ἕξ,
 εἰς δὲ Κατάνην ἑξήκοντα· εἰτ' εἰς Ταυρομένιον τριά-
 30 κοντα τρία· εἰτ' εἰς Μεσσήνην τριάκοντα. περὶ δὲ ἐκ
 μὲν Παχύνου εἰς Πελωριάδα ἑκατὸν ἑξήκοντα ὀκτώ,
 ἐκ δὲ Μεσσήνης εἰς Λιλύβαιον τῇ Ὑαλερίᾳ ὁδῷ [διακό-

σια] τριάκοντα πέντε. ἔνιοι δ' ἀπλούστιρον εἰρήκασιν, ὥσπερ Ἐφορος, τὸν περιπλουν ἡμερῶν καὶ νυκτῶν πέντε. Ποσειδώνιος δὲ τοῖς κλίμασιν ἀφορίζων τὴν νῆσον πρὸς ἄρκτον μὲν τὴν Πελωριάδα, πρὸς νότον δὲ Αἰλύβαιον, πρὸς ἑω δὲ τὸν Πάχυνον τίθησιν. ἀνάγκη δέ, τῶν κλιμάτων ἐν παραλληλογράμῳ σχήματι διαστελλομένων, τὰ ἐγγροφόμενα τρίγωνα καὶ μάλιστα ὅσα σκαληνὰ καὶ ὧν οὐδμία πλευρὰ [οὐδμιᾶ] τῶν τοῦ παραλληλογράμμου ἐφαρμόττει, ἀναρμόστως ἔχειν πρὸς τὰ κλίματα διὰ τὴν λόξωσιν. ὁμῶς δ' οὖν 10
 * ἐν τοῖς τῆς Σικελίας τῇ Ἰταλίᾳ πρὸς νότον κειμένη ἢ Πελωριάς ἀρκτικωτάτῃ λέγοιτ' ἂν καλῶς τῶν τριῶν γωνιῶν, ὥσθ' ἢ ἐπιξενυγνυμένη ἀπ' αὐτῆς ἐπὶ τὸν Πάχυνον, [ὄν] ἐκκλισθαι πρὸς ἑω ἔφαμιν, ἅμα πρὸς ἄρκτον βλέπουσα ποιήσει τὴν πλευρὰν τὴν πρὸς τὸν 15
 πορθμόν. διὰ δ' ἐπιστροφὴν μικρὰν λαμβάνειν ἐπὶ χειμερινὰς ἀνατολάς· οὕτω γὰρ ἢ ἡὼν παρακλίνει προΐουσιν ἀπὸ τῆς Κατάνης ἐπὶ τὰς Συρακούσας καὶ τὸν Πάχυνον. διάγραμμα δ' ἐστὶν ἀπὸ τοῦ Παχύνου πρὸς
 C. 267 τὸ στόμα τοῦ Ἀλφειοῦ στάδιοι τετρακισχίλιοι. Ἀρτε- 20
 μίδωρος δ' ἀπὸ τοῦ Παχύνου φήσας ἐπὶ Ταίναρον εἶναι τετρακισχιλίους καὶ ἑξακοσίους, ἀπὸ δ' Ἀλφειοῦ ἐπὶ Παμισὸν χιλίους ἑκατὸν τριάκοντα, παρασχεῖν ἂν δοκίμῃ μοι λόγον μὴ οὐχ ὁμολογούμενα λέγῃ τῷ φήσαντι τετρακισχιλίους εἶναι τοὺς ἐπὶ τὸν Ἀλφειὸν ἀπὸ 25
 τοῦ Παχύνου. ἢ δ' ἀπὸ Παχύνου πρὸς Αἰλύβαιον (ἐσπεριώτερον δὲ τῆς Πελωριάδος ἐστὶν) ἱκανῶς ἂν καὶ αὐτὴ λοξοίτο ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ σημείου πρὸς τὴν ἐσπέραν, βλέπει δὲ ἂν ἅμα πρὸς τὴν ἑω καὶ πρὸς τὸν νότον, τῇ μὲν ὑπὸ τοῦ Σικελικοῦ πελάγους κλυ- 30

4. post νῆσον; καὶ 27. post Πελωριάδος; ἱκανῶς

ζομένη, τῇ δ' ὑπὸ τοῦ Λιβυκοῦ τοῦ πρὸς τὰς Σύρτις
 διήκοντος ἀπὸ τῆς Καρχηδονίας. ἴσθι δὲ καὶ ἀπὸ Λιλυ-
 βαίου τοῦλάχιστον διάστημα ἐπὶ Λιβύην χίλιοι καὶ πεν-
 τακόσιοι περὶ Καρχηδόνα· καθ' ὃ δὲ λέγεται τις τῶν
 5 ὀξυδορκοῦντων ἀπὸ τινος σκοπῆς ἀπαγγέλλειν τὸν
 ἀριθμὸν τῶν ἀναγομένων ἐκ Καρχηδόνης σκαφῶν τοῖς
 ἐν Λιλυβαίῳ. ἀπὸ δὲ τοῦ Λιλυβαίου τὴν ἐπὶ Πελω-
 ριάδα πλευρὰν ἀνάγκη λοξοῦσθαι πρὸς ἑω καὶ βλέπειν
 πρὸς τὸ μεταξύ τῆς ἰσπερίας καὶ τῆς ἄρκτου, πρὸς ἄρ-
 10 κτον μὲν ἔχουσιν τὴν Ἰταλίαν πρὸς δύσιν δὲ τὸ Τυρ-
 ρηνικὸν πέλαγος καὶ τὰς Αἰόλου νήσους.

Πόλεις δ' εἰσὶ κατὰ μὲν τὸ πλευρὸν τὸ ποιοῦν τὸν 2
 πορθμὸν Μεσσήνη πρῶτον, ἔπειτα Ταυρομένιον καὶ
 Κατάνη καὶ Συρακοῦσαι· αἱ δὲ μεταξύ Κατάνης καὶ
 15 Συρακουσσῶν ἐκλελοίπασι, Νάξος καὶ Μέγαρα, ὅπου
 καὶ αἱ τῶν ποταμῶν ἐκβολαὶ * συνελθούσαι καὶ πάντα
 καταρρεόντων ἐκ τῆς Αἰτνῆς εἰς εὐλλέμενα στόματα· ἐν-
 ταῦθα δὲ καὶ τὸ τῆς Ξιφωνίας ἀκρωτήριον. φησὶ δὲ
 ταύτας Ἐφορος πρῶτας κτισθῆναι πόλεις Ἑλληνίδας
 20 ἐν Σικελίᾳ δεκάτῃ γενεᾷ μετὰ τὰ Τρωικά· τοὺς γὰρ
 πρότερον δεδιέναι τὰ ληστήρια τῶν Τυρρηνῶν καὶ τὴν
 ὀμότητα τῶν ταύτῃ βαρβάρων, ὥστε μὴδὲ κατ' ἐμπο-
 ρίαν πλεῖν. Θεοκλῆα δ' Ἀθηναίων παρενεχθέντα ἀνέ-
 μοις εἰς τὴν Σικελίαν κατανοῆσαι τὴν τε οὐδένην
 25 τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ἀρετὴν τῆς γῆς, ἐπανελθόντα
 δὲ Ἀθηναίους μὲν μὴ κεῖσθαι, Χαλκιδίας δὲ τοὺς ἐν
 Εὐβοίᾳ οὐκνοὺς παραλαβόντα καὶ τῶν Ἰώνων τινάς,
 ἔτι δὲ Δωριέων, [ὧν] οἱ πλείους ἦσαν Μαγαρεῖς, πλεῖ-
 σαι· τοὺς μὲν οὖν Χαλκιδίας κτεῖσαι Νύξον τοὺς δὲ
 30 Δωριέας Μέγαρα τὴν Ἰβλαν πρότερον καλουμένην.
 αἱ μὲν οὖν πόλεις οὐκέτ' εἰσὶ, τὸ δὲ τῆς Ἰβλῆς ὄνομα
 συμμένει διὰ τὴν ἀρετὴν τοῦ Ἰβλαίου μέλιτος.

3 Τῶν δὲ συμμενουσῶν κατὰ τὸ λιχθὶν πλευρὸν
 C.268 πόλεων ἡ μὲν Μεσσηνὴ τῆς Πελοποννήσου ἐν κόλπῳ καί-
 ται, καμπτομένης ἐπὶ πολὺ πρὸς ἑὸν καὶ μασχάλην τινὰ
 ποιούσης· ἀπέχει δὲ τοῦ μὲν Ῥηγίου διάγραμμα ἑξηκον-
 ταστάδιον, τῆς δὲ οὐυλίδος πολὺ ἑλαττον. κτίσμα δ' ὅ
 ἐστὶ Μεσσηνίων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ, παρ' ὧν τοῦ-
 νομα μετέλλαξε καλουμένη Ζάγκλη πρότερον διὰ τὴν
 σκολιότητα τῶν τόπων (ζάγκλον γὰρ ἑκαλεῖτο τὸ σκο-
 λιών), Ναξίων οὖσα πρότερον κτίσμα τῶν πρὸς Κατά-
 νην· ἐπρόκεισαν δ' ἕσπερον Μαιμερίτιοι Καμπαίων τι 10
 φύλον. ἐχρήσαντο δ' ὀρηκτηρίῳ Ῥωμαῖοι πρὸς τὸν
 Σικελικὸν πόλεμον τὸν πρὸς Καρχηδονίους, καὶ μετὰ
 ταῦτα Πομπήιος ὁ Σέξτιος ἐνταῦθα συνείχε τὸ ναυτι-
 κὸν πολέμων πρὸς τὸν Σεβαστὸν Καίσαρα· ἐντεῦθεν
 δὲ καὶ τὴν φυγὴν ἐποιήσατο ἐκπιοῶν ἐκ τῆς νήσου. 15
 δείκνυνται δὲ καὶ ἡ Χάρυβδις μικρὸν πρὸ τῆς πόλεως
 ἐν τῷ κόλπῳ, βάθος ἑξαίσιον, εἰς ὃ αἱ καλίσφοιαι τοῦ
 πορθμοῦ κατάγουσι φυσικῶς τὰ σκάφη τραχηλιζόμενα
 μετὰ οὐσιτροφῆς καὶ δίνης μεγάλης· κατακοθέντων δὲ
 καὶ διαλυθέντων τὰ ναυάγια παρασύρεται πρὸς ἥονα 20
 τῆς Ταυρομενίας, ἣν καλοῦσιν ἀπὸ τοῦ συμπτώματος
 τούτου Κοπρίαν. τοσαῦτον δ' ἐπεκράτησαν οἱ Μαιμερ-
 τίνοι παρὰ τοῖς Μεσσηνίοις ὥστ' ἐπ' ἐκαίνοις ὑπῆρξεν
 ἡ πόλις, καλοῦσί τε Μαιμερίτιους μᾶλλον ἅπαντες αὐ-
 τοὺς ἢ Μεσσηνίους, εὐοῖνον τε σφόδρα τῆς χώρας οὗ- 25
 σης οὐ Μεσσηνίον καλοῦσι τὸν οἶνον ἀλλὰ Μαιμερ-
 τίνον, τοῖς ἀρίστοις ἐνάμιλλον ὄντα τῶν Ἰταλικῶν.
 οἰκεῖται δ' ἱκανῶς ἡ πόλις, μᾶλλον δὲ Κατάνη· καὶ γὰρ
 οἰκήτορας δίδεσται Ῥωμαίους· ἦττον δ' ἀμφὸν τὸ
 Ταυρομένιον. καὶ Κατάνη δ' ἐστὶ Ναξίων τῶν αὐτῶν 30
 κτίσμα, Ταυρομένιον δὲ τῶν ἐν Ἰβλῇ Ζαγκλαίων·

ἀπέβαλε δὲ τοὺς οἰκήτορας τοὺς ἐξ ἀρχῆς ἡ Κατάνη,
κατοικίσαντος ἱέρους Ἰέρωνος τοῦ Συρακουσίων τυ-
ράννου καὶ προσαγορεύσαντος αὐτὴν Αἰτνὴν ἀντὶ Κα-
τάνης. ταύτης δὲ καὶ Πίνδαρος κτίστορα λέγει αὐτὸν
5 ὅταν φῇ „ἔνυες [ὦ] τοὶ λέγω, βαθέων ἱερῶν ὁμώνυμοι
„πάτερ, κτίστορ Αἰτνας.“ μετὰ δὲ τὴν τελευταίαν τοῦ
Ἰέρωνος κατελθόντες οἱ Καταναῖοι τοὺς τε ἐνοίκους
ἐξέβαλον καὶ τὸν τάφον ἀνέσκαψαν τοῦ τυράννου. οἱ
δὲ Αἰτναῖοι παραχωρήσαντες τὴν Ἰννησαν καλουμένην
10 τῆς Αἰτνῆς ὁρεινὴν ᾤκησαν καὶ προσηγόρευσαν
τὸ χωρίον Αἰτνὴν δίδχον τῇ Κατάνῃ σταδίους ὀγδοή-
κοντα, καὶ τὸν Ἰέρωνα οἰκιστὴν ἀπέφηναν. ὑπέρχεται
δὲ μάλιστα τῆς Κατάνης ἡ Αἰτνὴ καὶ τῶν περὶ τοὺς
κρατῆρας παθῶν πλείστον κοινωνεῖ· καὶ γὰρ οἱ ῥύα- C. 269
15 κες εἰς τὴν Καταναίαν ἐγγυτάτῳ καταφέρονται, καὶ τὰ
περὶ τοὺς εὐσεβεῖς ἐκεῖ τιθρύλῃται τὸν Ἀμφίνομον
καὶ τὸν Ἀναπίαν, οἱ τοὺς γονέας ἐπὶ τῶν ὤμων ἀρά-
μεινοι δίδωσαν ἐπιφερομένου τοῦ κακοῦ. ὅταν δ', ὁ
Ποσειδῶν[ος] φ[ησὶ], γίνῃται τὰ περὶ τὸ ὄρος, κατατι-
20 φροῦνται πολλῇ βάρει τὰ Καταναίων χωρία· ἡ μὲν οὖν
σποδὸς λυπήσασα πρὸς καιρὸν εὐεργετὶ τὴν χώραν
χρόνοις ὕστερον· εὐάμπελον γὰρ παρίχεται καὶ χρη-
στόκαρπον, τῆς ἄλλης οὐχ ὁμοίως οὔσης εὐόινου· τὰς
τε ῥίζας, (ἄς) ἐκφέρει τὰ κατατιφρωθέντα χωρία, πια-
25 νειν ἐπὶ τοσοῦτον τὰ πρόβατά φασιν ὥστε πύγισθαι·
διόπερ ἐκ τῶν ὄτων ἀφαιροῦσιν αἷμα δι' ἡμερῶν τετ-
τάρων ἢ πέντε, καθάπερ τοῦτο καὶ κατὰ τὴν Ἑρῦθιαν
συμβαλὸν εἰρήκαμεν. ὁ δὲ ῥύαξ εἰς πῆξιν μεταβάλλων
ἀπολιθοὶ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ἐφ' ἱκανὸν βάθος,
30 ὥστε λατομίας εἶναι χρεῖαν τοῖς ἀνακαλύψαι βουλομέ-
νοις τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐπιφάνειαν. τακίστης γὰρ ἐν τοῖς
κρατῆρσι τῆς πέτρας, εἰς ἀναβληθείσης, τὸ ὑπερχυ-

θὲν τῆς κορυφῆς ὑγρόν πηλὸς ἐστὶ μέλας ῥέων κατὰ τῆς ὀρεινῆς· εἰτα πῆξιν λαβὼν γίνεται λίθος μυλίας τὴν αὐτὴν φυλάττων χρόαν ἣν ῥέων εἶχε. καὶ ἡ οδοὸς δὲ καιομένων τῶν λίθων ὥς ἀπὸ τῶν ξύλων γίνεται· καθάπερ οὖν τὸ πῆγανον τῇ ξυλλίῃ σποδῶ ἐρε- 5 φεται, τοιοῦτον ἔχειν τι οἰκίωμα πρὸς τὴν ἄμπελον εἰκὸς τὴν Αἰτναίαν σποδόν.

- 4 Τὰς δὲ Συρακούσας Ἀρχίας μὲν ἔκτισεν ἐκ Κορίνθου πλεύσας περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους οἷς Φαί-σθησαν ἢ τε Νάξος καὶ τὰ Μέγαρα. ἅμα δὲ Μύσκελ- 10 λὸν τέφασιν εἰς Δελφοὺς ἔλθειν καὶ τὸν Ἀρχίαν· χρησθηριαζομένων δ' ἰσθῆναι τὸν θεόν, πότιρον αἰροῦνται πλοῦτον ἢ ὑγίαν· τὸν μὲν οὖν Ἀρχίαν ἐλίσθαι τὸν πλοῦτον, Μύσκελλον δὲ τὴν ὑγίαν· τῷ μὲν δὴ Συρακούσας δοῦναι κτίειν τῷ δὲ Κρότωνα. καὶ δὴ 15 συμβῆναι Κροτωνιάτας μὲν οὕτως ὑγεινήν οἰκῆσαι πόλιν ὥσπερ εἰρήκαμεν, Συρακούσας δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ἔκπεσιν πλοῦτον ὥστε καὶ αὐτοὺς ἐν παροιμίᾳ διαδοθῆναι, λεγόντων πρὸς τοὺς ἄλλαν πολυτελεῖς ὥς οὐκ ἂν ἔκγένοιτο αὐτοῖς ἢ Συρακουσσίων δικάτη. πλόντα 20 δὲ τὸν Ἀρχίαν εἰς τὴν Σικελίαν καταλιπεῖν μετὰ μέρους τῆς οἰρατιάς τοῦ τῶν Ἡρακλειδῶν γένους Χερσικράτη συνοικοῦντα τὴν νῦν Κίρκυραν καλουμένην, πρότερον δὲ Σχερίαν. ἐκεῖνον μὲν οὖν ἐκβαλόντα Δι- 25 c.270 βρυνοὺς κατέχοντας οἰκίσαι τὴν νῆσον, τὸν δ' Ἀρχίαν κατασχόντα πρὸς τὸ Ζεφύριον τῶν Δωριέων εὐρόντα τινὰς διῦρο ἀφιγμένους ἐκ τῆς Σικελίας παρὰ τῶν τὰ Μέγαρα κτίσαντων ἀναλαβεῖν αὐτοὺς, καὶ κοινῇ μετ' αὐτῶν κτίσαι τὰς Συρακούσας. ηὐξήθη δὲ καὶ διὰ τὴν τῆς χώρας εὐδαιμονίαν ἡ πόλις καὶ διὰ τὴν τῶν λιμέ- 30

29. ποῖ Συρακούσας: σπιόντας.

νων εὐφύαν. οἳ τε ἄνδρες ἡγεμονικοὶ κατέστησαν, καὶ
 συνίστη Συρακουσίοις τυραννουμένοις τε διαπόξιν
 τῶν ἄλλων καὶ ἐλευθερωθεῖσιν ἐλευθεροῦν τοὺς ὑπο
 τῶν βαρβάρων καταδυναστευομένους. ἦσαν γάρ τῶν
 5 βαρβάρων οἱ μὲν Ἰνδοικοί, τινὲς δ' ἐκ τῆς περαίας ἐπῆ-
 ρισαν, οὐδένα δὲ τῆς παραλίας εἰδὼν οἱ Ἕλληνες ἄπει-
 σθαι, τῆς δὲ μισογαίας ἀπείργειν παντάπασιν οὐκ
 ἴσχον, ἀλλὰ διετίλεισαν μέχρι δεῦρο Σικελοὶ καὶ Σι-
 κανοὶ καὶ Μοργητῆς καὶ ἄλλοι τινὲς νεμόμενοι τὴν νῆ-
 10 σον, ὧν ἦσαν καὶ Ἰβηρες, οὗσπερ πρῶτους φηοὶ τῶν
 βαρβάρων Ἐφορος λέγεσθαι τῆς Σικελίας οἰκιστάς.
 καὶ τὸ Μοργάντιον δὲ εἰκὸς ὑπὸ τῶν Μοργητῶν φέρε-
 σθαι· πόλις δ' ἦν αὕτη, νῦν δ' οὐκ ἔστιν. ἐπιλθόντες
 δὲ Καρχηδόνιοι καὶ τοὺς οὐκ ἐπαύσαντο κακοῦντες
 15 καὶ τοὺς Ἕλληνας, ἀντείχον δ' ὅμως οἱ Συρακούσσιοι.
 Ῥωμαῖοι δ' ὕστερον καὶ τοὺς Καρχηδωνίους ἐξέβαλον
 καὶ τὰς Συρακούσας ἐκ πολιορκίας εἶλον. ἐφ' ἡμῶν
 δὲ Πομπηίου τὰς τε ἄλλας κακώσαντος πόλεις καὶ δὴ
 καὶ τὰς Συρακούσας, πέμψας ἀποικίαν ὁ Σεβαστός
 20 Καῖσαρ πολὺ μέρος τοῦ παλαιοῦ χτίσματος ἀνέλαβε.
 πεντάπολις γὰρ ἦν τὸ παλαιὸν ὀγδοήκοντα καὶ ἑκα-
 τὸν σταδίων ἔχουσα τὸ τεῖχος. ἅπαντα μὲν δὴ τὸν κύ-
 κλον τοῦτον ἐκπληροῦν οὐδὲν ἔδει, τὸ δὲ συνοικου-
 μενον τὸ πρὸς τῇ νήσῳ τῇ Ὀρτυγίᾳ μέρος πῶς δειν
 25 οἰκίσαι βέλτιον, ἀξιολόγου πόλιως ἔχον περίμετρον·
 ἡ δ' Ὀρτυγία συνάπται γαφύρα πρὸς τὴν ἡπειρον
 [όμορ]οῦσα, κρήνην δ' ἔχει τὴν Ἀρέθουσαν ἑκείσαν
 ποταμὸν εὐθὺς εἰς τὴν θάλατταν. μυθεύουσι δὲ τὸν
 Ἀλφειὸν εἶναι τοῦτον, ἀρχόμενον μὲν ἐκ τῆς Πελοπον-
 30 νήσου, διὰ δὲ τοῦ πελάγους ὑπὸ γῆς τὸ φεῖθρον ἔχοντα
 μέχρι πρὸς τὴν Ἀρέθουσαν, εἰς' ἐκδιδόντα ἐνθίνδε
 πάλιν εἰς τὴν θάλατταν. τικηριοῦνται δὲ τοιοῦτοις

τισί· καὶ γὰρ φιάλην τινὰ ἐκπесоῦσαν εἰς τὸν ποταμὸν
 *ἐνόμισαν ἐν Ὀλυμπίᾳ δεῦρο ἀνενεχθῆναι εἰς τὴν
 κρήνην, καὶ θολοῦσθαι ἀπὸ τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ βουθυ-
 σιῶν. ὃ τε Πίνδαρος ἐπακολουθῶν τούτοις εἴρηκε τὰδε
 „ἄρπνευμα σεμνὸν Ἀλφειοῦ, κλεινὰν Συρακοσσᾶν ὁ
 C.271 „θάλος, Ὀριτυγία.“ συναποφαίνεται δὲ τῷ Πινδάρῳ
 ταῦτά καὶ Τίμαιος ὁ συγγραφεὺς. εἰ μὲν οὖν πρὸ τοῦ
 συνάψαι τῇ θαλάττῃ κατέπιπτεν ὁ Ἀλφειὸς εἰς τι βά-
 ραθρον, ἦν τις ἂν πιθανότης ἐντιῦθαι διήκειν κατὰ
 γῆς ῥιθρον μέχρι τῆς Σικελίας ἀμιγῆς τῇ θαλάττῃ 10
 διασῶζον τὸ πότιμον ὕδωρ· ἐπειδὴ δὲ τὸ τοῦ ποταμοῦ
 στόμα φανερόν ἐστιν εἰς τὴν θάλατταν ἐκδιδόν, ἐγγύς
 δὲ μηδὲν ἐν τῷ πόρῳ τῆς θαλάττης φαινόμενον στόμα
 τὸ καταπίνον τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ, καίπερ οὐδ' οὐ-
 τως ἂν συμμείναι γλυκύ, παντάπασιν ἀμήχανόν ἐστι. 15
 τό τε γὰρ τῆς Ἀρεθούσης ὕδωρ ἀντιμαρτυρεῖ πότιμον
 ὄν· τό τε διὰ τοσούτου πόρου συμμείναι τὸ ρεῦμα
 τοῦ ποταμοῦ μὴ διαχεόμενον τῇ θαλάττῃ, μέχρι ἂν
 εἰς τὸ πεπλασμένον ῥιθρον ἐμπέσῃ, παντελῶς μυθώ-
 δες. μόλις γάρ ἐπὶ τοῦ Ῥυθανοῦ τοῦτο πιστεύομεν, ὅ 20
 συμμείναι τὸ ρεῦμα διὰ λίμνης ἰόν, ὁρατὴν σῶζον τὴν
 φύσιν· ἀλλ' ἐκεῖ μὲν καὶ βραχὺ διάστημα καὶ οὐ κυ-
 μαινούσης τῆς λίμνης, ἐνταῦθα δέ, ὅπου χειμῶνες
 ἑκαῖσιοι καὶ κλυδασμοί, πιθανότητος οὐδεμιᾶς οἰκίος
 ὁ λόγος. ἐπιτείνει δὲ τὸ ψεῦδος ἡ φιάλη παρατεθεισα· 25
 οὐδὲ γὰρ αὐτὴ ρεῦματι εὐπειθής, οὐχ ὅτι τῷ τοσούτῳ
 τε καὶ διὰ τοιούτων πόρων φερόμενῳ, φέρονται δ'
 ὑπὸ γῆς ποταμοὶ πολλοὶ καὶ πολλαχοῦ τῆς γῆς, ἀλλ'
 οὐκ ἐπὶ τοσούτον διάστημα· εἰ δὲ τοῦτο δυνατόν, τὰ

15, post γλυκύ: ὅπως τό γε ἐπὶ πλεον, εἰ καταδύνει εἰς
 τὸ κατὰ γῆς ῥιθρον.

- γε προειρημένα ἀδύνατα καὶ τῷ περὶ τοῦ Ἰνάχου μύθῳ
 παραπλήσια· „φεί γὰρ ἀπ' ἄκρας Πίνδου“ φησὶν ὁ Σο-
 φοκλῆς „Λάκμου τ' ἀπὸ Παρραιβῶν εἰς Ἀμφιλόχους
 „καὶ Ἀκαρναῆας, μίσγει δ' ὕδασιν τοῖς Ἀχιλῶου.“ καὶ
 5 ὑποβὰς „ἔνθεν εἰς Ἄργος διὰ χῦμα τιμῶν ἦκει δὴ-
 „μον τὸν Αὐρχεῖου.“ βελτίων δ' Ἐκαταῖος, ὃς φησι
 τὸν ἐν τοῖς Ἀμφιλόχοις Ἰναχον ἐκ τοῦ Λακμοῦ ῥέοντα,
 εἰς οὗ καὶ ὁ Ἀίας φεῖ, ἕτερον εἶναι τοῦ Ἀργολικοῦ, ὠνο-
 μάσθαι δ' ὑπὸ Ἀμφιλόχου τοῦ καὶ τὴν πόλιν Ἄργος
 10 Ἀμφιλοχικὸν καλέσαντος· τοῦτον μὲν οὖν οὐτός φη-
 σιν εἰς τὸν Ἀχιλῶον ἐκβάλλειν, τὸν δὲ Αἰάντα εἰς
 Ἀπολλωνίαν πρὸς δύοσιν φεῖν. ἑκατέρωθεν δὲ τῆς νή-
 σου λιμὴν ἔστι μέγας, ὣν ὁ μείζων καὶ ὀγδοήκοντα στα-
 δίων ἔστί. ταύτην δὲ τὴν πόλιν ἀνέλαβεν ὁ Καίσαρ C. 272
 15 καὶ τὴν Κατάνην, ὡς δ' αὖτως Κεντόρικα συμβαλο-
 μένην πολλά πρὸς τὴν Πομπηίου κατάλυσιν. καίται δ'
 ὑπὲρ Κατάνης τὰ Κεντόρικα συνάπτοντα τοῖς Αἰτναί-
 οῖς ὄρεσι καὶ τῷ Συμαίθῳ ποταμῷ ῥέονται εἰς τὴν Κα-
 ταναίαν.
- 20 Τῶν δὲ λοιπῶν τῆς Σικελίας πλευρῶν ἡ μὲν ἀπὸ 5
 τοῦ Παχύνου πρὸς Αἰλύβαιον διήκουσα ἐκλείπειται
 τελῶς, ἔχνη τινὰ σώζουσα τῶν ἀρχαίων κατοικιῶν,
 ὣν ἦν καὶ Καμάρινα ἄποικος Συρακουσίων· Ἀκράγας
 δὲ Γελῶν οὔσα καὶ τὸ ἐπίνειον καὶ Αἰλύβαιον ἔτι
 25 συμμένει. τῇ γὰρ Καρχηδονίᾳ τούτων μάλιστα ὑπο-
 πιπτόντων τῶν μερῶν, μακροὶ καὶ συνεχεῖς οἱ πόλεμοι
 γινόμενοι τὰ πολλὰ κατέφθειραν. ἡ δὲ λοιπὴ καὶ με-

6. ποῖν Αὐρχεῖου· ἐπιταίονσαι δὲ τὴν τοιαύτην τερατολο-
 γίαν οἱ τὸν Ἰναχὸν εἰς Ἀῆλον ἐκ τοῦ Νεῖλου περαιοῦντες. Ἀλ-
 φειδὸν δὲ Ζεῦλος ὁ φησὶν ἐν τῷ Τυνιδίῳ ἔγκωμῳ φησὶν ἐκ Τυ-
 νίδου φεῖν, ὁ τὸν Ὀμηρον ψήγων ὡς μεθογράφον. Τιβεριος δὲ τὸν
 ἐν Σικελίᾳ Λακμόν ἐκ Θρυγίας οἶν φησι.

γίστη πλευρά, καίπερ οὐδ' αὐτὴ πολυάνθρωπος οὐσα
 ὁμως ἱκανῶς συνοικεῖται. καὶ γὰρ Ἀλαισα καὶ Τυνδα-
 ρίς καὶ τὸ τῶν Αἰγισταίων ἐμπόριον καὶ Κεφαλοίδης
 πόλισματά ἐστι· Πάνορμος δὲ καὶ Ῥωμαίων ἔχει κατοι-
 κίαν. τὴν δὲ Αἰγισταίαν κτισθῆναι φασιν ὑπὸ τῶν μετὰ 5
 Φιλοκτῆτου διαβάντων εἰς τὴν Κροτωνιάτιν, καθάπερ
 ἐν τοῖς Ἰταλικοῖς εἴρηται, παρ' αὐτοῦ σταλέντων εἰς τὴν
 Σικελίαν μετὰ Αἰγίστου τοῦ Τρωός. οἰκεῖται δὲ καὶ ὁ
 Ἐρεὺς λόφος ὑψηλός, ἱερὸν ἔχων Ἀφροδίτης τιμώμενον
 διαφερόντως ἱεροδοῦλων γυναικῶν πλήρες τὸ παλαιόν, 10
 ἃς ἀνέθισαν κατ' εὐχὴν οἱ τ' ἐκ τῆς Σικελίας καὶ ἔξω-
 θιν πολλοί· νυνὶ δ' ὥσπερ αὐτὴ ἡ κατοικία λειπανδρεῖ
 καὶ τῶν ἱερῶν σωμάτων ἐκλείλοιπε τὸ πλῆθος. ἀφί-
 δρυμα δ' ἐστὶ καὶ ἐν Ῥώμῃ τῆς θεοῦ ταύτης τὸ πρό-
 τῆς πύλης τῆς Κολλίνης ἱερὸν Ἀφροδίτης Ἐρικίνης 15
 λεγόμενον, ἔχον καὶ νεῶν καὶ στοᾶν περικειμένην ἀξιο-
 λογον.

- 6 Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ τὴν μὲν Ἐνναν, ἐν ἣ τὸ ἱερὸν τῆς
 Δήμητρος, ἔχουσιν ὀλίγοι, κειμένην ἐπὶ λόφῳ, περικει-
 λημένην πλατείσιν ὁροπεδίοις ἀροσίμοις πᾶσιν. ἐκά- 20
 κωσαν δ' αὐτὴν μάλιστα ἐμπολιορκηθέντες οἱ περὶ Εὐ-
 νουν δραπεταὶ καὶ μόλις ἐξαιρεθέντες ὑπὸ Ῥωμαίων·
 ἔπαθον δὲ τὰ αὐτὰ ταῦτα καὶ Κατανατοὶ καὶ Ταυρομε-
 νῖται καὶ ἄλλοι πλείους. ἡ δ' ἄλλη κατοικία καὶ τῆς με-
 σογαίας ποιμένων ἡ πλείστη γέγνηται· οὔτε γὰρ Ἱμέ- 25
 ραν ἔτι συνοικουμένην ἴσμεν οὔτε Γύλαν οὔτε Καλλίπο-
 λιν οὔτε Σελινούντα οὔτε Εὐβοίαν οὔτ' ἄλλας πλείους,
 ὧν τὴν μὲν Ἱμέραν οἱ ἐν Μυλαῖς ἔκτισαν Ζαγκλατοὶ,
 [Γύλαν δὲ Ῥύδιοι,] Καλλίκολιν δὲ Νάξιοι, Σελινούντα δὲ
 οἱ αὐτόθι Μεγαρεῖς, Εὐβοίαν δὲ οἱ Λιοντῖνοι. κεκάκω- 30

ται δὲ καὶ ἡ Λιουπίνη πᾶσα, Ναξίων οὐσα καὶ αὐτῇ τῶν
 αὐτόθι· τῶν μὲν γὰρ ἀτυχημάτων ἐκοινώνησαν αἱ
 τοῖς Συρακουσίοις, τῶν δ' εὐτυχημάτων οὐκ αἱ, καὶ
 τῶν βαρβαρικῶν δ' ἐξελεύσθησαν πολλαί, καθάπερ οἱ C. 273
 5 Καμικοὶ τὸ Κωκάλου βασίλειον, παρ' ᾧ Μίνως δολο-
 φονηθῆναι λέγεται. τὴν οὖν ἐρημίαν κατανοήσαντες
 Ῥωμαῖοι κατακτησάμενοι τὰ τε ὄρη καὶ τῶν πεδίων
 τὰ πλεῖστα ἐκπορορβοῖς καὶ βουκόλοις καὶ ποιμῖσι
 παρίδοσαν· ὑφ' ὧν πολλάκις εἰς κινδύνους κατέστη
 10 μεγάλους ἡ νῆσος, τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ ληστείας τρεπο-
 μένων σκοραδίην τῶν νομέων, εἰτα καὶ κατὰ πλήθην
 συνισταμένων καὶ πορθούντων τὰς κατοικίας, καθά-
 περ ἤνικα οἱ περὶ Εὐνουν τὴν Ἐνναν κατέσχον. νειω-
 στί δ' ἐφ' ἡμῶν εἰς τὴν Ῥώμην ἀνιπέμφθη Σέλουρος
 15 τις, Αἰτνῆς υἱὸς λεγόμενος, στρατιᾶς ἀφηγησάμενος
 καὶ λεηλασίαις πυκναῖς καταδεδραμηκώς τὰ κύκλῳ τῆς
 Αἰτνῆς πολὺν χρόνον, ὃν ἐν τῇ ἀγορᾷ μονομάχων
 ἀγῶτος συνιστάτος εἶδομεν διασπασθέντα ὑπὸ θη-
 ρίων· ἐπὶ πῆγματος γὰρ τινος ὑψηλοῦ τεθείς ὡς ἂν
 20 ἐπὶ τῆς Αἰτνῆς, διαλυθέντος αἰφνιδίως καὶ συμπιέσόν-
 τος κατηνέχθη καὶ αὐτὸς εἰς γαλιάγρας θηρῶν εὐδια-
 λύτους ἐπίτηδαις κατεσκευασμένας ὑπὸ τῷ πῆγματι.
 Τὴν δὲ τῆς χώρας ἀρετὴν θρυλουμένην ὑπὸ πάν- 7
 των οὐδὲν χείρω τῆς Ἰταλίας ἀποφαινομένων τί δι-
 25 λέγειν; σίτω δὲ καὶ μέλιτι καὶ κρόκῳ καὶ ἄλλοις τισὶ
 καὶ ἀμείνω τις φαίη. πρόσκειται δὲ καὶ τὸ ἐγγυθεῖν·
 ὥσαντι γὰρ μέρος τι τῆς Ἰταλίας ἐστὶν ἡ νῆσος, καὶ
 ὑποχορηγίᾳ τῇ Ῥώμῃ καθάπερ ἐκ τῶν Ἰταλικῶν
 ἀγρῶν ἕκαστα εὐμαρῶς καὶ ἀταλαιπώρως. καὶ θῆ καὶ
 30 καλοῦσιν αὐτὴν ταμίον τῆς Ῥώμης· κομίζεται γὰρ τὰ
 γινόμενα πάντα πλὴν ὀλίγων τῶν αὐτόθι ἀναλισχομέ-
 νων δεῦρο. ταῦτα δ' ἐστὶν οὐχ οἱ καρποὶ μόνον, ἀλλὰ

καὶ βοσκήματα καὶ δέσματα καὶ ἔρια καὶ τὰ τοιαῦτα.
 φησὶ δ' ὁ Ποσειδάωνιος οἶον ἀκροπόλεις ἐπὶ θαλάττης
 δύο τὰς Συρακούσας ἰδρῦσθαι καὶ τὸν Ἑρκα, μέσσην
 δὲ ἀμφοῖν ὑπερκεῖσθαι τῶν κύκλῳ πεδίων τὴν Ἑνναν.

8 Ἠλησίον δὲ τῶν Κεντορίπων ἐστὶ πόλισμα ἡ μι- 5
 κρὸν ἱμπερασθὲν λειχθεῖσα Αἰτνὴ τοὺς ἀναβαίνοντας
 ἐπὶ τὸ ὄρος διχομένη καὶ παραπέμπουσα· ἐντεῦθεν
 γὰρ ἀρχὴ τῆς ἀκρωρείας. ἔστι δὲ ψιλὰ τὰ ἄνω χωρία
 καὶ τεφρώδη καὶ χιόνος μετὰ τοῦ χειμῶνος, τὰ κάτω
 δὲ θρυμοῖς καὶ φυτίλαις διελέπται παντοδαπαῖς. ἔοικε 10
 δὲ λαμβάνειν μεταβολὰς κολλὰς τὰ ἄκρα τοῦ ὄρους
 διὰ τὴν νομὴν τοῦ πυρός, τοτὲ μὲν εἰς ἕνα κρατῆρα
 C.27 ἰσχυρομένου τοτὲ δὲ σχιζομένου, καὶ τοτὲ μὲν ῥύα-
 κας ἀναπέμποντος τοτὲ δὲ φλόγας καὶ λιγνύς, ἄλλοτε
 δὲ καὶ μύδρους ἀναφυσῶντος· ἀνάγκη δὲ τοῖς πάθεσι 15
 τούτοις τοὺς τε ὑπὸ γῆν πόρους συμμεταβάλλειν καὶ
 τὰ στόμια ἐνίοτε πλείω [ὄντα] κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τὴν
 πίριξ. οἱ δ' οὖν νεωστὶ ἀναβαίντες διηγοῦντο ἡμῖν ὅτι
 καταλάβοιεν ἄνω πιδίον ὁμαλὸν ὅσον εἴκοσι σταδίων
 τὴν περίμετρον, κλειόμενον ὁφρὺ τεφρώδει τειχίου 20
 τό ὕψος ἔχοντι, ὥστε δεῖν καθάλλεσθαι τοὺς εἰς τὸ πε-
 δίον προελθεῖν βουλομένους· ὁρᾶν τ' ἐν τῷ μέσῳ βου-
 νὸν τεφρώδη τὴν χροάν, οἷα περ καὶ ἡ ἐπιφάνεια κα-
 θεωράτο τοῦ πιδίου, ὑπὲρ δὲ τοῦ βουνοῦ νέφος ὁρ-
 θιον διανιστηκὸς εἰς ὕψος ὅσον διακοσίων ποδῶν ἤρει- 25
 μουν (εἶναι γὰρ καὶ νημελίαν), εἰκάζειν δὲ καπνῷ· δύο
 δὲ τολμήσαντας προελθεῖν εἰς τὸ πιδίον, ἐπειδὴ θερ-
 μοτίρας ἐκίβανον τῆς φάμμου καὶ βαθυτέρας, ἀνα-
 στρέψαι μὴδὲν ἔχοντας περιττότερον φράζειν τῶν φαι-
 νομένων τοῖς πόρωσθαι ἀφορώσι. νομῖζεν δ' ἐκ τῆς 30
 τοιαύτης ὀψεως πολλὰ μυθεύεσθαι καὶ μάλιστα οἷα
 φασὶ τινες περὶ Ἐμπεδοκλείους, ὅτι καθάλοιο εἰς τὸν

- κρατήρα καὶ καταλίποι τοῦ πάθους ἰχνος τῶν ἐμβά-
δων τὴν ἐτέραν ἃς ἐφόρει χαλκᾶς· εὐρεθῆναι γὰρ ἔξω
μικρὸν ἄπωθεν τοῦ χαίλους τοῦ κρατήρος ὡς ἀνιρριμ-
μένην ὑπὸ τῆς βίας τοῦ πυρός· οὔτε γὰρ προσεὶτὸν
5 εἶναι τὸν τόπον οὐδ' ὁρατόν, εἰκάζειν τε μηδὲ καταρ-
ριφῆναι τι δύνασθαι ἐκεῖσε ὑπὸ τῆς ἀντιπνοίας τῶν ἐκ
βάθους ἀνέμων καὶ τῆς θερμότητος, ἣν προαπαντᾶν
εὐλογον πόρρωθεν πρὶν ἢ τῷ στομίῳ τοῦ κρατήρος
προσπελάσαι· εἰ δὲ καταρριφείη, φθάτοι ἂν διαφθα-
10 ρὲν πρὶν ἀναρριφῆναι πάλιν ὅποιον παρελήφθη πρό-
τερον, τὸ μὲν οὖν ἐκλείπειν ποτὲ τὰ πνεύματα καὶ τὸ
πῦρ ἐπιλειποσύνης τῆς ὕλης, οὐκ ἄλογον, οὐ μὴν ἐπὶ
τοσοῦτόν γε ὥστ' ἀντὶ τῆς τοσαύτης βίας ἐφικτὸν ἀν-
θρώπῳ γινέσθαι τὸν πλησιασμόν. ὑπέρεκται δ' ἡ
15 Αἴτνη μᾶλλον μὲν τῆς κατὰ τὸν πορθμὸν καὶ τὴν Κα-
ταναίαν παραλίας, ἀλλὰ καὶ τῆς κατὰ τὸ Τυρρηνικὸν
πέλαγος καὶ τὰς Αἰπαραίων νήσους. νίκτωρ μὲν οὖν
καὶ φέγγη φαίνεται λαμπρὰ ἐκ τῆς κορυφῆς, μεθ' ἧμέ-
ραν δὲ καπνῷ καὶ ἀχλύϊ κατέχεται.
- 20 Ἀνταίρει δὲ τῇ Αἴτνῃ τὰ Νεβρώδη ὄρη ταπεινό- 9
τερα μὲν πλάττει δὲ πολὺν παραλλάττοντα, ἅπασα δ' ἡ
νῆσος κοίλῃ κατὰ γῆς ἐστὶ, ποταμῶν καὶ πυρὸς μεσιτὴ,
καθάπερ τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος, ὡς εἰρήκαμεν, μέχρι
τῆς Κυμαίας. θερμῶν γοῦν ὑδάτων ἀναβολὰς κατὰ C.275
- 25 πολλοὺς ἔχει τόπους ἡ νῆσος, ὧν τὰ μὲν Σελινούντια
καὶ τὰ Ἰμερατὰ ἀλμυρὰ ἐστὶ, τὰ δὲ Αἰγαστατὰ πότιμα
περὶ Ἀκράγαντα δὲ λίμναι τὴν μὲν γαῖαν ἔχουσαι θα-
λάττης, τὴν δὲ φύσιν διάφορον· οὐδὲ γὰρ τοῖς ἀχο-
λύμφοις βοπτέσθαι συμβάλει ξύλων τρόπον ἐπιπο-
30 λάζουσιν. οἱ Παλιχοὶ δὲ κρατήρας ἔχουσιν ἀναβάλλον-

τας ὕδωρ εἰς θολοσιδὲς ἀναφύσημα καὶ πάλιν εἰς τον αὐτὸν δεχομένους μυχόν. τὸ δὲ περὶ Μάταυρον σπήλαιον ἐντὸς ἔχει σύριγγα εὐμεγέθη καὶ ποταμὸν δι αὐτῆς φέοντα ἀφανῆ μέχρι πολλοῦ διαστήματος, εἰς ἀνακύπτοντα πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν, καθάπερ Ὀρόν-δ της ἐν τῇ Συρίᾳ καταδύς εἰς τὸ μεταξὺ χάσμα Ἀπαμείας καὶ Ἀντιοχείας, ὃ καλοῦσι Χάρυβδιν, ἀνατέλλει πάλιν ἐν τετταράκοντα σταδίοις· τὰ δὲ παραπλήσια καὶ ὁ Τίγρις ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ καὶ ὁ Νεῖλος ἐν τῇ Αἰθιῶν μικρὸν πρὸ τῶν πηγῶν. τὸ δὲ περὶ Στύμφαλον ὕδωρ 10 ἐπὶ διακοσίους σταδίους ὑπὸ γῆν ἐνεχθὲν ἐν τῇ Ἀργείᾳ τὸν Ἑρασίηνον ἐκδίδωσι ποταμὸν, καὶ πάλιν τὸ πρὸς τὴν Ἀρκαδικὴν Ἀσίαν ὑποβρύχιον ὥσθδεν ὀψὲ ποτε τὸν ἑὺρώεταν καὶ τὸν Ἀλφειὸν ἀναδίδωσιν, ὥστε καὶ πεπιστεῦσθαι μυνῶδές τι, ὅτι τῶν ἐπιφημισθέντων στε- 15 φάνων ἑκατέρῳ καὶ φερέντων εἰς τὸ κοινὸν ρεῦμα ἀναφαίνεται κατὰ τὸν ἐπιφημισμὸν ἑκάτερος ἐν τῷ οἰκίῳ ποταμῷ. εἰρηται δὲ καὶ τὸ λεγόμενον περὶ τοῦ Τιμαύου.

- 10 Συγγενὴ δὲ καὶ τούτοις καὶ τοῖς κατὰ τὴν Σικελίαν πάθεισι τὰ περὶ τὰς Αἰπαραίων νήσους καὶ αὐτὴν 20 τὴν Αἰκάραν δείκνυνται. εἰσὶ δ' ἑκτὰ μὲν τὸν ἀριθμὸν, μεγίστη δὲ ἡ Αἰκάρα Κνιδίων ἀποικος ἐγγυτάτω τῆς Σικελίας κειμένη μετὰ γε τὴν Θέρμισσαν· ἐκαλεῖτο δὲ πρότερον Μελιγουνίς· ἠγήσατο δὲ καὶ στόλῳ καὶ πρὸς τὰς τῶν Τυρρητῶν ἐπιδρομὰς πολὺν χρόνον ἀν- 25 τίσχειν, ὑπηκόους ἔχουσα τὰς νῦν λεγομένας Αἰπαραίων νήσους ἃς Αἰόλου τινὲς προσαγορεύουσι. καὶ δὴ καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐκόσμησε πολλάκις τὸ ἐν Αἰλφοῖς ἀπὸ τῶν ἀκροθινίων· ἔχει δὲ καὶ τὴν γῆν εὐκαρπον καὶ στυπτηρίαν μεταλλῶν ἐμπρόσθοον καὶ θερ- 30 μὰ ὕδατα καὶ πυρὸς ἀναπνοάς. ταύτης δὲ μεταξὺ πῶς ἔστι καὶ τῆς Σικελίας ἣν νῦν ἱερὰν Ἰφραίστου καλοῦσι,

πετρώδης πᾶσα καὶ ἔρημος [καὶ] διάπυρος· ἔχει δὲ ἀνα-
 πνοάς τρεῖς ὥς ἂν ἐκ τριῶν κρατήρων. ἐκ δὲ τοῦ μεγί-
 στου καὶ μύδρους αἱ φλόγες ἀναφέρουσιν, οἱ προσκε-
 χώκασιν ἤδη πολὺ μέρος τοῦ πόρου. ἐκ δὲ τῆς τηρή-
 5 σεως πεπίστυται διότι τοῖς ἀνέμοις συμπαροξύνονται
 καὶ αἱ φλόγες αἷ τε ἐνταῦθα καὶ αἱ κατὰ τὴν Αἴτην,
 παυομένων δὲ παύονται καὶ αἱ φλόγες. οὐκ ἄλογον
 δέ· καὶ γὰρ οἱ ἄνεμοι γεννῶνται καὶ τρέφονται τὴν ἀρ-
 χὴν λαβόντες ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς θαλάττης ἀναθυμιάσεων,
 10 ὥστ' ἀπὸ συγγενοῦς ὕλης καὶ πάθους καὶ τὸ πῦρ ἐξα-
 πτόμενον οὐκ ἐὰν θαυμάζειν τοὺς ὀρῶντας ἀμωσγέπως
 τὰ τοιαῦτα. Πολύβιος δὲ τῶν τριῶν κρατήρων τὸν μὲν
 κατερρυηκέναι φησὶν ἐκ μέρους, τοὺς δὲ συμμένειν,
 τὸν δὲ μέγιστον τὸ χεῖλος ἔχειν περιφερὲς ὃν πέντε στα-
 15 δίων, κατ' ὀλίγον δὲ συνάγεσθαι εἰς πεντήκοντα πο-
 δῶν διάμετρον· καθ' οὗ βάθος εἶναι τὸ μέχρι θαλάτ-
 της σταδιαλον, ὥστε καθορᾶν ταῖς νηηνίαις. ἐὰν μὲν
 οὖν νότος μέλλῃ πνεῖν, ἀχλὺν ὀμιχλάδῃ καταχεῖσθαι
 κύκλῳ φησὶ τῆς νησιδος ὥστε μὴδὲ τὴν Σικελίαν ἄπω-
 20 θεν φαίνεσθαι· ὅταν δὲ βορέας, φλόγας καθαρὰς ἀπὸ
 τοῦ λεχθέντος κρατήρος εἰς ὕψος ἐξαίρεισθαι καὶ βρό-
 μους ἐκπέμπεσθαι μεζους· τὸν δὲ ζέφυρον μέσην τινὰ
 ἔχειν τάξιν. τοὺς δ' ἄλλους κρατήρας ὁμοιοεῖς μὲν εἶ-
 ναι, τῇ δὲ βίᾳ λείπεσθαι τῶν ἀναφυσημάτων· ἐκ τε
 25 δὴ τῆς διαφορᾶς τῶν βρόμων καὶ ἐκ τοῦ πόθεν ἄρχε-
 ται τὰ ἀναφυσθήματα καὶ αἱ φλόγες καὶ αἱ λιγνύες προ-
 σημαίνεσθαι καὶ τὸν εἰς ἡμέραν τρίτην πάλιν μέλλοντα
 ἄνεμον πνεῖν· τῶν γοῦν ἐν Λιπάραις γενομένης ἀπλοί-
 ας προειπεῖν τινὰς φησὶ τὸν ἐσόμενον [ἄνεμον] καὶ μὴ
 30 διαψεύσασθαι. ἀφ' οὗ δὴ τὸ μυθωδέστατον δοκοῦν

17. ποιεῖ νηηνίαις· εἰ δὲ ταῦτ' ἐστὶ κιστά, οὐκ ἀπιστητέον
 ἵσως οὐδὲ τοῖς κιστὶ Ἐμπιδουκίλους μεθολογηθεῖσιν.

εἰρησθαι τῷ ποιητῇ οὐ μάτην φαίνεσθαι λιχθέν, ἀλλ' αἰνιξαμένου τῆς ἀλήθειαν, ὅταν φῇ ταμίαν τῶν ἀνέμων τὸν Ἀλόλον· περὶ ὧν ἐμνήσθημεν καὶ πρότερον ἱκανῶς. ἐπάνιμεν δ' ἐπὶ τὰ ἐξῆς ἀφ' ὧν παρξεβήμεν.

- 11 Τὴν μὲν δὴ Λιπάραν καὶ τὴν Θέριμυσσαν εἰρήκα-
 μιν. ἡ δὲ Στρογγύλη καλεῖται μὲν ἀπὸ τοῦ σχήματος,
 ἔστι δὲ καὶ αὕτη διάπυρος, βίᾳ μὲν φλογός λειπομένη
 τῷ δὲ φέγγει πλεουεκτοῦσα· ἐνταῦθα δὲ τὸν Ἀλόλον
 οἰκῆσαι φασί. τετάρτη δ' ἔστι Διδύμη, καὶ αὕτη δ' ἀπὸ
 τοῦ σχήματος ὠνόμασται. τῶν δὲ λοιπῶν Ἐρικουῦσα 10
 μὲν καὶ Φοινικοῦσα ἀπὸ τῶν φιντῶν κέκληνται, ἀνείν-
 ται δὲ εἰς νομάς. ἑβδόμη δ' ἔστιν Εὐώνυμος, πειλαγία
 μάλιστα καὶ ἱερημος· ὠνόμασται δ' ὅτι μάλιστα τοῖς εἰς
 Λιπάρας ἐκ Σικελίας πλέουσιν εὐώνυμός ἐστι. πολλὰ-
 κισ δὲ καὶ φλόγες εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ πελάγους τοῦ 15
 περὶ τὰς νήσους ὥφθησαν ἐπιδραμοῦσαι, τῶν κατὰ
 βάρθους κοιλιῶν ἀναστομαθέντος πόρου τινός καὶ τοῦ
 C.277 πυρός βιασαμένου πρὸς τὸ ἐκτός. Ποσειδάωνιος δὲ κατὰ
 τὴν ἑαυτοῦ μνήμην φησὶ περὶ τροπᾶς θεινῆς ἅμα τῇ
 ἔω μεταξὺ τῆς Ἰέρας καὶ τῆς Εὐώνυμου πρὸς ὕψος ἀφ- 20
 θείσαν ἑκαίσιον τὴν θάλατταν ὀραθῆναι, καὶ συμβε-
 ναί τινα χρόνον ἀναφυσωμένην συνεχῶς, εἰτα παύσα-
 σθαι· τοὺς δὲ τολμήσαντας προσπλεῖν, ἰδόντας νε-
 κροὺς ἰχθύας ἐλαυτομένους ὑπὸ τοῦ ροῦ καὶ θέρμῃ καὶ
 δυσωδίᾳ κληγέντας φυγεῖν, ὅν δὲ τῶν πλοιαρίων τὸ 25
 μᾶλλον πλησιάσαν τοὺς μὲν τῶν ἐνόντων ἀποβαλεῖν
 τοὺς δ' εἰς Λιπάραν μόλις σῶσαι, τοτὲ μὲν ἐκφρονας
 γινομένους ὁμοίως τοῖς ἐπιληπτικοῖς τοτὲ δὲ ἀνατρέ-
 χοντας εἰς τοὺς οἰκείους λογισμούς· πολλὰς δ' ἡμέ-

4. πρὸς ἱκανῶς· ἔστιν ἡ ἐκείσεως τῆς ἱεραγίας λέγουσι· ἂν
 ..... ἐπίσης το γὰρ ὁμῶς πάρεστι, καὶ διαθίσει καὶ τῇ ἱερα-
 γίᾳ· ἡ γε ἡδονὴ κοινὸν ἀμφοτέρων. 24. πρὸς ροῦ· τοὺς δὲ

ραῖς ὕστερον ὁρᾶσθαι κηλὸν ἐπανθοῦντα τῇ θαλάττῃ,
 πολλαχοῦ δὲ καὶ φλόγας ἐκπιπτούσας καὶ καπνοὺς καὶ
 λιγνύας, ὕστερον δὲ παγῆναι καὶ γενέσθαι τοῖς μυλί-
 ταις λίθοις ἰοικόντα τὸν πάγον· τὸν δὲ τῆς Σικελίας
 5 στρατηγὸν Τίτον Φλαμίνιον δηλώσαι τῇ συγκλήτῃ,
 τὴν δὲ πέμψασαν ἐκθύσασθαι ἐν τε τῷ νησιδίῳ καὶ ἐν
 Λιπάραις τοῖς τε καταχθονίοις θεοῖς καὶ τοῖς θαλατ-
 τίοις. ἀπὸ μὲν οὖν Ἑρκαίδους εἰς Φοινικῶδη δέκα μί-
 λιά φησιν ὁ χωρογράφος, ἐνθεν δ' εἰς Λιδύμην τριά-
 10 κοντα, ἐνθεν δ' εἰς Λιπάραν πρὸς ἄρκτον ἑνεία καὶ
 εἰκοσιν, ἐνθεν δ' εἰς Σικελίαν ἑννεακαίδεκα· ἑκααίδεκα
 δ' ἐκ τῆς Στρογγύλης. πρόκειται δὲ τοῦ Παχύνου Με-
 λίτη, ὅθεν τὰ κυνῖδια ἃ καλοῦσι Μελιταῖα, καὶ Γαῦ-
 δος, ὀγδοήκοντα καὶ ὀκτὼ μίλια τῆς ἄκρας ἀμφοτέραι
 15 διέχουσαι· Κόσσουρα δὲ πρὸ τοῦ Αἰλυβαίου καὶ πρὸ
 τῆς Ἀσπίδος Καρχηδονιακῆς πόλεως ἦν Κλυπίαν κα-
 λοῦσι, μίση ἀμφοῖν κειμένη καὶ τὸ λεχθὲν διάστημα
 ἀφ' ἑκατέρας ἀπέχουσα· καὶ ἡ Αἰγίμουρος δὲ πρὸ τῆς
 Σικελίας καὶ τῆς Λιβύης ἐστὶ καὶ ἄλλα μικρὰ νησίδια.
 20 ταῦτα μὲν περὶ τῶν νήσων.

Ἐπιηλυθόσι δ' ἡμῖν τὰ περὶ τὴν ἀρχαίαν Ἰταλίαν 3
 μέχρι Μεταποντίου τὰ συνεχῆ λεκτέον. συνεχῆς δ'
 ἐστὶν ἡ Ἰαπυγία· ταύτην δὲ καὶ Μισσαπίαν καλοῦσιν
 οἱ Ἕλληνες, οἱ δ' ἐπιχώριοι κατὰ μέρη τὸ μὲν τι Σα-
 25 λεντίνους καλοῦσι τὸ περὶ τὴν ἄκραν τὴν Ἰαπυγίαν,
 τὸ δὲ Καλαβρούς. ὑπὲρ τούτους πρόσβορροι Πευκτίοι
 τέ εἰσι καὶ Λαύνιοι κατὰ τὴν Ἑλλάδα διάλεκτον προσ-
 αγορευόμενοι, οἱ δ' ἐπιχώριοι πᾶσαν τὴν μετὰ τοὺς
 Καλαβρούς Ἀπουλίαν καλοῦσι· τινὲς δ' αὐτῶν καὶ
 30 Ποῖδιχοι λέγονται, καὶ μάλιστα οἱ Πευκτίοι. Ἰστί
 δ'· ἐπιχερρονησιάζουσα ἡ Μισσαπία τῷ ἀπὸ Βρεντε-
 σίου μέχρι Τάραντος ἰσθμῷ κλειομένην οταδίῳ δέκα

καὶ τριακοσίων. ὁ τε περίπλους ἐστὶ περὶ τὴν ἄκραν
 Ταπυγίαν σταδίων ὁμοῦ τι * τετρακοσίων. τοῦ δὲ Με-
 α. 278 ταποντίου μὲν διέχει σταδίους περὶ διακοσίους καὶ [εἰ-
 κοσιν ὁ Τάρας], ὁ δὲ πλοῦς ἐπ' αὐτὸν πρὸς τὰς ἀνατο-
 λὰς. τοῦ δὲ κόλπου παντὸς τοῦ Ταραντίνου τὸ πλεόν 5
 ἀλιμένου ὄντος, ἐνταῦθα [δὴ λιμὴν] ἐστὶ μέγιστος καὶ
 κάλλιστος γιγνύμενος μέγαν, σταδίων δ' ἐστὶν
 ἑκατὸν τὴν περίμετρον. ἐκ δὲ τοῦ πρὸς τὸν μυχὸν μέ-
 ρους ἰσθμὸν ποιεῖ πρὸς τὴν ἔξω θάλατταν, ὥστ' ἐπὶ
 χειρρονήσῃ κείσθαι τὴν πόλιν καὶ τὰ πλοῖα ὑπερνεωλ- 10
 κείσθαι ῥαδίως ἑκατέρωθεν ταπεινοῦ ὄντος τοῦ αὐχέ-
 νος. ταπεινὸν δὲ καὶ τὸ τῆς πόλεως ἰσθαφός, μικρὸν
 δ' ὁμῶς ἐπῆρται κατὰ τὴν ἀκρόπολιν. τὸ μὲν οὖν κα-
 λαιὸν τεῖχος κύκλον ἔχει μέγαν, νυνὶ δ' ἐκλείπεται τὸ
 πλεόν τὸ πρὸς τῷ ἰσθμῷ, τὸ δὲ πρὸς τῷ στόματι τοῦ 15
 λιμένος, καθ' ὃ καὶ ἡ ἀκρόπολις, συμμένει μέγεθος
 ἀξιολόγου πόλεως ἐκπληροῦν. ἔχει δὲ γυμνάσιόν τε
 κάλλιστον καὶ ἀγορὰν εὐμεγέθη, ἐν ᾗ καὶ ὁ τοῦ Διὸς
 ἱδρυταὶ κολοσσὸς χαλκοῦς, μέγιστος μετὰ τὸν Ῥοδίαν.
 μεταξὺ δὲ τῆς ἀγορᾶς καὶ τοῦ στόματος ἡ ἀκρόπολις 20
 μικρὰ λείψανα ἔχουσα τοῦ παλαιοῦ κόσμου τῶν ἀνα-
 θημάτων· τὰ γὰρ πολλὰ τὰ μὲν κατέφθειραν Καρχη-
 δόνιοι λαβόντες τὴν πόλιν, τὰ δ' ἐλαφρυραγώγησαν
 Ῥωμαῖοι κρατήσαντες βιαίως· ὧν ἐστὶ καὶ ὁ Ἡρακλῆς
 ἐν τῷ Κακετωλίφ χαλκοῦς κολοσσικός, Λυσίππου ἐρ- 25
 γον, ἀνάθημα Μαξιμου Φαβίου τοῦ ἐλόντος τὴν πόλιν.
 2 Περὶ δὲ τῆς κτίσεως Ἀντίοχος λέγων φησὶν ὅτι
 τοῦ Μεσσηνιακοῦ πολέμου γενηθέντος οἱ μὴ μετασχύν-
 τες Λακεδαιμονίαν τῆς στρατείας ἐκρέθησαν δοῦλοι
 καὶ ὠνομάσθησαν Εἰλωταις, ὅσοις δὲ κατὰ τὴν στρα- 30
 τίαν παῖδες ἐγένοντο, Παρθενίας ἑκάλουν καὶ ἀτί-
 μους ἔκριναν· οἱ δ' οὐκ ἀνασχόμενοι (πολλοὶ δ' ἦσαν)

ἐπιβούλευσαν τοῖς τοῦ δήμου. αἰσθόμενοι δ' ὑπέπεμ-
 ψάν τινας, οἳ προσποιήσῃ φίλης ἑμιλλον ἐξαγγέλλειν
 τὸν τρόπον τῆς ἐπιβουλῆς. τούτων δ' ἦν καὶ Φάλαν-
 θος, ὅσπερ ἰδύκει προστάτης ὑπάρχειν αὐτῶν, οὐκ
 ἠήρεσκετο δ' ἀπλῶς τοῖς περὶ τῆς [ἐπι]βουλῆς ὀνομα-
 σθεῖσι. συνέκειτο μὲν δὴ τοῖς Τακινθίοις ἐν τῷ Ἀμυ-
 κλαίῳ συντελουμένῳ τοῦ ἀγῶνος, ἥνικ' αὖ τὴν [κυ-
 νῆν] περιέθῃται ὁ Φάλανθος, ποιῆσθαι τὴν ἐπίθεσιν·
 γνώριμοι δ' ἦσαν ἀπὸ τῆς κόμης οἱ τοῦ δήμου. ἐξαγ-
 10 γελάντων δὲ λάθρα τὰ συγκείμενα τῶν περὶ Φάλαν-
 θον καὶ τοῦ ἀγῶνος ἐνεστῶτος, προελθὼν ὁ κήρυξ εἶπε
 μὴ περιθέσθαι κυνῆν Φάλανθον. οἱ δ' αἰσθόμενοι
 ὥς ὁ μὲν ἠμηνύκασιν τὴν ἐπιβουλὴν οἱ μὲν διεδίδρασκον οἱ
 δὲ ἰκέτεον. κειλεύσαντες δ' αὐτοὺς θαρρεῖν φυλακῇ
 15 παρίδοσαν, τὸν δὲ Φάλανθον ἐπιψαν εἰς θεοῦ περὶ
 ἀποικίας· ὁ δ' ἔχρησε „Σατύριόν τοι δῶκα Τάραντάς. 279
 „τε πλοῖνα δῆμον οἰκῆσαι, καὶ πῆμα Ἰαπύγισσι γενέ-
 „σθαι.“ ἤκον οὖν σὺν Φαλάνθῳ οἱ Παρθενίαι, καὶ
 ἰδέξαντο αὐτοὺς οἳ τι βάρβαροι καὶ οἱ Κρήτες οἱ προ-
 20 κατασχόντες τὸν τόπον. τούτους δ' εἶναι φασὶ τοὺς
 μετὰ Μίνῳ πλεύσαντας εἰς Σικελίαν, καὶ μετὰ τὴν
 ἐκείνου τελευτὴν τὴν ἐν Καμικοῖς παρὰ Κωκάλῳ συμ-
 βάσαν ἀπάραντας ἐκ Σικελίας κατὰ δὲ τὸν ἀνάπλουον
 δεῦρο παρωσθέντας, ὧν τινὰς ὕστερον περὶ περι-
 25 ελθόντας τὸν Ἀδρίαν μέχρι Μακεδονίας Βορτιαλοὺς
 προσαγορευθῆναι. Ἰάπυγας δὲ λεχθῆναι πάντας φασὶ
 μέχρι τῆς Δαντίας ἀπὸ Ἰάπυγος, ὃν ἐκ Κρήσσης γυ-
 ναικὸς Δαυδάῳ γενέσθαι φασὶ καὶ ἡγήσασθαι τῶν
 Κρητῶν· Τάραντα δ' ὠνόμασαν ἀπο ἡρώος τινος τὴν
 30 πόλιν.

Ἐφορος δ' οὕτω λέγει περὶ τῆς κτίσεως· ἰπολέ- 3
 μουν Λακεδαιμόνιοι Μισσηνίοις ἀποκτείνανσι τὸν βα-

σιλία Τήλεκλον εἰς Μισσηνήν ἀφικόμενον ἐκὶ θυρίαν,
 ὁμόσαντες μὴ πρότερον ἐπανήξειν οἴκαδε πρὶν ἢ Μισ-
 σήνην ἀνελὶν ἢ πάντας ἀποθανεῖν· φύλακας δὲ τῆς
 πόλεως κατέλιπον στρατεύοντες τοὺς τε νεωτάτους καὶ
 πρὸςβυτάτους τῶν πολιτῶν. δεκάτῃ δ' ὕστερον (ἔτι) 5
 τοῦ πολέμου τὰς γυναῖκας τῶν Λακεδαιμονίων συνελ-
 θούσας ἔξ ἑαυτῶν πέμψαι τινὰς παρὰ τοὺς ἄνδρας τὰς
 μεμψόμενας, ὥς οὐκ ἐκ' ἴσοις πολεμοῖεν πρὸς τοὺς
 Μισσηνίους (οἱ μὲν γὰρ μένοντες τεκνοποιοῦνται, οἱ
 δὲ χήρας ἀφίντες τὰς γυναῖκας ἐν τῇ πολέμῳ ἰστρατο- 10
 πέδευον), καὶ κίνδυνος εἴη λειπανδρῆσαι τὴν πατρίδα.
 οἱ δ' ἅμα καὶ τὸν ὄρκον φυλάττοντες καὶ τὸν τῶν γυ-
 ναικῶν λόγον ἐν νῷ θέμενοι πέμπουσι τῆς στρατιᾶς
 τοὺς εὐρωσσιτοτάτους ἅμα καὶ νεωτάτους, οὓς ἔδιδαν
 οὐ μετασχόντας τῶν ὀρκῶν διὰ τὸ παῖδας εἶναι ὄντας 15
 συνεξιλαῖν τοῖς ἐν ἡλικίᾳ· προσέταξαν δὲ συγγί-
 σθαι ταῖς παρθέναις ἀπάσαις ἅπαντας, ἡγούμενοι πο-
 λυτεκνήσειν μᾶλλον· γίνεσθαι δὲ τούτων οἱ μὲν
 παῖδες ὀνομάσθησαν Παρθενῖαι. Μισσηνὴν δὲ ἰάλω
 πολεμηθεῖσα ἐννεακαίδεκα ἔτη, καθάπερ καὶ Τυρραῖός 20
 φησιν „ἄμφ' αὐτὴν δ' ἐμάχοντ' ἐννεακαίδεκ' ἔτη, νω-
 „λήμεως αἰεὶ ταλασίφρονα θυμὸν ἔχοντες, αἰχμηταὶ
 „πατέρων ἡμετέρων πατέρες. εἰκοσιτῇ δ' οἱ μὲν κατὰ
 „πλοῖνα ἔργα λιπόντες φεύγον' Ἰθωμαίων ἐκ μεγάλων
 C. 280 „ὀρέων.“ τὴν μὲν οὖν Μισσηνίαν κατενείμαντο, ἔκα- 25
 νελθόντες δ' οἴκαδε τοὺς Παρθενῖας οὐχ ὁμοίως τοῖς
 ἄλλοις ἐτίμων ὥς οὐκ ἐκ γάμου γεγονότας· οἱ συν-
 στάμενοι μετὰ τῶν Εἰλωτῶν ἐπιβούλευσαν τοῖς Λακε-
 δαιμονίοις καὶ συνέθεντο ἄραι σύσσημον ἐν τῇ ἀγορᾷ
 πύλον Λακωνικόν, ἐπειδὴν ἐγχειρῶσι. τῶν δὲ Εἰλω- 30
 τῶν τινὲς ἐξαγγείλαντες, τὸ μὲν ἀντιπιπίθεσθαι χαλε-
 πὸν ἔγνωσαν· καὶ γὰρ πολλοὺς εἶναι καὶ πάντας ὁμό-

φρουρας, ὥς ἂν ἀλλήλων ἀδελφούς νομιζομένους· τοὺς μέλλοντας δ' αἶρειν τὸ σύσσημον ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀπεί-
 ναι προσέταξεν. οἱ μὲν δὴ μεμνημένην αἰσθόμενοι
 τὴν πρᾶξιν ἐπίσχον, οἱ δὲ διὰ τῶν πατέρων ἐπισαν
 5 αὐτοὺς εἰς ἁποικίαν ἐξελεῖν· καὶ μὲν κατάσχουσιν
 ἀρκοῦντα τὸν τόπον, μένειν, εἰ δὲ μή, τῆς Μιθσηνίας
 τὸ πέμπτον κατανείμασθαι μέρος ἐπανιόντας. οἱ δὲ
 σταλέντες κατελάβοντο τοὺς Ἀχαιοὺς πολεμοῦντας
 τοῖς βαρβάροις, μετασχόντες δὲ τῶν κινδύνων κτιζουσι
 10 τὴν Τάραντα.

Ἰσχυσαν δὲ ποτε οἱ Ταραντῖνοι καθ' ὑπερβολὴν ἅ-
 πολιτευόμενοι δημοκρατικῶς· καὶ γὰρ ναυτικὸν ἐκ-
 κτηντο μέγιστον τῶν ταύτη καὶ πειρὸς ἱστιλλον τρισ-
 μυρίους, ἱππίας δὲ τρισχιλίους, ἐπάρχους δὲ χιλίους.
 15 ἀπιδέξαντο δὲ καὶ τὴν Πυθαγόρειον φιλοσοφίαν, δια-
 φερόντως δ' Ἀρχύτας, ὃς καὶ προέστη τῆς πόλεως πο-
 λὺν χρόνον. ἐξίσχυσε δ' ἡ ὕστερον τρυφή διὰ τὴν εὐ-
 δαιμονίαν, ὥστε τὰς πανδήμους φορτὰς πλείους ἄγε-
 σθαι κατ' ἔτος παρ' αὐτοῖς ἢ τὰς ἡμέρας· ἐκ δὲ τούτου
 20 καὶ χεῖρον ἐπολιτεύοντο. ἔν δὲ τῶν φαύλων πολιτευ-
 μάτων τεκμήριόν ἐστι τὸ ξενικοῖς στρατηγοῖς χρῆσθαι·
 καὶ γὰρ τὸν Μολοττὸν Ἀλέξανδρον μετεπέμψαντο ἐπὶ
 Μισσαπίους καὶ Λευκανοὺς, καὶ ἐπὶ πρῶτον Ἀρχί-
 δαμον τὸν Ἀγρησιάου καὶ ὕστερον Κλεώνυμον καὶ
 25 Ἀγαθοκλέα, αἵτα Πύρρον, ἡνίκα συνέστησαν πρὸς
 Ῥωμαίους. οὐδ' ἐκείνοις δ' εὐπειθεῖν ἠδύναντο οὐς
 ἐπικαλοῦντο, ἀλλ' εἰς ἐχθραν αὐτοὺς καθίστασαν. ὁ
 γοῦν Ἀλέξανδρος τὴν κοινὴν Ἑλλήνων τῶν ταύτη
 πανήγυριν, ἣν ἔθος ἦν ἐν Ἡρακλείᾳ συντελεῖν τῆς
 30 Ταραντίνης, μετὰγειν ἐπιφάτο εἰς τὴν Θουρίαν κατὰ
 ἐχθρος, ἐκέλευέ τε κατὰ τὸν Ἀκάλανδρον ποταμὸν τε-
 χίζειν τόπον, ὅπου ἔσονται αἱ σύνοδοι· καὶ δὴ καὶ ἡ

συμβᾶσα αὐτῷ κακοπραγία διὰ τὴν ἐκείνων ἀγνωμο-
σύνην ἀπαντῆσαι λέγεται. πρὸς δὲ Μεσσαπίους ἐπο-
λέμησαν περὶ Ἡρακλείας, ἔχοντες συνεργούς τὸν τε
C.281 τῶν Δαυνίων καὶ τὸν τῶν Πεικετίων βασιλεῖα. περὶ τε
τὰ Ἀντίβεια καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἀφηρέθησαν, ὕστερον δ'
δ' ἀποικίαν Ῥωμαίων δεξιόμενοι καθ' ἡσυχίαν ζῶσι καὶ
βέλτιον ἢ πρότερον.

6 Ἡ δ' ἐξῆς τῶν Ἰαπύγων χώρα παραδόξως ἐστὶν
ἀστεία· ἐπιπολῆς γὰρ φαινομένη τραχὺς εὐρίσκεται
βαθυγυῖος σχιζομένη, ἀνυδροτέρα δ' οὔσα εὐβοτος οὐ- 10
δὴν ἦτορ καὶ εὐδενδρος ὁράται. εὐάνδρησε δὲ ποτε
καὶ τοῦτο σφόδρα τὸ χωρίον σύμπαν καὶ ἔσχε πόλεις
τρισκαίδεκα, ἀλλὰ νῦν πλὴν Τάραντος καὶ Βριεντι-
σίου τὰλλα πολισμάτιά ἐστιν· οὕτως ἐκπεπνήνεται.
τοὺς δὲ Σαλεντίνους Κρητῶν ἀποίκους φασίν· ἐν- 15
ταῦθα δ' ἐστὶ καὶ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἱερὸν πλούσιον ποτε
ὑπάρξαν, καὶ ὁ σκόπιλος, ὃν καλοῦσιν ἄκραν Ἰαπυ-
ρίαν, πολὺς ἐκκείμενος εἰς τὸ πέλαγος καὶ τὰς χαιμε-
ρινὰς ἀνατολὰς, ἐπιστρέφων δὲ πῶς ἐπὶ τὸ Λακίνιον
ἀνταῖρον ἀπὸ τῆς ἰσπίρας αὐτῷ καὶ κλείον τὸ στόμα 20
τοῦ Ταραντίνου κόλπου πρὸς αὐτόν. καὶ τὰ Κεραύνια
δ' ὁμοίως ὄρη κλείει πρὸς αὐτόν τὸ στόμα τοῦ Ἰονίου
κόλπου, καὶ ἔστι τὸ διάστημα ὅσον ἑξακοσίων σταδίων
ἀπ' αὐτοῦ πρὸς τε τὰ Κεραύνια καὶ πρὸς τὸ Λακίνιον.
περίπλους δ' ἐκ Τάραντός ἐστιν εἰς Βριεντέσιον μέχρι 25
μὲν Βάριδος πολίχνης ἑξακόσιοι στάδιοι· καλοῦσι δὲ
Βᾶριν οἱ νῦν Ἑρητιόν, καί ται δ' ἐπὶ τοῖς ἄκροις τῆς
Σαλεντίνης, καὶ τὸ πολὺ περὶ μᾶλλον ἢ κατὰ πλοῦν
εἰς αὐτὴν ἐκ τοῦ Τάραντος εὐμαρὴς ἢ ἄφιξις ἐστίν.
ἐνθεν εἰς τὰ Λευκά στάδιοι ὀγδοήκοντα, πολίχνιον καὶ 30
τοῦτο, ἐν ᾧ δαίνυνται πηγὴ δυσώδους ὕδατος· μυθεύ-
ουσι δ' ὅτι τοὺς περιλειφθέντας τῶν γιγάντων ἐν τῇ

κατὰ Καμπανίαν Φλέγρα Λευτερόλους καλουμένους
 Ἡρακλῆς ἐξελάσειε, καταφυγόντας (δὲ) δεῦρο ὑπὸ γῆς
 περισταλεῖν, ἐκ δὲ ἐχώρων τοιοῦτον ἰσχοι θεῦμα ἢ
 πηγῇ· διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὴν παραλλίαν ταύτην Λευτε-
 5 ρίαν προσαγορεύουσιν. ἐκ δὲ τῶν Λευκῶν εἰς Ὑδροῦν-
 τα πολίχνην ἑκατὸν πεντήκοντα· ἐνταῦθεν δ' εἰς Βρεν-
 τίσιον τετρακόσιοι· οἱ δ' ἴσοι καὶ εἰς Σάσωνα τὴν νῆ-
 σον, ἣτις μέση πῶς ἴδρυνται τοῦ διαρματος τοῦ ἐκ τῆς
 Ἡπείρου πρὸς τὸ Βρεντίσιον· διότι οἱ μὴ δυνάμενοι
 10 κρατεῖν τῆς εὐθυπλοίας καταίρουσιν ἐν ἀριστερᾷ ἐκ
 τοῦ Σάσωνος πρὸς τὸν Ὑδροῦντα, ἐνταῦθεν δὲ τηρή-
 σαντες φορὸν πνεῦμα προσέχουσι τοῖς μὲν Βρεντισί-
 νων λιμέσιν, ἐκβάντες δὲ πιζεύουσι οὐνοτομώτερον
 ἐπὶ Ῥοδιῶν πόλεως Ἑλληνίδος, ἐξ ἧς ἦν ὁ ποιητὴς Ἐν-
 15 νιος. Ἰοικειν οὖν χειρρονήσω τὸ περιπλεόμενον χωρίον C. 282
 ἐκ Τάραντος εἰς Βρεντίσιον· ἢ δ' ἐκ Βρεντισίου πι-
 ζευομένη ὁδὸς εἰς τὸν Τάραντα, εὐζώνη μιᾶς οὔσα
 ἡμέρας, τὸν ἰσθμὸν ποιεῖ τῆς εἰρημένης χειρρονήσου,
 ἣν Μεσσαπίαν τι καὶ Ἰαπυγίαν καὶ Καλαβρίαν καὶ
 20 Σαλεντίνην κοινῶς οἱ πολλοὶ προσαγορεύουσι· τινὲς
 δὲ διαφροῦσιν, ὥς ἐλέγομεν πρότερον.

Τὰ μὲν οὖν ἐν τῷ παράπλῳ πολίχνια εἰρηται. ἐν 6
 δὲ τῇ μεσογαίᾳ Ῥοδιαὶ τέ εἰσι καὶ Λουπταὶ καὶ μικρὸν
 ὑπὲρ τῆς θαλάττης Ἀλητία· ἐπὶ δὲ τῷ ἰσθμῷ μέσῳ Οὐ-
 25 ρία, ἐν ᾗ βασιλῆιον ἐτι δαίκενται τῶν δυναστῶν τινος.
 εἰρηκότος δ' Ἡροδότου Ὑρίαν εἶναι ἐν τῇ Ἰαπυγίᾳ
 κτίσμα Κρητῶν τῶν κλανηθέντων ἐκ τοῦ Μίνω στό-
 λου τοῦ εἰς Σικελίαν, ἥτοι ταύτην δεῖ δέχασθαι ἢ τὸ
 ὕερητόν. Βρεντίσιον δ' ἐποικῆσαι μὲν λέγονται Κρη-
 30 τες οἱ μετὰ Θησεῖος ἐπελθόντες ἐκ Κνωσσοῦ, εἰθ' οἱ
 ἐκ τῆς Σικελίας ἀπηρκότες μετὰ τοῦ Ἰάπυγος (λέγεται
 γὰρ ἀμφοτέρως)· οὐ συμμεῖναι δὲ φασιν αὐτούς, ἀλλ'

ἀπελθεῖν εἰς τὴν Βοιτιαίαν. ὕστερον δὲ ἡ πόλις βασι-
 λευομένη πολλὴν ἀπέβαλε τῆς χώρας ὑπὸ τῶν μετὰ
 Φαλάνθου Λακιδαιμονίων, ὅμως δ' ἐκπείσοντα αὐτὸν
 ἐκ τοῦ Τάραντος ἐδέξαντο οἱ Βρεντεσίνοι, καὶ τελευ-
 τήσαντα ἤξιώσαν λαμπρᾶς ταφῆς. χώραν δ' ἔχουσι β
 βελτίῳ τῆς Ταραντίνων· λεπτόγειος γὰρ ἐκείνη, χρη-
 στόκαρπος δέ, μέλι δὲ καὶ ἔρια τῶν σφόδρα ἐπαινουμέ-
 νων ἐστί. καὶ εὐλίμενον δὲ μᾶλλον τὸ Βρεντέσιον· ἐνὶ
 γὰρ στόματι πολλοὶ κλείονται λιμένες ἄκλυστοι, κόλ-
 πων ἀπολαμβανομένων ἐντός, ὥστ' ἰοικέναι κέρασιν 10
 ἐλάφου τὸ οὐχῆμα, ἀφ' οὗ καὶ τοῦνομα· σὺν γὰρ τῇ
 πόλει κεφαλῇ μάλιστα ἐλάφου προσείκειν ὁ τόπος, τῇ
 δὲ Μισσαπία γλώττει βρέντιον ἢ κεφαλὴ τοῦ ἐλάφου
 καλεῖται. ὁ δὲ Ταραντίνος οὐ παντελῶς ἐστίν ἄκλυ-
 στος διὰ τὸ ἀναπεπτάσθαι, καὶ τινα καὶ προσβραχῇ 15
 ἔχει τὰ περὶ τὸν μυχόν.

7 Ἐστὶ δὲ τοῖς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀσίας διαί-
 ρασις εὐθύπλοια μᾶλλον ἐστὶν ἐπὶ τὸ Βρεντέσιον, καὶ
 δὴ καὶ διῦρο πάντες καταίρουσιν οἷς εἰς τὴν Ῥώμην
 πρόκειται ὁδός. δύο δὲ εἰσὶ, μία μὲν ἡμιονικὴ διὰ Πεν- 20
 κτίων, οὓς Ποιδίκλους καλοῦσι, καὶ Σαυνίων καὶ
 Σαυνιτῶν μέχρι Βενεσεντοῦ, ἐφ' ἣ ὁδῷ Ἐγνατία πό-
 λις, εἰτα Καίλεια καὶ Νήπιον καὶ Κανύσιον καὶ Ἐρδω-
 C. 283 νία· ἡ δὲ διὰ Τάραντος μικρὸν ἐν ἀρισταφῇ ὅσον δὴ
 μιᾶς ἡμέρας περίοδον κυκλεύσαντι, ἡ Ἀπκία λεγο- 25
 μένη, ἀμαξήλατος μᾶλλον· ἐν ταύτῃ δὲ πόλις Οὐρία
 τε καὶ Ξενουσία, ἡ μὲν μεταξὺ Τάραντος καὶ Βρεντε-
 σίου, ἡ δ' ἐν μεθορίοις Σαυνιτῶν καὶ Λευκανῶν. συμ-
 βάλλουσι δὲ ἄμφω κατὰ Βενεσεντὸν καὶ τὴν Καμπα-
 νίαν ἐκ τοῦ Βρεντεσίου. τοῦντεῦθεν δ' ἤδη μέχρι τῆς 30
 Ῥώμης Ἀπκία καλεῖται, διὰ Κανθίου καὶ Καλατίας καὶ
 Καπίης καὶ Κασιλίνου μέχρι Σινοίσης· τὰ δ' ἐνθίνδε

εἴρηται. ἡ δὲ πᾶσα ἴστιν ἐκ Ῥώμης εἰς Βρεντεσίον μί-
λια τριακόσια ἐξήκοντα. τρίτη δ' ἴστιν ἐκ Ῥηγίου διὰ
Βρεττίων καὶ Λευκανῶν καὶ τῆς Σκυλίτιδος εἰς τὴν
Καμπανίαν, συνάπτουσα εἰς τὴν Ἀππίαν, μακροτέρου
δὲ τῆς ἐκ Βρεντεσίου τρισὶν ἢ τέσσαρσιν ἡμέραις διὰ τῶν
Ἀπεινίνων ὁρῶν.

Ὁ δ' εἰς τὴν περὶ τὸ Βρεντεσίον πλοῦς 8
ἴστιν ὁ μὲν ἐπὶ τὰ Κεραύνια καὶ τὴν ἐξῆς παραλίαν τῆς
τε Ἑπείρου καὶ τῆς Ἑλλάδος, ὁ δ' εἰς Ἐπίδαμνον μί-
10 λίων τοῦ προτέρου· χιλίων γάρ ἴστι καὶ ὀκτακοσίων
σταδίων· τέτριπται δὲ καὶ οὗτος διὰ τὸ τὴν πόλιν εὐ-
φυῶς κλισθαι πρὸς τε τὰ τῶν Ἰλλυριῶν Ἰθνη καὶ τὰ
τῶν Μακεδόνων. παραπλέοντι δ' ἐκ τοῦ Βρεντεσίου
τὴν Ἀδριατικὴν παραλίαν πόλις ἴστιν ἡ Ἐγνατία, οὐσα
15 κοινὴ καταγωγὴ πλείοντι τε καὶ περὶ οὖσι εἰς Βάριον·
ὁ δὲ πλοῦς νότος. μέχρι δεῦρο μὲν Πευκετίοι κατὰ θά-
λατταν, [ἐν] τῇ μισογαίᾳ δὲ μέχρι Σιλίου· πᾶσα δὲ
τραχεῖα καὶ ὀρεινὴ, πολὺ τῶν Ἀπεινίνων ὁρῶν κοινω-
νοῦσα· ἀποίκους δ' Ἀρκάδας δέξασθαι δοκεῖ. εἰσὶ δ'
20 ἐκ Βρεντεσίου εἰς Βάριον ἑξακόσιοι ποὺ σταδίοι· σχη-
δὸν δ' ἴσων ἑκατέρας [τάρας] διέχει· τὴν δὲ συνεχὴ
Δαύνιοι νέμονται, εἴτα Ἀπουλοὶ μέχρι Φρεντανῶν.
ἀνάγκη δέ, Πευκετίων καὶ Δαυνίων μηδ' ὅλως λεγο-
μένων ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων πλὴν εἰ τὸ παλαιόν, ἀπά-
25 σης δὲ ταύτης τῆς χώρας Ἀπουλίας λεγομένης νυνί,
μηδὲ τοὺς ὄρους ἐκ' ἀκριβοῦς λέγεσθαι τῶν ἰθνῶν τού-
των· διόπερ οὐδ' ἡμῖν δυσχυριστίον περὶ αὐτῶν.

Ἐκ δὲ Βαρίου πρὸς τὸν ποταμὸν Αὐφιδον, ἐφ' ᾧ 9
τὸ ἑμπορίον τῶν Καυνσιτῶν, τετρακόσιοι· ὁ δ' ἀνά-
30 πλοῦς ἐπὶ τὸ ἑμπορίον ἐνεπλήκοντα. πλησίον δὲ καὶ
Σαλαπία τὸ τῶν Ἀργυριππίνων ἱκνύειον. οὐ πολὺ
γὰρ δὴ τῆς θαλάττης ὑπέρχονται δύο πόλεις· ἐν γὰρ

τῷ πεδίῳ, μέγισται τῶν Ἰταλιωτίδων γιγνόνται πρότε-
ρον, ὥς ἐκ τῶν περιβάλων δῆλον, τό τε Κανύσιον καὶ
ἡ Ἀργυρίππα, ἀλλὰ νῦν ἐλάττων ἐστίν. ἑκαλεῖτο δ' ἐξ
ἀρχῆς Ἄργος Ἰππιον, εἴτε Ἀργυρίππα, εἴτα νῦν Ἀρ-
C.284ποι. λέγονται δ' ἀμφοτέραι Διομήδους κτίσματα· καὶ
τὸ πεδίον καὶ ἄλλα πολλὰ δείκνυνται τῆς Διομήδους ἐν
τούτοις τοῖς τόποις θυμασιῶς σημεῖα, ἐν μὲν ἐφ' τῆς
Ἀθηνᾶς ἱερῷ τῆς ἐν Λουκιρίᾳ παλαιᾷ ἀναθήματα (καὶ
αὕτη δ' ὑπῆρξε πόλις ἀρχαία Δαυνίων, νῦν δὲ τετα-
πίνονται), ἐν δὲ τῇ πλησίον θαλάττῃ δύο νῆσοι Διο- 10
μήδεια προσαγορευόμεναι, ὧν ἡ μὲν οἰκεῖται, τὴν δ'
ἐρήμην φασὶν εἶναι· ἐν ᾗ καὶ τὸν Διομήδην μυθεύου-
σιν ἀφανισθῆναι τινες καὶ τοὺς ἐκαίρους ἀποκριθῶ-
σθαι, καὶ δὴ καὶ νῦν διαμένειν ἡμέρους καὶ βίον τινα
ζῆν ἀνθρώπινον τάξει τε διαίτης καὶ τῇ πρὸς ἀνθρώ- 15
πους ἡμερότητι τοὺς ἐπισκεῖς, ἀπὸ δὲ τῶν κακούργων
καὶ μιαιῶν φυγῇ. εἴρηται δὲ καὶ τὰ παρὰ τοῖς Ἑνιτοῖς
διατεθρυλημένα περὶ τοῦ ἥρωος τούτου καὶ αἱ νομι-
σθεῖσαι τιμαί. δοκεῖ δὲ καὶ ὁ Σικεὺς Διομήδους εἶναι
κτίσμα διέχων τῆς Σαλαπίας ὅσον τετραράκοντα καὶ 20
ἑκατὸν σταδίους, καὶ ὠνομάζετό γε Σηπιεὺς Ἑλληνι-
κῶς ἀπὸ τῶν ἐκκυρατιζομένων σηπιῶν. μεταξὺ δὲ τῆς
Σαλαπίας καὶ τοῦ Σικεὺς ποταμός τε πλωτὸς καὶ
στομαλίσμῃ μεγάλη· δι' ἀμφοῖν δὲ τὰ ἐκ Σικεὺς
κατάγεται καὶ μάλιστα ὁ σίτος. δείκνυνται δὲ τῆς Δαυ- 25
νίας περὶ λόφον ᾧ ὄνομα Δρίον ἡρῶα, τὸ μὲν Κάλχαν-
τος ἐπ' ἄκρα τῇ κορυφῇ (ἐναγίζουσι δ' αὐτῷ μέλανα
κρίον οἱ μαντιύμενοι, ἐγκοιμώμενοι ἐν τῷ δέσματι),
τὸ δὲ Ποδαλειρίου κάτω πρὸς τῇ ῥιζῇ διέχον τῆς θα-
λάττης ὅσον σταδίους ἑκατὸν· ῥεῖ δ' ἐξ αὐτοῦ ποτά- 30
μιον πάνακες πρὸς τὰς τῶν θριμμάτων νόσους. πρό-
κειται δὲ τοῦ κόλπου τούτου πελάγιον ἀκρωτήριον ἐπὶ

τριακοσίους ἀνατρίνον σταδίους πρὸς τὰς ἀνατολὰς
 τὸ Γάργανον, κάμπτοντι δὲ τὴν ἄκρον πολισμάτιον
 Οὐρίον καὶ πρὸ τῆς ἄκρας αἱ Διομήδειαί νῆσοι. ἔστι
 δὲ πᾶσα ἡ χώρα αὕτη κάμφορος τε καὶ πολυφόρος,
 6 ἵπποις δὲ καὶ προβάτοις ἀρίστη· ἡ δ' ἐρία μαλακω-
 τέρα μὲν τῆς Ταραντίνης ἐστί, λαμπρὰ δὲ ἦττον. ἡ δὲ
 χώρα εὐδινή διὰ τὴν κοιλότητα τῶν πεδίων. οἱ δὲ καὶ
 διώρυγα ταμεῖν ἐπιχειρήσαι φασὶ τὸν Διομήδην μέχρι
 τῆς θαλάττης, καταλιπεῖν δ' ἡμιτελῆ καὶ ταύτην καὶ
 10 τὰς ἄλλας πράξεις μετὰπεμκτον οἰκαδε γινόμενον,
 κάκει καταστρέψαι τὸν βίον. εἰς μὲν οὗτος ὁ λόγος περὶ
 αὐτοῦ, δεύτερος δ' ὡς αὐτόθι μένεις μέχρι καταστρο-
 φῆς τοῦ βίου, τρίτος δ' ὁ μυθώδης ὃν προείπον τὸν ἐν
 τῇ νήσῳ λέγων ἀφανισμόν, τέταρτον δὲ θεῖη τις ἂν
 16 τὸν τῶν Ἑνετῶν· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι παρὰ σφίσι πως τὴν
 καταστροφὴν αὐτοῦ μυθεύουσιν, ἣν ἀποθέωσιν κα-
 λούσι.

Ταῦτα μὲν οὖν κατ' Ἀρτεμίδωρον καίται τὰ δια- 10
 στήματα. φησὶ δ' ὁ χωρογράφος τὰ ἀπὸ τοῦ Βρεντε-C.285
 20 σίου μέχρι Γαργάνου μιλίων ἑκατὸν ἐξήκοντα πέντε,
 πλεονάζει δὲ αὐτὰ Ἀρτεμίδωρος· ἐντεῦθεν δ' εἰς
 Ἀγκῶνα διακόσια πεντήκοντα τέτταρα μίλια φησὶν
 ἐκεῖνος, ὁ δ' Ἀρτεμίδωρος εἰς Αἴσιν πλησίον [ὄν]τα
 τοῦ Ἀγκῶνος σταδίους εἰρηκε χιλίους διακοσίους πεν-
 25 τήκοντα, πολὺ ἐνδείστερον ἐκείνου· Πολύβιος δ' ἀπὸ
 τῆς Ἰαπυγίας μεμιλιάσθαι φησὶ καὶ εἶναι μίλια πεντα-
 κόσια ἐξήκοντα δύο εἰς Σήναν πόλιν, ἐντεῦθεν δ' εἰς
 Ἀκυληῖαν ἑκατὸν ἐβδομήκοντα ὀκτώ. οὐχ ὁμολογοῦν-
 30 τες τῷ φερομένῳ διοστήματι τῆς Ἰλλυρικῆς παραλίας
 ἀπὸ τῶν Κεραυνίων ὄρων ἐπὶ τὸν τοῦ Ἀδρίου μυχόν,
 ὑπὲρ ἑξακισχιλίων * τοῦτον ἀποφαίνοντες καὶ μεῖζω
 καθιστάντες ἐκεῖνου πολὺ ἐλάττωνα ὄντα. καὶ πάντες

δὲ πρὸς ἅπαντας μάλιστα περὶ τῶν διαστημάτων οὐχ ὁμολογοῦσι πρὸς ἀλλήλους, ὥς πολλαῖς ἐλέγομεν. ἡμεῖς δ' ὅπου μὲν ἐπικρίνειν δυνατόν, ἐκφέρομεν τὸ δοκοῦν ἡμῖν, ὅπου δὲ μὴ, τὰ ἐκείνων εἰς μέσον οἴομεθα δεῖν τιθέναι. εἰ δὲ μηδὲν παρ' ἐκείνων ἔχωμεν, οὐδὲν θαυμαστόν οὐδ' εἰ παρελείψαμεν τι καὶ ἡμεῖς, ἐν τοιαύτῃ καὶ ταύτ' ὑποθέσει· τῶν μὲν γὰρ μεγάλων οὐδὲν ἂν παραλείπομεν, τὰ δὲ μικρὰ καὶ γνωρισθέντα μικρὸν ὥνησε καὶ παραπιμφοθέντα ἔλαθε καὶ οὐδὲν ἢ [οὐ] πολὺ τοῦ παντελοῦς ἔργου παρέλυσαι.

10

11 Μεταξὺ δ' εὐθύς ἀπὸ τοῦ Γαργάνου κόλπος ὑποδέχεται βαθύς· οἱ δὲ περιρικκοῦντες ἰδίως Ἄπουλοι προσαγορευόμενοι, αἰεὶ δὲ ὁμόγλωττοι μὲν τοῖς Λαυ-
νίοις καὶ Πευκετίοις· οὐδὲ τὰλλα δὲ διαφέρουσιν ἐκεί-
νων τό γε νῦν, τὸ δὲ πάλα διαφέρειν εἰκός, ὅθι νῦν 15
καὶ τὰ ὀνόματα ἐναντία πάντων ἐπικρατεῖν. πρότερον μὲν οὖν ἡτύχαι αὕτη πᾶσα ἢ γῆ, Ἀντίβας δὲ καὶ οἱ ὕστερον πόλεμοι ἡγήμασαν αὐτήν· ἐνταῦθα δὲ καὶ τὰ περὶ Κάντας συνίβη, ὅπου κλειστός ὄλιθος σωμάτων Ῥωμαίοις καὶ τοῖς συμμάχοις ἐγένετο. ἐν δὲ τῷ κόλῳ 20
λίμνη ἐστίν, ὑπὲρ δὲ τῆς λίμνης ἐν μεσογαίᾳ τὸ Ἄπου-
λον Τέανον, ὁμώνυμον τῷ Σιδικίνῳ· καθ' ὃ δοκεῖ συναγεσθαι τὸ τῆς Ἰταλίας πλάτος ἐφ' ἱκανὸν πρὸς τοὺς περὶ Δικαιάρχειαν τόπους, ἐλαττόνων ἢ χιλίων σταδίων ἀπὸ θαλάττης ἐπὶ θαλάτταν ἰσθμὸν καταλεί- 25
πον. μετὰ δὲ τὴν λίμνην ἐπὶ τοὺς Φριετανοὺς καὶ τὴν Βοῦκαν παράπλους ἐστὶ· διακόσιοι δ' εἰσὶν ἐφ' ἑκά-
τερα στάδιοι τῆς λίμνης ἐπὶ τε τὴν Βοῦκαν καὶ τὸ Γάρ-
γανον. τὰ δ' ἐξῆς τοῖς περὶ Βοῦκαν εἰρηται πρότερον.

4 Τοσαύτη μὲν δὴ καὶ τοιαύτη τις ἡ Ἰταλία. πολλὰ 30
δ' εἰρηκότων, τὰ μέγιστα νῦν ἐπισημανούμεθα, ὑφ'

ὧν εἰς τοσοῦτον ὕψος ἐξήρθησαν Ῥωμαῖοι. ἐν μὲν ὅτι
 νήσου δίκην ἀσφαλῶς φρουρεῖται τοῖς πελάγεσι κύκλῳ C.285
 πλὴν ὀλίγων μερῶν, ἃ καὶ αὐτὰ τιτεῖχισται τοῖς ὄρεσι
 δυσβάτοις οὖσι. δεύτερον δὲ τὸ ἀλλέμινον κατὰ τὸ
 5 πλείστον καὶ τὸ τοὺς ὄντας λιμένας μεγάλους εἶναι καὶ
 θαυμαστούς, ὧν τὸ μὲν πρὸς τὰς ἐξωθιν ἐπιχειρήσεις
 χρήσιμον, τὸ δὲ πρὸς τὰς ἀντεπιχειρήσεις καὶ τὴν τῶν
 ἐμποριῶν ἀφθονίαν συνειργόν. τρίτον δὲ τὸ πολλὰς
 ὑποπιπτωκίνας διαφορὰς αἰσθάνεσθαι καὶ κράσεων, παρ'
 10 αἷς καὶ ξῶα καὶ φυτὰ καὶ πάνθ' ἀπλῶς τὰ πρὸς τὸν
 βίον χρήσιμα πλείστην ἐξάλλαξιν ἔχει πρὸς τε τὸ βίλ-
 τιον καὶ τὸ χεῖρον. ἐκτίεται δὲ τὸ μῆκος αὐτῆς ἐπὶ
 μισημβρίαν ἀπὸ τῶν ἄρκτων τὸ πλεόν, προσδήκη δ'
 ἐστὶν ἡ Σικελία τῷ μήκει τοσαύτη οὔσα καὶ τοσοῦτω
 15 καθάπερ μέρος. εὐκρασία δ' αἰσθάνεσθαι καὶ δυσκρασία
 κρίνεται παρὰ τὰ ψύχη καὶ τὰ θάλακκα καὶ τὰ μεταξὺ
 τούτων, ὥστ' ἐκ τούτων ἀνάγκη τὴν τὴν Ἰταλίαν ἐν
 μέσῳ τῶν ὑπερβολῶν ἀμφοτέρων κειμένην τοσαύτην
 τῷ μήκει πλείστον τῆς εὐκράτου μετέχειν καὶ κατὰ
 20 πλείστας ἰδέας. τοῦτο δὲ καὶ ἄλλως συμβέβηκεν αὐτῇ·
 τῶν γὰρ Ἀπρινίνων ὁρῶν δι' ὅλου τοῦ μήκους διατε-
 ταμένων, ἐφ' ἑκάτερον δὲ τὸ πλευρὸν πεθία καὶ γεω-
 λοφίας καλλικάρπους ἀπολειπόντων, οὐδὲν μέρος αὐ-
 τῆς ἐστὶν ὃ μὴ καὶ τῶν ὀρέων ἀγαθῶν καὶ τῶν πε-
 25 δινῶν ἀπολαῦσον τυγχάνει. καὶ προστίθει τὸ μέγεθος
 καὶ πλῆθος ποταμῶν τε καὶ λιμνῶν, πρὸς δὲ τούτοις
 θερμῶν τε καὶ ψυχρῶν ὑδάτων ἀναβολὰς πολλαχού
 πρὸς ὑγίειαν φύσει παρσκευασμένας, καὶ μὴν καὶ με-
 τάλλων εὐπορίας παντοδαπῶν. ὕλης δὲ καὶ τροφῆς
 30 ἀνθρώποις τε καὶ βροσκήμασιν οὐδ' ἄλλως ἐστὶν εἰπεῖν

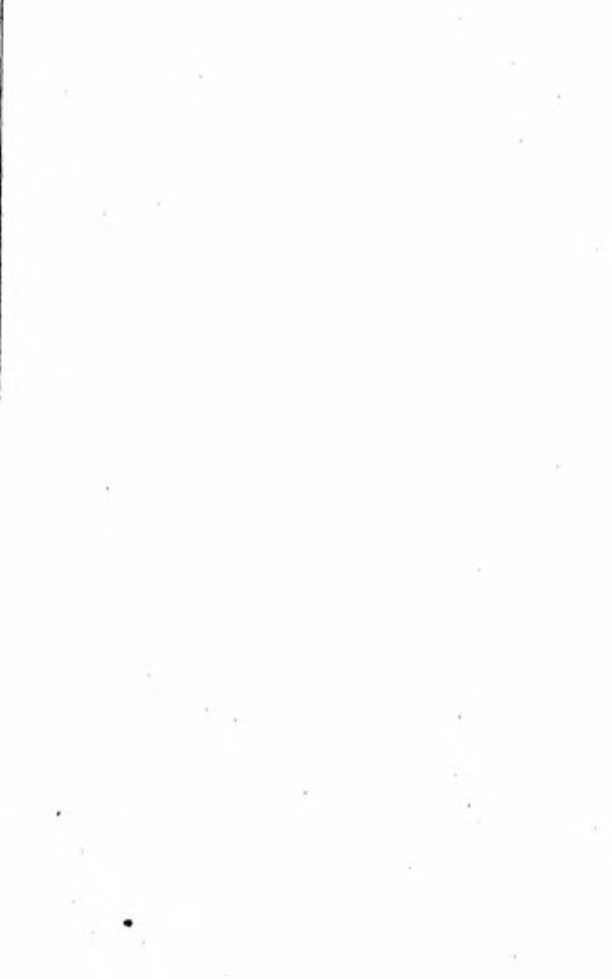
τὴν ἀφθονίαν ὅσῃν παρέχεται καὶ τὴν χρηστοκαρπίαν. ἐν μέσῳ δὲ καὶ τῶν ἰθὺν τῶν μεγίστων οὐσα καὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἀρίστων τῆς Ἀσίας μερῶν τῷ μὲν κρατιστεύειν ἐν ἀρετῇ τε καὶ μεγέθει τὰ περισσώτα αὐτὴν πρὸς ἡγεμονίαν εὐφυνῶς ἔχει, τῷ δ' ἐγγύς εἶναι δὲ τὸ μετὰ φροσύνῃς ὑπουργεῖσθαι πεπόρισται.

2 Ἐὰν δὲ δεῖ τῷ περὶ τῆς Ἰταλίας λόγῳ προσθεῖναι τινα λόγον κεφαλαιώδη καὶ περὶ τῶν Ῥωμαίων τῶν κατασχόντων αὐτὴν καὶ κατεσκευασμένων ὁρμητήριον πρὸς τὴν σύμπασαν ἡγεμονίαν, προσειλήφθω καὶ 10 ταῦτα, ὅτι Ῥωμαῖοι μετὰ τὴν κτίσιν τῆς Ῥώμης βασιλευόμενοι διετέλισαν σωφρόνως ἐπὶ πολλὰς γενεάς· ἔπειτα τοῦ ἰσχυάτου Ταρκυνίου μοχθηρῶς ἄρχοντας, τὸν μὲν ἐξίβαλον πολιτείαν δὲ συνειστήσαντο μικτὴν C.287 ἔκ τε μοναρχίας καὶ ἀριστοκρατίας, κοινωνοὺς δ' ἐχρή- 15 σαντο Σαβίνοις τε καὶ Λατίνοις· οὐκ ἐγγνωμόνων δ' οὔτε ἐκείνων αἰὲς τυγχάνοντες οὔτε τῶν ἄλλων τῶν πλησιοχώρων ἠναγκαζόντο τράπον τινα τῇ ἐκείνοις καταλύσει τὴν σφετέρην ἐπαύξειν. οὕτω δ' αὐτοῖς κατ' ὀλίγον προτοῦσιν εἰς ἐπίδοσιν συνέβη τὴν πόλιν αἰφ- 20 νιδίως ἀποβαλεῖν παρὰ τὴν ἀπάντων δόξαν, παρὰ δόξαν δὲ καὶ ἀπολαβεῖν· ἐγένετο δὲ τοῦτο, ὥς φησι Πολύβιος, ἔτι ἐννεακαιδεκάτῳ μετὰ τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίαν, κατὰ τὴν ἐκ' Ἀνταλκίδου γινομένην εἰρήνην. διακρουσάμενοι δὲ τούτους Ῥωμαῖοι 25 πρῶτον μὲν Λατίνους ἅπαντας ἐπηκόους ἐποίησαντο, εἰτα Τυρρηνοὺς καὶ Κελτοὺς τοὺς περὶ τὸν Πάδον ἔπαυσαν τῆς πολλῆς καὶ ἀνέδην ἐλευθερίας· εἰτα Σαυνίτας, μετὰ δὲ τούτους Ταραντίνους καὶ Πύρρον κατεπολέμησαν, εἰτ' ἤδη καὶ τὴν λοιπὴν τῆς νῦν Ἰταλίας 30 πλὴν τῆς περὶ τὸν Πάδον. ταύτης δ' ἐτι καθιστώσης ἐν πολέμῳ διέβησαν εἰς τὴν Σικελίαν, ἀφελόμενοι δὲ

Καρχηδονίων αὐτὴν ἑπανήλθου ἐπὶ τοὺς περὶ τὸν Πά-
 δον· συνιστάτος δ' ἐστὶ τούτου τοῦ πολέμου παρῆν
 Ἀννίβας εἰς τὴν Ἰταλίαν· καὶ δεύτερος οὗτος πόλεμος
 πρὸς Καρχηδονίους συνέπεσε, καὶ μετ' οὐ πολὺ τρί-
 5τος, ἐν ᾧ κατεσκάφη Καρχηδών· ἅμα δὲ τὴν τε Λι-
 βύην ἔσχον Ῥωμαῖοι καὶ τῆς Ἰβηρίας ὅσον ἀφείλοντο
 τῶν Καρχηδονίων. συνενεωτέρωσαν δὲ τοῖς Καρχηδο-
 νίοις οἱ θ' Ἕλληνες καὶ Μακεδόνες καὶ τῆς Ἀσίας οἱ
 ἐντὸς Ἄλνυος καὶ τοῦ Ταύρου· καὶ τούτους οὖν ἅμα
 10 συγκατακτᾶσθαι προήχθησαν, ὧν Ἀντιόχος τε ἦν ὁ
 βασιλεὺς καὶ Φίλιππος καὶ Περσεύς, καὶ Ἰλλυριῶν δὲ
 καὶ Θρᾷκων οἱ πλησιόχωροι τοῖς τε Ἕλλησι καὶ Μακε-
 δόσιν ἀρχὰς ἔλαβον τοῦ πρὸς Ῥωμαίους πολέμου, καὶ
 διτείλυσαν πολεμοῦντες μέχρι καταλύσεως ἀπάντων
 15 τῶν ἐντὸς Ἰστροῦ καὶ τῶν ἐντὸς Ἄλνυος. τὰ δ' αὐτὰ
 ἔπαθον καὶ Ἰβηριεῖς καὶ Κελτοὶ καὶ ἅπαντες οἱ λοιποὶ
 ὅσοι Ῥωμαίων ὑπακούουσι· τὴν τε γὰρ Ἰβηρίαν οὐκ
 ἔπαύσαντο ὑπαγόμενοι τοῖς ὅπλοις ἕως ἅπασαν κατε-
 στρέψαντο, Νομαντίνους τε ἐξελόντες καὶ Οὐράβαν
 20 καὶ Σερτιώριον ὕστερον διαφθείραντες, ὑστάτους δὲ
 Καντάβρους, οὓς [κατέλυσεν] ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ· τὴν
 [τε] Κελτικὴν ἅπασαν τὴν τε ἐντὸς καὶ τὴν ἐκτὸς συν-
 τη Αἰγυπτιακῇ πρότερον μὲν κατὰ μέρος ἀεὶ προσή-
 γοντο, ὕστερον δὲ Καῖσαρ ὁ θεὸς καὶ μετὰ ταῦτα ὁ
 25 Σεβαστὸς κοινῇ πόλεμον καὶ ἀθρόως κατεκτείναντο.
 νυνὶ δὲ Γερμανοῖς προσπολεμοῦσιν ἀπὸ τούτων ὁρμώ-
 μενοι τῶν τόπων ὡς οἰκιστάτων, καὶ τισιν ἤδη θριάμ-
 βοις κεκοσμήμασιν ἀπ' αὐτῶν τὴν πατρίδα. τῆς δὲ 298
 Λιβύης ὅση μὴ Καρχηδονίων βασιλεῦσιν ἐπετίραπτο
 30 ὑπήκοοις οὖσιν, ἀφιστάμενοι δὲ κατελύοντο· νυνὶ δ'
 εἰς Τούβαν περιέστηκεν ἡ τε Μαυρονσία καὶ πολλὰ
 μέρη τῆς ἄλλης Λιβύης διὰ τὴν πρὸς Ῥωμαίους εὐνοίαν
 τε καὶ φιλίαν. τὰ δ' ὅμοια καὶ περὶ τὴν Ἀσίαν συνέβη,
 [ἡ] κατ' ἀρχὰς μὲν διὰ τῶν βασιλέων διωκεῖτο ὑπή-
 35 κῶν ὄντων, ὕστερον δ' ἐκλιπόντων ἐκείνων, καθά-
 περ τῶν Ἀτταλικῶν βασιλέων καὶ Σύρων καὶ Παφλα-
 γόνων καὶ Καππαδοκῶν καὶ Αἰγυπτίων, [ἡ] ἀφιστα-

μένων καὶ ἔπειτα καταλυομένων, καθάπερ ἐπὶ Μιθρι-
δάτου συνίστη τοῦ Εὐπάτορος καὶ τῆς Αἰγυπτίας Κλεο-
πάτρας, ἅπαντα τὰ ἐντὸς Φάσιδος καὶ Εὐφράτου πλὴν
Ἀράβων τινῶν ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐστὶ καὶ τοῖς ὑπ' ἐκείνων
ἀποδιδυχθεῖσι δυνάστασι. Ἀρμένιοι δὲ καὶ οἱ ὑπερκί-
μνοι τῆς Κολχίδος Ἀλβανοὶ τε καὶ Ἰβήρες παρουσίας
δέονται μόνον τῶν ἡγησομένων, καλῶς δὲ κρατοῦν-
ται· νεωτερίζουσι δὲ διὰ τὰς τῶν Ῥωμαίων ἀπασχο-
λίας, καθάπερ καὶ οἱ πέραν τοῦ Ἰστροῦ τὸν Εὐξείνιον
περιοικοῦντες πλὴν τοῦ Βοσπόρου καὶ τῶν νομάδων· 10
τὸ μὲν γὰρ ὑπήκοον τὸ δ' ἄχρηστον εἰς πᾶν [διὰ] τὸ
ἀκοινώνητον, φυλακῆς δὲ μόνον δεόμενον· καὶ τὰλλα
δὲ τὰ πολλὰ σκηνιτῶν καὶ νομάδων ἐστὶ πόρρω σφό-
δρα ὄντων. Παρθυατοὶ δὲ ὁμοροὶ τε ὄντες καὶ μέγι-
στον δυνάμενοι τοσοῦτον ὅμως ἐνίδωσαν πρὸς τὴν 15
Ῥωμαίων καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἡγεμόνων ὑπεροχὴν ὥστ'
οὐ μόνον τὰ τρόπαια ἐπεμφαν εἰς Ῥώμην ἀ κατὰ Ῥω-
μαίων ἀνίστησάν ποτε, ἀλλὰ καὶ παῖδας ἐπίστευσε
Φραάτης τῷ Σεβαστῷ Καίσαρι καὶ παίδων παῖδας ἐξο-
μνηρευσάμενος θεραπευτικαῖς τὴν φιλίαν· οἱ δὲ νῦν 20
μετὰ τὴν ἐνθύνει πολλάκις τὸν βασιλεύοντα, καὶ σχε-
δὸν τι πλησίον εἰσὶ τοῦ ἐπὶ Ῥωμαίοις ποιῆσαι τὴν σύμ-
πασαν ἔξουσίαν. καὶ αὐτὴν [δὲ] τὴν Ἰταλίαν διαστᾶ-
σαν πολλάκις, ἀφ' οὗ γὰρ ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐστὶ, καὶ αὐτὴν
τὴν Ῥώμην ἢ τῆς πολιτείας ἀρετὴ καὶ τῶν ἡγεμόνων 25
ἐκάλυπεν ἐπὶ πλέον προελθεῖν πλημμελείας καὶ δια-
φθοράς. χαλεπὸν δὲ ἄλλως [δι]οικεῖν τὴν τηλικαύτην
ἡγεμονίαν ἢ ἐνὶ ἐπιτρέφαντας ὡς πατέρι. οὐδέποτε
γούν εὐπορῆσαι τοσαύτης εἰρήνης καὶ ἀφθονίας ἀγα-
θῶν ὑπῆρξε Ῥωμαίοις καὶ τοῖς συμμάχοις αὐτῶν, ὅσην 30
Καῖσας τε ὁ Σεβαστὸς παρέσχεν ἀφ' οὗ παρέλαβε τὴν
ἐξουσίαν αὐτοτελῆ, καὶ νῦν ὁ διαδεξάμενος νιὸς ἐκεί-
νον παρέχει Τιβερίος, κανόνα τῆς διοικήσεως καὶ τῶν
προσταγμάτων ποιούμενος ἐκείνον, καὶ αὐτὸν οἱ παῖ-
δες αὐτοῦ Γερμανικὸς τε καὶ Ἰουλὸς ὑπουργοῦντες 35
τῷ πατρί.

Chen
6/18/67
CATALOGUED

W.C.

"A book that is shut is but a block"

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL LIBRARY

GOVT. OF INDIA
Department of Archaeology
NEW DELHI.

Please help us to keep the book
clean and moving.